

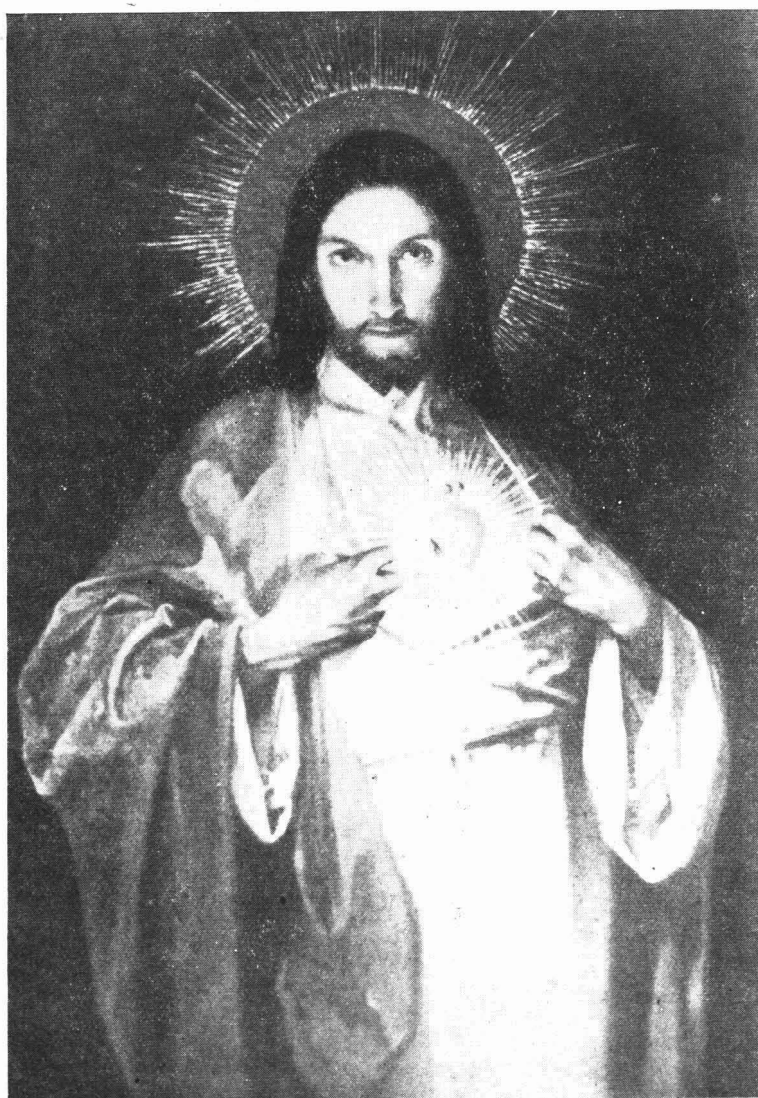
MÜLLER LAJOS
S.J.

JÉZUS
SZIVÉ
TISZTELET
TÖRTÉNE-
TE

PÁL

KORDA R.T. KIADÁSA BPEST

A JÉZUS SZIVE-TISZTELET TÖRTÉNETE

IRTA:
P. MÜLLER LAJOS S. J.

BUDAPEST, 1944
K O R D A R. T. K I A D Á S A

Nr. 406/1943. Imprimi potest. Budapestini, die 5. Maii 1943. Stephanus Borbély S. J. Praep. Prov. Hungariae. — Nihil obstat. Dr. Stephanus Kosztolányi censor dioecesanus. Nr 5817/1943. Imprimatur. Strigonii, die 13. Julii 1943. Dr. Michael Török vicarius generalis subst.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában. Budapest, VIII., Csepregy-utca 2.

Biró Ferenc

az újabb kor egyik legnagyobb

Jézus Szíve

tisztelőjének és apostolának

hálás kegyelettel ajánlja a

Szerző

BEVEZETÉS

A HAMIS ISTENFOGALOM

Miután Isten a természeti erőket megalkotta és azok munkásságát megindította, ő maga nem vonult egészen vissza, hogy a világot a saját sorsára bizza. Amint a teremtés előtt feltétlen hatalom és korlátnélküli szabadakarat volt, az maradt, miután „megnyugovék a hetedik napon minden munkájától”. (Gen. 2, 1.) Megmaradt fenntartó és művét végtelen bölcseséggel kormányzó Istennek. Egy minden tevékenység és szabadakarat nélküli Isten nemcsak nem észszerű, hanem észellenes, észbotrány. Mi az oka tehát annak, hogy egyeseket idegesség fog el, ha csak arról hallanak is, hogy Isten itt-ott beleszól az emberi ügyekbe, szabadon rendelkezik s helyel-közzel bölcs és szent okokból csodát is művel? Honnan van, hogy az ember, mintha csak rábízták volna a mindenség törvényeire való felügyeletet, nem tűrheti, hogy azt a jogot, amelyet minden törvényhozó gyakorol, Isten is megcselekedje és kivételt alkalmazzon, s igazságosságát, irgalmát s jóságát szembetűnően is gyakorolja?

Ok az emberi gőg

Az okot nem nehéz megjelölni. A kevélység okozta bukását az emberiségnek, mert ahogy a kinyilatkoztatás értésünkre adja, olyan akart lenni, mint Isten. Ezt az örületet valahogyan nem tudja a fejéből kiverni. Hogy pedig gőgjét igazolja, ám átruházza azt magára Istenre is. Egy kevély Istennek fogalmát alkotja, aki elzárkózik az egekbe és semmi kedve sincs az emberrel szóba állni. Az embert magára hagyja, hadd küzdjön, mint a habok prédájává vált hajó. Jól jegyzi meg Szent Ágoston: „A kevély ember méltatlannak véli Istenhez, hogy ez magát megalázza.” (Serm. 124. c. III.) Innen van aztán, hogy nem is akar Istentől kijelentéseket elfogadni. A Szentlélek maga jól jellemzi ezt a balga emberi észjárást: „Mit tud az Isten? — olvassuk Jóbnál. — A felhők homálya mögül tehet-e igazságot? Felhők leplezik és nem látja dolgainkat... Ő az ég szélén járkal.” (Jób 22, 13. 14.)

Dániel próféta pedig olyanokról beszél, akik szerint az istenek nem forgolódnak (társalkodnak) az emberek közt. (Dán. 2, 11.) Az Úr Jézus korabeli zsidók is „megbotránkoztak azon, hogy Isten testet öltön”. A pogányok pedig „bolondságnak” tartották azt állítani, hogy Isten az embert szereti és hajlandó vele foglalkozni. Maguknak tartották fenn, hogy majd inkább ők gyakorolnak kegyet isteneikkel szemben és a szenátusi határozattól tették függővé, hogy melyik istennek jár tisztelet. Mint Tertullian szemükre veti: „Nem lehet senki Isten, ha csak nem tetszik az embernek.” (Apol. C. V.) Lactantius is gúnyolja őket érte: „Ki oly bolond elhinni, hogy a buták szavazata nyitja meg az eget?” (Div. inst. Mignel. I 15. pag. 200.)

De még ha akadna is ember, aki Istent szereti, — egyik bölcslő szerint nem igényelhetné, hogy Isten őt viszontszeresse. Így gondolkodott a pogány ókor. De az újabb kor hitetlenjeinek is az a kifogása a kereszténység ellen, hogy az isteneszmét meghamisítja. Nekik — mint mondják — sokkal magasztosabb fogalmaik vannak Istenről, — ha ugyan létezik — semhogy róla szeretetet tételezzenek fel. Főleg akkora szeretetet, hogy az emberhez leereszkedve az ő testét felvegye. Szerintük Isten éppen úgy nem társaloghat az emberrel, mint ahogyan a földön a tudós megveti a tudatlant, a gazdag a szegényt, beteget, nyavalyást, a szerencsétlent a szerencsés.

Midőn az Úr Jézus Szíve titkát kijelentette, voltaképpen ezzel az emberi góggal vette fel a párviadalt. Nem az volt a célja, mint Bougaud szépen mondja, hogy a kevély emberi ésszel a dogmáknak egész sorát (amelyek ezzel a tisztelettel valóban szoros kapcsolatban vannak) elfogadtassa, hanem az, hogy meggyőzze, hogy Isten őt végtelenül szereti.* Igen! Az örökkévalóság mélyén Isten látta az embert és mint a király vagy hatalmas lángész, akit elnyom a gőgicsélő kisgyermek bája, ha az a kisgyermek az övé: Isten is elragadtatásba esett, megszerette az embert. Megszerette a szenvedélyig, a rajongásig. Megszerette annyira, hogy érte emberré lett, hogy megsemmisítse a távolságot, amely bárminő természetű is, a szeretetnek elviselhetetlen. Megszerette annyira, hogy meghalt érte. Igen! Aki ott van a bitón, átvert kezekkel, lábakkal, megnyitott szívvel, Isten az! És mit csinál ott?

* V. ö. Bougaud: B. Alacoque M. életét, ahonnan Zádori is veszi gondolatmenetét.

Szenved, meghal szeretetből, vagy jobban mondva szeretettől.

Ezt kell az Egyháznak az emberrel elhitetnie. Az ember csak ezen az áron születhetik újjá. E nélkül az emberi szív csak gyenge, bágyadt, és előbb-utóbb erkölcsi válságba jut. Az áldozat, a szüzesség, az odaadás, a vértanúság rajongása csak akkor kezdődik, ha már egyszer hiszünk a keresztszent rajongásában.

A világ a szereteten botránkozik meg

Istennek szeretete oly nagy az ember iránt, oly csodálatos, hogy szinte megbotránkoztatja a világot. Ez az a régi botránykő, amely minden szakadásra és hitetlenségre legfőképpen az okot szolgáltatja. Így, hogy *Arius* leszakadt az Egyház testéről, csak azért történt, mert nem tudta elhinni, hogy az, aki egykor Judeában körüljárt, minden fenntartás és körülírás nélkül valóban és igazán az élő Istennek természetes egy Fia volt. *Nesztórius* is ezen botlott. Nem tudta elhinni, hogy Isten földi lénynek, szerény leánykának keblében öltson testet, annak tejével táplálkozzék, őt igazán és teljes értelemben anyjának válassza és tegye.

És *Luther*, *Kálvin* miért szaggatták meg az Úr Jézus varratlan köntösét, az Egyházat? Mert nem tudtak hinni Istennek végtelen szeretetében. Nem tudták elfogadni, hogy Istennek türelmét, irgalmát nem fárasztja ki semmi, mégoly sokszor ismétlődő, de megbánt bukás a penitencia szentségében. És ők, akik a hitet annyira hangsúlyozzák, megütköztek a búcsúkon, az Udvözítő eme leggyengédebb találmányán, amellyel szüntelen pótolgatja a mi elégtelenségünket. Nem hihették, hogy Jézus szerelme odáig terjedjen, hogy szerény kenyérke színe alatt állandóan velünk s a mienk legyen. Korlátolt szívek, amelyek nem értik, mi az a szeretet! És ha napjainkban is akárhányan közömbösen mennek el a keresztselőtt és mosolygó, megvető pillantást vetnek a szentségházra, ezeket valamennyit ugyanannak a szeretetnek túlzásai lázítják fel. Az önző, szeretetre képtelen ember megtörik az ily titkok súlya alatt. Az Egyház legnagyobb fájdalmára nem bírja ki-csikarni keblükből azt a kiáltást, amely pedig őket felemelné és megdicsőítené: „Mi megismertük és hittünk a szeretetben, mellyel Isten irántunk viseltetik.” (I Jn. 4, 16.)

Am éppen azért, mert ez a munka oly rettentően nehéz, hogy az Egyház szinte roskadozik alatta és már-már fáradt az erőfeszítésben, Isten csodálatos módon siet segítségére. Amikor felburjánzik a hamis bölcselkedés, Isten — az egyház-történelem tanúsága szerint — feltámasztja azokat, akiket az igazság királybiztosainak hívhatnánk. Gondoljunk az Ágostonokra, Szent Tamásokra, Jer. Cirillekre, Bossuetekre, Pázmányokra. Mikor pedig a világ elhidegül és nem akar vagy nem tud már hinni az Isten hozzánk való végtelen szeretetében, midőn elalél a szűzesség lilioma, megcsappan a buzgalom, az odaadás, önfeláldozás, a vértanúság szelleme, szóval mindama dolgok, amelyek a szívből, de szeretettől megdicsőült szívből forrásoznak, akkor Isten mintegy legyint egyet kezével és megjelennek a világ színpadán, akiket szívesen a szeretet királybiztosainak neveznénk.

Az isteni szeretet királybiztosai Szent Ilona — szenvedésszerek

Vegyünk erre néhány példát a történelemből.

Midőn a véres keresztényüldözések elmúltak és Konstantin császár elfoglalva a trónt, kiterjesztette védő bíborköpenyét az Egyház felett, tudtán és akaratán kívül a méltóságokkal együtt beleoltotta a keresztény hitéletbe az elhidegülés csíráit. Szinte egyidejűleg feltűnedeznek a rideg eretnek tanítók. Arius, Nesztórus, Eutiches, akiknek tévedése — mint említettük — nem egyéb, mint az isteni szerelem végtelenségeinek tagadása. A régi pogány érzékiség is kezd beszivárogni a még fiatal Egyházba. Ekkor a Gondviselés, látva a halhatatlan lelkék szörnyű veszélyét, közbelép. Egyszerre csak megnyílik a föld méhe és visszaadja Jézus Krisztus szenvedéseinek eszközeit, a keresztet, amelyen meghalt, a szegeket, amelyek kezét, lábát átfúrták, a töviskoronát, amely felvértezte s megkínozta isteni homlokát és a lándzsát, amely szívét átszegezte. Meghívó volt ez az isteni szeretetre. És csakugyan, a szenvedésszerek fellobogtatták a már pislákolni kezdő lelkesedést és szeretetet. És ki volt az, aki a 4. században ezt a dicsőséges küldetést kapta, hogy a világot ismét szeretetre lángoltassa? Egy nő, egy hitves, egy anya: a jámbor Ilona császárné, Konstantinnak, az Egyház felszabadítójának édesanyja. Nő volt és ennek okát könnyen megsejtjük. A nő bár több-

nyire alatta áll a férfinak szellemi tehetségben, de fölötte a szív képességeiben. Tovább szeret, jobban szeret és a szeretetet nem választja el az áldozattól. Neki a szeretet önfeláldozás. Tehát nő volt. Mi több: anya. És értem ezt is. A kereszttel előtt, a szeretet rajongásai előtt a férfi olykor megütközik. Az anya sohasem! Karjába veszi gyermekét, rátekint a keresztre és így szól: Mi meglepő van abban, hogy Jézus Krisztus meghalt gyermekeiért, hiszen az enyémért én is meghalok szívesen.

A középkor nyers népeinek főájtatossága a kereszttel tisztelete volt. Birtokáért harcokat vívtak. Sőt egész Nyugat felkerekedett, hogy visszahódítsa az Udvözítő üres sírját. És mikor Jeruzsálembe értek azok a kemény vitézek: Bouillon Gottfrid, Tankréd, Balduin mezítelen lábakkal, sűrű könnyhullás közt járták be Jeruzsálem környékét és utait. És felmenvén a Kálváriára, annak szikláit csókolgatva haltak meg fájdalmaikban, szeretetükben.

És mikor Szent Lajos király a töviskorona szent ereklyéjét 1239-ben Balduin császártól megkapta, díszőrséget küldött érte Konstantinápolyba. Az ottani hívek sírva váltak meg a szent töviskoronától, ettől a kincstől, amikor ezt a tengeren Velencébe szállították. Városok, mint Vercelli, Sens még ma is ünneplik azt a napot, amikor a szent töviskoronával rövid időre megszálltak náluk. Mikor Troyesbe értek vele, a király, aki már udvarával türelmetlenül várta az ereklyét, kivette azt ezüstartójából s bemutatta a térdre hulló, meghatottságban síró, zokogó lovagoknak, udvari embereknek és a népnek. Amint egyik szemtanú írásban megörökítette, úgy tűnt fel a jelenlévőknek, mintha testi szemükkel is látták volna a töviskoronás Jézust. 1239-ben vonultak be vele Párizsba, ahol a királyi várkápolnába helyezték el, mígcsak a La Sainte Chapelle-kápolna, a középkori csúcsíves építkezésnek ez a remeke, számára el nem készült. Nagy zarándoklás indult meg erre országszerte, mert mindenki látni és tisztelni kívánta a szent töviskoronát. A király túláradozó örömmel mutogatta azt a népnek, maga pedig esténként hosszú időt töltött térdén állva, mély áhítatba merülve a szent korona előtt.

És Jézus Krisztus szenvedésszerveinek áhítatos érintésétől felmelegedett világ harsogta a diadalkiáltást: „Igen, mi hisszük az Istennek hozzánk való szeretetét.” (V. ö. I Jn. 4, 16.)

Szent Julianna — az Úrnap

Amde a megfigyelő könnyen észrevehette, hogy az emberi gyarlóság következtében ez az ájtatosság sem bírja sokáig fenntartani a szemlátomást alábbhagyó szeretetlángot. A kereszteshadjáratok mindinkább lehetetlenné váltak. A pápák hiába hívták már a népeket Urunk megszentelténített sírjának s szenvedéseinek védelmére, segélyére. A lelkeknek megint kellett valami, ami beléjük markol és felrázza őket. Ekkor egyik belga kolostor magános csendjében Isten megbízást ad egy kiváltságos léleknek, Szent Juliannának, hogy a figyelmet, a szíveket az Oltáriszentség felé irányítsa és az Egyháztól az Ő nevében az Eucharisztia számára eddignél nagyobb hódolatot követeljen.

A szeretetbiztos, szeretetkövet erre is megint egy nő. De itt már szűz. Mert bármily tiszta és ragyogó is az anyai szív, de van nála még szebb és ragyogóbb: a szűzi tiszta szív. Különben is az Oltáriszentség titka az angyalok titka. Méltó és megfelelő volt tehát, hogy ennek az apostolkodásnak méltóságát a szüzesség viselje.

Ugyanabban az időben, mikor az Úrnap diadalútjai megindulnak, bizonynyal a Szentlélek indítására megírják Krisztus Követésének remekművét, nevezetesen annak IV. könyvét, hogy az Oltáriszentségbe szerelmesévé tegyen minden keresztény szívet. Aztán Szent Tamás, a tudós és költő szerzi a Lauda Siont. Az Adoro te devoté-t. Felemelkednek a csücsíves templomok, hogy fenséges diadalívei legyenek az Oltáriszentségnek. És a világ az áhítat hevétől újraéledve megint hangoztatja a győzelmi kiáltást: „Mi igen, mi hisszük Istennek hozzánk való szeretetét!” (V. ö. I Jn. 4, 16.)

Alacoque Szent Margit

Eltelik ismét három század. Egyszerre csak fagyasztó fuvalom vonul végig az Egyházon. Luther előáll és hideg gögijében maró gúnnyal becsteleníti meg a szentmisét és tagadja az isteni szeretet többi csodáit. Calvin teljesen elveti az Oltáriszentséget. Jansen ugyan megtartja az Eucharisztia tanát, de talán még alattomosabb támadást indít ellene. Lehetőleg távol igyekszik tartani a híveket a szeretet forrásától. Ennek természetes folyományaképpen általános elhidegülés volt tapasztalható az egész világon, amelynek utóhatását az Egyház még

ma is nyögi. X. Pius halhatatlan dekrétumaira volt szükség, hogy a jeget annyira, amennyire megtörje.

Csodálkozva és félve kérdezzük, vajjon az isteni találékonyságnak van-e eszköze, módja a lelkeket megint felüdíteni? Tartogat-e még titkot ezekre a szomorú időkre? És minő kiváltságos lélekre bízta, hogy annak királybiztosa legyen?

Isten megint szűzet választott erre a magasztos hivatásra. Művészettel készíti elő erre a dicső küldetésre. Mikor szíve olyan volt már, mint az angyalé, egyik éjtszaka, amint elragadtatásba merült, mozdulatlanul, elmélyedve, mellén keresztbe font karokkal, benső tűztől derengő arccal, az oltár felett mennyei fényesség támadt, amelyet egyedül csak ő láthatott. Ekkor a rácson át megpillantotta Jézusnak imálandó személyiségét, aki tündöklően ragyogó Szívére mutatott. Közben így szólt: *„Ime, a Szív, amely annyira szerette az embe-
reket, hogy irántuk való szeretetből feláldozta magát...”*

Hasonló látomások többször is megismétlődtek. És ő szemlélte, látta, mint gyógyulnak a szívnek érintésére a lelkek, társadalmak, s mint halad ismét az újraéledő Egyház a világon át jótékonyan és győzelmesen.

Mindezt a csodás hatást, átalakulást a szív által jelképezett, szívből áradó szeretet eszközli.

A szeretet már a természet rendjében is a leghatalmasabb tényező. Szépen mondja egyik magyar írónk: „Mindnyájan érezzük a szeretet hevének mozgató erejét. Nemcsak munkáságunkat fokozza, lelkünket felemeli a magasba, hanem általa termékenyítő, életfejlesztő eszmék hullanak az anyaföld ölére. Szándékokat érlel, tetteket indít, a gondolatok forgalmát gyorsítja . . . Támaszt ezerkarú óriásokat s ma már le vannak győzve akadályok, amelyekkel megküzdeni tegnap még lehetetlennek látszott. Támaszt hol csendes, enyhítő szellőt, hol eleven előre hajló szelet, hol meg rohanó, romboló szélvész. De ki nem szenvedné inkább ennek percenetnyi dühöngését és helyre-
ütő dülását, mint a mozdulatlan petyhüdt légkörnek satnyító, életvesztő nyomását?” (Greguss Gyula értekezései. Budapest, 1876. 11. l.)

Csaknem szóról-szóra elmondhatjuk ezt az isteni s természetfeletti szeretetről is.

Az isteni szeretet Istennek legfőbb parancsa (V. ö. Deut. 5, 5; Mt. 22, 37.), és így az embernek legfőbb s szinte egyetlen kötelessége, boldogságának és üdvösségének feltétele. A sze-

retet a vallás lényege. Azért jól mondja Bossuet: „Ki merem mondani, hogy aki nem szereti Jézust, az nem is keresztény. Érve pedig az, mert a keresztény „az új ember”. Ámde meg nem újulhat, hanem csupán a szeretet által.” (Vízki. utáni II. vas. beszéde.) A szeretet a legfőbb, az igaz hódolat, amelyet Isten magának méltán követel s amely nélkül minden egyéb neki lefizetett adó értéktelen. „A szeretet — mondja ugyancsak a szónokok királya — az a zsarnoki hatalom, amely kiragad bennünket önmagunkból, rabbá teszi szívünket azzal szemben, akit szeretünk. Ámde ez a függés, ez a rabság jólesik. Szívünk felett minden felségjog az Istené, tehát legmegilletőbb hódolat az iránta való szeretet.” (Nagybold. b. II.) Bourdaloue pedig helyesen megállapítja: „Nem is függ Istentől, hogy tölünk kevesebbet követeljen, mint hogy szeressük.” (Serm. sur. L’amour.) És Pascal az igaz vallás kétségtelen bizonyítékát látja abban, hogy Isten iránti szeretetre kötelez. (Pensées art. 4.) Szent Ágoston is belátja, vallja ezt és még tovább megy a következtetésben: „Istent nem tisztelhetjük egyébként, csakis Őt szeretve. A bölcsesség nem más, mint az isteni szeretet.” (Ep. 140, n. 45.)

„A szeretet bírta Istent, hogy testünket magára öltse, mintegy szemet húnyva, hogy ez méltóságával mennyire nem egyezik.” „A szeretet a méltóságnak bekötötte, lezárta szemét.” (Ágoston, med. 50.)

És íme, a Jézus Szíve-áhitatnak éppen ez a célja, mint apostolnője, Margit egyik levelében állítja (59. levél), a lelkeket az Ő szerelmére téríteni. Pap fitestvérenek pedig azt írja: „Az Úr több szeretetet, mint félelmet kíván.”

Ide iktatjuk Stolz Albán találó megállapítását is. (Dürre Kräuter, 151.)

„A Jézus Szíve-ájtatosságnak annyiban van jelentősége, haszna, hogy általa Krisztus Urunk forró érzületét, lángoló, vértől ázott szeretetét állítjuk magunk elé és így annál inkább indulunk bizalomra és viszonszeretetre.

Jézus szeretetének sugarai szívében, mint homorú tükörben összpontosulnak. Szeretete innen mint gyúponthból, a jámbor ember szívébe, lelkébe verődik vissza, melegíti, sőt lángra gyullasztja azt. Mindezt ily mértékben semmi más ájtatosság nem adja meg.”

Az igazi istenszeretet aztán szinte automatikusan kidomborítja a főparancsnak másik oldalát, mondhatnók másik arcát,

a *felebaráti szeretetet* is. Mennyire igaz! Idézhetünk ennek alátámasztására egy hazánk történetével is összefüggő dokumentumot. Sziénai Szent Katalin Nagy Lajos királyunkhoz levelet intéz, amelyben felhívja, hogy Rómában rendet csináljon. (Le Lettre di S. Catarina. Firenze, 1860. IV. 409. l.) Idézzük belőle a következő sorokat: „Ha vajjon Isten szeretetében vagyunk-e, könnyű felismerni. Attól függ ugyanis, vajjon szeretjük-e felebarátunkat vagy sem? Istennek mi úgy sem tehetünk valamit, ami hasznára volna. Oda törekedjünk tehát, hogy azzal tegyünk jót, akit Isten nagyon szeret, t. i. teremtményével, az emberrel. Isten ugyanis azt akarja, hogy az iránta tartozó szeretetünket velük szemben gyakoroljuk. Ez a szeretet aztán örömet, édességet önt a szívbe, amelyben lakozik.”

A két szeretet, az isteni és felebaráti szeretet alkotja lelkünk egén a napot és a holdat. Ha a holdat nem látjuk, bizonytalanság sötét test toladott a nap és hold közé. Ez a sötét test a mi *önszeretetünk*. Jézus Szíve tisztelete ezt a sötét testet tűzével kristályátlátszóvá égeti, és akkor mi tisztán közvetítjük Isten szeretetét és rásugározzuk azt felebarátainkra. Így válik a Jézus Szíve szeretete csakugyan azzá, aminek Isten tervezte: a főparancs betöltésének hatalmas eszköze, a vallás igazi céljának megvalósulása.

Ebben a könyvben állandóan a szeretetről lesz szó. Előbb ugyan az isteni szeretet kiáradásáról, aztán arról a szeretetről, amely az ember szívéből az ég felé lángol. De itt mindjárt megjegyezzük, vajjon minő szeretetről van itt szó? Az emberek mikor szeretetről beszélnek, többnyire a földi szerelemre gondolnak. Kötődik ez már a szimbólumokból is, amelyeket a szeretet jelképezésére alkalmaznak. Ilyenek a galamb, rózsa, a nefelejcs stb. A keresztény szeretet jelképei inkább a töviskorona, amelyet Jézus homlokába vertek, a kereszt, amely isteni vállát horzsolta és a lándzsa, amely oldalát, szívét által-szúrta. Mások Istennek gondolatai és mások az embereké. Figyelmeztető ez, de egyben felhívás is, hogy igazi isten-szeretetre más, mint az önként vállalt, vagy legalábbis türelmes, megadó lélekkel elfogadott szenvedések útján alig juthatunk. E földön a mi osztályrészünk a kesergő szerelem. Az örömek igazi otthona az ég. A boldog szerelem az üdvözülteké. Nem hozhatjuk le egészen a mennyországot arra a földre, amely istenvértől piroslik.

ALAPVETŐ IGAZSÁGOK

Mielőtt a Jézus Szíve-tisztelet történetének előadásához fognánk, már előre leszögezzünk egyes igazságokat, amelyek tárgyunk alapos megértéséhez feltétlenül szükségeseknek látszanak. Rövidek leszünk. Lehetőleg mellőzzünk mindent, amit Csávossy „A századok nagy jele” című kitűnő könyvében bőven és alaposan tárgyalt.

A megtestesülés titka

A Jézus Szíve iránti áhítat és tisztelet alapját katolikus hitünk legfontosabb titkában, a megtestesülésben találjuk.

Isten amily gazdag a jóságban, éppen oly fenséges ajándékaiban és magához mindig méltó. Innen van, hogy nem adhatott kevesebbet önmagánál. A megtestesülésben valóra váltotta ezt. Ez a titok messze felülmúlja értelmünket s csak a hittel közelíthető meg. A hit pedig Istennek felbecsülhetetlenül értékes ajándéka. Itt tehát azokhoz szólunk, akik ezt az ajándékot Istentől megkapták és akikben él a készséges szándék, a hitet az Isten ígéje és az Egyház tanítása által magukban öntudatosá, észszerűvé tenni. Ezt a hitet egyébként, aki még nem birtokolja vagy már elvesztette, megkaphatja, ha magát megalázza és imádkozik érte. Mi pedig, akikben él, világoskodik a hit, elmondhatjuk a nagy lángelmével, Szent Ágostonnal: „Hála Istennek, mert amit megfelelően nem lehet kifejezni, azt hűségesen lehet hinni.” (Aug. Sermon. 215.) És ismét: „Adjuk meg Istennek (a dicsőséget), hogy Ő tud valamit cselekedni, amiről be kell vallanunk, hogy mi nem tudjuk kikutatni.”

Hogy pedig miért vállalkozik Isten a felfoghatatlanra, az emberileg lehetetlenre, a végokát abban bírja: „Mert úgy szerette Isten a világot...” (Jn. 3, 16.) „És mi megismertük és hittünk a szeretetben, mellyel Isten irántunk viseltetik.” (I Jn. 4, 16.)

Nevezetesen, ami a megtestesülés titkát illeti, Szent Pál biztonnyal egyik őskeresztény népének idézve, elragadtatással így magasztalja azt: „Nyilvánvalóan nagy dolog a jámborság titka, hogy

Testben kinyilatkoztatott,
Lélek által igazoltatott,

Angyaloknak megmutattatott,
Pogányoknak hirdettetett,
Világszerte hittek benne,
Felvitetett dicsőségben.” (I Tim. 3, 16.)

Ugyanis az Istenség második Személye, aki mint ilyen, öröktől fogva létezett, az időben testből és lélekből álló emberi természetet öltött magára. Ez az emberi természet ettől fogva éppenúgy sajátja, mint övé az isteni természet öröktől fogva. Nem változott ezáltal az Isten emberré, sem pedig az ember Istenné, mint ezt Eutiches, régi eretnek tanította, hanem oly szoros egyesülés támadt a két természet között, annyira egybeforrtak, hogy ezt az egységet csak az az egység múlja felül, amely az Istenség három személye közt létezik, akiket éppen azért *egy Istennek* vallunk. Krisztus Urunkban tehát van Isten, van emberi lélek és test. Azonban bár tökéletes ember, de mint embernek személyisége nincs. Ezt benne az isteni Személy pótolja.

Némelyek a két természetnek egyesülését Krisztusban azzal az egységgel hasonlítják össze, aminővel bennünk a test és a lélek vannak összeforva. Helyes. De két különbséget itt is ki kell hangsúlyoznunk. Az ember halálakor a lélek elválik a testtől. Krisztus halálakor egy pillanatra sem vált el az Istenség sem a testtől, sem a lélektől. Továbbá, míg az emberben a test nagyon befolyásolja a lelket s ennek a test nélkülözhetetlen eszköze, addig az Istenség az emberi természettel való egyesülés által semminemű változást nem szenved.

Abból pedig, hogy Krisztus Urunk egyetlen, és pedig isteni személy, tárgyunkra vonatkozólag igen fontos következtetések vonhatók le.

Amint ugyanis bennünk minden: a kéz, a láb, a fej, a szív, a lélek a személyé, mindent a személy tesz, mindenért a személy felelős, mindent a személy érdemel, úgy az Úr Jézusban is, amije csak van, mindazt az Ő isteni Személye birtokolja. Az tesz, az érdemel mindent. Így tehát egész emberi természete is, a test, a lélek, a feje, a *szíve* Istené s így isteni és imádásra méltó. Amit csak tesz, szenved emberi természetében, Isten teszi és szenved és így végtelen érdemű isteni cselekedet. A részletkérdéseket, bármily tanulságosak és érdekesek legyenek is, a hittudósokra vagyunk kénytelenek hagyni.

Minket ezúttal inkább csak az isteni *Szív* érdekel. Jézus

Szíve tehát mint anyagi szív is — miként Jézus minden egyéb testrésze — imáadásraméltó. Hogy miért imádjuk, tiszteljük mégis egész különösen az isteni *Szívet*, a következő fejezetben igyekezzünk megmagyarázni.

Még csak egy megjegyzést. Mi következetesen Jézus Szívének nem *imáadásáról*, hanem a hozzá való *ájtatosságról, tiszteletről* beszélünk. Tesszük ezt azért, mert a hivatalos egyház és a köznyelv is mindig a Jézus Szíve iránti „cultust” (tisztelertet) és „devotiot” (áhitatot) emlegeti. A „kultusz”, az „istentisztélet” ugyanis az imádat is magában foglalja, de még többet is mond s tágabb értelmű, mint az imáadás. Világos ugyan, hogy az Úr Jézus Szíve iránti minden tisztelet imáadásjellegű. De amint az „istentisztélet” nem csupán a szoros értelemben vett imáadásban merül ki, úgy mi is tiszteletünket, kultuszunkat az Udvözítő Szíve iránt több oly dologgal, cselekedettel is tanúsítjuk, amelyek *szoros értelemben* imáadásnak nem mondhatók.

A szív helye és szerepe az emberben

Döntő jelentőségű, sokat vitatott kérdést kell itt tisztáznunk. Mit értünk *a szív alatt*, mikor az Úr Jézus Szíve tisztelétéről beszélünk?

A szív alatt első, egyenes értelme szerint a *testi* szívet értjük, vagyis a vérkeringés központi szervét, azt a négyrekeszű, izmos tömlőt, amelynek ritmikus összehúzódása, elernyedése, — kiürülése és megtelése — a véráramlás fenntartója. Eszünkbe jut a költő szép szava:

Azt a kis patakot, mely a szívet hajtja,
Ha egyszer kiapad, ki nem pótolja
Oceánja vérnek.

(Arany János: Rachel siralma.)

A felnőtt ember szíve kb. 15 cm hosszú és legszélesebb helyén kb. 25 cm körfogatú. Nagysága kb. ökölnyi. Mindegyik rekesze kb. 160 gr. vért tud egyszerre befogadni. A szív a vérnek állandó kilövelése s visszaszívása által óriási munkát végez, amely 24 órán át állítólag 84 mázsányi súly emelésének felel meg. A szív szerkezete oly remekmű, hogy abból Hamburger György már 1692-ben Isten létét bizonyítja.

Hogy a szív érzelmi világunkkal kapcsolatban van, ha nem is annak szerve, az kétségtelen. Oka ennek az idegrendszerrel

való szoros összefüggése. A szív működését szabályozzák a „bolygó ideg” (nervus vagus), amelynek izgalma a szív összehúzódását gyéríti, és bizonyos, a szimpatikus idegrendszerhez tartozó rostok, amelyeknek izgalma az összehúzódásokat szaporítja (nervi accelerantes). Ezeknek az idegeknek működése okozza, hogy érzelmeink és indulataink — nevezetesen a szeretet — szív működésünkre *hatással* vannak, sőt szervi elváltozásokat is idézhetnek elő.

Érdekes adatokkal szolgálnak erre a Szentek is. Így Sziénai Szent Katalinról (megh. 1280) feljegyezték, hogy szívét az égő szeretet és a fájdalom annyira kitágította, hogy ruhája elszakadt. (Vita Tomaseo I. Előzmények. 149. lap.)

Alkantarai Szent Péterről (megh. 1562) mondja életírója: „Lelkének lángheve testére is kihatott. Arca égett, keble feszült, *szíve* erősen dobogott. És ha ilyenkor cellája szűk volt számára, a leghidegebb téiben is a szabadba sietett. Ott térdre borult. A hó ilyenkor jó darabon felolvadt körülötte. Félig fagyott vízbe ugrott, hogy magát lehűtse. És ilyenkor a víz, mint a tűzre tett katlanban, forni kezdett.”

Néri Szent Fülöp (megh. 1595) különösen pünkösdi hetében nagy buzgalommal esedezett a Szentlélek ajándékaiért. Évközben is, hacsak lehetett, a szentmisében imát vett a Szentlélekről. Midőn 29 éves volt, pünkösdi nyolcadában ugyancsak buzgón kérte a Szentlelket, hogy árássa reá kegyelmeit. Ekkor a szeretetnek oly gerjedelme támadt szívében, hogy lángját képtelen volt elviselni. Földre rogyott, ruháit keblén feltépte, hogy a szent tűz hevét enyhítse. Midőn a forráság kissé csillapodott, felkelt és szinte végtelen boldogság töltötte el lelkét. És íme, mit vesz észre? Keble *szíve* felett ökölnyre kimagaslik. De e miatt soha különös fájdalmat nem érzett. Valahányszor Istenről beszélt, *szíve* erősen dobogott, de kellemetlenséget ez sem okozott neki. Szíve melege folytán a legcsikorgóbb hidegben se fázott. Halála után észrevették, hogy a negyedik és ötödik oldalbordája szét van törve és egymástól eltávolodott. Így élt vagy ötven évet. Az akkori orvosok ezt természetes úton megmagyarázhatatlan jelenségnek tartották.

Keresztről nevezett Szent Pál (megh. 1775), a paszszionista szerzetesek alapítója, hivatásának, feladatának tekintette, hogy Jézus kínszenvedése felett elmélkedjék és ezt az áhítatot terjessze. Ebből kifolyólag szívében az isteni szeretetnek oly hevét tapasztalta, hogy ruhája a keble felett, mint

lassú tűzön elhamvadt, két oldalcsontja pedig a szíve felett felemelkedett. (IX. Pius pápa 1853-ban a Szentek közé iktatta.) (V. ö. Zádori. 411. l.)

Rohamos, heves érzelmek szívszélhűdést, sőt szívszakadást (a szívfalak, de gyakrabban az aorta megrepedését) idézhetnek elő.

Árpádházi Szent Margit (megh. 1271) a húsvét előtti tizenöt napon Krisztus Urunk szenvedését olvastatta fel maga előtt magyar nyelven. Közben oly részvétfájdalomra gerjedt, hogy feljajdult. Mintha csak valóságban Jézust pillantotta volna meg a keresztfán. Egyik virágvasárnapon, a passió alatt annyira elfogta a fájdalom, hogy attól félték, szíve megszakad. (Nápolyi Margit legenda, 33. fejezet.)

Jacopone (megh. 1306 december 25.) ügyvéd, utóbb ferences szerzetes, oly szeretettel volt a kisded Jézus iránt eltelve, hogy mikor karácsonykor a szentmisében a Glóriát énekeltek, a szeretet szívét csakugyan megszakította.

Canstatt szerint a statisztika bizonyítja, hogy a szív organikus bajai szaporodnak, valahányszor a társadalomra nagy bajok, szerencsétlenségek zúdulnak, aminők a háborúk és forradalmak. Így történt ez pl. a francia forradalomban s nálunk is a világháború és kommunizmus rémuralma alatt.

Midőn Konstantinápolyt a törökök 1453-ban elfoglalták, két nőt rabságba ejtettek. De különös kegyelemként megmentették nekik, hogy férjüktől elbúcsúzhassanak. A végső válás pillanatában mindkettőnek szíve megszakadt.

Tankréd megölette Szigismunda leányának jegyesét s ennek szívét aranyszelencében elküldte szerencsétlen gyermekének. Ez látva a rettenő ajándékot, csak annyit mondott: Bölcsen cselekedte apám, hogy ezt az aranyszívet aranyszelencébe zárta. Közben magához szorítva azt, szíve megszakadt. A testi szívnek az érzelmekkel való kapcsolata tehát kétségtelen.

A szív alatt, éppen az érzelmekkel való összefüggése folytán, amelyre úgy félőntudatosan gondolunk, értjük az érzelmi és erkölcsi életet is. Ily értelemben vesszük a szívet, amikor azt mondjuk, hogy valakinek szívünket odaadjuk, előtte szívünket kitárjuk, valakiért dobog a szívünk...

Ily értelemben használják a „szív”-et a Szentírás, az Egyház

liturgikus imái, a profán szerzők és az egyházi írók is egyaránt, mint Homeros, Euripides, Theocritos, Ovidius, Dante, Tasso, Shakespeare, Bossuet. Pázmány Péter mondja: „Az ember szíve isteni szeretet nélkül hideg, kemény minden jóra; rút, fekete bűneivel, engedetlen a parancsolatokra. Mihelyt a szeretet tüze beleesik, nemcsak megtisztul minden bűneitől, hanem oly fényes leszen, mint a tündöklő nap sugára. Meg is lágyul az engedelmességre és oly hatalmas erőbe öltözik, hogy amit előbb lehetetlennek állított, könnyűnek s fáradság nélkül valónak tartja.” (Pünkösöd u. XVII. prédikáció.)

E ö t v ö s J ó z s e f a Karthausiban ily kifejezéseket használ a szívről: „Tenger a szív és ha megszűnt a vész, mely árjait felveré, öndagálytól emelkedik.” „A szív mindenhatónak érzi magát, ha szeret.” „A szívben több érzemény fér el, de csak egy szenvedély.” „A szív kísértései, mikor éj van keblünkben, elhagyják mély sírjukat s a multról beszélnek egy bús regét, míg a szív elborzad elhagyatottságában.” „A szív boldogsága érzetében fájdalmat kíván.” „Mit a szív kíván, azt csak a kebel sejtethi, de az ész nem követheti hideg számolósaival.” „Ki egész szívet ad, joggal egész szívet kívánhat vissza.”

Ily jelképes nyelvhasználatban meg kell különböztetnünk a *jelet*, a *jelzett dolgot* s a jelzés *okát*, alapját. A mi esetünkben a jel a *szív*; a jelzett dolog az érzelmi, erkölcsi élet, nevezetesen a szeretet; az ok, az alap pedig a testi szívnek kapcsolata lelki életünkkel, nevezetesen a szeretettel.

Végül az is gyakori a nyelvhasználatban, hogy a jelképből az anyag, a tartalom már egészen eltűnik és az ember már nem is gondol egyébre, hanem csupán a jelzett dologra. Így nem ritkán megesik, hogy a szív alatt egyszerűen csak szeretetet értünk és semmi egyebet.

Azok, akik a Jézus Szíve-tiszteletet már kezdettől fogva közelebbről tanulmányozták és az ellenség támadásai elől megvédeni igyekeztek, az előbb előadott megkülönböztetést az Úr Jézus Szívére is kezdték alkalmazni. Azt mondták: tegyük különbséget Jézus *testi szíve*, *szimbolikus szíve* és *metaforikus szíve* közt.

A *testi szív* az, amely keblében vert, dobogott. A *szimbolikus szív* ugyanez a testi szív, de már magában hordja az eszmét, jelzi az Úr Jézus szeretetét. Végül a *metaforikus szív* maga az eszme, a szeretet, eltekintve teljesen a testi szívtől.

A Jézus Szíve-tisztelet sajátos, teljes tárgya

A kultusz tárgya mindig a személy. A személy előtt hódolunk, a személynek csókolunk kezét.

Mi tehát a Jézus Szíve-tisztelet tárgya? Kétségtől Jézus Szíve. De csupán csak *testi* szíve magában véve? Vagy csupán a *szeretet*? Vagy a testi szív egyben úgy is, mint a szeretet szimboluma? Bizonyval ez az utolsó a helyes felelet.

A janzenisták és racionalisták azon a címen ostromolták a szív kultuszt, hogy az pusztán testimádás, húsimádás. Ki gondolt erre a katolikusok közül valaha?

Azok, akik előtérbe tolták a testi szívet, mint maga Galliffet is, ezt sohasem *kizárólagos* értelemben vették, hanem csupán a *szimbolikus* értelmet akarták kihangsúlyozni azokkal szemben, akik az isteni Szívben csupán *metaforát* akartak látni, vagyis *pusztán* csak a szeretetet. Ezen utóbbiak közé tartoztak főleg azok, akik bár lélekben janzenisták, a katolikus külszínt még meg akarták menteni.

Ezeknek szinte kapóra jött XIII. Kelemennek 1765-ben kiadott határozata, amelyben többek közt ezt mondja: „A Szeretások Szent Kongregációja látva, hogy Jézus Szíve tisztelete már csaknem az egész katolikus világon el van terjedve, s megértve azt, hogy misének és zsolozsmának engedélyezése voltaképpen már nem egyéb, mint bővítése a *már bevezetett kultusznak* s *szimbolikus* emlékeztetés az isteni szeretetre, amelylyel az Isten Egyszülötte az emberi természetet magára öltötte és engedelmes lett a halálig, példát adva az embereknek, mint aki saját szavai szerint szelíd és alázatos szívű...”

Ezekből a szavakból tehát azt igyekeztek kihámozni, hogy a Szentszék a *testi* szív tiszteletét nem tűri, hanem a szívet csak szimbolumnak akarja tekinteni. Azt *metaforikus* értelemben veszi, mint a szelídség és alázatosság stb. jelképét.

Mi sem könnyebb, mint őket magával a dekrétummal megcáfolni. A Szentszék ugyanis határozattal kijelenti, hogy *a már eddig dívott áhitatot* akarja helyeselni, bővíteni. Ámde az Alacoque Szent Margitnak adott kijelentésekből ismert s már az egész világon elterjedt Szent Szív-tisztelet a *testi* Szívhez kapcsolódik, amint Urunk is testi Szívére mutatva mondotta: „Ime, a Szív...”

Az esetleg még hátramaradt homályt végleg eloszlatta és a kérdésre pontot tett VI. Pius, midőn 1794-ben „*Auctorem*

fidei” kezdetű bullájában, — amelyet a szomorú emlékü pistojai zsinat ellen kiadott — maga vállalkozik ama ellenvetés cáfolatára, mintha a hívek a Jézus személyétől elvont, magában tekintett, tisztán anyagi szívet imádnák. A katolikusok, amint a pápa kifejti, az Ige személyének Szívét tisztelik, imádják. Azt a szívet, amelyet az Istenségtől még a halál sem választott el. A Jézus Szíve tiszteletére engedélyezett zsolozsmában is arról a Szívről van szó, amely sebet visel, amelyet a lándzsa általjárt. Ez pedig nem a szimbolikus, nem a metaforikus értelemben vett, hanem a valóságos testi szív volt.

A Jézus Szíve-tisztelet sajátos, teljes tárgya tehát, hogy P. Biró Ferencel, a kultusz nagy apostolával mindent összefoglaljunk: *„Az Istenember belső, érzelmi, kedélyi, értelmi és akaratbeli működésének összesége a szeretet erényétől ihletve és lánggra lobbantva, az ő testi szívével együtt.* Tehát az Úr Jézus egész erkölcsi élete, karaktere, az ú. n. „Cor ethicumja”, szóval az, ami az Úr Jézusban a legnagyobb, a legkiválóbb, vagyis az Úr Jézus bévülről tekintve.” (P. Biró Ferenc: A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete. 5. lap.)

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK A JÉZUS SZÍVE-TISZTELET TÖRTÉNETÉHEZ

Elvitathatatlan tény, amely az Egyház tekintélyére is támaszkodik, hogy ma a köztudat Jézus Szíve tiszteletét Alacoque Szent Margittal s a neki juttatott isteni magánkinyilatkoztatásokkal kapcsolja össze.

Az Egyház ugyan, mikor ájtatosságokat hagy jóvá, ünnepeket létesít, mindig a hit letéteményében, a Szentírásban és hagyományban keresi és találja eljárásának, intézkedésének alapját és bizonyítékát. De éppen oly bizonyos, hogy az *alkalmat* és indítóokot erre rendszeren magánkinyilatkoztatások szolgáltatják. Így volt ez az Úrnapi behozatalánál, így a Jézus Szíve ünnepe létesítésénél. És ez utóbbi Alacoque Szent Mária Margit szerepével, isteni megbízásával van összefüggésben.

De vajjon Alacoque Szent Margit szereplése előtt nem volt Jézus Szíve-tisztelet? S ha igen, mi a jelentősége az ő felépésének a tisztelet történetében? Napjainkig igen vitatott kérdéssel állunk szemben. Vajjon régi vagy új ájtatosság-e a Jézus Szíve-tisztelet?

Mit köszönünk ez ügyben Szent Margitnak és mit az ő „előfutárainak?” Egyes szerzők, mint a mi Zádorink is, mintegy hivatásuknak és kötelességüknek tekintik — Jézus Szíve tiszteletéről írva — annak eredetét, forrását a világ teremtsége, sőt az örökkévalóságig visszavinni.

E szerint Szent Margit által semmi lényegeset sem kaptunk, hanem csupán egyik fejlődési fokozatnak jutottunk birtokába.

Mielőtt a Jézus Szíve-tisztelet történetének vázolásába belefognánk, néhány gondolatot, elvet óhajtunk leszögezni, amelyek ebben az elég bonyolult kérdésben vezérfonalként szolgálhatnak.

Az emberi nem története ezer bizonyítékot szolgáltat arra, amit Lacordaire oly szépen mond: „Isten kész mindent megbocsátani, csak egyet nem: ha nem kap viszonz szeretetet.” Ezt bizonyíthatni azok után, amiket a bevezetésben Zádori után elmondottunk, igazán felesleges. Isten szeret és akarja, hogy szeressék. Ámde ha ezt tőlünk megkapja, *ez még nem Jézus Szíve-tisztelet.*

A keresztény hagyomány telve van az isteni szeretetről dicshimnuszokkal és buzdításokkal, hogy azzal lehetőleg versenyre keljünk. Gondoljunk csak Aranyszájú Szent János fenséges áradozásaira, amelyekkel Istennek vagy Jézusnak atyai, illetőleg testvéri szeretetét magasztalja. És ebben ő voltaképpen csak a nagy Szent Pálnak és Szent János evangélistának visszhangja. A kereszténység fenséges tana az Isten és ember közti kölcsönös szeretetről a Szentírás ama helyein alapszik, amelyeknek kiaknázásához a Szentatyák annyira értettek. Elég legyen csak Szent Ágostonra, Szent Tamásra, Szent Bonaventurára, Szent Anzelmre, Schönaui Ecbert „Stimulus amoris”-ára hivatkozni, amelyet sokáig Szent Bonaventurának tulajdonítottak; aztán Szent Bernát értekezésére: „De diligendo Deo.” Ámde ez mind *nem Jézus Szíve-áhitat.* Hiszen mindezeknél nyomát sem találjuk Jézus Szíve tiszteletének, az *Úr testi Szíve mint a szeretet szimboluma* iránti áhitatnak.

Vannak a Szentírásnak helyei, amelyek — hogy úgy mondjuk — az áhitatos lelkeket már a rejtett kincsnek nyomára vezetik. Így, hogy csak néhányra hivatkozzunk, az Énekek énekében ezt olvassuk: „Megsebezted szívemet, mátkám, húgom.” (4, 9.) „Te galambom a sziklaüregben, a köszál rejte-

kében.” (U. o. 2, 14.) Aztán Izaiásnál: „Örömmel merítetek majd a Szabadító forrásaiból.” (12, 3.) Mily csábító mindezt az Úr Szívére vonatkoztatni! Az újszövetségi Szentírás, nevezetesen az evangéliumok, még sokkal világosabb helyekkel szolgálnak erre. Így például, mikor az Úr magát „szelíd és alázatos szívű”-nek nevezi. (Mt. 11, 29.) Más helyen pedig az Udvözítő a szívet úgy tünteti fel, mint amelyből jó kincsek kerülnek elő s amelynek bőségéből beszél a szája. (Lk. 6, 45.) Szent János evangélista elbeszéli, hogy az utolsó vacsorán ő, a szeretett tanítvány, az Úr Jézus *keblére* borult. (Jn. 21, 20.) Ugyancsak Szent János az, aki az Úr Jézus szent oldalának lándzsával való általszegezését ihletett kenetességgel elbeszéli. A lándzsadőfés, az oldalseb, a vér és víz kiömlése: mind-mind szent sejtés és sejtetés, ahogy erre Szent Ágoston a figyelmet felhívja, amikor állítja: „éber szóval beszél” (vigilante verbo usus est) az evangélista. De hogy Szent János kifejezetten a szívsebre is gondolt volna, arra egy szava sem mutat. Az oldal ugyanis, amelyet az evangélista emleget, inkább *keblet*, mint szívet jelent. De tegyük fel, hogy Szent János az oldal átszegezését emlegetve, a szív általszúrására is gondol, mindez még nem mutatja, hogy a szívsebben a *szeretet* sebéét látja és a testi szívben a szeretet szimbolumát akarja elének állítani, amelyet az Úr külön kultusz tárgyává kívánt tenni.

Ha a hagyományt tekintjük, az első tíz keresztény században igen kevés szövegre akadunk, amely egyenesen a szívsebről szól. Annak pedig egyáltalán nyoma sincs, hogy ezt a sebzett szívet külön kultusz tárgyaként állítanák elének. Mikor a régiek szívről beszélnek, az alatt rendszeren — akárcsak ma történik — semmi egyebet nem értenek, mint a belső embert, az érzelmeiket, a szeretetet. A testi szívre, amely a mai, újabbkori Jézus Szíve-tiszteletnek egyik lényeges tárgya, eleme, alig gondolnak. Tudtunkkal az első 10—11. században nincs világos és biztos adat, amely a szívet mint a szeretet *szimbolumát* Jézus Szívére alkalmazná s az oldalnyíláson át a szeretet szívsebéét is látná. Nincs kizárva, hogy a szorgos kutatás még majd talál ily bizonyítékra. De eddig oly hely, amely az Atyáknál a mai értelemben vett Jézus Szíve-tiszteletre volna alkalmazható, tudtunkkal nem létezik, vagy legalábbis nem attól a szerzőtől származik, akinek tulajdonítják. (V. ö. Bainvel: *La dévotion au Sacré Coeur Jesu*. 5. kiadás, 202. l.) Még talán leginkább ide vonatkoznék tiszteletreméltó Bédának az

a megállapítása, amelyet az Énekek énekének e helyét „Megsebezted szívemet, mátkám” (4, 9.) magyarázva tesz: „A megsebezett Szív által a jegyes Egyháza iránti szerelmének nagysága jut kifejezésre.” (Migne PL. t. CXI. col. 1139.)

A 11. századtól fogva, mint felsorolandó adataink igazolják, a testi szívre való célzás mind áttetszőbb és világosabb. Azonban az Isten Igéjével egyesült, megistenült, imádsásra méltó *testi* szív, amely egyben engesztelést kíván s a szeretetnek szimboluma és amely ünnepeltetni akar, határozottan s körvonalazottan először a Margitnak adott kinyilatkoztatásokban jelentkezik. Azért jelent az ő szerepe a Jézus Szíve-tiszteletben legalábbis fordulópontot, új korszakot.

Ha mi mégis klasszikus írókat követve a Jézus Szíve-tisztelet történetében a nyomokat, gyökereket már a Szentírásban és az első századokban is kutatjuk, azért a tárgyunknál maradunk. Mert amint Thomas megjegyzi (La théorie de la dévotion au Sacré Cœur. p. 46.): „Bár nem akadunk az első századokban és a Szentírásban eme tisztelet *névére* és kifejezett, körvonalazott eszméjére, de megtaláljuk ott a szétszórt igazságokat, amelyeknek szintézise a mai Jézus Szíve-ájtatosság.

Igaz ugyan, hogy hiba volna a történelem ellen, ha felednők az ájtatosság eszméjének régiségét (értjük az isteni szeretet és a szív metaforikus használatát), de másrészt nem kisebb balfogás volna a mai ájtatosságot forma szerint azokban a korszakokban keresni, amelyeknek arról homályos sejtelmük sem volt.” Thomas itt elsősorban az ószövetségi Szentírásról beszél, de méltán elmondhatjuk ugyanezt az újszövetségről s az első keresztény századokról is. Látták, szemlélték ugyan már akkor is egyes választott lelkek a megnyílt oldalban, ahonnan vér és víz jött elő, a kegyelmek forrását, sőt abban menedék- és pihenőhelyet is kerestek. Jézussal egyesülni vágyó lelkük oda kívánczolt. Tehát már egészen közel jutottak Jézus Szívéhez. De még nemigen tettek különbséget a kitárt kebel és a megsebezett Szív között.

Felvonultatjuk tehát adatainkat és a kiváltságos lelkek közt legalább a jelesebbeket s meghallgatjuk őket, annál is inkább, mert könyvünk nem száraz történelmi munka, hanem olyan könyv akar lenni, amely a hitéletet és a Jézus Szíve iránti *áhitat* ügyét szolgálja.

A JÉZUS SZIVE-ÁJTATOSSÁG
TÖRTÉNETE

Előzmények

Krisztus a jövőndölésekben

Krisztus a világ középpontja. Érte, számára van minden, az Ő céljára van megszerkesztve a történelem. Az Ő gyökerei visszanyúlnak a multba, ágai átkarolják a jelent, és az Ő érdekében érlelődik a jövő. Ez is istenségének egyik megkapó bizonyítéka.

Nevezetesen, ami a multat illeti, már méhében hordotta Őt az ószövetségi Szentírás, mint Ágoston találóan megjegyzi, és ezer ujjal mutatott rá. Méltán mondhatta ugyancsak Ágoston és mi tapasztalatból állíthatjuk vele: „Amit a prófétáktól hallunk, azt az evangéliumban látjuk.” (Jn. Ps. 47, 7.)

Senkinek sincs módja az idők kerekét visszacsavarni s magáról jósoltatni. Számos egybehangzó jóslatot csak az tehett, aki a jövőt biztosan körvonalezottan előre látta s kezében tartotta. Ehhez nemcsak mindentudás, hanem mindenhatóság is kell, vagyis hatalom, amely millió és millió szabadakarat irányítását kezében tartja, illetőleg nem engedi, hogy azok örök terveit keresztezzék, meghiúsítsák.

Nehogy pedig valaki ellenvethesse, hogy a „jövőndölések” az események *után* készültek, ahogy ezt már az őskereszténységnek a pogányság szemére hányta, itt van eleven tanúbizonyságul a zsidó nép, amelynek érzülete kizárja, hogy a keresztényekkel közrejátsszék. És íme, a zsidóság, amelynek mint ilyenek ugyancsak a világ végéig való fennmaradás van megjövőndölve, a „Bibliát utánunk hordja, hogy abból a keresztény hitét igazolva lássa” — mondja szellemesen Szent Ágoston. „Codicem portat judaeus, unde credat Christianus.” „Ők lettek a mi könyvmásolóink, olyanok, mint a szolgák, akik uraik után a könyveket hordani szokták, ők ugyan a cipelésbe belefáradnak, de uraik a könyvekből üdülnek és erőre kapnak. Amint a vak, mikor tükör elé áll, ő nem, de mások látják benne az ábrázatát. Így a zsidó is a bibliából maga nem,

de mások látják az ő elhívottságát és a Messiásnak eleven igazolását.” (Enarr. in Ps. 56. ver. 9.) És ha vannak még jövőndölések, amelyeknek teljesedését még nem látjuk, de azok megvalósulását is, mint Ágoston a 62. zsoltárhoz adott magyarázatában megjegyzi, tökéletes bizonyossággal várhatjuk. „Mert ostoba az, aki nem hiszi, hogy egynehány előre megmondott dolog megvalósul, amikor *számtalan*, ugyancsak megjövendölt, amely annak idején tudható nem volt, — máris beteljesedett.”

Mi célunknak megfelelően most csak azokat a jövőndöléseket érintjük, amelyek az Úr Jézus szeretetére és így voltaképpen Szívére vonatkoznak. Istenségének egyenes bizonyítását az apológétákra hagyjuk, akik — elmondhatjuk — egyenkint, de főleg együttesen befejezett munkát végeztek. Mi már nem vitázunk, hanem az üdvözülendők számára olaját lobogtatunk. Valamint hajdan a főpap olajfából készült ajtón ment be a szentek szentjébe, — az olajfa pedig irgalmat, békét, bocsánatot jelent — úgy mi is azt a kaput akarjuk megmutatni, amely az égbe, Istenhez a legjobb, legkönnyebb, legbiztosabb és legkellemesebb. Ez pedig a mi Urunk Jézus Krisztusnak legirgalmasabb Szíve, legédesebb szerelme. Szenteljünk tehát kis időt és fáradságot az isteni irgalom magasztalására. Ez teremti meg bennünk azt a hangulatot, amely egyedül alkalmas ama csodadolgok megsejtésére, — ha azokat teljes mélységükben felfogni úgy sem tudjuk — amelyek lelkünket megmenteni, megszentelni és boldogítani hivatottak.

Az isteni irgalom története

Ha az isteni irgalom történetét megírni akarjuk, ám tudnunk kell, hogy teljesen egybeesik az Isten történetével és az emberiség történetével.

Ha *színterét* tekintem, azt olvasom: „Az Úr irgalma betölti a földet.” (Zsolt. 32, 5.)

Ha az *időtartamát* tekintem, arra tanít az Írás: „Az Úr irgalma (kegyelme) öröktől fogva örökké... kísér.” (102. Zsolt. 17.) Ha végül a *foglalkozása* iránt érdeklődöm, arról győzők meg a kinyilatkoztatás: „Az Úr minden útja irgalom és igazság.” (24. Zsolt. 10.) Legjellemzőbb tulajdonsága pedig Isten irgalmának: „Édes az Úr és könyörületessége minden műve felett.” (V. ö. 144. Zsolt. 9.)

A szigorhoz, a fenyítékhez belső természeténél, jelleménél fogva, ami a szeretet, csak szükségből folyamodik. Mikor haragjának művét végre kell hajtania, „szokatlan” nála. (V. ö. Izaiás 18, 21.) Miért is, hogy fenyítenie ne kelljen, kész megbocsátani: „Ha bűneitek olyanok, mint a skarlát, fehérek lesznek, mint a hó, és ha olyan vörösek, mint a bíbor, fehérek lesznek, mint a gyapjú.” (Izaiás 1, 18.) A feltétele ennek, hogy mi is Őt az irgalmasságban utánozzuk. Ez a kegyesség, jóság, irgalom azonban mindinkább a jövődő Messiásban nyer konkrét alakot, benne testesül meg. Az Ő eljövételének idejét a Próféta így festi és az általa elérendő hatást így jelképezi: „Együtt lakik majd akkor a farkas a báránnyal, s a párduc együtt tanyázik a gödölyével, együtt él majd a borjú, oroszlán és juh, és parányi gyermek terelheti őket... Nem ártanak és nem ölnek sehol szent hegyemen, mert eltölti a földet az Úr ismerete.” (Izaiás 11, 6—9.) Mintha csak látnók, miként küldi az Udvözítő tanítványait mint bárányokat a farkasok közé és miként győzik le kevés számuk ellenére is előbb-utóbb szelidséggel és kegyelemmel az üvöltő farkasokkal teli világot.

A bárány mint jelkép

A Szentírás a jövődő Messiást legszívesebben mint bárányt jelképezi. A báránytól senki sem fél. Ellenkezőleg: szelidsége folytán mindenki előtt kedves és rokonszenves. A bárány nem gyűlöl, nem áll bosszút, nyírójával, kivégzőjével szemben nem fejt ki ellenállást, miért is kiválóan alkalmas, hogy az áldozat tárgya és szimboluma legyen. Ugyanezért rendelkezte már az Úr, hogy naponkint, reggel és este egyéves bárányt áldozzanak neki. (Exod. 29, 30.) Láttá előre benne Egy-születőte véres eucharisztikus áldozatát és azért tekintett le arra kegyelemmel. Azonban a próféták tisztán, de a nép is biztonnyal homályos sejtéssel látták, hogy az a bárány csak jelkép és ettől eltekintve nem alkalmas, hogy vérével a lelket tisztítsa, megváltsa. Miért is sóhajtoznak az *igazi* bárány után. „Küldd el, Uram, a bárányt, a föld urát!” (Iz. 16, 1.) Jeremiás pedig ezeket a szavakat adja a Messiás ajkára: „Én pedig mint valami szelíd bárány, melyet áldozatra visznek.” (Jer. 11, 19.)

Nincs a báránynál valami hasznosabb. Gyapjával ruház-

kodunk, húsával, tejével táplálkozunk, bőrébe öltözünk s így az életünket megtámadó hideg ellen védekezünk.

Mennyire látjuk mindezt Krisztuson is megvalósulni! Minden ízéig nekünk jó, nekünk hasznos, nekünk való és szükséges. Táplál tanával, testével és piros vérével. Ruház kegyelmével, melenget szerelmével.

„Szent testével így táplál, hogy ne ártson a halál! Mily kegyesség!

Szent vérével harmatoz, így szelidít magához ez Istenség!” (Amade L. 1703—64.)

Bizonnyal a prófétai meglátásokból szűrődött le Ker. Szent János lelkében is a lelkesedés, amellyel Jézusra ujjal mutatva felkiált: „Ime az Isten Báránya! Ime, ki elveszi a világ bűnét!” (Jn. 1, 29.)

Egyéb jelképek

Az Úr Jézus határtalan szelídsége és irgalma más jelképekben is megjelenik a prófétai látomásokban. „A megtört nádszálát össze nem zúzza, s a füstölgő mécsbelet ki nem oltja... El nem lankad és kedvét nem veszti, míg igazságot fel nem állít a földön, tanítására várnak a szigetek...” (Iz. 42, 3—4.)

A füstölgő mécsbelet, a töredező nádszálát rendesen hasznavehetetlen dolgoknak szoktuk tartani, miértis eltiporjuk és elvetjük azokat. Pedig van abban a mécsbélben többnyire kis szikra és a nádszálban csepp erő, hogy felegyenesedjék, ha alkalmas kéz veszi gondjába. Mogorva kedély és durva kéz rendesen végleg elintézi azokat. Nem így az Úr Jézus Krisztus. Míg van parányi remény, hogy a lélekből lesz valami, és az mindig megvan, míg életünk tart, nem mond le arról. És a történelem és a tapasztalás igazolja, hogy ez nem hiú remény. A szenvedés és megaláztatás által fojtogatott mécsbél, ha a szeretet lángjával közelítünk feléje, újra lobbot vethet, és a nádszál is, amelyet a vihar megtépázott, megint talpra állhat, ha bizalmat öntünk beléje. Így tett Krisztus, nekünk is így kell tennünk.

Máskor meg Urunk magát mint *testvért s atyánkiát* mutatja be: „Hadd hirdessem testvéreimnek nevedet!” (21. Zs. 23.)

Maga Szent Pál ezt az Úr Jézusra vonatkoztatja. (Zsid. 2, 12.) Ezt egyébként Jézus szava és eljárás módja is száz százalékgig igazolja.

Igen szereti az Úr magát *pásztornak* bemutatni és ezt nemcsak az eredetileg jórészt nomád életmódot folytató népének foglalkozása, hanem a pásztort jellemző vonások is nagyon értethetővé teszik. (V. ö. 94. Zsolt. 7; Iz. 40, 11; Iz. 53, 9; Jer. 31, 10; Ez. 34, 12; Ez. 33, 15—16. stb.) Hogy az isteni Megváltó mennyi szeretettel alkalmazza ezt önmagára, az evangélium ismerője előtt felesleges fejtegetnünk. (Jn. 10, 11. 14.)

Gyakran ígéri meg Isten a *békét* azoknak, akik hozzá hűségesek maradnak és magukat az Ő fejedelemségének alávetik. (45. Zsolt. 9, 10; Zsolt. 71, 7; Iz. 2, 4; 9, 6. 7; Jer. 31, 6; Ez. 33, 25.); Zak. 8, 10; 9, 9. 10. stb. stb.)

Mennyire megvalósul mindez Jézus Szíve buzgó tisztelőin! Akik magukat egyszer már Jézus Szívének megajánlották és maradék nélkül odaadták, páratlan békének jutnak birtokába, amely őket belső tusáktól és aggodalmaktól mentesíti és a külső szenvedéseken, üldöztetéseken, magán a halálon felülemeli. Az Apostol sem tud híveinek jobbat kívánni, mint azt, hogy: „Krisztus békéje diadalmaskodjék szívetekben.” (Kol, 3, 15.)

Részvétel áhító szeretet

Továbbá a jövődölések az isteni Szívet, amelynél magasztosabb, de egyben emberiesebb nem dobogott a földön, mint olyat mutatják be, amely szenvedéseiben részvétre és vizsontszeretetre áhítzik. „Előttem van mind, aki szorongat engem, gyalázatot és nyomorúságot szenved szívem. Kerestem, ki szánakozzék rajtam, de nem akadt senki sem, ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem.” (68. Zsolt. 21.) Vajjon nem lappang-e itt már az újabbkori Jézus Szíve-ájtatosság engesztelő jellegének legmélyebb megokolása? Mikor Isten Szívét mint olyat állítja szemünk elé a kétségkívül messiási zsol-tárban, amely belsejében a szenvedés folytán viasként megol-vadt (21. Zsolt. 15.), amelyet bátorsága (szíve) elhagyott (V. ö. 39. Zsolt. 13.), ezt bizonynyal csak azért teszi, hogy az együtt-érzést felébressze bennünk.

Kegyelem, bocsánat forrása

Arra is találunk jóslatot, hogy az Udvözítő Szíve forrás lesz számunkra, minden kegyelemnek, de nevezetesen a bocsánatnak forrása: „Örömmel merítetek majd — ígéri a Próféta — vizet a Szabadító forrásaiból.” (Iz. 12, 3.) Később majd Alacoque Szent Margit előtt Urunk jómagá hivatkozik erre: „Ime — úgymond — Izaiás kútforrása; a bűnösök Szívemben oly forrást találnak, amely az irgalomnak végtelen Óceánja.” Nevezetesen a szentségek azok, amelyek Szent Ambrus szerint az Udvözítő megnyílt oldalából buzogva előtörnek.

Énekek éneke

Hogy pedig az Énekek éneke nem egyéb, mint Jézus szeretete Egyháza és a lelkek iránt, a Szentatyáknak összhangzó és állandó tanítása. Szent Bernát is megállapítja, hogy az Énekek énekében szereplő szerelmesek alatt nem férfit és nőt, hanem az Igét és a lelket kell érteni.” (S. Bern. serm. 61. in Cantic.)

Amiért is az Énekek énekében egyes Szentatyák nem ok nélkül a kinyilatkoztatások csúcspontját, mondhatnók netovábbját látják. Istennek a lélekkel való nászát, amely az újszövetségben, főleg a Jézus Szíve-tisztelet által válik valóra.

Szent Athanáz és utána Szent Özséb így nyilatkoznak: „Amik az Énekek énekében vannak elmondva, azok minden megjósolt dolgok végét jelentik. És amint a szentek szentje jelentette a legfőbb helyet, éppen úgy az Énekek énekén kívül nem lehet (a szeretet és egyesülés dolgában) újabb és belsőbb jóslatot várni.” (Gorn. a Lap. in Cantic.)

Hogy csak egyet ragadjunk ki a sok szeretet-vallomás közül, Isten így szól a lélekhez: „Megsebezted szívemet, mátkám, húgom! Megsebezted szívemet . . .” (Ĕ. é. 4, 9.) A héber eredetig így kellene inkább fordítani: „Elvetted az eszemet!” Vagy még inkább a szó értelmét véve: „Megfosztottál szívemtől.” (excordiasti me)

Szent Ambrus pedig így fordítja ezeket a titokzatos igéket: „Szívemen fogtál . . .”

Cornelius a Lap. szerint ez olykor az Egyházban szinte betűszerint is végbement, mint mikor Sziénai Szent Katalin (szimbolikusan) az Úr Szívét kapta, hogy általa éljen.

Az Apostol szintén valami hasonlót mond, midőn azt vallja

magáról: „Élek, pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem.” (Gal. 2, 20.) Hűgának nevezi az Úr jegyesét, jelezve, hogy ebben a szerelemben nincs semmi szerepe a testnek.

Ha most már mindeme vonásokat mint mozaikot összerakjuk, állítjuk, hogy kialakul előttünk az isteni Szív képe. Megfejtését látjuk Jézus Szívében annak, hogy miért is keresi Isten az embert. Azért, mert a szeretet diadalt vett Istenen, legyőzte magát a legyőzhetetlent! Triumphant de Deo amor!”

Tirusi legenda

Az eddig elmondottakat foglaljuk össze egy kedves legendában. Azt mondják, sajtászerű királyválasztási módjuk volt hajdan a tirusiaknak. Abban állapodtak meg, hogy az lesz a fejedelmük, aki a király halála utáni napon elsőnek látja meg a felkelő napot. Az égen ragyogó napot ugyanis Istennek tartották. Evégből már szürkület előtt valamennyien a mezőre vonultak, várva a nap felkeltét. Amíg azonban az egész nép kelet felé szegzett arccal várakozott, addig egy Szratho nevű szolga nyugat felé fordult, innen várva a felkelő nap első sugarát. Kinevették és bolondnak tartották. Ámde mihelyt a hajnal bearanyozta az eget, a napsugarak legelőbb a város magas épületeit és a háttérben lévő hegyeket világították be. Miért is Szratho felkiáltott: Ime a nap. Polgártársai igazat adtak neki és a legenda szerint őt választották királyukká. Így jártunk el mi is. Visszatekintettünk a letűnt századokba és ime megpillantottuk azok távolában a felkelő nap első sugarait, amelyek a Jézus Szíve-ájtatosságot már megígérték és vázolták előre. Szinte már sütkérezünk ezekben a melengető sugarakban s felébredt bennünk a vágy, az ösztön: viszonszeretni azt, aki már öröktől fogva reánk gondolt és szinte türelmetlenül várta, míg neki a Szentlélek a tiszta Szűz véréből szívet alkot, olyat, mint a mienk, hogy úgy tudjon szeretni, mint ahogy mi és ahogyan kívánjuk, hogy minket szeressenek. Csupán a fokban akarta felülmúlni a szerelmünket, éspedig végtelenül.

Korszakok a Jézus Szíve-tisztelet történetében

Előre kell bocsátanunk, hogy az istentisztelet lehet magánjellegű vagy nyilvános. Az előbbi az, amelyet nem az Egyház alapított és nem az ő nevében végeznek. Jellegén nem változ-

tat, vajjon titokban vagy pedig mások előtt megy az végbe. Nyilvános viszont az a kultusz, istentisztelet, amelyet az Egyház alapít, ír elő, hogy nevében hajtsák azt végre. Itt sem lényeges, vajjon egyedül vagy sokak jelenlétében történik-e. Így a szentmise, papi zsoltosma mindig nyilvános jellegű, még ha senki sem volna is ott jelen. (V. ö. Reiffenstuel III. Decret. tit. I. 45. I. u. 16.)

Szent Margit idejéig a Jézus Szíve-ájtatosság magánjellegű volt. Ő, a paray-le-moniáli szerény apáca kapta Istentől a világraszóló hivatást és küldetést, hogy megindítsa azt a mozgalmat, amely aztán az áhítatnak nyilvános egyházi elismerésére vezetett. Ez XIII. Kelemen és még inkább IX. Pius által meg is történt. Ettőlfogva a pápák, főleg újabb időkben, szinte versenyeznek, hogy a Jézus Szíve iránti áhítatot fokozzák, ajánlják, kegyelmekkel elhalmozzák, külsőségekben pedig ünnepélyességét fokozzák.

Mínhogy pedig valamely áhítat, kultusz régisége nem csupán igazi katolikus jellegének bizonyossága, hanem ajánlólevele a jövő számára, foglalkozunk a Jézus Szíve áhítatnak mint magánájtatosságnak a kereszténységgel egykorú adataival is, amennyire azokat összegyűjteni sikerült. Különös tekintettel leszünk ebben édes hazánkra. Minden adatot összegyűjteni nemcsak lehetetlen, de a cél szempontjából felesleges is. Hiszen még a profán történetben is nem az egyes aprólékos adatok a lényegesek, hanem inkább amaz események megörökítése és csoportosítása, amelyek az illető kor megismerésére és a fejlemények megértésére alkalmasak.

Négy korszakra osztjuk Jézus Szíve kultuszának történetét. Az első Jézus Krisztustól egészen Szent Gertrud és Mechtildig terjed, mint akik tudtunk szerint először kaptak Jézus Szívére kifejezetten kinyilatkoztatásokat és így mintegy Szent Margit előfutárnőinek tekintendők.

A második korszak Szent Gertrud és Mechtildtől egészen Alacoque Szent Margit fellépéséig számítható, vagyis 1675-ig.

A harmadik korszakot Szent Margittól IX. Piusig, vagyis 1857-ig tehetjük, amikor a Szentszék az áhítatot hivatalosan az egész Egyházra kiterjesztette.

A negyedik korszak IX. Piustól napjainkig tart.

Az első korszak az áhítat pirkadása, a második a hajnala, a harmadik a reggele és a negyedik a ragyogó nappala. Dele-

lőjét azonban még ma sem érte el. Ez talán akkor következ-
nék be, ha az Úr Jézus óhaja szószerinti értelemben bekövet-
keznék és Jézus szent Szíve ünnepe nyilvános és polgári jel-
legét is elérné. Mily szép volna, ha a mindenki által annyira
áhított világbéke ezt a koronát is rátenné az isteni Békefeje-
delem homlokára.

ELSŐ KORSZAK

(30—1281)

Egy idős úrnak az okozott hitbeli kétséget, miképen lehet, hogy az emberiséget éppen a legrútabb gonosztette, az Isten Fiának meggyilkolása váltotta meg. Ez szerinte minden jogi alapfogalommal homlokegyenest ellenkezik. A helyes következtetés pedig ebből a csakugyan megdöbbentő tényből az, hogy: „Nem az én gondolataim a ti gondolataitok és a ti utaitok nem az én utaim — úgymond az Úr. Mert amennyivel magasabbak az egek a földnél, annyival magasabbak az én utaim a ti utaitoknál, az én gondolataim a ti gondolataitoknál.” (Iz. 55, 8. 9.) Szóval az isteni bölcsesség és szeretet a mi fogalmainkat messze felülmúlja. Isten az észbontó igazságtalanságot, amellyel illették, a szenvedéseket, amelyeket neki okoztak, nemcsak megbocsátotta, hanem elégtételül a világ bűneiért elfogadta. A megváltás ténye egyébként értelmünket meghaladó titka hitünknek.

Ha azonban az isteni kinyilatkoztatás által megjelölt irányban az Egyháznak és tanítóinak, szentjeinek kalauzolása mellett haladunk, kutatunk, tanulmányozunk, akkor, bár titkokkal foglalkozunk, de tévedéstől mentek maradhatunk. Jézus kegyelemmel teljes Szívétől is alázattal reméljük, hogy szeretetének végtelenségeit úgy adhatjuk elő, hogy megvilágítják majd elménket, melegítik szívünket. Mert mint Szent Ágoston szépen mondja: „Adj nekem valakit, aki szeret és megérti, amit mondok, hideg szívűnek azonban hiába szólok.”

Szent Ignác vértanú (Megh. 107)

Mikor őt említjük először a Jézus Szíve tisztelői közül, csak legendaszerű, de tiszteletreméltó hagyományra hivatkozhatunk. Mikor ugyanis az Úr Jézus a katekézist tartotta Szívének egyik legjellemzőbb alapvonásáról, az alázatosságról, — az ősi Egyházban általában hitték — Ignác volt a szemléltető eszköz. Midőn ugyanis az Úr Jézus mintegy tetten érte tanítványait, hogy egymás közt az elsőbbségért versengenek, „leülvén, előhívá a tizenkettőt, és mondá nekik: Ha valaki első akar lenni, legyen valamennyi közt utolsó és mindegyik-

nek szolgálja. És előfogván egy gyermeket, közéjük állítja megölelve azt, mondá nekik: Aki egy ilyen gyermeket befogad, nem engem fogad be, hanem azt, aki engem küldött". (Mk. 9, 34. 36.) „Bizony mondom nektek, ha meg nem változtok és nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be mennyek országába. Aki tehát megalázza magát, mint ez a kisdéd, az nagyobb a mennyek országában." (Mt. 18, 3. 4.)

Jézus tehát Szívéhez emelte a gyermeket, ahhoz a Szívhez, amely minden életet és üdvöt lehel. Ez a gyermek is — mint a hagyomány tartja — ebből a szívből merített áldást, önfeláldozást, bölcseséget, életszentséget. Nevezetesen innen eredt az a hősie Jézus-szerelem, amely előtte a vértanúságot oly kívánatossá tette, hogy az oroszlánok fogaiban is malomkerekeket látott, amelyek őt Krisztusnak tiszta áldozati gabonájává örlik.

A római Kolosszeumban 107-ben nyerte el a vértanúságnak dicsőséges koronáját.

Szent János evangélista

Jézus Szívének szeretetlángjai főleg akkor csaptak fel az égig, amikor a legméltóságosabb Oltáriszentséget alapította, és midőn ez a szeretet áldozati életét a keresztfán elhamvasztotta s a katona lándzsája utolsó csepp vérének is utat nyitott. Mind a két alkalommal ott volt *Szent János evangélista*, a szeretett tanítvány.

Ott volt tehát az utolsó vacsorán. Midőn egyszer édesanyja meggondolatlan anyai rajongással azt kérte a Mestertől: „Mondd, ez a két fiam (János és Jakab), az egyik jobboldon, a másik baloldon üljön országodban" (Mt. 20, 21.), nem is sejtette, hogy óhaja sokkal magasabb értelemben megyen teljesedésbe. Nemcsak balján ült János Urunknak az utolsó vacsorán, hanem keblére borulva hallgathatta annak szívverését. Ezért történt, — mondják a Szentatyák — hogy János oly bölcseséggel és magas tudással írta meg evangéliumát. Ő nem csak történetíró, hanem bölcsész és teológus is. Azt mondják, hogy a nagy gondolatok a szívből erednek. János nagy gondolatai is bizonyosan Jézus Szívéből forrásoztak. Ez az Egyház íróinak, atyáinak, tudósainak szinte egybehangzó véleménye. Nagy és szép gondolat ez, amelyben a nagy szellemek valóban találkoznak. Már *Origenes* mondja: „Bátran állíthatjuk, hogy

az írások elseje az evangélium, az evangéliumok elseje pedig az, amelyet János írt. Ezt csak az írhatta, aki Jézus keblén pihent vagy Máriát kapta Jézustól anyául. (V. ö. In Joannem.)

Szent Ambrus szinte szóról-szóra ugyanígy beszél: „Krisztus kebelén pihent János, hogy a bölcseségnek eme legkitünőbb rejtett forrásából merítse az isteni titkokat.” (Ep. 65.) „Értelme titkos tudománnyal telt meg.” (U. o. De Incarn. — IV. 29.)

Aranyshájú Szent János és Ágoston sem vélekednek másként. Hajdanában a Rajna partján így énekeltek: „Jesu cum recubuisti supra pectus, ebibisti dicta evangelica.” „Mikor Jézus keblén fejed pihentetted, az evangéliumi tanokat onnét merítetted.”

Eudes Szent János szeráfi apostolnak nevezi, mert Jézus szeretetének titkait leginkább ismerte. (V. ö. Baunard: L'apôtre St. Jean, Paris, 1872.)

Nagy Szent Gergely Sacramentárium a prefációjában így énekel: „Amelyből (Jézus kebléből) a mennyei tanok folyamát állandóan merítve oly mélységes és titkos kinyilatkoztatásoknak lett részesévé, hogy minden teremtményen felemelkedve, felmagasztosult elmével szemlélhette és evangéliumi szavakkal kifejezhette: kezdetben vala az Ige.” (Oper. IV. 34.)

Notcerus Balbulus (840—912) így énekel róla: „Hitves keblet megvetetted, mikor a Messiást követted. Hogy kebléből isteni tant meríthess, így megérdemelted.”

Pázmány Péternél pedig ezt olvassuk: „Maga jelenti Szent János, hogy akkor tanulta az evangélium titkait, mikor Krisztus mellén nyugodott. Azért evangéliuma végén azt mondja, hogy igazak, amiket írt, mert a végvacsorán az Úr mellén feküdt, ki ezeket írja.” (Ev. Szent János-napi prédikáció.) Vajda: Jézus életében ezeket mondja: „Krisztus a végvacsorán csak Jánosnak jelentette ki az ámulót. Ez a szó annyit tesz, mint kedvesség. Igyekezzünk mi is a szívnek tisztasága által kedvesek lenni Krisztusnak, hogy méltók lehessünk szent elmélkedésekben az ő mellére hajtani fejünket s a mennyi titkok tudományában részesülni.”

A Jánosról felsorolt tanúságok csakugyan nem légből kapottak és önkényesek.

Írásaiban szinte szüntelenül Jézus Szívéről beszél, mikor annak szeretetét fáradhatatlanul emlegeti és ajánlja. Elég

legyen első levelének 4. fejezetére hivatkozni: „Szeretteim! Szeressük egymást, mert a szeretet Istentől van. És mindaz, aki szeret, Istentől született és ismeri az Istent. Aki nem szeret, nem ismeri az Istent, mert az Isten a szeretet... És mi megismertük és hittünk a szeretetben, mellyel Isten irántunk viseltetik.” „Szeretet az Isten, és aki szeretetben marad, Istenben marad és az Isten őbenne.” (I Jn. 4, 7—9. 16.)

Jézus szavaiból, tetteiből legszívesebben azokat idézi, amelyek az ő végtelen szeretetére legjellemzőbbek.

Hogy csak néhányat említsünk: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn. 3, 16.) És ismét: „Nem jöttem, hogy e világot megítéljem, hanem hogy megmentsem a világot.” (Jn. 12, 47.)

Azokban a keserves órákban, midőn minden szenvedőnek és így Jézusnak is oly jól esik valamely rokonszenves, részvevő szívnek közelsége, Jánosnak mindig ott kellett lennie. Ott volt az Olajfák hegyén, mikor Urunk vívja haláltusáját, amelyben a szívnek erkölcsileg, de fizikailag is annyi szerepe van. Ott van aztán a kereszt tövében egyedül a tanítványok közül. Ő figyel meg Jézus oldalának, szívének általszegeztetését, és azt oly részletezéssel írja le s oly hangsúllyal, hogy nyilvánvaló, mekkora jelentőséget tulajdonít annak: Krisztus kínszenvedése után ugyanis — mint feljegyzí — „Menének hát a katonák, és az elsőnek (a latrok közül) ugyan megtörék szárait és a másíknak is, kit megfeszítettek ővele. Mikor pedig Jézushoz értek, látván, hogy már ő meghalt, nem törék meg szárait, hanem egyik katona lándzsával megnyitá oldalát, melyből legottan vér és víz jöve ki.

És aki látta, bizonyágot tett róla, és igaz az ő tanúsága. És az tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek. És ismét más Irás mondja: „Látni fogják, kit vertenek által.” (Jn. 19, 32—37.)

Alig tudunk kételkedni, hogy Szent János, mikor ezeket a szavakat írásba rögzítette, sokkal többet értett, mint amennyit szavakkal kifejez. Ő, az apokalipszis írója, prófétaí szemmel látja már a kegyelemáradatot, amelynek forrását a katona lándzsája megnyitotta, látja a kaput, amelyen át annyi zaklatott, lesujtott, irgalomra áhító lélek biztos menedékhelyre juthat.

Midőn a szentséges Szív átszúrását vallásos ünnepélyes-

séggel állítja, nagy titokba pillant be. Tudja és érzi, hogy „ez a seb teszi fenségessé és befejezetté annak a Krisztusnak szépségét, akit az emberiség nem szűnik meg szemlélni a világ ölelésére kitért karjával, fájdalommal és szeretettel koronázott fejével, csókra lenyujtott ajkával, csupán vére bíborával borított testével, odaszegzett kezével, lábával és félig kitért szívével”. (Bougaud.)*

Ha Szent János semmi egyebet sem írt volna, máris a Jézus Szíve-írók klasszikusa volna.

A katakombák egyházában

Az őskereszténység a szent Szívet még a mai értelemben nemigen tisztelte. A legmélyebb okára a Bevezetésben már rámutattunk. Ez az áhitat ugyanis a későbbi hitbuzgalomban hanyatló századok fellendítésére volt az isteni Bölcseségtől fenntartva. Azonban alig kétséges, hogy egyes kiválasztott lelkek megsejtették a szent Szívben rejlő titkokat. Némely jámbor tekintet a katakombák falán nem ok nélkül szegeződik imádó hódolattal az oldalsebre.

Sőt írott nyomokra is akadunk. Űzséb történetíró (megh. 339) midőn Sanctus diakonusnak Lionban végbement hősies vértanúságát elbeszéli, felveti a kérdést, vajjon Sanctus miként tudott annyi s akkora hajmeresztő kint elszenvadni. Ezt a feleletet adja: „Amaz élő víz harmatozott reá és erősítette meg, amely Jézus szívéből folyt.” (Hist. eccl. lib. V. c. 1. Migne Op. t. II. 418.)

* Voltak eretnekek, akik azt állították, hogy Urunk Szívét még halála előtt szúrták át és kimúlását ezzel okozták. Ezt a tévedést V. Kelemen pápa a viennei zsinaton elítélte (1311—12 Denz. 480.). Hiszen a katona szándéka éppen az volt, hogy Jézus haláláról kétségtelen bizonytságot vegyen és így testét a csonttörés barbár műveletétől megmentse. Felmerült gyakran a kérdés, vajjon Jézusnak melyik oldalába szúrták a kopját? A régi képeken a jobboldalon látjuk a sebet, mások szerint valószínűbb, hogy a baloldaltól került a lándzs a szívbe. Suarez szerint „megfelelőbb, hogy a baloldalt szúrták át” (De mysteriis vitae Christi, Disp. 41. Sec. I.)

Szent Gertrud jelenéseiből az következne viszont, hogy a jobboldalon s a mellen keresztül nyitották meg az isteni Szívet. (Legatus divinae pietatis IV. 4.) Ez Cornelius a Lapidének is a véleménye. Asszisi Szent Ferenc stigmája ugyancsak a jobboldalon volt.

Cornelius a Lapide szerint a kopja nemcsak behatolt a szívbe, hanem azt egészen át is járta, úgyhogy a másik oldalán jött ki a hegye.

Autunben a Szent Péter-temetőben 1839-ben márványfeliratot találtak, amely némelyek szerint a II. századból, Secchi régész szerint 255-ből származik. Itt nyíltan történik említés Jézus Szívéről. „Az égi hal* (Jézus), Isten Fia szent szíve teljéből hirdette a halandók közt az isteni tan halhatatlan forrását.”

Keresztény írók

közül Tertullian (megh. 240?) a szívsebet az Egyház születéshelyének mondja.

Origenes (megh. 254) szerint bizonyos, hogy midőn János Jézus szíve felett pihent, ott kereste és onnan merítette a bölcseségnek és tudománynak ama kincseit, amelyek Jézus Krisztusban valának rejtve. (In Cant. I. 1.)

Szent Ambrus (megh. 397) ugyancsak magasztalja „Krisztus megsebzett keblét, amelyből a világ merít minden kegyelmet, amely illattal árasztja el a földet, ama balzsamos fákhöz hasonlóan, amelyek akkor öntik illatos nedvüket, amikor megsebzik őket.” (Enarr in. Ps. 37.)

Jeromos (megh. 420) is Jézus szívére céloz, mikor szenvedéséről elmélkedve azt mondja: „Urunk keblét is ostorozák, amelyben Isten lakozik.” (In. Math.)

Szent Ágoston (megh. 430) a maga lángeszével már áttör minden ködhomályon és nyíltan, világosan és elragadó szépen beszél az isteni Szívről. Igéi a liturgiában is fel vannak véve: Igy pl. „Mily találó szót használ az evangélista, mikor nem azt mondja: Jézus oldalát átdöfték, megsebezték, hanem valami mást állít: t. i. Jézus oldalát megnyitották, hogy ott számunkra feltáruljon az életnek kapuja, ahonnan a szentségek áradtak, amelyek nélkül az életre, az igazi életre bejutni nem lehet.” (V. ö. Tract. in Jn. c. 2.)

Majd ismét: „A második Ádám lehajtva fejét, a keresztfán elszunnyadt, hogy az alvónak oldalából legyen formálva hitvese (az Egyház).” (U. o.)

*Jézust azért nevezték az ősegyházban szimbolikusan „halnak”, mert a hal görög neve „Ichtüs” kezdő betűiből áll ennek a mondatnak: „Jézus Krisztus Isten fia, üdvözítő.” Így nevezték az Urat már csak a „disciplina arcani”, a titoktartás törvénye miatt is, amely arra kötelezett, hogy a keresztények a szent titkokat a pogányok előtt rejtsek és így a meggyalázás veszélyétől óvják.

„Számodra nyílt meg a kapu, midőn oldalát a lándzsa által-szúrta. Fontold meg, mi áradt onnan s használd fel, ami által-oda bejuthatsz. Víz és vér folyt ki onnan. Az egyik a meg-tisztulásod, a másik a megváltásod.” (Serm. 311. c. IV.)

„Midőn Jézus oldalát megnyitották, az egész világ vált-sága jött onnét elő.” (Serm. 329.)

„Mármost jöjjenek, akik szeretnének a paradicsomba jutni, akik szeretik a békét. Lépjenek az örök boldogság otthonába, ahol a barbárok támadásától nem kell tartaniok. Jöjjetek mind-nyáján. Ime, tárva, nyitva oldala. A megtért lator megmutatta, hogyan kell az embernek oda bejutnia. Hogy nincs oka senki-nek kétségbeesni, megmutatja az ő példája.” (De tempore bar-barico n. 9.)

A r a n y s z á j ú S z e n t J á n o s (megh. 407) magasz-talva Szent Pál apostol világgraszoló tetteit, amelyekkel hegymagasságra fölénk emelkedik, így kiált fel: „Krisztus szíve Szent Pál szíve volt.” (Hom. 32. in ep. ad Rom. c. 3.)

Keresztény szimbolika

A kereszténység hitének és áhítatának emlékét már émez időkben is nem csupán írott betűk, hanem a kőbevésett és fes-tett szimbolika is őrzi. Megjelenik már helyel-közzel a kereszt alatt álló Egyház női alakban. Nem sír, mint Mária és János, hanem diadalmas örömmel nyújtja kelyhét az oldalsebhez, ne-hogy egy csöpp is a szent vérből a földre hulljon, kárba vesz-szen. Öröme nagyon megokolt, hiszen születésnapját ünnepli.

D a m i a n i S z e n t P é t e r (megh. 1073). Nemcsak maga tisztelte Jézus szívét, hanem arra másokat is buzdított. „Jézus szíve — mint mondja — az a mennyei kincstár, az az életforrás, amelyből az Úr jótéteményeit az egész világra szét-árasztja. (Serm. Exalt. crucis.) Szent Jánosról ugyancsak ál-lítja, hogy azért lett fennkölt írója az evangéliumnak, mert Jézus keblén pihent.

Manuele című könyvben, amely Szent Ágoston nevét vi-seli, azt olvashatjuk: „Longinus Jézus oldalát számomra meg-nyitotta, beléptem oda, megnyugszom biztonsággal abban.” (Cap. 23. Op. VI. 961.) A mű későbbi korból való s így Ágos-tonnak valójában nem tulajdonítható.

S z e n t B e r n á t (megh. 1153), a mézajkú tudós, hogyan

is ne vette volna észre, miként is ne aknáztá volna ki minden édesség forrását, Jézus imádandó Szívét.

A szerzetesközösség előtt egyik beszédében ezt mondja: „A vas átjárta Jézus lelkét, megközelíté Szívét, nehogy részvéttelen tudjon lenni gyengeségeimmel szemben. A test nyílásán keresztül feltárul titka Szívének, megnyílnak kegyes jószágának elrejtett kincsei.” (V. ö. Serm. 61. n. 4.) Egy másik művében, amelyet némelyek nem neki tulajdonítanak, de amelynek szépsége Bernátra vall, így ír: „Ha már egyszer Jézus édes Szívéhez eljutottunk s jó nekünk itt lennünk, ne egykönnyen engedjük, hogy onnan minket elszakítsanak! Ó, mily édes, mily vigaszos ebben a Szívben lakni! Ó, mily kincs a Szív, amelyet midőn ástunk teste földjében, megtaláltunk. Ki bírná nélkülözni ezt a gyöngyöt? Sőt inkább minden gondolatomat, érzelmemet cserébe odaadom érte. Ebben a templomban, ebben a szentélyben, ennél a frigyszekrénynél imádom és dicsérem majd az Urat; Dáviddal mondva: „Megtalálja szolgád szívét, hogy imádkozzék. Én is megtaláltam a Király Szívét, testvérem, kegyes barátom Szívét és imádom őt. Hiszen azért nyitotta meg Szívét, hogy oda beléphessünk. Azért tárta fel Szívét, hogy a látható seb által megismerjük a láthatatlan szeretet sebet. Lehetetlen volt lángoló szeretetét jobban kimutatni, mint úgy, hogy nemcsak testének össze-vissza kínoztatását, hanem Szívének átdöfését is megengedte. Vajjon ki tudna ekkora szeretetnek ellenállni?” (Opera a Bernardi Tractatus: Vitis mystica. Op. III. c. 3. 8.)

Szent Bernát himnusza Jézus Szívéhez*

Fordította: *Békesy Emil.*

Szent királyom drága Szíve
Általverve, megfeszítve!
Atölellek forrón, híven,
Hozzád dobog az én szívem,
Engedj hozzád felesdenem.

Mely szeretet győze rajtad,
Mely tenger volt a fájdalmaid,
Midőn magad kimerítéd,
Hogy egészen a mienk légy:
S néped haláltól ment légyen.

Ó, keserű, szörnyű halál,
Milyen telhetetlen valál,
Hogy ezt a Szívet megtépted,
Honnan a világ nyert éltet,
S megölted azt irtóztatón.

A halálért, melyet értem
Elszenvedtél sebben, vérben,
Szívem szíve, Legdrágábbam,
Vond magadhoz minden vágyam,
Ó, erre kérlek lángolóan.

Ó, édes Szív, szerelmeddel
Szívem szennyét mosd, égesd el,
Lágyítsd durva keménységét,
Áhítatlan kevélységét,
S rideg fagyát úzzed tova.

Szívem mélyét, e bűntanyát
Szereteted nyílalja át,
E szeretet lánghatalma
Hadd sebezze, hadd ragadja,
Hogy ne gyógyuljon meg soha!

Nyílj ki dúsan, mint a rózsza,
Csodás illatokat szórva,
Hasd át szívem kenetteddel,
És bűnbánat-tővisekkel, —
Szenved-e, ki téged szeret?

* Századokon át Szent Bernát művének tartották. Egyesek, mint maga Mabillon, kételkednek benne. Főérvük azonban nem a leg-erősebb, t. i. az, hogy a ciszterciáknál tiltva volt a versírás. Lehettek kivételek, hiszen a gyönyörű himnuszt Jézusról: „Jézus, a rád em-lékezés...” mindenki, így Mabillon is Szent Bernátnak tulajdonítja.

Onmagán már nincs hatalma,
Szent ígéret fogva tartja,
Szeretete nem ér véget,
Száz halállal halna érted,
Kit legyőzött szereteted.

Hangos szóval kiált szívem,
Édes Szív, szeretlek híven,
Szerelmeddel fordulj hozzám,
Szívemet magadhoz vonván,
Hogy el ne válhasson soha.

Szereteted éltesse őt,
Ébressze fel a tespedőt,
Hozzád sirjon hő imában,
Imádatos hódolásban,
Te légy örökre birtoka.

Nyílj ki, nyílj, Szív szent rózsája,
S annak édes illattárja
Hassa által az enyémet,
Melyet sebes tűzzel éget
Hozzád vágyódó lángheve.

Jézus, add, hogy hozzád forrva
Szívem Szíved sebét hordja.
Mert Szívedhez úgy hasonlít,
Ha ugyanegy fájdalom nyit
Szerelnednek utat benne.

Zárd kebledbe a szívemet,
Hogy így együtt éljen veled,
Gyönyörteli fájdalomban,
Mint Te, Édes! megroncsoltan;
Feledve édesen magát.

Ott nyugodjék, ott maradjon,
Akit édes hatalmad von,
Immár szomjaz, hozzád vágyik.
Tekintsd forró vágyódásit,
Hogy áldva zengje dicsdalát.*

* Hogy latinban mennyivel lendületesebb, hadd álljon izelítőnek
az első versszakasz:

Summi Regis cor aveto
Te saluto corde laeto,
Te complecti me delectat
Et hoc meum cor affectat
Ut ad te loquar, animes.

Asszisi Szent Ferenc (megh. 1226 október 4). A keresztfán elvérzett isteni szeretet legkiválóbb imádói közé tartozik, akinek nemcsak a Végtelennek állandó érzete jutott osztályrészül, amely őt a sírig kísérte, hanem az a kitüntető kegyelem is, hogy az Úr Jézus őt sebét öntestén, mint stigmákat hordozhatta. Tudtunkkal ez az első hiteles eset, amelyről a történelem beszámol. 1224. év szeptember 11-én Alverna-hegyén a keresztre feszített Udvözítőt ábrázoló szeráf idézte elő ezeket a sebeket. A Szent igyekezett azokat rejtegetni, és csupán halála után váltak azok köztudottakká. Azóta Imbert dr., aki ez ügyben alapos kutatást végzett, 321 esetet gyűjtött össze, amelyekről méltán feltehető, hogy természetfeletti jellegűek. (V. ö. Müller: Misztika 279.)

Szent Ferenc stigmái közt ott szerepel a szívseb is, amelyet az Udvözítő oldalából nyilaló szeretetsugár ütött.

A szerafikus Szent ugyan nem írt egyetlen sort sem a Jézus Szíve-ájtatosságról, ámde maga az örök Szeretet írta őreá, az ő keblére és szívébe ennek a kultusznak vonásait. Már a szent sebhelyek elnyerése előtt így imádkozott: „Ó, Uram Jézus Krisztus, arra kérlek, hogy két kegyelmet gyakorolj velem, mielőtt meghalok. Az egyik, hogy amíg élek, — amennyire lehetséges — érezzem lelkemben és testemben azt a gyötrelmet, amelyet te, édes Uram, keserves kínszenvedésed alkalmával szenvedtél. A másik, hogy — amennyire lehetséges — érezzem szívemben azt a túláradó szeretetet, amely téged, Isten Fiát arra készítetett, hogy érettünk bűnösökért oly szörnyű kínokat önként magadra vállalj.” (V. ö. Kaposi J.: Fioretti. Bp., 1913. 154.)

Erre mondja P. Gemelli, hogy talán még semmiféle teremtmény sem merészelt hasonlót kérni az Úrtól. (P. Gemelli A.—P. Takács I.: Franciskánizmus. Bp., 1933. 27.)

Ezek a szavak bennfoglalóan és egyúttal kifejezően szemléltetik előttünk Asszisi Szent Ferenc szeráfi nagy szeretetét a szenvedő Krisztus és szentséges Szíve iránt.

Különben Alacoque Szent Margit beszéli: „Szent Ferenc napján Urunk megmutatta nekem ezt a Szentet felfoghatatlan nagy fény és ragyogástól körülvéve, amint más szentek között a dicsőség kiváló magas fokára van emelve. Mindez azért történt, mert isteni Udvözítőnk szenvedő életét utánozta és azért a szeretetért, amellyel az Ő szenvedése iránt el volt telve. Ez arra indította a megfeszített isteni Szeretőt, hogy rányomja a

szent sebeket arra, aki egyike volt az 5 szent Szíve legnagyobb kedveltjeinek. (V. ö. P. Achille Léon O.F.M.: S. François d'Assise et son oeuvre. Paris. 1928. 322; P. Gemelli. u. o. 200; P. Raphael Delarbre O.F.M.: Méditations Liturgiques Franciscaines. Quaracchi. 1911. I. 407—408.)

Szent Ferenc oldalsebe zsarátnok lett, amely szeráfi szeretetre gyullasztja a hozzá közeledőket. Az általa alapított rendre örökségképen szállott az Úr Jézus szenvedésébe való elmélyedés, az alázatosság, a szelidség, a lelkekért való buzgólkodás. Szóval mindama vonások, amelyekből a Szent Szív-áhitat összetevődik és táplálkozik.

Árpádházi Szent Erzsébet (megh. 1231). Szent Ferenc harmadrendjéből, származásánál fogva hazánk egyik legnagyobb dicsősége, akit még Luther Márton is igazi szentnek elismert. Istenszeretetét és a szentekre oly jellemző szenvedésszeretetét Jézus Szívéből meríti. Erre maga Urunk vezeti, neveli, biztonnyal nem eredménytelenül. Midőn arra kéri az Udvozítót, hogy ellenségeinek mindig örömmel tudjon megbocsátani, Jézus így felelt: „Sohasem mondottál ily kedves imát. Ez *Szívem* mélyéig hatott.” Mikor pedig Erzsébet bűnei felett siránkozik, Jézus így vigasztalja: „Ne tépelődjél, kedves leányom! Minden bűnöd meg van bocsátva. Hiszen minden tagomon, testemnek minden részén szenvedtem azokért a tagjaidért, amelyekkel megbántottad Teremtődet. Ha *szíved* vétkezett, az én *Szívem* lándzsával keresztül döfetett.” (Szent Erzsébet élete. Stolz Albán. Eger. 1867. 183. l.)

Szent Luitgardisz (megh. 1246). Cisztercita, utóbb klarissza szerzetesnő.

Az Úr Jézus egy alkalommal megjelenik neki és szívsebére mutatva így szól: „Lásd, hogy kit és miért kell szeretned.” Jegyesének nevezi a szűzet és közbenjárását a bűnösök megtéréséért kegyesen fogadja, hathatós kegyelemmel viszonzza. Látja Urunk sebeit, csókolhatja szívsebét, sőt már abban a kegyben is részesült, hogy a szimbolikus szívcsereére Urunkkal méltatva lett. Ez a legbensőbb egyesülést jelképezte, amelyre teremtett lélek Teremtőjével képes. (V. ö. Luitgarden-Buch von Reichenlechner. Passau. 1878.)

Szent Klára (megh. 1253). Az Úr Jézus szenvedésének odaadó tisztelője. Mint P. Lyraeus Hadrian S. J. (megh. 1661) írja róla: Urunk Szent Szívét nagyon jól ismerte és az ahhoz való áhitatból sok hasznot és lelki örömet merített.

Aquinói Szent Tamás (megh. 1274). Magyarázva Szent János evangéliumának 19. fejezetét, ahol Urunk oldalának, Szívének átalszegzéséről van szó, azt mondja, hogy az onnét kijövő víz és vér lelki fürdő és táplálék számunkra. A Szent Szívet jelképezi Noé bárkája, amelyen ugyancsak volt nyílás, hogy rajta bemehessenek az el nem veszendő állatok. Aztán idézi Aranyszájú Szent Jánost: „Úgy lépj ehhez a szent titokhoz, mintha Jézus oldalát érintenéd ajkaddal.” (V. ö. Catena super Ev. Jn.)

Szent Bonaventura (megh. 1274) ferences bíboros. Mély és világos meglátással és páratlan gyengésséggel beszél Jézus Szívéről.

Gyönyörű elmélkedéseit Jézus Szíve-ünnepének zsolozsmája harmadik éjtszakai órájából, részben leközzöljük. (Zsolozsmás könyv, a római Breviárium főbb ünnepeinek zsolozsmái latin-magyar nyelven. Szent István Társulat.)

„A keresztfán elszenderülő Krisztus oldalsebéből, hogy megalkotódjék az Egyház és beteljesedjék az Írás, amely azt mondja: „Meglátják, akit általvertenek” — engedte meg az isteni Végzés, hogy a katonák egyike lándzsával átszúrja és megnyissa szent oldalát és a vérrel együtt folyó vízzel üdvösségünk ára kiömöljék s a forrásból: a szív rejtékéből fakadva, erőt kölcsönözzön az Egyház szentségeinek a kegyelmi élet közlésére, míg a már eddig Krisztusban élők számára az örök életbe szökő forrás itala legyen. Kelj fel tehát, Krisztust szerető lélek, virrasszál szüntelenül, ó, illeszd oda ajkadat, ahol vizet meríthetsz az Üdvözítő forrásaiból.

Ha már egyszer eljutottunk az Úr Jézus édes Szívéhez, jó nekünk ott lennünk és nem egykönnyen válunk meg tőle. Ó, mily édes és gyönyörűséges ebben a Szívben lakozni. Drága kincs, értékes gyöngy a Te Szíved, jóságos Jézusom, amelyet testednek megszántott földjében találunk. Ki vetné el ezt a gyönyört? Sőt inkább odaadom minden kincsemet, feláldozom gondolataimat, vágyaimat, csak ezt biztosítsam magamnak. Minden gondolatomat a jóságos Jézus Szívébe helyezem és Ő biztonnyal megerősít engem. Édes Jézus, midőn így Szívedben szívemre leltem, kérlek Téged, én Istenemet, bocsássad könyörgéseimet a meghallgattatás szentélyébe, sőt engem, magamat vonj egészen a Te szent Szívedre.

Azért dőfték át oldaladat, hogy megnyílják előttünk a bemenet. Azért sebeztek meg Szívedet, hogy külső háborgatá-

soktól megszabadultan benne lakozhassunk. Bizonylyal azért sebesítettek meg, hogy a látható seb szemléltesse velünk a szeretet láthatatlan sebeit. Mivel mutathatta volna meg jobban ezt a szeretetet, minthogy nem csupán testét engedte lándzsával megsebezni, hanem Szívét is. A testi seb tehát a lelki seb jelképe. Ki ne szeretné viszont ez annyira megsebzett Szívet? Ki ne szeretné viszont az ennyire szerető Szívet? Ki ne ölelné magához ezt az ennyire tiszta Szívet? Mi, akik még a testben időzünk, szeressük, amennyire tölünk telik a minket szeretőt. Oleljük át az értünk megsebzettet, akinek a gonosz földmívelők kivájták kezét és lábát és oldalát és Szívét. Imádkozzunk, hogy a mi még kemény és megátalkodott szívünket szeretetének bilincsével megkötözni és lándzsájával megsebezni méltassa." (Lib. de ligno vitae num. 30. De vite mystica cap. 3.)

A felsorolt adatokból nyilvánvaló, hogy a Szent Szív iránti tisztelet alapeszméje nem új dolog az Egyházban. Csírájában megvolt az mindig s mint minden igazság, ahhoz a letéteményhez tartozik, amellyel Isten a kereszténységet, sőt az emberiséget magát útnak indította. Az igazságnak ezerkarú gyertyatartóján századokról-századokra sokasodtak a lángok. Egymásután gyúltak ki, lobbantak fel a fényforrások, amelyek egy időre csak mint szikrák pislogtak és nagyobbították a fényt. Egymásra nem vetnek árnyat, hanem egymás fényét növelik. Hiszen fényük voltaképen azonos, mert ugyanabból az egyetlen forrásból, Istenből ered.

Az Egyház mint élő test, szükségképen fejlődik s mind pompásabb virágzásban bontakozik ki. Minden hanyatlás csak külső és látszólagos. Igen! Az Egyház fejlődik, míg a szakadarság megmerevedik és az eretnkség bomlik és foszlik. A haladás és erősödés, terjeszkedés nála csak látszólagos, ideiglenes. Az igazság ugyanis a fejlődésnek, a tévtan a bomlásnak csíráját hordozza magában.

MÁSODIK KORSZAK

Szent Gertrud kijelentéseitől Szent Margit küldetéséig (1281—1675)

A magánkinyilatkoztatások

Tárgyalásaink folyamán mind gyakrabban jutnak szóhoz azok a magánkijelentések, amelyeket Isten némely kiválasztott léleknek juttatott.

Magánkijelentéseknek nevezzük ezeket, hogy megkülönböztessük azoktól, amelyek a hivatalos összegyháznak szóltak, a hit letéteményét alkotják, s az utolsó apostol halálával lezártak.

Mi az Egyház álláspontja a magánkijelentésekkel szemben?

Midőn valamely hősi erényekben kitűnő egyén boldoggá- vagy utóbb szenttéavatásáról van szó, az Egyház vizsgálatot indít. Ez alkalommal szóba kerülnek azok a magánkinyilatkoztatások is, amelyeket Isten állítólag neki adott. Ilyenkor az Egyház szabad kérdésnek hagyja, vajjon ezek a kinyilatkoztatások csakugyan megtörténtek-e, Istentől származnak-e? Most kizárólag az kerül bírálat alá, vajjon azok a „kinyilatkoztatások” nem tartalmaznak-e olyasmit, ami a katolikus hittel és erkölccsel ellentétben van. Ha ez nem forog fenn, az Egyház egyszerűen nem emel kifogást, ha azokról írunk, beszélünk s a hívek azokat igazaknak tartják. Hinni azonban azokban senki sem köteles. Ez a „negatív” jóváhagyás, approbáció.

Vannak azonban esetek, amikor az Egyház megvizsgálva egyes kijelentéseket, kifejezetten helybenhagyja azokat, kijelentve, hogy azok jámboran és okosan hihetők, mert minden jel arra vall, hogy azok Istentől származnak és így természetfeletti jellegűek. Az Egyház nagy tekintélyénél fogva ez már sokat mond. Így helyeselte Asszisi Szent Ferencnek, Szent Juliannának, Alacoque Szent Margitnak adott kinyilatkoztatásokat.

A magánkinyilatkoztatásokra vonatkozó egyházi ítéletek, amennyiben megállapítják, hogy tartalmuk nincs ellentétben

a kinyilatkoztatással, tévedhetetlenek; amennyiben a kinyilatkoztatás tényére vonatkoznak, nem tévedhetetlenek. (Schütz: Dogmatika. 1937. I. 212.)

A magánkinyilatkoztatások dolgában még szükséges tudnunk a következőket is. Az, akihez Isten szólott s meggyőződött, hogy csakugyan Isten beszélt hozzá, *köteles* Isten szavának hinni és vétene az Istennek tartozó hit ellen, ha abban kételkednék vagy azt tagadná. Mi már csak az illetőnek emberi szavahihetőségére építhetünk. Jogunk van tehát az ilyen privát kinyilatkoztatás megtörténte és tartalma dolgában okos kritikát gyakorolni. De tegyük ezt mindig kellő tisztelettel és kegyelettel. Hiszen könnyen meglehet, sőt olyankor, mikor az Egyház is megbírálta azokat, több mint valószínű, hogy azok a kinyilatkoztatások Istentől erednek. Különbösen is rendszeren mélységes hitigazságokat tartalmaznak és világítanak meg mindjobban. Miért is a könnyelmű kritikus, aki a magánkinyilatkoztatás felett oktanul pálcát tör, alig marad a bocsánatos bűntől mentes.

A magánkinyilatkoztatások dolgában tehát óvakodjunk a két véglettől. Egyik ezek közül a hiszékenységgel. Ettől óv bennünket Szent János evangélista, mikor így ír: „Szeretteim! Ne higgyetek minden léleknek, hanem vizsgáljátok meg a lelkeket, vajjon Istentől vannak-e, mert sok hamis próféta ment szét a világba.” (I Jn. 4, 1.) Tehát nézzünk utána a dolognak, mert tüzetes kutatás nélkül az újonnan felmerült csodás dolgoknak és „kinyilatkoztatásoknak” hinni nem szabad. Nem ritkán a gonoszlélek is álarcot ölt, sőt eleinte jámbor dolgokat is mond, hogy a lelkeket törbe csalja. A történelemből erre bőséges példát hozhatunk. (V. ö. Müller: Misztika. Hamis misztika. 136—204.)

Viszont azonban a merev és makacs tagadás álláspontja is oktanul s szinte a hitetlenséggel határos.

Miért is némult volna el Isten az utolsó apostollal? Mi tartja kötve jóságát, hogy közvetlenül többé ne szóljon gyermekeihez? A napsugár, a villám, a fény, az eső, a természet erői változatlanul működnek tovább; vajjon csak az isteni kegyelem kisebbedett volna meg? A magánkijelentésekből a hitélet egyébként is annyi színt, meleget és lendületet kapott, hogy már ebből is azok isteni származására méltán következtethetünk. Hiszen a fát, mint Urunk maga mondotta, gyümölcseiről ismerjük meg.

Isten jelképekben beszél

A magánkinyilatkoztatások többnyire fellebbentik azt a fátyolt, amely Istennek egy-egy meghitt lélekkel való bámulatos, bensőséges viszonyát leplezi. Erre nézve néhány magyarázó megjegyzést kell tennünk.

Mikor a kijelentésekben érzéki dolgok, mint gyöngyök, virágok, kastélyok stb. szerepelnek, világos, hogy ezeket nem szó szerinti, hanem átvitt értelemben kell vennünk. Mikor Isten az emberekhez beszél, emberi formákat használ, hogy őt megértsék. Számtalan példát találunk erre a prófétai könyvekben. Maga Jézus figyelmezteti erre Szent Gertrudot: „Valamint hajdan szenvedésem rendje és módja hasonlatok által volt jelezve, éppen úgy most a szellemi, láthatatlan dolgok látható tárgyak, hasonlatok által lesznek az emberi értelemmel közölve. Miért is senki meg ne vesse azt, amit anyagi képek által mutatnak meg neki, hanem arra igyekezzék, hogy a hasonlatokból a lelki gyönyörök megízlelésére méltó legyen.” (V. ö. Legatus lib. IV. c. 2.) Szent Mechtildhez pedig így szólt az Úr: „Midőn te üdvözölsz engem, én viszonzom üdvözletedet.” „Mít jelent ez, — kérdi erre a szűz — hiszen én nem tudom, mikor üdvözölsz Te viszont engem?” Mire az Úr: „Az én üdvözlésem nem egyéb, mint édes vonzalom a lélek iránt.” (Lib. spec. III. 9.)

Mikor egyik igen buzgón végzett szentáldozás után úgy érezte, hogy szíve az Úréval teljesen összeolvadt, ezt a magyarázatot kapta: „Azt akarom, hogy az emberi szívek *vágyaikban* egyesüljenek velem úgy, hogy az ember (önállóan) mitse kívánjon, hanem minden vágya Szívem szerint módosuljon. Aztán egyesüljön velem, bármit tegyen. Pl. amikor ennie, aludnia kell, így szóljon: Uram, egyesülve azzal a szeretettel, amellyel mindezt javamra rendelted s magad is földi életedben ezt megtetted, a Te dicsőségedre és testem fenntartására akarom ezt most megcselekedni.

Mikor dolgoznod kell, ugyanígy járj el. Továbbá egyesítsd akaratedat az enyémmel úgy, hogy amit én akarok, azt te is akard, jóban, rosszban egyaránt. Valamint az egybeolvadt viasz, gyanta többé nem válik külön, éppen úgy az ember, aki a szeretet által egyesül velem, többé nem szakad el tőlem. És ez a legnagyobb tökéletesség e földön.” (Lib. spec. III. 27.)

Isten bizalmaskodása a kegyelemteli lélekkel

Tudnunk kell továbbá, hogy a végtelenül bájos és kedves bizalmaskodás, amellyel Jézus szeretetét Gertruddal, Mechtilddel és másokkal szemben mutatja, elsősorban *a megszentelő kegyelemben lévő léleknek szól.*

Mikor azt olvassuk, hogy Jézus a választott lelkeket jegye-seinek, sőt hitveseinek nevezi, ez csak halvány, de emberileg még legmegközelíthetőbb képe annak a viszonyoknak, amely a megszentelő kegyelem által Isten és a lélek közt létesül.

Ami tehát mindebben lényeges, *valamennyiünkre* vonatkozik, akik Isten jóvoltából a kegyelem állapotát birtokoljuk. Valóság marad ez még akkor is, ha ezt Isten bölcs és szent okokból nem árulja el és nem érezteti úgy, mint egyes kiválasztott lélekkel teszi. A magánkinyilatkoztatásoknak, amelyeket egyesek kaptak, célja az, hogy mások is felbuzduljanak, szeretetre és hasonló javak szent vágyára gyulladjanak. „Bárki légy, aki ezeket olvasod vagy hallod, hogy Isten ezt és ezt a szeretett lelket ilyen vagy amolyan vigaszban részesítette, tanácsolom neked, hogy úgy használd azt ki, mintha te kaptad volna. Mert Isten azt is kijelentette, hogy az is tet-szik Neki, ha azt, amit egynek-másnak adott (kellő szerénységgel!), más is igényli.” Így beszél Szent Mechtild. (Lib. spec. IV. 38.)

Ezt a belső, lelki kegyelmekre méltán alkalmazhatjuk.

A Jézus Szíve-tisztelet jellegzetes vonásai a II. korszakban

Szent Gertrudnál és a „misztikus szőlővesszőnél”, Szent Mechtildnél már mintegy összegezve megtaláljuk mindazt, ami a Jézus Szíve-ájtatosságot második korszakában, de meg az egész középkorban jellemzi.

Ha csupán tudományos célokat szolgálnánk, felmentve éreznők magunkat, hogy kívülük még másokkal is foglalkozunk, s felsorakoztassuk ama kiváltságos lelkeket, akik Jézus Szívével bizalmas kapcsolatban voltak. Ezeknek számát amúgy is az újabb kutatások szinte nap-nap után szaporítják. De ha az aszkétikus irodalom a feledés homályából még annyit is megment közülük, meg vagyunk győződve, hogy Jézus Szíve-tiszteletében azonos vagy rokon vonásokat tüntetnek fel.

A 13. századtól fogva a tisztelet erősen terjed. Többnyire a *szívsebre* vonatkozik. Itt-ott még maga a Szív is — a sebtől függetlenül — tárgya a tiszteletnek. A szívben pedig az érzelmi életnek szervét, a szeretet szimbolumát látják.

A *kegyajándékok* pedig, amelyek a kiváltságos lelkeknek jutnak, legtöbbször a következők: ajkukat az oldalsebre tehetik, hogy onnét a szeretetet és a Szív egyéb kincseit merítsék. Behatolhatnak a Szívbe, hogy ott, mint oázison megpihenjenek; mint a gyönyörűség paradicsomában andaloghassanak s mint a szeretetnek és tisztaságnak kohójában elmerüljenek. A Szívből kipattanó szikrától kigyulladnak, Jézussal szívet cserélnek, hogy már ne is éljenek, hanem csupán Jézus Szíve által. Továbbá magukat Jézus Szívével egyesülve érzik, Istent vele és általa magasztalják; e Szívet mint saját javukat az Úrnak felajánlják s benne az ördög támadásai, sőt Isten haragja elől menedéket találnak.

Nyilvánvaló, hogy nagy szerepe van a szimbolizmusnak, amely azt kívánja feltüntetni, hogy Jézus mennyire szeretett minket, mennyire a miénk s mennyire *kötelezve* vagyunk a viszontszeretettel! Egyszóval: eme korszak Jézus Szíve-tiszteletének uralkodó eszméjét megadhatjuk azokban az igékben, amelyeket Sziénai Szent Katalin Urunkhoz intézett: „Édes, szeplőtelen Bárány! Te meghaltál volna már azáltal is, ha oldaladat felnyitják. Miért akartad tehát, hogy a Szívedet is megsebezzék és feltárják?” Az Úr erre feleli: „Sok okból történt ez, amelyeknek legfőbbjét, ime megmondom neked: Az én epedésem az emberi nem után végtelen, míg ellenben a szenvedésem, a kínom mint cselekedet, csupán véges. Szenvetésemmel tehát nem tudom megmutatni, hogy titeket mennyire szerettelek. Hiszen szeretetem *végtelen*. Ime ezért akartam Szívem titkát kinyilatkoztatni, feltárva azt előtted. Lásd és értsed, hogy téged jobban szeretlek, mint amennyire azt szenvedésem által be tudom bizonyítani.”

(Le dialogue de sainte Catharine de Sienne. Olaszból franciára fordította: Hurtaud O. P. 3. kiadás. Paris, 1913. p. 253. — (Bainvel i. m. 224—227.)

Jézus Szíve-tisztelet a különböző szerzetesi családokban

Jóllehet célszerűnek látszott az adatok felsorolásában az időrendet követni, hogy így a fejlődés menete a Jézus Szíve-tiszteletben szemléltetőbb legyen, de azért nyújtunk kis vázlatos áttekintést az egyes szerzetes-családokban Urunk Szíve iránt megnyilvánuló áhitatról is. Ezzel bizonyos hézagot vélünk pótolni s valamelyes viszonylagos teljességre eljutni.

Bencések, ciszterciták

Az előbbieket rendjét nurziai Szent Benedek (480—547) indítja — mint alapító — diadalútnak Európa keresztény kultúrájának megteremtésére. Az utóbbiakat, akik Szent Benedek rendjéből váltak ki, Szent Róbert (1098) kezdeményezésére Szent Alberik és Szent István apátok szervezik meg s Szent Bernát és társai hozzák óriási lendületbe s teszik világjelentőségűvé.

Ebben a két testvérrendben a Jézus Szíve-tisztelet kedves otthonra talált s azt nagy gyermekein keresztül állandóan sugározta a katolikus világba. Szent Bernátról már az első korszakban eleget szoltunk. Hogy ebben a korszakban is vannak követői, íme néhány példa. Szent Ludgardisról (1182—1246) már megemlékeztünk. Méltó testvére az ugyancsak cisztercita tiszteletreméltó *Ida*. (1247—1300) Mint életében olvassuk: „Látja egy napon Urunkat maga felé közeledni. Ez megmutatja neki nyílt oldalát és felhívja, hogy sietve közeledjék és igyék ebből a mézédés kebelből...” Ámde *Ida* ezúttal még nem mert közelíteni... De más alkalommal és gyakran hasonló elragadtatásban belépett ebbe a „boros házba” (É. é. 2, 4.) és ivott az Úr Jézus keblének forrásából. (Acta Sanctorum. Franciosi Coll. 210.) A szív ugyan nincs kifejezetten említve, de világos reá a célzás.

Szent Gertrudról és a két Szent Mechtildről alább részletesen kell szólnunk; valamint annak idején Blozius Lajos bencésről is megemlékezünk.

Ferencesek

Nagy alapítójuknak, Assiszi Szent Ferencnek (1182—1226) az Alverna-hegyen kapott stigmái — amelyekről már szoltunk — közel hozzák ezt a rendet Jézus Szívéhez és annak

áhítatos tiszteletéhez. P. de Grezes Henrik az erre vonatkozó adatokból pompás gyűjteményt készít. Szent Bonaventurát már említettük. Szakítsunk még néhány virágot Szent Ferenc virágoskertjéből. A ferences-áhitat nem vonatkozik oly világosan és egyenesen a Szent Szívre, mint azt pl. Szent Gertrud és Szent Mechtildnél tapasztaljuk. Ők inkább a szent sebeket és természetesen ezek közt leginkább az oldalsebet tisztelik. De aztán az oldalnyíláson át eljutunk a szívig is és az sokféle szimbolizmusra nyújt alapot és alkalmat.

Már említettük, hogy Alacoque Szent Margitnak Urunk egyik látomásban Asszisi Szent Ferencet is bemutatta, mint Szent Szívének egyik nagy kegyeltjét, akinek az oldalsebben isteni szerelmének zálogát adta. (*Contemporaines* t. I. p. 254. 282.)

Szent Ferenc ihlette rendjének egyik legnagyobb és legnépszerűbb szentjét, Pádúai Szent Antalt (1195—1231), aki szentbeszédeiben már emlegeti Jézus szent Szívét.

A ferences család már a 13. századtól fogva énekli: „Tekints reám és lásd, milyen állapotba juttatott engem a szeretet. A lándzsa átlátja a szívemet. Szívem Szívedre vágyik, epedni kész utánad szerelmem. Sietteded lépteidet, hogy elhozd nekem a Szívedet.”*

A híres ferences poéta, Jacopone da Todi (1230—1306), aki sokak szerint a *Stabat mater*nek is szerzője, költeményeiben sokszor megemlékezik Jézus Szívéről.

A ferences szellem ihlette aztán, mint harmadrendieket: Cortonai Szent Margitot, a nagy bűnbánót (1242—1297); Folignói Szent Angélat (1248—1309), később Szent Elzeár grófort (megh. 1323); a klarissza Varani Baptisztát (1458—1528) is. Hozzájuk számíthatjuk Római Szent Franciskát, aki előbb ugyancsak terciária volt, mielőtt egy bencéskolostort alapított; aztán B. France Joannát, aki ugyancsak harmadrendi, mielőtt az Annonciádákat alapítja.

A kiváló ferences misztikusok mellett megszólalnak a nagy ferences szónokok is, mint Umbertino de Casal (1259—1340), a spiruális irányzat nagy védelmezője; aztán Sziénai Szent Bernardin (1380—1444), aki elsősorban Jézus neve-tiszteleté-

* P. Grezes szerint ezt vagy ehhez hasonló énekeket a ferencesek soká énekeltek abban a hitben, hogy ezek Szent Alapítójuk szerzeményei, aki mint tudjuk, nemcsak költői lélek, de az ének és zene nagy kedvelője is volt.

nek volt terjesztője s a kapucinus Szent Fidélis vértanú. (1577—1622) Végül megemlíti Herp Henriket (Harpius), a nagy misztikust (megh. 1478 körül), akinek kifejezései annyira megegyeznek a karthauzi Ludolféival, hogy azokat bizonynyal tőle vette át, ha ugyan mindketten azonos forrásból nem merítettek.

Mégcsak külön kiemeljük, hogy sokat tettek a ferencesek az áhitat érdekében a Jézus Szíve-képek forgalomba hozatalával is. Ők ugyan elsősorban az öt szent sebre gondoltak. Ezeknek egyikét az isteni Szíven tüntették fel, köréje csoportosítva szellemes találékonyssággal különböző módon a többi négyet. Ezzel nagyon előkészítették a talajt az újkori Jézus Szíve-tisztelet számára.

Domonkosok

Szent Domonkos (1170—1221) rendje nemcsak az evangélium hirdetésében általában, hanem a Jézus Szíve-kultuszban is fáklyavivő.

Különösen kiemelkedik ebből a szempontból is Nagy Szent Albert (1198—1280), minden időknél egyik legnagyobb tudósa és teológusa. Igen sokszor Jézus Szívééről kifejezetten beszél. Így például azt állítja, hogy „ezt a Szívet előbb sebezte meg az irántunk való szeretet, mint a lándzsa”. (In. Jn. XX. 20.) „Jézus oldalának s Szívének vérével öntözte meg az Egyház kertjét.” (De Euch. d. 3. t. 2. c. 5.)

Saját lelkivilágára s iskolájára legjellemzőbb ez a megállapítása: „Tudjuk meg, hogy nekünk az (Úr Jézus) Szíve színe elől soha sem kell távoznunk.” (Sciamus nos a conspectu cordis non debere recedere.) (In. Jn. XX. 20-ed. Borgnet XXIV. 683.)

Hogy a katolikus teológia nagy atyamesterének, Aquinói Szent Tamásnak (1225—1274) lángelméje a szeretet forrását, Jézus Szívét megtalálta, szemlélte, halhatatlan műveinek sok helyéből nyilvánvaló, annál is inkább, mert az ő idejében Assiszi Szent Ferenc stigmáinak tisztelete az Úr Jézus Szívsebére is irányította az áhitatos figyelmet. (V. ö. Walz. De veneratione Divini Cordis in Ordine Praedicatorum. 35. l.)

Bizonyságul elég továbbá egy Sziénai Szent Katalinra, egy Suso Henrikre és egy Taulerre hivatkoznunk.

Tauler (1294—1361) egyik beszédében, amelyet advent

IV. vasárnapján mondott, arról szól, hogy a keresztények egész életét Jézus gondolata foglalja el, töltse ki. Még ha alszik is, erre a megvérzett Szívre hajtsa fejét s azon, mint legédesebb vánkoson, megtalálja pihenőjét. Máskor az Urat így beszélgeti: „Szívemre keservesebb lenne a legkeményebb halálnál is, ha abban csak cseppecske vér és víz megmarad s azt lángoló szívemből az emberek üdvéért ki nem önthettem volna. Amint a pecsét formáját a puha viaszban hátrahagyja, úgy az ember iránti szeretet hatalma annak képét kezemre, lábamra, de főleg szívemre nyomja és így nem is tehetem, hogy ne gondoljak reája.” (Beszéd június 30-án.)

Még sokkal több vonatkozást találunk a „Gyakorlatok a mi Udvözítőnk, Jézus Krisztus élete és szenvedése felett” című műben, amelyet ugyancsak Taulernek tulajdonítanak, de Denifle O. P. szerint mástól származik.

A colmári domonkos női kolostorban már a XIII. és XIV. században több misztikus lélek Jézus oldalsebében megtalálja Jézus Szívét. Így Guebwiller Katalin és Szász Gertrud.

Boldog Strommeln Krisztina (1230—1312) domonkosrendi szerzetesnő, midőn a sátán életére tört, így imádkozik: „Uram Jézus, kérlek értünk megtört legédesebb Szívedre, ha Neked úgy tetszik, hogy a gonosz szellemek életemet kioltásák, ám akkor zavart és lesujtott szívemet fogadd be békén és legédesebb Szívedben őrizd meg!” Borzalmas küzdelem következik ezután, mire az Úr hirtelen, váratlanul megjelenik s megmutatja legédesebb jegyesi Szívét.

Denifle adatokkal igazolja, hogy a Jézus Szíve-tisztelet az elzászi domonkos apácáknál a XV. században már mennyire otthonos volt.

A schönsteinbachi kolostorban például D'Ostren Klára nővér (megh. 1447) így szól: „Naponkint három kastélyba zárkózom. Az egyik Szűz Máriának szüzi, nemes Szíve; itt találok menedéket a gonosz szellemek ostroma ellen. A második kastély az Úr Jézus Krisztusnak egészen jó s szeretetreméltó Szíve, oltalom ez a test támadásaival szemben. A harmadik a szentsír, ahová az Úr Jézussal együtt elrejtőzködöm, védelmül a világ minden ártalmas teremtménye ellen.”

Foeltzin Klára nővérnek szintén „különös kegyelemként jutott Urunk jó, édes, nyájas Szíve s Jézus szent neve iránti áhítat”.

De Szent Domonkosnak nemcsak egyes gyermekei tűnnek

ki a Jézus Szíve-tiszteletben, hanem maga a rend is, mint ilyen gyakorolja azt. Az Úrnap nyolcadát követő pénteken — amely napra Urunk később Szíve ünnepét kívánta — zsolozsmázik a rend Jézus oldalsebéről. Egy másik zsolozsmát pedig az öt szent sebről végeztek. Mindkettőnek himnuszában meghatározott gyengédséggel emlegetik a Szent Szívet. Az utóbbinak kilencedik olvasmánya így szól: „Azt akarta az Úr, hogy oldalát megnyissák, hogy így az Ő legbelsejébe hatolhassanak. (Ad intima usque sua.) Mert mikor az oldal feltárult, az út szabad lett egészen a Szívéig, hogy az ember a fenséges Szívhez járuljon s felmagasztalja Istent.* Ámde ki mehet fel idáig? Ki pihenhet itt meg? „Az, akinek keze ártatlan és kinek szíve tiszta.” (V. ö. 23. Zs. 3, 4.) De azért a bűnös se této-vázzék. Ha nem is szabad mindjárt bemennie, sirdogáljon az ajtónál, ahonnan vér és víz jön elő; a kapu azért számára is nyitott, a siránkozók kiáltása könnyen eljut az Úr Szívéig...”

Végül Savonarola Jeromost is megemlítjük még. (1452—1498) Hatalmas bűnbánati szónok, szigorú erkölcsű és tudós férfiú, aki az olasz reneszánsz pogány szelleme ellen küzdve, az egyházi és világi hatósággal összeütközésbe kerül. Halála ítélték, aztán két társával együtt felakasztották s tetteiket máglyán elégették.

A belső meggyőződésnek s a tiszta erkölcsnek ez a vértanúja, aki egyébként az Egyházzal a legteljesebb összhangban s igen épületesen halt meg, mélységesen érző lélek is volt. Jellemző erre nézve, hogy börtönében minden gyűlölettől s bosszútól mentes lélekkel írja meg elmélkedését az 50. zsol-tárról. És ami minket különösen érdekel, Jézus szentséges Szívének is igazi tisztelője. Költeményekben magasztalja azt. Az Úr Jézus szentséges Szívében pihenni, sebeiben szenvedegni volt legfőbb boldogsága.** A Szent Szív iránti szerelem

* A 63. Zs. 7. igéit: „Accedet homo ad cor altum et exaltabitur Deus” használja itt a szöveg szójátéknak, holott eredeti értelme egészen más.

** Izelítőül íme néhány sor:

Nyisd meg, Uram, szent oldalad,
Hadd találjon hív szolgád imája
Azon keresztül Szívedbe utat.
Ó drága kebel, mit jelent nagy sebed?
S e nyíláson át omló piros véred?
Hatalmas ütéssel fakasztá azt szereteted.

fűti az Úr Jézus szeretetéről irt értekezését is. (V. ö. Walz. De ven. div. C. I. 78. l.)

Karthauziak

Szent Brúnó (1030—1101) rendjének, a karthauziaknak külső életszigorát nagyban mérsékli, enyhíti a magas szemlélődés, amelyben otthonosak. Ez őket szinte ösztönösen az Úr Jézus Szívéhez vezeti. Főleg Landsbergernél — akiről alább még szólunk — látjuk a Jézus Szíve-tiszteletet kifejlődve. Irodalmi hagyatékában szép imákat s különböző gyakorlatokat találunk az isteni Szívhez. Ámde ő egyáltalán nem áll egyedül e tekintetben rendjében.

Elég legyen csak Szász Ludolfra (megh. 1378) hivatkoznunk, továbbá Calcar Egger-re, aki 1408 december 20-án Kölnben a szentség hírében halt meg. Lelkületéről sokat elárul imája: „Legédesebb Jézus, Szívedbe menekszem. Ebbe zárom minden érzékemet s lelkem minden tehetségét, gondolataimat és hajlamaimat. Egyszersmindenkorra elmerítem, Uram, ezeket Szívedbe, hogy teljesen s egészen Nálad maradjak és lakjam mindörökre.” (V. ö. Richstätter: Die Herz Jesu Verehrung des deutschen Mittelalters. II. k. 1924. 145. l.)

Kitűntek e téren a XIV. század folyamán a trieri karthauziak, akiknek egyike talán először mutat rá világosan, hogy Jézus Szívében két szeretet lángol, az isteni és emberi. Továbbá Braunschweig János (megh. 1380); Kusa Jakab, aki cisztercitából lett 40 éves korában karthauzi s 1465-ben Erfurtban, mint egyetemi teológiai tanár halt meg. Beszédgyűjteményében az isteni Szívről gyönyörű helyeket találunk. Így például ő is állítja: „Abban, aki Jézus megnyílt Szívét szemléli, szükségképen fellobban a vizszonszeretet.” Említjük továbbá trieri Domonkost, akinek irataiból Landsberger száz év múlva egyes részleteket szinte szóról-szóra vesz át.

Nagy Jézus Szíve-tisztelő a „karthauzi” Ryckel Dénes (megh. 1471), akit a második Areopagita Dénesnek hívnak. Jézus Szívét „élő vízforrásnak” nevezi, amelyből Isten bölcsességének s tudományának minden kincsei születtek.

Kemp Miklós bécsi egyetemi tanárból lett karthauzi s 1497-ben Garmingenben halt meg. Valóságos szerelmese Jézusnak. „Minket szegénykéket — írja — Krisztusról keresztényeknek (christiani), Jézusról pedig jezsuitáknak (a Jesu

Jesuitae) neveznek. Hogy ez csakugyan így is legyen, ó Mária, tőled bizalommal kérem. Az Úrnak 1457. esztendejében.”

Az isteni és felebaráti szeretetről szóló párbeszédében sokat emlegeti Jézus Szívét s felhívja a jámbor lelkeket, hogy abban pihenő- és menedékhelyet keressenek.

Kölnben 1499-ben egy „*Viola animae*”, „*Lelki ibolya*” című könyvecskét nyomtak, amelyben Dorland Péter pompás párbeszédet sző a Szent Szűzzel Jézus Szívéről. A többek közt Szűz Mária ezt a választ adja: „Ádám fiai most már nem panaszkodhatnak, hogy a paradicsom kapui számukra bezáródtak. Ime a kapu (Jézus szívsebe), amelyen át sokkal szebb és termékenyebb paradicsomba léphetnek, mint aminőt a földiben elvesztettek. E kapun át Jézus Szívébe juthatnak; a Szíven keresztül lelkébe s a lelken át a mennyei világosságnak mélységeibe hatolhatnak, ahol csodálatosan édes, soha el nem enyésző, hanem örökre megmaradó gyümölcsöket szagathatnak. Itt nincs mit a csábító kígyótól félni s nem kell attól rettegni, hogy egyszer kiutasítanak. Ahányszor csak kísértésbe találsz esni, siess e Szívbe menekülni és maradj ott, amíg a vihar feletted el nem vonul.”

A karhauziak voltak talán az elsők, akik a Jézus Szívétiszteletet szinte hivatalosan bekebelezték. Ennek a szerzetnek apácái 1692-ben kérik Le Masson Incét, a rendi generálist, hogy azokat a szent gyakorlatokat, amelyeket egy Jézus Szív-könyvecskében találtak, magukévá tehessék. Nevezetesen, hogy naponkint egymásnak Jézus Szívében találkat adhassanak; Hozzá külön imát, önfelajánlást, ünnepélyes megkérlelést végezhesse, sőt Úrnap nyolcadát követő pénteken valamilyen Jézus Szíve-ünnepet is tarthassanak. Az említett könyvecskét, amely úgylátszik, azonos Joly dijoni vizitációs nővér könyvével, generálisuknak meg is küldik. És a generális atya mit felel? „Nemcsak beleegyezem kérelmekbe, hanem buzdítalak is titeket annak keresztülvitelére.” Sőt ő maga „Ajtatossági gyakorlatok Jézus Szívéhez a kathauzi nővérek számára” címmel könyvecskét írt, amely 1694-ben jelent meg. (V. ö. Bainvel. 516.)

SZENT GERTRUD

(Meggalt 1302)

Gertrudot a történelem „Nagy” névvel tünteti ki. Hiszen elvégre minden Szent „Nagy”. Ő azonban különös jogcímeken is rászolgál erre a jelzőre. A katolikus hitéletnek mérhetetlen szolgálatot tett, mikor a lelkek millióit az Úr Jézus iránti különös áhitatra kalauzolta és így Szent Margitnak előfutára lett. De meg a történelem alig mutatott eddig ragyogóbb példát arra, miként élhet a szűzi lélek az Úr Jézussal meghitt jegyesi viszonyban.

Szent Gertrud 1256 január 6-án született. Születéshelye és családja ismeretlen előttünk. Akik őt a Hackenborn báró családból származottnak vélik, egy másik, szintén nagy női alak — ki ugyancsak a Gertrud nevet viseli — tévesztik össze. Ez utóbbi 19 éves kora óta negyvenegy éven át apátnője volt annak a bencés szellemben élő kolostornak, amelyet 1228-ban Mansfeld grófja a thüringiai nemes leányok számára alapított s amelyet 1258-ban vízhiány miatt az Eisleben melletti Helftába (Helpede) telepítettek át. 1291-ben halt meg.

Ez a Gertrud is nagyszabású egyéniség volt, akit már eléggé jellemez ez a nyilatkozata is: „Ha a zárdában megszűnik a tanulás és a testvérek már nem értik a Szentírást, akkor megszűnt a szerzetesi élet is.” Nem kímélte a költséget, ha könyvhöz juthatott. Ez abban az időben túlnyomó részben csak gondos és fáradságos másolással vált lehetségessé. Az ilyen „kodexekbe” a zárda egyik apácája, Mansfeldi Erzsébet híres miniatűröket festett.

Ennek a nagy apátnőnek nevelése alá, ily légkörbe került a mi kis Gertrudunk 5 éves korában. Gertrud fejedelemasszony az ő kis névrokonát a legmelegebb anyai szeretettel karolta fel.

Helfta azidőtájt a középkori német misztikának, de meg az életszentségnek is valóságos virágoskertje volt. Ott találja Szent Gertrud az apátnőnek húgát, Hackenborgi Szent Mechtildiszt is, aki a legbensőségesebb barátnője lesz. Róla még külön fejezetben kell majd megemlékeznünk.

Csakhamar megérkezik Magdeburgi Szent Mechtildisz is, aki a középkor egyik legszebb és legolvasottabb könyvét, „Az Istenség omló fényárja”-t írta. Előbb a magdeburgi domonkosrendi női kolostor tagja. Minthogy azonban

könyvében a korabeli egyházi állapotok visszasságait is erősen ostromolja, zárdájában nem volt maradása. Így jutott Helftába, hogy a Gondviselés titkos végzése szerint egyike legyen annak a triáshoz, akiknél nagyobb imádkozókat keveset hordott a föld.

Szent Gertrud idejében a helftai kolostor nagy politikai zavarok viharos tengerének volt kicsi szigete. A feltornyosuló hullámok olykor át-átcsaptak a zárda békés falain is és a jó szerzetesnőknek nem kis aggodalmakat és szenvedéseket okoztak. A sok és nehéz politikai vajúdás közt akkor születik meg a Habsburg-dinasztia, amely aztán 700 éven át oly nagy szerepet tölt be Európában. De az Egyház egén is borús fellegek vonulnak át. V. Szent Celesztint megtörik az egyházkormányzat nehézségei és helyét a jóakarattal teljes, de nem a legszerencsésebb kezű VIII. Bonifác foglalja el. Zavaros időkben mindig akadnak, akik azokban halászni szeretnek.

1284-ben, nagypénteken Mansfeldi Gebhard betör a zárdába és megtöri annak klauzúráját. Tizenkét év múltán a halberstadti káptalan a kolostort egyházi büntetés alá veti. Mindez a sok zavar, üldöztetés nem kis fájdalmat okoz a helftai galambdúc ártatlan lakóinak. De azért nem tudta őket megakadályozni, hogy szent hivatásuknak éljenek és szorgosan tevékenykedjenek. Imádkoznak és tanulnak. Gertrud is megtanul latinul, éspedig oly tökéletesen, hogy a klasszikusokat, főleg Cicerót és Vergiliust lelkesedve olvassa.

Misztikus kegyelmek

Körülbelül 25 éves volt, amikor Isten őt misztikus kegyelmekben kezdte részesíteni. Maga így írja ezt le (V. ö. Schütz: Szentek élete. IV. 214.):

Húsvét és áldozócsütörtök közt egyik napon a „Prima” előtt az udvarra mentem és leültem a kis tó partján. A csobogó víz kristálytisztasága, a növényzet zöldje, a madárcák, különösen a galambok röpte, de meg legfőképpen magános ülőhelyemnek titokzatos csendje oly jól esett lelkemnek. Elgondolkodtam, vajjon mi hiányzik még, hogy boldogságom mértéke beteljék? Úgy éreztem, hogy barát kellene még nekem, meghitt, ragaszkodó, odaadó barát, aki magányomat megédesítené. Én Istenem! Kifejezhetetlen boldogságnak szerzője, ekkor ki nyilatkoztattad nekem, hogyan válnék szívem a Te lakásoddá.

És ezért kifogyhatatlan hálaadással kell — miként ez a víz is itt figyelmeztet — a kegyelmek folyamát Hozzád visszavezetnem. A jó tettek friss zöldjével kell virulnom, ahogy ezeken a fákon látom, erőben gyarapodnom, a jó életben kibontakoznom. Galambok módjára, szabad szárnyalással a földiek fölé emelkednem, azokat a magasból szemlélnem, az ég felé repülnöm, a mennyeekre fellendülnöm, hogy lelkem a világ gondolataitól és gondjaitól szabadon Tebenned elmerüljön. Akkor szívem szállásod lesz, felségesebb minden kellemes lakásnál.

Lelkem telve volt egész nap ezzel a gondolattal. Mikor este, lenyugvás előtt térdre borultan imába merültem, lelkembe nyilallott ez a gondolat: „Ha valaki szeret engem, az én beszédemet megtartja, és Atyám is szereti őt és hozzá megyünk és lakóhelyet szerzünk nála.” (Jn. 14, 23.) Erre Gertrud úgy érezte, hogy Isten egészen közel van. Lelki szeme megnyílik és látja az édes Udvözítőt, fiatalos, kedves alakjában. És Jézus így szól hozzá: „Nemsokára eljön üdvösséged.” Kezét nyujtva így folytatja: „Ellenségeim társaságában eddig a földet nyalta és mézet kerestél a tövisok közt. Most elfogadlak magaménak és örömöm árával árasztlak el téged.”

És Gertrud csakugyan megszívlelte, hogy átment egészen Jézus tulajdonába. Állandóan átérezte az isteni Jegyes közelségét, akiről nem tudta többé szemét levenni. Ciceróra és Vergiliusra már rá sem tud nézni többé. Hiszen, ha ezek szépek és erkölcsösek is, de mégis csak pogány szellem árad belőlük. Ezentúl a nagy gondolkodó, Szent Ágoston, a mézajkú Szent Bernát, a bölcs és kenetes Nagy Szent Gergely lett gyönyörűsége. Átéli a liturgiát.

Szenvedések

A mélyebb lelki életnek, nevezetesen a misztikának egyik szoros velejárója a külső és belső szenvedésnek s az önsanyargatásnak ösztöne, hő kívánsága. Ezek nélkül nem elég tiszta és alázatos a szív és így nem is alkalmas ily túlbő kegyelmek és mennyei gyönyörök befogadására. A rendkívüli malasztoknak édes terhét e nélkül nem lehet kibírni. Gertrud is érzi és tudja ezt. Szent Hildegárd mondotta egyszer: „Ha jobban szeretnők Istent, nem volnánk oly makkegészségesek.” Gertrudban maga Isten mutatott erre példát. Sokat volt beteg. Olyankor is, mikor őt a gyengélkedés hivatása teendőjében, az

éneklésben elgáncsolta. Jött egy szép ünnep. Gertrud gyönyörű hangjával sokakat áhítatra ragadott volna, de éppen akkorra megbetegszik. Miért? Megmondja neki az Úr: „Éppen azért, hogy kegyelemem befogadására képesebb légy.” „De hiszen, Uram, a Te segítséged a hiúságtól megmenthetne?” „Nagyobb hasznára válik az embernek, — volt a válasz — ha esését bajlódás gátolja meg, mert akkor érdeme kettős lesz. Az egyik a türelem, a másik az alázatosság erénye.”

Talán gyengélkedése is egyik külső oka, hogy Gertrud minden kiválósága mellett is, egész életében megmaradt egyszerű karapácának és soha főnöknői tisztséget nem viselt. Isten sokkal nagyobb kitüntetést szánt neki, az Ő megfeszített Fiának jegyeit. De az Úr még ebben is megóvta őt az önteltségnek veszélyétől. Krisztus sebhelyei ugyan megpecsételték tagjait s nagy fájdalmat okoztak, de külsőleg azok láthatók mégsem voltak. Ily kegyelemben részesült később Sziéna nagy szentje, Katalin is. Gertrud csodákkal is kitüntetett földi életét 1302-ben fejezte be.

A helftai kolostort elhúnyta után sok viszontagság érte. 1342-ben Brunswig Albert feldúlta azt. Mire az apácák Eislebenbe költöztek. De régi, helftai kolostoruk és templomuk azért tulajdonuk maradt. Itt hagyták Szent Gertrud és Szent Mechtildnek ereklyéit is. Luther korában a zárdá még mindig állott. Az akkori főnöknő iránt Luther, a bukott szerzetes nem nagy rokonszenvvel viseltetett. Erre mutat, hogy őt egyszerűen „Jezabel”-nek nevezi. 1525-ben a protestantizmus által fellázított parasztok a zárdát földig lerombolták s kincseket érő könyveit, iratait a sörfőzésnél elégették. Szent Gertrud ereklyéi is bizonynyal akkor veszttek el.

A Szentszék Gertrudot fennmaradt emléke és iratai alapján 1677-ben a szentek sorába iktatta s ünnepét 1738-ban az egész Egyházra kiterjesztette. **Hazánkban** — amelynek védőszentjei közé tartozik — november 16-án ünnepeljük. A kolostor helyén, tudunkkal, még ma is állami tulajdonban lévő majorság van. A szomszédban azonban 1869-ben új kolostort építettek, hogy benne buzgó szerzetesnők Szent Gertrudnak és Szent Társnőinek szellemét feltámasszák.

„Legatus divinae pietatis”

Minket inkább csak nagyhírű műve, a „Legatus divinae pietatis” érdekel. Számos hittudós bírálta felül s valamennyi áradozik a dicsérettől. A jámbor életre vezető kitűnő kalauzt látnak benne. Egyszerű nyelven mélységes égi titkokat tár az olvasó elé, amelyeket Urunk parancsára foglalt írásba. Mikor Gertrud saját képtelensége miatt panaszkodik, Jézus isteni Szívére hivatkozva, megígéri az ő szelíd és kedves sugalmait; de egyben kegyelmeit is azoknak, akik ezeket a kinyilatkoztatásokat kegyelettel olvassák és belőlük épülni akarnak. Midőn egyszer Gertrud könyvével kezében a szentáldozáshoz járult, Urunk megígérte neki, hogy e könyvnek minden szava szeretetre gerjeszti majd az olvasókat. És csakugyan, ez a könyv sokakat megtérített, illetőleg szentebb, tökéletesebb életre vezérelt.

Lansperg János karthausi tudós a könyv íróját, Gertrudot így jellemzi: „Nem csekély mértékben volt az írónő tudományosan kiművelve, amint írásaiból bárki könnyen meggyőződhetik. De azért mégis sokkal inkább Istentől felvilágosított egyén, mint tudós.” A híres Blosius 12-szer olvasta el a könyvet. Tillmann kanonok pedig azt állítja: „Kevés könyvre akadtam, amely annyira megilletett, oly édesen felüdített, oly világosan kioktatott és Isten s felebarát iránt oly forró szeretetre indított.” És hozzáteszi: „Titkos manna, rejtett édesség lap-pang ezekben az írásokban, amit rögtön észrevesznek azok, akik a földi dolgoktól kissé elszakadnak és tiszta szívvel-lélekkel belőlük olvasnak. Túlvilági fény villan fel lelkükben, valami abból a világosságból, amellyel Isten földi bajnokait egykor az égben jutalmazza.” Szalézi Szent Ferenc is Isten szeretetéről írt könyvében ajánlja Szent Gertrud könyvét. Olier és mások annak olvasásából nagy és szent elhatározásokra ébredtek.

Hogy az újabb korban fokozott mértékben Szent Gertrud és Szent Mechtildisz felé fordult a figyelem, ha nem is kizárólag, de túlnyomóan annak tulajdonítható, hogy korunk győzelmes ájtatosságáról, a Jézus Szíve tiszteletéről kaptak világos és bő kinyilatkoztatásokat. Közlünk tehát a „Legatus divinae pietatis”-ből szemelvényeket.

Szent Gertrud másik műve az „Exercitia Spiritualia”, „Lel-

kigyakorlatok", amely imákat és elmélkedéseket tartalmaz. Ezek alkalmasak a lelket az Istennel való egyesülésre elvezetni, felkészíteni. Először Lansperg János adta ki, mint a „Legatus divinae pietatis” függelékét. Mi az „Exercitia Spiritualia” című könyvét már csak azért is mellőzzük, mert az imakönyvek szerzői az ebben található gyönyörű imákat amúgyis bőven kiaknázták.*

Szemelvények

Gertrud megírja, hogy egyik alkalommal az Úr ezt jelentette ki róla: „Kisded kora óta tisztaságban őrizve neveltem őt, míg csak önként magát nekem teljesen át nem adta. És azóta Gertrud szívének szeretete által Engem megindít. És valamint a vaj a tűzben megolvad, úgy az én Szívem édessége is az ő szíve melegében megolvadva árad az ő szívébe. Olyannyira kedvem telik benne, hogy ha más sért engem meg, az ő szívében ébresztenek bánatot, amelyet ő az én szenvedésemmel egyesít és oly hálával fogad, oly türelemmel és alázattal visel, hogy legott megengesztelődöm és számtalanoknak miatta megbocsátok.” „Amit ennél a választottamnál fogyatkozásnak mondanak, rája inkább csak a haladásnak eszköze. Mert azokat a kegyelmeket, amelyekkel elhalmozom, az emberi gyarlóság a hiúság szellemével szemben alig tudná megvédeni, ha csak azok a kegyelmek a gyarlóság alá nem rejtőznének. Miként a trágyázott föld bővebb gyümölcsöt hoz, úgy ő is fogyatkozásainak tudatában a kegyelmeknek édesebb gyümölcsseit termi.” (Leg. I. c. 4.)

Miután már számos kegyelemben részesült, az Úr leereszkedő bizalmának s végtelen szeretetének tárháza, isteni Szíve is megnyilatkozik és feltárul előtte. Érezteti édességének tengerét és szívcserét kínál neki. (Leg. II. c. 23.)

Egy alkalommal Gertrud az imában való szórakozottság ellen küzd, amit a Szentek is tapasztaltak, de miatta inkább aggódtak, mint mi. Urunk erre megvigasztalja, megmutatva neki Szívét. „Ime a Szívem, — szól hozzá — amely a Szentháromságnak szerve. (Organuma.) Neked adom azt, hogy a te

* A „Legatus divinae pietatis”-t „Az isteni Szeretet követe” címen dr. Dombi Márk fordította nyelvünkre.

hiányosságodat pótolja.” S midőn a szűz e miatt zavarba jön és elszégyenli magát, Urunk így vigasztalja: „Vajjon ha te valakit rosszul énekelni hallanál, nem segítenéd-e ki? Miért is emberi Szívem, ismerve a földi gyarlóságokat, kívánva-kívánja pótolni, — hacsak valami módon óhajodat kifejezed — és jóvá teszi mulasztásodat. Nagyon kívánom ezt megtenni.” (Leg. IV. 23.)

Azért Gertrud ettől fogva csak eme Szív által imádkozott, általa ajánlotta fel hálaadását és egyéb imáit. Ebben a Szívben pihent meg és egész élete nem volt egyéb, mint folytonos epekedés az isteni Szív szeretete után, amelyet jobban megsebzett a szeretet, mint a lándzsa. Ebben a Szívben lakozott és rettetgetett volna abból kilépni.

Igy szokott imádkozni: „Sebzett Szívedre kérlek, édes Megváltóm, szereteted nyilával sebesítsd meg szívem, hogy az többé semmi földi vonzalmat ne érezzen, hanem csupán Isten-ség sugalmainak engedelmeskedjék...”

Nagy buzgalmat fejtett ki az elhunytak lelkének megsegítésében. Sohasem feledkezett meg róluk, valahányszor csak imádkozott. Ezért viszont felőlük sok kinyilatkoztatásban részesült.

Tudtára adta az Úr, hogy valahányszor a halottakért imádkozik, azok ezt nyomban megérik és megnyihülnek. Máskor megint látja Jézusnak sebzett Szívét, amint abból piros-rózsás vére aranykehelybe patakszik. Mire Jézus így szól: „Irgalmazok azoknak a lelkeknek, amelyekért áldozatot mutatnak be.” Máskor meg kijelenti Szentjének, hogy amit mi szeretetből a megholtakért teszünk, kétszeresen megjutalmazza.

Már a megkérlelő imádást is, — amely az újkori Szent Szív-kultusznak lényeges kitevője — Gertrud szorgosan gyakorolja. Erre az Úr oktatta. „Az ima és jócselekedetek, amelyeket azzal a szeretettel egyesítünk, amlyből Isten emberré lett, megkérlelik az Urat és nemcsak elmarád a büntetés, hanem jutalom lesz a kérlelőknek osztályrésze.” (Leg. III. 13.) Szokása volt Urunk öt szent sebéhez az egész világon elkövetett bűnök engeszteléséül öt Miatyánkot imádkozni. (Leg. IV. 19.)

Látja Urunk Szívét igen sokaktól környékezve. A távolabb lévők csak nagynehezen nyerték meg az isteni Szívtől óhajaik teljesedését, de a közeliak, a jámborok, bőségesen merítették belőle kegyelemajándékokat.

A közeliak t. i. azok, akiknek akarata Istenével teljesen összeforrott, olyannyira, hogy nem is akarnak mást, mint ami Istennek tetszik. És minél inkább átengedik magukat Isten akaratának, annál hathatósabban arra indítják az isteni Szívet, hogy őket édes kegyelmeivel elhalmozza. Viszont azok állanak távol, akik önakaratukat, tulajdon vágyaikat követik. (Leg. III. 30.)

Egyik társnője miatt, akinek üdvét féltette s aki őt megvetette, mély fájdalom lepte meg szívét. Az Úr erre így vigasztalja: „Ne szomorkodj a miatt, hogy *javadra* mindezt megengedem. Mint az édesanya, hogy gyermekét a pajtások tivornyáitól visszariassza s haza szoktassa, ijesztgetőket állít az útra, akik őt rémítsék és anyja keblére visszakergessék; akként én is, hogy szakadatlanul oldalam mellett maradj, megengedem, hogy társnőid veled ellenkezzenek. Ha majd észreveszed, hogy a teremtményekben a hűséget hiába keresed, annál nagyobb hévvel futsz majd vissza hozzám, akinél bőséget és állandó hűséget találsz.” És ekkor Szent Szívére mutatva így folytatja: „Nézd meg, édesem, Szívemet s lásd, mily gonddal rendeztem azt be, hogy üdvödet benne feltaláljad. Győződjél meg, vajjon lehet-e az valaha hűtelen?” (Leg. III. 63.)

Midőn egyszer valakiért imádkozott, úgy látta, hogy az Úrnak jobboldala díszítve van, míg ellenben a baloldal sebekkel tetézett. A dísz a jókat, a sebek a bűnösöket jelképezték. Mire az Úr értésére adta, hogy vannak, akik csak a jókkal tesznek szívesen jót, míg ellenben a bűnösöket elhanyagolják és így a bűnösök iránti türelmetlenségükkel és kíméletlenségükkel a sebeket csak inkább felszaggatják, semhogy gyógyítanák. Ezek Urunk sebeire mintegy ököllel támadnak. „Vajha szívükre vennék, — mondja Urunk — hogy az én testem, Egyházam tagjainak gyarlóságait gyengéden kell kezelni. Azok viszont, akik ezeket tudomásul sem veszik, elhanyagolják, olyanok, mint akik a sebeket a kötés alatt rothadásnak engedik át.” (Leg. III. 75.)

Egyszer az ádventi időben Szent János evangélista — akit különös pártfogójának választott — jelenik meg neki. Ruhája sárgaszínű volt s rajta közbeszótt aranyos sasok ragyogtak. Az Evangélista kijelentette a Szentnek önmagáról, hogy bármily magasba repült is lelke, életében sohasem szűnt meg alázatossá lenni. A sasok szárnyai ott piroslottak a ruháján. Ez megint annak volt a jele, hogy a nagy Apostol elmélkedéseit mindig

Urunk szenvedésével kezdte, amelyet szemlélt és belsőleg átértzett. Így haladva hatolt a magasba és szemhunyorogatás nélkül — mint a sas — tudott a napba nézni. A vállán arany lilomok is voltak. Ez azt jelentette, hogy őt tisztasága folytán különösen szerette Jézus és éppen azért a legdrágább lilomot, szentséges Szűz Anyját rá bízta. Midőn pedig Gertrud az Urat megkérdezte, hogy méltatlansága ellenére miként jutott ahhoz a kegyelemhez, hogy mindezt láthatta, Jézus így felelt: „Ezt az apostolt tettem barátoddá és pártfogóddá az égben.” „Taníts meg, Uram, — kéri Gertrud — miképen hódoljak neki.” Mire ezt a feleletet kapja: „Bárki azzal tisztelheti őt, ha elmond egy Miatyánkot annak az édes gyönyörnek emlékére, amelyet János akkor érzett, mikor őt erre az imára tanítottam. Aztán esedezzel hozzá azért, hogy általa megkapjad a kitartás kegyelmét, hogy Hozzám hű maradj mindhalálig.” December 27-én, az Evangélista ünnepén ismét látomása van, amelyben felhívást kap, jöjjön az Úr keblére megpihenni, ahol reá a boldogság kincsei várnak. Erre az Apostol őt Urunk jobboldalára állította, míg jómaga baloldalán foglalt helyet. Ekkor Jézus keblére mutatva így szólt: „Ime a szentek szentje, az égnek és földnek javaival telve.” Gertrud szemérmesen megkérdi a szeretet Apostolát, miképen került ő — Gertrud — a jobboldalra, míg János csak a balkéz felől? Az evangélista erre így válaszolt: „Mert én Istennel egyesült szellem vagyok, ahová a test be nem hatolhat, oda is bejutok. De te még testben vagy s így nem bírsz mindent vizsgálni. Azért helyeztelek az isteni Szív nyílásához, hogy ott édességgel és boldogsággal bővebben töltekezzél. Az isteni szeretet szakadatlanul buzogva mindenkibe átárad, aki azt csak kívánja.” Gertrudot az isteni Szív dobogása kimondhatatlan gyönyörrel töltötte el. Meg is kérdi Jánost: „És te, az Isten kegyeltje, midőn az utolsó vacsorán emez édes kebel felett pihentél, nem érezted-e ennek a szívverésnek kéjes örömét, mikor engem is most a boldogság mámorába ejt?” „Úgy van, — válaszolt a kérdezt — valóban éreztem és gyönyörrel élveztem azt, mert ennek a szívverésnek édessége a lelket úgy áthatja, amint a legédesebb méz a kalács morzsáit megédesíti. Aztán a lelkem úgy forrott, mint a víz, amelyet a tűzre tesznek.” „És miért hallgattad ezt el egészen, — folytatja Gertrud a kérdezősködést — mikor pedig ez minket a tökéletesség útján nagyon elősegített volna?” „Az én hivatásom az volt, — válaszol az Apostol — hogy a kezdő

Egyház számára az Atya Igéjéről írjak. Az emberiség a világ végéig tűnődhetik rajta, de azt tökéletesen sohasem fogja fel. A szívverés édességének elmondása a jelen időknek tartatott fenn, hogy annak hallatára a vénülő és szeretetében elhülő világ megint felmelegedjék." (Leg. IV. 4.)

Mikor a világ különösen sokat vétkezik, mint pl. a farsang utolsó napjain, az engesztelő imák kiváltképpen kedvesek az isteni Szív előtt. Urunk ezt Gertrudnak ki is jelentette: „Valamint az embereknek éppen a sanyarúság idején esik legjobban a jótétemény, úgy én is szívesebben veszem a hűségnyilatkozatokat, mikor a világ sűrűbben vétkezve zaklat.”

Ugyanakkor látja Gertrud Jánost is, aki a jócselekedeteket jegyzi. Fekete betűkkel írja fel azokat, amiket a szerzetesek csupa szokásból tesznek, mint mikor az egyházi és rendi bőjtöket megtartják. De tollát Jézusnak szeretettel teljes oldal-sebébe mártva, rózsás betűkkel jegyzi fel mindazt, ami az Egyházban Jézus szenvedésének emlékére és az Ő megkövetésére történik. (Leg. IV. 16.)

Shokása volt Gertrudnak áldozócsütörtök előtt Urunk szent sebeinek tiszteletére szinte számtalanszor elmondani a következő kis imát: „Dicsőség Néked, ó legnyájasabb, legédebb, legnemesebb, fejedelmi, legfenségesebb, ragyogó és mindig derült, legvidámbabb és legdicsőségesebb Szentháromság, az én egyetlen, kiválasztott Szerelmesem rózsás sebeiért.” Közben megjelent neki az Űr. Sebeit tündöklő, aranyos rózsák borították. Megígérte Gertrudnak, hogy halála óráján így látja majd őt viszont, amint t. i. sebeit hódolatával feldíszítette. Egyben biztosította a Szentet, hogy majd hibáit is így fedi be. Sőt ugyanebben a kegyelemben részesíti azokat is, akik őt hasonló imával megtisztelik. (Leg. IV. 35.)

Pünkösdi ünnepén a Szent méltatlanságát mélyen átérezve, szíve üressége miatt panaszkodott. Mire Urunk Szívét mutatja neki, amelyből a lépesmészhez hasonlóan, tiszta erecske csepegett. Ez Gertrud szíve mélyébe szívárgott, úgyhogy az lassankint színültig megtelt. Jelképe volt az a Szentlélek édességének, aki az Isten Fiaának Szíve által közli magát a választott lélekkel. (Leg. IV. 38.)

Máskor pedig ezt adja Urunk Gertrud tudtára: „Ha oly ereklýt kívánsz birtokolni, amely Szívemet hathatósan magához vonja, ám olvasd szenvedésem szövegét s gondosan figyeld meg, mely szavakat mondtam nagyobb megindulás-

sal. Ezeket ird ki, ereklyeként őrizd és gyakrabban elmélkedj felettük. Tudd meg, hogy ezzel több kegyelmet szerzesz, mint bármely más ereklye által. Hiszen ezt — ha nem is én tanítanálak rá — már a józan ész is tanácsolja. Mert ugye, a jó barátok, ha egymást régi vonzalmukra akarják emlékeztetni, nem így beszélnek: „Emlékszel-e, hogy akkor meg ekkor mily ruhában és hol voltál? Hanem emlékszel-e, mily indulatokat tápláltál szívedben, mikor ezt vagy azt mondottad? Tehát elhíheted, a földön a legméltóbb ereklyéim azok a szavak, amelyeket Szívem túláradó érzelmeiben mondottam.” (Leg. IV. 52.)

Máskor ismét szekrényt látott Gertrud, amelynek falai gyöngyökből voltak s a ragasztékot köztük arany alkotta. Tűnődve a látomáson, „Jézus Szívében megértette”, hogy a gyöngyök a választott lelkeket jelentik, akik egymást támogatni és elviselni kötelesek, ahogy a kövek tartják egymást az épületben. Az arany ragaszték pedig azt akarja mondani, hogy a hívek egymás iránt szeretettel és egyenes, őszinte lelkülettel legyenek.” (Leg. IV. 38, 477.)

Egy alkalommal pedig Gertrud az isteni Szív szentélyét szemlélve, ezeket a szavakat hallja az Úr ajkáról: „Ime kitárom isteni Szívem édességének teljét. Ebből másoknak is bőven adhatsz, amint tetszik. Ekkor Gertrud mintegy belemarkolva a kincsekbe, az Úr ellenségeinek tömegére hinti, akik ott előtte fenyegetőleg zavarognak. És úgy látja, hogy azok, akiket az Úr Szívéből merített cseppek egyike is érintett, bűnbánatra indulnak és üdvözülnek. (U. o.)

Élete vége felé Urunk Szívét mint paradicsomkertet látja, amelyben a Megváltó gondolatai mint rózsák, liliomok és más virágok virítanak; erényei mint aranyos szőlőfürtök csüngenek. S mindez mintha csak az ő lelke körül volna, amely közben csodálatos örömmel telik meg. Azután Urunk Gertrud lelkét különböző gyümölcs édes vizeivel táplálgatta. Végre — úgy látja — Jézus Szíve közepén három üde csermely fakadt. Mire az Úr így szólt: „Mikor majd haláloed óráján ennek a csermelynek vizéből iszol, az lesz az eredmény, hogy lelked a neki szánt tökéletesség fokát eléri és többé testében nem maradhat... Addig csak gyönyörködj ezek látásában és gyarapítsd érdemeidet!” (Leg. V. 30.)

Ime tehát a Jézus Szíve-ájtatosság már a 13. században kedves otthonra talált a helytai kolostorban. Kijelentések

történtek róla, buzgó imák szálltak fel Hozzá, sőt az engesztelés gondolata is megfogamzott a lelkekben. A gyertya nem maradt véka alatt. Fényessége kisugárzott a zárdából és melegítette, világította a hívek lelkét is. Gertrud ugyanis minden ismerősének, látogatójának ajánlgatta a Jézus Szíve iránti áhítatot s már ekkor számosan tapasztalták annak üdvös eredményét.

HACKENBORNI SZENT MECHTILDISZ **(Még halt 1299)**

Mechtildisz Nagy Szent Gertrudnak második édesanyja, legjobb barátnője s közös apátnőjüknek, Gertrudnak pedig édestesvére, a helftai (Helpedei) bencés szellemben élő kolostornak második legnagyobb díszé és nevezetessége.

1241-ben született előkelő báró-családból, amelynek Halberstadt közelében volt birtoka. Születése után sietve kellett őt megkeresztelni, mert életét veszély fenyegette. Isten nem akarta hosszabban a megszentelő kegyelem nélkül látni ezt a lelket, amelyre később szinte pazarolta a kiváltságosabb malasztokat. Mikor a hétéves leánykát szülei látogatóba vitték a rodarsdorfi kolostorba, ahol egyik nénje már apáca volt, ott mindent a legaprólékosabban megfigyelt és a szerzetesi élet annyira megtetszett neki, hogy a zárdát többé elhagyni nem akarta. Valamennyi szerzetesnőt sorra megostromolt, hogy ne engedjék őt haza. Végre vallásos szülei is engedtek és Mechtildet előbb nevelésre, később mint apácát, a zárdának átengedték. Már 1251-ben nénje, Gertrud — bár még csak 19 éves volt — lett a zárda apátnője és azt 41 éven át mintaszerűen kormányozta. Ez a zárda költözött át később Helftába. Mechtildisz nemcsak lelki, hanem — hála a domonkosrendi testvérek közreműködésének — egészen kiváló tudományos kiképzésben is részesült. Hogy nénje, az apátnő, a tudományokra mily nagy súlyt helyezett, már Gertrud életrajzában megemlítettük. Legnagyobb segítsége, jobbkeze ebben húga, Mechtildisz lett. Testilelki bája, az életszentség zománca, no meg kitűnő műérzéke s szép hangja az egész szerzetes-közösség legkedveltebb tagjává tették. Nem csoda, hogy mikor 1261-ben a kis Gertrud öt éves korában a helftai kolostorba megérkezett, ez a két lélek egymásra ismert és összeforrott. Különben is oly csodálatosan

hasonlítottak egymásra, hogy sokaknál ez okozta a félreértést, hogy édestestvérek.

Mechtildről azt jegyezték fel nővérei, hogy „napról-napra gyarapodott a tökéletességben és elérte az erény csúcspontját”. Csodálatosan kedves és szelíd volt, mélységesen alázatos, végtelenül türelmes. A szent szegénységnek szeretője, bensőségesen buzgó és kitűnő az isteni és felebaráti szeretetben. Kész volt mindenkin segíteni. Nővérei minden szorongásban és kísértésben nála kerestek vigaszt és menedéket. Az imádságnak valóságos művésznője volt. Ha kérték, a leggyönyörűbb imaformákat diktálta tollba s oly számban, hogy mint mondták, kitenne egy egész breviáriumot.

Magas imaéletét és kinyilatkoztatásait oly ügyesen tudta a szerénység leple alá rejteni, hogy arról legfeljebb csak sejtettek valamit. Mint minden szent, ő is kijárja a szenvedések főiskoláját. Nemcsak szigorúan sanyargatta magát, hanem szinte állandóan beteg. Köve, májbaja volt és szüntelenül fejfájással vesződött. A vértanúkhöz hasonlították. Mikor 1291-ben nénje, Gertrud kilehelte nemes lelkét, Mechtildisz ugyancsak az ágyat nyomja. Így még attól a vigasztól is meg volt fosztva, hogy a haldoklót jelenlétével enyhítse, támogassa. De a jóságos Úr, aki vele szemben a mennyei örömökkal sem fukarkodott, ezért is kárpótolta. Kijelentette neki, hogy nővére nagy erényei és érdemeiért az égben bőséges jutalmat kapott.

A „Liber specialis gratiae” keletkezése

Betegsége elején Mechtildnek nagyon nehezeére esett, hogy most már nővéreinek nem lehet támogatója. Ekkor ötlött eszébe — bizonyára isteni sugallatra — az a gondolat, hogy sokaknak lelki javára válnék, ha a kijelentéseket, amelyeket az Úrtól kapott, nyilvánosságra hozná. Soká küszködött magában, míg végre a szeretet legyőzte benne az alázatosság támasztotta nehézségeket. Miért is két nővértársának — akik közt az egyik bizonytalán Gertrud volt — elmondotta lelke titkait.

Ezek ketten — Mechtildisz tudtán kívül — mindent szorgosan feljegyezték, amit csak tőle hallottak. Hét évig tartott ez a jegyeztetés, s német nyelven megírt könyv került ki belőle.

Mikor Mechtildisz a dologról tudomást szerzett, elfogta a félelem, hogy a feljegyzések közé olyasmi is csúszott, ami

az ő dicsőségét szolgálja. Előhozatta tehát a feljegyzéseket és maga előtt felolvastatta. Közben Isten kijelentette neki, amiről egyébként maga is meggyőződhetett, hogy az írásokban semmi sincs, ami nem felel meg az igazságnak és ami Isten akaratán kívül került azokba.

Ezzel Mechtild be is fejezte földi feladatát s nem volt miért tovább élnie. 1299 november 19-én csendesén elköltözött az Úrhoz és szeretteihez, akik őt a jobb hazában már megelőzték. Azonközben Mechtildisz szentségének híre a kolostor falain kívül messze körben elterjedt. Az ő csodálatosan szép és tökéletes élete volt a „Liber specialis gratiae”, „Különös kegyelmek könyve” című művének legjobb előszava és ajánlata. El is terjedt hamarosan, sőt Szent Gertrud könyvénel is több kiadást ért meg. A könyvet — ahogy ma mondanók — sajtó alá Gertrud rendezte. Ez már abból is világos, hogy míg Gertrud saját művében „Mechtildisz énekesnőről” tisztelettől és szeretettől áradozva többször megemlékezik, addig viszont Mechtild könyvében Gertrudról szó sem esik. Annyi bizonyos, hogy Mechtild könyve kevéssel halála után Firenzében máris ismeretes. Bizonytal német domonkosok révén jutott oda. Boccaccio Decameronjában (7. l.) már a „Donna Mateldát” magasztalja. S Dante a „szép énekesnőt”, aki őt kioktatta műve folyamán, később már egyenesen Mateldának nevezi. Ez kétségtelenül Hackenborni Szent Mechtildisz feltűnést keltő könyvének hatása.

Még csak megjegyezzük, hogy Mechtildet a római Szent-
szék hivatalosan sohasem iktatta szentjei sorába, miért nevét a Martyrologium nem tartalmazza. De viszont kifogást sem emelt soha általános tisztelete ellen. Sőt kalendáriumokat hagyott jóvá, amelyekben az ő neve is — rendszeren február 26-án — szerepel.

Szent Mechtildisz könyve, a „Liber specialis gratiae”, amelyet először 1503-ban Lipcsében nyomattak, hét részből áll. Ezek ismét apró fejezetekre oszlanak. Minket mindebből — célunknak megfelelően — csak az érdekel, ami *Jézus Szíve tiszteletével* összefügg.

Szemelvények

Annyi bizonyos, hogy Szent Mechtildisz kiváló Jézus Szívetisztelő volt. Este, reggel imádkozott hozzá, hogy ebből a méz-édes kegyelemforrásból égi erőt kapjon. Mint elbeszéli, volt eset, mikor Jézus Szívét mint olyat látja, amelyből olajként árad a kegyelem mindazokra, akik azt csak óhajtják, a nélkül, hogy bősége megfogyatkoznék. (Lib. spec. II. 21.)

Mikor pedig a Szent bánatában vergődik és vigaszért esd, az Úr szívsebére mutatva így szól: „Mindazért, amit mulasztottál, imádd szívemnek isteni jóságát. A javak kútforrása ez, ahonnan minden jó ered. Imádd ama kegyelmek gazdagságáért, amelyeket a szentekre kiárasztott és folyton áraszt.” (Lib. III. 8.)

Majd meg látja a Szent, miként nyitja meg Urunk szívsebét ezeket mondva: „Lásd kegyelmeim sokaságát. Ha azokat megismerni óhajtod, sehol világosabban kifejezve nem találod, mint az evangéliumban. Az emberiség hőbb és édesebb szavakat sohasem hallott, mint ezeket: „Amint szeretett engem az Atya, én is szerettelek titeket.” (Jn. 15, 9. — Lib. I. 21.)

Midőn forró imában fordult az Úrhoz, ettől szent Szívét kapta zálogul, majd lakásul, amelyből halála napjáig nem kell távoznia. Semmit sem kért Jézus Szívétől, amit meg nem nyert volna, miért is azt szokta mondani, ha mindazt leírnák, amit Jézus Szívétől kapott, zsoltosmáskönyv lenne belőle. (II. 19.)

Szentmise közben látja Jézus Szívét lobogó lánggal égni és magából édes, bő olajat árasztani. A lángok annak az isteni szeretetnek hevét jelképezik, amellyel Krisztus magát a szentmisében áldozatul adja; az olaj és édesség pedig ama javak bőségét tünteti fel, amelyeket Jézus Szíve által kapunk. Mert minden boldogságunk Jézus Szívében van, általa tehetjük jóvá összes mulasztásunkat.” (Lib. spec. III. 17.)

Mechtild egyszer lélekben az Úrral magányba vonult. Itt kellemes helyecskére találtak. Az Úr Jézus leült a dús pázsiton, a lélek pedig (Mechtild lelke) mint báránka legelészett közelében. Nyakán láncot viselt, melynek ezüst és arany karikái az Úr Jézus Szívéhez voltak erősítve. A láncszemek az isteni és felebaráti szeretetet jelentették, amely nélkül Isten barátja senki sem lehet.

Mire a lélek felbuzdulva dicsérni óhajtja Istenét: „Ó Szerelmesem, — szól hozzá — miképen dicsőítselek?” „Nézz a szívemre” — mondja erre Jézus. És íme, erre ötlevelű rózsá-

tűnik fel Jézus keblén, amely azt egészen beborítja. „Dicsőítsd őt érzékemet, — folytatja az Úr — amelynek jelvénye ez a rózsza.”

És a lélek megértette, hogy áldania kell Jézus szemét, amellyel az embert, mint atya gyermekét, szüntelenül szeretettel szemléli, sohasem veti meg, folyton barátságosan tekint rá és azt óhajtja, hogy az sokszor folyamodjék hozzá. De dicsérni kell fülét is, mert azzal mindig reánk figyel. Nincs egyetlen fohászunk, melyet tudomásul ne venne. Sóhajaink oly kedvesek előtte, mint az anyagi karok éneke. Dicsérni kell az Urat a szaglásért, amelynek kellemes illat velünk maradni, amint az Irás is mondja: „Gyönyörűségem az emberek fiaival lenni.” (Péld. 8, 31.) Dicsőítsük az édes Udvözítőt az ízlésért, mert az Oltáriszentségben lelkünknek édes eledele. Ezen isteni táplálék által lelkünket oly kedveskedéssel kebelezi be, hogy e belső egyesüléssel mintegy Istennek ételévé lesz. A tapintásért is dicsérni kell az Urat, gondolva arra az iszonyú fájdalomra, amelyet a kereszteszegezés ennek az érzéknek okozott; de emlékezve a kopja által ejtett sebre is. És amint akkor, az emberi lelket a fájdalom csatolta hozzá, éppúgy most, a kimondhatatlan édes szeretet kapcsolja azt Szent Szívéhez olyanira, hogy egy pillanatra sem tud róla megfélekedni. (Lib. spec. III. 2.)

Mikor egyszer Mechtildisz a felett búsong, hogy a házirendet betegsége miatt nem tarthatja meg és így szerzetének csak hasznavethetetlen tagja, az Úr ajkáról ezeket a vigasztaló szavakat hallja: „Engedd meg nekem, hogy Szívem lángjait bened lehűtsem!” Legott ki is jelentette neki az Úr, hogy az olyan ember szívében, aki fájdalmat, betegséget, lelki gyötrelmeket, szomorúságot szenved és azt egyesíti azzal a szeretettel, amellyel Ő földi életében sanyarúságait s a gyalázatos halált értünk örömmel elszenvedte, isteni Szíve lángjai mintegy megenyhülnek. Ugyanis ez a Szív még mindig óhajtja az emberek üdvét. Minthogy pedig az édes Udvözítő immár nem szenvedhet, kegyeltjei által pótolja szenvedéseit. És valamint az Ő kereszthalála az egész világ javára fordult, nemcsak azokéra, akik akkor éltek, hanem azokéra is, akik a világ végéig élnek, éppúgy kegyeljeinek szenvedése és gyötrődése is az igazaknak érdemgyarapodást, a bűnösök vétkeinek megbocsátását s az elhunytak örök boldogságát eszközlik. Amikor pedig az ilyen, Krisztus Szívét enyhítő lélek egykor az égbe jut, azonnal Jézus

Szíve felé repül s ott az isteni Szív lángjaiban mint kedves áldozat illatával megtölti az eget, mire a szentek boldogsága új zamattal s új élvezettel gazdagodik. (Lib. spec. III. 36.)

Az Úr Jézus Szíve iránti áhitatban, kultuszban *Szent János evangélistának* mindig különös szerep jut. Mechtild is sokat foglalkozik vele. A főok az utolsó vacsorai jelenetre vihető vissza, mikor az Apostol az Úr Jézus Szívét keblére borultan mintegy tanulmányozhatta és vele — mondhatni — közvetlen érintkezésbe jutott. Szerepel azután *Szűz Mária*, aki Mechtildiszt felszólítja, hogy imádja Jézus sebeit, főleg azt, amelyet Szívén visel, mert ez átszenvedte a többi seb fájdalmait is.

A Szent Szív neki mint olyan mutatkozik be, amelynél minden üdvöset elérhet. Mikor egy dömés szerzetesért imádkozik, az Úr felszólítja, hogy Szívéhez folyamodjon, akkor célt ér.

Egyik gyászmise alkalmával látja a lelkeket, amint Jézusnak megnyitott szívsebe köré sereglenek és élvezik az abból áradó enyhét. Többek közt egyik elhunyt plébános lelkét is szemlélheti, akinek üdvösségét illetőleg úgylátszik aggodalmait lehetnek. Urunk erre így szól hozzá: „Mert jószívű és adakozó volt, vétkei pedig nem gonoszságból eredtek, azért üdvözült. Mert nagy kedvem telik a jótékony szívekben. De az olyan vétek, amely gonosz szándékból ered, nagyon megnehezíti a lélek állapotát.” (Lib. V. 10.)

Mechtildisz arra nézve is kapott kijelentést, amit az újabb korban feszegetnek, hogy t. i. mi is okozta voltaképen Urunk halálát. A keresztfeszítés erre kétségkívül elég okot szolgáltatott. És ettől dogmatikus okok miatt sem szabadna tágitanunk. Ámde ez nem dönti meg a Mechtildisznek tett kinyilatkoztatást, hogy ebben a végtelen szeretet s így a Szent Szív is közreműködött, amely a lelket a testtől elválasztotta. (V. ö. Lib. spec. V. 32.)

Mechtildisz halála óráján is szemléli a Szent Szívet, ami mondhatatlanul megkönnyítette boldog kimúlását. Urunk állítólag azzal is megtisztelte drágalátos jegyesét, Mechtildiszt, hogy az ő halála napján senki sem kárhozott el s mindenki megkapta, amit csak üdvöset általa kért.

Ámde Urunk, aki egyik szentjének kijelentette, hogy előtte egyetlen, teljesen neki adott lélek többet számít, mint egy egész királyság, határtalan bőkezűségében még továbbment.

Megígérte, hogy a hálaimák, amelyeket a Mechtildnek jutattott kegyelmekért mondanak, az égbe is visszhangzanak s bő jutalmat szereznek; nevezetesen részesedést azokban a kegyelmekben, amelyek Urunknak Mechtildiszben leginkább tetszettek; gyarapodást kapnak bölcsességben, jámborságban és a halál órájára különös segítséget. (Lib. spec. V. 22. 26.)

Ha tanulmányozzuk azoknak életét, iratait, akik — főleg Szent Gertrud és Mechtild óta — a keresztény jámborságban és életszentségben kitűntek, alig találunk egyet is, akit az Úr Jézus Szíve tisztelete, imádata ne világosított, ihletett és vigasztalt volna. Ennek igazolására íme néhány adat.

Szent Elzeár gróf (Megh. 1323)

A keresztény főurak egyik mintaképe, akit Szalézi Szent Ferenc is „igazi lovagnak” nevez. 1282-ben a provençei Rabi-ansban az előkelő Sabran-családból született. Hazája akkor még nem tartozott Franciaországhoz, hanem önálló grófság volt. Születése után anyja, Landuna arra kérte Istent, hogy inkább vegye előbb magához a kisdedet, semhogy ez őt valaha halálos bűnnel megbántsa. Mert jobb érdem nélkül menni az égbe, mint a keresztség fehér ruháját bűnnel beszennyezni. A kitűnő otthoni nevelést a zárdaiskola fejezte be a marseille-i Szent Viktor kolostorban, ahol nagybátyja, a kiváló Sabran Viktor, apát volt. A még csak 17 éves ifjú az akkori szokás szerint szülői kívánságára a nála két évvel idősebb, Signe nemzetségéből származó Delfinával házasságot kötött. Ez a házasság közös akarattal József-házasság maradt.

Szülei halála után Elzeár átvette a Nápoly melletti Arianói grófságot, amely örökségképen szállott reája. Elég mozgalmas életében — hiszen államférfi és hadvezér is volt — megmaradt bensőséges, imádságos léleknek. Még a hangversenyeken is, amelyeken részt kellett vennie, szinte elragadtatással szemléli a mennyei dolgokat s hallgatja az égi harmóniákat. Legkedvesebb témája a mennyország. „Micsoda szomorú dolog, — szokta mondani — mi azért vagyunk a földön, hogy megérdemeljük a mennyországot és mégis oly ritkán beszélünk róla.” Jómaga esténként összegyűjtött házanépe előtt legszívesebben az örök igazságokról és az ég örömeiről beszélt. Felelőségével is szinte állandóan lelki tárgyokról, Jézus Krisztusról,

a szüzesség kiválóságáról és hasonló dolgokról társalgott. Már tizenöt éves korától fogva az egész papi zsolozsmát naponként elmondotta és testét ostorozással sanyargatta.

Udvarnépének igen szép, de szigorú szabályzatot írt elő. Ezek közt szerepelnek a *napi* szentmisehallgatás, a *heti* szentgyónás és *havonkinti* szentáldozás; továbbá a feddhetetlen erkölcsös élet, amelynek megsértése azonnali elbocsáttatást vont maga után.

Amiért pedig őt a Jézus Szíve-ájtatosság történetében fel-
említjük, az főleg e g y nyilatkozata, amely *egész lelkiületére* annyira jellemző és gondolatvilágába annyira bevilágít. Mikor ugyanis egyszer feleségétől, Delfinától hosszabb időre távol volt, ennek hírnök által ezt izente: „Semmi bajom! De ha, kedves feleségem, velem találkozni akarsz, keress fel Jézusnak megsebzett Szívében, mert én ott lakom. Bárhol másutt keresnél, meg nem találsz.”

1323-ban királya, Róbert, Párizsba küldi, hogy Károly fia számára megkérje Mária hercegnő kezét. Küldetése sikerrel járt, de az ifjú menyasszonyt már nem tudta elvezetni az Avignonban reá várakozó királyhoz. Útközben megbetegszik. Hozzá még súlyos kísértések is gyötrik. Gyötrődésében szorgosan ismételteti a 40. zsoltár 4. versét: „Az Úr segítse meg őt fájdalmainak ágyán! Változást hozol létre (Uram) minden beteg-ágyán!” Ez a változás akkor következett be, mikor őt Isten a mennyországba szólította, amely amúgyis régtől fogva összes vágyainak, reményeinek, sóhajainak célpontja volt.

V. Orbán pápa — aki Elzeárnak keresztatyja és talán rokona is volt — avatta őt szentté az Úr 1369. esztendejében. Felesége, Delfina, negyvenkét éves korában elhunyt férjét jóval túlélte, s úgy látszik, csak 1358-ban követte őt a boldogok honába. A ferencesek, akiknek harmadrendjébe mindketten tartoztak, Delfinát is a boldogok közt tisztelik.

Szász Ludolf (Megh. 1340 körül.)

Ludolf mintegy harminc évet töltött Szent Domonkos rendjében, ahová 1300 körül lépett be. Még szigorúbb életre áhítozva átmént a karthauziakhoz s mint ilyen Strassburgban, mások szerint Mainzban 1340 után halt meg. Ama kiválóságok közé tartozik, akik — mint Suso Henrik — a keresztény misz-

tikát nemcsak jeles művekkel gazdagították, hanem át is élték.

Legkitűnőbb műve: „Vita Jesu Christi ex quattuor evangeliiis aliisque scriptoribus concinnata”, amely először 1474-ben Strassburgban jelent meg és számos kiadást ért. Maga Szent Bellarmino a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik róla. Zsolnárokat is magyarázott, főleg aszketikus vonatkozásokkal. Nyelvezete egyszerű, szinte pongyola, de írásai mindig eleve- nek, érdekesek. Jézus Szíve tisztelői közt emlegetik. Ime, néhány szemelvény tőle: „Urunk Szívét azért nyitották meg, hogy a viszontszeretet által oda belépve, vele egyesüljünk, akárcsak a tüzesített vas a hővel eggyé lesz. Mindenkinek az legyen a törekvése, hogy kívánságait Isten tetszése szerint szabályozza. Meneküljön e végből Jézus nyílt Szívébe. Gondolja meg, hogy Jézus mekkora szeretettel árasztja kebléből a szentségeket, amelyek örök életre vezérelnek minket, és így imádkozzék: „Jézus, aki azt akartad, hogy kiszenvedett tested oldalát megnyissák s onnan vér és víz jöjjön elő, kérlek, sebezsd meg szívemet szerelmed lándzsájával, hogy méltó legyek szentségeidre, amelyek ugyanazon szentséges oldalad- ból erednek. Oldaladnak nyílásában, Uram, választottaidnak az élet ajtaját nyitottad meg. Ez az Úr kapuja s az igazak men- nek be rajta. Ne emlékezzél, Uram, gonoszságaimra, hogy miattuk ezt a kaput számomra elzárd, amelyet éppen a bűn- bánók és a vezeklők számára nyitattál.”

„Habár a kopjadöfést Urunk nem érezte, mert már halott volt, ámde érezte azt Szűz Mária, akinek szívét a lándzsa át- járta. Akkor Szűz Mária a nagy fájdalomtól Magdolna kar- jába hanyatlott. Bizonyára annyiszor halt meg azon a napon, ahányszor Szent Fia kínjai megújultak. Ekkor valósult meg, amit az öreg Simeon megjósolt: „Ten lelkedet tör járja át.” E szívnyitás, amelyből üdvünk bére ömlött ki, a mi szívünket is megsebesíti s viszontszeretetre indítja; mert akkor tűnt ki leginkább, mily bőséges nála a megváltás.” (Vita Jesu.)

VI. Ince pápa

(Megh. 1363 szeptember 12.)

Midőn 1350-ben IV. Károly császár egyéb kincsek közt a szent lándzsa birtokába jutott, vagyis helyesebben lándzsa bir- tokába, amely az igazinak kis részecskéjét tartalmazta, ezt nagy

ünnepélyességgel Prágába vitette. Már 1355-ben azzal a kéréssel járult VI. Ince pápa elé, hogy a szent lándzsának és szent szegeknek tiszteletére ünnepet létesítsen. A pápa a kegyeletes kérést szívesen teljesítette. Német- és Csehország számára ünnepet rendelt „A szent lándzsa és a szent szegek”, vagy másként „az Úr szenvedésszerveinek ünnepe” címen, s annak megülése a húsvét nyolcada utáni pénteket jelölte meg. Ezzel kapcsolatban kétféle zsoltos is jött használatba. A megerősítő okmányban a Szentatya így nyilatkozik: „Urunk szenvedésében oly módon kell dicsekednünk, hogy szenvedésének titkairól emlékezvén, a kínzóeszközökről sem feledkezzünk meg. Ezek közt a legnevezetesebb a szent kopja. Urunk ugyanis a keresztfán kiadván szent lelkét, azt is elszenvedte, hogy kopjával megnyissák szent oldalát, ahonnan vér és víz jött elő. Ebből keletkezett az ő jegyese, a szent szűzi Egyház. Ő, boldog oldalnyílás, ahonnét nekünk az isteni kegyességnek oly sok és nagy ajándéka támadt. Ő boldog lándzsa, amely oly sok jót eszközöltél számunkra s azért azt a diadaljelek közé sorozzuk. Az oldalnyílás által megnyíltak nekünk a menny kapui. A seb, amelyet a holt Jézuson ejtettek, meggyógyította a mi sebeinket s életet, üdvöt adott. Ennek a sebnak vére, amely az ártatlan sebéből hullott, bűneinket eltörölte, vakságunkat megszüntette s egészen tisztára mosott.”

Suso Henrik
(1300 (?)—1365.)

A német misztikusok közt egyike a legnagyobbaknak és kétségkívül a legkedvesebbeknek Suso Henrik. 1300 körül a Bódeni-tó melletti Überlingenben született. Az előkelő Bergcsaládból származott. Eredetileg Berg Amandusnak hívták, de nagy tiszteletből édesanyja kiváló erényei iránt a „Suse”, „Seuse”, közönségesen „Suso” nevet viselte. Azon volt, hogy anyjának erényeit is kövesse. Már 13 éves korában Konstancban Szent Domonkos rendjébe lépett s annak egyik kiváló dísze, ragyogó csillaga lett. Eleinte még csak úgy nagyjából és inkább külsőleg tartja a szerzetesi szabályokat; önmagával és sorsával elégedetlen. De tizennyolc éves korától fogva a kegyelem vezetése alatt egészen a lelki életre adja magát s legbuzgóbban törekszik a szerzetesi tökéletesség magaslatára.

Csakugyan a szigorú magábavonultság, összeszedettség, kemény vezeklés és önmegtagadás által a szóbeli és Isten különös kegyelmével a szemlélődő imában sokra viszi.

A nagy szenvedések, megpróbáltatások csak még inkább közreműködtek, hogy Istennel mindjobban egyesüljön, aki viszont sok és nagy kegyajándékokkal tüntette ki.

Jelleménél fogva maga a megtestesült szelídség és szeretet, s így szinte ellenállhatatlanul vonzotta a lelkeket Istenhez. Pompás spekulatív és költői tehetségét kizárólag Isten szolgálatára és a lelkek javára használta fel. Jól tudott a néppel is bánni, de értett főképen ahhoz, miként lehet a választott lelkeket a keresztény tökéletesség magas fokára felkalauzolni. Élete legjavát Dél-Németországban tölti el, előbb a konstanci, rajnaszigeti kolostorban, utóbb pedig, 1348-tól Ulmban. Itt foglalta gondosan össze és rendezte „Exemplár” címen eddigi iratait. Itt is végzi 1365 január 25-én földi életét. Ugyanitt temették el, a kolostor keresztfolyosóján. 1613-ban, az építkezés alkalmával a kőművesek koporsójára bukkantak. Midőn felnyitották, — legnagyobb csodálkozásukra — a testet egészen épségben találták s kellemes illatot árasztott. Amikor a dolog a polgármester fülébe jutott, ez a koporsót azonnal újból elhantoltatta, „nehogy lármát csapjanak vele”. Susot egyébként úgy életében, mint holta után általában szentnek tartották. XVI. Gergely 1881. április 16-án hivatalosan is a Boldogok sorába iktatta s ünneplésére március 2-át tűzte ki. Surius, aki Suso önéletrajzát latinra fordította (Köln, 1655), őt „igen szent és egészen apostoli férfiúnak”; Bellarmino „igen jámbornak és igen buzgónak”; Possevino pedig „életszentséggel és csodákkal tündöklőnek” nevezte.

Sajnos, a modern irodalomtörténetírók mostohán bánnak vele. Nőies lágyságot vetnek szemére és beteges képzelgésről vádolják. Ezzel azonban csak az aszkétikában és misztikában való nagy járatlanságukat árulják el. Egyik könyvét, amely talán a leginkább elterjedt és közkedvelt, „Büchlein von der ewigen Weisheit”, már életében latinra és sok európai nyelvre lefordították.

Suso, Isten iránti szeretetből arra határozta el magát, hogy Jézus nevét *szívére* vési. Meg is tette. Úgy gondolta, ha a világi szerelmesek ruhájukra varrják kedveseik nevét, méltó, hogy Jézus drága nevét *keblünkre* véssük. És ez a szeretetseb (Minnewund) nagy öröme szolgált. Mikor egyik jámbor asz-

szony általános gyónást kívánt nála végezni, leírta vétkeit egy lapra s ezt jegyezte annak másik oldalára: „Most már arra kérlek, Uram, vigy engem vissza az isteni Szívbe.” Mire aztán Suso így imádkozott: „Édes jó Uram, íme, lábaidhoz borulva kérlek, hallgasd meg őt! Engedd, hogy hite boldogítsa, mert íme, utánad kiált... Mit is tettél azzal a szegény pogány nővel, aki hozzád folyamodott? Ó, szelíd Szív, lásd, a te jószágodat annyira dicsérik! Még inkább magasztalják majd azt, ha megbocsátod ennek a vétkeit. Szelíd jószág, én a magam részéről már mindent megtettem. Végezd be a munkát most már te, hogy a szegény asszony teljes bűnbocsánatot nyerjen.” (36. f.)

Az „Örök bölcsesség” című könyvében pedig Urunkat így beszélgeti: „Azért szenvedtem én, hogy ti kövessetek. Tekintsd a szíveket mind, vajjon létezett-e valaha, amely ennyire szeretett? A legnemesebb, ami testemben csak van, a szívem. S íme, hogy megismerjétek szeretetemet, megengedtem, hogy azt átdöfjék, gyilkolják, darabokra szaggassák. Soha szomjas ember nem kívánta úgy a vizet, sem a haldokló az életet, mint ahogy én kívántam üdvözíteni a bűnösöket.” „Könyebb az elmúlt napokat visszahozni, az esőcseppeket megszámlálni, mint szeretetemet az emberek iránt megmérni. Innen van, hogy oly sok szenvedéssel akartam azt kimutatni. Alig maradt testemen tűfoknyi ép hely és mindezt szerető szívem örömmel viselte el.” (4. f.)

Miután élénk színekkel festette Jézus szerelmét, így folytatja: „Nemde, az ily szeretet viszonzást érdemel, hogy minden szerető szív magát érte törje... Mondd meg nekem, mi az, ami ekkora szeretettel felérne? Ily szívért az egész világot odaadni sem lenne túlsok; mert az az ember, aki szívét nekem adja, boldogan él, biztonságban hal; itt megvan már mennyországa, odafenn pedig meglesz az örök boldogsága.” (7. f.)

„Nyitott oldalamba, szeretetsebzette Szívembe zárkózzál, állandóan ott lakozzál! Akkor aztán élő vízzel tisztára moslak, drága véremmel feldíszítlek, magamhoz kötlek, hogy örökre veled egyesüljek.” (Örök bölcsesség szava. II. 18. f.)

Szent Brigitta (1302–1373)

Szent Brigitta, vagy másként Birgitta vagy Brigida Svédországban, az Upsala melletti Finstadban született. Atyja királyi kormányzó volt; anyja Ingeborg, gót királyi vérből származott. Az igen jólnevelt, komoly leánykának már hétéves korában látomása van. Túlvilági fényességben ragyogó nő koronát tett homlokára, amelynek érintését is érezte. Mikor pedig tízéves volt, megrázó benyomású szentbeszédet hall Urunk kínszenvedéséről. Az utána következő éjjel látja is a megkínzott Udvozítót. Ettől fogva másról nem is tudott elméledni, mint Krisztus szenvedéséről. Munka közben is csak erre gondol és könnyei megerednek. Az alig tizenhárom éves gyermeket a kor szokása szerint férjhez adják a tizennyolc éves Ulf Gudmarssonhoz. Mindketten Szent Ferenc harmadrendjébe lépnek. Boldog házasságukból négy fiú és négy leány származik. Egyik leányból apáca lesz, a legfiatalabbat pedig Svéd Katalin néven a szentek sorában tiszteljük és március 22-én ünnepeljük. A rendkívüli tehetségekkel megáldott Brigitta később Magnus Eriksson király udvarában udvarmesternő lesz s politikai téren is nagy tekintélynek örvend. Nagy kiterjedésű birtokain pedig kiváló szociális érzéssel gazdálkodik. Legtöbb öröme tellett az általa alapított nagy kórházban, ahol a betegekben a szenvedő Úr Jézust látva, az ápolásban maga is szorgoskodott. Elzarándokolt Rómába, a Szentföldre és Szent Jakab sírjához, Kompostellába. Férje, Ulf, 1343-ban feleségének beleegyezésével az alestrai cisztercita kolostorba lépett és már 1344-ben meghalt. Rendje a boldogok közt tiszteli. Brigitta most már kizárólag Istennek élhet. Ebben látja özvegysége értelmét és hivatását. Bűnbánati öltönyt vesz magára, naponként gyónik, hetenkint négyszer böjtöl, pénteken kenyéren és vizen. Ezen a napon bőrére még forró spanyolviaszt is csepegtet, hogy Urunk sebfájdalmaiban résztvegyen. Izlését keserű füvel kinozza.

Az Úr Jézus azonban maga mérsékli túlságok felé hajló szigorát. Kijelenti neki: „Mária, János és Magdolna nem vetették meg testüket és nem nyujtottak neki mérget étel helyett, sem tövist ruha helyett, s nem feküdtek hangyabolyban. Mérsékelt módon üdültek az én tiszteletemre és lelkük javára... Engem igazságos és irgalmas Istennek tartottak s azért igaz-

ságosak voltak testükkel szemben is. Miközben annak szenvedélyeit fékeztek, egyben észszerű méltányossággal is bántak vele . . .”

Brigittát Isten sok kinyilatkoztatással tüntette ki, amelyeket csupán gyóntatója ellenőrzése mellett hozott nyilvánosságra, mert mint szenttéavatási bullája megjegyzi, lelkiatya engedelme nélkül még fejét sem merte felemelni. Ezekkel a magánkijelentésekkel maga a bázeli zsinat is foglalkozott, de eredetüket illetőleg döntést nem hozott.

Brigitta 1349-ben Rómába költözött, ahová leánya, Katalin is követte. Svéd zarándokházat alapít, hogy honfitársai közül minél többet vonzzon a kereszténység szívéhez, s a katolikus hitben így megerősítse őket. Róma akkor lerongyolódott állapotban és siralmas helyzetben volt. A pápák Avignonban laktak s a szent városon árvasága nagyon is meglátszott. Brigitta úgy érzi, Isten őt választotta, hogy a nagy egyházi és politikai reformot megindítsa. Fel is emeli szavát, amely sokszor bizony szigorú és korholó, de sohasem egyházellenes, mint a hitújítóké. Ő az *igazi* reformot hirdette és akarta. Utolsó betegségében förtelmes kísértések ostromolták a Szentet, aminőket fiatal korában nem tapasztalt. Hozzá szárazság és teljes elhagyatottság érzete ülte meg lelkét. 1373-ban húsvétkor érte el kinja tetőfokát. A Boldogságos Szűznél keresett és talált menedéket. Halála előtt azonban nagyon megvigasztalta őt az Úr. 1373-ban július 23-án szentmise és a szentségek buzgó felvétele után nyugodtan elszenderült. Leánya, Katalin Rómában temettette el, de már a következő évben az általa alapított wandstenai kolostorba, az ő apácái közé vitték pihenni. 1391-ben IX. Bonifác iktatta a szentek közé. A világtörténelemnek ez az egyik legnagyobb női alakja, a középkori svéd irodalom legkiválóbb klasszikusa, a misztikának egyik nevezetessége *Jézus Szíve-tisztelő is volt s minket mint ilyen érdekel.*

Látomásainak önmaga által megírt és Péter alvasztrai szubprior és Mátyás mester által latinra lefordított könyvéből idézünk néhány idevonatkozó helyet. „Az égben csak két szív dobog, mert csupán Urunk és Szűz Mária Szíve van ott.” Szűz Mária Urunk halála feletti fájdalmát Brigitta előtt így fejezi ki: „A sírban két szív nyugodott: Jézusé és az enyém.” „Urunk halála idején — szól ismét hozzá Szűz Mária — úgy voltam, mintha őt lándzsa döfte volna át szívemet. Első volt Urunk meztelensége, mert lepel nélkül kellett Őt látnom az oszlop-

hoz kötve. Másik lándzsa volt vádoltatása, mikor hazugnak és lázítónak mondták, pedig tudtam, hogy szent és nem is bántott meg senkit. Harmadik volt koronája, amely oly éles tövisből készült, hogy miatta a vér szemébe és állára csorgott. Negyedik volt fájdalomkiáltása a keresztfán: „Atyám, miért hagytál el engem!” Az ötödik keserves halála. Sőt amennyi érből csurgott szent vére, ugyanannyi lándzsadöfést éreztem szívemben. Közeledvén pedig halála, *Szíve megrepedt*... Mídon tűrhetetlen szenvedése miatt Szíve meghasadt, akkor mindjárt megremegett minden tagja és feje.” (Lib. I. c. 27.)

Brigitta imája pedig ez volt: „Áldott légy én Uram, Jézus Krisztus, aki üdvösségünkért megengedted, hogy oldaladat és Szívedet általszegezzék, s hogy onnét drágalátos szent Véred bőségesen és a víz — a mi megváltásunkért — előjőjjön. Dicsőség neked, Uram!” „Uram, Jézus Krisztus, magasztos és királyi Szívedet, amikor országodnak, az igazság és igazságosság országának védelméről volt szó, sem gyötrelmem, sem megfélemlítés, sem hízélgés meg nem hajlította. Azért is méltó vagy, hogy legyőzhetetlen Szívedet az égben és földön mindenki magasztalja s minden teremtmény és vitéz, mint diadalmas hőst, állandóan dicséretekkal elhalmozza. Amen.” (V. ö. *Revelationes S. Brigittae* Ed. Hauser Coloniae. 1851.)

Sziénai Szent Katalin (1347—1380)

A 14. század másik nagy női alakja, a kor legnagyobb „államférfia”, ahogy őt, a leányt egy író nevezi, Sziéna dicsősége: Szent Katalin. Szerepe sokban hasonlít Brigittáéhoz, bár jellemük sok eltérést is mutat. Szavára büszke, lázadó városok hajtják meg fejüket tekintélye előtt és XI. Gergely az ő rábeszélésére tér vissza 1376-ban Avignonból az Örökvárosba. S mindemellett meg tudott maradni naív, egyszerű, állandóan vígkedélyű és buzgó kis apácának. Hiszen ő nem királyi udvarból, — mint Brigitta — hanem egyszerű gyapjűfestőnek szerény hajlékából került a cselekvés színterére, mint a családnak 25 gyermeke közül a legkisebb, legszebb, legkedvesebb. Becézték, dédelgették, de ő már egyszer Jézus szemébe nézett és Jézus az övébe. Ettől fogva elhatározott dolog volt, hogy Katalin Jézusé lesz és Jézus Kataliné. Már hatéves korában, éppen mikor a domonkosok temploma előtt elhalad,

lába mintha csak a földbe gyökereznék, elragadtatásba esik és látja Urunkat, ott a templom felett apostolai társaságában. Talán már ekkor érlelődött meg benne a gondolat, hogy Szent Domonkos leánya lesz. Már hétéves korában fogadalommal köti le magát Isten kizárólagos szolgálatára. Tizennégyéves korában nagyon unszolják, hogy sok kérője közül egyszer már válasszon. Ő azonban kijelenti, hogy már választott. És csakugyan, 1362-ben a Szent Domonkos-rendi nővérek, az ú. n. Mantellate-k közé kéri felvételét. E lépésre főképen a magánosságnak és az Istennel való egyedüllétnek vágya vitte. Ezzel megszabadult a kérők ostromától, bár mint harmadrendi, továbbra is a szülői házban maradhatott. A viszonylagos szabadságot, melyet a zárdában nem élvezhetett volna, csak arra használta, hogy magához még szigorúbb legyen. Keményen böjtölt s később a szentáldozás volt kizárólagos tápláléka. Hő epedése az Eucharisztia után szinte megölte, ha kivételesen valamelyik napon nem áldozhatott. Ez a vágy Jézus után már akkor is csillapodott, ha az Oltáriszentség közelébe juthatott, vagy akár papot látott, aki a szent színeket kézzel érinti. Mikor egyszer gyóntatója parancsára közönséges ételt vett magához, súlyosan megbetegedett. A csúnya kísértések ezt a földi angyalt sem kímélték meg. Mikor e végből az Úrnak panaszkodott, az biztosította a csodálkozó szüzet, hogy akkor, igen, akkor is, szívében volt, mikor az a legrútább kísértésekkel látszott tele lenni. S éppen Ő, az Úr eszközölte, hogy azok ne tessenek.

Jézusnak ez a szerelmese a keresztnak és a megaláztatásnak is hősnője volt. Ezért tűntette ki az Úr stigmáival, éspe-dig úgy, hogy azok külsőleg nem látszottak. Mikor ugyanis egyszer Pízában a feszület előtt imádkozott, az Úr sebei sugarakat vetítettek végtagjaira s a Szentet mérhetetlen, de egyben kimondhatatlan édes fájdalommal töltötték el. Ezt a jele-nést örökítette meg Rossi a szienai dömés templom kápolná-jában.

Sokan fordultak hozzá tanácsért, tudva, hogy bölcsesége az égből való. Bíborosokkal, püspökökkel, fejedelmekkel levelezett, sőt megjelent az avignoni pápai udvarban is Őszentsége előtt és őt a Rómába való visszatérésre bírta. Nagy Lajos királyunkhoz írt olasz nyelvű levele a világirodalomnak egyik remeke. Latinul is tökéletesen beszélt. Közben szülőföldjére is árasztotta jótéteményeit. Ápolta a betegeket és kibékítette a

halálos ellenségeket. Mikor egy általa Istenhez visszavezérelt gazdag embertől Sziéna környékén házat kapott, azt pápai engedéllyel kórházzá alakította át és itt ápolta az 1374-i pestis áldozatait.

Mikor XI. Gergely pápa trónraléptével megkezdődött a viszály, amely a szomorú egyházszakadást előkészítette, Katalin Rómába sietett, hogy a veszélyt elhárítsa. Sajnos, legnagyobb fájdalmára ez nem sikerült. Bele is halt bánatába. Az Örökvárosban 1380-ban hunyt el. Még csak 33 éves volt és mégis mennyit tett és szenvedett Isten országáért. Mikor haldoklott, a gonoszlélek kevélységre kísértette. Ő így védekezett: „Hiúságból semmit sem tettem. A mindenható Isten tiszteletét és dicsőségét szolgáltam állandóan.” Szentté 1461 január 29-én avatták. Fejét Sziénába vitték vissza. Többi ereklyéje a római Minerva-templomban várja a megdicsőülést.

Szent Katalinnak a Bollandisták által szerkesztett életrajzában számos magánkinyilatkoztatás szerepel. Ezekből azokat érintjük, amelyek tárgyunkra, a Jézus Szíve-tiszteletre vonatkoznak.

Midőn egyszer a zsoltár szavaival imádkozott: „Tiszta szívet teremts belém, Isten” (Zsolt. 50, 12.) s kérte az Urat, hogy akaratát vegye át tőle és olvassa az Ő isteni akaratába, nagyszerű jelenése támadt. Az Urat látta, amint megnyitotta Katalin oldalát s kivette onnan szívét. A Szent erre több napon át — állítólag — szív nélkül élt, vagy talán inkább szívét nem érezte. Közben azért egészséges volt és látogatta a templomot. Néhány nap múlva az Úr ismét megjelent neki és visszaadta szívét, amely azonban teljesen átlátszó volt. „Ezzel a szívvel élsz majd ezentúl” — mondotta neki Jézus és eltűnt. A kebelnyitásnak nyoma seb alakjában maradt meg. Ez a jelenés az életszentségnek sokkal nagyobb — az eddiginél is lendületesebb — pályáját nyitotta meg számára. Az oltári-szentségi jelenléte már nem annyira hitte, mint tudta. Mikor ahhoz járulhatott, szíve úgy dobogott, hogy azt a körülállók is meghallották. Átélté a Zsoltáros ígét: „Ujjongva eped szívem és testem az élő Isten után.” (Zsolt. 83, 3.) Szeretete oly égető volt, hogy a földi tüzet ehhez képest hűvösnek tapasztalta s oly végtelenül boldognak érezte magát, hogy életbenmaradása is csodaszámba ment. Szívének átteremtése óta kéréseit így szokta az Úrnak előterjeszteni: „Uram, tudod, hogy

mit akarok, tudod, hogy nincs akaratom, nincs szívem, hanem csak a Tied."

Más alkalommal — 1370-ben történt — ismét látomása van. Szemléli, érzi, hogy Jézus Szívébe vonul s Vele egy szívet alkot. Ekkor mintha csak elolvadt volna lelke s csak ezt rebegte: „Uram, megsebezted szívemet!” Máskor megint lelke Urunk sebeibe tért és oly végtelen öröm fogta el, hogy szíve szinte megrepedt.

Mikor a fentemlített sebhelyeket megkapta, a legégetőbb fájdalmakat neki, főleg Urunk szívsebe okozta. Állítólag szíve a szeretettől meg is szakadt és csak csoda által élt tovább. Így akarta őt az Úr a kereszten elvérzett isteni szeretetnek élő másává tenni.

Utolsó szavai voltak: „Uram, hívtál, megyek Hozzád. Nem érdemeimben bízva, hanem egyedül irgalmadban, amelyért esedezem szent Véréd erejére támaszkodva. Atyám, kezedbe ajánlom lelkem."

Még leközeljünk — bár tárgyunkat kevésbé érdekli — egyik magyar királynéhoz intézett levelét. Ebben Erzsébetet, Nagy Lajos édesanyját kéri, hogy fiánál, a királynál, a pápa megsegítésére közbenjárjon. „A szeretetnek — írja Katalin — az a feltétele, hogy azt szeressük, amit szeret az, akit szeretünk és azt gyűlöljük, amit az gyűlöl. Az Isten iránti szeretetet éppen ezért nem lehet az embertárs szeretete nélkül kimutatni. Tehát ezt szeressük! Ez a szeretet a parancsok alapja, hogy t. i. magunkat szeressük Istenért és Istent pedig önmagáért, aki a legtökéletesebb jószág. Felebarátunkat szintén Istenért.

Ha a lélek a kereszten elvérzett Bárány halálát elgondolja, a megváltott lélek iránt oly szeretet tölti el, hogy ezerszer meghalna, ha így egyetlen lelket a kárhozattól megszabadíthatna. És ez az áldozat a lélekért Isten előtt a legkedvesebb. Ez volt Urunknak is a legkedvesebb teendője ezen a földön. Ezért szenvedte el a halált és — mintha mámoros lett volna a szeretettől — a kereszt gyalázatát. Szeressük embertársainkat, szeressük az Egyházat! Az Egyház bajokkal küzdve segítségre szorul, de Felséged is szenved fogyatkozásokat. Az Egyház emberi segélyért esd, ön pedig, Felség, isteni támaszáért. Tudja meg, hogy minél inkább védelmére kel az Egyháznak, annál inkább részesül majd az isteni kegyelemben, a Szentlélek tüzeiben. Én nem segíthetem az Egyházat, csupán csak fohászok,

könnyek és folytonos ima által. Ámde Ön, Felség és fia, emberi segílyt is nyujthatnak neki. Kérje fiát, hogy tartsa fenn az Egyházat." (Sziénai Szent Katalin levele Erzsébethez, Nagy Lajos király anyjához.)

Jusztiniáni Szent Lőrinc (1381—1455)

Jusztiniani (Giustiniani) Szent Lőrinc előkelő, főnemesi családból származott. Még ma is fennálló pompás palotájuk a velencei Canale grande-on a gondolázó idegennek sokat beszél a Giustinianinak egykori szerepléséről. Mint a legtöbb Szent, édesanyja gondos nevelésének köszön legtöbbet. Hazája Velence, a tenger királynője, az ő idejében dicsőségben és javakban fürdött, ami éppen nem alkalmas a szentek kitermelésére. Annál nagyobb elismerést érdemel tehát Lőrinc, aki ily körülmények között is szentté lett. Körülbelül 19 éves, amikor látomása van. Ragyogó fényességű nőalak jelent meg neki. „Miért keresel békét rajtam kívül? — kérdi tőle. — Csak nálam találd meg azt, ami után szíved régóta eped. Sőt az óhajtvá óhajtott dolog kezében van. Én vagyok az isteni Bölcsesség. Ha engem választasz menyasszonyodnak és örökségül, végtelen értékű kincsnek jutottál birtokába.”

Ezt a látomást Lőrinc úgy értelmezte, hogy a szerzetesi életre van hivatása. Ott meg is találta azt, ami után öntudatlan nyugtalansággal vágyódott, s amiről később így nyilatkozott: „Az Isten *szándékosan* rejtegeti a szerzetesi élet boldogságát, mert különben, ha nem így tenne, igen sokan, sőt valamennyi ember odamenekülne.”

Az Alga-szigeten lévő Szent Györgyről nevezett Ágostonrendi kanonokok közé lépett, ahol csakhamar az életszentség magas fokára küzdötte fel magát. Tanulmányai végeztével pappá szentelték, sőt mikor a káptalan szerzetesrenddé alakult, ő lett az egész kanonokszerzet főnöke. Ő írta az új szabályzatot, miért is mintegy szerzetalapítónak tisztelik.

Bölcsesége és életszentsége magára vont a IV. Jenő pápa figyelmét, aki őt minden szabadkozása ellenére is szülővárosa püspökévé nevezte ki. Roppant méltóság volt az, főleg azokban az időkben. De Lőrinc mégis megmaradt egyszerű, szegény embernek, akit nem annyira a méltóság, mint életszentsége, jótekonysága és szigorú fegyelmezettsége tett köztiszteltté.

Szolgalatára palotájában csak öt ember állott, ami hallatlan dolog volt az akkori viszonyok között. Az ő udvarát az egyházmegye szegényei alkották. Nemcsak prédikálta, hanem magára is alkalmazta az igét: „A gazdag csak úgy üdvözl, ha alamizsnálkodik.” Meghalt 1455 január 8-án. VIII. Sándor pápa 1690-ben a Szentek közé iktatta. Unnepét szeptember 5-én üljük.

Lőrinc is nagy Jézus Szíve-tisztelő volt. „Nagy Istennek kegyessége, — mondja Lőrinc — mikor a lelket a romlandó testben látogatja és a hálátlanság miatt sem vonul vissza. Mert nagyon megsebesítette a szeretet nyila. Testi Szívét anyagi lándzsa döfte át, de az égő szeretet is általszegezte. Kopjával csak egyszer döfték át, de bűnökkel számtalanszor sértegetik. (De connubio verbi et animae. Venetiis, 1721. Cap. 14.)

ADATOK SPANYOLORSZÁGBÓL

Spanyolországra, a keresztény jámborság eme földjére, a Szenteknek, és pedig nagy Szenteknek erre a dúsan termő paradicsomára az Úr Jézus Szíve már Szent Margit küldetése előtt bőven vetett sugarakat. Csak rövid és néhány adattal szolgálunk. A teljességről le kell mondanunk, mert azt sem célunk nem igényli, sem az olvasó, aki lehetetlenséget nem kívánhat tőlünk. Az adatokat Fita S. J. gyűjtötte össze s Tóth Mike S. J. „A Szent Szív története” című értekezésében (Hirnök, 1877) röviden összefoglalja.

Garcia Lajos, valenciai pap már 1456-ban ad ki énekeket Jézus szent Szíve tiszteletére, amelyekkel nyilvános versenyre lép. Címük: Cobles en lahor del Sacratissum Cor de nostre Senyor Jesu Christi.

Agnesius ker. János, bár ugyancsak Spanyolországban, Valenciában, de olasz szülőktől 1480-ban születik. Tudására és főleg erényére jellemző, hogy oly nagy Szentek, mint Szent Teréz és Borgia Szent Ferenc nagyra becsülték. Szentség hírében halt meg 1553-ban, 73 éves korában. Jézus szent Szíve tiszteletére zsolozsmát írt, amelynek címe: „Septem horae precariae ad Christi Cor.” Megjelent Valenciában, 1550-ben. (Közli Nilles De rationibus festorum, 715. l.)

Sancha Carillo. Ezt a jeles férfiút, akinek éle-

tét Roa Márton S. J. írta meg, egyik látomása teszi érdekessé. Megjelent neki Urunk szent Szíve, amint tüzes sugarakat lövell ki magából, melyek a múltban, jelenben és jövőben élő embereket érintik. De még azok sem, akikre e sugarak esnek, nem tudják ennek a Szívnek a nagyságát egész valójában felfogni.

P o n c e d e L e o n A n n a férjai grófnő mondja: „Urunk meghagyta nekem, hogy szentséges Szívét a legnagyobb jónak tartsam; benne bízom és minden dolgot, mint az Ő rendelését tekintsem.” Az Úr megjelenik neki és sebzett Szívére mutatva így szól: „Miattad történt ez. Ennyi jótéteményért viszont kívánom, hogy egészen az enyém légy.” (Roa: Vita de Leon.)

V i l l a n o v a i S z e n t T a m á s. (1488—1555.) Előbb a salamancai egyetemen az erkölcstan tanára, majd Ágostonrendi szerzetes. Később V. Károly udvari szónoka, végül valenciai érsek. Az apostoli buzgalomban és önfeláldozó felebaráti szeretetben kiváló. Mint aszkétikus író is hírneves. Egyik áldozósütőtörtöki beszédében felszólítja a híveket, hogy Jézus Szívében keressenek nyugtot, menedéket. „Az Egyház — mondja — az ártatlan, nyögdcisélő gerle, amely mint özvegy, Jegyesének vigaszától megfosztottan, zokogva énekelget. Fészke pedig a gerlének Kedvesének (Jézusnak) keble. Miután a keblet megnyitották, itt a gerlének biztos menedéke.”

A l k a n t a r a i S z e n t P é t e r. (1499—1562.) A sarutlan ferences minoriták rendjéből. Az eredeti szabályok szigorú megtartásáért küzd s e végből 1555-ben pápai jóváhagyással külön reformkongregációt is alapít. Szent Teréznek nagy barátja, akit — ugyancsak reformtörekvéseiben — tanáccsal és imával támogat. Elmékedéseiben Jézus szent Szívével már kifejezetten foglalkozik: „Ime jön a katona s lándzsáját oly erővel döfi Urunk oldalába, hogy szinte megrezeg tőle a keresztfa. Mire vér és víz ömlik ki belőle, az egész világ bűneinek eltörlésére. A paradicsom folyója ez, amely megöntözi az egész földet. Ó, drága seb, mennyország ajtaja, békehely, egek ablaka, igazak szentélye, erősség tornya. Udvözlégy, szent oldal-seb! Ó, sebezsd meg szívünket! Udvözölt légy, szent seb, te vagy Jézus Szívének kapuja, amely szeretetünknek és örök boldogságunknak vagy okozója. Ó, mennyit szenvedett akkor édesanyjának, Szűz Máriának Szíve, amikor Jézus megszaglattott Testét letették ölébe, mikor ajkával a tövisek közt Jézusnak szent Arcát kereste. Ó, mily iszonyú összeolvadása volt

ez a vérnek és könnynek." (De meditatione et oratione liber aureus. A fr. Dulken Carth. in lat. transl. Tyrania. 1747.)

Szent Teréz. Avilai vagy Nagy Szent Teréz. (1515—1582.) A kármeliták reformálója, misztikus. Minden idők egyik legtehetségesebb nőalakja, a spanyol és világirodalom kíváncsisága. Családi neve Tereza de Cepeda Ahumada; rendi neve Jézusról nevezett Teréz. Az Úr Jézus iránti szeretet és a mennyország utáni vágy annyira elragadta, hogy már hétéves korában titokban elhagyta kis bátyjával, a 11 éves Rodrigóval a családi házat. A mórok közé akartak menni, hogy ott vértanúhalált haljanak. Mikor a nagy vállalkozás dugába dőlt, akkor a kert végében összetákolts kunyhóban remeteéletet kíséreltek meg. Amikor ez sem sikerült, akkor Teréz adta a kis apácát és sokat, nagyon sokat imádkozott. Isten meg is hallgatta imáit és nemcsak apáca lett belőle, hanem Kármel nagy reformátora, az imaélet kiváló doktornője, amint nevezni szokták. Miniket most főleg az érdekel, hogy az Úr Jézus Szívét ő is jól ismerte s imáiban biztonnyal sokat foglalkozott vele. Tanúság erre Velasquez Alfonz osmai püspökhöz írt levele. Idézzük belőle a következő helyet: „Urunk oldalának sebe, amely látni engedte Szívét, alkalmat ad az Ő végtelen szeretetéről szőtt hasznos elmélkedésre. Urunk azt akarta, hogy ez a szent sebelkünk fészke, menedékhelye legyen. Ez legyen a bárka ajtaja, hogy a kísértések és bajok özönvize idején legyen hová futamodnunk. Ez okból kérjük Őt, hogy amint szeretetből oldala megnyitását megengedte, viszont parancsolja is, hogy a mi szívünk megnyílják; adjuk elő nyomorúságunkat és esedezzünk annak gyógyulásáért.” (55. levél. Migne, Paris. 1863. II. 384.)

Salmeron Alfonz. (1515—1585.) Egyike Szent Ignác első társainak, aki vele együtt résztvesz 1543-ban a Jézustársaság alapításában. Azokban a vészteljes, nehéz időkben mint hitshónok, mint pápai követ s nemkülönben mint hittudós nagy szolgálásokat tesz Krisztus országának, az Egyháznak. Tizenhat vaskos kötetben az újszövetségi Szentírást magyarázza. Már az Ószövetség értelmezésébe is belekapott, mikor a halál elragadta. Ő is ismerte és tisztelte Jézus drága Szívét. Azt állítja róla: „Jézus Szívét azért nyitották meg, hogy bajainkban belőle segítséget merítsünk. Oly nagylelkű ez a Szív, hogy minden rosszat meggyógyít. Izleljétek meg, mily édes az Ő szeretete!”

Granadai Lajos. (1504—1588.) Szegény szülők gyermeke, aki Tendilla gróf jóvoltából végezhetette tanulmányait. A gróf ugyanis egy gyerekes csetepaté alkalmával észrevette Lajosnak bámulatos szónoki tehetségét. Ez ugyanis, miután a verekedésnek véget vetettek, — amelynek a gróf is véletlenül szemtanúja volt — bámulatos ügyességgel védte igazát. Tizenkilenc éves korában Szent Domonkos rendjébe lép, amelynek legnagyobb díszei közé tartozik. Főleg mint aszkétikus író aratja sikereit. A spanyol irodalomnak egyik klasszikusa. Pápák, fejedelmek, Szentek — mint Szalézi Szent Ferenc és Borromei Szent Károly — legnagyobb tiszteletben tartják. A bragai püspökséggel is megkínálják, amelyet azonban nem fogad el. Haláláig egyszerű szerzetes akar maradni. Csak egy gyöngyszemet idézzünk írásaiból, hogy jellemezzük Jézus Szíve iránti áhítatát: „Udvözöllek, ó szent seb, amelyen át Jézus Szívéhez, szeretetének bizonyítékához és az örök élet zálogához juthatok.”

Boldog Avila János. (1500 (?)—1569.) Mint szónok és hithirdető, mint lelkivezető és író a nagy szellemektől ragyogó spanyol ég legfényesebb csillagai közé tartozik. Granadai Szent Lajos barátja. A korabeli nagy szenteket, mint Istenes Szent Jánost, Szent Terézt és Borgiai Szent Ferencet lelki gyermekei közé számlálta. Jézus Szívéről így nyilatkozik: „Hogy könnyebben juthassunk Jézus Szívébe, megengedte, hogy halála után oldalát megnyissák. Azért tette, hogy az emberek ezt látva belépésre induljanak és bámulják szépségeit. De hol van emberi nyelv, amely ezeket a szépségeket elszámolni bírná? Hiszen ez a Szív Isten remeke. Ha szeráfok szálltak volna le a Kálváriára, amikor Krisztus Urunk ott szenvedett, bámulva tapasztalták volna, hogy az ő szerelmük Urukéhoz képest langyos. Ez a szeretet bírta Urunkat arra, hogy megengedte, hogy őt áruba bocsássák, egyik bíróságtól a másikig hurcolják, tövissekkal koronázzák, végül meghaljon a keresztfán.” Avilát a spanyol irodalom szintén klasszikusai közé sorozza.

Horosco Alfonz (1500—1591) ágostonrendi remete. V. Károly császár udvari szónoka. Jézus Szívéről így elmélkedik: „Ő kedves, gyengéd Szív, amely szívünk szeretetére megindul és kész viszonzni vonzalmunkat! Vajmi nagy lehet a szeretet hatalma, hogy még Jézus Szívét is meg tudta sebesíteni. Mármost, kedves lélek, ne késsél, hanem a szeretet nyilaival

ostromold meg te is Jézus Szívét. Löveld feléje indulataidat. Ne is elégedjél meg azzal, hogy egyszer sebesíted meg, hanem éjjel-nappal nyilazd, hogy csupa seb legyen. Ó, mily boldog lesz, ha nyilaid ott akadnak meg! Ó csodálatos szívseb, amelyből ily mindenható erő sugároz elő.”

Limai Szent Róza. (1586—1617.) Peru fővárosában, Limában született. Izabella névre keresztelték. Csak miután édesanyja a kisded arcocskáját mintegy rózsává alakulni látta, nevezte el őt Rózának, amely elnevezést utóbb maga a Szent Szűz is mint szándéka szerint valót helyeselt. Róza mindig mosolygott, mint a rózsza; sírni soha senki nem látta. Pedig akadt neki is, mint minden szentnek, bőven szenvednivalója. Külső körülmények szolgáltatnak erre bőven okot, amelyeket ő rendkívüli önmegtagadásokkal és önsanyargatásokkal tetézett. Mint Assiszi Szent Ferenc, különös barátságban élt a szabad természettel. A kismadárral felváltva énekelte Isten dicséretét. Reggelenként az Úr dicsőítésére szólította fel még a lugasban tanyázó szúnyograjt is és az bizonyos ritmusban, összhangban zümmögött, s Rózának sohasem kellemetlenkedett. De bezzeg nem kímélte meg a látogatókat. Mikor egy domonkosrendi nővér közülük egyet agyoncsapott, „mert — mint panaszkolta — a véretem szívja”, Róza felsóhajtott: „Mi csoda, ha az ilyen kis teremtmény a vérünkből táplálkozik, mikor a mi Urunk annyiszor táplál bennünket vérével?” Az ily gyengéd lélek kétségkívül eljutott az Úr Jézus Szívének bensőséges ismeretére is. Hiszen egész jelleme annyira e Szív szerint alakult. Ezért szólott hozzá így az Úr: „Szívem rózsája, légy az én jegyesem.”

Suarez Ferenc. (1548—1617.) Minden idők hittudósainak egyik legkiválóbbja, a Jézustársaság teológusai közt a legnagyobb, ugyancsak Jézus szent Szívének jeles tisztelői közé tartozik. Elárulják szavai: „Urunk azért engedte megnyitni oldalát, hogy megmutassa, miként tárul ki Szíve mindazoknak, akik oda belépni akarnak s ott megnyugodni...” (Misteria vitae J. Christi. II. disp. 41.)

Alvarez de Paz. Jakab S. J. (1560—1620.) Egyike az asketikus-misztikus irodalom legkitűnőbb képviselőinek. A trienti zsinat utáni időkben mint teológiai tanár a perui Limában tanított. Műveinek egyrészt a szolid és mély teológiai tudás, másrészt a nagy életszentség ad rendkívüli súlyt és értéket.

Munkáiban, melyeket az újabb időkben újra sajtó alá rendeztek, sokszor emlékezik meg Jézus Szívéről. Tizenkét imát is írt Jézus Szívéhez, s mintegy bevezetésképpen így ír róla: „Arra törekedjél, hogy belépj Jézus Szívébe. Nézd meg, milyen az, aztán gondod legyen, hogy tenszívedet is hozzá hasonlóvá alakítsd. Ez a Szív az út, amely az örök hazába, Jézus istenségébe vezet. Az ajtó e Szív, amelyen át Istennek szemléletére jutunk.” (Opera. II. 1. 4.)

De Ponte (de la Puente) Lajos S. J. (1554—1624.) Mint a nagy Suarez tanítványa végezte teológiai tanulmányait. A hírneves P. Gutierrez Márton elragadó szónoklata volt az esz-köz, mellyel Isten benne a hivatást felébresztette. A teológia második éve után, 1574-ben a Jézustársaságba lépett. Az ujoncévek alatt Medina del Campoban a szentéletű P. Alvarez Boldizsár, Szent Teréz egyik lelkiatyja volt neki is a tökéletesség útján vezére, tanítója. Mint tanár, előljáró, ujoncmester stb. kiváló szolgálatot tett rendjének és az Egyháznak. Nevét azonban közismertté „Elmélkedései” teszik, amelyeket Európa minden művelt nyelvére lefordítottak, számtalan kiadást értek és elmondhatjuk, hogy a világ aszkétikus irodalmára, főleg amelyek elmélkedéseket tárgyalnak, a világ végéig közvetve vagy közvetlenül hatással lesznek. Még II. Ferdinánd császár és magyar király is ezt a hat kötet elmélkedési sorozatot szinte könyv nélkül tudta. „Lelkivezér” című könyvét P. Vitelleschi jezsuita generális az „én vezéremnek” nevezte. Bellarmino Szent Róbertnek még aggkorában is De Ponte könyvei voltak legkedvesebb olvasmányai. A hírneves Herrera, bencés szónok pedig így nyilatkozik róla: „Ezen Ponte nélkül egyetlen hidon sem tudtam volna átmenni.” (Ponte ugyanis magyarul hidat jelent.) Boldoggáavatási ügyét 1749-ben vezették be.

De Ponte nagy Jézus Szíve-tisztelő. Elárulják nyilatkozatai. Többek közt így ír: „Urunk oldalsebének nem volt ugyan fájdalma, mert akkor már halott volt, de annál többet szenvedett édesanyja miatta. Ez volt azoknak a töröknek egyike, amelyek az ő szívét általjárták. Az Apostol azt állította: „Kiegészitem testemben azt, ami híja van Krisztus szenvedésének.” (Kol. 1, 24.) Ezt leginkább a Szent Szűz teljesítette. Hiányzott Urunk sebéből a fájdalom. Te, ó Szent Szűz, ugyancsak érezted azt és a mennyei Atyának az Egyházért — amely Urunk titkos teste — bemutattad. És ha érettem is felajánlottad, mert hiszen

én is Krisztus híve vagyok, kérj kegyelmet számomra, hogy érezzem Jézus fájdmát és szívesen szenvedjek érte. Járja át szívemet a dárdaverés, mert ez (t. i. szívem) volt oka az Udvözítő fájdmáinak. Szívem volt oka Jézus sebének, mert hiszen innen (a szívből) jönnek a rossz gondolatok. (V. ö. Mt. 15, 18.) Minthogy az ostorozás, a töviskorona Urunk Szívét nem érintették, azért engedte, hogy holta után a Szívét általverjék, hogy így mindenben szenvedjen. De annak, amiért oldalát megnyitni engedte, legfőbb oka mégis az volt, hogy a bűnösök odameneküljenek. Hadd lássák, hogy amint Urunk utolsó csepp vére is kiomlott, úgy bűneink is mind bocsánatot nyernek. Végre oka volt az oldalnyitásnak: „Mert ezek azért történtek, hogy beteljesedjék az Irás: . . . Látni fogják, kit vertenek által.” (Jn. 19, 36. 37.) Azt akarja ugyanis az Úr ezzel a sebbel mondani, hogy a bűnösök, miután értünk szenvedett, az ő sebeiben bizakodjanak, siránkozva vétkeik felett. És igyekezzenek azokat elhagyni, mert ha ebben az életben a vezeklést elmulasztják, eljön még az idő, amidőn ezekből a sebekből igazság, harag és büntetés villámlik majd szegény fejükre. Borulj tehát e Szív elé és imádd azt! Hisz ezt a Szívét érted sebesítették meg, hogy irgalmat nyerj; mert ha élted napja lejárt, a könnyörgés elkészt.” (Med. de praecip. fidei misteriiis.)

Escobar Marina. (1554—1633.) Ez a „Tiszteletreméltó” szűz 30 éven át állott De Ponte atya vezetése alatt és Isten kegyelmével a tökéletesség oly magas fokára küzdötte fel magát, hogy szent lelkiatyja életszentség dolgában őt egy Szent Teréz, egy Sziénai Szent Katalin mellé merte állítani. Már mint három éves gyermek mélyen átértette és érezte a főparancsot: „Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből”, s kezdte mindenben Istent keresni. Tízéves korában elkapta kissé a világ szele, de tizennégy éves korában egyik szentbeszéd újból visszatérteli a tökéletesség útjára. Később abbahagyja a belső imát, amelyet veszélyesnek gondolt, de harminchárom éves korától fogva Isten őt megint a magasabb ima ajándékával tünteti ki. Míg a 16. és 17. században az úgynevezett reformáció Európa többi orszárait hit és erkölcs dolgában szétszaggatja és rombolja, addig Escobar Marina csendesen dolgozik, hogy hazáját ettől a szörnyű veszélytől óvja és lanyhulásból talpra állítsa. Szerzetespapokat oktat, hogyan egyesüljenek Istennel. Gyermekeket tanít az utcán. Zárdák reformján dolgozik. Ismerő-

sökkel és ismeretlenekkel szóba áll, hogy legyőzhetetlen bájjal és kedvességgel vonzza őket a belső, Istent szerető életre. Marina is tisztelte és szerette Jézus Szívét. Idézzük nyilatkozataiból a következőket: „Láttam Jézus Krisztust, amint megnyitotta keblét, mutatva Szívét. Ez végtelenül izzott a teremtmények iránt s ennek az izzásnak fényében úgy értettem, mintha így szólana: Ime, ily szeretettel vagyok eltelve irántatok.” (De Ponte S. J. Vida maravillosa de la V. Marina I. 10.)

L o p e d e V e g a C a r p i o. (1562—1635.) A Jézus Szívétisztelet remek emlékét találjuk a második korszakban a hírnév spanyol drámáirónak, Lope de Vegának egyik költeményében. Szerzője valóságos csodagyerek volt. Ötéves korában már latinul olvasott. Tizenkét éves korában verseket s tizenhárom éves korában már szindarabot írt. Ő a spanyol drámának megteremtője. Termékenysége csodával határos. 1800 színművet, 400 vallásos jelenetet (autot) írt. Calderonnal, Tirso de Molinával (Téllez-zel) ő alkotja a spanyol dráma ragyogó csillagtriászát. Sőt a világirodalom is a legjelesebbjei közé számlálja.

Közzöljük szép költeményét Jézus Szívéhez. Sajnos, a jeles fordító ismeretlen előttünk.

Jézus megsebzett Szívéhez

„Uram, a lelkem ma Hozzád közelget,
hogy vágya előtt kegyesen kinyissad
Szíved Sebét, főjét szent kapuidnak,
melyeken át kijött hozzánk szerelmed.

Mutasd meg nekünk azt az ablakot,
amelyen át hangunkat behallod,
hogy ha Elédbe lépve földi dalnok,
felzenghet hozzád földi dallamot.

Szíved Sebe, e Szent Seb sose szunnyad,
hisz meggyilkoltattad magad miattunk,
s midőn felsírva most eléd riadtunk,
bennünket és könnyeinket nem unatsz!

Szíved, ez az el nem pihenő Szív
örökké él, akár hozzánk szerelmed:
véres varázslatából el nem enged,
s ha elszakadnánk: újra csak előhív!

E Szent Szíven sebet ütött a lándzsa,
és véredet kiontá csúf döfése,
de szerelmednek nem lehet halála:
nem húnó máglyaként marad

N i e r e n b e r g J á n o s Ő z s é b S. J. (1590—1658.) Német származású jámbor és előkelő szülei II. Miksa császár özvegyének, Máriának kíséretében Spanyolországba költöztek és ott meghonosodtak. János lemondva a fényes reményekről, amelyek kecsegtették, Salamancában a Jézustársaságba lépett. Ezt a lépését atyja sem tudta megérteni, miért is abban a hitben, hogy csábították a rendbe, fiát visszakövetelte. Az ifjú azonban kitart és újból visszatér a szerzetesi hivatáshoz. Az egyházi és világi tudományokban egyaránt kitűnő, hozzá lángbuzgó férfiú, aki mint népmiszionárius, de mint tanár és író is jelentőset alkotott. Hathatósan védte a Szent Szűz szeplőtelen fogantatását, ami akkor még nem volt hitágazat, és pompásan írt az isteni kegyelemről, amely műve magában is halhatatlanná tette nevét. Jézus Szívéről is szépen ír: „De leginkább az indítson bennünket részvételre, amit Jézus Szívében szenvedett, amelynek fájdalma kezdettől fogva végig végtelen volt. Mert a szív, amint első, amikor keletkezik az ember, éppúgy az utolsó, amikor szűnőfélben van. A többi tag szenvedését a szív is érezte, főleg a kertben, amikor vért izzadott. Ekkor láthattuk és tapasztalhattuk, ami egész életében rejtve volt. Mert neki élénk értelme és képzelete által szenvedése (egész életében) előtte állott. — Ó szívem, hogyan tudsz az életben még valaminek örülni, amikor Istened ily iszonyút szenved!”

A JÉZUS SZÍVE-TISZTELET EMLÉKEI MÁS NEMZETNÉL

V e g h e J á n o s.* (1430—1504.) A középkorban — amint az újabb kutatások igazolják — a Jézus Szíve-tisztelet legtermékenyebb talaja, valóságos virágoskertje Németország volt. Míg Európa többi népeinél — mint láttuk — szórványos adatokra, nyilatkozatokra akadunk, a német nép mélyen érző, elmerülésre alkalmas kedélyében a Jézus Szíve-tisztelet erős és kiterjedt gyökeret vert. A 12. századtól kiindulva folyton növekvőben van. 1250 és 1360 közt már szinte fénykorát éli s a virágzás eltart egészen a 17. század végéig. Szónokok, költők,

* V. ö. Karl Richstätter S. J.: Ein niedersächsischer Apostol der altdeutschen Herz-Jesu-Verehrung. Stimmen der Zeit. 97. B. 1. H. 1919.

egyháziak és világiak szinte versenyeznek a Jézus Szíve-tisztelet gyakorlatában és terjesztésében. A szerzetesek közül főleg bencések, ciszterciták, premonstreiek, karthauziak, domonkosok, ferencesek, ágostonrendiek és a „Közös élet testvérei” tüntetik ki magukat, akikhez a 16. és 17. században sok lelkes jezsuita is járul.

Ezen a téren nem kis érdemet szerzett magának a münsteri Veghe János, a közös élet testvérei közül való népszerű szónok és író, akit csak az újabb időkben fedeztek fel újra, s mint „a német művelődéstörténet egyik elsőrangú csillagát” ünneplik. Münsterben született és ott is töltötte sikerekben gazdag, csaknem egész életét. Itt tartotta beszédeit, amelyeket 1492-ben a jámbor niesing-i apácák írtak le jellegzetes münsteri tájszólásban. Itt írta meg még 1486 előtt értékes lelki könyveit. Ezek „A lélek szőlőskertje”, „Mária vigasztalása”, „Virág-ágy” s „Lelki vadászat”. Irataiban több, mint százszor ragadja meg az alkalmat, hogy „a legnemesebb, legszeretőbb isteni Szívre” terelje a figyelmet, amelyet másutt meg „a mi Urunk édes, szeretetben dús, szűzies, szelíd Szívének” nevez. Ritka szónok még manapság is, aki a Jézus Szíve szellemébe, igazi értelmébe mélyebben behatolt, mint Veghe. „Egensburgi Bertholdhoz és a kayserbergi Geilerhez hasonlóan Veghe személyisége egészen arra termelt, hogy nagy néptömegre hasson, mert szintén olyan egyéniség volt, aki ismeri az embereket és a világot.” (Philipp Stauch.) Kitűnően ismeri a természetet és az emberi szívek rejtélyeit, hozzá még a misztikát is, amelynek ékszereivel díszíti műveit. A középkor legnagyobb népszónokai közt vívott ki magának helyet. Eddig — tudtunkkal — csak beszédei jelentek meg nyomtatásban és néhány kiragadott hely mint mutatóanyag aszkétikus munkáiból.

Veghe prédikációiban szinte önkénytelen bukkan fel minduntalan a Jézus Szíve-gondolat, sokkal inkább, mint ezt manapság — eltekintve a kimondottan Jézus Szíve-irodalomtól — tapasztaljuk. Egyik beszédében például, amelyet zárdatemplomban apácáknak tartott, azt tárgyalja, „miképen lehet az isteni szeretet tűzét magunkban kigyullasztanunk és megővnünk úgy, hogy azt semmi támadás se tudja kioltani?” Ekkor a szerzetesnőket Urunknak a keresztfán elhangzott hét szavára emlékezteti. „Ó, menjetek csak — szólott — a Kálváriahegyre, a kereszt akasztófájának tövébe s hallgassatok a Völégény szavára; főleg arra a hétre, amelyet a kereszten mon-

dott. Mert legyen bár szívetek kőkemény, ha valaki közületek ezt a hét szót áhitattal fontolóra veszi, szívét feltétlenül meglágyulni érzi. Az Úr ugyanis Szívének nagy epedésével szóla (uth groter hertliker begeheerten synes herten): Szomjazom! Mintha csak azt akarná ezzel a mi kedves Urunk mondani: Kedves nővérkém! (Leve susterken!) engem miattad ostoroztak meg, koronáztak tövissel és feszítettek meg. Hát ez nem elég, hogy szíved meglágyuljon? Hát akkor én még inkább szomjazom s kész vagyok százezerszer annyit szenvedni, csak-hogy téged arra vonzzalak, hogy engem megszeress. Azt is gondold meg, hogy mennyire Szívén találta a mi jó Urunkat szenvedése, mert hiszen azoktól volt kénytelen elviselni, akiket igazán szeretett, akikkel annyi jót tett s akiket különösen kiválasztott. Azért elmondhatta a mi jó Urunk: „Ó, kedves nővérem, jegyesem, te megsebesítetted Szívem.” (Du hefst myn herte ghewundet!) Most hát „tégy engem mint pecsétgyűrűt szívedre”, hogy eszedbe jusson az én szeretetem s az én hűségem”. (420. l.)

Másik beszédében pedig ezeket mondja: „A szeretetnek akkora lángja lobogott az édes, áldott Jézus Szívében, hogy testének öt helyén, vagyis öt szent sebén előtört.” (425. l.) És ismét: „Az Úr nem egy munkáját jelenti ki bizalmas szeretettel a tiszta szívnek, amely az Ő Szívéhez tér, amelynek egyszerű és őszinte az útja, a szíve vágyódása, és amely gondolatait belsejében összegyűjteni tudja.” (325. l.)

Még bővebben és részletesebben beszél Veghe Jézus Szívéről a nyomtatásban meg nem jelent misztikus iratában, a „Lélek szőlőskertjében”. Azokból a fákból, virágokból és fűvekből indul ki, amelyek a szőlőben fellelhetők. Költői gondolatokkal és pompás formaszépségekben beszél róluk. Azután fejtegeti azoknak allegórikus értelmét, ahogy ezt a manap Szent Bonaventurának tulajdonított „Vitis mystikában” találjuk. Megtanít arra, hogy Krisztus szeretetét miként utánozzuk. Végül rátér az Oltáriszentségre, amelyben nekünk „Jézus Szívét adja táplálékul”. Már az egyes fejezetek címei is elárulják, hogy Veghe a Jézus Szíve-tisztelet gondolatvilágában mennyire otthonos.

Itt az egyik cím: „Szívünket Jézusnak vissza kell adnunk, mert Ő a sajátját előbb odaadta nekünk.” (Berlini kézirat, 58. l.) „Hogyan adja nekünk Krisztus érdemünk nélkül Szívét mint értékes ajándékot?” (65. l.) „Mikép adja nekünk Jézus Szívét

a legfőbb mértékben, lelki egyesülésben?" (76. l.) „Mikép adja nekünk Krisztus Szívét táplálékul?" (Münsteri kézirat, 78. l.) „Ismerd meg már egyszer egy keveset, mekkora szeretettel adja Jézus Szívét neked!" (53. l.) Aztán megmondja, mi számunkra az Úr Jézus Szíve: „Erős vár, enyhe pihenő, gazdagító kincs, értékes ajándék, édes táplálék."

„A Völegény Szíve — írja — a legmagasabb császári vár. Azért a kísértés idején menekülj Urad Szívébe, Völegényed Szívébe! A kapuja tárva-nyitva áll számodra, felvonó hídja le van bocsátva. Tág a seb, nyitva a Szív, feléd tárja Urad karjait. Vár reád szeretve, szenvedve." (Berlini kézirat, 58. l.) Még ott is, ahol a cím után nem is várnók, az Úr Jézus Szívére vonatkozó gondolatokat kapunk tőle. Így pl. abban a fejezetben, amelynek címe: „Hogyan készítsük el szívünket mint ünnepi termet, Krisztus eljövetelére?" — ezt találjuk: „Ó, szegény lelkem, lásd, hogyan adják neked Urad Szívét mint legfőbb és pompás kincset, hogy szívedet eljövetelére rendbe szedjed és felékesítsed. Ó, szerelmes Jézusom, Te vagy mindenben mindenem, Szíved az én legfőbb kincsem!" (Berlini kézirat, 63—65.)

Ezt a tételt most már a Szentírásból vett szebbnél-szebb példákkal világosítja meg. Megmutatja, hogy az Úr Jézus Szíve a szántóföldbe rejtett kincs. Jézus Szívére alkalmazza a Kolosszeiekhez írt levél igéit: „Mert Őbenne lakozik az istenségnek egész teljessége valósággal." (2, 9.) Jézus Szíve gazdagsága nagyobb, mint amennyit Dávid a Salamon-féle templom építésére hátrahagyott.

„Ó, Uram, add nekem Szíved kincsét, add szeretetedet, hogy Téged önmagadért szeresselek. Hiszen Te senkitől sem tudod megtagadni Szívedet, ezt a legdrágább kincset." „Ez a kincs szüzi Tested kinyitott szekrényében pihen, lelkednek nagy, sebe (a szeretet) tárta azt fel számunkra." „Ó, a kereszt gerendáján szerelmes Szívednek kíváncsú kincse mindenki nézve láthatóvá vált. Mindenki meríthet belőle a nélkül, hogy e kincs megkevesedne." „Előbb, Uram, sokféle ajándékot adtál szájadból, mikor tanaidat hirdetted; aztán kezedből, amikor a szükségben levőket segítetted. Ámde a keresztfán a legdrágább kincset adtad legfőbb szeretettel, jósággal és bőkezűséggel, amikor Szívedet szekrényestül odaadtad, hogy valamennyiünket általa boldogítsad." Aztán imával végzi, amely már magában foglalja az imaapostolság alapgondola-

tát: „Ó, ájtatos lélek, támaszkodjék minden reményed Krisztus érdemére most és mindörökre. Ha jót tettél vagy a bűnt elkerülted; ha igazságtalanságot szenvedtél, tedd mindjárt Jézus Szívébe, kapcsold be érdemei kincsébe. Ebben a kincsben a réz arannyá, az ón ezüstté, a pelyva tiszta búzává, a víz borrá, a szegénység vagyonná, a szükség bőséggé, időben és örökkévalóságban örvendezéssé lesz.” (65. l.)

„Ó legnemesebb Szív — kiált fel máskor Veghe — Neked nincsen párod, végigtekintve egyik végétől a másikig a széles világot.” (V. ö. münsteri kézirat, 58. l.) Hogy pedig ezt igazolja, sokszor valóban meglepő képeket rajzol: „Ó szerelmes Jézusom, legfőbb püspök és főpap, a Te Szíved a szent kereszténység aranyfüstölője, Szíved drágább minden aragnál, ék-kőnél, topáznál. Ezzel a füstölővel, szerelmes Szíveddel állottál Te a keresztnél. Ebben a füstölőben égett a szeretet tüze. A füstje felszállott Isten elé és arra kényszeríté Őt, hogy látva Szívednek szeretetét és szenvedését, ne haragudjék, hanem könyörüljön.” (59. l.) Miért is Veghe azt tanácsolja: „Ájtatos lélek, ha úgy érzed, hogy Istennek haragját gonoszsággal megérdemled, a legjobb, ha Őt egyszülött Fiának legnemesebb Szívével engeszteld.” (54. l.)

De nemcsak a „Lélek szőlőskertjé”-ben, hanem Veghe egyéb műveiben is Jézus Szíve tiszteletére igen szép helyeket találunk. Így a misztikus „Virágágy”-ban Jézus így szól a lélekhez: „Ó nézd szögeimet, keresztemet, de leginkább *Szíve-met*, szeretetemet, jóságomat, szomorúságomat minden ember boldogságáért.” És „Mária vigasztalása”-ban Jézus így ajánlja az emberiséget édesanyjának: „Vedd őket akkora szeretettel anyai Szívedbe (dyn moderlike herte), amily szeretettel én hordom őket Szívemben. Fogadd őket úgy gyermekeiddé, ahogy én fogadtam őket testvéreimmé.” (334. l.)

És a lélek mivel is viszonyozza az isteni Szív szeretetét? Megmondja Veghe: „Ó ájtatos lélek, akarod valakinek szívét odaadni, elajándékozni, feláldozni? Ám akkor Vőlegényednek van erre a szívre a legjobb és legtöbb joga, mert Ő előbb adta neked Szívét, hiszen szeretetből irántad, a te boldogságodért mindenét odaadta. Szent Ágoston mondja: „Mindazért, amit szeretetből adunk vagy teszünk, más viszonzással, mint a szeretettel, meg nem elégszünk.” De még ha Vőlegényednek szíved szeretetével kárpótlást is nyújtasz, azért még mindig sokban adósa maradsz; éspedig annyival, amennyivel az Ő

Szíve jobb a tiednél. Miért is Szívének csak az ő Szívével tehetsz eleget, ha t. i. isteni Szívét saját szívedre teszed. Ez tetszik Neki és bőséges kegyelmét érdemli ki most és mindörökre.” (Berlini kézirat, 58. l.)

Igy működött, buzgólkodott Veghe a 15. század második felében Münsterben a Jézus Szíve-tisztelet érdekében. Ámde ebben a tekintetben Németországban nem áll egyedül. Hogy csak néhányat említsek, akik a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésében kitűntek, ott van Fridolin István, a lángbuzgó ferences, aki a nürnbergi Klára-templomnak volt szónoka. Beszédeit halála után két évre nyomatták ki. Úgy látszik, ezek az első Jézus Szíve-prédikációk, amelyek sajtó alá kerültek. Továbbá a domonkosrendi Herold János, aki már 1418 előtt befejezett prédikációs könyvében sokszor beszél Jézus Szívéről, többször, mint ma szokásos. Szól az isteni Szívről, „amelyre az Úr feljegyzett bennünket, hogy soha el ne felejtsem”, s „amelyet megnyitottak, hogy szívünket mi is megnyissuk neki”. Herold könyvét nagy használhatósága miatt hamarosan elkapkodták, úgyhogy, már 1500 előtt körülbelül 40.000 példányban, 41 kiadást ért. Mennyire terjesztette ez a könyv a Jézus Szíve-eszméket a klérus és a hívek lelkében! — Biel Gábor, az „utolsó skolasztikus”, 1460-tól a mainzi székesegyház szónoka, akinek a tübingai egyetem alapításában nagy érdemei vannak, nagy-pénteken a szentbeszédet a megváltói Szív szeretetéről és kegyelméről tartotta.

Lansperg (másként Landsberg vagy Landsberger) János. (Meghalt 1536-ban.) A Szent Borbáláról nevezett kölni karthauzi kolostor szerzetese. Tudománya és életszentsége egyaránt örök nevet biztosít számára az aszkétikus irodalomban. Egyik kortársa, Loher, főleg írásainak kenetességét dicséri. Nagy érdeme Szent Gertrud művének sajtó alá rendezése. Pompás védőbeszédet is csatolt hozzá. A kiadást magát már Loher eszközölte, mert ebben Landsberget betegsége és halála megakadályozta. Kölnben hunyt el a szentség hírében.

Több aszkétikus művet írt, közülük említjük: „Az érzelmes isteni szeretet nyilai” címűt. Ebben a Jézus Szíve-tiszteletre vonatkozóan ezt találjuk: „Általa kérd, amire szükséged van. Eme Szív által ajánld fel ájtatosságodat, mert ez a kegyelmek gyógytára. Ez az a küszöb, amelyen át Istenhez juthatunk és Isten velünk közlekedik.”

„Mindenek előtt gondod legyen, hogy az Úr Jézus Szívé-

nek képét valamely helyen kifüggeszd, hogy az téged, mikor előtte gyakorta elmégy, Isten iránti szeretetre indítson. Sőt csókold is meg ezt a képet s közben esedezzél, hogy szíved Jézus Szívébe merüljön, ahonnét Jézus szellemét, kegyelmét, erényeit szívjad magadba, mert ezekben túlságosan gazdag az Úr Szíve.”

Egy másik művében ezt mondja: „Arra törekedjél, hogy e Szív sebében lakozzál, itt, ha éhezel, mannát lelsz; ha szomjazol, ez a paradicsom forrása. Ez a bárka küszöbe, amelyen át, ha belépsz, nem pusztulsz el a vízőzön idején.” (Hom. 54. de Pass. Domini.)

Blosius Lajos. (1506—1566.) Hírneves aszkétikus író a Blois-grófok nemzetségéből. V. Károlynak, még mint hercegnek, nemes apródja, később mint császárnak, udvari embere és bizalmas barátja. Komoly betegség hozta közelebb Istenhez. A liessei bencés kolostorba lép. Bár ebben — ami akkor nem tartozott a ritkaságok közé — a fegyelem meglehetősen lazult volt, de Blosiust nem akadályozta semmi sem, hogy magát egészen a lelki életre szentelje. Ezzel még apátjának, Egidiusnak is kivívta csodálatát, aki benne máris egykori utódját látta. Alaposabb kiképzés végett Löwenbe küldte. Még pappá sem szentelték, máris az apát segédjévé és 1530-ban utódjává választották. Mint ilyen, szentelték csak áldozópappá. Főtörekvése kolostora reformja volt. E célból „A szerzetesek tükre” címen könyvet írt, amelyet az asztalnál felolvasztatott. S mivel ezt a könyvet sok ima és könny közt írta, azért a könyv címlapján önmagát egyszerűen csak „sírónak” nevezi. A zárdában sokat megjavított, de úgy látta, hogy a lényeges reform ideje még nem érkezett el. Midőn azonban 1537-ben a háború arra kényszerítette, hogy bizalmasaival Ath-ba költözzék, itt a reformot teljes egészében megvalósította. A béke beálltával kényszerítették visszatérni Liessebe, ahol már — bölcsek tanácsát követve — az athi reformot csak enyhített formában hajtotta végre. Ezeket az enyhített szabályokat III. Pál pápa erősítette meg. Blosius most már a közszellem javításán, emelésén főleg kitűnő, aszkétikus könyvek írásával dolgozik. A neki felkínált cambrai érsekséget visszatutasította. Nagy barátja volt a Jézustársaságnak és a Szent Ignác-féle lelkigyakorlatoknak, amelyeket maga is elvégzett és Liesseben meghonosított. Viszont Szent Ignác elrendelte, hogy Blosius könyveit az ujoncmesterek a növendékek előtt

olvassák és velük szorgosan olvastassák. Írásmódjának kenettségével Blossius a „második Szent Bernát” nevet érdemelte ki. Sírkövére rendtársai ezt vésették: „A mi dicsőségünk és korunk csodája.”

Jézus Szívéről többször megemlékezik és ajánlja a hozzá való ájtatosságot. Többek közt így ír róla: „Megnyitották oldalát, hogy így a kegyes Jézus nekünk Szívéhez utat és ajtót nyisson. Így mutatta meg hozzánk való végtelen szeretetét. Mit tehetett volna még értünk, amit meg nem tett? Magát Szívét, ezt az Ő legbensőbb otthonát is megnyitotta számunkra. Nekünk adta kegyetlenül megsebzett Szívét, hogy abban tartózkodjunk, amíg teljesen megtisztulva és Szívéhez hasonlóvá válva, alkalmasak és méltók nem leszünk arra, hogy az örök Atya Szívébe magával vigyen bennünket. Szívét adja s viszont szívünket kéri...”

„Jöjjetek hozzám mind, akik a bűnök ellen harcot indítottatok és a vétkek terhe alatt nyögtök. Jöjjetek és odanyujtom nektek vérem piros borát és felvidul szívetek.” (Margaritum Spirituale, Explicatio, 19.)

A Manuale Spirituale című könyvét voltaképpen Szent Gertrud, Szent Mechtild és Sziénai Szent Katalin mondásaiból állította össze. Az előszóban az égi jelenések lehetőségét és valóságát bizonyítja. Érvelése abból indul ki, hogy az Úr, aki Szent Pálnak megjelent, miért ne jelenhetné meg másoknak is? Miért is, ha ilyenekről (az említett Szentek élményeire gondol) hallunk, olvasunk, azt alázatosan kell fogadnunk.

Az ima után az alatta elkövetett szórakozottság bocsánatáért ezt a könyörgést ajánlja: „Az én lanyha és szórakozott szolgálatomat a Te édes Szívednek ajánlom, hogy az azt javítsa, tökéletesítse. Mindenek üdvösségéért Neked ajánlom azt, azzal a legtökéletesebb figyelemmel, amellyel Te Atyádat imádtad és dicsérted ezen a földön. Kérlek, tégy eleget helyettem és pótolj mindent a legtökéletesebben.”

Hogy a lelkek vezetéséhez mennyire értett, jellemezze a „Speculum Spirituale” című művének II. fejezetéből idézett következő részlet: Blossius inti az újonnan megtérteket, ne ütközzenek meg azon, ha az Úr, aki eleinte becézte őket és a vigaszok fehér kenyérével táplálta, később megvonja tőlük az édes ételeket, sőt azokban a csapásokban, amelyek érik őket, fekete kenyeret küld nekik. Az ember ilyenkor úgy érzi, mintha az Úr elhagyta volna, sőt az ördög uralkodnék rajta. „Ha ve-

led is történik ilyesmi, tudd meg, hogy Isten mindezt szeretetből teszi, nagyon jól tudva, hogyan kell a lelkeket vezetni. Ne zúgolódjál miatta, hisz ez üdvödre hasznosabb, mint a szívedet elárasztó vigasz. Hadd az örökkévaló orvost! Hadd vágjon, metéljen, hiszen így gyógyít meg gyökeresen. Így pusztul a bűn, fogy a büntetés és növekszik a szeretet."

"Semmi sem történik a világon véletlenül s az Istennek megengedő akarata nélkül. Bizzad reá ügyedet, hiszen ismered, mennyire szeret téged. Ajánld fel minden cselekedetedet Jézus mézédess Szívének. Hadd javítsa, tökéletesítse azokat. Ő mindig kész erre, éspedig felséges módon."

"Bármily szegény légy, örvendj, mert Megváltód által gazdag lehetsz. Ő saját érdemében részesít. Hisz érted jött a földre, érted bőjtölt, érted feszítették a keresztre, érted halt meg. Végtelen érdemkincset bírsz, ha alázatos és jóakarátú lész."

Blosius mondásaiból közlünk még néhány aranyszemet: „Krisztus a biztos út és igaz kapu, amelyen át az Istenséghez jutunk.” „A kereszten függő Krisztus a napnál fényesebb könyv, amelyből mindaz, ami csak a tökéletességre vonatkozik, csodálatosan előragyog és olvasható.” „Ha nem sír szemed, sírjon a szíved!” „Nem halhat meg rosszul, aki jól élt.” „Féld és szeresd az Istent! Ha buktál, kelj fel! Ha nem szűnsz meg felkelni, Ő sem szűnik meg téged visszafogadni.” „Ropant gonosz cselekedet a felebarát elleni gyűlölet. Ha ez magát valakibe befészkelte, az már nem tehet olyat, ami Istennek tetszését megnyerné. Szeretni vagy nem szeretni; ez az, ami Isten fiait az ördögétől megkülönbözteti."

Jézusról nevezett Tamás. (1529—1582.) Ágostonrendi szerzetes. Élete valóságos regény vagy inkább a keresztény szeretetnek s áldozatos papi életnek dicshimnusza. Előkelő lovagi családból származik. Már 15 éves korában az isteni kegyelem hívására zárdába lép, ahol a szabályok pontos megtartásával tűnik ki. Tehetséges szónoknak bizonyul. Sebestyén portugál király 1578-ban mint tábori lelkészt magával viszi a szerencsétlen afrikai háborúba. Itt vigasztalja a sebesülteket s készíti a nagy útra a haldoklókat. Idővel maga is sebesülten, lerongyolódva fogságba esik és egy marbutnak (afrikai dervis) birtokába kerül. Ez eleinte jól bánik vele abban a reményben, hogy rabszolgáját az iszlámra térítheti. De mikor látja, hogy fáradozása sikertelen, sőt Tamás érveivel őt szo-

rítja sarokba, börtönbe vetteti, ahol több verést kap, mint táplálékot. Tamás most másként nem szolgálhatja embertársai üdvét, mint hogy a napnak azon óráiban, midőn tömlőce nyílásán némi világosság szűrődik be, könyvet ír Urunk kinszenvedéséről. Ezen meglátszik, hogy szenvedő írta. Eszméi által meg is találta azóta számtalan szenvedő szívhez az utat s megvigasztalta azokat. Utóbb fanatikus gazdája kezéből kiszabadulva Maroccóba került. Itt több szabadságot élvezett. Oktatta a keresztény foglyokat s több hitehagyottat újra visszavezetett az Egyházba. Három év múlva nőtestvére és rokonai öszszehozták és megküldték számára a váltságdíjat. Ő ezzel másokat szabadított ki. Haza csak azt üzenté, hogy miatta ne fáradjanak, hiszen ő otthon úgysem élhetne nyugodtan, tudva azt, hogy itt nélküle mennyi lélek elveszne. Most is csak azt sajnálja, hogy a király követe őt bőven ellátja s így nem élhet oly szegényesen, mint számos fogolytársa. Naponkint prédikált a szegény rabszolgáknak, hogy az Istenbe vetett bizalmat fenntartsa. Meghalt 1582-ben, fogságának negyedik évében. Érzelmes, szép munkáját „A mi Urunk Jézus Krisztus sanyarúságai” címen portugál nyelven írta. Ezt később spanyolra, olaszra és latinra is lefordították. Keservei közt Jézus Szíve volt legfőbb boldogsága. Így ír róla: „A Te édes Szíved az én élő mennyországom. Ez lát (bennem), ez hall, akar, ez ad bölcseséget, értelmet, boldogságot. Ő édes mennyországom, nyílj meg, kincseidet hadd lássam! Sőt inkább fogadj magadba úgy, hogy onnan soha ki ne jussak! Akkor aztán nem bánom, bármit is mondjon a világ. Ő édes egem, ha száraz a lelkem, bocsáss reá mennyei esőt; ha vak leszek, adj világosságot; ha bűnös lennék, halljam irgalmas szózatodat s így méltó legyen belépni. Hozzád, hiszen tudom, hogy szeretsz engem, s Te is jól tudod, hogy szeretlek Téged. Nyílj meg tehát számomra! Amint nekem szeretnem kell Téged, éppúgy szükséges, hogy engem Te végy birtokodba, fogadj szolgálatodba. Ő isteni szeretet, aki szívet alkottál s beléje érzelmeket, hogy szeresselek; tudva teremtetted engem s ismered mivoltomat, tégy velem belátásod szerint s aztán követelj tőlem akármit, én készen vagyok akaratodat s minden rendelkezeted teljesíteni.” „Udvösségünk az Úr szenvedéseiben gyökerezik, miért is ez legyen (állandóan) elmélkedésünk tárgya. Sebei felett ne csak általában gondolkodjunk, hanem vegyük sorba azokat. Utánozzuk a méheket, amelyek virágról-virágra szállnak s

mindenikből mézet szívnak. Mi is szálljunk sebről-sebre édes-séget, örömet, vigaszt merítve, hogy szorongattatásunk el ne csüggedjen!"

Gonzaga Szent Alajos. (1568—1591.) Az ősi Gonzaga főúri család ivadéka, de sokkal nagyobb erénye, élet-szentsége által, amelyre magát 23 éves rövidke élete alatt fel-küzdötte. Születése után, életveszély folytán azonnal meg kel-lött keresztelni. Az Úr nem akart soká várni, hogy ezt a földi szeráfot az ártatlanság ruhájával megajándékozhassa, amelyet aztán soha többé el nem vesztett, hanem érdemeivel mindig díszesebbé tett.

Már kilencéves korában Firenzében a Boldogságos Szűz oltára előtt fogadalmat tett a szüzességre, amelyet Isten kü-lönös kegyelméből, a gondolat- és érzésvilágnak legkisebb zavara nélkül vitt az égbe. Ezzel érdemelte meg, hogy maga az Egyház „Angyali ifjú” díszjelzővel tünteti ki. De ő vigyá-zott is féltett kincsére! Minden emberi tekintetet félretéve, me-nekült mindattól, ami kísértést okozhatott vagy szemérmetes-ségét a legkevésbé is sérthette volna. A vezeklésben kemény kézzel kellett őt korlátozni. Lelke állandóan Istenbe merült. Bevallotta, hogy Istenre nem gondolnia sokkal megerőltetőbb, mint Vele foglalkoznia. Főképen az eucharisztikus Jézus volt reá akkora vonzóerővel, hogy csak az engedelmesség szava kényszerítette távozásra. Kemény, három éves küzdelemmel vívta ki atyja engedélyét, hogy 17 éves korában a Jézustár-saságba léphetett, amelybe őt Madridban isteni szózat hívta meg. A dögvészesek ápolásában kapott betegségben mint a szeretet vértanúja halt meg 1591 június 21-én.

Alajos Jézus Szívének nagy tisztelője volt. Talán éppen ennek köszönhette, hogy azon a napon, amelyen később az Egyház Jézus Szíve-ünnepét üli, költözhetett az égi honba. Pazzi Szent Magdolna később a megdicsőült Alajost szemlélve, e látomásáról így nyilatkozik: „Ő mennyire szerette Istent Alajos! Míg a földön élt, szeretetének nyilai az Ige Szívébe repültek, s most e nyilak szívében pihennek; mert Istennel való egyesülését, amelyet szeretetével érdemelt, most már tökéletes befejezettséggel birtokolja.” 1765-ben történt, hogy Celestini Miklós jezsuita növendék betegsége folytán végső életve-szélybe jutott, amelyből orvosi vélemény szerint már nem volt szabadulás remélhető. Ekkor az ő szeretett rendtársához, Alajoshoz fordult. Ez ugyanazon év február 10-én megjelent

neki és felszólítja, hogy magát Jézus Szívének ajánlja fel. A beteg megtette és csodálatos módon hirtelen meggyógyult. Ettől fogva buzgón terjesztette ezt az ájtatosságot.

Kanizius Szent Péter. (1521—1597.) Abban az évben született, amelyben Luther Márton a wormszi országgyűlésen a pápaságnak nyíltan megüzente a hadat és Loyolai Szent Ignác, az ő nagy ellenlábasa, a Jézustársaságot megszervezi, azt a hadsereget, amelynek első hivatása védeni és terjeszteni a katolikus Egyházat. Kaniziusnak jutott ugyanis a feladat, hogy éppen a tűzfészekben, Németországban álljon sorompóba Krisztus országa ügyében és a vallási forradalom által elhódított területeket megmentse és nagyrészt visszahódítsa. Mint a nagy Szentek többnyire, népes családnak sarja volt. A németalföldi Nymwegen nagytekintélyű polgármestere volt az édesatyja, aki 17 gyermekét a lehető legjobb nevelésben részesítette. Édesanyja is kiváló, szentéletű asszony, aki még halálos ágyán is férjét és gyermekeit esdekelve arra kérte, hogy az ősi katolikus hittől soha, semmi áron el ne tántorodjanak. Innen örökölte tehát Péter azt a százszázalékos, meggyőződéses, lángbuzgó katolikus hitet, amely nemcsak hazájára, hanem egész Európára, nevezetesen hazánkra is, rávetette jóságos fényét. Hiszen ő alapította 1560-ban Oláh Miklós érsekkel a nagyszombati jezsuita kollégiumot, amelynek az ellenreformáció óriási munkájában vezérszerepe volt. Tanított egyetemi katedrákon és dermesztő hidegben járta a népmissziókat, amelyekre annál égetőbb szükség volt, mert hogy csak egyet említsünk, magának Bécsnek környékén 300 plébánia állott pap nélkül. Az eretnekség terjesztőinek tehát a kapu tárva-nyitva állott. Rengeteg egyéb munkája mellett még arra is szorított időt, hogy hatalmas irodalmi működést fejtsen ki. Ennek köszönheti, hogy midőn XI. Pius pápa 1925-ben szentté avatta őt, egyben egyházi doktori címmel is kitüntette. Bár távolról sem a legterjedelmesebb, de legnagyobb jelentőségű műve a *Katekizmus*, amely már életében 200 kiadást ért és 12 nyelvre fordították le. Ez szolgált alapul annak a káténak, amelyből mi is a legüdvösebb tudásunkat, a hittant merítettük.

1549 szeptember 7-én a vatikáni Szent Péter-templom főoltára előtt néhány szerzetes térdelt. Köztük volt az akkor még 28 éves Kanizius Péter is, aki a rendalapító Szent Ignác kezébe akkor tette le az ünnepélyes négyes fogadalmat. Oly csendben és egyszerűen ment ez végbe, hogy sokan a temp-

lomban jelen lévők közül sem vették észre. Pedig mily döntő jelentőségű esemény volt ez főleg a német népre. Hiszen ekkor kapta Kanizius egyben küldetését is Németországba, amely benne Szent Bonifác után második apostolat tiszteletét.

Hogy mit érzett ekkor Kanizius, megörökíti Naplójában. Kiírjuk belőle a minket most különösen érdeklő helyet. „Midőn Péter és Pál apostolok sírjánál térdeltem, új kegyelmet adott nekem Istenem. Legszentebb Szívedet nyitottad meg nekem, hogy beletekinthessek. Megparancsoltad, hogy ebből a forrásból igyam, amikor arra hívtál meg, hogy az üdvösség vizét, édes Udvözítőm, forrásaiddal merítsem. — Ekkor legforróbb kívánságom volt, hogy a hitnek, reménynek és szeretetnek hullámaiból a Szívből nyerjem. Aztán, amint felbátorodtam, hogy legszentebb Szívedet érintsem, szomszédomat belőle oltsam, egyben ruhát is ígértél általa, hogy vele lelkem mezítelenségét beföldjem. Ez a ruha pedig a béke, szeretet és állhatatosság. Miután az üdvnek eme ruhájával elláttál, feléledt bizalmam, hogy immár semmi egyébre nincs szükségem s majd minden a Te dicsőségedre válik.” Szóval a győzelmet ígérő jel az isteni Szív volt, amelyben Kanizius óriási feladatának megoldására indult.

Pazzi Szent Magdolna (1568—1607). A keresztény misztikának ez a gyöngye már kora gyermekségétől fogva engedelmes lélekkel figyel a szívéhez szóló kegyelemre. Mikor a még olvasni sem tudó gyermeket kérdik, mit tud ott az imázsamolyon annyit térdelni, azt feleli: „Kegyelmet kérek az Istentől, hogy az Ő szent akaratát megismerjem.” Kilenc éves korában már teljesen otthonos az elmélkedő imában. Főképen Krisztus szenvedésének és az Oltáriszentségnek titka vonzza. Már tízéves korában megengedték neki, — ami abban az időben kivétel volt — hogy a szentáldozáshoz járuljon. Ettől fogva nincs hőbb vágya, mint az Úr Jézussal mind bensőbben egyesülni. A bűntől annyira irtózott, hogy egy-egy véletlenül meghallott illetlen szó miatt éjszakákon át elsirdogált. Tizenkét éves volt, amikor szűzességi fogadalmat tett és minden ellenkezést legyőzve, 1583 január 30-án a sarutlan kármeliták rendjébe lépett. Itt vette fel a nagy bűnbánó Szentnek tiszteletére a Magdolna nevet. Eddig Katalinnak hívták. Az elragadtatásoknak Magdolna életében se szeri, se száma. De megjárta a misztikusok szörnyű kálváriáját is s ízlelte azoknak borzalmas lelki éjszakáját, mikor minden összeköttetés az éggel

megszűnni látszott. Hozzá még szörnyű kísértések is ostromolják az istenkáromlásra, kétségbeesésre, tisztátalanságra, mohóságra és engedetlenségre. Társnői is ellene fordulnak s előbbi elragadtatásait csalásnak és ámításnak vélik. Őt teljes évig állja minden enyhülés nélkül ezt a rettentő csatát, alázatos engedelmességgel várva szabadulást. 1590 pünkösdjén a szentáldozás után Magdolna arca felderül s kijelenti: „A vihar elvonult, adjatok érte hálát és dicsérjétek velem az én jóságos Teremtőmet.” Magdolna sokat elmélkedik Urunk kínszenvedéséről s szentséges sebeiről. Közben az Udvözítőtől azt az ígéretet kapja, hogy majd az Ő Szívét adja neki. 1585 május 4-én látja Urunknak kitárt keblét és felkiált: „Miért nem törekszik minden ember Jézusnak nyílt keblébe? Miért nem menekülnek a szeretetnek ebbe a mélységes örvényébe?” Máskor megint meghívja őt az isteni Szív, hogy örökre ott maradjon.

Sigmaringeni Szent Fidélis (1577—1622). Eredetileg Rey Márknak hívták. Előkelő svájci családból, Sigmaringenben született. Tanulmányait bevégezve ügyvéd lesz és sokat utazik. A kegyelem hívásának engedve 1612-ben magát pappá szentelteti és legott felveszi a kapucinus rend ruháját. Előbb a Bazel melletti Rheinfeldben, utóbb Feldkirchenben házfőnök. Apostoli buzgalommal főleg a gyermekeket oktatja és a katonákat gondozza, mert ez utóbbiak — mint mondogatta — állandó veszélyben forognak és mindig készen kell lenniök, hogy Isten ítélőszéke elé lépjenek. Ezért tisztelik őt mint a gyermekek és katonák védőszentjét. A Hitterjesztés Kongregációja munkatérül Svájcot jelölte ki számára. A Kálvin-féle tévely által fanatizált parasztok életére áskálódtak. Ő ezt jól tudta. Mégis, miután a húsvétot feldkircheni kolostorában megünnepelte s végső rendelkezéseit megtette, általános gyónás és a szentmise bemutatása által a vértanúságra felkészülve rendületlen bátorsággal munkatérére visszatért. A spanyol katonai parancsnok kis testőrséget is rendelt melléje. Hogy törbe csalják, a parasztok Seewisbe hívják meg prédikálni. A szentbeszéd közben rálőnek; a testőrséget részben felkoncolják, részben foglyul ejtik. Fidélis most nyugodtan Grüşchbe indul, tudva, hogy ez az utolsó útja. Bátran néz a halál szemébe. Útközben a parasztok rárohannak és húsz sebet ejtve rajta, kivégzik. A szívsebe, amelyet kopjával ejtettek, az Udvözítőjéhez hasonlított. Ebben sokan méltó jutalmát látták annak, hogy Fidélis — nevéhez méltóan — az isteni Szívhez mindig hű-

séges volt és tiszteletének terjesztésében odaadóan buzgólkodott. Egy, a vértanúságnál jelen lévő kálvinista prédikátor kénytelen volt őszintén elismerni és bevallani, hogy csak az a hit lehet igaz, amely híveit így meghalni tanítja. Vissza is tért a katolikus Egyházba.

Fidélisnek kedvelt imája ez volt: „Ó Jézus legédesebb Szíve! Neked, minden jó kútfejének adom át szívemet, minden hajlamával együtt. Egyúttal odaadom bűneimet, vétségeimet, hűtlenségeimet s egész életem mulasztásait. De leginkább átadom halálom óráját. Add, hogy abban a keserves órában biztos menedéket találjak legszentebb Szíved mély sebében. Amen.” — Szentté 1767-ben, XIV. Benedek avatta.

Szalézi Szent Ferenc (1567—1622). Az isteni Gondviselés a jelenkori Jézus Szíve-tisztelet előkészítésében egész különös szerepet szánt annak a szent püspöknek, akiről kortársai azt állították, hogy az Úr Jézus szelíd és alázatos Szívét emberi kiadásban soha senki nála jobban be nem mutatta. Szavójában Annecy közelében Szaléz ősi várában mint fényesmultú grófi család sarja született. A fiúcskát — aki a természet rendjét két hónappal kora születésével megelőzte — édesanyja a legokosabban, az igazi katolikus elvek szerint nevelte. Egyszerűen, de tisztán járatta, megismertette vele a szentek példáit. Az alamizsnát a gyermek keze által juttatta a szegényekhez, hogy a szociális érzéket s az irgalmasság erényét beleoltsa. Feltétlen őszinteséget és engedelmességet követelt tőle. Édesatyja mint elsőszülöttnek nagy jövőt, országos jelentőségű szerepet szánt. Miért is már hat éves korától fogva gondosan iskoláztatta. Előbb Rochville-ben, majd Annecy-ben, aztán Párizsban járatta iskolába. Ez utóbbi városban a szónoklatot a jezsuitáknál tanulta, és pedig oly sikerrel, hogy korának egyik legnagyobb, de kétségkívül leghatásosabb szónokai közt foglalhat helyet. Közben — atyja kívánságára — a lovaglásban, vívásban és táncban is kiképezte magát. A jó szellemből azonban mitsem veszített. Megmaradt anyja fiának, aki azzal az útravalóval bocsátotta ki az életbe fiacskáját, amellyel Szent Blanka gyermekét, IX. Szent Lajos királyt: „Inkább lássalak koporsóban, mint halálos bűnben.”

Aztán Páduába ment jogot tanulni, ahol ezt akkoriban a legjobban adták elő. Bárhová ment, mindig talált magának alkalmas lelkiatyját, aki tanáccsal támogatta s akinél heti gyónását elvégezhetette. Így a serdülő kor veszélyes ösvényét

bukás nélkül járta meg, sőt naponkint nagy lépésekkel haladt az életszentség felé. Tizenhét éves korában szüzességi fogadalommal kötötte le magát az Istennek és Egyháznak szolgálatára. Ez sok volt az ördögnek, akinek nincs nagyobb igyekevése, mint az életszentségre törekvőknek elgáncsolása. Isten megengedte a gonoszléleknek, mint hajdan Jóbbal tette, hogy hűséges gyermekét, Ferencet megkísértse. A pokoli szellem búskomorságba ejtette Ferencet s igyekezett vele elhitetni, hogy minden erőfeszítése hasztalan, ő már egyszer a poklok martaléka. Ferenc könnyhullatások közt kérte a Szent Szüz pártfogását s nem hiába. A kísértőnek azzal a hősi elhatározással felelt: „Ha már nem tudom odaát szeretni az Istent, legalább itt akarom azt tenni, éspedig teljes erőmből.” Ezzel minden kísértés egyszerre megszűnt és lelkében zavartalan, édes béke áradt szét.

Beutazta egész Itáliát és tudással, tapasztalatokkal bőven felkészülve tért meg a szülői házba. Elképzelhetjük a szülők bámulatát, amikor kijelenti előttük elhatározását, hogy egyházi pályára akar lépni. Elsőszülöttségi jogáról Lajos testvére javára lemondva Istent választotta örökségül.

Már mint szerpapot az isteni ige hirdetésével bízták meg. Nem kételkedett abban, hogy a szentbeszéd gyümölcseire csak akkor számíthatunk, ha azt sok imával igyekszünk kiesdeni és kiérdemelni. Miért is buzgó imával készült a prédikációra. Másrészt beszédeit alaposan ki is dolgozta. Bár kitűnő rögtönző volt, de alapos munka nélkül sohase lépett a szószékre. Áldozópappá 1593-ban szentelték. Ettőlfogva a szentmisét naponkint oly bensőséges és megható ájtatossággal végezte, hogy a szent tűz, amely belőle áradt, a körülállók szívét is szent hevületre gyullasztotta. Már mint fiatal papot főpásztora, a genfi püspök a chablais-i tartományba küldte, hogy annak a katolikus Egyháztól elszakadt lakóit visszatérítse. Ez számára nemcsak óriási testi-lelki erőfeszítést, hanem állandó életveszélyt is jelentett. A huszonnyolc éves Ferenc azonban kitűnő nagybátyjával, Szalézi Lajos kanonokkal nagybátran nekivágott a nehéz munkának és buzgalommal párosult bámulatos szelídséggel mintegy 70,000 kálvinistát sikerült az igazságnak megnyernie s jó katolikussá tennie. Nem csoda, ha püspöke, Granier benne látta öregsége legbiztosabb támaszát és maga mellé segédpüspököknek kérte. E méltóságot Ferenc csakis a pápa kifejezett parancsára fogadta el. Miután a

megyéspüspök, Granier időközben meghalt, húsznapig lelki-gyakorlat után, 1602-ben, Szeplőtelen Fogantatás ünnepén püspökké szenteltette magát.

Szalézi Szent Ferenc óriási hatásának titka jórészt finom úri modorával párosult bámulatos szelídsége. Ez annál csodálatosabb, mert természet szerint heves és lobbanékony volt. Ámde az állandó önuralom teljesen úrrá tette őt indulatainak legkisebb megmozdulásaival szemben is. Bár lelkében sokszor meghányta-vetette az Üdvözítő utasítását: „Legyetek okosak, mint a kígyók és szelídek, mint a galambok” (Mt. 10, 16.), de a végső következtetés, amelyet ebből levont, mindig az volt: „Száz kígyót örömet odaadnék egy galambért.” Azt vallotta: „Egy csepp mézzel több legyet lehet fogni, mint egy akó ecettel.” Mikor szemére vetették a bűnösök- és máshitűekkel szemben tanúsított szinte túlságos kiméletét, csak annyit felelt: „Inkább küldöm őket szelídségemmel a tisztítóhelyre, mint keménységgel a pokolba.” Midőn barátai egészségének kiméltetésére intették, azt válaszolta: „Az, hogy éljek, nem szükséges, de az szükséges, hogy az Egyház szolgálata be legyen töltve.”

Ez a lelki finomság, szelídség és buzgalom különösen alkalmassá tette Ferencet, hogy a Gondviselés annak a szentélynek építőmesterévé tegye, amelyben majd az Úr Szíve magát kijelenti, s hogy azt a lelki családot alapítsa, amelyben a szűz sarjad, aki az újkorban isteni Szívének legnagyobb apostolnője lesz.

Mikor Ferenc Szaléz várában csendes elvonultságban a Dijonban tartandó prédikációira készült, Szent Sebestyén kápolnájában különös látomása támadt. Magas termetű, fekete ruhás hölgyet látott két hasonló öltözetű apáca társaságában.

Ugyanakkor Chantal bárónőnek Isten látomásban adta tudtára, kinek irányítására kell majd jövődő sorsát bíznia. Ugyanis egyik reggel, mikor Bourbillyben lován az erdő szélén léptetett, egyik magaslaton püspökhöz hasonló főpapot vett észre fekete ruhában, karinggel. Közben ezt hallja: „Íme, ez az Isten és ember előtt kedves vezér, akinek kezére kell majd bíznom lelked ügyét.”

Chantal báróné, családi néven Fremiot Johanna Franciska 1572-ben a burgund hercegség fővárosában, Dijonban született. Atyja a tartományi törvényszék elnöke volt. Húszéves korában ment férjhez Chantal Kristóf báróhoz. A testben-

lélekben tökéletes szépségű Johanna Franciska a lovagias, tetőtől-talpig nemes férfiúban méltó házastársra talált. Nyolcéves, ideálisan boldog házasságuknak, amelyből négy gyermek született, szerencsétlenség vetett véget. Chantalt egyik vadászat alkalmával rokona véletlenül meglőtte. Sebébe néhány napi kínlődás után belehalt. Az özvegység éveit Johanna Franciska szent elvonultságban, gyermekei nevelésében és apósa ápolásában tölti.

Olthatatlan vágyat érzett a tökéletesség után. Alkalmas lelkivezetőre azonban nem akadt. Végre Isten ezzel is megajándékozta.

Midőn Szent Ferenc 1604-ben Dijonban beszédeit tartotta, a prédikáció után megkérde Fremyot András ottani érseket, aki szintén hallgatói közt volt, vajjon ki az a magas, fekete ruhába öltözött hölgy, aki itt és itt ült a templomban és őt oly feszült figyelemmel hallgatta? Nem a kíváncsiság adott okot erre a kérdésre, hanem a már fentemlített látomása. A hölgyben ugyanis arra a feketeruhás alakra ismert, akit Isten akkor két szerzetesnő társaságában neki bemutatott. Nagyon meglepődött, mikor az érsek tudtára adta, hogy ez az ő nővére, Johanna Franciska, Chantal bárónő. De Franciskának sem volt kisebb a csodálkozása, mikor Ferencben felismerte azt, akit mint leendő lelkivezéért bourbilly-i lovaglása alkalmával meglátott.

Nagyon világos, hogy most már mindketten keresték az alkalmat, hogy találkozzanak. Ez néhányszor meg is történt. Alig távozott Ferenc Dijonból, máris így ír Chantal bárónőnek: „Ügylátszik, Isten engem az Ön számára rendelt. Mindíg jobban meggyőződöm erről. Kérem a jó Istent, fogadjon kettőnket Urunk szentséges sebébe s adja meg számunkra a helyes utat.”

Franciska most már biztos kezekben érezvén magát, az evangéliumi tanácsok követésére újra ünnepélyes fogadalmat tett. 1604 augusztus 22-én a genfi püspök hivatalos okmányban is kijelenti, hogy „elfogadja Fremyot Johanna Franciskának, lelki gyermekének megújított tisztasági, engedelmisségi és szegénységi fogadalmát, s megígéri neki, hogy mint lelki leányát, Isten iránti szeretetből a leggondosabban, leghűségesebben s a legszentebb módon vezeti, segíti és a szentek útján előbbre viszi.”

Isten Szent Ferenc és Chantal Szent Johanna Franciska szent viszonyából megmutatta, miként lehet férfi és nő között

a házasság szent friggyen kívül is neki tetsző barátság, bár el kell ismernünk, hogy csak igen ritkán adódnak azok a feltételek, amelyek ily szeretetkapcsot veszélytelenné tesznek. Hogy Ferenc barátsága, szeretete lelki leányához mily forró, de egyben anyagi tiszta volt, elárulják hozzá intézett levelei.

„Tudja, kedves Nővérem, — írja hozzá — hogy mióta megismertetett lelki állapotával, Isten az Ön lelke iránt nagy szeretetet keltett bennem. És midőn még részletesebb ismereteket nyertem lelkéről, csak még inkább gyarapodott bennem a vonzódás, hogy Önt még jobban kedveljem. Ezért írtam, hogy Isten rendelt engem Önnek.” És ismét: „Semmit sem tudnék mondani, amivel kifejezésre tudnám juttatni szeretetemet Ön iránt... De azt mondhatom, hogy vonzalmam Önhez tisztább a hónál, ragyogóbb a napsugárnál.” „Erős, megingathatatlan a szeretetem Ön iránt. Nincs benne tartózkodás, hanem édes, könnyű, gyökeréig tiszta, teljesen nyugodt, komoly s talán nem tévedek, mikor azt mondom: egészen isteni.”

Ez a szent frigy adott létet a Vizitációnak nevezett szerzetnek, amely — mint majd meglátjuk — Jézus Szent Szíve számára, az Ő gondolata, ízlése szerint épült.

A 17. században a női szerzetek kolostorait a világtól szigorú klauzúra zárta el. Szabályaik oly kemény életmódot írtak elő, amelyre csak erős, egészséges szervezetű nő vállalkozhatott. Szalézi Szent Ferenc szelíd lelkében fogamzott meg a gondolat, hogy oly szerzetet alapít, amelynek tagjai szigorú klauzúra híján a szegények, betegek látogatásával, vigasztalásával, ápolásával szolgálják a keresztény karitást. Másrészt az enyhített külső szigort benső önfegyelméssel s a teljes lemondás szellemével kárpótolják. Így aztán testileg gyenge, de a szerzetesi életre hivatott lelkek alkalmas otthonra találnak benne.

Szent Ferenc jól meglátta a szerzetesi élet lényegét. Ez az önátadás, a lemondás, az akarat feláldozása. A Vizitációban leginkább ezt hangsúlyozta, sürgette. Megkövetelte a szent fogadalmak, a szabályok hajszálpontos megtartását. Különös súlyt helyezett a szegénységre. Még azt is előírta, hogy a nővérek évenként szobáikat, könyveiket és olvasóikat is kicseréljék, nehogy bármi dologhoz lelkükben ragaszkodás fejlődjen ki. A Szent Szűz kis zsolozsmáját írta nekik elő. Általános főnöknőt nem adott, hanem közvetlenül a püspöki hatóság alá rendelte őket. Az intézményt V. Pál pápa 1610-ben

nagy helyesléssel fogadta és megerősítette. Első kolostoruk Annecyben nyílt meg, élén Chantal Johanna Franciskával, aki hősi lélekkel minden világi és családi kötelékből kibontakozva példájával, szellemével, Szalézi Szent Ferenc nagy gondolatának első mintája és megvalósítója lett. Azonban a Szent Alapítónak eredeti, teljes gondolatát csak a szerzet neve: „Vizitáció” „Látogatás” őrizte meg. A 17. század ugyanis nem tudott apácát elképzelni, akivel rácson kívül is lehet beszélni.

Ferencnek is a közvélemény kényszerítő hatalma előtt meg kellett hajolnia és leányaiból, akiket szorgos Mártáknak szánt, szemlélődő Máriákat csinált. De Paul Szent Vincére kellett hagynia a dicsőséget, akinek leányai, az irgalmas nővérek s az ő kezdeményezésükre számtalan alakulat végzi a keresztény szeretetnek azon külső műveit, amelyeket Szent Ferenc munkatérként sajátjainak szánt. Azért mondotta egyszer a Szent: „Csodálkozom, hogy engem rendalapítónak neveznek, mert hiszen nem az lett művemből, amit akartam, hanem egészen más.” A Vizitáció rendeltetése az lett volna, hogy méhközpű gyanánt a szeretet mézét szertehordja és lett Noé bárkája, Istennek elzárt szentélye, ahol a kerubok imája hangzik fel szüntelenül. Mindez bizonyosan Isten örök szent terve szerint történt, mert az Úr Jézus Szíve tiszteletének kisugárzására így volt alkalmas.

Sok adat van arra, hogy Szalézi Szent Ferenc nemcsak sejtette, hanem prófétai lélekkel előre is látta, hogy a Vizitációnak ez utóbbi lesz a feladata.

A rend címerének Urunk Szívét választja. 1611 június 10-én Chantalnak így ír: „Jó reggelt, kedves Anyám! Isten nekem éjjel azt a gondolatot adta, hogy a mi Vizitációs házunk elég nemes, tekintélyes, hogy a saját jelvényét, címerét viselje; jelszavát és riadóját hangoztassa. Azt gondoltam tehát, kedves Anyám, hogy — ha Ön is jónak véli — használjunk címerül két nyíllal átszegzett, töviskoronába foglalt szívet. Leányom! Legközelebbi találkozásunkkor mondok Önnek ezer apróságot, amelyek e tárgyat illetőleg eszembe ötlöttek. A mi kis társaságunk igazán Jézus és Mária Szívének műve. A haldokló Udvözítő Szent Szívének sebéből szült minket.” A dolgot még csak annál érdekesebbé teszi, hogy 1611 június 10-e éppen az Úrnap nyolcadát követő péntek volt, vagyis az a nap, amely később az Udvözítőtől Szíve ünnepének lett megjelölve. Továbbá több mint hatvan év előtt, mielőtt az Úr Alacoque Szent

Margit előtt Szíve kincseit feltárja, Ferenc máris így beszél: „Kis szerzetünk Jézus Szívének lesz letéteményese.” Utóbb Szent Johanna Franciskát is, akit egészen saját szíve szerint képzett „Jézus Szíve gyermekének nevezi”.

Mikor Johanna Franciska Annecybe készült s szeretett családjától válnia kellett, így bátorítja: „Édes Leányom! Úgy látom a jövőt, hogy mi ezentúl kizárólag és szándékaink, bizalmunk egész összegével majd Jézusnak megnyitott oldalában lakunk. Nélküle nemcsak lehetetlen, de ha lehetséges volna is, nem *akarunk* cselekedni.” A zárdába lépése előestéjén meg így ír neki: „Édes leányom! Belsőleg arra érzem magam kényszerítve, hogy kimondjam Önnek, — mert sohasem éreztem azt oly világosan, mint ma — hogy Ön valóban az én gyermekem. De a mi Urunk Szívében látom ezt! Ó édes leányom, legyen a mi életünk Jézus Krisztussal elrejtve Istenben. Majd imádkozom ezért és kérem az Udvözítő királyi Szívét a mi szíveinkért, vagy inkább *szívünkért*, mert e két szív azért egyesül, hogy bátor, elszánt és kitartó legyen az Udvözítő szeretetében.”

Szinte közmondás volt a Vizitációban, hogy a nővérek Jézus Szíve szolgálói és legközvetlenebb imádói. A szívek uralkodójának leghívebb jobbágjai. Ily értelemben ír Szent Ferenc egyik papnak is: „Uram! A mi leányainknak menedéke az Úr Jézus. És vajjon akkor boldogtalanok lehetnek-e? Ahogy a mi jó anyánk (Szent Johanna Franciska) mondotta: „Ha a Vizitáció nővérei igazán alázatosak és hűek lesznek Istenhez, akkor Jézus Szíve lesz tartózkodási helyük és égi palotája az ő örök hazájuk.”

Máskor — Sziénai Szent Katalin napján — megint így ír Franciskának: „Édes leányom, bár velünk is azt tenné az Úr, amit Szent Katalinnal cselekedett, elvenné szívünket és a sajátjával helyettesítené! Vagy inkább azt tenné, hogy szívünk az Ővé, egészen az Ővé legyen. Ó, vajha megtenné ezt az édes Jézus! Majd kérem ezt ama szeretet által, amely abban a Szívben lakik. S ha meg kellene nyitni keblünket, hogy helyet adjunk Jézus Szívének, vajjon nem tennők-e meg?” Másik levelében pedig ezt mondja: „Édes Leányom, hát nem vagyunk-e mi gyermekei, imádói, szolgálói az Udvözítő szeretettel teljes atyai Szívének? Vajjon nem erre az alapra építjük-e reményeinket? Ó a mi Urunk, Királyunk, Atyánk, Mindenünk! Legyen gondunk, hogy neki szolgáljunk és Ő majd viszont

gondoskodik rólunk.” „A szeretetnek ezen a tűzhelyén alapulnak reményeink.” „Egyesítsék szívüket szent engedelmességgel Jézus Szívével, amely be lévén az istenségbe oltva, gyökere lesz annak a fának, amelynek Önök az ágai.” Ezek után nem lehet csodálni, hogy Ferenc lelki családjában is az a meggyőződés fejlődött ki, hogy a Vizitációnak létalapja a Jézus Szíve-ájtatosság és különös értelemben valamennyi tag Jézus Szívének leánya. Jézus Szíve áhítatában valami különös szerepe is lesz a jövőben. „Higgye meg, édes Anyám, — írja Chantalnak — Isten nagy dologra hívott meg minket.” És Favre főnöknőnek kijelenti: „Biztosítom önt, hogy Urunk hatalmas keze olyasmit alkot kisded intézményünkben, amire az emberek még csak nem is gondolnak.”

A Jézus Szíve-tisztelet eszméje tehát már Szent Margit előtt sem volt új dolog a Vizitációban. Sőt a csírájában, magvában máris birtokolta azt. A jóságos Gondviselés akarta ezt így, mert ha Margitnak annyi küzdelmébe került az Úr Jézus szent Szívére vonatkozó megbízatásának érvényt szerezni, emberileg legyőzhetetlen akadályokkal találkozott volna, ha Isten a talajt eleve elő nem készíti.

De még a Vizitációnak imaéletét is Szent Ferenc úgy rendezte be és akként szabályozta, amint ez a Jézus Szíve-áhítatra a legcélszerűbb és legalkalmasabb. Meghagyta leányainak, hogy imájuk inkább elmélkedés legyen és Jézus Szívének szemléléséből álljon. Erőfeszítő tevékenység helyett inkább Jézus Szíve felett szunnyadjanak. „Ő édes leányaim, — szólt hozzájuk — inkább aludjanak Jézus Szíve felett, semhogy sokat virrasszanak.” Azt szokta mondani: „Legyen minden apáca jóföltételei közt: „Mindennap bizonyos időt e szent álmnak szentelek, hogy a kedves tanítványt (Jánost) utánózva, lelkem a szeretetben gazdag Szív felett aludjék és az édes Udvözítőt szeretetteljes Szívében szemlélje.” Chantal is azt állítja: „A mi szent Atyánk, aki minden imamódozhoz kitűnően értett, nagyon ajánlotta az elmerülést az egyszerű szemlélődésben (l'oraison de simple regard) s azt mondotta, hogy míg mások jól lakoznak az Úr asztalánál, a mi lelkünk minden indulatával a szeretettel teljes Szív felett pihenjen.” Még embertársainkat is ezen a Szíven keresztül kell tekintenünk. „Vajjon ki ne szeretné felebarátját, ha tudja, hogy minden embertársa e Szívbe van zárva. Vajjon ki ne viselné felebarátja

terhét szívesen, mikor tudja, hogy Jézus szereti őt és szeretetből meghalt érte.”

A szerzet szabályait és alkotmányát is már erről a Szívről mintázta. „Ó Istenem, vajha mindnyájunk szíve Jézus Szívének engedelmeskednék! És minthogy e Szívnek más kedvesebb törvénye nincs, mint szelidség, alázatosság és szeretet: ezekhez a kedves erényekhez kell ragaszkodnunk.”

Gyakran ismételteti, hogy a szerzet valamennyi szabálya voltaképpen kettőben összegezhető: alázatosság és szelidség. Azért van így, mert e két erény az Úr Jézus Szívének szabálya. Szent Chantalnak pedig szívére köti: „Szívlelje meg Urunknak ezt a legkedvesebb óhaját: „Tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szívű.” Ezeket a szavakat kösse leányai szívére, amennyire csak lehet, mert ez alkotja hivatásunk velejét és értelmét.”

Szent Ferenc halála után Chantal anya egybegyűjtötte annak iratait és apró megjegyzéseit. Ezekből elmékedéseket szerkesztett s azokat 1637-ben ki is adta. A 18. elmékedés ezt a címét viseli: „Mi által örvendeztet meg a szerzetesnő a szeretett Jézus Szívét?” Egy másik elmékedésben azt tárgyalja, hogy minő megtiszteltetés rendjére, hogy Jézus Szívét arra bízta. Egy másik ily gyűjteményben ez olvasható: „Lelkem, íme így áldott meg minket az édes Jézus. Mi vagyunk Jézus Szíve leányai. Édes Megváltóm, miért nem adtad ezt a kegyelmet Egyházadban másvalakinek? Vajjon miként érdemeltük meg mi, hogy jóságod öröktől fogva reánk bízta a kincset, amelyet az utolsó századoknak szánt?”

A Vizitáció tapasztalhatta is Jézus Szíve áldását. Már Szent Chantal életében nyolcvan zárdaja volt. Ma is az egész világon el van terjedve és közkedveltségnek örvend. Hazánkban a vizitációsok 1928-ban Érden telepedtek le, ahonnan néhány évvel ezelőtt a fejmegyei Polgárdiba költöztek át.

Szent Ferenc egész szellemének és egyben nagy teológiai tudásának emlékét irodalmi munkái is, de főleg két könyve örökíti meg. Egyik ezek közül a „Philothea” (Istent szerető lélek), amelyben utánozhatatlan bájjal megmutatja és igazolja, hogy a keresztény jámborság minden életállapothoz illik és minden körülmény közt meg is valósítható. Kempis műve mellett a keresztény aszkétikának egyik legelterjedtebb és legkedveltebb könyve.

Másik a „Theotimus”, vagyis az isteni szeretetről szóló

könyv, amelyben a Vizitáció tagjaival, nevezetesen Szent Chantallal váltott leveleinek s a nekik adott tanácsainak velejét foglalja össze. Ez valóságos remekmű, amely Szentünk tudásának, szeretetreméltóságának és költői ihletének egyik legszebb megnyilatkozása. Elsősorban a Vizitációnak szánta, de az egész világot meghódította. Még I. Jakab angol király is elragadtatással olvasta. XI. Pius pedig egyik körlevelében, 1923 január 26-án így nyilatkozik róla: „A Philoteánál is nagyobb jelentőségű az „Isteni szeretetről való könyv”, amelyben a szent szerző mintegy az isteni szeretet történetét próbálja megírni. Elmondja eredetét és működését. Azt is, mi az oka, hogy tüze a lelkekben ellanyhul. Előadja, hogyan gyakoroljuk és haladjunk előre benne. Alkalomadtán világosságot vet a legnehezebb kérdésekre s hogy beszéde ne folyjon szárazon, elméjének bőségéből és tudásának tág mezejéről szedett lelki szépségek virágaival és a jámborság illatával teszi azt kedvessé. A hasonlatok és példák gazdag változatával gyönyörködtet többnyire a Szentírásból véve azokat. Úgy, hogy a könyv nem annyira elméjének, mint lelke lelkének gyümölcse gyanánt tűnik fel.”

Nagyon is megokolt tehát s a katolikus világnak általános örömét váltotta ki, mikor őt XI. Pius az Egyház doktorai közé iktatta.

Szalézi Szent Ferenc, a papságnak ez az örök ideálja valósággal a buzgalom hevében hamvad el. Volt év, — mint mondják — mikor 365-ször prédikált. Egyszer, midőn a tömeg miatt a szószékre nem juthatott, ablakon át, létrán került oda. A gyóntatásban is fáradhatatlan volt. Egyik útja alkalmával este szinte összeroskadva keresett kis pihenőt, mikor valaki jelentkezett, hogy a püspök elé bocsássák. Féltek, hogy merénylet készül. Végre nagynehezen Ferenc elé engedték. Amint belépett a püspök szobájába, az ajtót magára zárta és elvágta a csengetyű zsinagédját. Leborult a püspök elé és négy álló órán át végezte gyónását. Utána lóra pattant és elvágatott. Csak annyit tudtak meg róla, hogy 150 órányi utat tett meg, hogy a Szentnél gyónhasson.

Mikor Ferenc erőit gyengülni érezte, püspöki teendőinek egyrészét segédpüspökére bízta.

1622-ben felszólították, hogy XIII. Lajos üdvözlésére Avignonba menjen. Csupa engedelmességből és tiszteletből a világi hatalom iránt november 22-én el is indult. Az ünnepségek

után Lyonba ment. Karácsony előestéjén nagy buzgósággal prédikált. Másnap misézett, gyóntatott és délután az apáca-beöltöztetés szertartását végezte. Szent István napján még misézett. Szent János napján szélhűdés érte, de azért eszméletét és nyelve használatát nem veszítette el. A baj nem okozott neki akkora fájdalmat, mint az orvosok, akik nyakszirtjét és feje tetejét égették. Sőt lelkileg is gyötörték, nehogy letargiába essék. Nagy áhitattal elmondta a hitvallást, meggyónt és megáldozott. Másnap felvette a szentkenet szentségét és midőn ágya mellett a haldoklók letenyéjét végezték, e szavaknál „Istennek apró szentjei”, elhunyt 1622 december 28-án este 8 órakor, életének ötvenötödik, püspökségének huszadik évében. A gyász-hír csakhamar elterjedt és Lyon magának akarta megtartani a tisztességet, hogy Szent Ferenc ereklyéit őrizze. Csak Chantal anyja és több előkelő ismerős közbejöttének sikerült kivívni, hogy Olier, a püspöki helytartó a kiadott tilalmat feloldva megengedte, hogy a szent tetemet Annecybe szállítsák. Lyonnak csak a szívét hagyták meg. Itt pihent ez a nagyszerű szív egészen a forradalomig. Ma Trevisoban őrzik és tisztelik.

Mikor Chantal Szent Ferencről elbúcsúzott, csak annyit mondott: „Erős a meggyőződése, hogy Őt, Atyám, a szentek közé iktatják, és remélem, hogy ebben nekem is részem lesz.” Mire Ferenc: „Anyám, lehet, hogy Isten csodát művel, de akik szenttéavatásom tárgyalását bevégzik, még nem születtek meg.” Ezzel elvált a két Szent, míg lelkük az égben találkozott. Genf nagynevű püspökét VII. Sándor 1665 április 19-én a szentek közé iktatta s ünnepét január 29-re tűzte ki.

H a e f t e n B e n e d e k (1588—1648). Haeftenus néven ismert bencés apát Afflinghem-ben. Nagy Mária-tisztelő, és mint igazi bencés, a tudományok és művészetek buzgó előmozdítója. Maga is több művet írt. Egyikben, amely a „Schola cordis” címet viseli, elárulja az Úr Jézus Szíve iránti érzületét és áhítatát.

Az előszóban így ír: „Az volt a szándékom, hogy a bűnösöket — akik között az első én vagyok — Isten Szívéhez tereljem. Ámde, ha Te, aki bírod a szívek kulcsát, azokat meg nem nyitod, hiábavaló a beszédem. Azért beszélj hozzájuk s hajlítsd magadhoz a szíveket, hiszen azokat magadnak teremtetted. Szent Szívedhez esdeklem, szerettesd meg velük beszédem.”

Mikor Urunk szenvedéséről, nevezetesen oldalsebéről el-

mélkedik, így nyilatkozik: „Uram, azzal a lándzsával, amellyel átdöfték Szívedet, sebesítsd meg az én szívemet. Minek is teremtetél, Uram, ha veled egyesülni nem tudok? Ó, miért is nem sebesítették meg engem tevéled? Miattam, nem magadért szenvedsz és mégis te hordod a sebeket. Én vétkeztem, és Te, az ártatlan vezekeled helyettem. Add vissza, édes Jézus, nekünk a sebeket, vagy legalább engedd meg, hogy szívünk a kopjadöfést Veled viselje. Irtózom, hogy szívem seb nélkül legyen, mikor téged a kereszten megfeszítve látlak. Ó, teljesítsd kérésemet: sebesítsd meg büntetésül szívemet, ha vétkeztem; jutalmul, ha kitartott irántad való hűségem. Hol van végtelen igazságosságod, hol irgalmad? Hiszen Te mindig oly kegyelmes voltál! Miért vagy most keserű, akinek mindig csak édeségeit tapasztaltuk; miért fukar, akinek bőkezűségét megszoktuk? Hiszen én most nem napokat vagy csillagokat kérek tőled, hanem sebeket. Én, nyomorult szolga, szégyellem épségemet, mikor az én Istenem miattam sebeket visel. Ó sebesítsd meg a szegény bűnöst, akiért meghaltál (Lib. IV. Lect. 12.) Legszebben talán Jézus Szívéről a 14. olvasmányban elmélkedik: „Ó, ha én egyszer beléphetnék Jézus Szívébe! Nem húzódnám többé vissza, mint az a lándzsa, hanem örökre benne maradnék. Ó boldog Tamás, aki kezedet Jézus oldalába tehetted! Ámde lelkem, neked is szabad hozzá járulnod, mert hiszen Longinus a küszöböt számodra is megnyitotta. Menj tehát, szívem, Istenhez, Istened Szívéhez! Ott üsd fel sátorodat, rendezd be lakásodat! Te ne kézzel, ujjal érintsd a sebet, hanem dobd a kitárt Szívbe szívedet! Ime, megnyílt az üdvösség bárkájának ablaka. Ne utánozd a hollót, amely a bárkába vissza nem térve, a hullákra vadászott. Lépj be a Noé-bárkába, hogy a vízözönt elkerülve, ott nyugtot és üdvöt lelj!”

Caraffa Vince (1585—1649). A Jézustársaság általános főnöke (1646—1649) így szokott imádkozni: „Add, Uram, nekem Szívedet! Hiszen nálam jobb helyen volna, mintha te nálad marad. Ha a Szíved az enyém volna, akkor veled szeretnélek téged, aki mindenkinek szeretetét megérdemled. Míg ellenben most, hogy ez a Szív imádandó kebledben dobog, olyasmit szeret, ami ugyancsak magára vonta a kárhozatot, t. i. engem, aki a megvetésre méltó vagyok.”

Placidus a S. Theresia. A 17. század elején belga kármelita, aki Jézus Szívéről így elmélkedik: „Látom nyílt oldalát, átdöfött Szívét. Ó maga mondja, hogy a szeretet se-

bezte meg ennyire. (V. ö. Énekek éneke 4, 9.) Azért szenvedte Szíve a látható sebet, hogy higgyük benne a láthatatlan szeretetet. Azért nyílt meg Szíve, hogy érezzük ennek tűzhelyénél áldott melegét. Kettős volt sebe. Egyiket a szeretet nyíla, a másikat a katona lándzsája okozta, éspedig úgy, hogy az első a másodiknak csinált helyet. Mert különben a Mindenhatóság ezt a keblet minden vas ellen megvédte volna. Ámde Urunkat a szeretet annyira lefegyverezte, hogy védtelen, mezítelen lett isteni keble. Könnyű volt átdöfni alig hűlő Szívét. Adjunk hálát a mi megváltó Istenünknek, adjunk hálát, hogy megmutatta nekünk az Atyának irántunk való jóakarátát. Az Atya Szíve éppen olyan, mint azé, aki az Atyától született. Miért is az Úr Jézus méltán az Atya Szívének nevezhető. Valóban annyi bizonyítéka van az Atya Szívének (szeretetének), amennyi a sebe a Fiúisten testének. Ez a szeretet ugyan az Istenben öröktől fogva égett, de az idők teljén delelő napfény módjára tündökölt." (Lib. vitae. Placidus a S. Theresia Carmelita Duacensis in Belgio. Bruxelles, 1651.)

D'Outremann Péter S. J. (1652). Az isteni szeretetről szóló értekezése ötödik könyvének ezt a címet adja: „A hév szeretetnek mintaképe Krisztusnak megnyílt oldala vagy Szíve.” Ebben ezeket mondja: „Mármost az Isten szeretetét a maga székhelyén, a szívben, vagyis a központban keressük. Nemcsak az oldala nyílt meg, hanem a Szíve is. A Szentírás szerint a kopja oldalán nemcsak sebet ejtett, hanem rést ütött rajta; nemcsak ablakot, hanem ajtót nyitott. Ez a szívseb a salamoni templom kapuja, élővizek kútfeje, bejárás Krisztus kincseihez, forrása a szeretetnek. Valóban a szeretetnek bensőségét leginkább ez a seb mutatja. Jól mondja az Írás a lándzsát kegyetlen törnek, míg ellenben a szegeket édeseknek; mert míg a szegeket az élő s így üdvösségünk miatt azok után kívánczoló Krisztusnak testébe verték, a lándzsát már a kiszenvedettnek oldalába döfték s így ez csak édesanyjának okozott keserves fájdalmat. Urunk Szívét a szeretet már világra jöttkor kezdte sebesíteni, sőt a szeretet okozta sebet már a megtestesüléstől fogva viselte. Azért mondja Arany-szájú Szent János a lándzsát kulcsnak, amely a szeretettel teljes keblet megnyitotta.”

Huby Vince S. J. (1608—1693). Az egész Egyház által

elfogadott, mondhatnók hivatalos Jézus Szíve-tiszteletnek egyik előfutára Huby Vince.*

A vannes-i lelkigyakorlatos házban, ahol lelki megújhódást keresve, annyi különböző rendű és rangú egyén fordult meg, mindenki szobája asztalán három könyvet talált. Busäus S. J. „Elmélkedéseit”, Kempis könyvét „Krisztus követéséről” és egy harmadikat: „Isten és a mi Urunk Jézus Krisztus szeretetének gyakorlatáról”, amelyet P. Huby Vince írt. Ha e könyvet felnyitjuk, mindjárt az első lapon ájtatos imát találunk a Megfeszítetthez.

„Jó Jézusom, add, hogy ezen a seben és az én ajkamon keresztül Szíved szívembe szálljon, vagy pedig az én szívem menjen szent sebed útján a Te Szívedbe, hogy Tebenned éljek, Te pedig énbennem, s Tőled soha el ne szakadjak!

Ó, Jézus Szíve, amelyet az én gonosz szórakozottságaim unalommal terhelnek!

Ó, Jézus Szíve, melyet hiú örömeim szomorúságba merítenek!

Ó, Jézus Szíve, amelyet vágyaim vakmerősége félelembé ejt!

Ó, Jézus Szíve, amelyet vétkeim csúfsága szégyennel borít el!” stb.

Huby mint szónok lángolt az Úr Jézus Szíve iránti szeretlemtől és így nem csoda, hogy hallgatóit magával ragadta. Legegyszerűbb kifejezéseiben is tűz izzott és erő duzzadt. Így például mikor ezt mondta: „Ó Jézus, csak Te szeress minket! Mégegyszer mondom, csak Te szeress minket. Csak szeress minket, ó Jézus! Ezerszer mondom, százezerszer mondom: csak Te szeress minket, ó Jézus!”

„Jézus! Mit nem mond e szó a tökéletességről, nagyságról, de jóságról, szelidségről, gyengédségről, kegyről is! Ó, mily különbség van szív és szív között! A Te Szíved és az én szívem között! Ó, Jézus tiszta Szíve és a teremtmények szennyes szíve! Ó, Jézus türelmes Szíve és a teremtmények türelmetlen szíve! Ó, mily különbség van szív és szív között!”

Már Huby terjeszti Jézus Szíve érmeit és a rózsafüzért annak tiszteletére.

Évtizedeken át lelkivezetője volt *Nicolas Armella* nevű

* Histoire de la dévotion au Sacré Coeur. Par Hamon S. J. Beauchesne, Paris. 1628.

cselédleánynak (1606—1671), aki éveken keresztül Vannesben volt alkalmazásban.

Mint hogy a tanítvány mesterére vall és annak lelkületét tükrözteti, közlünk egyet-mást ennek a választott és kegyelmekkel kitüntetett leánynak lelki élményeiből. Maga Jézus nevezte őt a „szeretet leányának” s ezt szeráfi lángolásával valóban ki is érdemelte.

— — — — —

Armella, ki méltó volna, hogy egyszer az oltáron tiszteljük, a saját szívéből naponkint ezt a kis imát merítette: „Ó, keresztfeszített Szeretet, mi vitt téged arra, hogy oly kegyetlen halált tűrj és szenvedj értem? Ó Jézusom, add nekem a kegyelmet, hogy önmagamtól elszakadjak s veled a keresztfához szegezzenek. Ó Jézusom, kezed a kezemhez, lábad a lábamhoz szegezzék, szívemet mint a tiedét, lándzsával általverjék! Ó Jézusom, tedd, hogy vérem a véreddel buzogjon; Te bennem légy, én pedig Tebenned; a kereszten veled haljak meg! Ó Jézusom, add kegyelmed, hogy szerelmed eposszen s haljak meg attól a szánakozástól, hogy téged bántanak.”

Minden szenvedésben maga előtt látja Jézus Szívét feltárva, hogy bele meneküljön. Ő is felszólítja ismerőseit, ha keresik, csak Jézus Szívében keressék, ott biztos megtalálják. Mikor P. Hubyt Quimperbe rektornak kinevezték és vele együtt P. Rigoleuc Vannesből távozott, a szegény elárvult Armella így szólt hozzájuk: „Atyáim, az igazat megvallva igen érzem majd távollétüket, de ha azt tudom, hogy ott, ahová mennek, majd jobban szeretik az Istent, akkor kívánom, hogy csak menjenek, még ha sohasem látom viszont is az életben önöket.”

A búcsúzás napján Armella résztvesz P. Huby miséjén és megáldozik. A szentáldozás után a hálaadás alatt világosan hallja, amikor benső hang így szól hozzá: „Leányom, úgy bánok veled, mint a gyermekkel, akit kiragadnak dajkái karjából a végett, hogy atyjának házába vigyék, ahol majd jobb táplálékot adnak neki, mint aminőben eddig részesült. Így én is téged jobb házba viszlek, az én házamba akarlak elhelyezni.” „Hát hol van, Uram, a Te házad?” — kérdi Armella. Az Úr erre saját keblére, Szívére mutat. Armella felfigyel, de íme, a Szívet üresnek, mintegy kifosztottnak találja. Felkiált: „Uram, Te azt mondtad, ez a Te házad; ám én ebből mitsem látok.” Semmi felelet. De nagy békét tapasztal. A szent-

mise után elbeszéli mindezt Hubynak, ami a Páttert nagyon megvigasztalja. Huby távozása után Armella úgy érzi, hogy a Szívbe van zárva. Később így nyilatkozik: „Magam Jézus Szívébe annyira bezárva érzem, tapasztalom; akkora szeretettel, dicsőséggel és szabadsággal, hogy azt fel sem foghatom, teljesen szabad vagyok benne, ahogy jólesik. Semmi sem akadályoz.”

Nouet Jakab S. J. (1605—1680.) Már Eudes és Croiset előtt mint teológus beszél Jézus Szívéről. Nagy művének (*L'homme d'oraison, ses méditations et entretiens pour tous les jours de l'année.* Paris chez Francois Muget. 1675) harmadik részében már kifejezetten (ex professo) tárgyal nagyszerű témájáról, Jézus Szívéről, sőt a Bevezetést is Neki szenteli. Beszél Jézus dicsőséges állapotának hármasságáról: a földön, az égben és az Eucharishtiában. Szerinte a legjobb eszköz azokban részesedni, az, ha az ember az önszeretetet az istenszeretettel helyettesíti. Hogy erről kitűnő eszmét alkossunk, elég Jézus szent Szívét szemlélnünk, amelyet a keresztfán megnyitottak, s amely a feltámadás után is nyitva maradt, hogy abba mindig bejuthassunk. Hetvenéves korában írja Nouet ezeket a sorokat, miután szerzetesi pályáját sok eredménnyel és nagy tisztelettel járta meg. Tanította a szónoklást, maga is kiváló szónok, több helyen előjáró s a párizsi professzus-ház lelkiatyja. A híres Lallemment Lajos azt állítja róla, hogy 1634-ben Bourgesben, március 19-én, Szent József ünnepén, ennek a dicső Pátriárkának, Jézus nevelőatyjának közbenjárására kapta meg a kegyelmet, hogy Urunk Jézusunkról méltóan tudott írni. Könyve még ma sem évült el. Legjobb magyarázata Szent Ignác lelkigyakorlatainak. Az ott kapott anyag felett elmélkedve jut el, mintegy természetszerűen Jézus Szívéhez. A szent seb szerinte az Istenség kapuja, a szűzi test annak előcsarnoka, Krisztus lelke a szentély, az isteni Személy a szentek Szentje. Idézett könyvében így szól: „Szerelmes Udvozítóm, esedezve kérlek isteni Szívedre, amelyet számunkra megnyitottál, hogy abba mint menedékhelybe bevonulhassak. Add, hogy szent oldaladhoz oly szorosan ragaszkodjam, hogy abból soha el ne távozhassam.”

Eudes János.* (1601—1680.) Amint a kis makkban már megvan elemeiben az egész óriási tölgy, úgy volt meg már kezdetben az isteni kinyilatkoztatásban, mintegy gyökérben, csirában minden igazság, amelyet Isten az emberiség javára, üdvére kijelenteni, közölni akart. Látjuk ezt könyvünkben az Úr Jézus Szíve tiszteletére vonatkozólag is. Most egyik oly kitűnő férfiú élete és működése vázolásához jutottunk, akinek lelke előtt az Úr Jézus Szíve tisztelete már csaknem egész valóságában, terjedelmében és rendeltetésében bontakozik ki. Nem ugyan jelenések és kinyilatkoztatások által, mint majd Alacoque Szent Margitnál látjuk, hanem belső sugalmak útján. Eudes nem kap még — mint Margit — *hivatalos* küldetést az egész Egyházhoz, de valójában már mint Jézus Szíve elhívott apostola működik és bejelenti, hogy az isteni Nap már-már felkelőben van. Ez okolja meg, hogy életére kissé bővebben kiterjeszkedünk.

Eudes János 1601 november 14-én született az Argenton melletti Ri községben, a seézi egyházmegyében. Atyja, Izsák sebész, anyja Corbin Márta. Házasságuk negyedik évében sok ima és fogadalom által esdették ki Istentől az első gyermeket, Jánost, ezt a nagy ajándékot, aki az Egyház legragyogóbb csillagai közé tartozik és a család örök dicsősége lett. A buzgó keresztény házaspárt János után még hat gyermekkel áldotta meg az Isten; két fiúval és négy leánnyal. A fiúk közül Ferencből kitűnő író, Károlyból pedig neves, keresett orvos lett.

Jánosban már zsenge korában mutatkoznak a későbbi nagy életszentség jelei. Ha eltűnik otthonról, tudják, hol kell őt keresni. A templomban és annak rejtett zúgában, ahol mély imából kell őt felébreszteni. Blannette Joakim, a jeles pap és tanító a gyermek lelkiatyja. Már tizenkétéves korában, hosszas és alapos előkészítés után, pünkösöd vasárnapján az Úr asztalához engedte. Abban az időben ez különös kitüntetés volt, hiszen csak jóval idősebbeket bocsátottak a szent áldozáshoz. János végtelenül hálás volt ezért a kegyelemért s ettől fogva nemcsak húsvétkor, — az akkori szomorú szokás szerint — hanem havonta áldozott. Már tizennégyéves korában elhatározta, hogy tisztán és egészen Istennek szolgálva tölti

* Források Zádorin kívül dr. Ajtai-Ackermann Kálmán: Eudes Szent János élete. Die Tugenden des ehrwürdigen Dieners Gottes Johann Eudes P. Herambourg übersetzt v. Jos. Jarosch. Wien und Pest, Carl. Sartori. 1878.

majd életét. Atyja Caenbe adja a jezsuiták kollégiumába, ahol a jámborságban és tudásban egyaránt kitűnt. Mint nagy Mária-tisztelő, buzgó kongreganista lett. Elvégezve tanulmányait, 19 éves korában Seézben felveszi a kisebb rendeket. Utána Caenbe tér vissza, ahol a teológiát hallgatja. Itt érlelődött meg benne a gondolat és elhatározás, hogy a Néri Szent Fülöp által alapított Oratóriumba lép. Ez papi társaság volt, amely feladatául a nevelést, főleg a *papképzést* tűzte ki. Miután ellenkező édes-atyjával a hősi csatát megvívta, elbúcsúzott kedves szüleitől és testvéreitől, lóra pattant és Párizsig meg se állott. Itt a híres Berulle atya fogadta és az Oratóriumba kész örömmel felvette.

Eudes szent félelemmel készült most már az áldozópapi rend felvételére. Az előkészületre csaknem egy egész évet fordított. Végre 1625 december 20-án a püspöki kézfeltevés őt „alter Christus”-sá, „második Krisztus”-sá, áldozópappá avatta.

Ettől fogva a szentmise lett legnagyobb ájtatossága. Istentől, mint legnagyobb kegyelmet kérte, hogy azt mindennap bemutathassa. „A szentmise oly nagy kegyelem, — mondotta — hogy három örökkévalóság kellene ahhoz, hogy hozzá méltók legyünk; egy a készülethez, egy a végzéséhez és egy a hálaadáshoz.

Ügylátszik, a nagy szellemi és lelki erőfeszítés volt az, ami őt két évre sínylődő állapotba juttatta. Külső munkára képtelen lévén, idejét a Szentírás tanulmányozására fordította. Ebből egész életében óriási haszna volt. Közben egészsége is megerősödött, mert különben emberileg képtelen lett volna arra az óriási feladatra, amely apostoli buzgalmára az 1627. év nyarán és őszén várt. Szülőföldjén ugyanis kitört a rettentő dögvész, amely — főleg a középkorban — annyszor megtizedelte Európát. Aki tudott, menekült ilyenkor, nem ritkán a ragályt is magával cipelve és méginkább terjesztve. János csendes, falusi magányát otthagyva, siet, repül oda, ahol a testi és a vele együtt járó lelki nyomor enyhítésre szorul. Eleinte még szállást sem kap, mert a ragálytól való félelemből még a papok is elzárkóztak. Az Oltáriszentséggel a keblén reggeltől estig lótfut egyik haldoklótól a másikig, hogy őket a kimúlásra előkészítse. Este pedig a még egészségeseket gyóntatja, akiket a haláltól való félelem terel hozzá, hogy lelkük ügyét rendezzék. Alig tört meg Argenton vidékén a dögvész, mikor Caenben tört ki. Visszatér tehát ide, hogy folytassa az ember-

feletti munkát. A hőslelkű kapucinusokban és jezsuitákban segítsége is volt. Hogy senkinek terhére ne legyen, maga egy bencés apácakolostor kertjében levő nagy hordóban keresett szállást. Oda küldte ki neki a főnöknő naponként az ennivalót. Eudes felszólította a népet, hogy ünnepélyesen ajánlják fel magukat a Boldogságos Szűznek, a Betegek Gyógyítójának. Mikor a felajánlás valóban megtörtént, a betegség is hamarosan megszűnt. A túlfeszített munka azonban Szentünket kimerítette és halálos betegségbe ejtette. Már a nagybetegek segítségét is feladták neki. Az egész város könyörgött „apostoláért”. Isten meghallgatta a közös imát s megnyujtotta az önfeláldozó fiatal pap életét. Elöljárói most a caeni Oratórium vezetőjévé nevezték ki, a roueni érsek pedig a normandiai missziókat bízta reá. Vagy 112 missziót tartott. Egy-egy legalább egy hónapig tartott. Ezenkívül nagybőjti, ádventi szónoklatokat, konferenciákat vállalt s óriási haszonnal lelkigyakorlatokat adott. Csakugyan, amint szent papoknál nem ritka eset, sok más helyett dolgozott. Egy gondolat azonban szüntelenül foglalkoztatta s nem hagyott nyugtot neki. Hiszen az ő vezéreszméje, mikor az Oratóriumba lépett, az volt, hogy ott Istentől kapott tehetségeit a papnevelés ügyében értékesítheti, aminél az Egyházban égetőbb szükségét nem ismert. És ime, az Oratóriumban ez a munka szinte háttérbe szorult. Miért is, sok lelki tusa után, püspöki jóváhagyással 1643 március 24-én az Oratóriumot — amelynek 20 éven át tagja volt — elhagyta s „Jézus és Mária Kongregációja” címen új társulatot alapított, amelynek tagjait róla közönségesen „eudistáknak” nevezik. Máig is áldásosan működnek, különösen a papnevelés terén. Eudes Caenben legott szemináriumot létesített, amelyet két püspök megerősített és maga a király nyílt levélben jóváhagyott.

Első alapítását számos más követte. Így Coutencesben (1650), Lisieuxben (1653), Rouenban (1658), Evreuxben (1667) és Rennesben (1670).

Hogy mily fontosságot tulajdonított ennek a munkának, elárulják szavai: „Azoknak a nevelésével foglalkozni, akik a papságra készülnek, annyit tesz, mint a megmentőket megmenteni, a vezetőket vezetni, a tanítókat tanítani, a pásztorokat a jó legelőre vezetni, a világitókat megvilágosítani, a szenteket még inkább megszentelni.”

Ennek az ügynek minden egyebet alárendelt és kész volt

legjobb erőit a népmisziókból kivonni, ha a papnevelés érdeke így követelte. A növendékekbe a bűn utálata és az erény lelkesedése mellett főleg az Egyház iránti ragaszkodást igyekezett beoltani. Így szólt pl. hozzájuk: „Megvan-e szívükben Krisztus jegyese, az Egyház iránt az a bensőséges vonzalom, amely Jákob szívében élt Rachel iránt? S habár most nem is kötelességük, mint Jákobnak volt, 14 éven át szolgálni jegyeséért, de mégis vágnak-e rá, hogy mielőbb szolgálatába álljanak? Van-e szívükben hódolat és engedelmesség szentséges atyánk, a Pápa iránt? Tisztelik-e az egyházmegye püspökét és pásztorait? Nézzék ezeknek személyében magát Jézust, hogy be ne teljesedjék önökön a fenyegetés: „Aki titeket megvet, engem vet meg.” (Lk. 10, 16.)

Eudes — főleg misziói alkalmával — sok megtérő Magdolnát látott az Úr Jézus isteni Szívéhez visszatérni, akiknek állhatatossága azonban, ha őket magukra hagyja, biztosítva nem volt. Ezek számára 1641 november 25-én Caenben közadakozásból házat nyitott s ennek vezetését előbb Morin kisserény és néhány önkéntes társnőjére bízta. Később — midőn ez a vezetőség nem vált be — a Vizitációs apácarendet kérte fel, hogy a gondozást és irányítást vállalja. És csakugyan, a kitűnő Patin Franciska vizitációs nővér a műnek nagy lendületet adott. Az alapításnak azonban — mint minden igazán jó dolognak — megvolt a sok ellenzője is. A jóakaró Angennes főpásztor utóda, Molé püspök, szintén ezek közé tartozott, ami Eudesnek rendkívül sok szenvedésre és megaláztatásra szolgált alkalmul. Az alapítás dicsőségét is elvitatták tőle, sőt intézménye lelki vezetésétől is eltiltották. Az Isten előtt oly kedves mű azonban alapítójával együtt dicsőségesen megállta a próbát s 1666 január 2-án a „Miasszonyunk szeretetéről nevezett Kongregáció” pápai jóváhagyást is nyert. Még a francia forradalom sem tudta egészen megsemmisíteni.

Pelletier Szent Eufrázia Mária, családi néven Róza Virginia (1796—1868) angersi főnöknő, belátva az egységben rejlő óriási erőt, a Miasszonyunk szeretetéről nevezett Kongregáció házait egyesítette s Eudes művét „A jó Pásztorról nevezett Miasszonyunk szerzete” címen új formába öntötte s annak páratlan lendületet adott. Az egész világon ezidőszent kb. 320 házban 9200 jó pásztor-szerzetesnő buzgólkodik, mintegy 58,000 növendék és 2600 „Magdolna” vezetésében. Hazánkban

Budapesten (III. ker. Szöllő-utca 60.), Kecskeméten és Ikerváron fejtenek ki áldásos működést.

Hogy Eudessel aránylag ekkora részletességgel foglalkoztunk, azt nagy érdemei okolják meg, amelyeket Jézus Szíve tiszteletének terjesztésében szerzett. Ezeket elvitatni a legnagyobb igazságtalanság lenne. Ramière S. J. a „Le messenger du Coeur de Jésus (a francia Jézus Szíve Hírnöke) 1871 szeptemberi számában erről így nyilatkozik: „Habár a dicsőséges Margit kapta legelőször a *hivatalos* (autentikus) megbízást, hogy behozhassa Jézus Szívének ünnepét, de azért tartozunk az igazságnak azzal a kijelentéssel, hogy Eudes megérdemli a címet: „Jézus Szíve imádásának és Szűz Mária Szíve tiszteletének első apostola.” A különböző rendek közt az általa alapított szerzetek az elsők, amelyek Jézus Szívéről vannak elnevezve. És Nilles klasszikus művében (*De rationibus festi*) a 178. lapon kijelenti: „Mindkettő, az Eudisták és Jezsuiták rendje egészen különös módon hivatott, hogy a Jézus Szíve-tiszteletet terjessze.”

Eudest a lelki élet nagy mesterei: Berulle, Condren, Olier, az Úr emberi természetének mind alaposabb ismeretére nevelték. A megtestesülés titka szinte önkénytelenül elvezette őt az isteni Szívhez. Ismerte jól a Szent Gertrudnak, Szent Mechtildisznek s Szent Brigittának adott kijelentéseket. Ezekben bő tápot nyert áhítata Jézus és Mária személye iránt, amelyet a *szív* foglal össze és juttat kifejezésre. Életének legmélyebb és szinte egyetlen rúgója Jézus és Mária iránti szeretete volt. Midőn rendjeit megalapította, akkor sem akart *voltaképen* egyebet, mint az embert, lehetőleg *minden* embert, Jézus és Mária Szívéhez vezetni. Miért is a férfi-rendet 1641-ben, a nőit pedig 1643-ban Jézus Szívének ajánlja fel. Azért is jól és szépen mondja Jollain, bayeuxi kanonok Caenben Eudes felett tartott gyászbeszédében: „Valamint veronai Szent Zenó a Fiúistent az Atya Szíve méltó lakójának nevezi (*nobilis paterni cordis inquilinus*), mert öröktől fogva az Atya keblében lakik, éppúgy joggal állíthatjuk, hogy Eudes társaságának tagjai „Jézus legszentebb Szívének lakói.”

Eudes megkívánta, hogy lelki fiai és leányai Jézus és Mária Szíve tiszteletének született apostolai legyenek. Nem is adott nekik más pártfogót. Címerül szívet rendelt nekik, amely Jézus és Mária képeit fogja körül. Áhítatgyakorlataikban, imáikban és énekeikben a központi helyet e két Szív foglalja el. Így a

tagok kétszer napjában az oltár elé térdelve, imádásukat így kezdik: „Ave Cor sanctissimum, ave Cor amatissimum Jesu et Mariae!” „Üdvözlégy, szentséges Szív; üdvözlégy, Jézus és Mária legszeretettebb Szíve!” Lelki dolgaikat pedig ezzel a fohászmával végzik: „Benedictum sit Cor amatissimum Jesu et Mariae in aeternum et ultra.” „Jézus és Mária legszeretettebb Szíve áldott legyen most és mindörökre!”

Eudes igyekezett már XIV. Lajos édesanyjának, ausztriai Annának lelkébe a Jézus Szíve-áhítatot beoltani. Ez a királyi családra és az országra bizonynyal nem maradt hatástalan. Ez magyarázza azt is, hogy a szerencsétlen XVI. Lajosnál fogékony talajra talált P. Hébert eudista felhívása, hogy végveszélyben Jézus Szívében keressen menedéket s magát, családját és országát Jézus Szívének ajánlja. Maga Hébert 1792 szeptember 2-án, a Párizs melletti Carnesben nyerte el a vértanúság dicső koronáját.

Eudes és lelki családja csakugyan nem mulasztott el semmit, amit a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésében tehetett. A tartott népmissziókban mindenütt prédikálják Jézus Szívét s a híveket a szentséges Szív imádására társulatokba tömörítik. Elsősorban természetesen a szemináriumok növendékeinek szívében igyekeznek ezt az áhítatot megalapozni. Csupán 1674 és 1675-ben X. Kelemen pápa hat brevét küldött az eudista szemináriumokban felállított és felállítandó jámbor társulatok jóváhagyására, amelyek „sub invocatione Cordis Jesu et Mariae”, Jézus és Mária Szíve tiszteletére alakultak. Ezek voltak tehát az első — Róma által elismert és helyeselt — egyesületek Jézus Szíve tiszteletére.

Eudes továbbá afféle harmadrendet is szervezett, „A Szűzanya szent Szíve gyermekeinek társulatát”, azon elvből kiindulva, hogy „Per Mariam ad Jesum”, Mária által jutunk Jézushoz. Nagyon jellemző és megszívlelendő elv ez, amikor Jézus Szíve ügyében apostolkodunk. Ez a társulat a forradalomig kb. 15,000 tagot számlált.

Eudes a tollat is megragadta eszméinek terjesztésére és a két Szív tiszteletének mind hathatósabb és eredményesebb előmozdítására. Művei közt különös említést érdemel „A legszentebb Szűz csodálatos Szívéről szóló könyv”. A hatalmas negyedréthű, 700 oldalra terjedő könyv, amelyet Eudes 1680 július 25-én, tehát kevéssel halála előtt fejezett be, az utolsó 100 lapon Jézus Szívéről tárgyal. Erről a témáról más

könyveket is írt. Egy levélben maga beszéli el, hogy egyik ily könyvét 1648-ban Autunben bizonyos apáca beteg szemére tette, és azonnal meggyógyult. Maga Galliffet S. J., a Jézus Szíve-irodalom egyik klasszikusa 50 évvel később, midőn „Értekezés Jézus Szívéről” című művét írja, sokat merít Eudes könyveiből.

Eudes műveiben már határozottan vallja, hogy az áhítat tárgya, amit mi imádunk, Jézus testi Szíve, amelyet azonban az istenség — mint teste többi részeit — magának tulajdonított és így „deifikált,” „istenített”.

Eudesnek a Jézus Szíve-áhítat terjesztése miatt sokat kellett szenvednie és számos ellenséggel megküzdenie. Főleg mikor az Úr Szíve tiszteletére zsolozsmát szerkesztett és a Szent Szív ünnepének behozatalát szorgalmazta. Sokan azért támadták, mert újítást láttak benne, mások meg éppen nem, vagy pedig félreértették. A Janzen-féle eretnokség ellenmértégét látta benne és azért dühödten ostromolta. Még maguk a francia Oratóriumosok is (1674) — Eudes egykori társai — vádlóiratot szerkesztenek és küldenek Rómába. Voltak, akik Eudest azzal is meggyanúsították, hogy „Mária Szíve” alatt volta-képen — mint rajongó — lelki gyermekének, Des Vallées Máriának szívét érti és azt akarja ünnepeltetni. Az erről szóló gúnyiratot a normand püspöki konferencia elé is terjesztik.

A viharok között Eudes a célra irányzott szemmel egyenesen és sziklaszilárdan áll. Isten ügyének elvégre előbb vagy utóbb, de győznie kell. Nagy vigaszára volt, hogy eszméit 15 hittudós, sőt maga Róma is megvizsgálta és helybenhagyta. A jó szellemű szerzetesrendek, nevezetesen az Orsolyiták, Kármeliták, Miasszonyunkról nevezett szerzetesnők, a legszentebb Szentségről nevezett bencés apácák felkarolták ez áhítatot. Debar Katalin bencés főnöknő pedig terjesztésének való-ságos lelkévé váltott.

Eudes egyik főcélja s törekvéseinek csúcspontja az *ünnep* behozatala volt, amely legalkalmasabb, hogy az áhítatot Jézus és Mária Szíve iránt rögzítse és megörökítse.

Először Mária Szíve-ünnepére gondol, mert Jézushoz Mária vezet. Törekvése sikerrel is jár. Mária Szíve-ünnepét először az autuni katedrálisban, Ragny püspök engedélyével, 1648 február 8-án, egy misszió alkalmával ülik meg nagy lelkesedéssel. Ekkor mondták az első szentmisét Szűz Mária Szívéről. Néhány hónappal előbb (1647 július 22-én) nem messze, Lautecourtban

született Alacoque Margit, az Úr Jézus Szíve apostolnője. Ime, Szűz Mária már ringatja Jézus Szíve-tiszteletének bölcsőjét. A zsolozsmában, amelyet ez alkalommal Autunben és vidékén végeztek, már sok célzás van Jézus Szívére. Huszonhét évvel később Szent Margit feljegyzései közt azt találjuk, hogy éppen Szűz Mária Szíve-ünnepén, február 8-án kapja egyik nevezetes kijelentését Jézus Szívéről és a megbízatást, hogy annak tiszteletét terjessze. Tehát Eudes mint Mária Margit előhírnöke mutatkozik be.

Az autuni sikertől fellelkесedve Eudes most már sorra alapítja egyesületeit Mária Szíve tiszteletére, s Soissonsban, Evreuxban, Bourgesban püspöki jóváhagyásokat kap hozzá. Több püspök, így a coutancesi, lisieuxi, a zsolozsmát is ajánlja.

Tárgyunktól legfeljebb csak látszólag térünk el. Eudes előtt ugyanis Mária Szíve Jézus Szívével szinte egybeolvad. „Coutancesban épült — írja Eudes — az első templom Mária Szíve tiszteletére, amely egy az ő forrón szeretett Fia Szívével. Ezt a felfogást azidőszert a Szentszék is osztja. Mikor X. Kelemen egy testvérületet hagy jóvá (1674), egyben annak székhelyét megjelölve „Ecclesia seu Capella Cordis Jesu et Mariae”-t említ.

Miután Szűz Mária Szíve ünnepe már létesült, sőt Vendome bíboros, X. Kelemen „a latere” követé által elismerést is nyert, Eudes azon fáradt, hogy ezt a tiszteletet Jézus szent-séges Szíve annál inkább megnyerje. Erre kitűnő alkalom kínálkozott, midőn Eudes több misszionáriussal együtt Rennesben ádventtől egész húsvétig (1670 április 18-ig) rendkívül sikerült missziót tartott. A hatás és a lelkesedés óriási volt! Ez de la Vieuville püspököt arra bírta, hogy az egyházmegyei szeminárium vezetését azonnal az eudistákra bízsa. Egyben 1670 március 28-án okmányt állított ki, amelyben megengedte, hogy a nevezett kongregáció tagjai (eudisták) évenként Jézus Szíve ünnepét oktavával, erre a célra szerkesztett misével és zsolozsmával megüljék, s ezt a zsolozsmát minden hó első csütörtökjén duplex ritussal végezdhessék. Úgy látszik, ez az első okmány Jézus Szíve ünnepére vonatkozólag. S valóban, de la Vieuville püspök még azon évben ily miseformát és zsolozsmát hagyott jóvá. Példáját követték 1670-ben a coutancesi s még ugyanazon évben az evreuxi püspök, a következő évben pedig a roueni érsek, a bayeuxi és lisieuxi püspökök.

1670-ben a Sorbonne tudósai is helybenhagyták az Eudes-

féle zsolozsmát. Izelítőül közlünk valamit egyik himnuszából:

Siessetek, ó nemzetek,
Atyánknak Szíve itt dobog,
Szeret mindenkit, jöjjetek,
Szerelme tüze fellobog.

Im' tűzben ég a szeretet!
Szívet a Szívhez hozzatok.
Szív táplálja e tűzhelyet,
Szívektől izzik, s így lobog.

(Ajtai Ackermann.)

Eudes megoldotta feladatát, élete napja alkonyodott. A letűnni készülő napnak utolsó hatalmas fellobbanása az 1675-ben Saint-Lô-ban tartott missziója volt. Ez számára igazi diadalt jelentett. „Mindenki az agg harcost akarta látni és hallani, — írják róla — azt, aki elhatározta, hogy lelkét az Őrért viselt harcban leheli ki. A tömeg oly nagy volt, hogy Eudes atyának nap-nap után a téren, a szabad ég alatt kellett prédikálnia. Ámbár a szél mindenünnen fújt és a tiszteletreméltó aggastyán már 75 éves volt, hangja mégis a legtávolabbi részekre is elhallatszott. Talán sohasem beszélt melegebben és soha jobban meg nem értette őt a körülvevő tomboló tömeg.”

E misszió után — egy-két alkalmi beszédet leszámítva — szószerűkre nem lépett.

Betegségek gyötörték, amelyek az életszentségnek kísérői szoktak lenni. Még inkább gyötörte őt királyának, XIV. Lajosnak neheztese, amelyre bizonyos, róla terjesztett rágalmak szolgáltatnak okot. Azzal vádolták ugyanis Eudest, hogy Rómában a nagy fejedelem érdekei ellen dolgozik. Hacsak saját személyéről lett volna szó, hallgatott volna. Minthogy azonban a királyi kegy a Kongregációra életet és halált, létet és nemlétet jelentett, kihallgatásért folyamodott, amit — hála jóakaróinak — meg is nyert.

A király közös kihallgatáson sok előkelőség jelenlétében fogadta. Mindjárt először hozzá lépett. Meghallgatva előterjesztését és védekezését, XIV. Lajos így válaszolt: „Igen örvendek, hogy önt láthatom, kiról már sokat beszéltek nekem. Meggyőződésem, hogy rendje és ön nagy hasznára van országomnak. Folytassa csak tovább jótékony munkásságát! Örömmel látom megint viszont, s bármily alkalom kínálkozik is, se gítem és pártfogolom önöket.”

Ez volt Eudesnek utolsó legnagyobb földi vigasztalása és méltó elismerése a sok és nagy jónak, amelyet Isten, Egyház és haza érdekében művelt.

Ez a párizsi út azonban nagyon megviselte. Fájdalmas betegségbe esett, amely számára a halál közeledtét jelentette. Megválasztatta utódját, az érdemekben gazdag P. Blouet de Camilly személyében. Megtette utolsó intézkedéseit. A haldoklók szentségeit alázatos, bűnbánó lélekkel, de egyben biztos reménységgel fogadta. Meghatottan búcsúzott el lelki családjától s 1680 augusztus 19-én délután 3 órakor, csaknem 79 éves korában boldogan elhunyt az Urban. XI. Pius 1925 május 31-én a Szentek sorába iktatta. Emlékét augusztus 19-én ünnepeljük.

JÉZUS SZENT SZÍVE KÉPEI

Mielőtt a második korszak tárgyalását lezárnók, bizonynyal nem lesz érdektelen néhány adatot közölnünk amaz emlékekből is, amelyek Jézus Szívének ábrázolásáról fennmaradtak.

Szellemi-érzéki természetünk egyik folyamánya, hogy amit gondolunk, érezünk, szeretünk, azt szívesen ábrázoljuk, hogy így lehetőleg állandóan magunk előtt láthassuk, mintegy megörökítsük. Így vagyunk az Úr Jézus Szent Szívével is.

A szent sebek képei már ősrégiek. Ezek közt természetesen a szívsebnek jut a központi, vezérszerep. Többnyire nagyobb alakban is van a szív feltüntetve és a többi seb csak köríti azt. Ezeket olykor csupán szegekkel, rózsákkal vagy vércseppekkel helyettesítik, szimbolizálják. A szívet olykor töviskoronával, majd meg e nélkül tüntetik fel. A szívképeket leggyakrabban a szenvedésszörkökkel ábrázolják.

A német-római császárok lándzsát birtokoltak. Ez az igazinak — mellyel Krisztus oldalát átszúrták — részecskéjét zárta magában. A közhit azonban az eredeti lándzsának tartotta. Miért is egyszerűen csak az „Úr lándzsájának” nevezték.

IV. Károly császár, mikor 1350-ben ezt az „Úr lándzsáját” egyéb kincsekkel együtt neki átadták, Prágába vitette. A huszita zavargások idején Zsigmond 1424-ben a szent lándzsát mint féltett kincset Nürnbergbe szállíttatta. Az átvitelt V. Márton már a következő évben jóváhagyta, és elrendelte, hogy a

szent lándzsát mindig egyik templomban kell őrizni. A lándzsa-
ünnepet ettől fogva nagy fénnel ünnepelték. Az ünnep alkal-
mul szolgált, hogy szentképek is készüljenek. Ezeken a Szív
megint csak a középhelyre került. Körülötte a szenvedésszö-
zők csoportosultak és felírások szerepeltek. A közhit, hogy az
igazi lándzsát látják maguk előtt, azt a hő vágyat ébresztette
a hívekben, hogy valami emléket kapjanak róla. Miért is
természetes nagyságú szívképeket készítettek és azokat a
lándzsával átszuratták. Utána nagy kegyelettel mint ereklyét
vitték haza Nürnbergből. A felírás a szívképen többnyire ez
volt: „Ezt a szívet átszúrták a mi Urunk Jézus Krisztus lán-
dzsájával.”

Az igazi lándzsát, vagyis inkább annak nagyobb részét a
kereszteshadjáratok alatt Konstantinápolyba hozták s azt
1492-ben II. Bajazet szultán VIII. Incének ajándékozta. Nagy
ünnepélyességgel szállították azt át Rómába és a Szent Péter-
templomban helyezték el. A lándzsahegy szélessége és nagy-
sága fogalmat ad az Úr Jézus szívsebérol. A kegyelet azt ter-
mészetes nagyságban óhajtja látni. Miért is szívképeket készi-
tettek, amelyeken e felírás olvasható: „A szívben lévő belső
kör mutatja Krisztus sebének igazi hosszúságát és szélességét.
Aki bánatos gyónás után ájtatosan ránéz, XIII. Ince engedel-
méből hétévi bűcsút nyer.”

De maradt a Szent Szív-képekből elég számos egyéb emlék
is. A Brixen melletti *Mellaunban* (Tirol) a kicsiny templom
egyik freskója az utolsó ítéletet tünteti fel. A kép 1464-ből
származik. Fenn az isteni Bíró ül felhőtrónusán. Lába körül a
Szent Szűz és az apostolok csoportosulnak. Alább Krisztus
keresztje elválasztja az üdvözülteket a kárhozottaktól. A ke-
resztet angyal öleli át, szemrehányó tekintetet vetve az elkár-
hozottakra. Másik kezével az Úr Jézus keresztjén lévő Szívre
mutat. A kereszten a szenvedés eszközei is fel vannak aggatva.
Az egész kép úgylátszik, a Jelenések könyvének emez igéit
jeleníti meg: „Íme, a felhőkön jön és látni fogja őt minden
szem és akik őt általverték . . .” (Jel. k. 1, 7.) Mindez bizonyítja,
hogy a Szent Szív tisztelete a 15. században már meglehető-
sen elterjedt. W. L. Schreiber képkatalógusában az 1440—1600.
évek közti időszakból a Szent Szív-képeknek mintegy harminc-
négy féle ábrázolását sorolja fel. A protestantizmus és janze-
nizmus tehát a 15., illetőleg következő századokban a Szent

Szív tisztelete ellen támadva, sokszázados hagyománnyal találja magát szemben.

A 15. századból származó bajor tegernsee-i palla ugyan-
csak Jézus Szívét tünteti fel sebbel, töviskoronával s körös-
körül a szenvedésszerekkel.*

Jézus Szíve hazánk multjában**

A kelő hajnal előbb a magas bérceket világítja meg s csak miután ezek jóideig hirdették a közelgő napot, árad szét a fényesség az addig homályba burkolt völgyeken s érzik a meleget az alatt lakók. Így derengett, hajnalodott Jézus Szíve, mint a nap az ősi Egyház egén, míg végre napjainkban delelőjét tartja és az egész Egyházat, sőt az egész világot élteti, melengeti, bevilágítja. Eleinte — mint eddig már láthattuk — mind több választott lélek szerzett róla tudomást és élvezte azt mint kegyelem- és vigaszforrást; míg végre közkinccsé vált.

Édes hazánk sem maradt Jézus Szívének mostoha gyermeke, sőt a középkorban talán Németország után a Jézus Szívetiszteletben a második helyet vitathatja magának. Nálunk is voltak Szentek, szűzek, akik Krisztus megnyílt oldalában, mint sziklahasadékban kerestek menedékhelyet és az isteni Nap sugaraiban szemlélődő lélekkel sütkéreztek. Dereng már ez a tisztelet, áhítat Jézus Szíve iránt az Árpád- és vegyesházból való királyaink alatt, a magyar hitbuzgalomnak emez aranykorában, midőn nemes főúri családaink leányai a zárdákat szinte megostromolják, hogy azokba bejutva magukat menygyeji Jegyesüknek szenteljék. Még földi koronákat is letettek lábai elé.

Csak magából az Árpád-házból négy királyleány keresett ebben a sziklahasadékban otthont, menedéket: Szent Erzsébet, II. Endre leánya, Boldog Margit, IV. Béla leánya, Erzsébet, V. István szülöttje s egy harmadik Erzsébet, ugyancsak Árpád-

* V. ö. Hattler: „Die bildliche Darstellung der göttlichen Herz Jesu-Idee.” Rauch. 1894. Innsbruck.)

** Zádori könyvének ez a fejezete a kitűnő szerzőnek irodalmunkban egyedülálló, önálló és értékes kutatásait adja elő. Egyes kisebb betoldásokat Tóth Mike S. J. „Hajdan és most” című értékes művéből vesszük. Egyébként mindent átveszünk Zádoritól. A forrásokból való összehasonlítást pótlásokkal és helyesbítésekkel Csikós Éva tanár eszközölte.

házi sarjadék. Kétségtelen, hogy ezek már külföldi testvéreik példájára, akikkel főképen lefordított imakönyvek s gyóntatóik révén bizonyos összeköttetésben voltak, már ismerték Jézus Szívét s iránta áhitattal teltek el. Erre azonban eddig ismert írott adataink alig vannak.

A középkori kódexirodalomban már rendelkezünk néhány bizonyossággal. Nevezetesen Szent Bernát himnusza a megfeszített Jézushoz számos fordításban maradt reánk. Márpedig ennek minden sora lángoló szeretetet lehel az isteni Szívhez.

Ennek a himnusznak szabad átdolgozását a Czech-kódexben megőrzött imakönyvben találjuk. Ez az érdekes nyelvemlékünk honi multunk egyik hőségének, Kinizsi Pálnak nevével kapcsolatos. Kinizsi ugyanis 1483-ban a pálosoknak Nagyvázsönyben zárdát alapít s 1490-ben e kolostor templomának főoltára alá temetkezik el. Ennek a szerzetnek egyik érdemes tagja, Fráter M. hálából imádságoskönyvet ajánl Kinizsi özvegyének, Magyar Benignának, Magyar Balázs leányának. Címe ősi magyar nyelven ez: *Ez könyweth yrtha Fr. M. Nadsaagos Benygna azonnak, Nyhay Kenesy paal thaarsanak ő Nadsaaga Klastromában Waasomban*. Bár a Czech-kódex 1513-ból származik s az imakönyvet is 1513-ban írták, de nyelvezetéből ítélve a benne foglalt Szent Bernát-féle Jézus Szíve-himnusz még jóval régebbi keletű s Toldy ítélete szerint a régi Bibliával egykorú, s így kb. a 14. század közepéből való.

Hogy ez a kézirat később apácazárdába került s ott kézen forgott, mutatja a himnusz alá írt megjegyzés: „Ez a könyv mienk Soror Maria Viktoriáé, senki el ne vegye, mert pénteki imádságimot el kell hagynom és bizonynyal annak a lelkin van, aki elveszi és meg nem adja. Aki előveszi, helyére tegye, hogy bűnt ne valljak miatta.” A himnusz, melyet kétségkívül költői tehetség dolgozott át, folyékony trocheusokban lejt, rendszeresen rímel.

Csak részleteket közlünk belőle, melyek Jézus Szívével szorosabb összefüggésben vannak.

„Idvöz légy Úrnak édös zywe (szíve),
Én johomnak* jó öröme!

* A „joh” elavult főnév belsőt, kedélyt vagy szívet jelent. Így a müncheni kódexben jonhó, jonh annyi, mint szív. „Boldogok a tiszta jonhúak.” Inh-nek is mondották. Lehet, hogy ott, ahol a himnuszban szívet olvasunk, eredetileg szintén „jonh” állott s követve a megváltozott nyelv szokást, „szívre” javították.

Hozzád jutnom én örvendök,
Halgass meg engöm, ha neköd beszéllök,
Mely az szerelem, ki tégöd meggyőze,
Mely szerelem az, ki így gyötre,
Látom, magad megfogyattad,
Mindönöstül nekünk adtad,
Te népedet ha megváltád,
Hát magadat halálra adád.
Halálok között keservesb halál,
Kemény halál, fösvény halál!
Ki ez dicső mellbe méne,
Hol világnak előtte éle.
Szent szívedet megszagatá,
Drága véröd kihullatá
Haláلودért, kit így vallál,
Én szívemnek szeretője
Ne legyek nálad elfeledve.
Johomnak akarátját lássad.
Kemény szívem megsebhössed,
Keservel keserőked (keserítsed).
Nyíljék szíved, mint szép rózsza,
Ki illatját távul adja,
Én lelkömvel egygyé legyön,
Hogy én szívem megszépüljön.
 Ki tégöd szeret,
 Az nem eped.
 Ha ki keserg,
 Akkor vigad.

Mert mit tegyön, ő nem tudja,
Könnyhullatás vigasága.
Attul magát nem tilthatja,
Mert örömét nem mondhatja.
Ha halhatna, sokszor halna,
Azt, kit kíván, csak foghatná,
Ily szerelmedet neköm adjad,
Én szívemet hozzád vonjad,
Hogy tégödöt kívánjalak,
Ez világnak én meghaljak...
Szent Szív, mely szép a te nyílásod,
Kivánságos te illatod,
Méltóztassál neköm nyílnod,
Én szívemet hozjád vonnod.
Nálad létét úgy szeresse,
Hogy ő magát elfeledje,
Nálad legyön, ott nyugodjék
És tehozzád igyeköjék.
Tégöd szívem akar tudni,
Ne akarjad magad tőle elvonni...

Idvöz légy, kegyös oldalnyílás,
 Kiből jöve szent vízfolyás:
 Pirhonyodtál (piroslottál), mint szép rózsza,
 Mennyszágnak vagy ajtója,
 Te illatod mindön fölött.
 Ki víz tőlünk merítették,
 Szoméhoztak hozzád jőnek,
 Tenálad megzajosulnak.*
 Piros oldall Neköm nyíljal,
 Én szívemtől el ne távozzál:
 Ha én veled elmehetnék,
 Ott magamnak nagy jót lelnék.
 Szomju számmal ha illetlek,
 Görjedetösd (buzgón, áhitattal) ha ölellek,
 Akkor vagyok minden jóban
 Én én lelkömnek nyugolmában.
 Ó mely édös ez szent illat,
 Krisztus Jézus! Ki tégöd lát,
 Te édösségöd, kiket meggyőznek,
 Ha lehetne, hálnának veled.
 Édös Uram, ez szent sebbe
 Fekjön szívem és ez vérben,
 Ez világból ha kimúlom,
 Legyön szent oldalad szállásom,
 Hol én lelköm megnyugodjék,
 Pokol miá meg ne fogtassék.

(Nyelvemléktár XIV. 312. l.)

A Winkler-kódex 338. lapján (Nyelvemléktár II. 194. Régi magyar költők I. 166. l.) találjuk a következő himnusz, amelynek címe: „Szent ének, ki dicséri Szűz Máriát és az ő szent Fiát.” Részben fordítása ily című éneknek: De nativitate Domini: dies est laetitiae. Ismeretlen szerzőtől származik a 15. századból.

A Winkler-kódex átírási éve 1506. Miért is már emez idők szavait használja. (Pl. „szívet” a jonh helyett.) Más okok viszont arra utalnak, hogy a himnusz keletkezését a 15. század végére helyezzük.

Ó, te kegyös jó Krisztus,
 És édös szép Jézus!
 Mennyből földre tekéntél,
 Rajtonk könyörülvén.
 Szent Atyádnak kebeléből

* Annyi, mint részegednek. Pázmány is ily értelemben használja: „Megzajosodik bortól a feje.” (Lásd Szilády: Régi magyar költők tára. 266. l.)

Hozjánk ide leszállál
Az Sziznek méhébe,
Ez velágra sziletél,
Nekönk mindön jót adál,
Ki vagy tennön magad. (Minden jó összege.)

Jézus nagy felségös kencs,
Kinél szebb és jobb nincs,
Te szent Szíved patika
És királyi tárház.
Kibe az istenségnek
Mindön kincse tartatik,
És ő bölcsesége.
Kérönk azon tégödet,
Hogy a te szent Szívedet
Adjad mi szívönknek.

Kit felnyita Longinos,
Te fő ellenségöd,
És kiásá a kincsöt
Szélös nagy láncsájával,
Kivel lön nagy gazdaggá,
Mert ő megigazula,
Bűnéből tisztulván,
És megkoronáztaték
Az szent mártýromsággal;
És ekképen szentté lön.

Ó te kegyös szent Atya,
Ki vagy nagy hatalmas,
Szebbet, jobbat nem adhatál,
Mint a te szent Fiadat,
Kiben vagyon mindön jó,
És mindön bölcsesség;
Kit mi igön szeressönk,
És csak neki öröljönk
Mind örökké. Amen.

Szent Brigittának közkedvelt és általános használatban levő imái közül az utolsó egyenesen a Szent Szív átszúrására vonatkozik. Közöljük azt a Thewrewk-kódex szerint. (23—28. l. Nyelvemléktár II. 271.)

„Ó Uram, Jézus Christus bizony (valóságos) és gyümölcses szőlő gyökér. Emlékezzél te vérednek hullásáról, kit nagy bőségest mi érettünk kiöntél, mikoron keresztfának sajtójában tenmagad idvességünknek borát, te drágalátos szent vérödet kifacsarád és az zsidó vitéznek ő csucsája (lándzsája) te szent oldaladon nagy mélységös sebet nyita, honnan ez világnak

gerjedetes (égő) bűnének hiedelmére (eloltására) nagy bőséggel, mind te Szíved és derekadbeli dicső véred vízzel elegy mi idvességünknek, szerelmének jegyére nekünk adád, úgy, hogy szent véredbe egy cseppenet sem maradna te derekadba, kit mi idvességünkért nekünk ki nem öntettél volna. Az időben, Uram Jézus, te dicsőséges gyenge tested meghervada és a te derekadnak szép vére minden érben elapada, te szent csontodbeli velő megeszteveredék, mind (egész) szent emberséged magas keresztfán figgvén, szomorúságos gyászban öltözék, holott kegyes Jézus olyannak jelenél (látszottál), mint mirra fának ő nyalábja. Ez te kegyességes nagy kénodért és drágalátos vérednek hullásáért kérek, édes Jézus, sebesítsd meg én szívemet te szent szerelmednek kívánságával, hogy te szent kénodon és haláلودon való siralmam éjjel és nappal legyen nekem élő kenyér. Fordíts engemet mindenestől te hozzád, hogy én szívem teneked legyen kellemetes lakodalm (lakás), nyájasságom (Conversatio-társalkodásom) legyen jószágnak (erénynek) tekéllete, életemnek (végezeti legyön oly dicséretös, hogy ez világi életnek végezeti után téged) örökkül-örökké dicséretbe lássalak és mind ez te sok jótételeddért mindenkoron siralmas hálát adhassak, tehozjad fohászkodván: ennyi nagy szerelemnek jegyét örökké szívemben tarthassam, hogy én haláلودnak végezése idején te kegyes irgalmasságodval nekem segély, édes Jézus, holott emberi segítség megfogytatik, ki szent Atyával és kegyes Szentlélekkel élsz és országlasz örökkül örökké. Amen."

A Thewrewk-kódexből közlünk egy másik imát is, amely a szenvedő Udvözítő testének egyes tagjaihoz van intézve s így a Szívhez is szól. (A kódex 83. Nyelvemléktár II. 288.) Így kezdődik: „Oratio. Idvez légy mindeneknek félelmes mi Idvezítőnk, Úr Jézus Krisztusnak szent feje, ki miérettünk tövisekkel koronáztatál és nádszállal verettetél.” És így sorba megy, míg csak a Szívhez nem ér. Ehhez pedig így imádkozik: „Idvez légy, mi Urunk Jézus Krisztusnak szeplőtelen Szent Szíve, ki miérettünk vitéznek kegyes csucsája miatt által veretél, kiből vér és víz származék, ki a mi idvességünknek megváltásáért.” Ugyanezt az imát megtaláljuk függetlenül az 1526-ban összeírt Peer-kódexben is (Nyelvemléktár II. 81. 209. l.), csak hogy itt az „által öklelt dicsőséges és irgalmasságos szent oldalról” történik említés.

A Thewrewk-kódexben az imák harmadik sorozatát is meg-

találjuk. Ezek közt az egyik szintén Jézus általvert Szívéhez van intézve. Az imáknak címük ez: „Kezdetnek Úr Istennek tíz utáról való ájtatos imádságok.” A 75. oldalon találjuk Istennek „tizedik utát”, amely így szól: „Uram Jézus, emlékezem meg a tizedik utadon való szent kénodról és halálodról és haláloznak utáról, midőn tégedet az keresztfára feszítették és az három vas szeggel megszegezének és a te szent szívedet által eklelék. Ó, édes ártatlan Jézus, a te szent vérednek folyása lőn a mi bűnünknek elmosása és a te szent halálod lőn a mi váltságunk. Ó, édes ártatlan Jézus, miértünk szenvedéd az nagy keserűségös ként, halát adok teneked.”

Egyenesen „Jézusnak szent Szívére” címén a Thewrewk-kódex (301. l.) más imát is tartalmaz, mint részét a Krisztus kínszenvedésével foglalkozó szakasznak: „Idvezlégy mi nemes Urunk Krisztus Jézusnak ő kegyes mellye és kemény csucsával által öklelt oldala és szerelmes szent szíve, ki mi bineinknek miatta mennyországnak berekesztött kapuit megnyitád és mely szent oldalból kijárt nagy bőséggel vér és víz, az mi idvességünkért. Amen. (Nyelvemléktár II. 351. l.)

Máshelyütt ismét a Kódex 223—4. lapján Jézus Szívéhez intézett imát lelünk e címen: „Ez imádság vagyon Urunk Jézusnak ergalmasságáról.” Így hangzik: „Imádság. Ó, áldott Úr Isten, szegényeknek élete, alázatosságnak útja, én édes Uram, Jézus Krisztus, kinek kebelében semmi ellenkedés nincsen, egyesítsd én szívemet te szent alázatosságodhoz és te szent Szívednek szenvedéséhez, hogy hirtelen terténő bosszúságban vesztegletes (csendes) szívvel, lélekkel és együgyű elmével tarthassam meg magamat te szent békesség szenvedésednek példájával és követségével és te szent köteleidnek miatta én bűneimnek köteleiből kiszabadulván, te nagy rettenetes ítélednek napján elkerdezésimnek feleletiben bátorságos legyek. Amen.”

Az eddig közölt imák egyenesen a Szent Szívhez vagy a Szent Szívről szólnak. Most másodsorban oly adatokat is közlünk, amelyekben a Szent Szív csak melleleg van említve. Ilyen kis imákat pl. a Czech- és Thewrewk-kódexben találunk. (Nyelvemléktár II. 295. és 321. l.) A Thewrewk-kódex 213. lapján a következő imára bukkanunk: „Ez imádságot Benedek pápa szerzette, kinek mondására annyi búcsút engedett, mint Urunk Jézusnak szent sebei. Imádság. Ó, kegyességes Úr Jézus Krisztus, kérlek tégedet, az te nagy, mélységes szent szerel-

medért, kivel ez szegény emberi nemet szereted, mikoron te kegyességes lelkeddel, szomorúságos indulatiddal, megháborodott érzékenységeddel, által vert szíveddel... Ez ilyen nagy szeretetödért kérlek téged, ó szerelmességes édes Uram Jézus Krisztus, ki miatt te szerelmes Szíved meghasadoz vala, hogy légy kegyelmes én hozzám szegény bineshez... stb." (Nyelvemléktár II. 325. l.)

„Atya Őr Istennek kegyelmességéről való ájtatos imádság... Tekintsd meg, édességes Teremtő, te édes magzatodnak megalázott emberségét és kenyerülj te beteg teremtettednek nyavalyás voltán. Fénylik az ő mezejtelen melle, vérben keveredett ő megsebesedett oldala, megszáradtanak elfeszült tagjai, ékes szemei ellankadtanak... Amen." (Nyelvemléktár II. 329. l.)

„Urunk Jézusnak hozzánk való nagy szerelméről. Ó, én szívemnek kedve és ó, én szerelmem és vigasztalásom, édességes Jézus Krisztus, kérlek, hogy te gerjedező (égő) szép szerelmednek csucsájával ökleld átál én szívemet, hogy te szent oldaladnak vizei miatt minden bűneimtől megtisztuljak." (Nyelvemléktár 329. l.)

„Ez imádságot szerzette Bonifácus pápa, és ki megmondja a Krisztusnak szent testének áldozatjakoron, engedett őt ezer esztendei bulcsút (?) bineknek bocsánatjára. Ó, én édes Uram, Jézus Krisztus, ki ez áldott szent testet és ez drágalátos szent vért dicsőséges szűz anya Máriának szeplőtelen méhében fogadád és ezen te bizony (valóságos) véredet te szentséges oldalból az magas szent keresztfának oltárán, mi üdvösségünkért kiöntéd... kérlek, én édes kegyességes királyom, Uram Jézus Krisztus, ez te szentséges testednek és vérednek miatta ki ez oltáron áldatik, szabadítsd meg én lelkemet és testemet minden fertelmességtől..." (Nyelvemléktár II. 331. l.)

„Ó én édes Uram Jézus Krisztusnak szent Lelke, szentelj meg engemet. Ó Krisztusnak szent teste, idvezíts engemet. Ó Krisztusnak szent vére, zajosíts meg engemet. Ó Krisztus oldalának vize, moss meg engemet. Ó Krisztusnak veritéke, tisztíts meg engemet, a te szent sebeid között rejts el és ne hagyj engemet elszakadnom te tőled és halálomnak idején végy hozzád engemet, hogy a Te szenteiddel dicsérjelek téged. Amen." (Nyelvemléktár II. 352. l. Az „Anima Christi”-nek fordítása.)

Kódex-imakönyveink háromnegyedrészen a szenvedő

Udvözítőhöz és a fájdalmas Anyához intézett imákat tartalmaznak. Ez utóbbiakban is szó esik olykor a szentséges Szívről. Az áhítatos középkornak kedvelt imái a Boldogságos Szűz „*epeségéről*”, vagyis fájdalmairól szóltak. Ezek közt természetesen szintén találunk vonatkozást a Szent Szív átdöfésére.

A *Winkler-kódex* 333. lapján lévő így hangzik: „Ötöd siralmas epeségöt tehát vállal Szűz Mária, ha (midőn) édös Fiadat keresztfán függvén látád... Ő szent Szívét csucsával megöklelvén... Kérünk nemes asszonyunk, Szűz Mária, ez te ötöd siralmas epeségödért, hogy a te áldott Szent Fiad adja Ő szent vére hullásának érdömét, hogy ki (mely) legyön mi lelkönknek oltalma és mi bineinknek elmosója. Amen.” (Nyelvelmléktár II. 192. 1.)

A *Thewrewk-kódex* más hosszabb imasorozatot közöl „asszonyunk Szűz Mária tizenennyolc keserűségéről”. Köztük a Kódex 151—152. lapján (Nyelvelmléktár II. 305.) ez található: Ő angyaloknak erőme, Szepültelen Szűz Mária, vegyed és fogadjad ez tizenötödik Páter nostert és Ave Mariát akkoron való nagy keserűségödért, mikoron az édes Jézusnak megholt szent Testét hegyes csucsával által eklelek és látád, hogy az Ő szent Szívéből vért és vizet kibocsáta az mi idvességünkért. Ő én nemes Asszonyom, Szűz Mária, szűzeknek szép virága, ne hagyj el engemet az órában, mikoron én szívem meg-hasad, végy engem a te édes palástod alá és ajánlj a Te édes Szent Fiadnak, ma és halálomnak idején. Amen.”

A *Peer-kódex* ugyancsak hosszabb imasorozatot közöl a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére. Nyolc kérő imából, a Magnificat-ból és egy dicsérő imából áll. Az első ima így hangzik: „Szentséges Szűz Mária, tégedet alázatosan kérlek... az lándzsáért, ki az te áldott Fiadnak Szívében öklelték... kérlek Tégedet, hogy engemet meghallgass, megvigasztalj és kérésemet megadjad ez nyolc napokban.” (Nyelvelmléktár II. 73. 1.) A kódexben közölt más imában meg ezt olvassuk: „Jézus a vitéznek lándzsájával által öklelteték... kit látván az Szűz Mária, földre leesék.” (A 16. századból származó Kódex 128. 1. Nyelvelmléktár II. 71. 1.)

A *Nagyszombati kódex* is, amelyet 1512-ben írtak, tartalmaz Szűz Mária fájdalmairól imasorozatot. „Kérlek tégedet Asszonyom, a Te szent Fiadnak keménységös megfeszítésén

és az Ő szent oldala csucsával általöklelteték, vér és víz az Ő szent oldalából kifolyván... ó hallgass meg!" És ismét: „Ő én szerelmes Atyám, én tenékd ajánlom a te egyetlen egy Fiadnak, mű Uronk Jézus Krisztusnak ártatlan halálát és az *isteni Szívének szerelmét*, minden bínékért és a kénért, kit én nyavalyásságos bínés valamikor érdömlöttem volna, és minden barátimért, elevenökért és holtakért és mindazokért, kikért én nyavalyásságos bínés tartozom imádni (imádkozni). Azért kérlek tégedet, irgalmazz én velem és mind művelőnk (mivelünk). Amen.” (Nyelvemléktár II. 126.)

A *Winkler-kódexben* (228. l.) elmélkedést találunk Szent Bernát után, amelynek címe ez: „Mindön (mennyei) Atyának tárháza, Jézus Krisztusnak patikája, kiről (az) apostol így mond: Kibe vannak Istennek minden bölcseségének és tudományának kincsei elrejtván.”

Maga az elmélkedés pedig így hangzik: „Azért valaki akar mindön lelki jószággal (erénnyel) meggazdagulni, hát ennek úgy kell, hogy gyakorta menjön be ez mennyei királynak gazdagságos tárházába, ott megleli az isteni szent szeretetnek aranyát, tisztaságtartásnak szeplőtelen gyöngyét, alázatosságának és engedelömnök gyökerét, midön malasztanak és tudományának bőségét, elmének bizony (valódi) velágosságát, életnek szentségét és mindön jószágnak számtalan kencsét. Mindözeket az édös beszédű Szent Bernáld doctor megesmerte vala és őbenne így édesködik vala mondván: Jó énnököm, Uram Krisztussal lennöm és ővele megmaradnom és őbenne három hajlokot csenálnom: egyet az kezeibe, mást az lábaiba, harmadot és szünetlen valót az oldalába. Ott akarok nyugodnom és alonnom és ennöm és innom, ott akarok olvasnom és imádkoznom és gondomat és dolgomat ott akarom tennöm. Ott én szólok édösködvén és vigadozván ő Szívének és valamit akarok tőle (mind), megnyeröm. Azért senkinek ebbe kétsége nincsen, hogy (ha) valamely lélök ide szokandik és ide esmerködendik és ebbe gyakorlatossággal (gyakorta) édösködendik és itt az felségös kerálynak édösdön és mint ő Szíve szerint könyörgend, hogy az, ami idvösségre való, meg nem nyernéje. Ezt Szent Bernáld doctor így értötte, hogy embör itt leszön mindönöstöl szüzességös és mindönöstöl szentségös és mindönöstöl istenös. Azért ez az Krisztusnak szentségös patikája, kibe vagyon mind földnak, mennynek, tengörnek, égnek, tűznek, víznek terömtésének bölcsesége... Ez az szentségös pa-

tika, kibe mindön embörökbe való bínöknek és jószágoknak száma és mennyi volta tudva vagyon. Ez az szentségös patika, kibe mind kezdettől fogva, mind ez velág végéig való esőnek és mind a tengör vizének számtalan cseöppentinek száma vagyon. Ez az szentségös patika, kibe mind az égi madaraknak és mind ő tallainak (tollaiknak), mind földi bestyéknak (Bestia=vadállat) és mind ő szöröknek száma vagyon. Ez az szentségös patika, kibe mindön mesterségnek, mind írásoknak, varrásoknak (hímzés), faragásoknak és mindön egyéb tudományoknak bölcsesége tartatik. Ez az szentségös patika, kibe mindön bínöknek lelki orvossága vagyon. Istenbéli nagy édségös gondolat!" — sóhajt fel végezetül meghatottan az író. (Nyelvemléktár II. 179. 1.)

Longinus-legenda.

A *Debreceni-kódexben* is találunk adatra. A kódex hat részből álló gyűjtemény. Ennek elseje a Jakobus a Voragine: „Legenda aurea” nyomán készült. Ebben van elbeszélve a Longinusra vonatkozó hagyomány. A magyar szöveg a 15. század végéről való.

„Longinus vitéz száz vitézők előtt járó úr vala Kisauriának tartományából támadván. Ki ime mikoron a többi vitézőkkel állana, éds Urunk Jézusnak keresztfája alatt, oldalát halálának utána kopjával általöklelé, de látván a csodákat, melyek lőnek Uronknak halála után és előtte, hogy az napnak fénye elvesze és a nagy földindulás lőn, hibe Krisztus Uronkban, jelősben azért, hogy mert szömei a hoszszú kórságnak miatta meghomályosodtanak vala, az Uronk oldalából és Szívéből kijött vérenek egy csöppje a kopjáról szemében csöppenvén, megadattaték azonnal őneki a velágosság.”

A *Winkler-kódexben* Jézus Szívéről a magyar passiókban ezeket találjuk: „Eljővének a vitézők és a tolvajoknak megtörék szárokat, hogy mikoron pedig mentek volna Jézushoz, hogy láták, hogy megholt vala, nem törék meg neki szárait, hanem egyik az vitézeknek, kinek Longinus vala a neve, lándzsával ő oldalát megnyitá, azaz megöklelé és legottan jó vala az sebből vér és víz. És az vitéznek vala vak szöme. Hogy megöklelte volna Jézusnak oldalát, az lándzsáról cseppene egy csepp vér szömére, legottan megnyílék szöme és neki úgy tetszék, hogy olyan szöme lőn, mint gyermek voltában és olyan jól látna és azért benne hitt. Annak utánna Mártiromságot

valla Kapadóciába Caesarea nevű városba." (15. századból. Nyelvelmléktár II. 159. l.)

Az *Érsekújvári-kódex* (1531-ben másolták, de eredete Toldy szerint a 15. század közepére tehető) a passióban a fájdalmas Anyát így szólaltatja meg: „Ó Jézus, Jézus, én szerető Fiam, mire (mért) hogy a te áldott Szívedet, kivel engemet oly igen édesdeden szeretted, kivel engemet alázatos szolgálóleányoddá választottál, ó azért miképen látom ma kemény lándzsával megszegeztetni és általverettetni és hertelenséggel vért és vizet öbelőle kifolyni." (Nyelvelmléktár IX. 49. l.)

Más helyt a szerző így imádkozik: „Ennekutána, én igen szeretendő Uram, Jézus Krisztus mondál: megtökéltött (beteljesedett) és a Te szent lelkedet Te szent atyádnak ajánlván, kibocsátád. Tehát az Te szent oldaladat lándzsával megnyiták, kiből vér és víz (a) mi idvességünknek orvosságra kifolya." (Nyelvelmléktár IX. 51. l.)

Ugyanennek a kódexnek második passiója némi változtatással a kopjadöfés jelenetét így adja elő: „És azonkezbe egy az zsidók kezöl, fordítá az ő kopjáját és az édes Jézusnak az ő jobb felöl való oldalát általöklelé és nagy bőséggel az vér vízzel elegy ki kezde folyni. Ó hogy ezt látá az Szűz Mária, legottan a földre leesék és mondá: Ó gonosz zsidó, mit kénzasz mégis az én szegény megholt fiamon!" (Nyelvelmléktár IX. 85. l.)

A *Weszprémi-kódex* (a 15. század végéről vagy a 16. század elejéről) passiójában ezeket hozza: „Eljövének a vitézők és megtörék szárokat a két tolvajnak, mert még azok meg nem holtanak. Mikoron juttanak volna Uronk Jézusra, nem törék meg az ő szárát, mert megholt vala, de a vitézők közül egy az ő oldalát általöklelé, legottan vér és víz jöve ki az ő Szívéből." (Nyelvelmléktár II. 36. l.)

Az *Érsekújvári-kódex* latinból fordított értekezést is közöl a fegyverek eredetéről, amelyekkel Krisztus Urunkat kínozták. Már Bellarmino megjegyzi az eredetiről, hogy „ineptias et falsa continet", „ízetlen és hamis dolgokat tartalmaz". Itt a Szívre vonatkozólag kb. ezt találjuk: „Urunk Szívéből azért folyt víz, mert meggyűltek könnyei a fejben és a természettudó doktorok szerint nem könnyezhetvén, oldalába gyűlekszik a nedv."

„A kopja pedig kivel Krisztusnak Szívét megöklelték, a

volt Salamonnak templomában, az templomnak szükségére, és aki megöklelte, az Longinus volt. Az gyermek, ki a pásztoroknak izenést tött volt.” (Nyelvméltár IX. 64. l.)

Látjuk már felcsillanni benne az apokrif elemeket, amelyek a 16. század első negyedében magyar vallásos iratainkat, de kivált a passiókat előzőnlötték.

A „*Patris Sapientia*”^{*} című énekből, amelynek latin eredetije a 16. századból származik, tárgyunkra vonatkozólag a Winkler-kódex 118. lapján ezt a magyar fordítást találjuk:

Napnak kilenced idején kegyes Jézus meghala,
Ő szent Atyját kiálta, lelkét neki ajánlá,
Egy vitéz ő szent Szívét ám általöklelé,
Föld ottan megrémöle, nap megsetétöle.

A *Döbrentei-Gyulafehérvári-kódex* (1508-ból), amelyet halábori Dobos Bertalan pap írt s a gyulafehérvári püspöki könyvtár kincse, a „*Vexilla Regis prodeunt*” kezdetű közismert liturgikus himnusz minket érdeklő részét a következő fordításban hozza:

Király zászlói terjednek
Keresztnek titkja finletik (fénletik),
Kin testben testnek teremtője,
Felfeszült keresztfára.
Kin annak felötte megsebesült
Csucsának kemény öklelésével,
Hogy minket bintöl mosna,
Vér vízzel összeve folyamék.

(Nyelvméltár XII. 119. l.)

A *turóci jezsuiták* kéziratosa énekes könyvében (a budapesti egyetemi könyvtárban), amely a 16. század végéről származik, ezt találjuk: „*En kétfelé nyitottam előtied a veres tengernek vizét, te pedig felnyitottad lándzsával oldalomnak bőrét.*”

NYOMTATOTT EMLÉKEINK

Temesvári Pelbárt Pál. (Született 1435 körül, valószínűleg Temesvárott és meghalt 1504-ben.) Középkori latin

^{*} A „*Patris Sapientia*” ének úgy külföldön, mint hazánkban közkedvelt volt. Még a protestánsok is használták. Régi szegény diákjaink még a 19. század elején is ezt latinul énekelve „patrizálva” koldulták össze a szükségesekeket.

irodalmunknak legjelesebb képviselője, aki irodalmi munkásságával hazánkban külföldön is nagy dicsőségére vált. 1458—71-ig a krakkói egyetemen is tanult és megszerezte a baccalaureatus fokozatot. Mint ferences tanár volt Ozorán, Esztergomban és Budán. Kiváló szónok, aki még a hatalmas Mátyásnak is meg merte mondani azt, ami a szívében feküdt. Kemény ellenele volt a korában dúló pogány humanizmusnak. Két prédikációs könyvét, a „Stellarium”-ot és „Pomerium”-ot az egyházi beszédekben századokon át, messze földön mint forrást használták. Beszél természetesen Jézus Szívééről is.

A Pomeriumban az első nagypénteki beszédben (x és y betűk alatt) Jézus Szíve átszúrásáról szól. Adjuk lehető hű magyar fordításban. Elmondva a történetet, kérdi: „Itt felmerül a kérdés, miért akarta Krisztus, hogy halála után sebet ejtessenek rajta, de nem a lábszárain, hanem az oldalán? Felelünk az evangéliummal és az egyháztudósokkal: „Csontot nem fognak törni benne.” Nem a lábszárain, hanem az oldalán akarta fogadni (a sebet) a hozzánk való nagy szeretete jeléül. Először is azt kívánta jelezni, amikor halála után akarta a sebet elfogadni, hogy ő nemcsak életében, hanem halála után is szeretett minket, és pedig annyira, hogy kész lett volna ismételtén értünk szenvedni és meghalni. És minthogy halott testében szenvedést nem érzett már, azért fogadta el a sebet, hogy ennek fájdalmát Anyja viselje Szívében, ahogy ezt Bernát mondja. (Az anyagi köszöntésről szóló beszédében.) Másodszor azért akarta, hogy hosszú lándzsa szegezze által, hogy megmutassa, hogy bennünket *szív*ből és igazán szeret, miértis szívében akar sebesülni. Ugyanis a sebesítésben járatos ügybuzgó katona oly erővel szúrta lándzsáját Krisztus oldalába, hogy nyomban az onnan kiszökellő vér — amint mondják — a vitéz szemére hullott. Valószínű tehát, miként a legtöbb tudós, mint Bernát és Ágoston valóban állítja, hogy a lándzsa szívét is átaljarta, s így lehet mondani, hogy Krisztus Szíve megsebesült az Ő Szívének hozzánk, irántunk való szeretete miatt. Miért is János állítja, hogy beteljesedett rajta az Írás (Zachariás XII.): „Látni fogják, kit vertenek által.”

Harmadszor abban mutatja meg szeretetét, hogy vért és vizet csodálatos módon ontott, ami természetes módon nem történhetett, minthogy meghalt emberben a vér azonnal megalszik. De Krisztusban az isteni hatalom folyékonyan őrizé meg,

hogy Szívének minden cseppje kifolyjon a mi megváltásunkért...

Ő kifejezhetetlen és csodálatos szeretete Istennek, amely méltóvá teszi Őt arra, hogy ekkora kegyességért és szeretetért Őt (Felfeszítettet) minden ember gyászolja és megsirassa, öregek és fiatalok, urak és szolgák, gazdagok és szegények, férfiak és asszonyok. Ő, mily keményszívű az, aki ma sem akar sírni! Ő mennyire megérdemlik a kárhozatot mindazok a hátlatlanok, akik vétkezve, szeretetért gyűlölettel fizetnek!"

Szilády Áron szerint Pelbárt írta az „Alexandriai Szent Katalinhoz” című verses legendát is. (Érsekújvári-kódex, 1541.) Tárgyunkra belőle ez vonatkozik:

Ez (Jézusom) mikoron azt akará,
Hogy mi értünk halálra menne,
A keresztfára feszejték,
És szent Szívét megöklelék.
Ő szent Szívéből vér jára ki,
Nagy bőséggel víz is folya ki,
És ebből egy kád fürdőt szerze
Minekünk, kit körösztvíznek neveze.

Telegdy Miklós (1535—1586) esztergomi érseki helytartó. 1579-től pécsi püspök, aki azonban a török hódoltság miatt székét soha el nem foglalhatta. Miért is Nagyszombatban élt és halt meg. Hatalmas irodalmi működést fejtett ki s ő az első katolikus magyar hitvitázó a protestantizmus ellen. E végből vette meg 1577-ben a bécsi jezsuiták nyomdáját és azt Nagyszombatban állíttatta fel. A vitákban népies magyarsággal, de mindig finom ízléssel és komoly méltósággal írt és beszélt. Kanizius kátéját nálunk ő dolgozta át, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia újabban kiadott az 1882-ben Bátselben talált példány után.

Az oldalseb jelentőségét nagypénteki beszédében Telegdy így magyarázza: „Az evangéliumoknak, melyeket vasárnapokon és egyéb ünnepeken esztendő által az anyaszentegyházban olvasni és prédikálni szoktanak, magyarázatja.” (Nyomattott Bécsben és Nagyszombatban 1577—80. Az 1577. évi kiadás 602. lapon.)

„Egy a vitézek közül gerellyel meglikasztá az Ő oldalát és mindjárt vér és víz jöve ki belőle. Nem akarta Krisztus megrontani az Ő tetemét, jelentvén, hogy az ő hívei akár mint háborgattassanak is, soha el nem vesznek. De nagy csoda,

hogy a holt testből vér és víz jöve ki. Mely vérnek és víznek kifolyása azt jelenti, hogy Krisztus kínja és halála bűneink elmosására és nekünk váltságunkra lőn. Ezt a csodát egynéhány példa megpéldázza vala az ő törvényben. Először Ádám alvása és Évának az ő teteméből való formáltatása. Mert miképen Ádámra álmot bocsáta Isten, kivéve egy oldaltetemét, ebből alkota neki feleséget: azonképen mikor a keresztfán a halálnak álmát aludná Jézus, az ő jegyese, a keresztény anyaszentegyház, az ő oldalából alkottatott (ábrázoltaték); mert onnét jöve ki a víz, mely által az emberek az Egyház tagjaivá lesznek a keresztségben; és a vér, amely által tápláltatunk az Ol-táriszentségben. További ugyanazon dolgot példázza vala (mondja Szent Ágoston, *De civitate Dei*, XV. 26.) az is, hogy Noével ajtót csináltata Isten a bárka oldalán, melyen bevivé azokat az állatokat, akiknek meg kell vala maradni a vízözön veszedelméből. De mindezeknél nyilvánvalóbban való példázatja lőn ennek a víznek a vesszővel megütött kőszázból való kifolyása. Mert a Krisztus is meghidegült és megszáradt vala a halál miatt, mint egy kőszál, midőn a víz és a vér oldalából kiszármazék. Hogy pedig senki ezekben ne kételkedjék, sőt minden ember higgye, hogy Krisztusnak lábszárait meg nem törték, hanem oldalát likasztotta meg a vitéz és onnét vér és víz jött ki, azt mondja az evangélista, hogy aki szemmel látta, nem mástól hallotta, az tőn ezekről biznyságot és igaz az ő biznyságtétele. Mert ezek lőnek, hogy az Irás beteljesedjék, melyet Zachariás (XII. 10.) mondott: „Meglátják, akit általvertének.” (Jn. 19, 37.) Az is Urunkban fog az ítélet napján beteljesedni, midőn megismerik, ki volt az, akit ők megütáltak, kezeit, lábait szegekkel és oldalát gerellyel általütötték.”

Hajnal Mátyás S. J. (1578—1644.) Nagyszombatban született és húszéves korában a Jézustársaságba lépett, ahol ünnepélyes fogadalmakat tett. Mint hitszónok és író kiváló. Esterházy Miklós nádor igen szerette s udvari papjává tette. Ő térítette a nádor feleségét, Nyáry Krisztinát a katolikus Egyházba. „Egy keresztény orvosdoktor” álnéven kitűnő replikát írt „Kitett cégér” címen Keresztúri Pál, református prédikátor ellen. Ami azonban előttünk, sőt a Jézus Szíve-irodalomban jelentőségteljessé teszi, ez Jézus Szívéről írt imakönyve. E tekintetben ugyanis alig előzte meg valaki.

Hajnal már akkor elmélkedett Jézus Szívéről és vágyó-

dott annak édességei után, mikor még sem Eudes, sem Szent Margit lángolásairól a világ mitsem tudott. Hiszen Margit csak három évre Hajnal halála után született. Maga Eudes is csak 1641-ben ajánlotta intézményeit Jézus Szívének. Tehát nem a nyomukban indult. Amint Szalézi Szent Ferenc bizonyos égi sejtelmekkel alapította a Vizitációt, úgy Hajnal is — bizonyára a kegyelem ihletére — nevéhez híven bejelenti és előre jelzi már rendjének hivatását a Szent Szív-tisztelet apostolságában.

Homályos ösztönnel, a szeretet delejével lángol már Jézus Szívéért. Emez érzelmeit „nem egyéb okért, hanem csak a maga ájtatosságáért” könyvben örökíti meg. Ezzel a könyvvel tehát, még ha nem magyar nyelven írták volna is, kissé bővebben kell foglalkoznunk.

A könyv teljes címe: „Az Jézus Szívet szerető szíveknek ájtatosságára szíves Kepekkel ki Formáltatott és azukról való Elmélkedésekkel és Imádságokkal meghmagyaráztatott könyvechke. Mellyből minden hiv Lélek meg ösmérheti, mind az ő meg igazulása előtt lévő rút és veszedelmes, mind ez után való, szép és gyönyörűséges állapottyát, és együt az egész meg igazulásnak is módgyát és folyását. Vannak az vége felé egynéhány régi és áetatos embereknek Deákból Magyar nyelvre fordétott Hymnusok, mellyeknek táblája és rendi ez Könyvechkének végén találtatik. Nyomatott Béchben. Rickhes Mihály által MDCXXIX. Esztendőben.”*

Ajánlva van gr. Bedeghi Nyáry Krisztinának, gr. Esterházy Miklós nejének. „Költ Béchben első napján Christvs Viunk születése után 1629 esztendőnek. Nagyságodnak engedelmes szolgája Ferenczfi Leorincz” ő felségének Udvari Magyar Secretariusa. (Ferenczfi címerével.) A névtelen szerző Elöljáró beszédének záradéka: Költ Kiss Martonban: Boldog asszony Szűz Máriának, Magyarországnak Pátronájának fogantatása (úgy mint Karachon havának 8.) napján MDCXXVIII. esztendőben. Ebből a kiadásból csak egyetlen csonka példány ismeretes, amelyet a nyitrai kegyesrendi ház könyvtárában őriznek. 206 lap, a többi hiányzik. A 128. lapig minden oldal homlokzatán ez a felírás áll: *Jézus Urunk Szívéről Elmélkedé-*

* Újabban meghagyva teljes eredetiségében, a budapesti Szent Margit-leánygimnázium adta ki a Vajthó László által szerkesztett „Magyar irodalmi ritkaságok” sorozatában. (XVII.)

** Álnév.

sek és könyörgések. Világos tehát a könyv egyenes célja. De tanúskodik erről a rézmetszetű kép is az elmélkedés előtt. Jézusnak óriási lángoló Szívét ábrázolja. Rajta e felírás: „Cor Jesu amanti sacrum.” A szívet alulról emberek, világiak és szerzetesek karolják át s ölelgetik. Ezekről azt állítja Hajnal, hogy vallásos hívek, akik „buzgóságosan ápolgattyák és ölelik az Jézusnak lángodozó Szívét, hogy utána láttatnak föl emelődnyi”.

Ez a könyv 1642-ben Pozsonyban újra napvilágot látott. A második kiadásnak címe csaknem azonos, csupán a kiadásnak helye változott. „Nyomtatták Posomban MDCXLII. esztendőben.” 260 lap, a többi hiányzik. Ebből idézünk. A Magyar Tudományos Akadémia tulajdona. Hiányzik belőle a 143. és 165. lap. Több példányt ebből a kiadásból nem ismerünk. A cím hátlapján kis fametszetű kép látható, amely fénysugaraktól és felhőktől körülvéve Jézusnak megnyílt Szívét minden emberi alak nélkül ábrázolja. A lapnak alján magyar nyelven két szentírási jelige olvasható. Az egyik Jeremiástól (24, 7.), a másik a zsoltárokból (118, 10) van véve. Mind a kettő a Szívet emlegeti.

Az ajánló levél mai helyesírással így szól: „Nemzetes és Nsgs. Kapi Klára asszonynak, a Tekintetes és Nsgs. Begedi Nyáry István kassai Generális szerelmes házastársának, nekem kegyelmes Asszonyomnak, Istentől boldog hosszú életet és örökkévaló dicsőséget kívánok! — Alkalmas ideje immár Nsgs. Asszonyom, hogy néminemű szíves könyvecskét, azaz egynéhány Szívformára ábrázoltatott képek alá elmélkedéseket és imádságokat szerzett egy lelki tanító, Magyarországi Nádor Ispán Uram ő Nsga. Udvarában, nem egyéb okért, hanem csak a maga ájtatosságáért. Melyeket látván és megkedvelvén, a Nsgod. Hitvös Urának néhai szerelmes húga, a Nemzetes és Nsgs. Gróf Begedi Nyáry Krisztina asszony a Nsgs. Gróf Galantai Eszterházi Miklósnak, Magyarországi Nádor Ispán Urunknak szerelmes házastársa, mint a maga ájtatosságára, mind egyéb ájtatos és Istenfélő személyek kérésére kinyomatott volt Bécsben, közel tizenkét esztendővel ezelőtt, Ferenczfy Lőrinc által.*

*A szerző azonban, aki igazi nevét elhallgatja, kétségkívül Hajnal Mátyás. Stöger is a Jézustársaság íróiról szóló könyvében neki tulajdonítja. „Scriptores Provinciae Austriae Societatis Jesu

Mély könyvecskék aztán többektől is kívántatván és sokfelé oszolván (noha akkor nem keveset nyomtatott), mivel már elfogytak, ez okból hasonló indulatból vezéreltetvén Nsgod. is az Istenben elnyugodott Palatinusné asszonyommal, a Nsgod. Ura hugával, kíváná, hogy azon szíves könyvecskét, újonnan és kisebb formában kinyomtatnám. Mely Nsgod. ájtatos kívánságának eleget akarván tennem, kinyomattam a Nsgod. böcsöletes neve alatt, kívánván Istentől, hogy azon Nsgod. buzgósága szivárkozzék sokaknak szívébe, hogy valakik e könyvecskét olvassák, értsék meg belőle megigazulásuk állapotját. Költ Posomban, Szentjakab havának 13. napján, 1642 esztendőben. Azon pozsonyi könyvnyomtató."

A keresztény olvasóhoz való intés.

Szent Dávid király elmélkedvén Istennek az ő lelkével közlött sok szép javaival, el nem fődözhetvén gerjedező szívének lángolását és égését, imígyen kiált fel: „Jöjjetek, halljátok mindnyájan, kik félitek az Urat és elbeszélem, megnyit cselekedett az én lelkemmel.” (56. Zsolt. 16.) Mely Isten cselekedeteinek ugyanott előszámlálván javait, így ragyogtatja lángadozó szívének szikráit: „Hozzája kiáltottam a számmal és felmagasztaltam őt nyelvemmel.” (Dávid megigazulásának menetét itt írja le.) „Ezeket az üdvösséges dolgokat miképen cselekedte legyen mind Szent Dáviddal az irgalmasság Istene, mind pedig minden megigazulandó és az igazságban végig maradandó lélekkel: e könyvecskének képei és ezekről való elmélkedések s imádságok bőségesen elődbe adják. Melyeket, ha jól meghánysz-vetsz szívedben, leszen honnan könyörgened, ha még el nem vetted azokat a jókat. Ha pedig rész szerint e világon elvetted, leszen honnan hálát adnod. Melyeknek a másvilágon teljességes és állandó elvételére, hogy készíthessed magadat, szívem szerint kívánom. Isten veled és te az Istennel.”

Ezután az elmélkedések és imádságok következnek. Köz-

Viennae. 1855." Edidit (Hajnal) tacito nomine: Cor Jesu sacrum imaginibus Rythnis, Orationibus expressum. Viennae. 1620.

Hajnal könyvével a külföldi irodalom is foglalkozik. Hattler szerint az egész könyvben „nincs szó Jézus Szívéről”. (Grimouard de Saint Laurentnek 1878 december 1-én adott válasza.) Ennek a véleménynek alaptalanságát maga a francia Beinvel is elismeri. (La dévotion du Sacré Coeur de Jésus; 5. kiadás, 40. l.)

Hajnal Mátyás könyvéből.

ben egy-egy kép. Egyik például Jézust szíven ülve ábrázolja. Felette töviskorona. Fénysugár és felhők környékezik. Alul az írás: „Pone me ut sigmaulum.” „Tégy engem, mint pecsétet.” A másikon négy szerzetes nagy lángoló szívet emel. A szíven a felirat: „Cor Jesu amanti sacrum.” Alul pedig „Az mi szeretetünk, az mi terhünk, azt mindnyájan a földről nagy erőszakkal felemeljük és mi attól hamar mennybe vitetünk.”

Első elmélkedés. Az első szívről, azaz a mi Urunk Krisztus Jézusnak lángoló Szívéről. I. pont. Elmélkedjél, én lelkem, a te Udvözítő Jézusodnak, mind az ő mennyei Atyjához, mind a te hozzád való buzgó szeretetéről, mely szeretet soha meg nem hűlt az ő szívében, hanem szüntelen égett és lángozott. II. pont. Gondoljad, hogy a szeretet tüzének tulajdonsága az, hogy necsak maga verekedjék fel, de (mint szól sz. Dienes de div. nom. 14. i.) a szívet is, melyben találta, magával felemelje. Azért a te Udvözítő Jézusod Szívének tüze az ő szívét szüntelen az ő szent Atyja előtt függesztve tartotta mennyekben. III. pont. Vedd eszedbe azt is, hogy mi szívünknek is hasonló tűzzel kellett volna lángozni, ha az a mi első atyánkban meg nem aludt volna és aztán mikor a megváltó Jézusnak tüzes Szívétől újabban megelevenítettett, megint meg nem oltatott volna. Annakokáért közel járulván én lelkem a Jézus tüzes Szívéhez, öleld által te is azt, hogy vele együtt felemeltesél mennyekben.”

„Könyörgés: Uram Jézus Krisztus, ki ezt a te Szívednek lángadozó képét a téged szerető szíveknek felgyullasztására kiformáltattad és ezután a mi bűnös szíveinknek is, mind az ő megigazulásuk előtt való undokságát, mind az ő megigazulásuk után szép és drágalátos állapotjokat kiabráztattad, kérem azon Felségedet, gerjessze fel szerelmed az én hideg szívemnek is elaludt tüztét énbennem, hogy újabban megelevenedvén, fellobbanván, lehessek azok között, kiket szívem nem kicsiny fájdalomával szemlélek a jelenvaló képben, mely buzgósággal ölelik, ápolgatják a te áldott, tűzzel égő Szívedet, hogy ugyan véle láttatnak felemelődni mennyekbe. Ó, Jézus eleven tűz, ki minduntalan ég és soha el nem alszol, vajjon mikor gyujtod fel ekképen az én meghűlt szívemnek elaludt tüztét? Mikor szárad meg bennem teljességgel az én bűnös szívemnek reves és megposhadt nedvessége? Ó, drágalátos életemnek élete és elevenessége, Jézus, engedd evégre a következő szíveknek és ezekkel együtt az én undok szívemnek is megigazulásának

rendjét és módját értenem és magamban éreznem és aztán a te ingyen adandó és minden érdemet megelőző malasztodnak tüzeit jóságos cselekedetekkel táplálnom és nevelnem. Amen. Miatyánk. Üdvözlégy."

A műben húsz ilyen elmélkedés van. Valamennyit az elmélkedés tárgyának megfelelő kisebb-nagyobb fametszet előzi meg. A kép és elmélkedéssorozat a kegyelemnek munkáját tünteti fel, hogyan teszi t. i. a bűnöst igazulttá, Istennek hajlékává, Isten ellenségét az ő fogadott fiává, a Szentlélek templomává. „Felékesíttetik a szív (kegyelem által) a hit székfűvével, a remény rozmaringjával, a szeretet piros rózsájával, a szent félelem sárga ibolyájával, a penitenciatartás zöld izsopjával." Szóval előadja a jámbor és tudós szerző, miképen szerzi meg Jézus magának az emberi szíveket s mit kell tennünk, hogy az övéi legyünk. Mert az Úr bölcsen megkívánja, hogy mi is tegyük meg a magunkét, óhajtozzunk és törekedjünk az üdvösség és tökéletesség után. A további elmélkedésekben mindinkább Jézus Szívének irgalmát, szeretetének állandó kegyelemáradatát magasztalja, hogy a kívánságot Istennel egyesülni felindítsa.

A második kép még „A bűnnel megterhelt szívnek nyavalyás állapotját" mutatja be. A szívet különféle bűnök szimbolumai környékezik s megejtésére majd a hálót, majd a horgot készítik. Az aláírás pedig ez:

Csalárd világ nagy szint mutat,
Álnokságot elrejt, bújtat,
Ne higgy szép beszédinek,
Hogy ez hálót elkerüljed,
Krisztus bő kegyelmét kérjed,
Nem lesz préda lesének.

A VI. elmélkedés már Istennek tisztító kegyelmét ábrázolja. A szívet kisgyermek alakjában maga Jézus tisztogatja. Az aláírás pedig ez:

Ó, boldog szívnek cellája,
Kit a mennyország királya
Seper maga kezével,
Édes gyermek bátran seperd,
A rút férget tapodd s kiverd,
Rettentsd szíved fényével.

A XV. elmélkedésben pedig annak a szívnek állapotját rajzolja, amelyben már Jézus lakik. A szívet a világi bajok meg-

rohanják, szenved is miattuk, de helyét mégis megállja. „Isten küldi a bajokat és kísértéseket az emberekre, vagy azért, hogy megpróbálja őket, ha vajjon vigasz nélkül is hűségesek-e az ő szolgálatában, avagy azért, hogy tisztogassa őket, mint a tűz az aranyat, avagy hogy itt büntesse őket vétkeikért, nem pedig a másvilágon, ahol súlyosabbak a szenvedések a földi kínoknál. Továbbá azért küldi Isten a viszontagságokat, hogy érdekesebbé tegye híveit a (több) mennyei jutalomra, avagy szolgáljanak másoknak például, mint Jób. Avagy, hogy bennük kinyilatkoztassa dicsőségét, mint a vakon születettben. Végre, hogy hasonlók legyenek Udvözítőnkhez, aki sohasem volt fájdalom nélkül e világon.” (Zádori idézete.)

Hajnal a kép alá ezt írja:

Zúgó szelek, villámlások,
Égi s vérszi csattogások,
Rám hiába csatáztok:
Mert mennyei Jegyes bennem
Nyugodván, nincs mitől félnem,
Nem árt nekem haragtok.

A XIX. kép a megtestesült Igének az istenség fényében megdicsőült Szívét ábrázolja ezzel a felirással:

A keserű kereszt után
Méznél édesb javát nyujtván,
Tartja Jegyes jegyesét.
A szív, Istenség tüköre,
A teljes Szentháromság Szíve,
Csodája böcsüllését.

Az elmékedések után néhány egyházi latin ének magyar fordítását találjuk. A szerző célja egészen gyakorlati. Isteni szeretetre akar gyullasztani, hogy így a léleknek a megigazulásra és tökéletességre egyenes és biztos utat jelöljön meg.

P á z m á n y P é t e r (Panaszi P. P. 1570—1637). Bíboros esztergomi érsek. Előbb jezsuita. Miután pedig Forgách érsek kezdeményezésére és II. Mátyás kérésére V. Pál fogadalmi alól felmentette, turóci prépost, majd Forgách utódja az érseki székhelyben. Az ellenreformáció lelke, aki ékesszólásával és írásai-val számos főúri családot térített vissza az Anyaszentegyház kebelébe. Nagy érdemei közé tartozik mai irodalmi nyelvünk megteremtése is. Beszédeiben — amelyek 1636-ban Pozsonyban jelentek meg — a Jézus Szíve-tisztelet irodalmi emlékeire

is akadunk. Például így magasztalja Jézus Szívét: „Vége vala immár Krisztus életének, de nem lőn vége szenvedésének. Mikor látták volna, hogy Krisztus immár meghalt, csontjait meg nem törék, hanem, hogy bizonyosbak lennének halálában, egy a vitézek közül által veré dárdájával oldalát, melyből vér folya ki váltságunkért, víz folya keresztelésünkért.”

„Ó áldott Jézus, mily bőkezű, sőt tékozló vagy szent Véred kiontásában. Egy csepp véred elégséges volt az egész világ váltságára, de hogy bőségesen lenne fizetésed és hol bővelkedett a bűn, annál inkább bővelkednék a kegyelem: kiadád mindenestől testedben szétozslott véredet, mikor megostoroztatál, agyadveleje körül valami vér találtatott, mind kinyomá a töviskorona; az erek vérét kibocsáták a vasszegek érvágásai. Csak szíved vala hátra, és íme, azt is általverék, annak is vérét bocsátják. Méltán mondhatod immár, lelkünk szerelme, az emberi nemnek ama drága szókat: „Megsebesített, édes jegyesem, az én szívemet!” (Én. é. IV. 9.) Ó áldott seb, ó dicsőséges nyílás! Nem egyéb, keresztények, ez a Krisztus oldalának sebe, hanem egy száj, mely az Isten szeretetét hirdeti; egy ajtó, melyen az oltalom városába és a Noé barchájába mehetünk, hogy a veszedelmektől szabaduljunk; egy kőhasadék, melyben bátorsággal nyugodhatunk. Ebbe a kőhasadékba hívja Krisztus a híveket, mikor azt kiáltja: „Galambom, jöjj a kőhányások hajlékába!” (Én. én. II. 14.) Kicsoda ezen kő? Ha nem akiről Szent Pál írja: „A köszirt pedig Krisztus vala.” Mi a kőhányás hajléka? A dárda helye, mely oly tágas vala, hogy Szent Tamás egész kezét bele tehetette, noha csak ujját bocsátotta a szegek helyébe.”

„Keresztény ember! Hadd el a világ hajlékait, az ördög vendégfogadóit, lakjál ebben a kősziklában, mint egy galamb, csinálj itt fészket lelkednek. Ha bűneid rettegtetnek, fuss a Krisztus oldala nyílásába és eszedbe vevén, hogy nagyobb az Isten irgalma, hogysem a te vétked, megbátorodol. Ha az Isten haragját fejed fölött látod, menj be az igaz kőszikla szakadásába, és megszűnik rettegésed. Ha az ördög és világ kísértései ostromolnak, szaladj a kőszikla hasadékába és megszabadulsz félelmedtől. Ha a világi keresztek és sanyarúságok szorongatnak, ha ellenségeid prédára keresnek, repülj a kőlyukakba és oltalom alatt leszesz, mert ha a martýrok bátorsággal nézték testük szakadását, örömmel látták vérük folyását, abból volt, hogy lelkük Krisztus sebeiben lakozott, és a

kösziklától megkeményedett, mint a kő. Annakokáért bátran azt kiáltották: „Uram, helyeztess engem melléd!” (Jób 17, 3.) Sőt fogadj be engem szent sebeidbe s nem félek, akárki támadjon ellenem, mert erős váram és győzhetetlen bástyám nekem a te szent Sebed. Végezetre, ha bűneid sokaságával terheltetel és lenyomatol: szaladj ebbe a Krisztus oldala sebébe, mert ha Szent Tamás hitetlenből hív lett, mihelyt kezét bocsátotta Krisztus oldalába: te is mindjárt Krisztus galambja és jegyese leszel, mihelyt az ő oldalában fészket szerzesz.” (Első nagypénteki beszéde. Pozsony. 1636-i kiadás. 515. l.)

Nádas i János S. J. (1614—1679). Nagyszombatban született. A Jézustársaságba lépett, ahonnan azonban kis termete miatt elbocsátották. Később Xavéri Szent Ferenc közbenjárására mégis visszakerült a Társaságba, amelynek egyik legnagyobb díszévé és kincsévé váltott. Tanulmányait Grácban és Rómában végezte, s doktora lett a bölcseletnek és teológiának. Az Örökvárosból hazatérve, Nagyszombatban az egyetemen tanított. Majd megint Rómába rendelték, ahol a Társaság évkönyveit szerkesztette és két jezsuita általános főnöknak is titkára volt. Mialatt Bécsben tartózkodott, III. Ferdinánd hitvesének volt a gyóntatója. Lehetőleg kikerülte, hogy előjáró legyen. Inkább a betegeknek és a gyóntatószéknek szentelte idejét. Határtalan istenszeretetet jellemzi, aminek nemcsak imaéletében, hanem írásaiban is sok tanújelét adja. Könyveinek számát ötvenötre teszik, amelyek többszörös kiadást értek. Közülük többet latinból magyar, német és cseh nyelvre is lefordítottak. Ő viszont Pázmány prédikációit latinra fordította. Bécsben halt meg szent halállal, életének 59. évében.

Nádas i jól ismerte Jézus Szívét. Ennek bizonyosságául egyes helyeket idézünk műveiből. Egyiknek címe: *Annus meditationum cordis, de vita Jesu. Cordibus, aspirationibus et exemplis in singulas anni totius dominicas et hebdomadas distributis, Evangélia epistolasque currentes complectens. Romae. 1659. Typis Varesii.*

Ebben karácsonykor például így elmélkedik: „Ezen az ünnepen a jámborok oly édes érzelmeket nyernek szívükben, aminőket Szűz Mária. Régente a németek így énekeltek a született Megváltónak: Daloljunk neki s szíveinket jászola elé tegyük, mutassuk be hódolatunkat s üdvözljük kezét, lábát, de leginkább égő Szívecskéjét.” Aztán így imádkozik:

„Ó, édes Jézus, dicsőség neked, ki Isten és ember vagy! Te ünnepeled szívemben a karácsonyt. Vajha bírnám szent Anyád gyöngéd szívét, vajha az lenne az én nyelvem, hogy minden embert a te szeretetedre felindítani bírnám, hogy téged méltán dicsérjelek, hogy méltán szeresselek. Vajha szívem könnyekké olvadna, vajha minden jámbor lélek könnyét egybeszedhetném, hogy azokban fürösszön meg édesanyád. Ó, taníts meg, hogyan kell téged szeretni, érted szenvedni, veled meghalni.” (58. l.)

II. Annus hebdomadarum coelestium sive occupationes coelestes. Auctore J. N. Pragae 1663. című művéből is lássunk néhány szemelvényt, amely az Úr Jézus Szívével összeköttetésbe hozható.

A kitűnő szerző a hét mindenegyves napjára 52—52 elmélkedést ad. Vasárnap a Szentháromságról, hétfőn a halálról és elhunytakról, kedden az angyalokról, szerdán a kis Jézusról, csütörtökön az Oltáriszentségről, pénteken a szenvedő Jézusról és szombaton Szűz Máriáról. Végre 52 elmélkedést közöl az örökkévalóságról. Mindezek először külön jelentek meg és hazánk egyes nagyjainak, mint Wesselényi Ferencnek, Szegedy Ferencnek, Bartók Istvánnak, Püsky János váci püspöknek vannak ajánlva. A felfeszített Jézusról szólót Aszalay Istvánnak, a Kúria albírájának ajánlja eme szavakkal: „Míg mások lelkei mint galambok a napfényben szeretnek röpködni (Urunk életéről elmélkedve), lelked a lenyugvó napot keresi, hogy ajkait Jézus oldalára illesztve, szívéből merítsen s itálán megenyhüljön.” Nagyszombat, 1650. Mindenszentek győzelmi ünnepén.

„Kelet császárainak palotájában van egy szoba, melyet purpurának, bársony- vagy inkább bíborszobának neveznek. Itt születtek a trónörökösök. Az egész szoba vörös bársonnyal van bevonva, hogy a világra jövő királyfi legott, ahogy szemét kinyitja, purpurát lásson. Innen a porphirogenitus (bársonyban született) kifejezés.

Azt akarom, hogy te is légy bársonyban szülött, mert az elhaló Jézus szobájában, piros bársonysebében születél. Uralkodásra születél, ne szolgálj az ördögnek!” (593. l.)

„A legfontosabb tudomány, amit Urunk bizonyos jámbor személynek kijelentett, hogy t. i. Ő, a Szűz fia, az emberek üdve végett folyton közbenjár érettünk és ha emberi gyarlóságból vétkezünk, legtisztább, megsebzett Szívét értünk fel-

áldozza. Lám, az irgalom oltára Jézus oldalsebe." (596. 1.)

„Szokásban volt a régiéknél, hogy barátaik szívét porrá égetve borbába tették és áldomás közt megitták. Ime, Jézus élő szívét a szeretet tüzeiben megégetve, az Oltáriszentségben lelkünk egészségére adja." (Hebd. 35. 8. anni Euch. 473. 1.) Arra is int, hogy aki azt akarja, hogy a holtá után érte végzendő misék gyümölcse lelke javára legyenek, sokszor áldozzék, s igyék Jézus Szívéből. (Hebd. 24. 3.)

III. Annus amoris Dei in menses XII. distributus, item annua eremus amoris Dei opera et studio J. Nádasí S. J. Ungari Tyrnaviensis. Viennae. Vaigt. 1678. Mindkét művet a szerző III. Ferdinánd özvegyének, Eleonórának ajánlotta.

Ebből is közlünk egy-két minket érdeklő helyet. „Szent Paulin mondotta: humilis corde, cor Christi est. Ennélfogva az alázatos szívű könnyen fog tüzet a Jézus Szívétől, melyben azután égni fog. És a Jézus Szíve, mely kűtfeje a szeretet lángjának, örömmel ömleszti át magát az alázatos szívbe." (VI. 846. 1.)

Január hórá azért ajánlja Szent Pált, mert Aranyszájú Szent János szerint Pál szíve, mely tűznél buzgóbb, gyémántnál erősebb, Krisztus Szíve volt. Kérd, hogy Jézus Szíve legyen mestered, könyved s tüze fonnyadt szívednek. (VI. 825.)

A Szent Szűzet a szeretet útjának nevezi, mert általa jutunk a legbiztosabban Jézus Szívéhez. Nádasí szerint többen látták is, amint az Istenanya azoknak szívét, akik Isten szolgálatára szánták magukat, Jézus Szívének felajánlotta.

Szent Bonaventura nyomán mondja, hogy a szív Isten oltára, amelyen az isteni szeretetnek szüntelen égnie kell. Igaz, hogy áldozatul kell hozni ezen az oltáron az értelmet, az érzelmeket, de ezt nem kell sajnálni, mert ezen az oltáron a szeretetnek tüze ég. Ezen az oltáron vannak egyébként a hit, remény, okosság, mértékletesség szobrai is, de mindezek a szeretetnek gyémántszobrára tekintenek s attól vesznek oktatást. (Eremus 472.) Törekedjél „az oldalsebek nyílásán bejutni Jézus Szívéhez s az ott égő szeretettel azért esedezni, hogy Krisztussal meghalhass a keresztfán".

IV. Vonatkozásokat találunk továbbá Jézus Szívére az Annus coelestis Jesu regi, Mariae reginae sacerben is. (Coloniae, 1687.) Ebben többször említi a szerző Urunk Szívét Gertrud és Mechtild jelenései nyomán.

V. Tartalmilag hasonlít előbb említett műveihez a „Cor

amoris Dei, sive amor magister Cordium, cum Dei corde concordium. Propositum a J. Nádasí ad comitem Valentinum Balassa. Viennae. 1675".

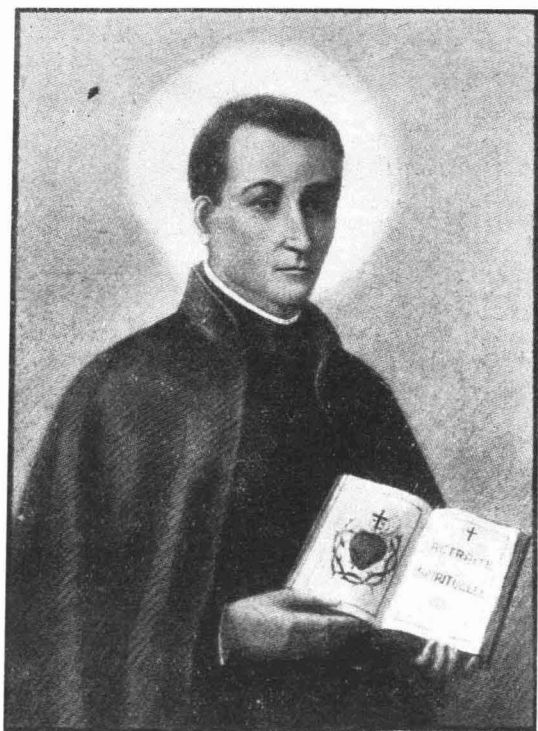
Szegedi Lénárd egri püspök rendeletére kiadott énekes könyvben, a „Cantus Catholici”-ben (1674) ezt találjuk:

Aegiptusból kimentedben
Nyilást töttem tengerben,
Te mellyem megnyitottad,
Vas láncával véremet kiontottad.

Náray György esztergomi kanonok (megh. 1694.) „Lyra coelestis” című énekeskönyvében, amelynek teljes címe: Lyra coelestis svavi concordia divinas laudes personans. Tyrnaviae. 1694. (Bartalus M. Egyh. szertart. énekei 140. l.) ezt találjuk:

Azonban, hogy ünnepnapon
Ne fűgnének keresztfákon,
Még kinlódó két latornak
Lábok csontjait megronták,
Jézusnak ki meghalt vala,
Megnyittaték szent oldala,
Dárda, hogy holtat megszúrta,
Éltő vizünk kicsordula.

HARMADIK KORSZAK (1675—1856)

La Colombiere S.I.

A dogmák kihirdetése s az egyházi kormányzat a tanító egyháznak, a pápának és a vele egyesült püspöki karnak feladata és kötelessége; ámde Krisztus országában a tanuló egyháznak, vagyis a hívek nagy összességének a mindeneket bölcsen beosztó és elrendező isteni Gondviselés nem kisebb szerepet szánt. A tanuló egyház ugyanis az Egyház tanításának visszhangja, letükröződése és a hagyomány egyik biztos tanúja. Miértis ily értelemben szintén tévedéstől mentes. A kegyelmi kincsek osztogatásában azonban Isten különbséget nem ismer s csupán kikutathatatlan, örök, bölcs terveit, tetszését követi. Hányszor múlja felül a lelki, az imaéletben s kegyajándékokban az egyszerű, tanulatlan nő az Egyház felszentelt szolgáját, aki neki a szentségeket kiszolgáltatja, a kegyelem forrásait megnyitja! Az életszentségben egészen mások a rangfokozatok, mint a külső hierarchiában.

Valóban nem személyválogató az Isten, aki legbensőbb titkait nem ritkán világiakkal, férfiakkal, nőkkel, sőt gyermekekkel közli és fontos megbízatásokat ad nekik, aminő kitüntetésben még pápák sem részesültek.

Igy kárpótolja Isten sokszor Egyházának azt az elemét, részét, amely szerény, engedelmes lélekkel tekint fel azokra, akiket viszont hatalommal és méltósággal a többiek fölé emelt.

Igy járt el Isten akkor is, midőn az Úr Jézus Szíve tiszteletét az egész Egyházzal hivatalosan elismertetni és ünnepét behozatni akarta. Nem adott erre küldetést egy Bossuetnek, egy Fénelonnak, akik mint egyházfejedelmek, hozzá még mint tudósok és tüneményes hatású szónokok ily világraszóló munkára bőséges eszközökkel rendelkeztek. De még Szalézi Szent Ferencet sem választotta erre, aki Jézus Szívét már ismerte és szerette, s aki jelleme és életszentsége folytán oly alkalmas lett volna Isten kezében célja megvalósítására. Mellőzte az Úr a lángelméket, a tudósokat, a szónokokat, sőt a tudományokban kiváló szerzeteket és iskolákat is. Egyszerű, becsületes, középsorsú tisztviselőcsalád ártatlan leánykájára gondolt, — mint hajdan a kis Dávidra — aki majd a szeretet és szenvedés parittyakövével teríti le a Góliátokat s hathatósan

közreműködik az Úr Jézus Szíve országának felépítésében, amelynek nem lesz vége.

A Szent Margitnak adott kijelentések a mai értelemben vett Jézus Szíve-tiszteletre oly nagy jelentőségűek, hogy csakugyan új korszakot jelentenek. Részben azért, mert az áhitat tárgyát, módját és célját teljesen megvilágították, szigorúan körvonalazták; másrészt azért, mert nagyban és hathatósan előmozdították a kultusznak hivatalos elismerését és nevezetesen az ünnep behozatalát. Hogy Margitnak ebben lényeges szerepe van, ezt a Szentszék is hivatalosan elismeri és hirdeti. Ezt teszi nevezetesen IX. Pius 1864-ben, boldoggáavatási okiratában.

A Szent zsolozsmája pedig a II. nocturnum olvasmányában ugyancsak elismeri és igazolja ezt. Itt ugyanis ezt találjuk: az Úr Margitnak „megparancsolta, hogy az Ő Szíve nyilvános kultuszának *behozataláról gondoskodjék*”.

Mielőtt azonban Margit életét és életművét szerepének megfelelő részletességgel és terjedelemmel ismertetnők, előbb be kell mutatnunk lehető hűen annak a „hű szolgának”, B. Colombière Kolos atyának arcképét, akit az Úr Margitnak segítségül ígért és küldött s azzal tüntetett ki, hogy vele a Jézus Szíve-tisztelet apostolságában osztozzék. Amint ezt minden tárgyilagos történetírónak el kell ismernie, éppen oly határozottan kell visszautasítania a a „Realencyclopedie für protestantische Theologie” óriási tájékozatlanságra valló állítását.

Ez az egyébként tudományos munka, amely oly jól tájékozottnak mutatkozik, valahányszor nem *különös katolikus* kérdésről van szó, a Jézus Szíve-tiszteletéről azt állítja, hogy az a jezsuiták találmánya, s azt Colombière Kolos Angolországban valami Goodwin Tamás socinianustól és kvekertől tanulta. Mikor pedig Franciaországba visszatért, Mária Margitot rábeszélte, hogy csapjon fel terjesztőnek. Hogy ebben mákszemnyi igazság sincs, eddigi és ezentúl közzétett adataink bőségesen igazolják. De azt az egyet még a protestáns Encyclopédia is bizonyítani látszik, hogy Colombière Kolos atya a Jézus Szíve-tisztelet ügyében örökre emlékezetes és hálára méltó érdemeket szerzett.

BOLDOG COLOMBIÉRE KOLOS S. J.* (1641—1682)

Midőn Alacoque Szent Margit az Úr Jézus ajkáról szinte megsemmisülve hallja, hogy a Gondviselés gyenge vállára mily óriási feladatot helyezett s ez elől mély alázatosságában kitérni igyekezik, ebben a szeretetreméltó, bár szigorú szemrehányásban részesült: „Ó, mily együgyű vagy. Hát nem tudod, hogy éppen a leggyengébbeket választom ki azért, hogy megsegényítsem az erőseket? Nem tudod-e, hogy hatalmam világosabban nyilatkozik meg a kicsinyeknek és szegényeknek, hogy így ők semmit se tulajdonítsanak a saját erejüknek?”

„Ám akkor, Uram, add nekem a képességeket is, hogy teljesíthessem parancsodat” — kéri esdve a Szűz. Mire Jézus: „Fordulj szolgálomhoz, Colombière atyához és mondd meg neki nevemben, tegyen meg minden telhetőt, hogy ezt az ájtatóságot meghonosítsa és isteni Szívemnek ezt az örömet megszerezze. Ne riadjon vissza a nehézségektől, amelyekbe ütközik, mert ezek nem maradnak el. De neki tudnia kell, hogy mindent elérhet, aki bizalmatlan önmagával szemben és egyedül bennem bizik.”

Az Úr Jézus emez utóbbi szavai szinte már magukban foglalják azt a meghatóan szép történetet, amelyet röviden elmondunk. Colombière atya nem volt más, mint az Úrnak egész kiválóan „jó és hű szolgálója”, akinek egész hivatása abban merült ki, hogy Ura Szívének örömet szerezzen, annak a Szívnek, amely annyira szeret, de amelynek szeretete oly kevés viszonzásra talál. Nehézségek lesznek bőven, de visszariadni nem szabad. Hiszen Isten nem az ő tudományára és ékesszólására támaszkodik, — jóllehet ezt is felhasználja, — hanem a saját mindenható erejére. Miért is teljes bizalommal várhatja a sikert, ha önmagában bizalmatlan, — vagyis alázatos — de rendületlenül bízik Istenben.

Csakugyan, Colombière ezzel a programmal indul meg harmadik próbaéve után nyilvános pályájára: „Elhatároztam, hogy magamat teljesen átadom Istennek. Életem folyásán többé nem aggódom s szelíden pihenek Isten karjai közt. Remélem, hogy a Jóságos úgy rendez el mindent, ahogy ez az Ő dicsőségére válik.”

*B. Colombière életrajzi adatait jórészt Louis Perroy S. J. 1923-ban írt pompás francia Colombière-életrajzából merítettük.

Colombière Kolos szülőhelye

B. Colmbière Kolos 1641 február 2-án Saint-Symphorien-d'Ozon városkában született. Atyja ugyanott királyi jegyző volt. Édesanyja Coíndat Margit. Hét gyermekük közül Kolos volt a harmadik. A család egyébként Chalon-sur Saône-ből származik. A chaloni székesegyházban még ma is látható a család címere: kék mezőben ragadozni kész, nyílt csőrrel, karmokkal három ezüst galamb, amihez pajzsába a család később még arany csikot is felvett. A 15. században költözött a család egyik ága Saint-Symphorienbe s onnan 1650-ben Kolos édesatyja Viennebe. Kolos szülőháza Saint-Symphorienben derékszögben épült az országút és a Neuve-utca mentén. Több különböző háznak halmaza ez a családi otthon, amely inkább a gondtalan jólétnek, mint a fényűzésnek jellegét viseli. Park vette körül, amelyben az üde, zöld pázsit között fákkal szegélyezett utak futnak. A rácsoskapu mellett kis kápolna van, amelyben P. Colmbière is misézett, ha olykor fontosabb ügyben hazalátogatott. A község temploma, ahol Kolost megkelesztették, régi, nedves épület, amelyről egykorú feljegyzések állítják: „Isten hajléka oly állapotban van, hogy talpalatnyi tér sincs benne, ahol a hívek szárazon meghúzódhatnának.” A protestánsok garázdálkodása és a plébánosok hanyagsága csak mind siralmasabb állapotba juttatták.

Kolosról 10 éves koráig úgyszólván semmit sem tudunk. De annyit mégis biztosan állíthatunk, hogy rendkívül boldog és derült gyermekként élt. Hiszen az izig-vérig vallásos, népes, jómódú családban erre minden feltétel megvolt. Nagyon érthetővé teszi ez, hogy mennyire vészett Kolos szíve, mikor 17 éves korában Isten hívó szavát követve, kiragadja magát szülei és testvérei ölelő karjaiból és szerzetbe lép. „Kimondhatatlan ellenkezést éreztem én is amaz élet iránt, amelyre akkor vállalkoztam, mikor szerzetesi pályára léptem” — írja később Lyonne úrnőnek, aki nem akarta, hogy leánya a zárdában egészen Istennek szentelje életét.

Kolos kilencéves volt, mikor édesatyját a viennei kerület jegyzőjévé választotta s ebből kifolyólag a család Viennebe költözött. De azért a saint-symphorien-i házat is megtartotta és oda pihenni vissza-visszatért. A család ekkor a szülőkön kívül négy tagból állott. Hubert volt a legidősebb gyermek. Korban utána Kolos következett, aztán Flóris, akiből később viennei

főesperes lett, végül Margit, aki 1734-ben Condrieuben mint vizitációs szerzetesnő halt meg. Egy Ysabeau nevű kislány, még Kolos születése előtt, csecsemő korában elhunyt. Egy Renné nevű fiúcska ugyancsak hamarosan a szent keresztség után az égbe költözött. Az utolsó gyermek, József már Vienneben látott napvilágot. Ebből kitűnő ügyvéd lett, majd később a Saint Sulpice-társulatban pappá szentelték s a kanadai Quebecben, 1723-ban mint misszionárius halt meg. A környéken a Colombière családot egyszerűen „szent családnak” nevezték.

Vienneben, amelyet már a római Martialis költő „Pulchra Viennának”, „Szép Viennának” nevez, új világ tárult a Colombière gyermekek szeme elé. A saint-symphorien-i poros utcák, rozoga templom helyett a Rhône-parti hét dombra épült, sok templommal, római emlékekben gazdag város.

Amit bizonyosan tudunk Kolos további gyermekkoráról, csak az, hogy a még alig tízéves fiúcskát Lyonba, a Jézustársaságiak Segítő Szűz Máriáról nevezett kis kollégiumába küldték.

Ez a kollégium a sokkal nagyobb és népesebb lyoni kollégiumnak volt a függvénye, és csak azért alapították, hogy a közel lakó tanulók könnyebben és kényelmesebben juthassanak a tudomány és jónevelés forrásához. Itt is P. Rhodes rektorsága alatt húsz tanár tanított. Az intézetben, mint régi krónikák feljegyzik: „A tiszteletreméltó atyák virágzó kongregációkat vezetnek (három ilyen is volt) és az egész ifjúságot szelíd fegyelemben irányítják.” Kolos három évig volt ennek a kis kollégiumnak bejáró növendéke s miután itt a „Grammatikát” bevégezte, 1653 októberében, tehát 13 éves korában, elkezdte a nagy „Szentháromság Kollégiumban” a „humaniorákat”. Kolos életében ezalatt kevés nevezetes esemény történt. De egy dolog mégis megragadta figyelmét és örökre emlékezetébe vésődött olyannyira, hogy azt mint szónok, szentbeszédeiben is emlegeti. 1653 április 16-án halt meg Richelieu kardinális, lyoni érsek, a nagy miniszter fitestvére, aki előbb karthauzi szerzetes volt. Közszájon forgott, hogy a bíboros halálos ágyán így nyilatkozott: „Bárcsak napjaimat cellámban tölthettem volna! Ó mennyivel jobb volna, ha nem mint kardinális, hanem mint karthauzi halnék meg!”

A „Kollégiumban” — egyszerűen csak így nevezte mindenki ezt az iskolát — kiváló tanerők működtek. Még külföldi

hercegek is szívesen meglátogatták. Sőt 1658-ban a savoyai és francia udvarok is megjelentek ott a tiszteletükre rendezett díszelőadáson. 1656-ban a svéd Krisztina királynő szintén eljött, hogy személyesen győződjék meg Ménestrier atya bámulatos emlékezőtehetségéről, amelyről csodákat meséltek. A királynő jelenlétében a fiatal tanár előtt háromszáz összefüggéstelen, különböző tárgykörből vett szót írtak össze és olvastak fel, aki azokat a legnagyobb könnyedséggel először a felsorolt, aztán fordított rendben, majd a hallgatóság által megkívánt sorban, illetőleg összetételekben ismételte el.

Az irodalmi légkör, amely a Kollégiumot betöltötte, nagyon jól hatott Kolos szellemi fejlődésére. Öt évet töltött itt humanisztikus tanulmányokban. A Kollégium prefektusa, aki később Kolosnak ujoncmestere lett, tanúskodik, hogy különösen a filozófiában volt kitűnő. P. de la Pesse, Kolos első életrajzírója pedig munkája előszavában ezt állítja róla: „Minden tanulmányában ügyes és eszes ember hírében állott.”

Még nem töltötte be tizennyolcadik évét, mikor visszatért családjá körébe, Saint-Symphorienbe. Szíve Isten szeretetétől lángolt és komolyan foglalkozott a tervvel, hogy elhagyva a világot, a Jézustársaságba lép. Elhatározása nem minden vívódás nélkül érlelődött meg benne. Hiszen maga bevallja, hogy a szerzetesi élet iránt idegenkedést érzett s később a hivatásról így nyilatkozott: „Nem adják a szerzetesi élet hű képét azok, akik mindig csak a benne rejlő édességet és előnyöket dicsérik. Sokan úgy tüntetik fel a szerzetesi életet, mintha az földi paradicsom volna. Én ezzel szemben azt gondolom, hogy a szerzetesi állapot minden előnye csak a szenvedésben van. A magam részéről úgy fogom fel, mintha tisztítóhely volna. Igen, az a hely, ahol sokat szenvedünk, de még többet remélünk.”

Mély belátásra valló szavai ezek is: „Szerzetessé az embert fogadalmi teszik, de jó szerzetessé csak akkor lesz, ha szereti is mindazt, amire magát kötelezte. Miért? Mert csupán a szeretet segítségével tudjuk szerzetesi fogadalmainkat nagy kitartással gyakorolni.”

Nem tudunk arról, hogy mikor Kolos tervével előállott, szülei ellenvetéseket tettek-e. Hiszen Isten hívó szavát az akkori időkben még nagyon megtisztelőnek tartották. A jámbor szülők csak néhány rövid hetet kértek és engedtek maguknak, hogy gyermekük jelenlétét még egy darabig élvez-

hessék és ez izlelje a családi kör édes boldogságát. Miután Grannon Lóránd atya, tartományfőnök engedélye megérkezett, elhatározták, hogy Kolos még azon évben, vagyis 1658 októberében az avignoni Szent Lajosról nevezett ujoncházba lépjen. A szerzetesi életnek eme Betlehemébe Kolost szerető édesatyja is elkísérte. A Társaság 1658—59-i névtárában, Avignonnál ezt a bejegyzést találjuk: „Név: Colombière Kolos. Belépés napja: október 25. Helység: Vienne. Kora: 17 év. Tanulmányai: 2 év retorika, 2 év filozófia.

Kolost belépésekor Papon János rektor, noviciusmester — aki, mint említettük, a lyoni kollégiumban prefektus volt — s 32 mosolygó arcú fiatal ujonc fogadta, éspedig akkora szeretettel, aminőt csak az ért meg, aki ezt maga is tapasztalta. Sokat Kolos ujoncéveiről sem tudunk. De bizonynyal ha valakire, reá alkalmazható az a jelentés, amelyet Bondini érsek a pápának egyházmegyéjéről és ennek keretében az ujoncházról küldött: „A Jézustársaság Szent Lajos noviciátusában nemes és tudós fiatalembereket találunk és erkölcsaik szentsége oly mértékben tükröződik rajtuk vissza, hogy ha látná őket Szentséged, azt hinné róluk, hogy mindmegannyi angyal.”

A noviciátus derült, de egyhangú, békés csendjét érdekesség élénkitette fel. XIV. Lajos, Ausztriai Anna királyné, Mazarin kardinális, Colbert miniszter s Villeroy herceg kíséretében felkereste Avignont és néhány hetet ott töltött. A város ujjongó örömben fürdött. A tanács a saját címerében szereplő kulcsokra és a francia címer liliomaira célozva, ezt a szellemes felírást függesztette ki a városházára: „Venere e coelo Lilia et Claves aperuere coelum, ut venirent.” „A liliomok az égből jöttek, és kulcsaink felnyitották az eget, hogy jöjjenek.”

A király a nagyhetet és a húsvétot is Avignonban ünnepelte. Nagycsütörtökön a székesegyházban megmosta 12 szégyén lábát. Húsvét napján a város legnagyobb és legszebb templomában, a ferencesek egyházában megáldozott. Ugyanekkor a kolostorban 800 görvély-kóros beteg gyűlt össze, akiket a király ujjával egyenkint megérintett a hagyományos jelíggel: „A király érint téged, Isten gyógyítson meg!” Húsvéthétfőn a noviciátusban hallgatott misét és utána a rektor bemutatatta neki a kis ujoncokat. A király mindennel meg volt elégedve és látogatásának emlékére a tabernákulum fölé finomművű arany koronát függesztetett.

Azonközben lejártak Kolos ujoncévei és ő 1660 októberé-

ben a közeli kollégiumba költözött át, hogy ott még egy évig filozófiát tanuljon, de e mellett tanári és felügyelői teendőket is végezzen.

Ujoncéveiről előljárói a tartományfőnök előtt így tanúskodtak: „Ez a fiatalember korát meghaladó bölcseséggel, biztos ítéllettel s ritka jámborsággal van megáldva s magasztos erényekre törekszik.”

A Kollégiumban

Az ujoncházról csak néhány lépésnyire volt a Társaság gyönyörű temploma, amelynek homlokzatát Szent Ignác, Xavéri Szent Ferenc, Borgiai Szent Ferenc, Regisi Szent Ferenc s kissé feljebb Szent Alajos és Szent Szaniszló szobrai ékesítették. Az egyik kapu oromzatán pedig címerpajzsban Jézus neve és átszúrt Szíve ragyogott. A szentély mögött a szerzetesek és a hozzájuk tartozók számára több épület állt. A templom hosszában utca volt, amelynek másik oldalán épült a tulajdonképeni Kollégium.

Kolos a kollégiumban néhány napi visszavonulás után, 1660 október havában tette le első fogadalmait. Nyomban megkezdte a filozófia még hátralevő harmadik évét, amelyet az „Examen ex universa Philosophia”, vagyis az egész filozófiából való vizsga fejezett be, amint ez a mai napig a Társaságban szokásos. Utána azonnal tanárnak alkalmazták a hatodik osztályban. Az első iskolai év végén oly esemény játszódott le, amely Kolosra mély hatást gyakorolt. Meghalt a kollégiumban de Barry Pál atya, híres író és szónok. A haldokló — kinek ágyát rendtársai körülvették — felkérte a kollégium rektorát, de Beausse Ignác atyát, hogy vele és nevében mondják el valamennyien a Te Deumot, mert Isten megengedte, hogy a Társaságban halhat meg. Kérését teljesítették s miközben a hálahimnusz végezték, ő maga heves sóhajtásokkal csak azt ismételte: „Ó kegyelmek kegyelme... a Jézustársaságban halni meg!”

Kevéssel utóbb édesanyjának halálhírért vette. A jóságos nagyszony augusztus 3-án este 10 órakor lehelte ki áldott lelkét. Férje ezt jegyzi fel róla naplójában: „Jó feleségem a saint-symphorien házunkban halt meg. A templomban Szent Krispin oltára mögötti sírboltunkban helyeztük örök nyuga-

lomra. Fogadja be őt Isten az égbe, ahová — hiszem — Isten kegyelméből el is jut, mert sokat szenvedett.”

Közben szerény rejtettségben folytatta Colombière mint tanár áldásos tevékenységét. Őt esztendőn át ugyanazon osztállyal foglalkozott. A nagy kollégiumban, ahol annyi kiválóság tanított s amelyet 2000 növendék látogatott, vajmi könnyű volt eltűnnie. Tudása és szónoki tehetsége azonban nem maradt egészen véka alatt. Ennek bizonyítéka, hogy az 1665-i tanév megnyitásakor az évnyitó ünnepélyen őt, a szerény skolasztikust bízták meg a beszéddel, ami még kiváló páterre nézve is kitüntetés volt. Sőt a Vizitáció első avignoni kolostorában Szalézi Szent Ferenc tiszteletére rendezett nyolcad alatt sok kitűnő és elismert szónok közt egyik napra őt, a 25 éves szerzetest kérték fel, hogy a szent rendalapító Püspököt magasztalja.

B. Colombière már nyolc évet töltött Avignonban, midőn végre előjárói Párisba küldték, hogy ott a teológiát elvégezve, pappá szenteljék. Avignonra, amely az Egyház történetének egyik igen szomorú korszakára emlékeztet, Colombière mindig szeretettel és hálával gondolt vissza. Hiszen itt ringott szerzetesi életének bölcsője és itt aratta főleg szónoki tehetségének első szép babérait.

A teológián

A „Clermont”-kollégium, amely néhány éve Colombière új otthona lett, legalább 440 bennlakó és 1000 bejáró növendéket számlált.

A hittudományok elvégzése mellett még egy fontos és kényes feladatot kellett Colombièrenek megoldania. Előjárói ugyanis azzal bízták meg, hogy az iskolai időn kívül Colbert, az akkori mindenható miniszter két fia mellett a nevelői és felügyelői tisztet töltsse be. Hogy miért éppen Colombière-re esett a választás, annak egyik okát valószínűleg Villeroy hercegnek, XIV. Lajos bizalmasának a Colombière családdal való kapcsolata szolgáltatta. A jezsuita előjárók bizonynyal nem szívesen egyeztek bele, hogy Colombière a teológia mellett ily kényes és sok gondot igénylő munkakört is betöltsön. De egy Colbert miniszter kérésének, aki még hozzá a Társaság iránt nem is a legjobb indulattal volt, feltétlenül eleget kellett tenni. Colombière tehát minden szabad idejében a 16, illetőleg 13

éves Colbert fiúkkal foglalkozott. Be kell vallanunk, hogy ez nemcsak növendékeinek, de jómagának is nagy hasznára vált. Állása oly társadalmi körrel hozta őt kapcsolatba, amely modorának, szellemi képességeinek, műveltségének igen kedvezett. Colbert a fiatal nevelőt megszerette, nagyra becsülte és sokszor magával vitte sceaux-i pompás nyaralójába, ahol a közélet előkelőségei adtak egymásnak találkozót. Nevezetesen szokszor megfordult ott a nagyműveltségű Patru Olivér, akit a francia akadémiai ékesszólás megteremtőjének tartanak. Ez a minden szépért és jóért lelkesedni tudó férfiú szintén nagyon megkedvelte Colombière-t s vele éveken át levelezésben állott. Patru maga fiatal barátjáról, Colombière-ről később így nyilatkozott: „Sohasem használt — még véletlenül sem — beszéd közben közönséges vagy visszataszító kifejezéseket; hallgatóit semmivel sem feszélyezte. Országunkban azoknak a kivételes embereknek egyike, aki nyelvünket és a francia stílus minden rejtett finomságát tökéletesen birtokolta.”

Colombière sikeres szerepéről a miniszter családi körében, a Colbert fiúk szép előmeneteléről a Társaság generálisa, P. Oliva is tudomást szerzett és atyjuknak így fejezte ki szerencsekívánatait: „Párizsi Pátereink nagyon jól tudják, hogy nagyobb örömet nekem nem szerezhetnek, mint ha azt hallom róluk, hogy tiszteletükkel és szolgálatukkal Excellenciádnak legteljesebb megalégedését kiérdemlik.”

Az évek múltak s Colombière is elérte leghőbb vágya teljesülését. Huszonnyolc éves korában, — ami a Társasában elég korai — 1669 április 6-án áldozópappá szentelték. A tulajdonképeni nyilvános pályája küszöbén állt, amelynek tartamát a Gondviselés rövid 13 évre szabta. Hátra volt még, hogy lelki arculatán azok az egészen sajátos vonások is kiképződjenek, amelyek őt a szelid és alázatos Jézus méltó apostolává teszik. Szét kellett tehát tépni azokat a finom szálakat, amelyek a fiatal papot az előkelő körökben élvezett előnyökhöz és a világi dicsőség csillámaihoz kötötték s így a magasabb tökéletesség pályáját könnyen eltorlaszolhatják. Szüksége volt továbbá a szenvedések tűzkeresztségére, amely lelkét minden porszemtől megtisztítja, szellemét, gondolatvilágát elmélyíti és a kegyelmi sugarak befogadására alkalmasabbá teszi.

Kegyvesztés, visszatérés a lyoni kollégiumba

P. Colombière életét az Isten által tervezett cél felé oly esemény irányította, amely magában véve alkalmas volt bomba módjára minden földi reményt és ábrándot megsemmisíteni és a felfelé ívelő pályát egyszerre derékon törni. Az Úr erre a nagy operációra Colbert minisztert használta fel.

Colbert (1619—1683) kétségkívül hazájának egyik legtehetségesebb fia volt. Reimsben született, mint egyszerű kereskedőnek a gyermeke. Le Tellier miniszter szolgálatába szegődött. Tehetsége és ügyessége révén egészen a pénzügyministerségig küzdötte fel magát. Ugyes merkantilista adópolitikájával rengeteg pénzt teremtett elő, amire XIV. Lajos fényűző udvartartásának szüksége volt. E mellett sok és nagy alkotásokkal örököztette meg nevét. Később azonban, mikor a királyt takarékosagra intette, szolgálatából elbocsátotta s az udvartól száműzte. Haldokolva hiába epekedett fejedelmét látni, ez feléje sem nézett. Sőt temetésekor a súlyosan megadóztatott nép köveket hajigált koporsójára.

1666-ban, mikor még Colombière az ő kegyeinek sugaraiban sütkérezett, a miniszter többek közt Párizs szépítésére is gondolt. Egészségügyi rendeleteket adott ki, amelyek a város tisztogatását, kivilágítását célozták. Zúdult rá az elismerés és dicséret, de a kritika is. Mert hiába! Minden javítás költséggel és így az adók emelésével jár. Ettől pedig a közönség már akkor is fázott. Szidták, átkozták a minisztert és gúnyverseket gyártottak ellene, amelyekben fel-felcsillant a francia szellemesség is. Colombière is hallott ilyeneket és az egyiket anynyira csattanósnak találta, hogy tisztán mint szellemességet, füzetének szegélyére jegyezte. Kis gúnyvers volt ez, amely célozva Colbert alacsony származására s utalva tisztogatási rendeletére, ezzel a két sorral végződött:

„Colbert est sorti de la boue
Il craint toujours d'y retomber.”
„Colbert a sárból került ki,
Egyre fél oda visszaesni.”

Egy alkalommal Serauxban Colbert úgy véletlenül benyitott fiai nevelőjének szobájába. A Péter távol volt. Füzeté, az imént említett végzetes kis verssel, az asztalon feküdt. Colbert kíváncsiságból kinyitja a füzetet és szeme éppen a reá vonatkozó szellemes és találó epigrammon akadt meg. Szörnyen fel-

háborodott a „minősíthetetlen” eljárás felett és Colombière előjáróitól a Páter azonnali eltávolítását követelte. A tartományfőnök tehát 1670 őszén visszahívta P. Colombièret és Lyonba rendelte. Így múlik el a világ dicsősége!

Az eset P. Colombière-t kétségkívül mélyen lesujtotta, de meg nem törte. Úgy véljük, a saját hangulatát és benyomásait rajzolja elénk, amikor egyik szentbeszédében ezeket mondja: „Milyen hasznat várhatok attól a visszas helyzettől, amelybe keveredtem, amely alkalmas arra, hogy a bátorságtól a jóra törekedni megfosszon, s amely egész valómat feldúlhatja? Igaz ugyan, hogy a nem várt szenvedések bekövetkezésük pillanatában leverők és nyugtalanságba ejtenek, mikor nem látunk tisztán s nem tudjuk, hogy azok hogyan is válnak hasznunkra. Legyünk azonban türelmesek! Hamarosan meglátjuk, hogy éppen *ezáltal*, ily esetekben nyújtja Isten nekünk legnagyobb kegyelmeit. Ily csapás nélkül talán nem lettünk volna egészen rosszak, de nem is lettünk volna egészen jók.” Csakugyan szóról-szóra illik ez. P. Colombière sorsára. Lyonban megint tanárnak alkalmazták és egy gyermekkongregáció vezetését, majd később még az összes templomi szentbeszédeket is reá bízta. Miközben a Lyonban töltött három év alatt a reá bízott kis nyáj szívében a vallásosság rügyeit ápolgatta, a saját lelke ügyére is nagy gondot fordított. Szent ambícióval igyekezett a szabályokat nap-nap után mind tökéletesebben megtartani, éspedig abból a forró vágyból, hogy ezzel Isten iránti szeretetét gyakorolja és kimutassa. Ehhez a szent és üdvös kényszer-zubbonyhoz, a szabályokhoz, még az önmegtagadások sorozatát csatolta. Így aztán elérte azt, amit Isten a szerzetestől kíván, de amelyen alul nem is éri be. Így váltott lassankint Colombière a szerzetesi élet egyik örök mintaképezévé. De tapasztalta és élvezte is az Isten iránti tökéletes hűség rendes velejáróját, a feltétlen lelki békét. Erről tanúskodik, mikor egyik — Urunk színeváltozása napján mondott — szentbeszédében felkiált: „Nincs boldogabb ember a világon Isten igaz szolgáinál!” Ebből méltán következtethetjük, hogy az az idegenkedése is, amelyet eleinte a szerzetesi élettel szemben érzett, mindinkább eltűnt.

A harmadik próbaév

P. Colombière-nek, mint említettük, rendes teendői mellett szónokolnia is kellett. Beszédeit oly gondosan kidolgozta, hogy

később az angol királyi udvarban kevés módosítással ugyanezeket mondhatta el.

Amde a túlfeszített munka az aszkézis mellett testi erőit kimerítette. Fejfájásról panaszkodott. Elöljárói tehát, hogy kiragadják eddigi foglalkozásából és életkörülményeiből, elküldték a „Szív iskolájába”, ahogy a rendalapító Szent Ignác a harmadik próbaévet nevezi. Mindazoknak ugyanis, akik a Társaságban tanulmányokat végeznek, ezeknek befejezése után, mint papoknak, még tízhónapos második ujoncévet kell végezniök. Azt akarta a Szent, hogy a sok szellemi munka után, mielőtt apostoli tevékenységüket megkezdénék, magukat összeszedjék s netán lelohadt buzgalmukat újra feléleszék; a Társaság alkotmányát tanulmányozzák, egyszóval a jezsuita életre az utolsó útravalót megkapják. A különböző próbák közt, amelyeken ez alkalommal át kell esniök, a legfontosabb a harmincnapos lelkigyakorlatnak — amellyel szerzetesi életüket kezdték — megisméltése. Hogy P. Colombière ezt mekkora buzgalommal végezte, arról lelki naplója* tanúskodik, amelynek lényeges részét éppen a harmincnapos lelki gyakorlatok feljegyzései teszik.

Lelkületére jellemző már az a hangulat, amellyel ennek a nagy munkának, a lelkigyakorlatoknak nekivágott. Ezt naplójában így rögzítette le: „Minden foglalkozás, minden állapot, amelybe az ember egészségesen, betegen, bénán, élve vagy halva kerülhet, számomra Isten kegyelmével közömbös. Attól a vágytól égve, hogy Istenen kívül az Ő jóvoltából semmi egyebet sem keresek, egyedüli, kimondhatatlan szerencsének tekintem ezt az örökös fogságot (a szerzetesi életet) és nem hiszem, hogy azt az ég segítségével valaha is elviselhetetlennek tartanám.”

Érdekes megfigyelni, hogy egy szüzi lélek ott a paray-i kolostor csendjében szinte egyidejűleg a kegyelemtől ugyanezeket az érintéseket kapja, mint P. Colombière, akit Isten öröktől fogva lelki testvérének szánt. Ugyanígy küzd önmagával, míg meg nem érlelődik benne az átütő erejű elhatározás: „Szerzetesnő akarok lenni, de egészen” — ismételteti Alacoque Szent Margit is szüntelen.

* Magyarul Dr. Wolkenberg Alajos adta ki „Colombière Kolos élete és lelki naplója” címen. Második kiadás. Jézus Szíve Népéleti Társasága kiadása. 1929.

Nagy tévedés azt hinni, hogy a természet bárkiben is könnyen és önként adja meg magát a kegyelemnek. A Szentek nem úgy születnek, hanem úgy lesznek.

P. Colombière úgy vélte, hogy a kegyelemnek végső diadalát biztosíthatja, ha magát bűn terhe alatt, fogadalommal köti le feltétlen hűségre a kegyelemnek tökéletesebbre hívogató sugalmával, nevezetesen a rendnek legkisebb szabályával szemben. Hogy a Jézustársaságnak alkotmánya, törvényei és szabályai az életszentségnek mily magasztos ideálját rajzolták meg, azt a sok Szent és Boldog igazolja, akik magukat éppen a szabálytartás által Isten kegyelmével kisebb-nagyobb mértékben az életszentségre felküzdötték. Egyik ilyen példa maga P. Colombière is.

A szerzetesi szabályok mintegy hálót fonnak a szerzetes köré. A természetet annyira foglyul ejtik, hogy az nem tud szabadulni. Erős fogság ez, melyet a hivatás, a kegyelem, a megszokás és a jóakarat ugyan megkönnyítenek, de az átlagos erőket mégis túlságosan kipróbálják. Miért is a legtöbb bölcs rendalapító nem akarta a szabályokat bűn terhe alatt kötelezőkké tenni, kivéve természetesen azokat, amelyek a fogadalmakkal és isteni parancsokkal egybeesnek. A gyengeség számára legyen a szabály korlát és mankó, de nem bűnalkalom. P. Colombière azonban bűn terhe alatti fogadalomra akarta szabadságát lekötöni. Szent Ignác nagy lelkigyakorlatinak ú. n. „első hetében”, mikor az „örök igazságokról” folytak az elmélkedések, a nagy, elhatározó lépésre a halálról szóló meditációval készül.

Nagyon tisztán látja ennek a lépésnek jelentőségét ez életre és az egész örökkévalóságra. Érti a fogadalmával járó nehézségeket. Aggódik és küszködik magával. Elárulják ezt a lelkigyakorlat hetedik napján tett feljegyzései: „Hiszen amittől az emberi természet irtózik: fogság, hosszú betegség, maga a halál, mindez kíváncsabb dolog ahhoz a küzdelemhez képest, amelyet az embernek önmagával kell vívnia. Az élet (tökéletes szerzetesi élet), amelynek olyannak kell lennie, mint a halálnak, éspedig a világ zajában; az a folytonos éberség, amelynek a világ és az önszeretet támadásaival szemben sohasem szabad gyengülnie, ez okozza aggodalmaimat. Ha erre gondolok, akkor életemet kimondhatatlanul hosszúnak találom, s hogy a halál sohasem érhet engem elég korán.” De aztán vigasztalódik: „Mindennap misézem majd. Ez az én egyetlen

menedékem. Jézus Krisztus valóban keveset tudna, ha engem napról-napra fenntartani nem bírna.”

Ezzel a reménnyel, szeretettel eltelve közli tervét Athiaud atyával, a harmadik próbaév „instruktorával”, ahogy a vezető hivatalosan nevezni szokták. Hosszas és alapos megfontolás után ez a kiváló, nagyon tapasztalt atya, aki a Társaságban már csaknem minden hivatalt viselt, a fogadalom letevéséhez hozzájárult. Colombière november 21-én, a Szűzanya bemutatásának ünnepén le is tette azt. Lelkéből ekkor kitört az öröm és szívét előntötte a vigasztalás. „Hatalmas Isten, — írja — ki vagyok én, hogy méltónak találtál szívemet áldozatul elfogadni. Atyám, Barátom, Mesterem, Mindenem légy ezentúl. Miután Te megelégszel szívemmel, nem volna-e tőlem esztelenség a tieddel meg nem elégedni?” Ez az első eset, mikor P. Colombière lelkigyakorlatai folyamán Jézus Szívét emlegeti. A következő elmélkedésekben már többször foglalkozik vele.

A getszemáni haláltusa felett elmélkedve mélyebb bepillantást kap az isteni Szívbe. „Jézus Szíve — írja — gyötrő fájdalommal telt el... és ez a Szív mégis egyenesen Istenhez vezet.” Júdás árulása és a tanítványok hűtlensége ezt a gondolatot támasztja benne: „Ezt a Szívet harag, bosszúság nélkül az ellenség iránti igaz szeretet hatja át.” És hozzáfűzi: „Azt akarom, hogy szívem ezentúl Jézus és Mária Szívében pihenjen, és hogy az én szívem Jézusnak és Máriának Szívét zárja magába.” Jézus Szívére való gondolat határtalan nagylelkűségre ösztönzi: „Istentől csak szeretetet és kegyelmet kérek... mindent, mindent el akarok viselni számontartás nélkül.” Aztán fel is sorolja, hogy mire lehet elkészülve: „Veritékezni és fáradozni kell; sem hidegtől, sem melegtől, sem virrasztástól, sem éhségtől nem szabad félnem. Az egészség és élet számomra közömbösek. Ha utolér a betegség és halál, — minthogy a lelkek üdvéért fáradoztam — kedvesek és értékesek lesznek előttem.”

Xavéri Szent Ferenc ünnepén prófétai lélekkel szinte már előre látja sorsát s mindazt, ami reá Angolországban vár: „Hirtelen világosság gyúlt ki agyamban. Láttam magamat bilincsekben, láncra verlen, vád alatt és elítélve, azért, mert hirdettem, hogy Jézust a bűnösök keresztre feszítik és meggyalázzák. Egyidejűleg igen nagy hévvel kívántam a bűnben élő szerencsétlenek üdvét. Úgy látszott előttem, hogy utolsó

csepp véremet is szívesen feláldoznám azért, hogy csak egyetlenegy is megmentsek az örök kárhozat kinjaitól. Vajjon hóhér keze által halok-e meg, vagy talán rágalmaknak esem áldozatul? Ime, egész testem reszket és elfog a rettegés. Vajjon méltónak talál-e Isten arra, hogy dicsőségéért rendkívüli dolgokat szenvedhessek?... Lehet, hogy tévedek, de úgy érzem, hogy Isten szenvedéseket akar reám mérni. Szerető Megváltóm, küldd ezeket a szenvedéseket, szívesörömet vállalom azokat!"

Leleki naplójának utolsó ígéje: „Kerüljön bármibe, de kell, hogy Isten velem meg legyen elégedve!"

Colombière atya 1675 február 2-án, kerekén harmincnégy éves korában letette ünnepélyes négyes fogadalmát s egyben átvette a parancsot, hogy Paray-le-Monialban Papon atyának — akit a gray-i kollégium rektorának neveztek ki — mint házfőnök utódja legyen.

Paray-le-Monialban

Boldog Colombière atya többek közt ezt írja naplójába: „Azt vesszük észre, hogy bizony sok lépést kell megtennünk, míg az életszentséget elérjük. Minden lépésnél azt hisszük, hogy mivel ezt a lépést már megtettük, igen sokat haladtunk előre. Ámde utólag látjuk, hogy még mitsem haladtunk." P. Colombière is nagy lépést tett a tökéletesség felé fogadalmával, de az igazi feladat még csak most következett. Igen! Hátra volt még elszakadni önmagától és a gyakorlatban is egyedül és kizárólag az Istent keresni. Jól jegyzi meg erre Colombière: „Hogy ezt elérhessem, szükséges, Istenem, a te hathatós közreműködésed is, mert mi módon tudna különben a gyarló teremtmény saját erejéből a tisztaságnak ily magas fokára feljutni?" Isten csakugyan munkába lépett, hogy a mindentől való elszakadásra alkalmat adjon és ebben a teremtmény gyengeségét támogassa és diadalra juttassa.

P. Colombière-nek hirtelen történt áthelyezése Paray-ba, a jelentéktelen, elhagyatott kis fészekbe — még mielőtt próbá-
é-
vét rendesen befejezhette volna — az engedelmesség rend-
kívüli követelményének tekinthető. Mindenki, még a Társaságon kívül állók is csodálkoztak rajta. Hiszen a Páternek nagy tehetsége, kiváló szónoki képessége és erénye már közismert volt.

„Hogyan történhetett ez? — kérdezte valaki Forest atyát. Mire ő, szinte prófétai lélekkel, csak azt felelte: „Kiválasztott lélek érdekében történt ez, akinek szüksége van a vezetésre.” A jó Páter akkor még nem sejtette, hogy mennyire igazat mondott.

P. Colombière február első hetében érkezett Paray-be, ebbe a Cluny-i apátság fennhatósága alatt álló városcába, amelyet kőfal vett egészen körül. Csak négy kapun lehetett a városba jutni, amelyet éjjel-nappal gondosan elzártak. A protestáns hordáktól, a hugenottáktól való félelem ezt az óvatosságot nagyon is megokoltta. A tévely azonban a falakon keresztül is beszivárgott és volt idő, mikor a városka nagy többségét a protestánsok alkották. De aztán megint csak az ősi vallás kerekedett felül. Ennek megerősítésére és oltalmára hozták a városba a jezsuitákat, akik itt az ellenreformációt iskolájukkal és egyéb apostoli munkájukkal csakugyan végre is hajtották.

A roannei kollégiumtól függő kis parayi házban a házfőnőkn kívül három tanár működött: két Páter és egy Carrat János nevű 67 éves skolasztikus, akit betegsége miatt nem lehetett felszentelni.

P. Colombière-nek első gondja a kis rendház és a vele kapcsolatos iskola fejlesztése és emelése volt. Ezt kívánta tőle állapotbeli kötelessége. Márpedig, mint maga megjegyzi: „A világ helyes rendje attól a hűségtől függ, amellyel mindenki állapotbeli kötelességét teljesíti, mégis ez a dolog az, amelyet még jámbor emberek is — s ezek talán még jobban, mint mások — leginkább elhanyagolnak. S erről még nem is vádolják magukat. „Dixisti peccata Caroli, non Caesaris” — mondotta egykor V. Károly császárnak gyóntatója. „Meggyóntad Károly bűneit, de nem a császáráét.”

Miután az otthon anyagi és egyéb ügyeit tőle telhetőleg elintézte, kissé körülnézett, s a Paray-ban és környékén kínálkozó apostoli munka lehetőségeit tanulmányozta. A városban két női kolostor is volt: az Orsolyáké, akik fiatal leányok nevelésével foglalkoztak, és a már 50 éves multa visszatekintő Vizitáció. Az utóbbiban kifejtett tevékenységéről itt csak annyit mondunk el, ami inkább csak az ő személyére vonatkozik. A többit Alacoque Szent Margit életrajzára hagyjuk, hogy így az ismétléseket lehetőleg kikerüljük.

Az a választott lélek, akiért Colombière-nek, a Gondvise-

lés örök terve szerint, elsősorban Parayba kellett jönnie, éppen a Vizitációban élt s kétség és aggodalmak közt lelki tusát vívta, Alacoque Szent Margitot értjük. Azokat a rendkívüli lelki élményeket, amelyek benne és vele végbementek s amelyeket nem lehetett egészen titokban tartani, sem maga nem igen értette, de még kevésbbé környezete. A Vizitációt Isten és nagy alapítója, Szalézi Szent Ferenc, a tökéletes, de rendes imaélet otthonának szánta. S ime, ez az egyszerű, minden különös műveltséget és ügyességet nélkülöző apáca, az ő folytonos elragadtatásszerű imáival, hosszú és szokatlan áhitatgyakorlataival a Vizitációba eddig ismeretlen szellemet kezd becsempészni, amiről az elődök, a hagyomány mitsem tudnak, sőt a szent szabályokkal ellentétben lenni látszanak. Maga Michon apát, a rendes gyóntató, akit előljárói „igen buzgó, de nem nagyon tanult férfiúnak” ismertek, az egyházi hatóságnak küldött jelentésében őszintén bevallja, hogy maga sem tudja, miképen vélekedjék ennek a rendkívüli és csodálatos utakon járó fiatal apácának viselkedéséről. De a többi világi és szerzetes pap is, mint bencések, jezsuiták, akikhez a főnöknő tanácsért fordult, csak fejüket rázták és gúnyosan beszéltek a nővér látomásairól, amelyeknek csak a sok koplalás az okozója.

E közben az Úr Jézus folytatta Szent Margittal bizalmas közléseit, érintkezéseit s adta neki kijelentéseit. Margitot az isteni kegy szinte a megsemmisülésig megalázta. A külső bánásmód pedig, amelyben részesült, szinte porrá zúzta. Hová forduljon? Kitől kérjen tanácsot és megnyugtatót? Jézus szánja jegyesét szörnyű vergődésében és megígéri, hogy elküldi majd hív szolgáját, aki biztos támasza és vigasztalója lesz.

Ez a hív szolga P. Colombière személyében el is érkezett. Mikor a zárdában mint rendkívüli gyóntató is bemutatkozott, a főnöknő, Saumaise anya nyomban felkérte, hogy amint ideje és körülményei megengedik, a zárdai közösséghez buzdító beszédet intézzon. P. Colombière erre készségesen vállalkozott. Már akkor körülbelül 50 hallgatója közt megkülönböztette Margit alakját és a beszéd után megtudva nevét, megjegyezte, „ez kegyelemmel megáldott lélek.”

Az első személyes találkozás P. Colombière és Margit közt a negyedévi gyóntatáskor történt. Margit nem akarta magát közelebbről megismertetni, jóllehet már a szentbeszéd

alatt, mikor a fogadószobában a főnöknő a szerzetescsaládot az új jezsuita házfőnöknek és rendkívüli gyóntatónak bemutatta, hallotta szívében a határozott és világos szavakat: „Ez az, akit neked küldök.”

Később azonban sok küzdelem után és önlegyőzés árán végre feltárta szívét és egész életét, annak minden misztikus élményével együtt a jó lelkiatya előtt. Ez csodálkozik és világosan látja Isten kezét. Csak azt rebesgeti, hogy Margitnak nagy oka van isteni Jegyese leereszkedő irgalmáért, szeretetéért, amellyel felkarolja s bizalmasságáért, amellyel elhalmozza, végtelen hálákat adni.

P. Colombière érezte azonban a nagy felelősséget is, amely lelkiismeretét terheli. Két igen fontos és kényes kérdésben kellett itélnie és döntenie. Először, vajjon Margit jó úton jár-e és nem csupán képzelődésének, beteges idegzetének játéklabdája? Másodszor: igazak-e és Istentől származnak-e azok a közlések, amelyek Jézus Szíve tiszteletére és annak újabb módjára stb. vonatkoznak?

Bár nem kétséges, hogy P. Colombière-t ennek a fontos feladatnak megoldásában a Szentlélek kegyajándéka, a szellemek megkülönböztetésének adománya is támogatta, de ez nem mentette fel attól, hogy ezeket a kérdéseket, mint lelki ember és teológus is, komoly vizsgálat tárgyává tegye.

Megfigyelte tehát Margit egész lelki világát és erényeit. Látta benne a szinte túlságos vágyat a rejtettség, a megaláztatás, a megsemmisülés után; aztán hő szomját tűrni, szenvedni. De a legmegnyugtatóbb volt reá, mikor Margitnak egészen a hősiességig menő engedelmisségét szinte kézzelfoghatóan tapasztalta. Az a szellem is, amelynek Margit hatása alatt állott, százszázalékig katolikus volt. Mindig a természetfelettire, a tökéletesebbre s főleg az engedelmisségre irányította és utasította. Az Udvözítő egyszer így szólott Margit-hoz: „Kegyelmi adományaimat majd rended szabályaihoz és előjáróid akaratahoz alkalmazom. Tarts mindent gyanúsnak és kétségesnek, ami szabályaid pontos megtartásától visszatart. Azt akarom, hogy azokat mindennél többre becsüld. Sőt ennél is többet mondok. Megelégedésemre szolgál, ha előjáróid akarátát az én akaratommal szemben is előnyben részesíted. Engedd, hogy tegyenek veled, ami nekik tetszik.” Más alkalommal még hangsúlyozottabban jelenti ki neki az Úr akarátát: „Hallgasd meg jól e szavakat az Igazság szájából:

Minden oly szerzetes, aki előljárójától elszakad s nincs azzal egyetértésben, magát az elkárhozottak salakjához számíthatja. Éppen ez a széthúzás okozta már sok szerzetes vesztét s dönt majd még sokakat a romlásba, mivel minden előljáró, legyen az jó vagy rossz, az én helyemet foglalja el."

Emberileg tehát a tévedés kizártnak látszott. A kijelentések is, amelyekről Margit beszámolt, oly tanokkal voltak szoros, szerves kapcsolatban, amelyek a hit letéteményében, a Szentírásban és hagyományban gyökereznek; mindenben épületesek, időszerűek s teljesen alkalmasak a kor sebeinek hathatós gyógyítására. Miután Colombière mindezt sok imában Isten előtt megfontolta, végre egész nyugodtan és határozottan kimondotta az igent.

Margit tökéletesen nyugodt lehet, mert jó szellem vezeti és a kijelentések is emberileg bizonyosan Istentől erednek. Colombière atyát azonban még jóval többre szánta a Gondviselés, mint arra, hogy annyi ellentétes vélemény felett döntőbíró és megnyugtató legyen. Neki egyben Isten nagy műveinek megvalósításában ennek az angyali léleknek, Margitnak atyai barátjává és apostoltársává is kellett lennie.

Ha valami, ám ez hozta a szintén angyali lelkületű s alázas Páttert a legnagyobb zavarba. Hiszen az ő szűzi lelke irtózott mindattól, ami legtisztább szándékait csak távolról is gyanúba hozhatta s a mégoly szent viszonytól, amely az érzéki barátságot csak némileg is utánozza. Megdöbbsent, mikor azt hallotta, hogy a Margitnak adott kijelentésekben ő is szerepel, éspedig a leggyengédebb vonatkozásban. „Egy alkalommal, — beszélte el Margit s ezt lelkiatyjának, Colombièrnek is tudomására hozta — a Páter miséje alatt, amelyet a Vizitáció-templomában mutatott be, Udvozítónk nagy kegyelmekkel tüntette ki őt, meg engem is. Mert mikor áldozáskor magamhoz akartam az Urat venni, megmutatta nekem szent Szívét, amely tüzes kemencéhez hasonlított, s amely felé két szív igyekezett, hogy ott elmerüljön. És így szólt hozzám: „Igy egyesíti ezt a három szívet tiszta szeretetem mindenkorra.” Majd közölte velem, hogy ez az egyesülés Szent Szíve dicsőségére szolgál. Azt akarta, fedjem fel ennek a Szent Szívnek kincseit az Atya előtt, hogy azoknak értékét és hasznosságát megismertethesse és nyilvánosságra hozhassa. Azért kívánta, hogy olyanok legyünk, mintha testvérek volnánk, s aztán osztozzunk a szellemi javakban.

Miután erre lefestettem neki szegénységemet s a különbséget, amely oly nagyerejű és érdemű férfiú és köztem, szegény ingatag bűnös közt fennáll, azt felelte: „Szívem végtelen gazdagsága mindent kiegészít, mindent kiegyenlít. Beszélj csak vele minden félelem nélkül.” Ezt legelső találkozásunk alkalmával meg is tettem. Alázatossága és háládatossága, amellyel ő ezt fogadta, mélyen meghatott és többet használt nekem, mint összes szentbeszéde, melyet tőle hallottam.”

A megbízatások, amelyekkel Isten valakit kitüntet, rendszeren nem ingyen járnak; a keresztek is magukkal hozzák.

Margitnak lelkivezetőjével való gyakori találkozása s hosszabb tanácskozásaik nem kerültek ki a szerzetesnők amúgyis állandóan gyanakvó, éber szemét és figyelmét. A kitüntető érdeklődés, amelyet Colombière Margit iránt tanúsított, olaj volt a tűzre. A kritika általánossá vált s ez P. Colombière fülébe is eljutott. „Az atyának — jegyzi fel Margit — sokat kellett miattam szenvednie. Azt állították ugyanis, hogy őt is, csakúgy mint a többieket, meg akarom csalni és félrevezetem.” Sokan azt is tudni vélték, hogy a Páter szintén látomásokban részesül, s hangot adtak annak a meggyőződésnek, hogy „nagyfokú gyengeségre s bizonyos fokú gyermekes kedélyre vall, hogy ily gyatra tehetségű leánnyal annyit foglalkozik.” Mindezt a Páter fiatal korának és tapasztalatlanságának számlájára írták. De P. Colombière nem riadt vissza! Nagyon jól tudta, hogy a tökéletességnek első regulája a kitartás Isten tetszésének keresésében, bármint ítéljenek is az emberek.

Közben Margit megkapja a Jézus Szívére vonatkozó mind részletesebb kijelentéseket és utasításokat, hogy miképen kívánja azt az Úr az Egyház közéletébe beleilleszteni. Colombière, akihez az Úr Margitot utasította, mindezt írásba foglalta és megfontolás tárgyává tette, s miután a természetfelettség jellegét megállapította, Margitot megnyugtatta és megvigasztalta. A megbízatást, hogy ebben a nagy ügyben közreműködjék, hálás szeretettel és hódolattal fogadta, s magát Szent Magittal egyidejűleg, 1675 június 21-én Urunk Szent Szívének felajánlotta.

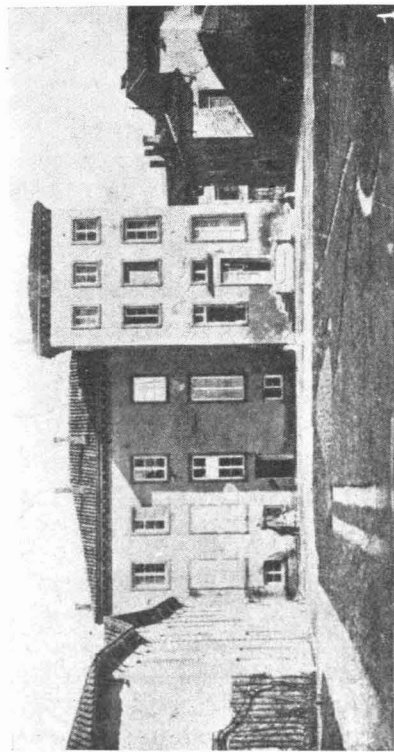
Hol történt a felajánlás, vajjon a Vizitáció kápolnájában vagy a kollégiumban; a szentmise alatt vagy szentséglátogatás alkalmával, nem tudjuk, de ez a lényegyet úgysem érinti. Elég azt tudnunk, hogy megtörtént, éspedig az Úrnap nyolca-

dát követő pénteken. Szóval azon a napon, amelyen az Egyház az Úr kívánsága szerint a Szent Szív ünnepét üli.

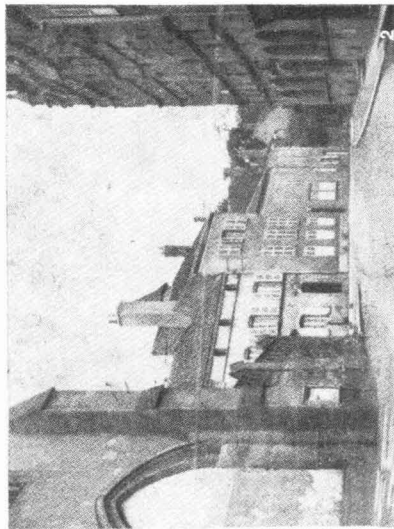
P. Colombière naplója a felajánlás formáját is megőrizte számunkra. Közöljük a hiteles szöveget, amely történetünknek legfontosabb okmányai közé tartozik.

„Édes Jézusomnak imádandó és minden szeretetre méltó Szíve! Hogy neked annyi bánalomért és rút hálátlanságért elégtételt nyujthassak, és hogy a Te megbántásodnak kárhozatos veszedelmét elkerülhessem, ime most felajánlom Neked szívemet minden érzésével együtt. Egészen Neked adom magam és hitemmel erősítem színed előtt, hogy ettől az órától kezdve nincs forróbb óhajvásom, mint hogy éretted önmagammat elfeledjem és lemondjak mindenről, amim van és lehet. Így akarok győzni minden akadályon, amely kizárhatna ebből az isteni Szívből, s amelyet végtelen jóságoddal számomra nyitva tartasz. Óhajtom, Uram, ezerszer óhajtom, hogy Szívedben elmerüljek és szeretetedtől eltelve, minden hű szolgálóddal együtt abban éljek és haljak. Felajánlom Neked, Jézusom legszentebb Szíve, mostantól halálom órájáig munkálkodásomnak minden érdemét; szentmiséimnek, imádságaimnak, önsanyargatásaimnak és vallásos életem minden gyakorlatának összes érdemét. Fogadd el engesztelésül apostoli buzgóságomnak, alázatosságomnak, engedelmisségemnek, összes erényeimnek minden jócselekedetét! Vedd azokat egészen, Uram, mert nemcsak azért ajánlom fel azokat Neked, hogy velük isteni Szívedet és annak csodálatos erényeit tiszteljem, hanem kívánom és alázatosan kérem, hogy áldozatomat elfogadd, érdemeimmel tetszésed szerint rendelkezéssel és azokat oda fordítsd, ahová Te akarod. S mivel életemnek összes érdemét, amelyekkel az isteni igazságosságnak elégtételt nyujtok, odaajándékoztam már a tisztítóhelyen szenvedő lelkeknek, most azt óhajtom, hogy ezeknek érdemeim minden haszna csak akkor jusson, ha az isteni Szívednek is úgy tetszik.

De felajánlásom ne akadályozzon abban, hogy eleget tessek minden más kötelességemnek is, hogy szentmiséimet és imádságaimat felajánlhassam külön szándékokra is, úgymint testvéreimért, barátaimért, a szegényekért, akik szeretetemnek ily tanúságaira méltán számíthatnak. Mivel azonban oly javakkal rendelkezem ily esetben, amelyek nem az enyéme, legalább engedelmisségemet, szeretetemet és egyéb erényeim, amelyeket jócselekedeteimmel gyakorlok, ajánlom

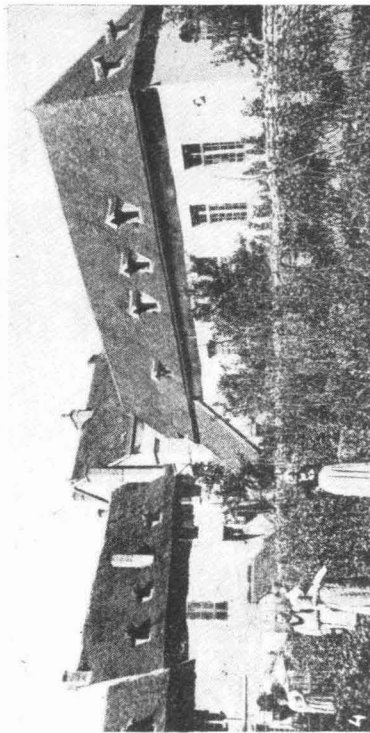
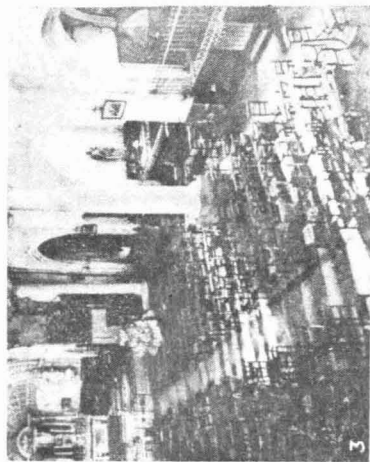

c)

b)

a)

1. Saint Simphonien D'Ozon (Isero) Ház, ahol P. de la Colombiere Kolozs született. 2. a) A Jezsuita Kollégium történelmi helye. b) Jezsuita székház, ahol P. de la Colombiere meghalt. c) Szent Miklós templom. 3. Templom, ahol P. de la Colombiere a kereszttség szentségét felvette. 4. Paray. Régi kórház. Egykori rendház szállójának szüretje.

fel az isteni Szívnek. Ez mind az Ő tulajdona. Belőle merítettem, Tőle tanultam azokat.

Jézusom szent Szíve! Taníts meg engem arra a nagy tudományra, hogy tökéletesen elfeledjem magamat. Ez az egyetlen út, amelyen Hozzád juthatok. Mivel én mindent Teéretted teszek, engedd, hogy minden, amit teszek, méltó legyen Hozzád! Mutasd meg nekem, mit kell tennem, hogy eljuthassak arra a tökéletes, szeplőtelen szeretetre, amelynek lángoló vágyát Te oltottad szívembe! Kimondhatatlanul vágyom Neked tetszeni! De mennyivel nagyobb óhajításomnál tehetetlenségem! Semmire sem vagyok képes, hacsak világosságot nem gyújtasz lelkemben és különös kegyelmeddel nem segítesz. Te töltsd be tehát akaratomat, én édes Istenem! Érzem, hogy akaratomnak annyszor és annyszor ellenállok. Alázatosan óhajtom, hogy sohase álljak annak ellen. Neked kell tehát mindent tenned, Jézusom édes Szíve, amint a dicsőség is a Tied lesz, ha én szent leszek. Egyedül ezért, a Te dicsőségért óhajtok én tökéletes lenni. Amen."

Apostoli munkák Parayban

A tűz, ahol van, ott melegít, ahol már nem melegít, nem is tűz többé... Ezt tapasztaljuk P. Colombière-nél is. Lelke, amelyet az isteni Szívből merített szeretet hevített, csakugyan melegített. Mint lelkivezér, szívesen foglalkozott kiválasztott lelkekkel. Ezek közt különös említést érdemel De Lyonne Mária, az előkelő, feltűnő szépségű leány, aki csak nagynehezen bontakozott ki világias önszeretetéből és követte végül kevéssel P. Colombière halála előtt Isten hívó szavát. Foglalkozott azután az intelligens férfivilággal, akik számára Kongregációt alapított, amely a forradalomig fennmaradt. Távozása után ezt írja egyik kongreganista úrnak: „Úgy hiszem, Urunk szereti a mi Kongregánciónkat és azért nem gondolom, hogy feloszlanék. Úgy mondom: „a mi Kongregánciónkat”, mert, noha távol vagyok attól, nem állítom, hogy el is szakadtam tőle. Mindennap elmélkedem róla és gondolatban ott vagyok összejöveteleiken, hogy résztvehessek a nagy kegyelmekben, amelyeket a Szent Szűz ott osztogat.” Másik úrnak pedig azt írja: „Gyakran imádkozom Önért és a többi kongreganistáért. Mit meg nem tennék, csakhogy olyanok legyenek, aminőknek lenniük kell.”

A tizennyolc hónap alatt, amelyet Colombière Parayban töltött, mint szónok sem kímélte erejét és buzgalmát. A Szent Benedek-rendiekkel kötött megállapodás szerint az ádventi és nagybőjti vasárnapokon s a Szent Szűz ünnepein a prédikációra a jézustársaságiak voltak kötelezve. Ezt többnyire Colombière atya vállalta magára. A plébánoshoz, Bouillet Eleonor úrhoz való baráti kapcsolata folytán lehetőleg sohasem tért ki, ha a Szent Miklós-plébániatemplom szószékére hívták. A városka számos kolostora is szerencsésének tartotta, ha a kitűnő Pátert egy-egy beszédre megnyerhette. Olykor a külső missziók is hetekre lefoglalták idejét és erejét. Hozzá még kis rendháza és a vele kapcsolatos iskola is követelte jelenlétét. Hogy pedig bokros teendői közt P. Colombière az Úr Jézus Szíve tiszteletének terjesztéséről sem feledkezett meg, a felől nem kételkedhetünk. Egyelőre leveleiben emlegeti bölcs mérséklettel az isteni Szívet és ajánlgatja az Úr Jézus által megkívánt gyakorlatokat.

Feladatát Parayban megoldotta. A Gondviselés tehát más munkatérre szólítja. Az ő kedves Paray-ába már majd csak meghalni tér vissza.

P. Colombièret Angliába küldik

Amit Margit isteni közlésből tudott s elöljárójának megmondott, csakhamar bekövetkezett. P. Colombière-t elöljárói teljesen meglepetésszerűen Angliába küldték. Hogy ez Margitnak mit jelentett, elgondolhatjuk. Hiszen P. Colombière-ben nemcsak bölcs és biztoskezü lelkiatyát veszített, hanem azt a lelki barátot is, akit az Úr Jézus adott neki, s akinek szívével az ő szíve Jézus Szívében összeforrott. Az Úr Jézus határozott és szigorú figyelmeztetésére volt szükség, hogy panaszaival felhagyjon. „Hát én nem elégítelek ki téged, — szólt hozzá — én, aki életed tartalma és végcélja vagyok?” Ami P. Colombière-t illeti, egyetlen szava sem árulja el, hogy neki a válasz Margittól és Paray-tól, legboldogítóbb élményeinek színterétől ugyancsak fájdalmat okoz. „Ott vagyok, ahol Isten akarja, hogy legyek” — írja nővérének, a vizitációs apácának. „Azt teszem, amit Isten akar, hogy tegyek. Nem ismerem az életben más boldogságot. Akárhol szentek lehetünk, ha igazán azok akarunk lenni.” (Nővéréhez írt 3. levele.)

Hogy miért küldték P. Colombière-t elöljárói Angliába,

annak magyarázatát abban a szomorú helyzetben találjuk, amelyben ezidőtájt az angol katolikus egyház volt.

Midőn az 1660-ban politikai okokból kivégzett I. Károly legidősebb fia, II. Károly lépett a trónra, óriási lelkesedéssel fogadták. Mint lord Macaulay Anglia történetében írja (*Histoire d'Angleterre*. Charl. I.), pompás hajóraj ment érte Hollandiába. Útja Londonba valóságos diadalmenet volt, de csak *külsőleg*. Bár protestáns volt, de szíve mélyén megőrizte katolikus hajlamait és leghőbb vágya volt, hogy hitét előbb vagy utóbb nyíltan is megvallhassa. Fernandes Antal atyát, Katalinnak, a portugál királynénak gyóntatóját sokszor titokban fogadta is, sőt mikor a Páter 1674-ben meghalt, a temetésen személyesen akart résztvenni. (A Jézustársaság portugál évkönyve. 1674 április 13.) A király egyebet alig tehetett, mint hogy a katolikus vallás ellen tomboló gyűlöletet lehetőleg mérsékelje és az üldözést korlátozza.

II. Károly öccse, Jakab, yorki herceg azonban katolikus volt. Sőt mint a trón várományosa, nem is titkolta szándékát, hogy amint trónra jut, a katolikus hitet ismét régi jogaihoz segíti. Amennyire élesztette ez az ígélet az elnyomott katolikusokban a reményt, viszont a protestánsokban annál inkább növelte az ellenséges érzületet.

A yorki herceg felesége, Hyde lord Clarendon leánya, Anna protestáns volt. Fiúgyermeke nem volt s két leánya a herceg gyengesége folytán anyjuk hitét követte, aki azonban halála előtt a katolikus hitre tért. Jakab felesége halála után, már csak azért is, hogy fiú-örökösről gondoskodjék, új házasságra gondolt. Az akkor még 15 éves estei Beatrix Máriát, Modena hercegeének leányát szemelték ki számára hitvesnek. Ez azonban a házassági ajánlatot kereken visszautasította. Hiszen ő azzal a gondolattal foglalkozott, hogy teljesen Istennek szenteli életét és a Vizitációba lép. Az úgy X. Kelemen elé került, aki tekintve a nagy érdekeket, amelyek katolikus szempontból ehhez a tervezett frigyhez fűződtek, maga felszólította Beatrixet, hogy áldozza fel hivatását Isten nagyobb dicsőségére és az Egyház javára és fogadja el az angol trón várományosának kezét. A hercegisasszony meghajolt a pápa kívánsága előtt. Hogy mily nehezeére esett s mennyivel többre becsülte a szerzetesi hivatást még a királynői méltóságnál is, elárulják szavai: „Miért is nem születtem szegényes szalmakunyhóban! Mint egyszerű parasztleánynak legalább szabad-

ságomban állott volna, hogy életállapotomat magam válasszam meg.”

1673 szeptemberében tehát a meghatalmazottak jelenlétében a házasságot megkötötték és Beatrix Angliába utazott. Azt azonban kikötötte, hogy a londoni udvari kápolnában a zavartalan katolikus istentiszteletről gondoskodjanak. Az udvari lelkészi állást 1675-ig Saint Germain jezsuita atya töltötte be. Ámde a protestáns cselszövény helyzetét lehetetlenné tette. Távoznia kellett.

Hogy a Jézustársaság előjárói mennyire értékelték P. Colombière tehetségeit, mutatja, hogy az angol udvari lelkészre — erre a rendkívüli tapintatot és teljesen kiforrott erényt igénylő állásra — éppen őt szemelték ki. Hiszen a VIII. Henrik (1509—1547) által megindított katolikusüldözés még egyre tombolt és a protestáns türelmetlenség az Egyház teljes kiirtásán dolgozott. 1675-ben kihirdették, hogy hat hét alatt minden bennszülött katolikus papnak halálbüntetés terhe alatt el kell hagynia Angliát. Állami tisztviselő senki sem lehetett, hacsak esküvel meg nem tagadta katolikus hitét, nevezetesen Krisztus valóságos jelenlétét az Oltáriszentségben, a pápa fennhatóságát stb. 1676 október 10-én, éppen azon a napon, amelyen Colombière atya Londonba érkezett, a király titkos tanácsa elrendelte, hogy le kell tartóztatni minden angol katolikus, akit az idegen követségek kápolnájából kilépni látnak. Minden kápolna elé tehát őrköt állítottak. Maga a katolikus yorki herceg is csak a karzatról, ablakon keresztül vehetett részt a szentmisén, a szertartásokon s tengerügyi rangjáról le kellett mondania. Többé-kevésbé ez jellemzi mindig és mindenütt a taktikából fennen hirdetett protestáns „türelmet”, amint egyszer nyeregben érzi magát.

P. Colombière a Saint James-palotában

Az egyetlen kis szabad sziget a katolikus kultusz számára a királyi Saint James-palota kápolnája volt. Ez tehát akkortájt szinte egyedüli, de legalább is főhelye a nyilvános katolikus istentiszteletnek. Politikai okokból ugyanis a törvény a hercegnővel szemben kivételt gyakorolt. De ez nem terjedt ki férjére is, aki felesége kápolnáját — mint említettük — csak titokban és nagy óvatossággal látogathatta. Colombière atya

prédikációin is, amelyeket francia nyelven tartott, csak elvétve jelenhetett meg.

A közönség, amely a pátert a várkapornában hallgatta, nem nagy, de igen előkelő volt. Híre csakhamar elterjedt. Maga írja: „Nem vagyok ismeretlen Londonban. Ha az ember nyilvánosan prédikál, hamar megismerik, kicsoda, micsoda, mennyit ér; hiszen elég hangos tanúságot tesz önmagáról.”

Colombière minden vásár- és ünnepnap prédikált. Ezenkívül a nagybőjt péntekkein elmélkedést kellett tartania az Úr Jézus szenvedéséről. Előadásait mély teológiai tudás, előkelő, finom modor és főleg forró érzés s mennyei kenetesség jellemezték. Nem hiába mondotta róla XIV. Kelemen pápa: „Colombière-t híressé tették szónoklatai az evangélium hirdetői közt.” És méltán írja róla 1773-ban a hírneves Galliffet, aki benne mesterét tisztelte: „Colombière atyát prédikációiból, amelyek halála után jelentek meg, ismerik ma egész Európában. Telve vannak ezek a beszédek mennyei kenetességgel, ami csak azoknak tulajdona, akik maguk is telve vannak az Isten szellemével.” Mindez azonban nem zárja ki a gondos és fáradságos készüléket, sőt azt feltételezi.

Rengeteg idejét vette igénybe P. Colombière-nek az egyekkel való foglalkozás is. Beszédeit katolikusok és protestánsok hallgatták. Ez utóbbiak közül sokan megtértek. Látogatta a betegeteket. Maga a király is, aki csak külsőleg volt protestáns és hozzá még erkölcsileg igen kifogásolható életet élt, többször érintkezett P. Colombière-el, hogy lelkiismereti ügyeit valamiképen vele rendbe hozza. Bizonynal ezeknek a megbeszéléseknek volt gyümölcse, hogy mikor Colombière halála után a király súlyosan megbetegedett, komolyan és őszintén megbánta vétkeit és visszatért a katolikus Egyházba.

Macaulay lord, angol protestáns történetíró (Angolország története II. Jakab trónralépésétől I. Károlyig. II. 2. fejezet.) így írja le az esetet. „Mindjárt a király betegsége kezdetén a királyné és a yorki hercegné igyekeztek a yorki herceget rávenni, hogy a király betegágyához katolikus papot hívasson. A dolog nem volt oly egyszerű. II. Károly hirhedt barátnőjét, Porthmouth hercegnőt is be kellett a dologba vonni. Ez viszont Barillont, a francia nagykövetet mozgósította, beszélne rá a yorki herceget, hogy a királyhoz pap jusson. „Hiszen ő mindent tehet, ő távolíthat el mindenkit a király környezetéből s nyújthat a megtérésre alkalmat. A dolog — mint Porth-

mouth hercegnő mondta — sürgős és egy lélek örök üdvéről van szó.” A yorki herceg erre csakugyan a király betegágyához futott s halkán szólt hozzá, mintha csak valami állami ügyet intézne el vele. A király erre hangos szóval felelt: „Igen, igen, teljes szívemből!” Az ugyancsak jelenlévő francia követen kívül senki nem gondolta, hogy az Egyházba való visszatérésről van most szó. „Hozzak papot?” — kérdi erre a yorki herceg. „Igen, öcsém, — válaszolt a király — hozza ide, az Isten szerelméért s ne veszítsen időt... De mégsem, ebből baj származnék önre nézve.” „Ha az életembe kerülne is, — felelt erre a herceg — akkor is hoznék önnek papot.”

Igy is történt. A király feloldozást nyert, felvette a szentkenetet és megáldozott. A pap ezután a titkos lépcsőn ismét eltávozott. Másnap, 1685 február 6-án, a király kilehelte lelkét.

II. Károly halála után, egy fekete láda fenekén, két kéziratot találtak. Az egyik francia nyelvű s kétségkívül Colombière-től származik. Íme egyik részlete: „A napokban tartott eszmecszerénk, remélem, a legfőbb pontban kielégítette Önt: abban t. i., hogy Jézus Krisztusnak itt a földön csakis egy Egyháza lehet.”

A másik II. Jakab kezeírása. „Fivérem, az elhunyt király dolgozószobájában találtam ezt az eredeti kéziratot. Mellette voltam, mikor szent hitünkről nyilvános vallomást tett s midőn Anyaszentegyházunk szentségeit fogadta. Ezért tanúskodhatom róla, hogy mint jámbor keresztény halt meg. Jakab.”

P. Colombière nagykiterjedésű levelezést is folytatott. Lelki ügyeket érintő dolgokban a legkülönbözőbb rendű és rangú egyéneknek írt. 138 levele maradt reánk. Közvetlen halála után megkezdték azok összegyűjtését és 1715-ben egy kötetre való anyag telt belőlük.

A nagybőjt folyamán a férfivilággal külön is foglalkozott s sorozatos előadást adott nekik. Ez alkalommal is nyíltan beszélt Jézus Szívéről.

Nem hanyagolta el a Londonban megmaradt, viharoktól megkímélt szerzetesi családokat, így nevezetesen az angolkisasszonyokat sem. Mikor 1678-ban törvényszék elé állítják, a vádpontok között az is szerepel, hogy a város apácáival válásos összeköttetést tart fenn. Maga Colombière 1677-ben fittestvérehez a londoni angolkisasszonyokról így ír: „Minő szent nőkkel találkoztam itt! Ha elbeszelném neked ezeknek életmódját, csodálkoznál rajta.” (Festschrift zum Gedächtnis

des 300 jährigen Bestehens des Institutes B. M. V. der Englischen Fräulein in Bayern. 1626—1926.)

Ébresztette és fejlesztette a szerzetesi hivatásokat. Mint-hogy pedig Angliában a visszavonult élet lehetetlen volt, a jelölteket a charollesi orsolyákhoz vagy a paray-i vizitációba küldte. Támogatta a yorki hercegnőt, aki Flandriában vizitációs házat akart alapítani. A terv nem sikerült. Erre Londonban a Szent Pál katedrális oldalán szerveztek titkos kolostorszerű közösséget. Ez is a P. Colombière ellen benyújtott vádiratnak egyik főpontja volt.

Talán sikerült némi vázlatos képét adnunk annak az óriási tevékenységnek, amelyet a törekeny egészségű páter rövid kétéves angliai tartózkodása alatt kifejtett.

„Bőséges okom volna panaszkodni a túlterhelés miatt, amely hivatalommal reám nehezedik — vallja be egy orsolya-rendi apácának. A magány kétségtelenül kedvesebb volna nekem. Azonban inkább halva lássam magam, semhogy egyetlen szóval enyhítést kérjek. Noha napközben alig van órám, mikor Istenre gondolhatok, mégis úgy hiszem, nagyon helytelen volna ily ürügy alatt magamat kivonnom a Gondviselés vezetése alól, amelynek annyira átadtam magam, hogy minden boldogságomat beléje helyezem. Nem a lelkigyakorlat, sem a hosszú lelki beszélgetés, hanem egyedül *önakaratumk feláldozása tesz* szentekké bennünket.”

Életelvnek vallotta: „*Ha megtaláljuk Istent, könnyű vigasztalódni minden más dologban.*”

Önmegtágadott, vezeklő élet

„A szerzetesi élet lánc, amelynek minden szeme önmegtágadás.” Ezt Colombière atya jól tudta és egész életében meg is valósította. Nem elégedett meg azzal az önmegtágadással, amely a sok gonddal és munkával kapcsolatos és amely nem ritkán a bár nemes, de ösztönszerű érvényesülési vágy kiteljesedése. Ő a munkához még bámulatos önfegyelmézést és pozitív vezeklést is csatolt.

A legfegyelmezettőbb kolostorban sem élhetett volna szigorúbban, mint ahogyan ő a királyi palotában töltötte napjait. Szobáját csak szükségből hagyta el. Más helyiségbe soha nem lépett be, mint amelybe hivatásteendői szólították. Szobája ablaka a palota előtti térre nyílt, de soha ezen ki nem tekintett.

Két év alatt Londonnak semmi nevezetességét meg nem nézte. Más látogatást nem tett, mint csak olyat, amelyet valamely léleknek java, üdve tett szükségessé. Bár gyomra az angol konyhát nemigen bírta, soha más táplálékot nem kért. Nem engedte meg, hogy neki külön fűtsenek s fekvőhelye egyetlen derékalj volt, amelyet maga tett naponkint a szoba közepére. Bár nagyon szerette a zenét, fogadalmat tett, hogy önként nem hallgat muzsikát. Bár állásánál fogva tekintélyes összegek felett rendelkezett, a szent szegénységet mégis a lehető legszigorúbban megtartotta. Magára úgyszólván semmit sem költött, hanem mindent — engedéllyel — a szegényekre. Ehhez járultak még a Társaságban szokásos vezeklései.

Nem kell azonban azt gondolnunk, hogy mindezért Isten őt sok és nagy lelki vigasszal kárpótolta. Mindenesetre benső örömet okozott neki a reá bízott lelkeknek, különösen a szentéletű yorki hercegnőnek előmenetele az erényben és a számos megtérés és visszatérés az Egyházba, amiben Isten őt használta eszközül. De e mellett nem hiányoztak a nagy lelki szenvedések sem. Igen elhagyatottnak érezte magát Istentől és embertől. Bőven ízlelte a szív számkivetettségét, éspedig oly fokban, hogy bármily zárkózott volt is saját lelke ügyeit illetőleg, olykor leveleiben mégis gyengéden panaszkodik. Mélyen átérzi saját méltatlanságát és semmiségét. Kétkedik, vajjon a lelkek vezetésével nem árt-e többet, mint használni. Aztán kísértések gyötrik. Maga bevallja: „Szegény szívemet a szenvedélyek minden neme naponta ide s tova hánnya.” Nem hiába hirdette, önmagára is célozva: „Vajmi elismerést érdemel a tartózkodó szűzesség, amely állandóan vasrostélylyal veszi magát körül, vezeklő inggel és övvel van felvértezve és magas falakkal körülzárva.” Vagyis a tisztaság még az ily védelmet is megérdemli és megokolttá teszi... De hol voltak a tisztaságnak ily védőbástyái a kihívóan erkölcstelen udvari környezetben? Magának a királynak, II. Károlynak kegyencnőit már számon sem tartották. A porsthumth-i hercegnő inkább uralkodott az udvarban, mint maga a királyné. Egy korabeli ujság így ír róla: „Whitehalli palotája gazdagságban és pompában tízszeresen felülmúlja a királynét.”

Colombière olykor Keresztelő Szent János bátorságával ki is kel a sok szemérmertlenség ellen. „Az asszonyok — mondta egyik beszédében — fáklyául szolgálnak az ördögnek, amellyel az lángra lobbantja a szemérmertlenség tűzét.”

És sajnos, az udvar az effajta fáklyák lángjától szinte pazar fényben úszott.

„Hiába, — mondja Colombière — nincs oly visszavonult, nincs oly szigorú élet, ahol a tisztaság ellenségre ne találna.” Magatartását ebben a kritikus helyzetben kiolvashatjuk abból a programból, amelyet maga elé tűzött: „A jó szerzetes elejét veszi a rossz gondolatoknak azáltal, hogy mindent kerül, ami azokat felidézhetné. A tökéletes szerzetes pedig eltölti lelkét az imában szent gondolatokkal, sanyargatja magát és így veszi elejét a rossz gondolatoknak. Az előbbi visszautasítja a bűnös örömeit, az utóbbi az ártatlanokat is és az önsanyargatásban leli örömét.” „Száz nyitott szemünknek kellene lenni, hogy elkerüljük mindazt, ami árthatna az anyagi erénynek.”

A sok munka és benső szenvedés kimerítették erejét és megtámadták egészségét. Mindez nagyon megokolja, hogy miért nevezte P. Colombière Angolországot a „keresztek országának.” Pedig a keresztút még nem ért fel a Kálváriára. Néhány, éspedig legkeservesebb állomás még hátra volt belőle. Mielőtt azonban erről szólnánk, közbevetőleg még megemlékezünk fennmaradt összeköttetéséről Paray-val, a Jézus Szíve-tisztelet tűzhelyével.

Colombière viszonya a paray-i vizitációhoz

Az Üdvözítő azt akarta, hogy az általa létesített szent viszony P. Colombière és Margit szíve között, amelyeket saját Szívébe olvasztott, örökre állandósuljon. Az Úr Margit útján gondoskodik szent lelkiatyjáról, őt irányítva, óva, vigasztalva.

Már Angolországba való távozása előtt Margit írásban közli a páterrel útravalóképen az Úr Jézusnak üzenetét. Nevezetesen ezeket adja tudtul: „Colombière atya küldetése abban áll, hogy a lelkeket Istenhez vezeti. Azért a gonosz szellemek teljes erejükből támadnak majd ellene... Segítsége lesz azonban a keresztek viselésében Isten jósága, amennyiben reá bizza magát... *Gondoskodjék, hogy a saját forrásából merítsen...*” Ezeket a titokzatos ígéket P. Colombière csak Angolországban értette meg, midőn t. i. anyagi ügyeit a szent szegénységgel kellett megegyeztetnie. A másik utasítás Jézus Szíve tiszteletére vonatkozott s emlékeztette őt megbízatására.

A lelki összeköttetés levelezés útján a messze távolból sem szűnt meg, éspedig mindig a jóságos Saumaise anya közvetítésével, aki titkaikba teljesen be volt avatva.

Ez a jó főnöknő aggódó anyai szeretettel kísérte a páter minden lépését. Bármennyire biztosította is őt P. Colombière jólétéről, pompás egészségéről, a szerető, gyöngéd női szívnek biztos megsejtésével érezte, tudta, hogy ez nincs egészen így. Az atya szenved és vele ő is. Ezeket a titokzatos sejtéseket csak megerősítették Margit nővérnek juttatott isteni kijelentések.

„A mi Urunk — beszéli el Saumaise anya — megismertette Mária Margit nővérrel azokat a szenvedéseket és keresztek, amelyeket Colombière atyának abban az országban el kell viselnie, ahová őt előljárói küldötték. Átadott egy papírlapot is, amelyre látomását feljegyezte, hogy azt a páterhez juttassuk. Az két igen vigasztaló dolgot tartalmazott. Mindkettőt Jézus Krisztus sugallta, tekintettel azokra a körülményekre, amelyekben neki élnie kellett.”

Miközben Saumaise anya ezt a kéziratot másolja, hogy azt a páternek elküldje, kopogtat Margit s kéri, hogy azokat a módosításokat, amelyeket a szövegben tett, az eredetibe visszajavítsa. Az Úr ugyanis azt akarja, hogy minden úgy maradjon, amint azt ővele leíratta. Ezeket a lényegteleneknek látszó változásokat Margit senki másától, hanem egyedül Istentől tudhatta.

Colombière atya viszont a Margittól kapott s Saumaise anya által közvetített üzenetekre, levelekre hálás örömmel felelt. 1678 nagybőjtjében például azt írja Saumaise anyának: „Igen nagy lelki hasznot merítettem mindabból, amit nekem (Margit) írt. Annyira megerősíti hitemet azokban a dolgokban, amelyeket a mi Urunk akár a múltban, akár a jelenben előtte felfedett, hogy többé nincs érdmem abban, hogy hiszek.”

Csak bizonyos szent tartózkodással mer Margitnak tanácsokat, utasításokat, mint lelkiatya adni, tudva, hogy ő egyenesen az Úr Jézus vezetése alatt áll.

Máskor megint így ír Saumaise anyának Margitról: „Mily nagy örömmel tölt el mindaz, amit a jó nővérrel mond. Valóban nem tudom sajnálni szenvedései miatt, mert úgy tetszik nekem, azok az ütések, amelyeket az Isten keze mér reánk, ezerszerre édeesebbek a cirógatásoknál, amelyek az emberek

kezetől valók. Ó kegyelemdús kereszttek! Mily édeseknek kell lenniök az Isten szeretetétől teli lelkeknek! Nem látom be, hogy valami is fájdalmat okozhatna neki (Margitnak), hiszen szereti a megaláztatást s homályt.”

1678 februárjában kelt Saumaise anyához intézett levelében már őszintén bevallja a valóságot. „Egészségem, — írja — amelyet Ön oly sokszor lelkemre köt, valóban nem a legjobb állapotban van. Ám itt a nagybőjt és ha ez így folytatódik, félek, hogy nem tudom majd hallgatóságomat beszédeimmel kielégíteni. Egyébként, hála Istennek, nem félek a betegségtől. Isten akarata teljesebb mindenben.”

Következő levelében beszámol tüdővérzéséről, amely ugyancsak megokolttá tenné, hogy elhagyja a ködös Angliát. De ő csak kitart ott, ahová a Gondviselés állította, s ahol annyi léleknek volt reá szüksége. Annál is inkább tette ezt, mert az Úr Margit nővér útján kitartásra buzdította.

Az Úr Jézus ugyanis azt akarta, hogy az Ő „hú és igaz barátja” elnyerje Angliában azt a boldogságot is, amelyet azoknak ígért, akik üldözést szenvednek az igazságért.

A véres egyházüldözés

Bizonyos Cates Titus, anglikán lelkész, akit saját egyháza is kiközösített, s akit maga a király „az agyafúrt gazemberek leghazugabbjának” nevezett, rémmesét eszelt ki, amelyet — mint Maculay elismeri — komoly gondolkodó el nem hihetett. Ennek a mesének a jezsuiták voltak a főhősei, akik állítólag a pápa megbízásából összeesküvést szerveztek az angol trón megdöntésére s a protestáns államegyház kiirtására. Állítólag egész Londont fel akarták gyújtani, a Themсэн horgonyozó hajóhadat elpusztítani, a királyt megölni. Adott jelszóra minden katolikusnak protestáns szomszédját le kellett volna gyilkolnia. „A főváros — mint Maculay megjegyzi — s az egész nemzet mintegy őrzöngött a gyűlöletről s félelemtől. Mindenki ólombot rejtegetett ruhája alatt, hogy vele beverhesse az ellene támadó katolikus fejét.”

A yorki hercegnő kíséretével éppen Hollandiában tartózkodott. A páter izgalmak közt, betegen, szinte egyedül volt a palotában. Az újabb tüdővérzés teljesen legyöngítette. Reményében, hogy őt békén hagyják, csalódott. 1678 november 24-én, hajnali két órakor fegyveres csapat tódult be a Saint

James-palotába s a tiszteletreméltó atyát foglyul ejtette. Egy Fignet Olivér nevű francia volt az árulója, akit hosszú időn át támogatott és segítéyzett. A Júdások fajtája sohasem hal ki ezen a világon.

A King-Bench-börtönbe zárták, ahol legnagyobb előkelőségek tolvajokkal vegyest, összezsúfoltan, zsbongva, türelmetlenül várták, hogy szabadlábra vagy kintpadra, vesztőhelyre kerülnek.

Mikor innen a pátért a törvényszékre kísérték, mindenki bámulta nyugalmát. A zajos, gyűlölködő tömeg közt csendesen végezte a várócsarnokban a breviáriumát. A bírák megbámulták higgadt, világos, nyílt feleleteit. Kénytelenek voltak megállapítani, hogy az összeesküvéshez semmi köze sincs. De hogy letartóztatása ne látszhassék elhibázottnak, tiltott papi működése címén Angliából való örök száműzésre ítélték. Az ítéletet a királynak kellett volna megerősítenie, aki jól ismerve a páter ártatlanságát s szentségét, húzta, halasztotta a dolgot, remélve, hogy a szenvedélyek lecsitultával a pátért az udvar számára megtarthatja. Ez a haladék azonban csak nehezítette a páternek a börtön poklában való szenvedését. Hiányzott ott minden, ami az emberi életet tűrhetővé teszi: megfelelő táplálék, nyugvóhely, tiszta levegő, világosság. Hozzá még a ragály is állandóan szedte áldozatait a börtön szerencsétlen lakói közt. És a páter miként viseli helyzetét? Megtudjuk ezekről a szomorú, de dicső napokról készített feljegyzéséből: „Hosszú elmondani mindazt a könyörületes jó-ságot, amelyet Isten minden tekintetben, csaknem minden percben irántam tanúsított. Ámde annyit mondhatok, hogy *sohasem voltam boldogabb, mint éppen a vihar közepette.*”

A lélek tehát erős volt, de nem a test is. Újra erőt vett rajta a vérhányás, s csaknem végső perceit élte, éspedig ily környezetben, ily viszonyok között, minden ápolás híján!

Midőn a királyi udvarban erről értesültek, sürgették, hogy a király a száműzési ítéletet aláírja, hogy így legalább a szent foglyot börtönéből kiszabadítsa. A bíróság tekintettel a páter előkelő összeköttetéseire tíz napot engedélyezett, hogy magát kissé összeszedve távozhassék az ország területéről. A páter tehát visszakерült a Saint James-palotába, ahol a hercegnő egész udvara versenyzett a gyengéd ápolásban s a beteg fájdalmainak enyhítésében. P. Colombière december 29.

vagy 30-án hagyta el Londont s január első napjaiban érkezett testben összetörten a francia fővárosba.

Ismét Franciaországban

Párizsból P. Colombière Lyonba tartott, hogy ott kapjon valami egészségéhez, erejéhez mért foglalkozást. Útba ejti Dijont s Parayt. Mindenütt mint hitvallót, vértanút ünneplik. Dijonba találkozik Saumaise anyával, aki már kb. egy éve elhagyva Parayt, itt élt szent hivatásának. Ő is P. Colombière lelki gyermekei közé tartozott, akinek elmondhatta, mint Szent Ferenc Chantálnak: „Nekem úgy tetszik, szíveink összeérnek” Jézus Szíve misztériumában. Margit, s így a Jézus Szíve-kultusz is sokat köszönhet neki.

P. Colombière-t a hazai levegő s a viszontlátás örömei egyelőre szinte talpra állították. Mindenre kapható, amire csak kéri; lelki beszélgetésre, gyóntatásra, konferenciákra. Dijonból Parayba ment. Itt is mennyi drága lélek, ismerős és lelki gyermek! A kis rendház fogadósobáját állandóan ostromolták. Hiszen mindenkinek szívében élt még a szent páter emléke.

Tárgyal Greyfié anyával, Saumaise utódjával, aki — mint majd elbeszéljük — Margittal a kíméletlenség határáig menő szigorral bánik. Őt belátásra bírja, mérsékletre inti. Természetesen Margit lelkével is foglalkozik.

1679 március 11-én felüdülten, megvigasztalódva érkezik végre utazása célpontjához, Lyonba. A javulás azonban egészségében nem volt tartós. Orvosai a szülőföld levegőjét ajánlják, miért is jó néhány hónapot Saint Symphorienben Hubert bátyjánál tölt. Itt ismét kissé felerősödik. 1679. októberében már megint Lyonban, a Szentháromság kollégiumban találkoznak vele, ahol a fiatal filozófus jezsuiták prefektusa s egyik gyermekkongregáció gyóntatója.

Az a néhány év azonban, amelyet a Gondviselés neki szánt, számára már csak lassú haldoklás.

„Kizárólag egészségem helyreállításán dolgozom, — írja Margitnak egyik levelében — amint azt nekem megparancsolták. Oregszem és végtelenül távol vagyok a tökéletességtől... Nem tudom elérni azt a teljes önfeledettséget, amely megnyitja számomra Jézus Krisztus Szívét.” Nem tud belekapcsolódni a közös lelkigyakorlatokba, annál kevésbbé abba a pezsgő munkás életbe, amely a kollégiumban folyik. A szentek is embe-

rek! P. Colombière szenvedett miatta. Mint a tüdőbajosoknál tapasztalható, küzdött benne a fel-fellobbanó életkedv s remény az állandó visszaesések által okozott letargiával s csüggedéssel. De mindezekben Isten szent akaratához alkalmazkodva imádta az Ő kifürkészhetetlen végzéseit. Margitnak így ír: „Nagyon kérem, adjon hálát az Istennek azért az állapotért, amelybe az Ő akaratára folytán kerültem. Valóban, mi lett volna különben belőlem? Meggyőződésem, hogy ez Istennek egyik legnagyobb ajándéka, amelyet velem szemben tanúsított. Ha jól felhasználtam volna, szentté lettem volna.”

Olykor elvándorolt a Vizitáció zárdáig, ahol Szalézi Szent Ferenc meghalt s ahová nővére belépett. Nyilvános beszéd tartásáról azonban már szó sem lehetett. Itt-ott gyónatott s ahol csak tehetette, ajánlgatta a Jézus Szíve-ájtatosságot. A minden újtástól idegenkedő rendtársai közt kevés visszhangra talált. Másoknál inkább. De ha egyebet nem is ért volna el, mint azt, hogy Galliffet atyát Jézus Szíve apostolává nevelte, már ez rendkívül sokat jelentett.

Visszatérés Parayba, halála

P. Colombière-t 1681 húsvétján ismét vérhányás lepte meg, amely három napig tartott. Rendtársai azt hitték, el kell tőle itt a földön búcsúznia. Ő is készen volt a halálra. De aztán megint csak összeszedte erejét. Elöljárói úgy vélték, hogy hasznára lesz, ha az őszt Parayban tölti. Erre több ok is volt, de a legfőbb talán az, hogy — hitük szerint — ez lesz számára az életben az utolsó vigasztalás. Mindenesetre a Gondviselés akarta így, hogy a páter Parayban fejezze be életét.

Itt ismét többször meglátogatta a Vizitációt. Különös öröme szolgált, hogy ott lelki gyermekét, az egykori De Lyonne kisasszonyt, akinek hivatása ügyében annyit fáradozott, már mint a tökéletességre komolyan törekvő nővért köszönthette.

Midőn állapota megint rosszabbra fordult, az orvos sürgető tanácsára a házfőnök úgy határozott, hogy levegőváltás okáért P. Colombière Viennebe testvérehez, Florishoz, a főespereshez menjen. Már kocsit is rendeltek, hogy január 29-én, Szalézi Szent Ferenc ünnepén a nagybeteg útrakeljen. Ekkor történt, hogy — amint még Szent Margit életében elmondjuk — egy a Vizitációból átküldött levélke maradásra bírta. Margit

ugyanis közölte vele az Úr kívánságát, hogy itt, Parayban hozza meg élete áldozatát.

Nagybőjt első vasárnapján, 1682 február 15-én este 7 órakor újra heves tüdővérzés lépett fel. S miközben így — úgyszólván — minden vérét az utolsó cseppig kiontotta, csendesen elhunyt az Úrban.

Volt-e valaki akkor mellette, mik voltak utolsó szavai; nem tudjuk. Kisvárosban, igen kicsiny rendházban, egyszerű szobácskában mint vendég halt meg s tűnt el az élet színpadjáról az Úr Jézus szelíd és alázatos, de annál hűségesebb barátja és szolgálja.

A jó Bisefranc kisasszony, aki a gyász hírről hamarosan értesült, már másnap reggel 5 órakor hírülvitte azt a Vizitációba. Margit elszomorodott s imát végzett és kért érte.

Midőn azonban már másnap, február 16-án délelőtt 10 órakor szent tetemét a jezsuiták kápolnájának sírboltjába nyugalomra helyezték, Margit mosolygó arccal jelentette a nevezett úrhölgynek: „Szűnjék meg szomorkodni, hívja őt segítségül. Ne féljen, mert most jobban segítheti önt, mint valaha.” Ezt a közhitet szentesítette XI. Pius pápa, mindőn Colombière-t 1929-ben a boldogok közé iktatta.

ALACOQUE SZENT MARGIT **(1647—1690)**

Margit szülőföldje

Ha Szent Margitnak P. Rolin S. J. meghagyására 1685-ben készült önéletrajzát elolvassuk, bár megatottan, de bizonyos csalódással tesszük le. Elbeszéli benne Istennek csodadolgait, zengi az isteni jóságnak és szeretetnek dicshimnuszát, de magáról szinte megfélekedezik. Még csak családi viszonyairól sem beszél, amelyekből kinőtt, annál kevésbbé rajzolja meg a háttérrel, amely nélkül — főleg modern életrajz — szinte elképzelhetetlen, vagy legalábbis megbocsáthatatlanul tökéletlen. Miért is midőn annak a Szentnek életét akarjuk ismertetni, akinek Jézus Szíve tisztelete történetében a Gondviseléstől oly nagyjelentőségű szerep jutott, egyéb forrásokat is fel kell használnunk.

Szemléljük előbb azt a tájat, amelyből ez a gyönyörű lilium kinőtt.

Ha Parayból a Bourgogneban fekvő Verosvres-be megyünk, miután Charolles városkát jobbra elhagytuk, pompás vidék bontakozik ki szemünk előtt. Gránitsziklákból kialakuló ropant színkör ez. Itt-ott hatalmas tölgyek, sötétlő fenyvesek, de a gránit csak ki-kifehérlik a termékeny természet zöldjéből. Szűk, mély völgyek, szakadékok torkolnak ebbe a természet-alkotta színkörbe. Két tavacska és patakok teszik azt annál változatosabbá. Az összkép nem komor, de komoly és nagy-szerű. Megdöbönt és csendre int. A sziklás talaj bő verítéket követel a földművestől és silány aratást kínál neki. Érezeti Istennek nagyságát és az ember tehetetlenségét. Mintha csak minden arra volna berendezve, hogy megkívántassa a boldog örök életet.

A színkör közepén templom áll. Kár, hogy újra építették és így csak a helyét mutatja annak a másiknak, ahol Szentünket keresztelték, ahol első szentgyónását végezte, ahol annyiszor imádta az édes Udvözítőt és élvezte az első elragadtatásait. Ez Verosvres plébániatemploma. Ma Jézus szent Szíve tiszteletére van felavatva. Körötte a házcsoportok mint apró tanyák szerte-szét vannak szórva. Mindegyiknek megvan a maga neve. A templom mögött negyedórányira van Lhautecour, ahol Margit született. Az Alacoque-család háza, otthona még ma is áll. Két nagyobb épület alkotja, amelyeket udvar választ el.

Egyiket „hivatalháznak” nevezték. Itt hivatalnokoskodott Margit édesatyja, Alacoque Kolos, aki királyi jegyző és több uradalom bírása volt. Mutatja ez utóbbi azt a köztisztet, amelynek örvendett. A „hivatalházban” ma is látható az a szoba, amelyben Szentünk született. Jézus Szíve tiszteletére szentelt kápolnává van átalakítva. A boltozaton a két Amor által tartott lapon az Alacoque-család címere: arany mezőben vörös kakas, alatta ugyanolyan oroszlán.

A másik épület inkább gazdasági célokat szolgált. De később a családtagok szaporodásával egyrészt lakosztálynak is felhasználták. A festmények, amelyek ékítik, szép tölgyfapadozata elárulják, hogy nem a szolgaszemélyzet lakott benne. A közbeeső udvaron különös régi kút, amelynek tetejét egy darab lávakőből faragták.

Köröskörül kertek, ezek alján erdőcske a hirtelen leereszkedő hegyoldalon. Alul a völgyben terpeszkedik azoknak a

Vérovres Szent Mária Margit szülővárosa. Látkép északról.

hatalmas gránitszikláknak egyike, aminőkkel tele van szórva az egész vidék.

Ime, ez Szent Margitnak kedves magánya, a szenvedés óráiban menedéke, imáinak és első elragadtatásainak színtere.

Családi viszonyok

A régi patriarkális idők szokása szerint a család lehetőleg egy házban maradt. A házban lakott tehát még Kolos feleségén s gyermekein kívül anyja, továbbá Katalin nevű nővére, ki nem ment férjhez, azután Benedikta nevű nővére is, Delaroche Toussaint felesége négy gyermekével, végül Antal nevű fitestvére, akiből Verosvres plébánosa lett.

A család népszerűségére jellemző, hogy a plébánia anyakönyvében azidőtájt alig találunk lapot, ahol Alacoque Kolos akár mint tanú a házasságkötésnél, akár mint keresztapa ne szerepelne. Ilyenkor aztán a plébános remekül író jegyzőtestvérére bízta a bejegyzést.

Alacoque Kolos huszonöt éves korában házasodott, feleségül vevén Lamyn Filibertát, a Maçon melletti Saint Pierre-le-Vieux királyi jegyzőjének leányát. Mindketten igen jámborak, vallásosak voltak, méltók arra, hogy szentnek adjanak életet. Házasságukat Isten hét gyermekkel áldotta meg, négy fiúval és három leánnyal, kik közt Margit az ötödik. 1647 július 22-én született s csak három nap múlva, július 25-én kereszttették meg. Keresztatyja Antal nagybátyja, a verosvresi plébános lett, keresztanyja pedig De Saint Amour Margit, De Fautrieres-nek, Corcheval urának felesége. Ugyancsak jele ez az előkelő komaság az Alacoque család iránti nagyrabecsülésnek.

Isten, aki ezt a leánykát oly nagy dolgokra hívta, már eleve gondoskodott, hogy a kegyelem által őt minden erkölcsi szennytől, minden bűntől gondosan megóvja. Eleven bűniszonyt oltott beléje. Mint egyik 1691-ben megjelent életírásában olvashatjuk: „Két-három éves kora óta úgy undorodott a bűnnek még árnyékától is, hogy szülei, akik ezt észrevették, amikor apró hajlamait gátolni akarták, csak azt mondták neki: Ezzel megbántanád Istent. Ez elég volt, hogy felhagyjon bármivel.” Maga önéletrajzában erről így számol be: „Ő egyetlen Szerelmem! Mennyire le vagyok neked kötelezve, hogy kora ifjúságomtól fogva megóvtál engem, s szívem Urává magadat tetted. Mihelyt öntudatra ébredtem, megismerttetted velem a bűn rút-

ságát. Ez oly borzalmat keltett bennem, hogy a legcsekélyebb szenny elviselhetetlen gyötrelmet okozott nekem. És hogy gyermekkori élenkségemet fékezzék, elég volt nekem csak azt mondani, hogy ezzel vagy azzal megsérteném Istent. Ez nyomban visszatartott.”

A corchevali kastélyban

Négy és fél éves korában keresztanyja veszi magához, aki ügylátszik, a népesedő család terhén óhajtott ezzel könnyíteni. A szülők ebbe annál szívesebben egyeznek bele, mert hiszen a corchevali kastély, a keresztanya nemesi birtoka, Lhautecourtól csak egy mérföldre fekszik, s Kolos, az édesatyja, ott is bírói tisztet töltött be. Így tehát alkalom nyílt a gyakori viszontlátásra. A kastély mögött erdős hegy magaslik, köröskörül százados gyertyánfák emelkednek az ég felé. Csend és magány uralkodik az egész tájon, árnyas, lombos berkek csalogatják, édesgetik az elmerülni vágyó lelket.

„Minden kívánságom az volt, — írja maga Margit — hogy egyik ligetbe bevegjem magamat, s csak az a félelem tartott vissza, nehogy emberekkel találkozzam.”

A kastély kapujánál állott a kápolna. A gyermek órákat töltött abban „mindig térden állva, összetett kezekkel. Nem unta magát, hiszen életének legnagyobb gyönyörűsége volt minél többet ott időzni, és csak kellenlenül hagyta azt ott”.

A kegyelem kora gyermekségétől fogva szüntelen a szüzesség lángoló szeretetét táplálja benne. Margit csak sejti egyelőre, hogy az valami nagy és dicső dolog lehet, ami a jó Istennek nagyon tetszik. „Folytonosan arra ösztönzött valami, hogy mondjam ki e szavakat, amelyeknek értelmét ugyan fel sem fogtam: Istenem, neked szentelem tisztaságomat, Istenem, örök szüzességet fogadok neked. Sőt egyszer a két Úrfelmutatás közt mondtam ki e szavakat.” Egyidejűleg az ima szeretete is állandóan fokozódik benne. „Ha nem lelték a ház valamelyik helyiségében, csak a templomban keresték, ott biztosan megtalálták, az Oltáriszentség előtt térdelve mozdulatlanul.”

Margit egyébként igen vidám kedélyű volt. Természettől fogva hajlott az élvezetre, mint ezt jómagáról bevallja. Annál meglepőbb, hogy a kegyelem mennyire vonzza őt az önmegtagadásra. Ebből kifolyólag mindig térden állva imádkozik, még akkor is, ha lába erősen fázott a kápolna hideg kövezetén.

Bizonynal különös kegyelmi ajándék volt benne az az

érzék, amellyel a szent tisztaságot másokban megérezte, felismerte. Keresztanyja két hölgyet bízott meg nevelésével, tanításával. Az egyik zsémbes természetű volt, s Margit mégis ehhez ragaszkodott, nem pedig a másikhoz, aki viszont maga volt a kedvesség és nyájasság. Később kitudódott, hogy ez az utóbbi erkölcsileg kifogásolható volt.

De Faurieres asszony, a keresztanya, 1655-ben hosszas kínos betegség után elköltözött az élők sorából. A nyolcéves Margitnak erre ismét Lhautecouri otthonába szülei és testvérei körébe kellett visszatérnie.

Egyik csapás a másikat követte. Derék édesatyja is még az év vége felé, alig negyvenegy éves korában elhunyt. Hátrahagyott gyermekei közül öt még egészen kiskorú. A legfiatalabb négy éves. A kis vagyon pedig adóssággal van terhelve. Viszont követelések még behajthatatlanok. Elég gond ez a szegény fiatal özvegynek. Hogy egészen a vagyonka megmentésére és rendezésére szentelhesse gondját és idejét, két fiát Clunybe küldi iskolába, a másik kettőt a nagybácsi, a verosvrei plébános vette gondjaiba. Margitot pedig a charollesi klarisszákhoz adták bennlakónak.

A charollesi klarisszánál

A zárdai rend és csend, a szerzetesnők szigorú életmódja, imái, virrasztásai, szerénysége, mélységes hatással volt Margit lelkére. Érezte, hogy Isten őt valami hasonló életmódra hívja, de még rejtettebbre, még szigorúbbra.

Alig adta be Margitot édesanyja a klarisszákhoz, ezek előkészítették őt az első szentáldozásra. Igaz ugyan, hogy Margit még csak kilenc éves, ami akkoriban szokatlanul fiatal kor volt, hogy valaki az Urat fogadja, de ezt a „hiányt” angyali lelkülete és gondos előkészülete dúsan kipótolta.

A szentáldozás Margitot mintha csak kicserélte volna. Keserűséget öntött — mint maga mondja — korának apró élvezeteibe, szórakozásaiba, és állandóan a magábavonultságra készítette. Zugot keresett, ahol mezítelen térdén vagy térdet hajtogatva imádkozhatik. Ha észrevették, szörnyen szégyenkezett miatta.

Komoly betegsége miatt a klarisszák intézetéből kiveszik és Lhautecourba visszaviszik. Anyja, nővérei mindent elkövetnek, hogy meggyógyuljon, de hasztalan. Az aggasztó betegség

csak tovább tart. Csaknem négy évig sinylődik és sebes lába miatt nem járhat. Megigérték, ha meggyógyulna, a Boldogságos Szűznek lesz leánya. Margit külön fogadalmat is tett erre. Ez használt. Margit egészsége hirtelen jobbra fordult és csakhamar teljesen helyre is állt. Margitra ez megint mély hatást tesz és érzi, hogy ezentúl az Isten Anyjának van teljesen elkötelezve.

A betegség hosszú évei, a szenvedés, az érzéki vigasztalások minden hiánya Margitnak amúgy is szomjas lelkét egészen az Istenbe kapcsolták, meritették. Főképen felébresztették epedő vágyát az *imádság után*. De ez a vágy csak fokozta szenvedését, mert úgy vélte, ő voltaképpen nem is tud imádkozni és nincs is senki, aki őt erre megtanítaná. Az Úr Jézus szinte erre várt. Ő vállalkozott tanító mesternek. Teljesítette kis jegyesének ezt a kívánságát, és pedig mondhatatlan jószággal. Kioktatta őt, hogy imába kapva, először leborulva előtte kérjen alázatosan bocsánatot minden bűnéért. Aztán imádvá Őt, ajánlja fel neki minden imádságát. Megjelent neki az Úr, és pedig abban a titokban, amelyekben éppen magát szemléltetni akarta. Ez a jelenés aztán Margit lelkét egészen lekötötte, úgyhogy elszórakozni képtelen volt. Szívét pedig elfogta a hő vágy, főleg a szentáldozás és a szenvedés után.

A szenvedésből ki is jut neki ezentúl bőven.

Családi viszály okozta szenvedések

Gyengéd szívének különösen a családi belső egyenetlenség okozta a legégetőbb fájdalmat. A lhautecouri birtokon ugyanis az Alacoque- és Delaroche-család közösen gazdálkodott. A végleges osztozkodás csak Alacoque Kolos anyja halála után, 1676-ban történt meg. Míg Margit édesatyja élt, maga kormányozta a birtokot. Halála után a Delaroche-család ezt többé nem tűrte. Unokaöccse, Delaroche Toussaint, lett a lhautecouri birtok egyedül felelős gondnoka. Ez a durvalelkű, tanulatlan ember aztán „rendet csinált”. De minő áron?! Felesége, Alacoque Benedikta, hozzá egészen hasonló jellemű egyéniség. Atyjának, aki már 1633-ban meghalt, amúgy sem tudta soha megbocsátani, hogy a végrendeletben Kolos testvérének vele szemben állítólag igazságtalanul kedvezett. Most tehát fellepett követeléseivel. Kolos életében, az ő nagy tekintélye miatt, a parázs csak pislogott a hamu alatt. Most lobot

vetett. Az öreg Alacoquené, aki születésére ugyancsak Delaroché volt, szintén inkább Benedikta, mint Kolos és családja pártjára hajlott.

Mit jelentett ez a zűrzavar Margitnak és édesanyjának?!

Margit eléggé sejteti velünk. „Isten megengedte, — írja — hogy anyám a saját házában elveszítse minden tekintélyét és másoknak engedje át, akiknek pedig átengedte, azok anyyira felülkerekedtek, hogy anyám és én csakhamar kemény rabszolgaságra jutottunk. Azzal, amit elmondok, nem szándéksom azokat a személyeket ócsárolni, nem akarom hinni, hogy rosszul cselekedtek volna, amikor nekem szenvedést okoztak. (Én Istenem, távolítsd el ezt a gondolatot tőlem!) Inkább úgy tekintettem őket, mint eszközöket, akiket Isten felhasznált szent akarátának teljesítésére. Tehát: nem volt többé semmi hatalmunk a házban s nem mertünk tenni semmit engedély nélkül. Örökös perpatvar volt. Kulccsal zártak el mindent, úgyhogy ha szentmisére akartam menni, nem tudtam, mit vegyek magamra. Ruhát, kendőt, mindent úgy kellett kölcsönkérnem. Megvallom, hogy erre a rabszolgaságra élelken emlékszem.”

Helyzetét még keservesebbé tette a gyanú és rágalom, amellyel illették. „Ekkorában — írja Margit — szívvel-lélekkel az Oltáriszentségnél igyekeztem vigaszt keresni. De mint-hogy a templomtól távoli tanyai házban laktunk, nem mehettünk oda azoknak a személyeknek beleegyezése nélkül. Megtörtént, hogy mikor az egyik megengedte, a másik kifogást tett. És mikor e miatt könnyekbe törtem ki, azzal vádoltak, hogy biztosan találkozót adtam valakinek, és most csak ürügynek használom a templomba járást. Bizony igazságtalanul ítélték felettem, mert inkább ezer darabra engedtem volna magamat szétszaggatni, semhogy ilyenre gondoljak.”

Ily üldöztetés közt a kertbe vagy a közeli erdőbe menekült, és ott étlen-szomjan sírt és imádkozott. Sokszor megszánták a falubeliek és tejet s kis gyümölcsöt hoztak neki.

Mikor mégis kénytelen volt hazatérni, oly remegés fogta el, mint a rabot, mikor ítéletre viszik. Szívesebben koldult volna, mint hogy ily folytonos zsémbeskedés közt éljen. Szenvedett maga miatt, de még inkább édesanyja iránti részvétből. Hiszen a jómódhoz szokott úriasszony még olykor koplalni is kénytelen lett volna, ha leánya nem kéreget számára kis ennivalót. A rokonok ugyanis mindent elzártak. Mondani sem

kell, hogy ez a sanyarú helyzet nem keresztelte Isten terveit, sőt azokat csak elősegítette. Isten azért közel maradt és mikor jónak látta, csodálatos módon is közbelépett. Így pl. Margit édesanyja egy alkalommal orbáncot kapott arcán. A falusi orvos eret vágott rajta és kijelentette: Isten csodája lesz, ha életben marad. Éppen újév napja volt. Margit nyomban a templomba fut és forró imában esd Istentől segítséget. Mire hazament, a daganat elmúlt az arcról és néhány nap múlva a sebek is eltűntek.

A rendkívüli 'szenvedések, amelyekhez Margit még sok önsanyargatást is csatolt, nála is az életszentségnek hatalmas rúgói voltak. Nagyon jól tudta ő, hogy nincs semmi, ami őt Jézus előtt kedvesebbé teszi s vele inkább összeforrasztja, mint a kereszt misztériuma. Leghőbb imája volt: „Felséges Uram, ha nem akarnád, ez nem történt volna meg velem. Hálát adok, hogy engem magadhoz hasonlóvá tész.”

Az Úr Jézus nem ritkán meg is jelenik előtte úgy, mint „Ecce Homo”, vagy mint Kereszthordozó. Ezek a látomások annyira megvigasztalták, hogy sohasem volt csüggeteg. Kínzóinak szívesen meg tudott bocsátani, engedelmes és szolgálatkész volt irántuk. Úgy érezte magát, mint az oltáron égő, önmagát emésztő gyertyaszál. Csak azokat írgyelte, akik mindig az oltár közelében lehettek, és hálás volt az iránt, aki Őt a tabernákulum előtt minél tovább térdelni hagyta.

Ha a templomba semmiképen sem juthatott, hát felment arra a sziklára, ott a kertjük végén, ahonnan a templom örökmécsének kilopódzó fényét esténként láthatta. Onnét imádkozt, szerelmes Udvozítójét.

Igy növekedett fel Margit, mint lilium a tövissek közt. Jézus szerető kiméletlenséggel bánik vele, mert nagyra szánta. A Szent Szűz is, aki fogadalma óta különös gondjába veszi, jóságos szigorral kezeli, mert nagy igényei vannak szent Fia egykori apostolnőjével szemben. Mikor egyszer, bizonynal ellenállva a belső sugalomnak, a rózsafüzért ülve végezte el, megjelenik neki, és így feddi: „Csodálom, leányom, hogy te oly restül szolgálsz nekem.” Többet nem mondott, de e néhány szava felejtethetetlen nyomokat hagyott.

Ily körülmények között senki sem csodálkozott, amikor híre terjedt, hogy Margit zárdába készül. És őszintén szólva — tekintve a viszonyokat — ez számára nem áldozatot, hanem

csak könnyebbséget jelentett volna. Isten másként akarta. Miért is a Gondviselés a színteret megváltoztatja.

Világias vonzalmak

Margit immár 17. életévébe lépett. Közben Delaroche Toussaint bár kemény, de szerencsés kézzel rendezte az anyagi viszonyokat, Margitnak két férfikorba jutott bátyja átvette az ügyek kezelését és visszaadták anyjuknak s így Margitnak is a családban megillető helyet.

Margitban ébred az életöszön, a vágy örülni, szórakozni, élvezni. Már kérők is jelentkeznek, hiszen faluhelyen korán szoktak házasságra lépni. Huszonkét éves bátyja is már családalapításra gondol. Ez is sok embert hoz a házba. Margiton mindez nagyon megérzik. Bár szűzies ártatlanságán homály soha nem esett, de betegségében tett fogadalmára nem is gondol. Sőt egyszer az is megtörtént vele, amit nem győzött soha eléggé mint „nagy vétkét” megsiratni, hogy farsang idején néhány barátnőjével, álarcot öltve, estélyre ment.

Mikor innen hazatért, Urunk várta. Maga Margit így jegyzi ezt fel: „Este, mikor letettem a sátánnak ezt az átkozott berruháját, vagyis azokat a hiú cafrangokat, megjelent előttem az én isteni Mesterem, ostorozott alakjában, egészen eltorzítva, és keményen megdorgált, hogy én juttattam őt ebbe az állapotba, hogy elpazaroltam azt a végtelenül drága időt, amelyet a halál óráján szigorúan számonkér tőlem, hogy elárultam, üldöztem őt, aki szeretetét irántam már annyiszor kimutatta. Mindez olyannyira megvérezte szívemet, hogy keserves sírásra fakadtam.” Úgy érezte, hogy nincs győtrelem, amelyet Ő meg ne érdemelne. Hogy némileg eleget tegyen vétkéért, kitakarja vállát és vérig ostorozza. Ezentúl csomókkal jól megrakott kötelet hord a derekán s ezt annyira összeszorítja, hogy enni, sőt lélekzeni is alig tud. Utóbb csak nagy fájdalommal tudta ezt a húsba bevágó sanyargató övet testéből kiszakítani. Karjára is apró láncocskákat kötöz. Ezeket is később csak húsdarabkákkal tudja eltávolítani. Éjjel deszkán vagy bütykös dorongon alszik. Mindezt azonban a legnagyobb titokban tudta tartani. Csak azt látták rajta, hogy sápad és fonnyad.

Mindazonáltal, habár vérző szívvel, elkínzott testtel,

mégis mosolyog a világra, s nem tudott annak különben ártatlan örömeiről lemondani.

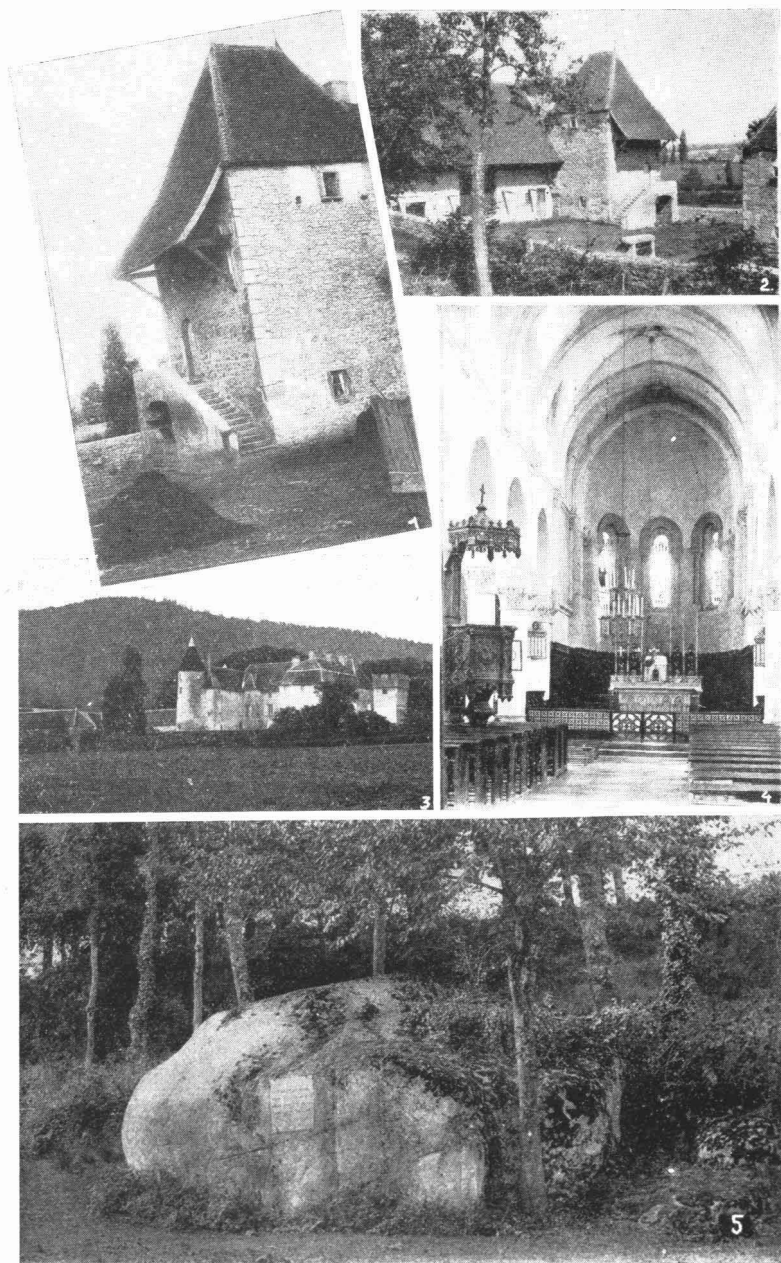
Küzdelem a hivatásért

Margit önmagán is tapasztalhatta, hogy „Isten közreműködött mindent azok javára, akik Őt szeretik, azoknak, kik meghívtak a végzés értelmében, hogy szentek legyenek”. (Róm. 8, 28.) Hibája felébresztette szendergő lelkiismeretét és eszébe juttatta fogadalmát. Elhatározta, kerüljön bármibe, annak megfelelel.

Megkezdődött a legrettentőbb harc az Isten szeretete és anyja iránti szeretete között. „Ó Istenem, — jegyzi fel Margit — csakis Te tudod egyedül, meddig tartott ez a borzasztó küzdelem, amelyet bensőmben vívtam. Irgalmad rendkívüli segedelme nélkül elpusztultam volna.”

„Rokonaim — írja Margit — szüntelen nógattak, hogy menjek férjhez. Kivált édesanyám volt rajta. Sírva panaszolta, hogy csak így menthetem meg a nyomorúságtól, amelyben él. Mily vigasza volna elvonulni velem, mihelyt a világban elhelyezett. Másrészt Isten is sürgette szívemet és nem hagyt semmi nyugtot. Fogadalmam mindig szemem előtt lebegett s az a gondolat fenyegetett, ha hűtelen leszek, szörnyen megbűnhődöm érte.” A gonoszlélek is kihasználta a helyzetet. Folyton azt tártá Margit szeme elé, ha zárdába vonul, ő lesz oka édesanyja halálának, aki bánatába bizonynyal belepusztul. Végre az édesanya iránti szeretet kezdett felülkerekedni.

Három vagy négy évig tart ez a gyötrelmes vergődés. A kegyelem állandóan munkában van. Az erények, főleg az alázatosságnak, önkéntes szegénységnek és szűzességnek szépségét tártá eléje. Folyton a „Szentek Életét” olvasgatta. Keresgélt köztük olyat, aki úgy inkább hozzá való, akit ő is könnyebben tudna követni. De aztán minduntalan eleredtek könnyei, mert azt látta, hogy a Szentek nem bántották meg Istent, mint ő, vagy ha igen, keményen vezekeltek érte. Látva, hogy Istent olyannyira nem szeretheti, mint Ő azt megérdemelné, elhatározta, hogy szereti és szolgálja majd Őt felebarátaiban, a szegényben, az árvában, a betegben. Ami kis pénze volt, szétosztogatta a szegény gyermekek közt, de csak azzal a feltétellel, ha eljönnek hozzá, hogy őket imára és katekizmusra tanítsa. Testvérei elkergették a hozzá gyülekező sok

Vérosvres. — 1—2. Szent Mária Margit szülőháza. 3. Corcheval kastélya, ahol Alacoque Szent Margit az ő gyermekéveit töltötte. 4. A vérosvresi templom belseje. 5. Szent Mária Margitról nevezett szikla Lhautecour-ban.

gyermeket, iskolamesternek csúfolták, ő azonban addig hízelgett, míg végre eltűrték, hogy a leánykákat oktathassa. Aztán a beteget is felkereste. Eleinte undorodott a sebektől, de utóbb már annyira vitte az önlegyőzést, hogy azokat meg is csókolta. Istennek annyira tetszett ez a hősiesség, hogy azokat a sebeket, amelyeket Margit kötözött be, hamarosan meg is gyógyította.

A lelki csatát végre a külső körülmények döntik el. Margitnak két bátyja virágkorában szállott sírba. Mindegyik huszónhárom éves volt, mikor a halál elragadta. A fiúk közül most már Krizosztom és Jakab maradt hátra. Alacoque Kolosné az előbbinek adja át az egész vagyont, azzal a kötelezettséggel, hogy hozományt ad „Margit kisasszonynak, ha szerencsés lesz tisztes házasságra lépni, Jakab neveltetéséről pedig gondoskodik, hogy a papságra eljusson, ha ugyan nevezett Jakab ezt igénybe akarja venni”. A vagyoni ügyek elintézése után Krizosztom, jóllehet még csak huszonegy éves, 1666-ban házassági frigyre lépett az igen előkelő Aumonier Angelikával, Margit keresztanyjának egyik rokonával.

Bizonytal az egyrészt gyászos, másrészt örömdetes családí eseményeket örökítik meg azok a falfestmények, amelyek a lhauteouri családí otthont díszítik. Két sír, amelyek felett síró Ámorok fáklýáikat lefordítják, a másík oldalon lakodalmi szövétneket felgyújtó Ámorok láthatók.

Krizosztom lakodalma után a család most már megteszi végső erőfeszítéseit, hogy Margitot férjhez adja. Alacoquené semmiáron sem akart abban a házban maradni, ahol menyé rendelkezik. Sírva unszolja tehát Margitot, hogy mondjon ígent kérőí egyikének és vigye őt magával.

Jakab, aki papnak készült, szintén felajánlja örökség-részenek felét, hogy Margit házasságát elősegítse, Krizosztom, Margit gyámja és a család feje, sürgeti, hogy az idő a döntésre elérkezett.

A csata rettenetes. Az ördög sem alszik, Margit elé tárja, hogy a zárdában úgysem tartana ki, s mi lesz akkor? Szégyen-szemre elbujdoshatik. Margit megint ingadozik, s bár a házasságtól szörnyen írtózik, kezd annak gondolatába beletörődni.

Az Úr Jézus siet segítségére. „A szentáldozás után — írja Margit — meggyőzött arról, hogy Ó a legszebb, leggazdagabb, leghatalmasabb, legtökéletesebb és legigazibb Szerető, s ha neki vagyok amúgy is szánva, miért akarok vele szakítani?

„De ha hú maradsz hozzám, — szólott — nem hagylak el és minden ellenséged felett én leszek a győztes. Elnézem tudatlanságodat, mert még nem ismeresz. De ha hú lész hozzám, megtanítalak ismerni engem s kinyilatkoztatnom magam neked.” Ezek a szavak, amelyekben a tekintély és jóság összeolvad, fényt löveltek Margit lelkébe. Könnybelábadt szemmel újítja meg szüzességi fogadalmát és a verosvresi templomból már azzal a sziklaszilárd elhatározással tér haza, hogy inkább meghal, mint szándékától elálljon. Otthon ki is jelenti mindjárt, hogy utasítsanak el minden kérőt, bármily előnyök ajánlják is. És ezt oly hangon tette, hogy a katolikus érületű családban mindenkit leszerelt. Anyja nem sír már többé előtte, de el-elpanaszolja ismerőseinek, — akik nem mulasztják el ezt Margitnak tudtára adni — hogy leánya őt a sírba viszi, és felelős lesz Isten előtt. Hiszen az ő halála után is elmehet még apácának stb. ...

Margitnak még vagy három évig a világban kellett maradnia. Családja tétovázott, ürügyeket keresett. Hozományja sem volt még rendben, amelyet a zárdába kellett vinnie ... Remélték, hogy az idő még változást hozhat. Elküldik Maconba, ahol anyai nagybátyja, Lamyn úr királyi jegyző, hogy a kedves kisváros szórakozásai figyelmét a zárdától majd csak elterelik. A nagybátya jámbor leánykája éppen akkorában lépett be a helybeli orsolyákhoz. Ez minden erejét megfeszíti, hogy unokatestvérét is odaédesgesse. Nagybátyja is szinte túlságosan erre nógatja. Margit ellenáll, és ezt olyan szavakkal okolja meg, amelyek fényt vetnek egész nemes gondolkozására. „Ha a ti zárdátokba mennék, — szólott — azt irántad való szeretetből tenném. Oly helyre akarok menni, ahol nincs sem rokonom, sem ismerősöm, hogy minden más ok nélkül, *tisztán Isten szeretetéből* legyek szerzetesnő.” Miközben így nagybátyjával és unokatestvérével bajlódik, megjelenik Krizosztom bátyja, hogy őt hazavigye, ha súlyosan beteg édesanyját mégegyszer látni akarja. Képzeltető, milyen szemrehányásokkal áll ez is elő. Anyja haláláért felelős. Margitot lelkiismerete is kínozza, mert ezt a papok is így állítoták, tehát saját lelkiüdvé is kockán forog.

Szívében és lelkiismeretében meggyötörtén, a Feszület lábánál keres és talál erőt és vigaszt. Közben lelkét a vágy és lelkesedés a zárdai élet után mindinkább elárasztja. Ott

majd megtanul imádkozni meg aztán gyakran áldozhat. Kell-e a világon egyéb boldogság?

A kegyelem végleges győzelme

Közben Verosvresben is kihirdették a X. Kelemen megválasztása alkalmával engedélyezett teljes bűcsút. Egy ferences atya, kinek nevét nem őrizte meg a történelem, volt a bűcsúszónok. Oly szíves volt, hogy Alacoque-ékhoz külön is elment, hogy általános gyónásukat otthon kényelmesebben végezhessek. Margit is feltárta előtte lelkét. A ferences atyát meghatotta az oly szép léleknek megnyilatkozása. Kezdte őt tanítani, hogyan kell imádkozni, amit ugyan Margit már amúgy is tudott. Aztán vezeklő eszközöket is ígért, mert Margit hallgatott erről, félve a hiúságtól, ha eddigi önsanyargatásait elárulja. De még ezzel sem elégedett meg a ferences páter. Felkereste Krizosztomot, lelkére beszélt s meggyőzte, hogy ily világos elhivatottságnak bűn volna ellenállni. Krizosztom, aki Istent nővérénél is jobban szerette, még aznap alaposan meghányta-vetette Margittal a dolgot és megtette a távozásra a közvetlen előkészületeket.

És csakugyan 1671 május 25-én Margit bátyjával, Krizosztommal útra kelt Paray-le-Monial-ba, hogy a vizitációs apácák zárdájában felvételre jelentkezzenek. Hogy miért választotta éppen a Vizitációt, a felelet erre az, hogy ő már csak kizárólag Szűz Mária leánya akart lenni, tehát olyan zárdába akart lépni, amely az ő nevével ékeskedik.

Több vizitációs zárdát is emlegettek előtte. Volt ilyen a közeli Charollesben, Maconban, Autunban, Dijonban, Parayban. Mikor ezt az utóbbit említették előtte, szíve hevesebben dobbant. Érezte, *hogy ez az!* És csakugyan, mikor átlépték testvérével a paray-i kolostor küszöbét, titkos hang csendült meg szívében: „C'est ici que je te veux.” „Ide szántalak.” „Légy nyugodt, — szólt mindjárt bátyjához — ha ide belépek, innen többé el nem jövök.”

Hangulatára jellemző, hogy ez alkalomra jól kiöltözött és szép arca csak úgy sugárzott az örömtől. „No, ez nem nagyon apácás” — mondogatták a zárdában, akik csak megpillantották. „És valóban, — jegyzi meg Margit — a hiúságnak több piperéje volt rajtam, mint valaha. Sőt nagy örömben tréfálkoztam is, mikor azt láttam, hogy végtére egészen legfőbb

Jómé vagyok.” Margit ezután bátyjával még egy hónapra visszatért Lhautecourba, hogy ott ügyeit elintézzék. Nevezetesen vagyona felett rendelkezék.

Június 19-én tehát királyi jegyzőt hivat s megszerkeszti a végrendeletét. Jellemző arra a korra és a vallásos közszellemre ennek a végrendeletnek szövege. A hivatalos bevezető sorok után, így szól az első pont: „A kereszt szent jelét vette (Margit) magára, annak szavait mondva, kérve az isteni Fenséget, bocsássa meg hibáit s szándékának sikeréhez adja kegyelmét, leesdve e végre a dicsőséges Szűz Mária segélyét s a mennyei Szentek pártfogását...” — teszi meg Margit rendelkezéseit. Bizonyos összeget hagy a plébániatemplomra zászló vagy miseruha beszerzésére. Aztán a rokonságról gondoskodik. Ha hozzávesszük, hogy a paray-i zárda is mintegy 4000 tallér hozományt igényelt, Margit összvagyonát körülbelül 10,000 tallérra tehetjük.

Másnap, június 20-án hagyta el Lhautecourt-ot, hogy oda többé vissza ne térjen. Mikor száraz szemmel lépte át a szülői ház küszöbét, sokan azt gondolták, ennek a leánynak nincs szíve . . . Midőn átlépte a paray-i zárda küszöbét s látták rajta a belső küzdelmek sápadtságát, azt vélték, ennek a leánynak szíve még otthon maradt . . . Az igazság az, hogy Margit szerette övéit, de Istent még jobban, sőt mindenekfelett szerette.

A noviciátusban

Paray-le-Monial mintegy 30 kilométerre van Verosvrestől. Bájos völgyben épült a hegyektől övezett, patakokkal átszelt, gyönyörű platánokkal árnyékozott városka, amelyet még a 17. században is bástyák vettek körül és négy kapun lehetett csak ki- és bejárni. Vén bazilikáját még a 11. században Szent Húgó építette.

A protestantizmus szele éppen csak meglegyintette, de ott gyökeret verni nem tudott. A vallásos érzületű lakosság hamarosan felocsúdva igyekszik magát ellene mindjobban bebiztosítani. Zárdát épít az orsolyáknak, hogy gyermekeik neveljék, kórházat emel a betegeknek, házat a jezsuitáknak s végül 1626 szeptember 4-én zárdát alapít a Vizitációnak, amelyet 1642-ben újraépítenek. Egyik oldalában szinte az ősi bazilikához támaszkodik. Ma is úgy áll még régi, tiszteletreméltó egyszerűségében, ahogy hajdanában, mikor Margit be-

lépett. A kolostor négyzetalakú épület, középen udvarral. Belülről árkádos folyosó. Az udvar közepén az elmaradhatatlan, jelképes kút. Az udvari belső folyosó boltívei által képezett közökben jámbor jeligék, amelyeket még Szalézi Szent Ferenc ajánlott, hogy ne emelhesse fel senki szemét a nélkül, hogy lelki táplálékhoz ne jutna. A közös termek, a kápolna, a sekrestye, az ujoncok szobája, az ebédlő a folyosóra nyílnak. A szögletekből két lépcső vezet fel az első emeletre, ahol a cellák sorakoznak. Valamennyi egyforma, szűk, fehérre meszelt. Benne asztal, szék, ágy, a falon feszület és egy papiros Szent Szív-kép. Szentünk szobája is megvan még, ma már kápolnává átalakítva. Köröskörül kertek. Ezekben több szobor és apró kis kápolna. Mindent betölt a nagy és szép multnak ihlete, az Úr Jézus lábnyomának s a feláldozott szent életnek balzsamos illata. Békét lehel itt minden, felejteti a világot és Istenre emlékeztet.

Mikor Margitot felvették, Hersant Hieronima anya volt a főnöknő, aki hivatalának éppen hatodik évét töltötte be és így távozni készült Párizsba, ahová tartozott, mielőtt tisztségére megválasztották. Őt még Szent Chantal vette fel s Depaul Szent Vincének volt 20 évig lelki gyermeke. Jól ismerte és képviselte tehát a rend tiszteletreméltó hagyományait. Utódja, Saumaise anya Dijonból jött. Hat év után ő viszont Greyfié anyának adta át helyét, akit Annecyből hívtak meg a paray-i kolostor vezetésére. Mindmeggannyi erényben gazdag, kormányzásra termett egyéniség.

Az ujoncmesternő, akinek keze alá Margit került, Thouvant anya volt, aki ugyancsak még Szent Chantal idejében lépett a rendbe, és az ő keze alatt szívta magába a rendi szellemet. Az ujoncnők régi, kiváló családok ivadékai, akik a már fogadalmasoknak legszebb erénypéldáin épülhettek.

Főleg az engedelmesség és szigorú szabályhűség jellemzi őket s teszi az Úr előtt kedvesekké. Joanne-Aimée haldokolva a vigasztaló nővérekhez így szól: „Azt jelentette ki nekem az Úr, hogy csak három feltétel alatt üdvözülhettek: ha megtartom a szabályokat, ha megőrzöm a felebaráti szeretetet és ha gyakorlom az alázatosságot.” Marest Katalinnak ez az elve, jeligéje: „Nekem első a szabály, második a főnöknő, a harmadik a gyóntatóatyja. A többivel nem törődöm, még a misztikus jelenésekkel sem.” Ha előtte misztikus jelenésekről beszéltek, csak mosolygott. Ez az épületes, de sokban szinte

túlhajtott szellem érthetővé teszi azt a nagy ellenkezést, amellyel Margit később a zárdában találkozott, s ami miatt annyit szenvedett. Sokszor megesik az életben, hogy az emberek kínozzák egymást a nélkül, hogy rosszat akarnának. Sőt a legjobbat akarják — a maguk szempontjából. Nem szabad tehát majd rajta megütköznünk, hiszen már az apostoli kollégiumban is találunk rá példát.

A szinte „fájdalmasan pontos” fegyelemhez a jámbor vizitációs apácák még sok önmegtartóztatást és vezeklést is csatoltak, jöllehet azokat Szalézi Szent Ferenc szelleme meglehetősen megszeliđítette. És mégis, sőt éppen azért a zárda hangulatát kedves derű, sőt kedélyesség jellemzi. Ez egyébként mindenütt a szenvedélyek lefékezésének s a nyugodt lelkiismeretnek édes gyümölcse. Minél szigorúbb a szerzet, annál vidámbabbak a tagjai. Az a körirat (Circulaire), amelyet a Vizitáció házai háromévenként egymásnak küldenek s amelyben a zárda eseményeit és az elhunyt tagok rövid életrajzát elmondják, helyel-közzel vidám ötletekkel is van fűszerezve. Azonkívül írták a házak évkönyveit is. Margit idejében du Chailloux volt az „Annales” vezetője. Innen van, hogy ezeket tanulmányozva szinte feléled előttünk az egész mult, szétfoszlik a rája nehezedő idők köde.

Távol volt ott az életuntság, amellyel a világ — önmagáról ítélve — a zárdákat vádolni szokta. Vidám dalok is hangzottak ott fel épületes szöveggel. Költeményeket is írtak, s — az ehhez értők — ezek közül némelyiket meg is zenésítették. Van, amelyik túlélte a századokat, mert maradandó becsűnek bizonyult.

Akadtt festő is az apácák közt. Voltak, akik varrtak, hímeztek, aranycsipke készítésben kitűntek. Végre leányneveléssel is foglalkoztak. Mert minden házban volt leánykonviktus apostoli célzattal s bizonynyal a zárda anyagi bázisának megteremtésére is.

Midőn Margit belépett, huszonhárom éves volt. A közép-termetűnél kissé magasabb. Arc kifejezése szellemes, szeme tiszta, ragyogó, édességet lehelő. Modora nyájas, kedélye vidám, testalkata gyenge. A természet igen éles ítélőképességgel és nagy okossággal áldotta meg. Egész valóján szinte elömlött a jámborság és összeszedettség. Minden adottsága megvolt tehát arra, hogy a zárdában emberi szempontból is vigye valamire. De Isten meghallgatta hő imáját és teljesítette

óhaját: rejtezkedni és hallgatva szenvedni. Tekintete fájdalmas-édes emlékekről beszélt, s oly élményekről, amelyek túl vannak az érzéki megismerés határán. Mindenki bizonnyal részvételt vegyes rokonérzést keltett. Társnői nagy szeretettel fogadták és igyekeztek a hazulról hozott válási sebek égetését enyhíteni és az otthont elfelejtetni.

Rámutattunk már arra, hogy Margit hivatásában mily hatalmas szerepet játszik a vágy, hogy majd őt a zárdában megtanítsák imádkozni. Alig várja tehát az alkalmat, hogy ujoncmesternőjével meghitten beszélhessen s annak ajkáról ezt a szent tudományt ellesse. Már másnap belépése után felkeresi tehát Thouvant anyát s előadja gyermekded kérését: tanítsák meg őt imádkozni, az imádság igazi módjára. A felelet, amelyet kapott, éppen Margitra szinte prófétai, lélekbe-látó: „Menjen — mondotta Thouvant anyja — az oltár elé, álljon, térdeljen Isten előtt, mint a festő előtt a vászon, amelyre festeni készül...” Margit úgy is tesz. Leborul a tabernákulum elé, odatartja lelkét, mint a várakozás vásznát (un toile d'attente), hogy rajta kialakuljon Jézus képe. És csakugyan „tudtomra adta az Udvözítő, — írja Margit — hogy lelkem az a vászon, amelyre szenvedő életének vonásait, szeretetét, áldozatát majd lefesti. Ámde, hogy ez a kép állandó maradjon, szükséges, hogy a lélek előbb a földi hajlamoktól, az önszeretettől, amely még mindig uralkodik benne, megtisztuljon.”

E pillanattól kezdve Margitot a misztikusokra oly jellemző hő vágy epeszti: tisztulni és így a Jézussal való belső egyesülésre mind alkalmasabbá válni. Ez a fájdalmas gyönyör őt, a falusi gyermeket költővé avatja. Ime egyik verse tanúskodik róla:

Hajszolt, fáradt szarvas vagyok,
Mely keresi a hús habot,
Megsebzett a vadász keze,
Dárdája szívemig hatott.

Kíván szenvedni s nincs nyugalma, csak akkor, ha szenvedhet. Ez a szellem lengi át egész szerzetesi életét. Álljon itt bizonyságul másik szép költeménye, amely bizonnyal későbbi szerzetesi életéből való.

Mint a lator, szegény-meztelen,
Meghalni vágyom a kereszten,
Miként Jézus függött a puszta fán,

Ez boldogítana engem igazán.
Ó halál, szent kereszt, ó Szeretet!
Miként viszonzom mindezeket?

Úgy szeretlek, szívem Istene,
Amint gyűlöl a pokol serege.
A szeretet úgy égjen lelkemen,
Mint azokén az örök gyötrelmem.
Őket az kínozza, hogy nem szeretnek,
Engem az öljön meg, hogy hőn szeretlek.

Szent Szív, add nekem hő szerelmedet,
Amelytől annyin megfosztják maguk!
Nincs, aki abban osztozzék veled,
Én vágnék lenni önkéntes rabod.
Engedd, Szívednek drága börtönében
Nyíljék szívemnek drága éden.

Elvesztvén szívemet, szeretve Uramat,
Ó szívem elvivé, keblemben űr maradt.
Cserébe az övét adja vagy meghalok,
Ó, mert szív nélkül élni én nem tudok.

Égető vágya szenvedni, arra ösztökéli, hogy mesternőjé-
től minél több önmegtagadásra kérjen engedélyt. Meg is
kapja bizonyos korlátok közt. Margit elégedetlen ezzel és nem
tartja mesternőjét ebben elég nagylelkűnek. Miért is ne tenne
többet? Hiszen sohasem tudja meg senki édes Mesterén,
Krisztuson kívül, Krisztus pedig ismeri a tiszta szándékot,
amellyel Margit csak neki akar tetszeni. Nála is beigazolódik
azonban, hogy a vezeklésben magunkra hagyottan sohasem
leszünk elég okosak. Vagy a mértéken alul maradunk vagy
túlzásba esünk, ha az engedelmesség nem szabályozza eljárá-
sunkat. Szalézi Szent Ferenc, a Vizitáció társalapítója, előre
látva, hogy leányait a buzgalom heve túlzásba viheti és az
ördög erről az oldalról megkísértheti őket, egyszer életében
mosolyogva így szólt hozzájuk:

„Ha nem tartotok mértéket az önsanyargatásban és át-
hágjátok a szabályt, visszajövök (a másvilágról) és olyan
dörömbölést viszek végbe nálatok, hogy belátjátok, hogy
akaratom ellen cselekedtetek.” Margitnál ez a kedves fenye-
getés szinte szószserint teljesedett be. Bevallja: „Szent Atyánk
olyannyira megkorholt a túlzás miatt, hogy többé nem volt
bátorságom a szabályt áthágni. „Azt véled, leányom, — mon-
dotta — hogy tetszel Istennek, ha nem engedelmeskedel? Ez

(t. i. az engedelmisség) tartja fenn a szerzetet, nem pedig az önsanyargatás." Ezentúl inkább az alázatosság, engedelmisség és önmegvetés által kívánt áldozattá lenni. Irtózott attól, hogy csak félszerzetes legyen, mert ilyen félmunkáért nem érdemes a világot elhagyni.

Beöltözés

Kéthavi jelöltség (postulansság) után 1671 augusztus 25-én Szent Lajos napján végre magára ölthette az Úr jegyeseinek díszöltönyét, a szerzetesi ruhát.

Egészen fekete ez, az arc körül és a mell felett fehér lepel-lel. A főt fekete fátyol fedi.

„Ezen a napon az Úr oly édességgel árasztotta el szívemet, hogy egészen zavarodott voltam” — írja Margit. Egész nap könnyezett s szeme csillogott, mint a hajnalcsillag. Időnkint annyira magábavonultnak látszott, mintha már a lelke nem is lakná a testét. Társnői kérdő pillantásokat vetettek egymásra, mintha azt kérdezték volna: Mi történt ezzel a kis ujonccal? Nem is tudta volna meg azt soha senki, hacsak a szent engedelmisség meg nem nyitja Margit ajkát. Később parancsszóra elárulta, hogy magát állandóan az Úr Jézus jelenlétében érezte, tudta. Oly élénken szemlélhette Őt lelki szemével, amily világosan a testi szem látni nem tud. Oly édesdeden beszélgetett Margittal, mint ahogy ezt a jóbarátok teszik vagy ahogy az atya szól gyermekéhez.

Jézus mint az igazságosság és szeretet szentsége

Ebben a szinte állandó jelenlétben Jézus kétféle alakban, jellegben mutatkozott: mint „az igazságosság szentsége” és mint a „szeretet szentsége”. Az előbbiről még 1688-ban is a következőket írja: „Sohasem szenvedek annyit, mint mikor az igazságosság szentségét látom. Ez olyan iszonyú kínokat okoz, hogy nincs más enyhítőszerem, mint a keresztt, a megálázódás és fájdalom minden oldalról. El kellene vesznem, ha az Úr végtelen jóságában rendkívüli módon fenn nem tartana.” Ez okolja meg határtalan szeretetét a tisztítóhelyen szenvedő lelkek iránt, akik éppen ennek a végtelen igazságosságnak szent tüzeiben szenvednek, tisztulnak. De Margit elevenen átérezte ilyenkor azt is, amit Szent Pál mond: „Rettenetes az élő Istennek kezébe esni.” (Zsid. 10, 31.) Mikor

Urunk mint a „végtelen igazságosság” mutatta magát, Margitot átjárta a hideg és teljesen megsemmisülve érezte magát. Elszórakozni ilyenkor nem tudott, és ha írt, olvasott, dolgozott, ezt többnyire térdén állva tette, miközben lelki szeme az Udvözítő előtte lebegő alakjára volt szegezve. Egészen lefoglalta Isten gondolata.

De mikor Urunk mint a „szeretet szentsége” mutatkozott be előtte, egészen eltöltötte ennek a látománynak a gyönyöre s csak az okozott édes fájdalmat, hogy a Szeretetet nem tudja méginkább szeretni. Némelykor Urunkat testi szemmel is látta. Ilyenkor az isteni Mester szolgáját vigasztalhatta, de meg is dorgálta. Így egyik napon valami mulasztás miatt így feddi: „Tudd meg, hogy én a szentség mestere vagyok, azért nem szenvedhetem a bűnnek legkisebb foltját sem.” És ezt olyan hangon mondotta, hogy könnyebb lett volna elviselnie a halált. Máskor, midőn Margit valamit némi hiúságból tett, Urunk így szól hozzá: „Ugyan mid van, te por és hamu, amivel dicsekedhetnél, hiszen tied csupán a semmiség.”

Habár szigorú volt az Úr az Eucharisztia iránti minden tiszteletlenség miatt vagy ha az alázatosságban, tiszta szándékban vagy őszinteségben hiányt tapasztalt, de szinte kérlelhetetlen, ha engedetlenséget tapasztalt. Miért is, amikor Margit önmagát — túllépve az engedelmesség határait — vesszőzi, hogy így vétkeiért elégtételt nyujtson, Urunktól ezt hallja: „Csalódol, ha azt hiszed, hogy a sok sanyargatás által tetszel nekem. Inkább szeretem, ha valaki engedelmességből a kényelemnek enged, mintha bőjtől, kínozza magát a saját akaratából.” És mindezt Urunk oly világosan és ellentmondást nem tűrő határozottsággal mondotta, hogy Margit szent rettegéssel határozta el, inkább bármit szenvedni, mint a szent engedelmesség ellen bármi csekélyben is vétetni. Vidámságán azonban mindez mitsem változtatott. Ha a szomorúság megközelítette, azonnal elűzte és kedvelt dalába fogott:

Bármennyire üldözzék szeretetem,
Annál inkább lángol szívem,
Habár éjjel-nappal kínoznak,
Jézusomtól meg nem fosztanak,
Mentül többet szenvedek,
Szívéhez annál közelebb leszek.

Rendesen szűkbeszédű volt. De ha Istenre vonatkozó témák kerültek szóba, társalgása élénk, könnyed lett és e mel-

lett mérhetetlenül kenetes. Ha más tárgyra tértek át, ügyesen istenes dolgokra sodorta át a beszéd fonalát.

Imádkozni szenvedélyesen szeretett. Boldog volt, ha valami időhézagot arra szentelhetett. „Legkedvesebb időm volt az éjtszaka, — mondja el magáról — mert akkor nyugodtan foglalkozhattam az Úr Jézussal. Sokszor kértem Órangyalomat, keltsen fel. Mert ekkor úgy megtelt szívem Isten édes-ségével s a vele való foglalkozás oly kellemes volt, hogy három órát is eltöltöttem a szeretet érzelmeiben s lehetetlen volt kicsit is elaludnom.” Imája többnyire e gondolata körül forgott: „Szeretettel teljes Jézusom, add, hogy olyan legyek, amilyennek te kívánsz, hogy legyek.” „Milyen, Uram, a te Szíved, és milyen az enyém?!”

Míg az Úr Jézus Margitot nagy hivatására belsőleg gyengéd kézzel nevelte, kívülről — bizonynyal az Ő szent tervei szerint — viharfellegek tornyosultak s morajlott a zárda-élet ege.

Margit feltűnő viselkedése

Az alázatos jelölt hiába igyekezett minden erejét megfeszítve leplezni és titkolni, ami vele és benne történik, de ez mégiscsak kiszivárgott s mind több nyugtalanságot okozott.

Hosszú órákon át térdelt a kápolnában vagy cellájában (olykor 10—12 órán keresztül), sugárzó arccal, könnyben úszó szemmel. Elmélkedéséből néha úgy kellett felrázni. Mindent elfelejt, minden kiesik a kezéből. Látszott, hogy lelke nincs ott. Ki tudja, hol van? A nővérek nyugtalankodtak, de még inkább az előljárók. Thouvant ujoncmesternő mindjárt az első napokban ki is jelenti, hogy ez a viselkedés a Vizitáció szellemével össze nem egyeztethető, és ha Margit magatartása meg nem változik, a zárdának búcsút kell mondania. Ez a figyelmeztetés Margitot bűbánatba ejti. A halált inkább választotta volna, mint hogy a zárdát elhagyja. De mit csináljon? „Ez a szellem — írja — oly erőt vett az enyémen, hogy tehetetlen voltam vele szemben, sőt többi képességeim is mind benne voltak elmerülve.”

Azt követelték tőle, mondjon le a rendkívüli szemlélődésről és térjen arra az egyszerű imamódra, amelyre a többi ujoncot is tanították. Margit akar engedelmeskedni. Minden erejét megfeszíti, hogy ő is úgy imádkozzék, mint a többiek.

„De lelkemben — írja magáról — semmi sem maradt belőle. Olvashattam én az elmélkedés előírt pontjait, minden elpárolgott és semmit sem tehettem magamévá azon kívül, amire isteni Mesterem tanított. Ez sok szenvedésembe került, mert Mesteremnek minden munkáját lerontották bennem s magam is küzdöttem ellene, amennyire bírtam.” Jákob pátriárka küzdelme volt ez az angyallal Fanuelben. Margit összetörve került ki belőle, de csodálatos engedelmissége által mindinkább meghódította előljáróinak szívét.

Hogy segítsenek rajta, hivatását megmentsék, erős munkára fogják. Így majd — mint remélték — legyőzi mély elmerülésre ösztökélő hajlamát és hasznavehető tag válik belőle. E végből Marest Katalin nővér, a betegápoló mellé tették segítségnek. Ez a jó szerzetesnő éppen ellentéte volt Margitnak. Csupa szabálytartás és munka ugyan, de éppen nem szemlélődő lélek. Így a valóságos Mártához csatolták az igazi Máriát. Alig engedték aztán meg, hogy a karban az elmélkedés pontjait meghallgassa, nyomban aztán kiküldték folyosót seperi, takarítani, gyomlálni. Ha aztán fáradtan elment a főnöknőhöz kis időt kérni az imádságra, ez pirongatva kérdi, miért is nem tud dolog közben imádkozni. És újra még fárasztóbb munkába küldte. Ámde az Úr Jézusnak nem lehetett akadályt csinálni. Ő követte választottját mindenüvé és elárasztotta közeli jelenlétének édes érzetével.

Margit fogadalmait elhalasztják

Ily körülmények között közelgett el 1672 augusztus 25-e, Margit belépésének évfordulója. És nem hívták őt a szent fogadalomra. Mindenki elismerte Margit erényeit, alázatosságát, engedelmisségét, áldozatkész testvéri szeretetét. Sőt itt-ott igazi hősiességnek is jelét adta.

Ime néhány eset.

Egyik ujonctársához gyengédebben ragaszkodott. Belső figyelmeztetést kap, hogy ez az édes viszony isteni Jegyesének szerelmét sérti. Elhatározza tehát, hogy szívét megfékezi. Sikert is három hónapi heves csata árán.

Más esetben Margit úgy árulta el hősiességét, hogy bizonyos természetes undor ellen szinte az ájulásig küzdött. Az Alacoque-családnak bizonyos természetes fogyatkozása volt, hogy a sajtot nem bírta megenni. Miért is Krizosztom, Margit

bátyja, amikor hűgát a zárdába hozta, a főnöknővel kötött szerződésbe külön belevette, hogy nővérét sohasem kényszerítik majd, hogy sajtot egyék. Szentünk maga Önéletrajzában megjegyzi, hogy ennek a kikötésnek semmi fontosságot nem tulajdonítottak és minden nehézség nélkül elfogadták. Nem is kínálták őt az asztalnál soha sajttal. Egy alkalommal azonban a felszolgáló csupa tévedésből sajtot tett eléje. Elgondolhatjuk, hogy minő tusa támadt most ebben a hősi lélekben. Felmerült benne a gondolat, vajjon ez a tévedés nem intés-e Isten részéről, aki tőle ezt az áldozatot is megkívánja. Szinte kéekült-zöldült, hogy a fellépő borzasztó undort legyőzze. Könnyebbnek találta a halált, mint ezt az önmegtagadást. Az a gondolat is bántotta, vajjon nem az ujoncmesternő akarja-e ezzel próbára tenni. Ha nem engedelmeskedik, esetleg elbocsátják. Márpedig a hivatás előtte mindennél drágább. Neki-gyürkőzik tehát, de a dolog sehogy sem megy. A sajtot nem tudja megenni. Thouvant anya, az ujoncmesternő észreveszi Margit vívódását. Sajnálja őt, de egyben bámulja is. Mégis, hogy Margit erényt gyakoroljon, most már ő maga parancsolja, hogy Margit ne csináljon kivételeket, hanem egyék sajtot is. Margit próbálkozik, de hasztalan. Undorát nem tudja legyőzni. Mire Thouvant anya így szól hozzá: „Menjen! Nem méltó ön arra, hogy ezt az önmegtagadást gyakorolja. Ne is erőlködjék vele ezentúl, mert most már *megtiltom*, amit eddig megparancsoltam.” Később engedéllyel újra megpróbálkozott a sajtval, bár egész nap émelygett tőle a gyomra. Isten viszonzásul a vigaszok áradatát zúditotta érte lelkébe. Ezek és ehhez hasonló esetek csak mindjobban kifejlesztették a zárda közvéleményét, hogy szenttel van dolguk, aki azonban különös viselete miatt — úgylátszik — nem a Vizitációba hivatott. Erény szempontjából nem volt ellene a legkisebb kifogás sem.

Margitnak a fogadalom elhalasztása és az állandó veszély, hogy elbocsátják, kimondhatatlan lelki szenvedést okozott. Panaszkodik is Jézusának: „Uram, Te lész az oka, ha engem elküldenek.” De a belső válasz megszünteti aggodalmát. „Mondd meg a főnöknőnek, — szól hozzá az Úr — hogy ne féljen téged befogadni. Lelki utadban nincs semmi veszélyes, én felelek érted. Ha engem fizetéseképesnek tart, én zálogod leszek.”

Ilyenről beszélni nehéz megbízás volt. Hiszen az igazi isteni közlésnek egyik jellemző sajátsága, hogy azokról a vá-

lasztott lélek nem szeret szólni. Végre rászánta magát, hogy nyíltan feltárja a dolgot Saumaise anyának, aki Hersant anyát 1672 Áldozócsüörtökén hivatalában felváltotta. A főnöknő nyugodtan meghallgatta Margitot s csak arra kérte az ujoncnőt, eszközölje ki az Úrnál, hogy őt a rendi életre hasznossá és alkalmassá tegye. És az Úr? Megfelelt a kérésnek. „Nos hát leányom, — szólt Margithoz — mindent megadok neked. Hasznossá teszek a szerzetnek, hasznosabbá, mint ők gondolják. De olyan módon, amelyről eddig csak én tudok. Ezentúl a szabály szelleméhez, előljáród akaratához és saját gyarláságodhoz mérem kegyelmeimet, úgyhogy te gyanúsán fogadj mindent, ami téged a szabály pontos betartásától elvon. Mert én akarom, hogy te a szabályt minden elé helyezd. Azt is helyeslem, hogy az előljáró akaratát az enyém elé helyezd, ha eltiltanak attól, amit én parancsoltam neked. Engedd, hogy tegyenek veled, amit akarnak. Én majd módját ejtem, hogy tervemet kivigyem még oly eszközökkel is, amelyek azt látszólag gátolják és megakasztják.

Margitot fogadalomhoz bocsátják

Margit lelkét béke árasztotta el. A főnöknő és az ujoncmesternő csodálkoztak Margit engedelmességén. Miután tehát Saumaise anyja az általános főnöknőnek, Boulier anyának Margit esetét töviről-hegyire megírta és tőle tanácsot kért, ennek megnyugtató válasza után eloszlott minden kétsége.

Margitot *egyhangúan* meghívták a fogadalom letevésére, amelyet november 6-ára tűztek ki.

Október 27-én kezdte meg az erre előkészítő lelkigyakorlatot. Ennek megkezdésekor főleg két érzelem tölti be. A hála, hogy a paray-i zárdának magát végleg lekötheti és a vágy, hogy jól megértse, mit is akar tőle Jézus. Ugyanis már néhány hónappal ezelőtt az Úr így szólott hozzá: „Szívem számára áldozatot keresek, de olyan áldozatot, aki önként és teljesen fel akarja magát áldozni tervem kivitelére.” Margit eleinte nem érti, kiről is van szó. Az Úr elárulja neki: „Én nem akarok mást, mint téged. És azt kívánom, hogy ehhez beleegyezésedet add.” Nagyon világos, hogy Margit, miután főnöknője hozzájárulását erre kikérte, készségesen megajánlja magát erre a megtisztelő szerepre. Most tehát a lelkigyakorlat alatt epedve várja, keresi és kéri, hogy Jézus vele akaratát közölje. Isten egyébként sok vigasszal árasztja el, hogy inkább az égben,

mint a földön érzi magát. Észre is veszik ezt rajta. Az ujoncmesternő, hogy a földhöz kösse, a zárda szamarának és vemhéjének őrizetét bízta reá. Hiszen meg lehetett volna ezeket kötni, nehogy a veteményes kertbe kalandozzanak. De éppen az volt a cél, hogy Margitnak legyen kis lótni-futni valója és így valamelyest elszórakozzék. De hasztalan, ezt a célt nem érték el vele. Margit oly összeszedett maradt, mintha akár az oltár zsámolyán imádkozna volna Mesterét. Maga tréfálkozva mondotta: „Ha Saul apjának szamarait keresve országot nyert, én meg szamarakat őrizve elnyertem a mennyországot.” A túláradó vigaszokkal Urunk csak készítgette Margitot az áldozatra, szenvedésekre. Természetfeletti megvilágításokkal bevezette szenvedése és halála titkaiba, amelyekből majd mintát, erőt és vigaszt meríthet, mikor a megaláztatások és gyötrelmek zuhataga rátör és áldozattá teszi annak a nagy ügynek érdekében, amelyre Isten őt eszköznek választotta. Később Margit Billet nővérnek megmutatta a kertben a mogyoróbokrot, amelynek közelében tartózkodott, mikor a szamarakat őrizte. „Ime, — szólott — a kegyelmek helye. Mert Isten itt ismertette meg velem, hogy szenvedni mily előnyös dolog. Tette ezt megvilágosítva engem és megismertetve velem tulajdon szenvedését.” Mikor pedig Krisztus szenvedéseiben mint tükörben látta, hogy mi vár reá is, ez jobban kínozza őt, mint mikor a megjövendőlték valójában bekövetkeztek. Viszonzásul az Úr állandó, érezhető jelenlétének adományával ajándékozta meg. „És e pillanattól kezdve — írja Margit — az Úr oly jól teljesítette ígéretét, hogy mindig jelen volt nálam és én mindig éreztem, hogy közelemben van, mint mikor az ember valakivel együtt van, akit az éj sötétje miatt testi szemmel ugyan nem láthat, de a szeretet átható tekintetével sokkal kedvesebb és bizonyosabb módon szemlélhet és érzi jelenlétét.” Ez a jelenlét Margit lelkére és egész életére nagy, átformáló hatást fejtett ki. Nem volt ez mindig vigasztos. „Igaz ugyan, — írja Margit — ez a jelenlét különböző hatással van lelkemre. Majd felemel minden jónak és boldogságnak a magaslatára, majd meg letaszít semmiségemnek sötét mélységébe. Sajátos megszágyonyulás gyötör, amikor a két örvényt egymásmellett látom: minden nyomorúságnak örvényét és minden nagyságnak és tökéletességnek örvényét.”

A szabály által előírt fogadalom előtti életgyónásra készül. Az Úr eloszlatja aggodalmait. Megtanítja, hogy ne féljen

annyira, ha egy vagy más feledékenységből elmarad, csak igazi bánata és erősfogadása legyen.

November 2-án Urunk figyelmezteti, hogy a Megfeszítettnek jegyezte el magát. Miért is hozzá hasonlóvá kell lennie, úgyhogy megválílik minden érzéki élvezettől. Nem lesz ezen túl semmi földi öröme, amelyet a kereszt ürme meg ne keserítene.

Végre november 6-án letehetette örök fogadalmát. Az ünnepélyen megjelentek édesanyja, két fitestvére, Krizosztom bátyjának felesége és más rokonok. Az Úr Jézus ez alkalommal megízleltette jegyesével a Tábor örömeit és kegyelmének bőségével árasztotta el. De nem maradt el a beígért öröm sem. Krizosztom bátyja nem tudott mindenben megfelelni a vállalt anyagi kötelezettségeknek, amelyeket éppen a fogadalom alkalmával kellett volna az akkori szokás szerint rendezni. Margit lelkében ez annál élesebb tövisszúrás volt, mert úgy érezte, hogy ennek jórészt ő maga is okozója.

Ügylátszik, még a fogadalomtétel alkonyán lelkigyakorlatos elhatározásai alá saját vérével a következő záradékot jegyezte: „Én gyarló és nyomorú semmiség kijelentem, hogy Istennek mindenben alávetem és feláldozom magamat, amit csak tőlem kíván. Szívemet feláldozom kívánságának teljesítésére fenntartás nélkül. Más érdeket nem akarok ismerni, mint az Ő nagyobb dicsőségének és önzetlen szeretetének érdekeit, amelyeknek odaáldozom és átadom egész lényemet és életem minden pillanatát.

Én visszavonhatatlanul szívemnek szerelmeséé vagyok, az ő rabszolgája, szolgálója és teremtménye, minthogy ő is egészen az enyém. Az ő méltatlan jegyese vagyok. Mária Margit nővér, aki a világnak meghalt. Minden Istentől van és semmi sem tőlem. Minden Istené és semmi sem az enyém. Minden Istenért és semmi sincs érettem.”*

Igy folyt le a nagy esemény Margit életében, a szent fogadalom ott a paray-i kolostortemplom rostélya előtt, amelyen a Szentnek aranytől ragyogó neve ma is olvasható. De — ami

* Ezt a Szentnek vérével pecsételt ereklyét a forradalomig gondosan őrizték. Ekkor Baudron anya Gaudin János vaudebarrier-i plébános, charolles-i főesperesnek adta át, aki ezzel akarta magát a vértanúságra erősíteni. A szentség hírében álló főesperes csakugyan bátran meghalt hitéért, egyházhűségéért, de ezzel együtt az ereklyének is nyoma veszett.

Alacoque Szent Margit hű arképe.

bennünket sokkal inkább érdekel — mi ment végbe a két lélek, az Udvözítő és választottjának lelke közt?

„Én vagyok a leggyöngédebb szerető” — szólta egykor az Úr a húszéves Margithoz. A beöltözköskor kijelenti: „Ma van eljegyzésünk napja.” És ma reggel, a fogadalom napján? „Eddig csak jegyesed voltam, mátol fogva hitvesed akarok lenni.” De mit is ért az Úr emez, az érzéki világból vett képek, hasonlatok alatt? Bizony a legmeghittebb egyesülést, a leg-szorosabb, elválaszthatatlan kapcsolatot, amely két lelket összeköthet, sőt egybeolvaszthat.

Maga az Úr így magyarázza és érteti meg: „Ime keblem sebe! Ez lesz állandó lakóhelyed. Itt őrzöd majd meg ártatlanságod ruháját, amelybe lelkedet öltöztettem, hogy most már megvalósítsad magadban az én istenemberi életemet. Élsz majd, mintha nem is te élnél, hanem én élek tebenned. Cselekszel, mintha nem is te cselekednél, hanem én álta-lad. Szükséges e végből, hogy tevékenységed és érzékeid belém temetkezzenek, mintegy vak, süket, néma és érzéketlen légy minden földi dolog iránt. Akarni is úgy akarj, mintha nem lenne akaratod. Úgy gondolj a létezőkre, mintha nem is léteznének. Elhatározásaid, vágyaid, érzelmeid, akaratod más ne legyen, mint az én akaratom, amely egyedüli boldogságodat alkossa. Ne keress kívülem mást, ha nem akarod ingerelni hatalmamot s engem megbántani. Mert mindenekfelett bírni akarlak. Légy elkészülve engem mindenkor elfogadni és én kész leszek hozzád jönni, mert sokszor lész kitéve ellenségeid bőszi támadásainak. De ne félj! Hatalmam megvédelmez és győzelmed bére én leszek. Legyen gondod, hogy kívülem egyebet ne láss, egyéb célod ne legyen, mint szeretni és szenvedni. Jeligéd legyen: Egy szív, egy szeretet, egy Isten!”

Margit nem vonakodott e felhívásnak megfelelni, amint a közölt, vérével aláírt okmányyszerű nyilatkozata igazolja. És az Úr Jézus is beváltotta ígértét. Hűséges, szerető jegyes, sőt lelki hitves maradt.

Az emberi szerelmek egymásután elenyésznek, a virágkoszorúk az ifjú arák homlokán elhervadnak. Minden földi szerelem csalárd, mert többet ígér, mint amennyit adni tud és így minden egyesülés felett elűzhetetlen mélabú borong. De nem így van Jézus szerelmével. Ő a lelket, a bátor és állhatatos szívet, amely magát egészen neki adta és érte mindent elhagyott, szüntelen varázs alatt tudja tartani. A keresztre-

feszített Jegyes, Hitves akár vigasztal, akár szenvedéssel sujt, mindig boldogít.

Közvetlen előkészítés a nagy hivatásra

A fogadalom után Margit életmódjában semmi változás sem állott be. Még két évig az ujoncmesternő vezetése alatt maradt, aki úgy bánt vele, mint azelőtt. Volt gondja, hogy a fiatal szerzetesnő az alázatosságban és engedelmisségben meggyökeresedjék. A legcsekélyebb hibáért megrója és bünteti. Ha nem talál hibát, akkor erőnyeit kifogásolja. A kertbe és a konyhába küldi dolgozni. Megparancsolja neki, hogy az imában a rendes, megszokott módot kövesse. Margit őszintén erőlködik is, hogy reggel az előző nap estéjén előadott pontok felett elmélkedjék. De ezek az isteni jelenlét hatása alatt úgy eltűnnek, amint a füstölgő fáklya a vakító napfényben elhomályosodik.

Saumaise anya és az ujoncmesternő megilletődve szemléli és figyelik az isteni kegyelem működését Margit lelkében. Sejtik, hogy itt Istennek nagy tervei vannak. Hogy meggyőződjenek, vajjon biztosan a jó szellem működik-e benne, az alázatosságban és engedelmisségben gyakorolják. Mint alapos lélekismerők jól tudják, hogy a hazugság atyjának hálóját csak így lehet bizton kikerülni.

Marest ápolónővér mellé osztják be segítségnek. Máriát Márta mellé adták. Marest nővér hősi lélek, csupa tevékenység és gyakorlatiasság, aki beéri négyórai pihenéssel. Mindennap bőjtöl és meggyúlt hüvelykujját csontig bevágatja a nélkül, hogy moccanna, sőt maga buzdítja az orvost, hogy dolgát alaposan végezze. De éppen ezért nemigen érti, hogy Isten kertjében másszínű virágok is vannak. Margiton látja, hogy a lelke másutt jár s ezért a külső munkában bezzeg ügyefogyott, sőt olykor ügyetlen. Kezéből a dolgok könnyen kiesnek és ez nem történik kár nélkül. Marest nővér haragra lobban és panaszkodik. Nem tudja megérteni az effajta tehetlenséget. Margit szenved, nagyon szenved. De nem ijedt meg a kereszttől. Sőt azon töpreng, hogy mikor érkezik meg majd az *igazi kereszt*, amelyet az Úr neki megígért. Esedezik is e végből az Úrhoz, unszolja őt: „Istenem, hát mindig szenvedés nélkül hagysz engem?” Az Úr azt feleli neki: „Hagyd csak reám a dolgot, légy türelmes, szenvedhetsz értem még eleget.”

Szenvedésszomj

Más alkalommal, mikor a szentáldozás után megint szenvedésért sóvárog, az Úr keresztet mutat neki, amelynek végeit nem látja. A kereszt egészen virágokkal van borítva. „Ime — szól ekkor Margithoz — ezen a kereszten éreztetem majd veled tiszta szerelmemnek gyönyörűségeit. Ezek a virágok lassan elhervadnak, de a tövisek megmaradnak, amelyeket gyarlóságod miatt most a virágok eltakarnak. Ezek oly fájdalmas szúrásokat okoznak majd neked, hogy szerelmemnek erejére lesz szükséged, hogy elviselhessed a szenvedéseket.”

Ez a látomás egyébként hű képe minden Istennek szentelt életnek. A tövisek nyoszolyája az, felül virágokkal. Ezek hamar elfonnyadnak. Az ábrándok és csalódások eltűnnek, de megmaradnak a tövisek, amelyeket Isten kegyelme nélkül elviselni alig volnának képesek. Ismét máskor így szól Margithoz az Úr: „Szükséges, hogy mindenben keresztre feszítettésszel a keresztet örömmel fogadd, bármikor jelentkezzék is. Ez szeretetemnek legnagyobb záloga, amelyet ebben az életben adhatok. A szenvedés utáni folytonos szomjúság által tiszteléd készségemet Atyámért szenvedni. Szomjúságod utánam és a lelkekért emlékeztet majd téged a szomjúságra, amelyet a keresztfán viseltem.”

Margitot mindez nem ijeszti el. Sőt azt írja: „Nagyon félek, egész életemben majd az nyugtalanít, hogy sohasem juthatok a megaláztatásnak és megvettetésnek ama mély örvényébe, ahol az emberek örökre elfelednének. Ha tudnának az emberek erről a forró vágyamról, szeretetből is igyekeznének ezt a kívánságomat teljesíteni.”

Margit tehát, mint minden misztikus, áhítozik a szenvedés tisztító tűzében mind mélyebben elmerülni nemcsak szeretetből, de azért is, hogy így alkalmasabbá váljék az Istennel való mind belsőbb, bő kárpótlást nyújtó egyesülésre. Miért is nem elégszik meg azzal a szenvedéssel, amit Isten küld s a szerzet előír, hanem igyekszik mindezt a magavállalta vezekléssel is tetézní. A zárda kevésbé ízletes ételeit falánkságnak tartja, miért is hamuval hinti be, hogy még ízletlenebbé tegye. Megtette, hogy egyszer 30, majd megint 50 napon át semmit sem ivott. Csütörtöktől szombatig amúgy sem szokott semmit inni. Mikor az előjárók erre rákényszerítik, csak langyos, kellemetlen ízű vízzel oltja szomját. Ágya cserepekkel, forgáccsal

volt bélelve. Az önmegtagadás eszközeiben, mint a szentek általában, rendkívül találékony. Hozzá még sokat betegeskedett. Saumaise anya mondja, hogy hat év alatt alig látta öt hónapon át egészségesen.

Jézus iránti szerelme

A szenvedés és vezeklés szellemével párhuzamosan fejlődik lelkében az Úr Jézus iránti odaadó szeretet. Nem is tudott egyébről beszélni, mint Krisztusról. Minden más tárgy nemcsak untatta, hanem egyenesen gyötörte. „Én, aki azelőtt oly beszédes voltam, — mondotta — annyira tudatlan vagyok, hogy amint nem tudok, úgy nem is akarok másról beszélni, mint a megfeszített Jézusról.”

„Hogy Jézushoz jussak, ha lángok közt vagy mezítláb kellene mennem, örömmel tenném, mert ez a legnagyobb boldogsággal tölti el lelkemet.”

„Elvégre eltűröm a poklot is, csakhogy szabadjon szeretnem az Udvözítőt. Egy gondolat bánt engem, hogy az egész örökkévalóságon át lesz hely, ahol Jézus vérével megváltott emberek nem szeretik majd az édes Udvözítőt! Ha te beleegyeznél, Jézusom, szívesen túrném a pokol kínjait, csakhogy szeressenek téged azok is, akik elkárhoztak.”

Vonzódás az Eucharisziához

Margit egyébként nagyon jól tudta és érezte, hogy Jézust nem a történelemben, de még csak az égben sem, hanem sokkal közelebb és közvetlenebbül az Oltáriszentségben kereshetjük, találhatjuk, bírhatjuk, szerethetjük. Állandóan érezte ezt az isteni Mágnest szívére hatni. Ha keresték, ám a karba mentek, ahonnét az oltárra nézhetett. Itt aztán összetett kézzel, becsukott szemmel úgy elmerült, hogy nem is hallotta a ki- és bemenőket. Még azt sem érezte, ha valaki kezét a vállára tette. Csak az „engedelmesség” szóra tért ismét eszméletére. Mihelyt ezt kiejtették előtte, azonnal felkelt és ment, ahová parancsolták. Főleg a vasárnapot, midőn több szabadságot élvezett, szinte egészen az Oltáriszentség imáadásában töltötte. Nagycsütörtökön este hét órától reggel kilencig mint térdelő szobor, mozdulatlanul merült el az Eucharisztia szemléletében. Csütörtök este elmélkedő lelkét főleg az Úr Jézus szenvedése foglalkoztatta. Mikor kérdezték, miként tud töré-

keny, beteges testével oly hosszú időkön át mozdulatlanul maradni, azt felelte: „Jézus Krisztus fájdalmával annyira el vagyok foglalva, hogy azt sem tudom, van-e testem, legalábbis nem érzem azt.” Volt eset, amikor, ájultan vitték ki a korból, ha a gyenge test a szeretet lángját már nem viselhette el.

Igy dolgozott a kegyelem Margit lelkében. Így készítette elő nagy hivatására. Margitnak ugyanis először ragyogó példát kellett a Vizitációban bemutatnia amaz erények szempontjából, amelyek Jézus Szívére a legjellemzőbbek és aztán magát az isteni Szívet kellett — mondhatnók — a világ közkincsévé tennie.

Szalézi Szent Ferenc is közbelép

A nagy kiképzésben maga a rendalapító, Szalézi Szent Ferenc is közreműködik. Megjelenik Margitnak és oktatja őt, hogy a szeretet és alázatosság az, ami Istennel egyesít. Ő is — mint kijelentette — ezáltal emelkedett fel az életszentségre. A szent rendalapító aztán fájdalommal állapítja meg, hogy ez a két erény nem virágzik a paray-i zárdában az általa óhajtott fokban. Lelki leányai önzők és a zárdában az egymás-közi külön barátkozás behomályosítja a mindenkire kiterjedő általános, nagy felebaráti, testvéri szeretetet. Majd így szólt: „Ünnepnapomon (január 29-én) eljövök és kiválasztom igazi leányaimat, akiket valódi szellemem vezérel. Szívembe írom őket és szüntelenül felajánlom őket az isteni Felségnek kellemes áldozatul a hibák engesztelésére, amelyeket a tökéletlenek követnek el.” Világos célzás volt ez arra, hogy Margitnak elsősorban a paray-i ház gyarlóságaiért kellett engesztelő áldozattá válnia. Az autuni egyházmegye püspöki irodájának hivatalos ügyirataiban 1670-ből adatra találunk, amely arról számol be, hogy a paray-i házba gyakran belátogatnak a világiak és a beszédszobában sokszor igen hosszúra nyúlik a társalgás. Kétségtől nem nagy bűnök ezek, de Jézus, a szentség Mestere nem tűrhette azokat abban a házban, amelyet Szíve szentélyévé és szerelme egyik gyújtópontjává akart avatni. Greyfié anya, egyike a rend legkiválóbb tagjainak, maga 1678-ban azt állítja, hogy a paray-i zárdában igen jó szellem uralkodik; benne az erényesség és jámborság virágzik. Michon pedig, aki Margit idejében a zárda gyóntatója volt, tanúskodik, hogy a paray-i zárda Franciaország egyik leg-

fegyelmezettebb kolostóra volt. Ámde a „szent legyen még szentebbé”. (Jel. k. 22, 11.)

Amint a természetben, úgy a kegyelem munkáiban sincs ugrás. Így Margit lelki fejlődésében és a vele közölt kijelentésekben sem.

Jézus már Szívét is megmutatja neki, bár egyelőre még nem árulja el ennek óriási jelentőségét és azt a viszonyt, amelybe a szeretetnek eme szimbolumával lépnie kell.

Már a fogadalomtételt követő hónapban egyik áldozási nap előestéjén — bizonynyal a kegyelem indítására — arra kéri isteni Jegyesét, hogy szívét egyesítse az Ő Szívével. Ekkor látta — talán először — kifejezetten az Istenember Szívét, amely ragyogóbb volt a napnál s végtelenül nagynak mutatkozott. Kis fekete pont erőlködött a fényforrás felé, de igyekezetében nem ment semmire. Most aztán az isteni Szív fejtette ki vonzóerejét. Erre a sötét parány — Margit szíve — érintkezésbe jutott a fényforrással, az isteni Szívvel és nyomban ragyogni kezdett. Közben Margit ezt hallja: „Merülj el nagyságomban és vigyázz, hogy ezt többé el ne hagyd, mert ha ezt elhagyod, abba többé vissza nem térhetsz.”

Az első kinyilatkoztatás

Már megemlékeztünk azokról az elragadtatásszerű imádásokról, amelyekbe Margit gyakran mélyedt. Ezek alatt mentek végbe a fenséges jelenések és kijelentések a Szent Szívre vonatkozólag a nélkül, hogy ezt a zárda többi lakói sejtették volna. Az első nagyjelentőségű, alapvető kinyilatkoztatás kétségkívül 1673 december 27-én, Szent János evangélista ünnepén történt. Beszélje el nekünk maga a Szent. „Egykor — írja Margit — a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt időztem. Éppen több szabadidőm volt, ami máskor rendes foglalkozásom mellett nemigen fordult elő. Ekkor az isteni jelenlét egészen körülövezett, éspedig olyan erővel, hogy nem tudtam többet magamról semmit, sem arról, hogy hol vagyok. Így egészen átengedtem magamat az isteni szellem hatásának és szívemet egészen szerelme kényére bízam. Igen soká pihentett isteni keblén, kitérta előttem szeretetének csodáit és szentséges Szívének megmagyarázhatatlan titkait, amelyeket eddig rejtve tartott előttem. Ekkor tárta fel első ízben azokat nekem, de oly hatásos és érezhető módon, hogy

erre nézve a legcsekélyebb kétely sem maradt *bennem*, aki pedig mindig úgy félek, hogy csalódom. Ime így történt az egész: Azt mondotta nekem: „Isteni Szívem oly szenvedélyesen szereti az embereket és különösképen téged, hogy szeretetének lángjait nem tudja többé visszafojtani. Általad szét kell azokat árasztania és megnyilatkoznia előttük, hogy gazdagítsa őket drága kincseivel, kegyelmeivel, amelyekre szükségük van, hogy a kárhozattól megmeneküljenek.” És hozzátette: „Mint a méltatlanság és tudatlanság megtestesülését, téged választottalak e dicső szándék teljesítésére, hogy általam történjék minden.”

Aztán kérte szívemet, — írja Margit — amelyet elvevén saját Szívébe tett, ahol mint parány elenyészett az égő parázsban. Erre mintha a lángokból alkotott volna szívét, ismét visszahelyezte, azt mondván: „Ime záloga szeretetemnek. Szerelmem lángjából kaptál szikrát, hogy szív gyanánt legyen s emésszen a végső pillanatig. Ennek égése el nem alszik, égetése nem enyhül. Hogy ez a kegyelem nem volt hiú képzelgés, s hogy alapja a további adományoknak, amelyekben majd részesülhetsz, íme, habár bezárom kebled sebét, de fájdalma megmaradt örökre. Eddig ugyan rabomnak mondtad magadat, ezentúl szent Szívem tanítványa lesz...”

Margit a rács mögül a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt térdelve szemlélte először az Úr Szívének lebilincselő csodáit. A paray-i zarándok e felejthetetlen jelenet emlékét még ma is könnyen felidézheti. Bár a régi oltárt 1856-ban újjal váltották fel, de a kar még ma is a régi helyén van. Ennek rácsa előtt kapta Margit a kinyilatkoztatást. Hatása Margitra leirhatatlan. Azt sem tudja, vajjon az égben van-e vagy még a földön jár. Több napig mintegy lázas, kábult volt. Révedező szemmel nézett maga elé. Alig szólhatott, üdülni, enni pedig csak kimerítő erőfeszítéssel tudott. Mély sóhajok emelkedtek kebléből s gondolataival saját belső világába visszavonulva néma pillantásokat vetett a szentély felé. Saumaise anyához, a főnöknőhöz vitték, de előtte is alig tudott szólni. „Isten jelenléte annyira áthatott, — mondja — hogy előljárom előtt nem tudtam magam úgy kifejezni, amint óhajtottam.” Társnőivel szemben folytonos kísértést érzett, hogy lábaikhoz borulva megvallja előttük bűneit. „Nagy vigasztalásomra lett volna, ha az ebédlőben nyilvános gyónást tehettem és fel-tárhattam volna romlásom roppant örvényét, hogy a nyert

kegyelmekből semmit se tulajdonítsanak nekem.” Az igazi, rendkívüli kegyelmi hatások folyamánya mindig a mélységes megalázkodás.

Emez első megjelenés után — amelyből a Szent megtudta, hogy Jézus szerelmének lángjait nem bírja tovább Szívében visszatartani s azokat ő általa akarja a világnak kinyilatkoztatni — Margit élete lassankint a régi kerékvágásba zökkent. Hat hónapot adott neki az Úr. A békének, elmélyedésnek, szeretetében való haladásnak kegyelemben dús hat hónapját, míg aztán újabb lépéssel továbbment művének kiépítésében.

A második kinyilatkoztatás még megrázóbb, még fenyegetőbb volt s oly mély benyomást keltő, hogy szinte csoda volt az is, hogy a Szent életben maradt, az elfogódás és szent izgalom annyira erőt vett rajta.

A második kinyilatkoztatás

A második nagy kijelentés idejét egészen pontosan nem tudjuk megállapítani. Mindenesetre 1674-ben történt, éspedig P. Colombière odaérkezte előtte. Hihetőleg június elején, amint gyanítjuk, az Úrnap nyolcadába eső első pénteken ment végbe. Az Úr fenségben és dicsőségben mutatkozik be, inkább mint az első jelenéskor, amelyet egyébként sorozatos sok kisebb megnyilatkozás követett. A Szent ezt így közli: „Egykor, midőn az Oltáriszentség ki volt téve, miután egészen magamba mélyedtem, az én kedves Mesterem, Jézus Krisztus jelent meg nekem dicsőségben ragyogva. Őt szent sebe mint őt nap ragyogott. Szent emberségéből minden oldalról, különösen pedig imádandó kebléből, amely tűzkohóhoz hasonlított, lángok löveltek elő. Keble megnyílt, feltárva előttem szerető és szeretetreméltó Szívét, amely a lángok élő forrása volt.” Lehetetlen észre nem venni az első és második jelenés közti fokozatot. Az elsőnél a Szent jóideig az *Úr keblén pihent*, mielőtt az megnyílt előtte. Ez a kijelentés, amely most történik, mondhatnók hivatalosabb és kevésbé diszkrét. Tűzkohón hogyan is nyugtathatta volna fejét a választott!

A szeretet szózatába most a szent igazságosság és méltó elégedetlenség panaszhangja vegyül. Margit reszketve hallgatja, mikor feltárja előtte az Úr tiszta szerelmének kimondhatatlan csodáit és elmondja, hogy minő túlságig ragadta őt az emberek iránti szeretete, akiktől viszont csupa hálátlanság

Jézus megjelenik Alacoque Szent Margitnak.

lett a jutalma. „Ami jobban fáj nekem, — szólt — mint amit szenvedésben kiállottam. Annnyival inkább, mert ha némi viszonszeretetre méltatnának, mindazt kevésbe venném, amit értük tettem, s ha lehetne, még többet is tennék érdekükben. De ők csak hidegen fogadják és elutasítják minden törekvésemet. Legalább te — mondá végül — szerezd meg nekem az örömet, hogy amennyire tőled telik, kárpótolj hálátlan-ságukért.”

Ime így bontakozik ki mindinkább az újkori, Jézus által kívánt Szent Szív-imádat sajátos jellege: az *engesztelés*.

Az Úr Jézus hivatalos meghívója ez a nyilvános megkövetésre, de egyben kérés is, hogy elhanyagolt Szívét imádással, hódolattal, vezekléssel megvigasztalják.

Ez a kijelentés „*legalább te*” Margiton keresztül a finomabb, mélyebb, gyengédebb lelkeknek szól. A többi talán ezt meg sem igen értené...

A Szent megdöbben és tehetetlenségére hivatkozik. Erre a Szív megnyílik és lángot lövel Margit szívére. „Vedd — szólt az Úr — és ezzel pótolod hiányosságodat.” Csodálatos képe ez annak, amivé a Jézus Szíve-imádat az Egyházban válik. Izzásba hozza az eddig olykor tespedő, lagymatag szíveket is. Jézus Szíve tisztelőének története kézzelfogható tanúbizonysággal szolgál erre.

A Szent most esedezve könyörög, szánja meg az ő nagy gyengeségét. „Ne félj, — feleli erre az Úr — én leszek a te erőd. Csak hallgasd meg, mit kívánok tőled, hogy szándékaim kivitelére *előkészítselek*.”

Ekkor az Udvözítő kettőt kíván tőle. Először minden hónap első péntekén szentáldozáshoz kell járulnia, hogy az Úr Szívét engesztelje; másodszor minden héten a csütörtökről péntekre forduló éjszaka tizenegy és tizenkét óra között keljen fel, boruljon egy álló órahosszat arccal a földre, hogy isteni Szívét megvigasztalja azért az általános mellőzésért, amelyben Szíve részesül s amelynek az apostolok olajfákhegyi aluszékonysága halvány jelképe volt, mialatt ő haláltusáját vérverítéssel vívta.

„Az egész idő alatt érzéketlen voltam — beszéli el a Szent — és azt sem tudtam, hogy hol vagyok. Kivonszoltak onnan és mivel látták, hogy sem beszélni, sem állni nem tudok, anyánkhoz vittek, aki látta, hogy lázas vagyok, reszketek és mintegy magamon kívül vagyok.” A főnöknő vagy azért,

mert nem hitt a dologban vagy csak színlelte hitetlenségét, alaposan, amennyire csak tudta, megalázta Margitot. De ezzel csak örömet és enyhét szerzett neki. Hiszen annyira restelte magát, hogy bármily szigorú elbánást is enyhének talált volna.

„A tűz, — beszéli a Szent — amely emésztett, állandó lázba ejtett. De sokkal nagyobb gyönyör volt számomra a szenvedés, semhogy miatta panaszkodtam volna... Sohasem éreztem ekkora vigasztalást. Egész testemet iszonyú fájdalmak gyötörték, ami enyhítette egy kevéssé a szenvedés utáni epedésemet. Ez az emésztő tűz csak a keresztfáról, mindenfajta megvettetésből, megaláztatásból táplálkozott és szerzett kielégülést. Sohasem éreztem szenvedést, amely felérne azzal, amelyet éppen a miatt tapasztaltam, hogy nem szenvedhetek eleget. Azt hittem, hogy belehalok.” Maga Billet, a zárda orvosa is így gondolta. Hatvanszor egymásután kilelte a hideg a nélkül, hogy rohamait bármely orvosság enyhíteni tudta volna. Saumaise anyja megijedt. Illetődve lépett a betegágyhoz és a szent engedelmesség nevében megparancsolta neki, hogy gyógyulásáért imádkozzék. Ha Isten meghallgatja imáját, ezt jelnek tekinti, hogy a kinyilatkoztatások tőle erednek, és így azt is megengedi, amit azok tőle követelnek, a szentáldozást és az imaórát csütörtök este. Margit zavarban van. De győz a szent engedelmesség. Alig végzi imáját, íme a láz hirtelen elmúlik és ő ép egészségben kel fel. Egyideig nem is lesz beteg. Saumaise anyja nem tusakodott tovább Isten akaratával és az engedélyeket megadta. De ez éppen nem jelentette, hogy teljesen meg is nyugodott és a dolog felett napi-rendre tért. Margit életszentségében ugyan kételkedni nem tudott, de másrészt még oly fiatal és alig töltött a rendben két évet. Hozzá élményei oly rendkívüliek. Vajjon nem a gonoszlélek mesterkedik-e itt? Tanácsot kér tehát „tudós emberektől”, szerzetesektől, jezsuitáktól, bencésektől, akik Margitot ki is hallgatják. De akár azért, mert a „tudósok” az effajta dolgokkal szemben elfogultak voltak, akár pedig azért, minthogy Margit az élmények előadásában ügyetlen volt, kedvezőtlen ítéletet hoztak. A tüneteményeket a gyenge idegrendszernek vagy vérmérséklet számlájára írták s javasolták, „adjanak jó levest ennek a leánynak”. Sőt, ki tudja, — véleményeztek — nincs-e benne szerepe a gonoszléleknek, aki, hogy a nem óvatos lelkeket félrevezesse, még angyalalakban is mesterkedik.

Margit úgy érzi, hogy íme senki sincs mellette, mindenki csak ellene. Még „tudósok” is azt vélik, hogy rossz úton jár, sőt talán az ördög mesterkedésének esett áldozatul. Alázatos lelkiületével igyekszik ezt még önmagával is elhitetni. Lelkét mindez mérhetetlen zavarba, nyugtalanságba ejti. Tépelődik és gyötrődik. Kínzó kételyeinek súlya alatt bánatos imában közli állapotát az Úrral. Mire ezt a világos feleletet hallja: „Légy türelemmel, várd be hű szolgálmat!” Ezek a szavak tökéletesen megnyugtatták. Hanyatló bátorsága mint acélrúgó pattant fel. Átérezte és meggyőződésévé váltott, hogy az Úr, aki a kijelentéseket reá bízta, annakidején majd segítségére is jön.

És ez az idő csakhamar el is érkezett.

Saumaise anya egyszercsak kihirdeti, hogy a nővéreknek még a mai nap folyamán egy jezsuita atya konferenciát tart. Az atya, akinek Franciaországban minden fiataltsága mellett már híre volt, csak az imént érkezett Parayba, hogy mint P. Pappon házfőnök utódja, hivatalát átvegye. Elgondolhatjuk, hogy mily érdeklődéssel várták a nővérek a konferenciát a nagynevű szónok ajkáról. Ez 1675. év február 15-ét követő egyik nap történt. Az atya, akit P. Colombière Kolosnak hívtak, csakugyan el is jött, annál inkább, mert mint a ház *rendkívüli gyóntatója* is be akart mutatkozni.

P. Colombière megtartja szentbeszédét. Margit ott ül a hallgatók közt. Az oktatás alatt világosan hallja szíve mélyén a szózatot: „Ez az, akit neked küldök.” Mikép szegezhetette ekkor szemét arra, akit Mestere neki küldött s szíve érzelmeiből mit árult el, nem sejtjük. De annyit tudunk, hogy midőn P. Colombière a kb. 50 tagból álló közösséghez beszélt, tisztán megkülönböztette ezek közt Margit alakját. Oly mély benyomást tett reá, hogy mikor a beszéd végén, a búcsúzáskor a főnöknő megköszönte neki fáradságát, megkérdezte, hogy ki az a nagyon szerény és fiatal szerzetesnő, aki a közösség közt itt és itt foglalt helyet. „Alacoque Margit” — felelt a főnöknő. Mire: „Kegyelmekkel megáldott lélek” — válaszolta P. Colombière és eltávozott.

A kántorbőjtök előtt — amelyek ez évben március 6., 8. és 9-re estek — nem tett látogatást a kolostorban. Ekkor azonban megjelent, hogy kötelességszerűen a szerzetesnők gyónását meghallgassa. Margit is sorra került, de nem árulta el magát. P. Colombière azonban, aki érezte, hogy ebben a lélek-

ben a kegyelem egészen határozottan és feltűnően működik, elég soká tartóztatta a nővért a gyóntatószékben. Minthogy nem akarta a még gyónásra várakozók türelmét próbára tenni, megkérdezte Margitot, vajjon megengedné-e, hogy más alkalommal meglátogassa? Margit nagyon tartózkodólag felel: „Nem rendelkezik — mondotta — önmagával... de majd mindent megtesz, amit csak az engedelmesség parancsol.” A dolog ennyiben maradt. P. Colombière Benisson-Dieu-be s talán más-hová is, missziót ment tartani. Annyit tudunk, hogy Parayban 1675 június 2-án, pünkösdkor tartotta első nyilvános szentbeszédét. Tehát három hónap múlt el március 9-e óta, amikor Margitot először meggyóntatta. Alig hihető, hogy közben a Vizitációval foglalkozott volna. Okossága és megfontoltsága folytán távolról sem akart feltolakodni. Alázatossága tiltakozott volna, hogy lelkivezetőnek ajánlkozzék és Margitot bizalmas közlésekre kényszerítse. Így tehát bizonyosra vehető, hogy a felhívás az újabb látogatásra a Vizitáció részéről indult ki, éspedig a végből, hogy Margit dolgaira nagyobb világosságot és biztonságot hozzon és őt meg a főnöknőt megnyugtassa. Margit ekkor megjelent Colombière Kolos atya előtt. Gyötrő kínokat állott ki, mert nagyon idegenkedett belséjének feltárásától. Jellemző dolog ez az igazi misztikusoknál. Míg az ellenkező, a nagy közlékenység egyik biztos jele a hamis misztikának. Nehézségét a gyóntatónak be is vallja. Mire Colombière atya: „Boldognak érzem magam, hogy önnek, nővér, ilymódon alkalmat adhatok, hogy alázatosságával áldozatot hozhasson Istennek.”

Ezek a szavak legyőzték Margit féltékenységét és most már felfedte Kolos atya előtt egész valóját. Elmondotta egész élet-történetét, az Udvözítőtől gyermekkora óta kapott kegyelmeket. Elbeszélte nehézségeit az előljárókkal, gyóntatóatyjával, akik élményeiben nem bíznak. De feltárta az Úr Jézusnak szent Szívére vonatkozó kijelentéseit is és az erre vonatkozó kívánságokat. Boldog Colombière atya mindent meghallgatott. Mélyen elgondolkozott és aztán Margit feljegyzése szerint kb. a következő megállapításokat tette: „Megnyugtatót, hogy nincs mit félnem annak a Léleknek magatartásától, annál is kevésbbé, mert az engedelmességtől nem von el. Követnem kell sugalmait átengedve egész lényemet, hogy magamat neki szenteljem és feláldozzam tetszése szerint. Csodálta Isten jóságát, hogy annyi ellenszegülés ellenére vissza nem vonult.

Tanított megbecsülni Isten adományait és tisztelettel, alázattal fogadni a gyakori közléseket és bizalmas beszélgetéseket, amelyekben részesít. Hozzátette még, hogy ezen oly nagy jószág iránt örökösen hálás legyek. Mikor pedig tudtára adtam, hogy lelkemnek Királya mindig és mindenütt lépten-nyomon kísér, éspedig oly közelről, hogy szóbelileg imádkozni nem tudtam, pedig annyira erőltettem ezt, hogy szám akárhányszor nyitva maradt, de egyetlen szót sem tudtam kiejteni, főleg olvasás közben — azt mondotta, ne így tegyek többé s a szóbeli ima dolgában elégedjem meg az éppen kötelezővel. És közölve vele egyet-mást a különösebb kedvezésekből és szeretetszövetségekről, amelyekben lelkem Szerelmese részesített, — nem írom itt le azokat — azt mondotta, hogy nekem nagy okom van mindezekért magamat megalázni, neki pedig csodálni Istennek irgalmát irántam.”

A harmadik és utolsó nagy kinyilatkoztatás

1675. évi június hó 16-án történt az utolsó, nagy és ünnepléses megnyilatkozása Urunknak isteni Szívéről, amelyben ki is mondotta a végső szót. Úrnap nyolcada alatti vasárnapon Szentünk megint ott térdel a kar rostélya előtt, epedő szemét a szentségházra függesztve. Éppen „túlságos kegyelmeket kapott Szerelmesétől”, midőn az oltáron megjelenve, ismét feltárja neki Szívét és így szól: „Ime a Szív, amely annyira szerette az embereket, hogy nem kímélt semmit, kimerítette és felemésztette magát, csakhogy szeretetét kimutassa. És nagyobb részükről elismerésül csak hálátlanságot kapok azokban a tiszteletlenségekben és szentségtörésekben, abban a hidegségben és megvetésben, amellyel a szeretetnek e Szentségében bántanak. És — tette hozzá Udvozítónk oly hangon, amely Margit szívébe nyilallott — legjobban az fáj, hogy ezt a nekem szentelt szívek teszik.”

Majd azt a kívánságát fejezi ki az Úr, hogy Szíve tiszteletére, imádására az Egyházban külön ünnep létesüljön.

„Azért kívánom tőled, — szól Margithoz — hogy az Úrnap nyolcadát követő péntek Szívem tiszteletére külön ünnepül legyen szentelve. Áldozzanak azon a napon és nyilvános megkérleléssel nyujtsanak nekem tiszteletet, kárpótlást az okozott bántalmakért, amelyeket Szívem, mikor az oltáron ki van téve, elvisel. Igérem neked, hogy Szívem kitarul és

bőven ontja majd szeretete árját mindazokra, akik neki ezt a tiszteletet megadják vagy megadatják.”

Ez alkalommal Margit bámulatosan nyugodt és higgadt maradt. De lesujtotta a küldetés fontossága, főleg mikor azt gyenge erőivel és lehetőségeivel összemérte. Tehát ő új ünnepet létesítsen az Egyházban, ő, a rács mögé zárt egyszerű, gyarló apáca. „Vajjon miképen cselekedjem én ezt?” — kérdi. Mire az Úr újra az ő „*hív szolgájához*”, Colombière atyához utasítja. Ennélfogva ismét ehhez folyamodik Margit, hű számot adva utolsó jelenéséről és megbízatásáról. Colombière atya az egész jelenés lefolyását írásban is elkérte tőle. Gondosan tanulmányozta és megvizsgálta. Aztán tudtára adta Margitnak, hogy egészen nyugodt lehet és bízhatik küldetése igazságában. Margit lelkét béke tölti el. Leborul most már a szentély előtt és szent ünnepélyességgel mutatja be Jézus Szívének odaadását, hódolatát és felajánlja neki magát s egész életét. P. Colombière ugyanígy cselekedett. Ez az időre és örökkévalóságra annyira kiható esemény, annyi felajánlásnak, egyének, családok, egyházmegyék, városok, az Egyház és világ felajánlásának típusa és kiindulópontja 1675. év június 21-én ment végbe.

Ez a nap Úrnap nyolcadát követő péntek volt. Tehát a behozandó Jézus Szíve ünnepének napja. Amit az Úr Szentjétől kívánt s amire segítségnek Colombière atyát választotta és rendelte, ma már javarészt teljes egészében megvalósult. Jézus Szíve ünnepét ezen a napon ma már mint elsőrangú, de — sajnos — még nem nyilvános jellegű ünnepet megüljük. Ekkor az oltártól megkérlelő imák szállnak fel és a hívek tömeges szentáldozással igyekeznek az annyiszor és annyira megbántott Szívnek kárpótlást nyújtani. Mindinkább szaporodik ama családok és közületek száma, amelyek magukat Urunk Szívének különös oltalma alá helyezik s Királyuknak elismerik. Számosan tartják csütörtök és péntek közt virrasztva az imaórát, amelyet Urunk Margittól kívánt és bizonynyal valamennyiünkől oly jónéven vesz és sok vigasszal és kegyelemmel viszonz.

De tévedés volna hinni, hogy ez mind máról-holnapra valósult meg. Idő kell ahhoz, míg a nap borongós őszi reggelen áttöri a homályos ködöt és derülten felragyog. De aztán annál nyájasabban és kíváncsabbán mosolyog, minél nehezebben és lassabban törte át az akadályokat. Így van ez

Jézus Szíve imádatával és tiszteletével is. Margitra még sok borongós nap következik és munkatársára, Colombière atyára is, amíg életük nagy művét diadalmas útjára megindítják.

Előre a kereszttúton

Margitra is alkalmazható, amit Udvozítónk Saulnak a damaszkuszi úton mondott: „Megmutatom neki, mennyit kell szenvednie az én nevemért.” (Ap. cs. 9, 16.) Talán mondhatjuk: „Szívemért!” Az utolsó fenséges kijelentés után, amelyet az imént előadtunk, Colombière atya, a felvilágosodott lelki vezér Angolországba kapott küldetést.

Margit nővér azt már jóval előbb kinyilatkoztatásból tudta és tudtára is adta az atyának, akivel a lelki kapcsolat mind szorosabbra fűződött. Margit azt is tudta, hogy ez a Gondviselés tervei szerint történik. Ámde ez fájdmát nem csökkentette. A szent papnak előjárói intézkedésére váratlanul és gyorsan kellett elutaznia. Margittól csak rövid levélben búcsúzik. Ebben a levélben *bátorságra* inti a küzdelemben, *szelídségre* ellenségei iránt és *alázatosságra* a sikerekben.

Margit egészen elárvult, ami kereszttútját felfelé csak annál kínosabbá tette. Jöttek aztán az Úr részéről annyiszor beígért és szent szolgálója által annyira áhított egész különösen nagy megpróbáltatások.

Először a *testi fájdalma*k jelentkeztek.

Egyik reggel az udvar közepén lévő kútból vizet ment meríteni. A színültig teli veder kicsúszott kezéből s visszazuhan a kútba, gyors forgásba hozva a felvonásra szolgáló kerék vasnyelét. Ez Margitot fején találja, felhasítja ínyét, s kiüti néhány fogát. Elterül a földön. Odafutnak, felemelik... Látják, hogy össze van zúzva, vérben úszik... *Mosolyog*. Hiszen teljesedésbe ment, amit neki kevéssel előbb Urunk kijelentett. Töviskoronát mutatott neki és így szólt: „Vedd, leányom, ezt a töviskoronát annak jeléül, amelyet nemsokára kapsz, hogy *hasonló légy hozzám*.”

Ettől a naptól fogva, mintha csak tüzes abroncs körítette volna homlokát. Fejét még a párnára sem tudta hajtani kínzó fájdalom nélkül. Nem panaszkodott. Sőt büszke és boldog volt, hogy így Jézushoz jobban hasonlíthat. „Megvallom, — mondotta — hogy sokkal többel tartozom isteni Mesteremnek ezért a koronáért, mintha a föld összes fejedelmének valamennyi

ékszerét nekem ajándékozta volna. Annál is inkább, mert ezt senki sem veheti el tőlem. Gyakran abba a szerencsés kényyszerhelyzetbe hoz, hogy virrasszak és szerelmem egyetlen tárgyával szót váltsak. Ugyanis nem tudom fejemet a párnán pihentetni, amint az én jó Mesterem sem tudta fejét a keresztfán megtámasztani."

Vegyük hozzá azt a *láthatatlan sebet*, amely az első ki nyilatkoztatás óta gyötörte, s amelyről megjegyzi: „Ez a seb, amelynek fájdalma igen kedves nekem, oly élénken sajog, hogy emészt és elevenen hamvaszt el."

Ez képviselte a lándzsadöfést, amely Urunk Szívét által-szegezte. A nagy szomjúságról, hogy a keresztfeszített Mesterét ebben is utánozza, maga Margit gondoskodott, mikor csütörtöktől szombatig semmit sem ivott, sőt magát olykor hosszú hetekig minden italtól megtartóztatta.

Ezekhez járultak *betegségei* s azok alatt tanúsított magatartás. Jellemző az az eset, midőn egyszer kis helyzet-változtatás által akart magán könnyíteni. Urunk erre meg-jelent neki és kifejezhetetlen szigorral, szemrehányó hangon csak ennyit mond: „Mikor én a keresztet vittem, nem válto-gattam a vállamat."

Jól mondja Margit boldoggáavatása alkalmával az autun-i püspök 1865-ben kiadott pásztorlevelében: „Margit sem lábán, sem kezén, sem oldalán az Üdvözítő sebeinek látható jelét valóban nem viselte; a sebhelyek ama kitüntetésében, amely Assiszi Szent Ferencnek és másoknak dicsőségét alkotta, sohasem részesült, de hasonlósága az isteni Mesterhez, ha rejtettebb is, de nem kevésbbé volt valódi. Mint Veronika kendője, megkapta az ő elgyötört és *megalázott vonásainak* le-nyomatát." Ez utóbbiról a *testihez* járuló, de ezeknél sokkal nagyobb *lelki* szenvedések gondoskodtak.

Érzi, látja, tapasztalja tehetetlenségét, hasznavehetetlenségét, ami minden becsületes lélekre oly nyomasztó és szinte kibírhatatlan szokott lenni. Ahová csak alkalmazták, csődöt mondott. Fel akarják használni a betegápolásnál. Jó a szíve, hősies az önlegyőzése, de ez magában nem elég. Nem maradhatott helyén. A konyhában sem vehették hasznát. Mikor ott tettek vele kísérletet, minden tányér és fazék kiesik kezéből. Most a konviktusi leányokhoz teszik felügyelőnek. Ezek rajongnak a „szent nővérért" és ruhájából ereklyét metélnek.

De tehetnek is miatta, amit akarnak. Hiszen a szemlélődésbe merült nővér úgysem vesz észre semmit. Innen is továbbítják.

Margitot hovatovább senki sem érti meg. Egyesek ábrándozónak tartották, akinek sikerült magát a főnöknőt és Colombière atyát is félrevezetnie. Az ezekkel való feltűnően gyakori érintkezése is ennek a feltevésnek szolgáltatott némi alapot. Mások meg hülyének, tébolyodottnak tartották. Ismét mások ördögtől való megszállottságot sejtettek, miért is mikor mellette elmentek, szenteltvizet hintettek feléje. Azzal fenyegették, hogy a bíróságnál feljelentik mint csalót és börtönbe kerül.

Ne ítéljük el a szegény nővéreket. Ők mit sem tudnak arról, ami Jézus és Margit lelke közt lejátszódott. Mit sem sejtenek a nagyszerű kinyilatkoztatásokról, amelyek zárdájukat majd világnevezetességgé teszik. Ők csak az elmélyedéseket látják, amelyek nap-nap után fokozódnak. Azt tapasztalják, hogy Margit nem olyan, akiben a vizitációs apáca ideálját láthatják. Úgy tűnik előttük, hogy haszontalan különccel állnak szemben, aki a zárdának csak terhet és keresztet jelent. Ismernünk kell ezt a hangulatot, hogy megsejtsük azt a rettentő, megsemmisítő megaláztatást, amelyet Urunk Margittól mint áldozatot követelt. Ez volt Margit szenvedéseinek mélypontja.

Hallgassuk meg Languet püspököt, aki így beszéli el a szóbanforgó esetet. Minthogy a közösség (a paray-i vizitáció) Saumaise anya gondossága és néhány korosabb szerzetesnő jópéldája ellenére is visszaesett közönyösségébe,* Isten tudtára adta Mária Margit nővérnek, mily nagy harag tölti el az egész házzal szemben és közölte vele, hogy a zárda kiteszi magát a veszélynek, hogy az Úr elhagyja, hacsak szolgálóleánya (Margit) fel nem áldozza magát érte. „Leányom, — mondotta neki — szükséges, hogy egy napon te légy Szívemnek engesztelő áldozat, hogy közbenjárásoddal elhárítsd a büntetéseket, amelyekkel Atyám megbántott igazságossága a közösséget sújtani akarja.” Egyben megmutatja Margitnak a különös hibákat, amelyekért Isten neheztel és a szenvedéseket is, amelyeket Margitnak ezek kiengesztelésére viselnie kell.

Margit ezek láttára elrémül. Nem érzett magában elég erőt

* Láttuk már, hogy miként kell ezt értenünk.

és bátorságot, hogy magát *ilymódon és ily fokban isteni Jegyese*nek áldozatul odaadja.

Csak annyit felelt, hogy nem rendelkezik önmagával s mit sem tehet előljárói engedélye nélkül.

Már ez hiba volt, amit Margit megkértszerezett azzal, hogy az engedélykérést az isteni akarat teljesítésére napról-napra halogatta.

Az Úr Jézus azonban nem hagy neki békét és sürgeti, hogy akaratát teljesítse. Végre Margit könnyek közt mindent elmond Saumaise anyának, a főnöknőnek. Ez pedig úgy vélekedett, hogy Margitnak fenntartás nélkül szót kell fogadnia és magát áldozatul odaadnia.

Mária Margit azonban még mindig tétovázik és halogat. Így múlik el egyik nap a másik után. De mi is volt az az áldozat, amelyet az Úr Jézus tőle kívánt? Margitnak bizonynyal el kellett merülnie a megaláztatás örvénylő tengerébe s abban szinte megsemmisülnie. Mily borzalmasan nehéz lehetett ez számára, elárulja az az ellenkezés, amelyet az ilyen szenvedésben és megalázkodásban annyira beiskolázott és gyakorlott lélek is kifejt.

Szűz Mária bemutatása (november 21) ünnepét megelőző este együtt imádkozik a közösséggel és küszködik önmagával, hogy természete ellenkezését leküzdje. Erre egyszerre Isten haragja oly szörnyű képben mutatkozik be előtte, hogy szinte önkívületbe esik. Ugyanekkor ezt a szózatot hallja: „Mínthogy azoknak a megaláztatásoknak, amelyeket ebben az áldozatban el kellett volna viselned, oly erősen ellenálltál, most megkértszerezem azokat. Eddig rejtett áldozatot követeltem tőled, most azonban nyilvánosan kívánom azt olymódon, oly időben, amely ellenkezik minden emberi észszerűséggel... Azt akarom, hogy az áldozat körülményei olyan megalázók legyenek, hogy az számodra egészen életed végéig szegyenre adjon okot és így ismerd meg, hogy mit tesz az: Istennek ellenállni.”

Az imádság után a nővérek valamennyien elhagyták a kórust, csak Margit maradt ott, hogy szabad folyást engedjen könnyeinek. A csengő az étkezésre szólította. Ekkor úgy érezte, hogy az egész közösség elé kell járulnia és az Istentől kívánt elégtételt, áldozatot fennhangon, minden bevezetés nélkül kell meghoznia. Ehhez azonban a főnöknő engedélyére volt szükség, aki gyengélkedése miatt éppen a betegszobában tar-

tózkodott. Elhatározza tehát, hogy felkeresi őt. Félelme azonban akkora, hogy útközben összeesik. Ily állapotban viszik Saumaise anyá elé. Itt bevall mindent, elbeszél mindent, de oly zavartan és oly bő könnyhullatással, hogy mindenkiben szánalmat ébreszthetett. Saumaise anyá érzi, hogy Istennek állana ellen, ha az engedélyt megtagadná.

Rendi szokás egyes ünnepek előestéjén abban a teremben, ahová a nővérek munkára összejönnek — a főnöknő engedélyével — egymást bizonyos külső hibákra figyelmeztetni, amelyek t. i. a ház közrendjét zavarhatják.

Mária Margit nővér inkább halotthoz, mint élőhöz hasonlítva, az isteni harag tövisétől kényszerítve térdre veti magát társnői előtt és a félelmetes csendben megismerteti Isten nehezteléseit és fenyegetéseit, és hogy az elkövetett hibák kiengesztelésére Isten őt szemelte ki áldozatul. (Hamon. Vie de M. M. Alacoque.)

Ha a méhkasra bottal ütést mérnek, nem idéz fel akkora zűrzavart, mint minő e különös vád elhangzása után tört. Este negyedkilenctől a zsolozsma kezdetéig, félkilencig óriási a zaj. Kiáltoznak, keserű szemrehányások tömegét zúdítják szegény Margit fejére. Vádolják a főnöknőt, aki magát ilyen félkegyelmű leány által orránál fogva vezetetni engedi, és ilyen engedélyeket ad. Ki jogosítja fel ezt a gyengeelméjűt, hogy magát Isten követének tüntesse fel? A felháborodás óriási. Hát még mikor Saumaise anyá — ahogy ezt kötelességének érezte — mindenegybes nővérré penitenciát szabott és megbízta a helyettes főnöknőt, hogy ezt a kápolnában a zsolozsma után nyilvánosan kihirdesse. Ez a váratlan zuhany az ingerültséget a végsőkéig fokozta. Míg a legbuzgóbbak — s nem ezek voltak többségben — kötelességüknek tartották, hogy engedelmeskedjenek és a penitenciát végrehajtsák, a többiek Margitot a betegszobába kísérik, ahová teljesen összetörve tér be. Kérdésekkel ostromolják, de egyebet nem tud felelni, mint azt: „Isten haragra lobbant a ház iránt.” De megérthetjük, hogy ez csak fokozta az indulatokat. E közben a harang visszavonulásra szólalt meg. Margitot most szobájába kísérik. Faggatva, szidalmazva vonszolják őt. És mert a Szent felelni nem tudott, a hallgatást is hibául rótták fel neki. Egyesek azt hangoztatták, hogy mint eszelőst el kell zárni. Mások azt állították, hogy szélhűdés érte és csillapítószereket igyekeztek ráerőszakolni. Ismét mások ördögtől megszállottat látnak

benne s imádkozva, kereszttetésekkel próbálják azt belőle elűzni. Így telt el ez a „gyötrelmes éjtszaka”. Margit féláljultan virraszt, még mindig magán érezve Isten haragjának szörnyű súlyát.

Másnap a főnöknő, aki a történetekről értesült, Margitot mégis a szentáldozáshoz küldte. Ez alatt az Úr így szólt hozzá: „Végre szent a béke. A meghozott áldozattal elégtételt szolgáltatnál igazságosságomnak.” Languet püspök a dolgot így adja elő. Lehet, hogy az apácák alázatos vallomása tévedésbe hozta az ő történetírói lelkiismeretét s a jelenetet túlsötétlen festi le. Mindenesetre a zárda alapjában véve jó szellemére mutat, hogy azok, — állítólag csak kevesen voltak — akik a palotaforradalomban résztvettek, másnap reggel már a szentmise előtt gyónni mentek és a szentáldozáshoz járultak. Egyébként is a kirótt vezeklést kiki szobájában engedelmes-ségből elvégezte. Így értjük csak igazában az Úr Jézus kegyes Szívének teljes kiengesztelődését.

Nagytakarítás volt ez a paray-i kolostorban, mielőtt azt Urunk Szent Szíve szentélyévé avatta.

Greyfié anya főnöksége

1678-ban lejárt de Saumaise anya főnökségének 6. éve. A vizitáció kivételeket nem ismerő törvénye szerint a zárda vezetésében változásnak kellett beállania. Miért is Boulrier anya, az általános főnöknő Dijonba hívta őt. Azzal a meggyőződéssel távozott Parayból, hogy Margit nővért jó szellem vezeti. Margit is fájó szívvel vált meg tőle, annál is inkább, mert jól tudta, hogy Jézus mennyire szereti ezt az őszinte, jó lelket. A bensőséges viszony Saumaise anya és Margit közt ezzel egyébként nem szűnt meg, amiről bizonytságot tesz bizalmas levelezésük. Új főnöknőről kellett gondoskodni. 1678 áldozócsütörtökén történt a választás, amely az annecy-i ház egyik értékére, Greyfié nővérré esett. Az annecy-i főnöknő azt a szép bizonyítványt állította ki róla: „Megvan benne az erősség és szelídség szelleme, amelyek a jó kormányzáshoz szükségesek. Egyenes és őszinte lélek. Nagyon alázatos nővér és e mellett a szerzetesi fegyelem megtartásában igen pontos.”

Annecy-ben bizonyára tudtak már a paray-i zárda mozgalmairól és kétségkívül azért ajánlották Greyfiét, hogy ott végtére is rendet teremtsen. Ez bizonynyal a Gondviselés ter-

veivel is egyezett, hogy Greyfié anyának a kíméletlenség határáig menő eljárása nemcsak Margit erényeit növelje, de minden kétséget is eloszlasson azokra nézve, akikben megvan a jóakarát hinni és valóban elfogadni azt, amiről szinte kézzelfoghatóan meggyőződhetek. Midőn Greyfié anya Parayba érkezett, ebbe a szerinte „igen jó, erénnyel és áhitattal teljes házba”, ott a véleményeket Margitra vonatkozólag a legnagyobb megoszlásban találta. Erényeit senki sem vitatta. Jézus Szívére vonatkozó kinyilatkoztatásokról sem volt szó, mert ezek a zárda közössége előtt ezideig teljesen ismeretlenek voltak. Csupán a Szentnek külső viselkedése, hosszas imái, ájulásai, különös betegségei zavarták a kedélyeket. Még a legkomolyabb és legbuzgóbb szerzetesnők is — élükön Des Escures Mária Magdolna anyával, kit mindig szentnek tartottak — hajlandók voltak hinni, hogy Margit csalódásnak esett áldozatul.

Greyfiének viszont az az utasítás volt jelszava, amelyet Szalézi Szent Ferenc a Vizitáció főnökeinek adott: „Legyenek azon, hogy megnyirbáljanak minden törekvést, amely többet vagy kevesebbet akar tenni, mint amit a rend alkotmánya és útbaigazítása előírnak.” Ezt alkalmazta tehát Margitra is, éspedig oly szigorral, hogy még halála óráján is szemrehányást tett e miatt önmagának. „Nem végezhetem be életemet a nélkül, — szólt — hogy ki ne fejezzem bánatomat, hogy olyannyira engedtem a szegény, alázatos Margit önkínzási hajlamát ki-elégíteni.”

Greyfié anya elődjétől vagy Margit révén, — aki mint előjárója előtt feltárta egész lelkét — a Jézus Szíve-kinyilatkoztatásokról értesült. Hitt-e vagy sem azoknak, bajos volna eldönteni. De az tény, hogy teljes bizonyosságra akart jutni.

Először a megaláztatások eszközéhez nyúlt. Még ha Margit az ő egyenes parancsára is cselekedett valamit, korholta őt. De bármennyire törekedett is, nem sikerült neki Margitot annyira megaláznia, mint amennyire ezt Margit kívánta és maga ellen szinte kihívta. „A saját szemében (Margit) — írja róla később Greyfié anya — mindig ő volt a hibás, aki minden rosszat tett vagy aki oka volt, hogy Isten másokban a rosszat megengedte. Nem is szűnt meg tőlem a vezeklésre engedélyt kérni, hogy az isteni igazságosságnak eleget tegyen. És ha

szabadjára marad, bőjtrel, virrasztással agyongyötörte volna szegény, ártatlan testét.”

Minthogy ez a mód nem vezetett a kitűzött célhoz, Greyfié anyja más eszközökhöz nyúlt. Kezdte visszavonni az eddig adott engedélyeket. Nem tarthatta meg Margit a szentórát, amelyet az Úr Jézus kívánt tőle. Ilyenkor részesítette őt az Úr kimondhatatlan módon haldoklása fájdalmaiban. Eleinte ugyancsak az Úr Jézus által kívánt helyzetet módosította a főnöknő, hogy t. i. az órát ne arcra borulva töltsé, hanem egyszerűen térdelve, összetett kezekkel. Később az engedélyt egészen visszavonta. Margit kétszer vagy háromszor elrémülve futott a főnöknőhöz és jelentette, hogy az Udvözítő igen felindultnak látszik s félő, hogy haragját rettentő csapásban érezteti. Greyfié anyja erre nem is hederített. A csapás bekövetkezett. Egyik sok reményre jogosító, legkedvesebb nővér hirtelen meghalt. Greyfié anyja megdöbbenve adta meg nyomban újra a visszavont engedélyt. Ezt őszintén és alázatosan maga beszélte el. De a többi korlátozást szigorral fenntartotta. Kötelezte Margitot, hogy bár lázban égett és betegségtől szinte roskadozott, a zárda minden lelkigyakorlatában pontosan résztvegyen. Könnyfacsaró dolog volt látni, amint Margit engedelmesen a karba vánszorog, ott kezét összetéve térdel, egyéb mozdulatot nem téve, csupán amit a hidegrázás okozott. Máskor megint a fekvő beteget arra kényszerítette, hogy felkelve, évi lelkigyakorlatait azonnal megkezdje. „Menjen, — szólt hozzá — Udvözítőnk kezébe teszem önt.” Ő vezérelje, kormányozza, gyógyítsa meg tetszése szerint. Margit először megdöbben, de mikor azt hallja, hogy őt az Udvözítő kezébe helyezik, magányba vonul. Alig zárkózik cellájába, megjelenik neki az Úr, s minthogy a földön fekvő a hidegtől szinte megmerevedve találja, becézve felemeli, így szólva hozzá: „Íme egészen az enyém vagy, az én ápolásom alatt. Miértis egészségesen akarlak visszaadni annak, aki téged kezembe helyezett.” S íme Margit a nyolc napot mennyei vigaszok özönében tölti és Greyfié anyja legnagyobb bámulatára lelkigyakorlatait megújult erővel végzi be.

Greyfié anyja erre elég vakmerően még továbbmegy. Mikor Margit ismét beteg, — ami nála nem ritkaság — írásban adja meg neki a parancsot, hogy hordja el ágyát a betegszobából és kérje az Udvözítőtől, hogy ne legyen örökös ter-

hére a zárdának. Öt hónapig a betegszobában ne is mutatkozzék.

Tanúk bizonyítják, hogy Margit — mintha a betegséget ruhaként leöltötte volna — makkegészséges volt. De az öt hónap leteltével visszaesik betegségébe.

Az isteni Mester kívánságára Margit 1678 december 31-én elkészítette lelki végrendeletét, amelyet maga Greyfié anya írt saját kezével. Ebben Margit hősies lélekkel hirdeti, hogy mindenről lemond, csupán egyet tart fenn, hogy t. i. mindenkor Jézus Szívével egyesülve akar élni és Őt tiszta szeretettel, csakis önmagáért szeretni. Margit alájegyezte nevét. De ezzel sem elégedett meg. Szent Alapító Anyja, Chantal példájára Jézus nevét zsebkéssel keblére véste. Az Úr Jézus ezt kegygyel fogadta és a rákövetkező szentáldozás alkalmával kijelentette, hogy Margitot az egész örökkévalóságban szentes Szíve végleges örökösévé teszi. E szívnek kincseiből mostantól fogva meríthet örökre annyit, amennyi csak neki tetszik.

P. Colombière hazatér, meghal

Greyfié anyának utolsó kétségeit az Angolországból hazatért Colombière atyának látogatása oszlatta el. A sok szenvedésen átment Pátért Parayban azzal a tisztelettel fogadták, aminőt az őskeresztények tanúsítottak a hitvallók iránt. Az atyára 10 napos otlléte igen jótékonyan hatott. Greyfié anyával többször értekezett, Margittal csak egyszer. Most is — mint mindig — a hozzá való viszonyát szent tartózkodás jellemzi. Többnyire írásban érintkeztek, éspedig a főnöknő kezén keresztül. P. Colombière mindennel nagyon meg volt elégedve. Mint Saumaise anyának írja: „távollétem alatt minden szépen haladt”. Ezután Lyonba távozott. Greyfié anya ugyan még ezután is olykor próbára tette Margitot, de már sokkal gyengédebb, anyai szeretettel. Erre Szentünk nagyon is rászorult, mert még sok szenvedésen és kísértésen kellett átvergődnie. Így többek között valahányszor áhitatgyakorlatba kapott, szörnyű éhség kezdte gyötörni. A gonoszlélek mindenféle, legválogatottabb fogásokat tárt képzelőtehetsége elé. De mikor táplálékhoz kellett nyúlnia, az undor miatt alig tudott valamit magába erőszakolni.

Az 1679-i szent magány alkalmával a szeretet hevétől

elragadtatva engedély nélkül keblére égeti Jézus nevét, mint-hogy a késsel odavéssett már eltűnedezett. A seb irtózatossájdalmat okozott neki. De még inkább szenvedett szemérem-érzete, mikor azt előljárói parancsra a betegápolónak meg kellett mutatnia. Az Úr ugyan megfeddte engedetlensége miatt, de hogy a kényes kezeléstől megkímélje őt, csodálatos módon meggyógyította.

Időközben Colombière atya állapota mind rosszabbra fordult. A londoni börtönben szerzett mellbaja mindinkább fejlődött és sírja felé terelte. Parayba küldték vissza abban a reményben, hogy a kies fekvésű városka friss levegője kissé felüdíti. De a várt javulás nem következett be. Erre az orvosok azt tanácsolták, hogy fitestvérehez Dauphinébe utazzék. Előljárói hozzájárulásával január 29-re ki is tűzték az elutazás napját. Hogy a búcsúzkodás kimerítő izgalmaitól a beteget megkíméljék, a dolgot titokban tartották. De Bise franc kisésszony a dolgot mégis Szentünk tudomására hozta. Ez néhány sorból álló levélkét küldött a nevezett kisésszony által a nagybetegnek, amelyben arra kéri, maradjon csak Parayban, ha ugyan az engedelmesség ezt neki megengedi, mert „Azt mondta nekem, hogy életének áldozatát ezen a helyen akarja.” Később Margit ezt a levélkét mindenáron vissza akarta szerezni, de P. Bourguignet, a házfőnök, ezzel ütötte el kérését: „Szívesebben feláldozom a háznak egész irattárát, mint ezt a levélkét.” P. Colombière tehát maradt és 1682 február 15-én életéhez méltó szent halállal fejezte be földi életét. Amikor másnap a halálhírt Margitnak megvitték, ez azt felelte: „Imádkozzanak és imádkoztassanak a holdogult lelki üdvéért.” De már ugyanaznap, február 16-án egyik barátnőjének levelében ezt írja: „Ne szomorkodjék többé. Hívja segítségül! Ne féljen, ő most hatalmasabb, mint valaha, hogy segítsen!”

Greyfié anyja, aki jól tudott arról a szent kapcsolatról, amely Margitot a boldogult Péterhez fűzte, csodálkozik azon, hogy ez nem kér most különös vezeklésre engedélyt. Hiszen máskor mindig sietett az elhunytak lelkén segíteni. Meg is kérdi Margitot, vajjon mi az oka ennek? Margit szokott nyugalmával kedvesen így válaszolt: „Kedves Anyám, ő erre nem szorul rá többé. Most már ő imádkozik értünk Istennél, mert a mi Urunk Jézus Krisztus szentséges Szívének jósága folytán ő az égben már jól el van helyezve. Csak néhány hanyagsága miatt, amelyet az isteni szeretet gyakorlásában elkövetett,

lelke a testből való kilépésétől kezdve addig, amíg a koporsóba nem helyezték, az Isten színélátásától meg volt fosztva.” Margit életében egyébként is több jel arra vall, hogy az elköltözött lelkek sorsáról sokat tudott. Ennek a zárdán kívül is híre terjedt. Miért is többen fordultak hozzá, hogy a közelmúltban elhunytaik sorsa felől érdeklődjenek. Legtöbbször szerényen kitérve válaszolt. De aztán nemsokára megmondta, hogy ez vagy amaz a lélek már az égben van, míg ellenben a másikért még imádkozni kell.

A Vizitáció és Jézustársasága megbízatása

Margit szent lelki kalauzára, P. Colombière atyára vonatkozólag még a fent említettnél egyéb és igen fontos kijelentést is kapott. Ez a Vizitáció és a Jézustársaságra vonatkozó megbízatás, küldetés volt. Margit így adja elő: „Azt *hiszem*, — a Szentnek alázatos beszédmódja ez — kiemelkedő, tágas és csodálatosan szép helyiség tárult eléem. Középen lángtrón állott. Rajta Jézus édes Szíve sebével, amely olyan hő és tündöklő sugarakat lövellt, hogy bevilágította és felmelegítette az egész helyet. Egyik oldalon a Szent Szűz volt, a másik oldalon a mi Atyánk, Szalézi Szent Ferenc, Colombière atyával. Ott voltak a Vizitáció leányai is, mellettük angyalaik és mindeniknek egy-egy szív a kezében. A Szent Szűz szót emelt: „Jertek, kedves leányaim, közeledjete, mert ennek a drága kincsnek mintegy letéteményeseivé akarlak benneteket tenni.” És megmutatván nekik az isteni Szívet, így szólt: „Ime ez a drága kincs, amely különösen is elétek tárul, mert Fiam gyengéden szereti rendeteket, amelyet kedves Benjaminjának tekint. Miért is minden mások előtt ennek akarja ezt az osztályrészt adni. Kell, hogy a rend leányai ebből a kimeríthetetlen kincsből ne csak magukat gazdagítsák, hanem minden tehetségük szerint bőven osztogassák az értékes pénzt, törekedve vele az egész világot gazdagítani.”

Ezután a jóságos Anya a jó Colombière atya felé fordult és így szólt hozzá: „És neked, isteni Fiam hű szolgája, e drága kincsből nagy részed van. Mert ha a Vizitáció leányaira van bízva, hogy ezt megismertessék, megszeretessék, másoknak osztogassák, a te Társaságod atyáinak van fenntartva, hogy hasznát, értékét beláttassák. Hadd váljék hasznára az embe-
reknek, midőn az ily nagy jótéteményt megillető hálaival fogad-

ják. És amilyen mérvben szerzik meg neki ezt az örömet, az isteni Szív, az áldások és kegyelmek dús forrása oly bőven áldja majd működésüket, úgyhogy az munkájukat és reményüket meghaladó gyümölcsöket hoz, és pedig külön mind-egyiküknek tökéletesülésére és üdvére is."

Margit mint ujoncmesternő

1684-ben lejárt Greyfié anya főnöksége és Semurbe távozott. Utódja Melin anya lesz, aki mellé Margitot helyettesnek választják. Nagy bizalomnak volt ez jele. Margit, aki oly ékesszóló tudott lenni, amikor mást kellett rábeszélni valami tisztség elfogadására, maga rettegett az ilyen kitüntetésektől. Csakhamar új hivatalt is kap. Melin anya a közkívánságnak engedve ujoncmesternővé teszi. Hogy a szeretet és tisztelet Margit iránt mily nagy volt, elárulja, hogy a fiatal fogadalmas nővérek kijelentették, ha Margit lesz a vezető, szívesen maradnak az ujoncok között. Sőt az idősebbek szinte rimáncodtak, hogy az ujoncok közé visszamehessenek. A 6—7 ujonc pedig mondhatatlanul boldognak érezte magát, hogy a tökéletesség útján mesternőül „szentet” kapott. Lehetetlen is volt, hogy oly nagy szeretet, aminő Margit szívében lángolt, viszonszeretetet ne ébresszen. Mikor ujoncnőinek a szerzet szabályait magyarázta, azt olyan kenetesen tudta tenni, hogy azok pontos megtartása szinte élvezetnek tűnt fel. Az élő példát magában Margitban látták, aki Istent szent szenvedéllyel szerette és így annak minden akaratnyilvánulását, a legkisebb szabályt is. Növendékeit kitűnően ismerte, sőt olykor elárulta, hogy a szívekben is olvas. Egyben nagyon szigorú volt. Nem tűrte a privát barátkozást, amely a tiszta istenszeretetet akadályozza. Nagy mester volt abban, hogy a szenvedést vonzó és szinte megdicsőült alakban tüntesse fel. Gyakori kijelentése volt: „Ó ha tudnátok, mily édes Istent szeretni! Nincs szenvedés, amelyet felebarátunk miatt szívesen el ne tűnétek!” Ezt annyiszor ismételte, hogy ujoncnői miatta csak Szent János evangélistának nevezték. Édes ömlengései közt sokszor kivillant Jézus Szent Szívére való vonatkozás, imádat. De titkát azért senkinek el nem árulta. Azt azonban megtette, hogy sokszor festette Jézus Szívének szépségeit, a benne rejlő kincseket s a kegyelmeket, amelyek

azokra áradnak, akik szolgálatába szegődnek, Őt szeretik, imádják, tisztelik.

A Szent Szív egyéb kijelentései

Közben gyakran látomásai is vannak, amelyek a három nagy kijelentést mindinkább bővítik, színezik, magyarázzák, alátámasztják.

Látja Jézus Szívét trón felett lebegni. Átlátszó, mint a kristály, töviskoronát, felül keresztet visel és a kereszten ütött seb tisztán látható rajta. „Kijelentette nekem az Úr, — mondja erre vonatkozólag Margit — hogy tetszik neki, ha Szívét imádják. Akarja, hogy Szívének képét köztiszteletre kitegyék és ilymódon az érzéketlen emberek is meginduljanak. Megígérte nekem, hogy kegyelmeinek kincseit bőven kiönti mindazokra, akik majd ekképen tisztelik. Mindenütt, ahol ily kép lesz tiszteletére kitéve, áldást hoz.”

Más alkalommal még tündöklőbb látomása volt. Az Úr Jézus, hogy az embereket Szíve imádására lelkesítse, megmutatta, hogy miképen imádják Őt az égben az angyalok. Margit így írja le: „Egyik napon kenderfonással lévén elfoglalva, a sarokban húztam meg magamat, hogy ott az Oltáriszentséghez közelebb lehessenek. Ekkor az Úr nagy kegyelmekben részesített. Láttam Jézus Szívét ragyogni, mint a napot. Szeretetének tiszta lángjában égett. Szeráfok környékezték, bámulatos összhangban ezt énekelve: „A szeretet diadalt ül, a szeretet boldog, a szeretet örömben ujjong.” A boldog szellemek buzdítottak, hogy csatlakozzam hozzájuk és magasztaljam velük a szeretetreméltó Szívét. De ezt tenni nem mertem. Ekkor azt mondták, hogy azért jöttek, hogy velem szövetségre lépjenek, s így a Szent Szív folytonos imádásban, magasztalásban s szeretetben részesüljön. Egyben ezt a szövetséget a szeretet eltörölhetetlen jeleivel, aranybetűkkel Jézus Szívébe írták. Ez a kegyelem 2—3 óráig tartott, de hatását egész életemben éreztem, részint a segélyben, melyben részesültem, részint az édességekben, amelyeket akkor és most is ébreszt bennem. Zavaromban szinte elmerültem. Ettől fogva a szent angyalokat isteni szövetségeseimnek nevezem.”

„Minden hó első péntekén láttam Jézus Szívét, — írja — mint fényt árasztó napot, amelynek ragyogó sugarai szívembe tűztek, s ekkor keblemet oly hőség árasztotta el, hogy úgy

látszott, égésében elhamvad." Legtöbbször lobogó tűzfényben, izzó lángban látja az isteni Szívet, amint a szeretet dobogtatja. De látta gyakran elkínzottan is, sebekkel terhelten s végnélkülinek látszó nyíllal átdöfötten. Sokszor a töviskorona annyira szorongatja, hogy hullámozva ömlik belőle az isteni vér. A szeretetnek és szenvedésnek ez a párhuzama csak igazolja a régi bölcs mondást: „Szenvedés nélkül nem lehet élni szeretetben.” Szívünknek két oldala, sarka van. Egyikkel élvezünk, a másikkal pedig szenvedünk. Az egyik kiegészíti a másikat. Az öröm és a szenvedés nővérek. A szenvedés a fiatalabb és halandó. Az öröm örök és halhatatlan. S ha majd a szenvedés meghal, az öröm még az égben is tisztelettel, kegyelettel, sőt hálával őrzi majd húga emlékét, akitől boldogsága legjavát örökölte. Margit néha látja, hogy az isteni Szív felé hideg lelkek közelednek. De a helyett, hogy a tűzforrásnál felmelegednének, visszariadva alázuhannak a sötétségbe. Ezek visszariadtak a sebtől, kereszttől, töviskoronától.

Máskor ismét látott hideg, szennyes lelkeket, akik Jézus Szívéhez közeledve felvilágosodnak, kigyulladnak. Belemérülnek az isteni Szívbe, ahogy a szikra a lángözönbe olvad. Egyik napon sziporkázó kemencének látszott előtte Jézus Szíve, amelybe két szív sietett elmerülni. Megtudta, hogy ez a két szív az ő és P. Colombière atyának a szíve. Ily látomások okozták, hogy Margit, amint este hét órakor a karban letérdelt, úgy is maradt teljes mozdulatlanságban egészen reggelig. Mindarról azonban, ami ilyenkor lelkében végbement, mély titkot őrzött. Annyi az egész, amit egyik kis ujoncnőjének, Forgesnek bevallott, hogy ilyenkor Krisztus szenvedéséről elmélkedik és maga sem tudja, vajjon testben van-e avagy azon kívül.

A hónapok első péntekje azonban mindig mintegy kiváltásáigolt napja volt az isteni Szívnek. Ilyenkor mint tündöklő nap mutatkozik és szinte elhamvasztóan tüzes sugarakat bocsát ki magából. Margit utóbb csak ezt látja már. Imádandó látvány! Az égen és földön minden csak egy Szívben összpontosul. Vannak vallások, amelyek imádtatták a bölcseséget. Vannak, — ó, mily tévedés — amelyek imádtatták a boldogságot, sőt a kéjt. Vannak, — még mélyebbre süllyedtek — amelyek térdre kényszerítették az emberiséget az erő előtt. Csálódtak mind. Imádásra csak a szeretet méltó! . . . És miféle szeretet az, amelyet Isten imádtat? Margittól tudjuk, hogy a Szíven, a szeretet-

nek eme szimbolumán szerepel a keresztfán kapott seb, azután a töviskorona. Ez tehát Kempis Tamás remek kijelentésének mintegy lefordítása: „Sine dolore non vivitur in amore.” „Fájdalom nélkül nem lehet élni szeretetben.”

A titok kipattan

A Jézus Szent Szívére vonatkozó kinyilatkoztatások, amelyek Istent Margit által az egész világnak szánt, kellett hogy végre is napfényre jöjjenek s köztudomásúvá váljanak. A Gondviselés erre két egészen jelentéktelennek látszó esetet használt fel.

De Farges Peronne-Rozália nővér, aki éppen lelkigyakorlatai küszöbén állott, megkérdezte Szentünket, vajjon majd miről tartsa elmélkedéseit. Margit segédkönyvet ajánlott, amelyben azonban sajátkezűleg írt lapot felejtett. Ezen a következő sorok voltak olvashatók: „Udvöztönk ma este imádság alatt tudatta velem, mennyire óhajtaná, ha az emberek megismernék, szeretnék és imádnák, és hogy sok kegyelmet juttatna nekik, ha Szent Szíve tiszteletének és szeretetének szentelnék magukat.” A kis ujoncnő nem tudta megállni, hogy ezt a lapot társnőinek is meg ne mutassa. Elgondolhatjuk, hogy mennyire fokozta ez Margit életszentségéről táplált amúgyis magas véleményüket. Kezdték érteni, miért is tud Margit, az ő mesternőjük, éppen Jézus Szent Szívéről oly magasztos dolgokat és annyi kenettel mondani . . .

Egy másik eset végleg fellebbentette a fátyolt, és pedig most már az egész szerzetesi közösség előtt.

P. Colombière már két éve nyugodott sírjában. Halála után iratai közt megtalálták lelkigyakorlatairól készített feljegyzéseit. Az életszentségnek oly finom illata áradt ki azokból, hogy rendtársai azok kiadására szánták rá magukat. Meg is jelent a mű Lyonban e cím alatt: „Tisztelendő de la Colombière Kolos atya lelki magánya.” Melin anya, a főnöknő is hamarosan kézhez kapta. Még maga belülről meg sem nézte, máris elrendelte, hogy az ebédlőben asztali olvasásnak használják. Elgondolhatjuk, mily mohó érdeklődéssel hallgatták a szerzetesnők minden szavát. Hiszen az annyira ismert és tisztelt Péter lelki megnyilatkozása volt minden betűje. Már csaknem végére járt a kis kötet, mikor a feszült figyelem, amellyel hallgatták, szinte döbrentő meglepetéssel érte el csúcspontját. Éppen De Farges nő-

vér volt a felolvasó. P. Colombière arról számol be Istennek és önmagának, — hiszen naplóját csakis magamagának írta — hogy az Oltáriszentség tiszteletét minden erejéből elő akarja majd mozditani. Hiszen ezzel egészen Isten szándéka és kívánsága szerint cselekszik. Erre így folytatja, amit a nővér növekvő megindulással olvas fel: „Elismerem, hogy Isten szolgálatomat óhajtja; eszköz legyek vágyának teljesezésében amaz ájtatosságot illetőleg, amelyet Ő sugallt valakinek, akinek igen bizalmas közléseket tesz és akinek érdekében kegyes volt felhasználni csekélységemet is. Sokaknak tanácsoltam azt Angliában és írtam ez ájtatosságról Franciaországban. Megkértem egyik barátomat, hogy léptesse életbe. Sok haszonnal jár majd és tekintve ama tárházban lakó választott lelkek nagy számát, azt hiszem, abban a szent házban való gyakorlata igen kedves lesz Isten előtt. — Ó Istenem, miért nem lehetek mindenütt, hogy hirdessem, mit vársz barátaidtól és szolgálidtól!

Isten tehát feltárta magát az illetőnek, akiről a neki juttatott dicső kegyelmek alapján van okunk hinni, hogy Szíve szerint való. Ő közölte ezt velem, én pedig meghagytam neki, hogy foglalja írásba, amit nekem mondott. Magam is nagyon óhajtottam azt lelkigyakorlataim naplójába iktatni, mert a jó Isten e szándék végrehajtásában az én gyengeségemet akarja felhasználni. „Egykor — úgymond ez a bizonyos szent lélek — az Úrnap nyolcada alatt, amikor az Oltáriszentség előtt imádkoztam, Isten szeretetének rendkívüli kegyelmeiben részesültem. Midőn elfogott a vágy, hogy némi viszonzást adjak és szeretetéért szeretetet tanúsítsak, így szólt hozzám: „Nem tanúsíthatsz irántam nagyobb szeretetet, mint ha megteszed azt, amit már annyiszor kértem tőled. Ekkor feltárta előttem isteni Szívét és így szólt: Ime a Szív, amely annyira szerette az embereket és nem kímélve semmit, kimerítette és felémésztette magát, hogy szeretetét irántuk kimutassa. És nagyobb részüktől elismerésül csak hálátlanságot kapok ama tiszteletlenségekben és szentségtörésekben, ama hidegségben és megvetésben, amellyel szeretetemnek e szentségében bántanak. De legjobban az fáj, hogy ezt nekem szentelt szívek teszik. Miért is azt kívánom tőled, hogy az Úrnap nyolcadát követő első péntek Szívem tiszteletére külön ünnepnek legyen szentelve. Aldozzanak azon a napon s nyilvános megkövetéssel nyujtsanak neki tiszteletkárpótlást azokért a bántalmakért,

amelyekkel illették, míg az oltáron ki van téve. És én ígérem neked, hogy szívem kitárul és bőven ontja majd isteni szerelmének árvait mindazokra, akik neki ezt a tiszteletet megadják.”

A felolvasó De Farges nővér már az első idevonatkozó szavaknál megsejtette, hogy kiről van szó. Rápillantott a vele szemben ülő Margitra. Ez lesütötte szemét és szinte megsemmisült. De a többi is mind nagyon meg volt hatva. „Nem csak én értettem meg, — mondja De Farges nővér — de az egész ház megtudta ekkor, hogy ő (Margit) volt Istennek az a szolgálója, aki ezt a nyilatkozatot tette.”

Az étteremből kijöve De Farges nővér gyermeki merészséggel odaszól Margithoz: „Nemde, kedves nővér, a mai olvasásban sok része van?” Mit feleljen erre Margit? A némaság is felelet. Lesütötte tehát szemét s azt válaszolta, hogy az olvasásból alkalmat vett saját hitványságát szeretni...

E pillanattól kezdve az ujoncok Margitot, mesternőjüket igazi szentnek tartották. Megosztottak ruháin és lenyírt haját mint ereklyét őrizték.

Ettől fogva a Szent is mind közlékenyebb lett. Hiszen a titok leleplezésében Isten szándékát látta. Az Úrnap nyolcadát követő pénteken már annyira nekibátorodott, hogy a Szent Szívnek tintával rajzolt képét az ujoncház oltárán kifüggesztette.

Elközelgett Margit névnapja. (1685 július 20.) Az ujonc-nők ezt kegyeletes ünneppé óhajtották avatni. Margit megneszeli ezt és mosolyogva megkérdi tőlük, vajjon csakugyan boldoggá akarják-e őt tenni? Ám akkor a neki szánt tiszteletnyilvánítást ajánlják fel Jézus Szívének. A kis noviciák megértik ezt és ettől fogva tervük megváltozik. A toronyba vezető lépcső alatt volt egy kis kamra, amely úgyahogy megfelelt a célnak, hogy kis kápolnává alakítsák. Éjjel-nappal díszítik, festik, oltárt állítanak bele és rája Jézus Szíve képét helyezik. Mikor Melin anya megtudja, belenyugszik.

Reggel, a zsolozsma után Margitot körülfogják kis növényedékei és a rögtönzött kis kápolnába vezetik. Margit mélyen meg van illetődve. Megköszönte a neki szerzett nagy örömet és „szeráfi buzgalommal” beszélt nekik Jézus Szívéről. Majd leborult a kép előtt és magát — most először nyilvánosan — az isteni Szívnek szentelte. A kis ujoncok ismételve mester-

nőjük szavait, ugyanezt teszik. Aztán felszólította őket Margit, hogy visszavonulva kiki jegyezze fel benyomásait és ő majd mindenkinek egy-egy szót ír önfelajánlása alá.

Délután Margit ismételten a kis oltár előtt gyűjti össze növendékeit. Arca a lelkesedéstől és örömtől szinte lángolt. Hálaíródott ujoncainak és áldotta az Urat. Kifejezte óhaját, bár az egész ház is bemutatná az Úr Jézus szent Szíve előtt hódolatát.

Mikor a buzgó Verchère nővér ezt hallja, nyomban a kertbe fut, hogy az éppen ott sétálgató nővéreket a hódolat bemutatására meghívja. Ezek tiltakoznak minden újítás ellen és a kérést kereken elutasítják. Hiszen volt valami igazság benne. De nem az egész igazság. Még idő kellett, amíg a szabály betűjétől a magváig eljutottak.

A jóságos Melin anya észrevette a forrongást, amelyet az egész eset a zárdában előidézett. Még aznap este felkereste Margitot s elítéli „a buzgalom túlkapásait”. Engedélyét ugyan vissza nem vonja, tehát hozzájárul ahhoz, hogy a noviciátus Jézus Szívét ezentúl is tisztelje, de ez legyen elég. Kerülni kell tehát mindazt, ami a kolostor többi tagjainak szemébe ötlük.

Margit nem minden szomorúság nélkül engedelmeskedik. Kinek panaszkodjék? Nincs mása jóságos isteni Mesterén kívül. Előtte önti ki tehát bánatát. És csakugyan, megértő szívre talál most is. Lelke mélyén hallja a vigasztaló szót: „Leányom, ne félj semmit! Én majd uralkodom, ha vannak is ellenségeim, ha szeretnék is uralmam megakadályozni.”

A zárdában ugyan nem ellenségekkel, hanem ellenzékkel állott Urunk szemben. De lesznek majd esküdt ellenségei is. Nevezetesen a gallikánok, janzenisták, jozefinisták, protestánsok és a rossz keresztények tömegei. Ezek a gonoszlélek sugalmára felismerik a Jézus Szíve-áhitatban a legnagyobb ellenségüket. Ezek prűszkölve támadnak majd ellene. De „a menynyekben lakó kineveti őket, az Úr kigúnyolja őket...” (Zsolt. 2, 4.) s kedvük ellenére is kénytelenek lesznek elismerni, hogy az Úr Jézus Szíve tiszteletében Isten ujjá van!

Melin anya tehát szelid és békét szomjazó lelke sugalmát követve nem akart, talán nem is mert szint vallani. Nem született arra, hogy meggyőződése mellett egész tekintélyét latba vesse. Csak semmi feltűnő! Ez volt az elve. Miért is Margit-

nak az elsőpénteki áldozást is eltiltja. Ez ugyanis az akkori szomorú időben, midőn a szentáldozás gyakorlata a holtpontra alig emelkedett, máris szemet szűrt volna. Margit engedelmes lelke belenyugszik, de nem maga az Úr Jézus, akinek ez a tilalom jogos és hő vágyát korlátozta volna. Miként Greyfié anyát, aki a szentórát eltiltotta, azzal térítette észre, hogy a zárda egyik gyöngyét hirtelen halállal magához szólította; most meg Margit egyik legkedvesebb s buzgó növendékének, a halálosan beteg Verchère nővérnek gyógyulását köthette ahhoz a feltételhez, ha Szíve választott apostolnőjének az engedélyt a szentáldozásra a hó első péntekén megadják. És valóban, midőn ez megtörtént, a novicia teljesen felépült.

Újabb vihar

Jézus Szíve tiszteletének teljes diadalát a paray-i zárdában még óriási viharoknak kellett megelőznie.

1686-ban a Vichy-Champrond báró családnak egyik igen tehetséges sarja lépett a paray-i Vizitációba. A zárdába lépésnél akkorában igen gyakran nem a hivatás, hanem a családi politika volt a döntő. A fiatal bárónő sem a saját jószántából jött, hanem az apai akarat kényszerítette, hogy fátyolt öltönn. Már három nővére volt a Vizitációban és így apja valami természetes dolognak tekintette, hogy a negyedik is kövesse nőtestvérei példáját. Néhány hét múlva Margit, az ujoncmesternő világosan látja, hogy a fiatal posztuláns nem ide való. Elhatározza tehát, hogy félretéve minden emberi tekintetet, a leánykát hazaküldi. Szándékát közli a főnöknővel, aki viszont a dolgot tanácsosai elé terjeszti. Ezek meglepődnek. Hisz a jelöltető eltávolítása kihívja majd előkelő atyjának haragját. De meg sokan a nővérek közül határozottan a kis Vichy-Champrond pártján állottak. Erre rettenetes vihar tört ki. Most ismét felháynak Margit ellen mindent, ami úgy félig-meddig már feledésbe ment. Szemére vetik rendkívüliségeit, a rend alkotmányába ütköző ájtatosságok behozatalát, s ami kifogást csak ellene emelhettek. Margit hallgat. Jézus szerelméért kész mindent elviselni, sőt azt sem engedi meg, hogy mások védjék, pártját fogják. De álláspontjából nem enged, mert lelkiismerete ellen nem cselekedhetett. A főnöknő ingadozik és jobb belátása ellenére sem meri a novíciát haza-

küldeni. Ez maga sem volt elég bátor szülei előtt őszintén nyilatkozni. Végre egyik nővére, aki a Vizitáció nevelőintézetében volt, vállalja a nehéz feladatot, hogy a szülőket leányuk lelki állapotáról felvilágosítja. Levélben teszi ezt. Most már a bárócsaládban tör ki a méltatlankodás és a harag vihara. A báró még egy bíborost is mozgósított leánya ügyében a paray-i zárda ellen. A bíboros közbejöttére a paray-i bencések is a Vizitáció, illetőleg az ujoncmesternő ellen fordulnak. A családnak rokonai és ismerősei is minden követ megmozdítanak, hogy a kis ujoncnő maradhasson. Szidják, rágalmazzák a mesternőt és azzal fenyegetik, hogy hivatalától szegyen szemre megfosztják, sőt börtönbe vettetik. Margit azonban nyugodtan tűr és hallgat. A noviciákban felforr a vér, mikor mesternőjüket ennyi igazságtalan gyalázás és üldözés éri. Készek testükkel is védelmezni azt a mesternőt, akinek életszentségéről 15 hónap alatt teljesen meggyőződhetnek. Margit csitítja, türelemre és szelídségre inti őket. Az ujoncnőnek végre mégiscsak távoznia kellett. Jellemző ez Margit szilárd-ságára, de meg az akkori korszellemre is. Az ujoncmesternő tekintélye döntően esett latba.

A főnöknő, hogy a bárócsalád dühét némileg enyhítse, megparancsolta, hogy Margit, a mesternő, a távozó ujonctól *bocsánatot kérjen*. Erre ugyan semmi ok nem volt, de Margit megtette. Az egész eset azonban még hónapokon át hullámban tartotta a zárdában a kedélyeket.

Borúra derű

Szentünkben ég a vágy és szomjúság szent hivatásának megfelelni és Jézus Szívét diadalra juttatni. „Ügylátszik, — írja 1686-ban — csak Jézus Szíve tiszteletének gyarapításáért élek, s azért, hogy azt minden szívben uralomra segítsem. Erre gyakran oly kívánság gerjedt szívemben, hogy nincs semmi, amit e végből megtenni és elszenvedni nem óhajtanék. A bűnt leszámítva, még a pokol kínjai is édesek volnának ezért nekem...” „Már szinte nem tudok egyébbel foglalkozni, mint Jézus szent Szívével, és boldogan hálnék meg, ha némi tiszteletet szereztem volna neki, bár ez nekem örök gyötrelembe kerülne is. Csak Őt szeressék, csak Ő uralkodjék, ez nekem elég...” „Olyan súlyos kereszt nekem az élet, hogy szá-

momra nincs egyéb vigasz, mint ha Udvözítőnk Szívét uralkodni látom. Ezért elszenvedek akármit szívesen."

A két első levéltöredék — érdekes — éppen Greyfié anyához, az akkor (1684) semur-auxois-i főnöknőhöz van intézve. Margit általában a leghálásabb és bizalmasabb azokhoz szokott lenni, akiktől legtöbbet szenvedett. Jele ez az igazi jó szellemnek.

Hó vágyát főleg azzal akarja érvényesíteni, hogy Jézus Szíve tiszteletét leveleiben ismerteti, ajánlja. Nevezetesen buzdít, kér, könyörög, hogy a Szent Szív képét megfessék, rajzolják, sokszorosítsák. Ezért pl. Saumaise anyának így ír: „Itt járt Párizsból egy fiatalember, egyik ujoncunknak rokona. Szóba került előtte a dolog s ő csodálatos buzgalommal ajánlkozott, hogy megcsináltatja a képet oly szépen, ahogy kívánjuk, csak adjuk át neki a rajzot." Kéri tehát Saumaise anyát, keressen Dijonban valami festőt, aki sokszorosításra alkalmas képet tudna festeni. A Szent ez alkalommal egy látomásáról ír, amely minket különösen érdekel. Az Udvözítő bizonyos alkalommal így szólt hozzá: „Mindazok, akik a Szent Szívnek hódolnak, el nem vesznek, és minthogy e Szív forrása minden áldásnak, bőven árasztja majd azt mindenütt, ahol csak az édes Szívnek képét elhelyezik, szeretik és tisztelik. Eme révén kibékíti majd a torzsalkodó családokat, megsegíti azokat, bármi szükségben sínylődnek, s az első egyénnek, aki ezt a szentképet megcsináltatja, az üdvnek és életszentségnek különös kegyelmét adja."

Saumaise anyához intézett leveléből idézzük még a következőket. Miután részletezte, minő áldások remélhetők az Úr Jézus Szíve képének tisztelete révén, hozzáteszi: „Tudtomra adta az Úr, hogy az Ő szent Szíve a Szentek Szentje, a szeretet szentélye! Azt akarja, hogy megismerjék most, hadd legyen közbenjáró az Isten és emberek között, mert Ő mindenható, és elfordítva a bűneink által megérdemelt büntetéseket, mindnyájuknak békét és irgalmat szerez."

Az első olajfestmény — tudunkkal — éppen Greyfié anyá buzgólkodására készült. Éppen akkorában, mikor Margit neki írt, került kezébe B. Colombière atya lelki naplója is. Ismerte Margit szentségét, sőt — mint láttuk — alaposan ki is próbálta. A legteljesebb elégtételt nyújtja most már neki, midőn egyik festővel Jézus szent Szíve képét megfesteti s azt kis

kápolnában az oltárra helyezteti. Aztán egész kolostornépével leborul előtte s magát ünnepélyesen a Szent Szívnek szenteli. A festményről azután másolatot készíttet s azt tizenkét tollrajzzal Szentünknek mint újévi ajándékot küldi meg. Az öröm és boldogság, amelyet Margit ekkor érzett, egyszerűen leírhatatlan. Örömtől áradozó, hálatelt levelet küld Greyfié anyának, amelyben ezeket írja: „Ki sem mondhatom, mily vigasztalást szerzett nekem azzal is, hogy az édes Szív ábrázolásait nekem megküldötte, de meg azzal is, hogy tiszteletében egész kolostorával hozzánk akart csatlakozni. Ezerszer nagyobb öröm ez számomra, mint ha a föld összes kincseinek birtokába jutottam volna... Most boldogan halnék meg, mert Udvözítőm Szívét kezdik már megismerni, én pedig ismeretlen vagyok...” A kapott tollrajzokat nagy körültekintéssel osztogatja szét. Egyet a paray-i jezsuita rendház kapott. Margit örömét még csak tetézte az a hatás, amelyet Greyfié anya példája a paray-i kolostorra kifejtett. Az ellenzékét egy-csapásra leszerelte. Nevezetesen a legmélyebb hatást éppen Des Excures Mária Magdolna nővérre fejtette ki, aki bár Szentünkkel mindig együtt érzett, de bizonyos elvi szempontokból a Szent Szív-tiszteletnek a leghevesebb ellenzője volt, amelyben t. i. újítást látott. Mikor az Úrnap nyolcadát követő pénteken a nővérek a karban gyülekeztek, annak közepén oltárkát vettek észre virágok és szentelt gyertyáktól övezve Jézus Szíve képevel. Az oltáron Mária Magdolna nővér aláírásával kitűzött lapocskát pillantottak meg. Felhívás volt ez minden nővérhez, hogy boruljon le és szentelje magát Urunk Szent Szívének. Nem is habozott egyik sem. A két „párt”, a fiatalok és idősebbek mint két anyagi kar összeolvadt az isteni Szív örvendező imáadásában és bánatos megkérlelésében. Margit és Mária Magdolna nővér összeölelkezett és ezentúl az isteni Szív szeretetében és magasztalásában az egész zárda egy szív és egy lélek volt. Lelkesülten határozták el, hogy Jézus Szíve képét megfestetik és annak elhelyezésére szép kápolnát építtetnek. Addig is, míg ez megvalósulhat, Mária Magdolna nővér magának kérte ki az ujoncok által berendezett kis kápolna gondozását.

A Szent most már azon volt, hogy a Jézus Szíve képet sokszorosíttassa, hogy az minél nagyobb körben és minél könnyebben terjeszthető legyen.

Azonban a kép magában még nem oldotta meg a feladatot és a célt egészen nem valósította meg. Könyv is kellett. A Szent ilyen könyvnek megírására nem mert volna vállalkozni. Joly Johanna Magdolna nővér az első, aki a kép magyarázatára néhány lapos füzetkét szerkeszt, amely a langresi püspöki helynök jóváhagyásával megjelenik és a rend kolostoraiban csakhamar elterjed.

Soudeilles anyának Moulinsben ugyanez a gondolata támad. Ő azonban könyvecskéjében már nem oly óvatos, mint Joly nővér. Már közöl néhány — Margit által szerkesztett — imát és felajánlási formát is. A fátyolt tehát, amelybe Szentünk oly gondosan burkolódzott, már kissé fellebbenti, amit Margit „szörnyű szégyennel” vesz tudomásul. Nemsokára névtelen szerzőtől kis zsolozsma is napvilágot lát. Ma már tudjuk, hogy Gette S. J. írta. Ezt francia nyelven verse is szedték és „csodálatosan szépnek találták”. A könyvecskék bámulaños hamar elterjednek és egymásután több kiadást érnek. Croiset atya volt az, aki a Soudeilles-féle könyv kibővítésére vállalkozik. Ezt a most már díszesebb kiadásban megjelent könyvet több kiadásban hamar szétkapkodják.

A Jézus Szíve-tisztelet tehát a Margitnak adott kijelentések formájában is megindul diadalútjára. A paray-i kolostor által megígért kápolna építését 1688 szeptember 7-én fejezték be s rendkívüli ünnepélyességgel avatták fel. Amint a krónikák leírják, a szentelésen minden helybeli pap és a nép tömegesen vett részt. Előbb a plébániatemplomban gyülekeztek és innen indultak a Vizitáció kolostorához, ahol a szertartás két álló óráig tartott. Az oltárra az a kép került, amelyet a Greyfié anya által készített kép után Saumaise anya festetett. „Nem tudnék belefáradni a nézésébe, oly szépnek találom” — mondotta róla a Szent. Az egész szentelési liturgia alatt Margit a kápolnában térdelt. Szinte el volt ragadtatva. Sokan kémelve figyelték, vajjon nem változtatja-e helyét, „de mozdulatlan maradt, mint a szobor”. Mit érzett ekkor? Ki tudná megmondani?! De az bizonyosnak látszik, hogy az agg Simeonnal együtt rebegette: „Most bocsátod el, Uram, a te ígéd szerint szolgálatodat békességben; látták szemeim a te megváltásodat.” (Lk. 2, 29.)

Csakhamar Jézus Szíve tiszteletére már társulat is létesül. Joly nővér pedig felbátorodva eddigi sikerein, Jézus Szíve

tiszteletére francia nyelven miseformát szerkeszt, amelyet Charolais, a zárda gyóntatója latinra fordít és a megyés főpásztor a zárda használatára engedélyez.

De ez csak lépés volt a tulajdonképeni cél felé. Joly nővér és Saumaise anya most már a szentmiseforma pápai jóváhagyására tettek kísérletet. Ez azonban nem ment oly könnyen. Róma még túlkorainak tartotta a Jézus Szíve-tisztelet hivatalos bevezetését. Majd eljön még annak a maga ideje! Újabb kísérlet most, hogy Jézus Szíve ünnepét az egyházmegyében nyilvánossá tegyék. Saumaise anyának — aki időközben dijoni főnöknő lett — sikerült is ott ehhez a főpásztor hozzájárulását megnyerni. A nyilvános ünnepet húsvét után nagy ünnepélyességgel tartották meg. Nemsokára ugyanott Jézus Szíve örökös imáadására testvérület is létesült. Hamarosan hat vaskos kötet tellett meg azoknak nevével, akik beiratkoztak.

Mindez 1689 derekán történt, midőn a Szent már utolsó hónapjait élte itt a földön. Látszólag munkáját bevégezte és küldetése végére járt. Alkonya azonban hirtelen felragyog s annak sugara hazájára vetődik.

Üzenet a királynak és a hazának

Voltak Szentek, akik mint Nagy Szent Teréz vagy Sziénai Szent Katalin, koruk ügyeinek sodrában állottak és azokkal a Gondviselés végzése szerint szoros kapcsolatot tartottak fenn. Nem így Margit! Kis faluból került egyik csendes városka kolostorába és ott folytatta le szemlélődő életét. Mit tudott ő arról az erkölcsi romlásról, amelynek XIV. Lajosnak de la Vallière kisasszonnyal folytatott vétkes szerelme bő tápot adott, s ami aztán kerek száz év múlva szinte vérbe fullasztotta egész Franciaországot. Egyszer azonban Margit — talán misztikus módon — valami értesülést szerzett mindenről. Mikor ugyanis főnöknője — aki a királynak és udvarának kihágásairól bizonynyal értesülve volt — azt a megbízást adta neki, hogy menjen és foglalja el a király helyét az Oltáriszentség előtt; ott, a tabernákulum közelében, az antygalinál is tisztább lelket oly rút gondolatok kezdték gyötörni, amelyektől megborzadt. És ez ismétlődött, valahányszor a megbízást teljesítve az oltár elé borult. Mi sem volt, ami Margitot és környezetét a nagy, utolsó jelentékeny kinyilatkoz-

tatásra előkészítette volna. Az üzenet XIV. Lajosnak s benne voltaképen a hazának szólott. Hiszen az akkori felfogás s XIV. Lajos kifejezett elve szerint a király és az ország egy. „Az állam én vagyok” — hirdette a fejedelem. Margitnak Saumaise anyához intézett leveleiből tudjuk, hogy a Szent Szívnek a haza, az ország, a nép számára is vannak üzenetei és ígéretei. Csak a legkifejezettebbet idézzük: „Add értésére szentséges Szívem legidősebb fiának (XIV. Lajosnak), hogy amint földi születését az én szent gyermekségem tisztelete által nyerték el, úgy a kegyelemre és a dicsőséges, örök életre való születését ama felajánlás által szerzi meg, amellyel önmagát teljesen az én imádandó Szívemnek szenteli. Szívem győzedelmeskedni akar szíven és ő általa a világ nagyjainak szíven is.” Az Úr Jézus fokozatosan kijelenti, hogy szentséges Szívének jelképe alatt uralkodni akar a királyi palotákban. Kívánja, hogy szentséges Szívének képét a zászlókra hímezzék, a fegyverekre véssék. Megígéri, hogy ez győzelmet hoz majd főleg az Egyház ellenségeivel szemben. Kívánja továbbá Urunk, hogy a király Szent Szíve tiszteletére templomot építtessen és annak oltárára a Szent Szív képét helyezték. Így akarja fogadni „a királynak és egész udvarának felajánlását és hódolatát”. Az Úr kívánsága arra is kiterjedt, hogy a király a Szent Szíve tiszteletére szóló miseszöveg jóváhagyását Rómában a Szentszéknél szorgalmazza. Ezzel különös oltalmat érdemel majd ki látható és láthatatlan ellenségei ellen.

A Szent egyik levelében a módokra is kitér, amelyeken a fontos üzenetet a királyhoz juttatni lehetne. De la Chaise atyára, a király gyóntatójára gondol. Saumaise anyja azonban nem is felel erre a levélre. A Contemporaines egy szóval sem említi. Languet püspök nem tulajdonít neki nagyobb jelentőséget. Pedig Margit félve, hogy levelei elvesznek, a Szent Szívnek ezt a kijelentését okmányyszerű írásba is foglalta. De aztán — sajátságos módon — feledésbe ment az egész. Csak a mult század folyamán vált ez a nagyfontosságú kijelentés és ígéret közismertté. Vajjon tudomására jutott-e magának XIV. Lajosnak? Mi hisszük, hogy igen. Hiszen akkorában a Vizitációnak az udvarral már meglehetősen jó összeköttetései voltak. De vajjon a király tett-e e végből valamit? Nem hisszük. Erre az idők sem voltak valami nagyon alkalmasak. A viszony ugyanis az ú. n. „gallikán szabadságok” miatt a

király és a Szentszék között meglehetősen kiéleződött. Már 35 francia püspök nem volt a pápától kánonilag megerősítve. Egyszerűen a káptalanok installálták őket, mint „lelki kormányzókat” és a király e címen szolgáltatta ki nekik az egyházi javadalmakat. Nagy alázatosság lett volna a király részéről ily körülmények között a Szentszéktől bármit is kérni. Ettől XIV. Lajos távol állott. De a királynak szóló és a hazát illető nagy kíváncsiaknak és ígéretnek ismerete bizonynyal apáról fiúra szállott.

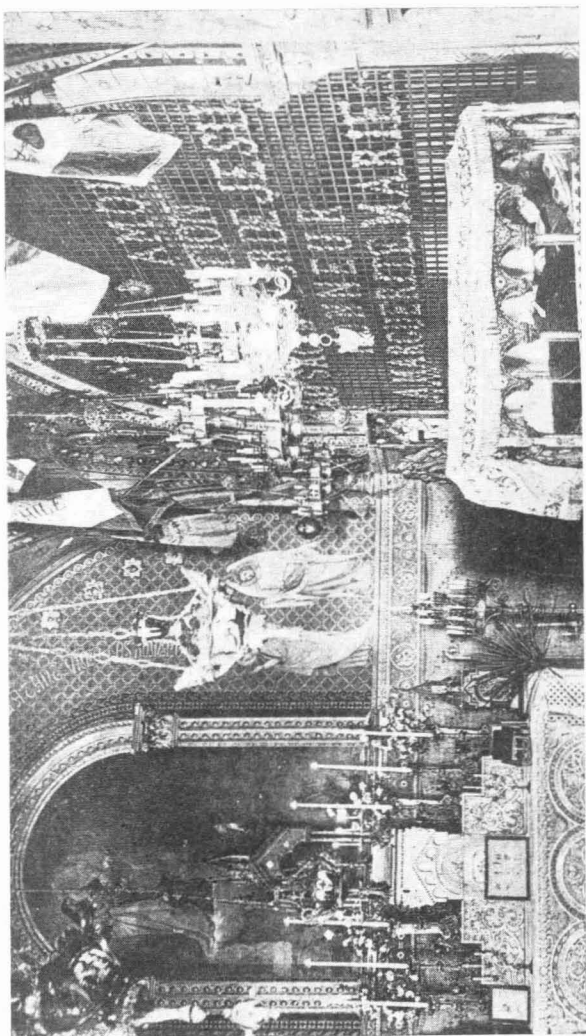
Innen érthető, hogy XVI. Lajos 1792-ben, midőn trónját, családját, életét már végveszély fenyegette, a Szent Szív ígéretébe mint utolsó mentőhorogba kapaszkodott. Élő hittel ajánlotta fel magát, családját és népét Jézus Szívének. Megígérte, hogy kápolnát emel s abban a szentséges Szív tiszteletére oltárt állít. Ügylátszik, már elkésett vele. Az Úr mindezt szabad fejedelemtől várta s nem fogolytól.

Az utolsó esztendő

Szent Margit befejezte küldetését, már meghalhatott. Vagyis jobban mondvá, meg kellett halnia, hogy küldetése befejeződjék.

Maga Margit nagyon jól tudta és érezte ezt. „Jobb lesz, — mondotta — ha meghalok, mert látom, hogy csak akadályok vagyok ennek a kedves ájtatosságnak.” Máskor ismét így szólt: „Meghalok én, és pedig még ebben az évben (1690), hogy ne legyek akadály annak a nagy haszonnak, amelyet isteni Megváltóm egy könyvtől vár.” Margit pedig ekkor P. Croiset jezsuita atya könyvére gondol, amelyet csakhamar a Szent halála után „De la dévotion au Sacré Coeur de Jésus”, „Jézus szent Szíve-ájtatosság” címen kiadott. A páter, mikor Szentünk nyilatkozatáról értesült, igen meglepődött, mert a könyvről, amelyen dolgozott, senkinek sem szólt. Margit életében csakugyan bajos, csaknem lehetetlen lett volna szólni azokról a csodajelekről, amelyekkel az Úr Margitot és a neki adott kijelentéseket hitelesítette. Halála után bizalmas közléseire vonatkozólag sem állott fenn a titoktartás kötelezettsége.

Az Úr Jézus Szíve iránti áhitat azonközben — Margit utolsó vigasztalására — rohamosan terjedt. Maga Margit 1689-ben Joly nővérnek így ír róla: „Hihetetlen, hogyan terjed az ájtatosság és mennyi kegyelmet áraszt. Vannak falusi plé-

A paray-le-moniali Vizitáció-zárda kápolnája, ahol az Úr magát Alacoque Szent Margitnak 1673—1690-ig 70-szer kinyilatkoztatta. — A szent ereklyéi.

bánosok, akik templomukba behozták; jámbor tudós papok, akik azelőtt ugyancsak ellenkeztek, most pedig nyíltan prédikálnak róla és bizonyítják, hogy nincs ennél üdvösebb és szentebb dolog..." „Csodálatosnak tartják, mennyire lelkesednek Lyonban ezért az ájtatosságért. Három nagyvárosban nyomják az ájtatossági könyveket, ezek közt van Marseille is. Ez utóbbi város huszonhét kolostora közt nincs egyetlenegy sem, amely örömmel el nem fogadta volna. Oltárokat, kápolnákat emelnek és a nép felszólította az egyházi szónokokat, hogy ezt az ájtatosságot értelmezzék. Két hét alatt annyira elterjedt, hogy minden pénteken ezrek és ezrek járulnak az Oltáriszentséghez..."

Közben Margit lelke is mindinkább felkészült az égbe-költözésre. Jobban és jobban Jézus Szíve mint isteni mintaképe szerint formálódott. A sok szenvedés elhamvasztott benne minden földit és csupán égi indulatok lángoltak benne. Ezzel egyben a szenvedés sem igen hatott már rá, hiszen annak minden anyaga felemésztdött. „Meghalok — mondogatta — mert már nincs mit szenvednem.” Csupán csak egy aggasztotta még, hogy t. i. nem tud eltűnni nyomtalanul a föld színéről. Róla beszélnek talán még holta után is... „Ó mennyire szeretném, — írja volt főnöknői egyikének — ha mindent elpusztítana, amit írtam, mert nincs már egyéb kívánságom, mint halálom után felejtve maradni...” E végből már nem is igen válaszolt a hozzá intézett levelekre; a társalgóterembe is csak akkor ment le, ha parancsolták. Tudta ugyanis már előre, miért hívják... Látni akartak eleven szentet... Ő szent? Örül, ha Isten irgalmából lelkét megmentheti...

Alig van az Egyház Szentjei közt, aki annyira szerette és kívánta volna a rejtettséget, mint éppen Margit. Ez volt — mondhatnók — gyermekkora óta egyik uralkodó szenvedélye, a másik pedig a szenvedés után szomjazó Isten-szeretet. Ebben is igazán csodálnivaló ez a most már alkonyodó élet.

Margit úgy szerette a szenvedést, mintha ereiben vér helyett könny folydogált volna. Egyszer ezeket írta: „Csak azt a boldogságot említem, amellyel Isten kedveskedett, hogy t. i. szenvedhetek minden emberi vigasz és részvét nélkül.” „Elveszettnek tartok minden percet, amely kínok nélkül múlt el, mert nem kívánok másért élni, mint a szenvedés boldogságáért.”

Minél metszőbb volt a fájdalom, annál inkább tombolt örömében. „Olyan vagyok, — mondá — mikor halmozódik a fájdalom, mint a fukar tőzsdés, akinek vagyona szaporodik. Ó szenvedjünk örömmel, ujjongva, a nélkül, hogy panaszra nyílna ajkunk. Mi is akadályozhatna az életszentségben, ha van szívünk szeretni és testünk szenvedni?! Csak az édesíti hosszúra nyúló földi napjaimat, mert szenvedhetek...” Levelei és egyéb írásai ily felkiáltásoktól szinte hemzsegek. Jézus haláltusája volt a legfőbb kultusza. „Három zsarnok van szívemben — szól — az egyik a megvettetés áhítása, a másik a szenvedés vágya, a harmadik pedig Jézus Krisztus szeretete.” „Szeretni és szeretetből hallgatva szenvedni, ez az édes Jézus híveinek titka.” Röviddel halála előtt még így ír egyik barátnőjének: „Szeress, a többi dolog közömbös. Mert aki szeret, az megbír mindent. Tégy mindent szeretetből és a szeretet végett, mert ez ad minden dolognak értéket. Viszonyozd azt a nagy Szeretetet, amely a keresztfán meghalt érted. Csak annyiban szerethetjük Őt, amennyiben tudunk érte szenvedni s előnyben részesítjük a teremtmények fölött.” Nincs semmi, ami a természetet, az önzést annyira megtámadná és végső fedezékeiből is kiűzné, mint a szenvedésnek, főleg a megvettetésnek szeretete. Azért ebben látjuk Margit küldetésének is egyik emberileg biztos pecsétjét.

A másik ily bizonyosságot alkotják azok a rendkívüli ajánlékok, amelyekkel Isten őt kitüntette. Sokszor elárulta, hogy a szívekből olvas. Egyik leánynak, aki a Vizitációba jelentkezett, azt mondja: „Őnt nem hozzánk hívja Isten, hanem az Orsolyákhoz. Ott lesz boldog.” Úgy is lett. Másikról, akinek játszi jókedvét korlátozni akarták, így nyilatkozott: „Hagyjátok örülni, hiszen végső napjait éli. És csakugyan, néhány nap múlva koporsójában feküdt. Egyik ujoncnő fát hasogatva kezét alaposan megvágta. Sebét, nehogy elbocsásásák, rejtegette. Így aztán igen elmérgesedett. Egyik napon végső szükségben az evangéliumi asszony példáját követve így szólt önmagában: „Hacsak szent mesternőm ruhája szegélyét érintem is, meggyógyulok.” Meg is tette és sebe másnapra mindenestül eltűnt. Midőn egyszer Sziénai Szent Katalin életét felolvasták, egyik ujoncnő, Dusson Mária felkiált: „Ő mennyire szeretnék valakit látni, aki hozzá hasonlít.” Nyomban hallja e szavakat: „Nézd csak, ott az én kedvesem,

akinek ugyanazon kegyelmeket adtam." Feltekint és megpillantja Margitnak mennyei dicsőülésben ragyogó arcát.

Margit halála

Margit az 1690. év elején kezdett közeli haláláról beszélni. A főnöknő, a nővérek és az orvosok csak mosolyognak, mikor a még csak negyvenkét éves nővér, aki most jobb egészségnek örvendett, mint valaha, folyton csak közeli halálát emlegette. Ő azonban szelíden és alázatosan, de kitartóan hangoztatta: „*még ebben az évben!*” Meg is jelölte a két nővért, akiknek karjai közt leheli ki majd lelkét. A fiatal Verchère nővérhez ugyanis, aki még sohasem látott mást meghalni és irtózott ilyen látványtól, így szólt: „Kedves nővér, tartsa számon, hogy Ön és de Farges Peronne-Rozália nővér karja közt halok meg.” Július 22-én sürgetően kéri az engedélyt, hogy negyvennapos lelkigyakorlatot tarthasson, mint előkészítőt a nagy útra. Meg is engedik neki. Hangulatára a lelki magányban jellemzők papírra vetett sorai: „Első gondolatom az volt, hogy honnét van bennem ez a nagy halni-vágyás? Hiszen a nagy bűnösök rendesen nem kíváncznak az ítélőbíró elé, akinek szentsége és igazságossága a csontvelőig behat. Én lelkem, hogyan érezhetsz tehát ily nagy örömet a halál közeledtére? Csak arra gondolsz, hogy számkivetésed véget ér, és elragad az öröm, midőn elképzeled, hogy tömlőcödből hamarosan megszabadulsz. Vigyázz, nehogy az ujjongás vakságból származzék s ne kerülj ideiglenes fogságból örök börtönbe... Hagyjuk tehát ezt a nagy örömet szent lelkek számára, akikre nagy örömök várnak. Ó, édes Jézusom, mily nehéz lesz a számadás! Tereád bízom az ügyet, hiszen Te lész az én ítélőbíráim! Mikor most Jézusra bíztam ügyemet, csodálatos békét éreztem.” „Ó Uram! én nem tudom megfizetni tartozásomat. Vess börtönbe, de ez a börtön Szent Szíved legyen. Ott kötözz meg láncokkal, a Te Szent Szíved szerelmének láncával, hogy megfizethessek mindent, amivel csak tartozom. De mivel ezt soha nem tehetem meg, tehát maradjak örökös fogolyként Szent Szívednek börtönébe zárva.”

Elérkezett az ősz. Egyik napján Margitot gyenge lázroham lepi meg. Elhívták Billet orvost, aki Margitot szentnek tisztelte és azt szokta róla mondani: „Ennek a nővérnek

betegségei az isteni szeretetből erednek; miért is hozzájuk az orvosi tudománynak semmi köze sincs." Az orvos kijelentette, hogy a baj jelentéktelen, mulékony. Mire Margit mosolyogva jegyzi meg: „Utóvégre jobb, ha a világi ember nem mond igazat, mintha a szerzetesnő." Erre Claines Mária nővért kéréste magához, akit csak Alajosának hívott. „Azt akarom, — szólott hozzá — hogy mellettem legyen, mikor meghalok, mert meghalok ám ebben a betegségben és már nem leszünk sokáig együtt." Ez két nappal halálát megelőzőleg történt. Az orvos biztosította az egész házat, hogy közeli veszély egyáltalán nem fenyeget. Margit derült arca is erre engedett következtetni. De mégis Claines nővér mostantól fogva mindig vele maradt. Mikor látja Margitnak gyötrődését, megkérdi tőle: „Ugye ön szenved?" „Nem eleget" — volt a felelet és ismét hallgatásba merült.

Az éj beálltával Claines nővérnek arról a forró vágyról beszélt, amely emésztí őt Istent az égben látni, szeretni... de azért — tette hozzá — szívesebben maradna a földön egészen a világ végéig, ha Isten ezt így akarná.

Másnap, október 16-án kérte a szent útravalót. Kívánságát nem tartották megokoltnak és így megtagadták. Ekkor esdve kérte, hogy legalább áldozni engedjék, hiszen még éhom van. Ezt már megengedték neki. Kitért karral, a hála kifejezhetetlen áradásaival fogadta az oltáriszentségi Jézust, éspedig utoljára ebben az életben. Ő jól tudta ezt, miért is a szentáldozás után kijelentette, hogy ő az Úr Jézus szent testét útravalónak tekintette. Akik csak meglátogatták, bámulták örömben ragyogó, szépséges arcát. Ömlengett szívéből, ajkáról a szeretet: „Ó, mily boldogság szeretni Istent" — susogta. „Szeressük, szeressük őt, de tökéletesen." Csupán egy pillanatra villant át lelkén az isteni igazságosság gondolata. „Irgalom, édes Istenem, irgalom!" — kiáltotta, magához szorítva feszületét. Aztán megint csak vidám derű ömlött el arcán s belemerült Isten békéjébe. Egyszer csak megint megszólal: „Mit óhajtok az égben és mit kívánhatok a földön, mint egyedül Téged, ó Istenem!" Erre hívta kis ápolónőjét, Claines nővért és megkérdi tőle: „Soká tart még?" Mikor azt a választ kapta, hogy orvosi vélemény szerint még soká él, felsóhajt: „Ó, Uram, hát mikor hívsz már vissza a számkivetésből?" Olvasgatta Jézus szent Szíve és Szűz Mária litániáját,

kérte, hogy imádkozzanak érte Szent Józsefhez, Szalézi Szent Ferenchez és őrangyalához, hogy jöjjenek segítségére.

Ezek után néhány órai szunnyadásba merült. Felocsúdva az alázatosság és a rejtettség vágya ejti még nyugtalanságba. Hivatja de Farges nővért és kéri őt, hogy égesse el minden írását, nevezetesen Emlékiratát, amelyet Rollin jezsuita atya felhívására szerkesztett. De Farges nővér megszeppent és sejtette, hogy mennyire az Egyház közjava ellen cselekednék, ha a kérésnek engedne. Miért is azt súgta Margitnak, hogy sokkal tökéletesebben cselekednék, ha mindenben a szent engedelmességre hagyatkoznék. Margit megnyugodott. Másnap, 17-én megint csak a szent útravalóért esengett. Ismét megtagadták, mert azt a bágyadtságot, amely meglepte, mulandónak ítélték. „Szerencsére — szólott — megelőztem a dolgot, én már tegnap ezzel a szándékkal áldoztam.” Ettőlfogva már csak keveset beszélt, de ilyenkor lángoló szavakkal. „Ó, mily édes a halál azoknak, — fohászkodott — akik Jézus Szívének őszinte tisztelői voltak, annak a nagy Ítéldbírónak, aki majdan ítél bennünket.” Ez a mondása mindjárt és elsősorban rajta ment teljesedésbe.

Este hét óra tájt tagjaiban csekély görcs mutatkozott. Claines nővér a főnöknőért futott. De Farges nővér vissza akarja tartani, mert ismét csak múltó rosszsullétet sejt. Azonban Margit felszólal: „Hagyja menni, itt az ideje.” A főnöknő orvosért küld. Margit észreveszi: „Édesanyám, — szól — nincs már orvosra szükség, csakis egyedül Istenre és Jézus Szívére, hogy abban elmerüljek.” Mint futótűz terjedt el a zárdaiban Margit haldoklásának híre. A nővérek a beteg ágya köré gyűltek és letérdeltek. Őnátadó, áldozatos szeretetre inti őket. Kéri a szentkenet szentségét. A pap csakhamar ott is terem és megkezdi a szentség feladását. Mikor Margit e célból a kezét nyújtja, kissé felemelkedik. Erre két nővér odafut, hogy fenntartsák. Verchère és Farges nővérek voltak, úgy, ahogy ezt Margit nekik megjósolta, jöllehet ebben a pillanatban egyiküknek sem jutott ez eszébe s csak szinte ösztönszerűleg cselekedtek. A negyedik kenésnél Margit Jézus és Mária nevét susogva szendén és haláltusa nélkül lehellte ki angyaltiszta lelkét. 1690 év október 17-én este hét órakor 42 éves és két hónapos korában költözött az örök dicsőségbe, miután szent hivatásában 18 évet töltött el. Míg a Szent a szeráfok

tűzétől felemészítve Jézus édes ölelésének élvezetére sietett, arcán túlvilági szépség ömlött el. A két nővért, akik tartották, az ég eme szeretetszolgálatért nagy kegyelmekkel jutalmazta. Verchère nővér, aki alig volt akkor 24 éves, fogadalmat tesz, hogy hősiesen mindig a tökéletesebbet választja. De Far-ges nővér pedig olyan haladást tett a jámborságban, hogy csak második Margitnak nevezték. Maga az orvos, aki haldoklása-kor a Szent ágya mellett térdelt, miután ez kilehellte lelkét, így szólt: „Szeretetben élt, nem csoda, hogy Isten szeretetétől halt is meg.”

Az egész házban, sőt csakhamar az egész városban csak egy szó volt hallható, meghalt a Szent! A karban ravatalozták fel. Csődült a nép, hogy a Szentet még egyszer láthassa és ró-zsafüzereit testéhez érinthesse. Harmadnapra a kar talaja alá temették, közel ahhoz a helyhez, ahol neki Urunk annyiszor megjelent.

Margit halála után a Jézus Szíve-tisztelet villámgyorsan terjedt. Tíz év múlva nemcsak egész Franciaországban imádták Jézus Szívét, de mondhatnók az egész katolikus világon. Főleg a vizitációs nővérek zárdái voltak a terjesztő apostolok. Magának a dijoni zárdának 1698-ban már 12.000 kültagja volt, akik Jézus Szíve imáadására szövetkeztek. Beteljesedett tehát az, amit a Szent előre mondott: halála szükséges, hogy a Jézus Szíve-áhitat gát nélkül terjedjen el. Margit szenttéavatási ügye 1713-ban vette kezdetét. 1720-ban Rómába küldték azoknak vallomásait, akik Margitot még személyesen ismerték. A század végén kitört forradalom a vizitációs apácákat is kiűzte otthonukból. 1792 szeptember 16-án kapták a rendeletet, hogy a hó 23-án kolostorukat el kell hagyniuk. De a csócselék már előbb be akart törni, hogy fosztogathasson. Csupán csak a rendőrség vetett ennek gátat. Hetednapra a szerzetesnők kedves magányukból csakugyan ki is költöztek. Margit tetemeit Mária Felicitásnak adták át, akinek rokonai a zárda szomszédságában laktak. Ez viszont, mikor szülőföldjére, Beaune-be költözött, Petit Mária Teréziára bízta az ereklyét, aki 1801-ig hűen őrizte is. Érdekes, hogy többszörös házmotozásakor a hitetlen tisztviselők kezeügyébe akadt, de egyik sem gúnyolta. Sőt volt, aki Margithoz folyamodva betegségéből meggyógyult.

1801-ben a vizitációs apácák súlyos feltételek mellett bérbe vették kolostorukat és fizették a drága árt, nehogy a tulaj-

donos azt — ahogy fenyegetődzött — lerombolja. 1809-ben a város felkínálta nekik a bencések üresen maradt kolostorát. Tehát ideköltöztek a szent ereklyével. Végre akadtak jötevők, akik 50.000 frankért a kolostort számukra visszavásárolták. 1823-ban be is vonultak oda. A kolostor szerencsére megmaradt eredeti alakjában, jóllehet annyi palotát, sőt magát a székes-egyházat földig lerombolták.

Sürgetésre Margit boldoggáavatási pere ismét napirendre került. 1830-ban Parayba pápai biztosok érkeztek és ez ügyben öt hónapig dolgoztak. Ez alkalommal orvosok jelenlétében megvizsgálták Margit tetemét is. Legnagyobb bámulatukra meg kellett állapítaniuk, hogy bár Margit teteme teljesen megszáradt, de az agyvelő, ez a legfinomabb testrész teljesen ép maradt. Az orvosok alig mertek szemüknek hinni, a csoda oly megdöbbentően feltűnő volt. A négy orvos vallomása a per további sorsára döntőleg hatott. Margitot sokan hisztériának, hóbortosnak, féleszűnek bélyegezték. Ime éppen az agyveleje maradt fenn, hogy annak épségéről és normális voltáról kiki meggyőződhessek. Néhány bebizonyosodott gyógyulás jutott ekkor napfényre. Megint éveknek kellett elmúlniuk, míg 1846-ban IX. Pius kiadta az okmányt, amely Margit közbenjárására művelt csodákat hitelesíti. A boldoggáavatásra azonban csak 1867-ben került sor. Végül XV. Benedek pápa 1920 május 23-án ünnepélyesen a Szentek sorába iktatta. Így lett Margit, az alázatos vizitációs apáca az Egyház egén is naggyá az isteni Szív irgalmából mint az Ő hűséges apostola. Naggyá nemcsak az égben, hanem a földön is.

A JÉZUS SZÍVE-TISZTELETNEK SZENT MARGITTÓL AJÁNLOTT GYAKORLATAI ÉS A HOZZÁJUK CSATOLT IGÉRETEK

Mielőtt történetünkben tovább mennénk, állapítsuk meg a Szent Szív-tisztelet ama gyakorlatait, amelyek a Szent Margitnak adott kijelentésekből származnak s lelki hagyatékát alkotják. A legtöbbje ezeknek még ma is virágzik, sőt ma sokkal inkább, mint valaha. Vannak, amelyek részben vagy egészen feledésbe mentek. Elősoroljuk a legfőbbeket.

Jézus Szíve-képek

Első ezek között a Szent Szív képének nyilvános és magánjellegű tisztelete. Előadtuk, hogy a Szent mennyire buzgólkodott, hogy ily képek létesüljenek, sőt maga is közreműködött ebben és nagy vigasztalással értesült azok terjedéséről. Erre irányuló hő vágya egyébként egészen az Úr Jézus Szívéből forrásozott, aki különös áldást ígért mindazoknak, akik csak Szíve képét tisztelik. Ezeknek a Szent Szív-képeknek gondviselészerű előkészítői a szent sebek ősrégi ábrázolásai voltak, amint azt annak helyén kifejtettük.

Talán azért, — de meg amaz egyszerű okból kifolyólag — mert sokkal könnyebb a Szívet külön, mint Jézus személyével együtt ábrázolni, eleinte a Szent Szívet inkább önállóan festették, rajzolták. A Szíven a töviskorona, a kereszt, a seb is szerepel, valamint a szerelmet kifejező lángok. Sokszor ezt a szót is ráírták a szívre „caritas”, „szeretet”. De már Jézust is festik, rajzolják, amint Szívére mutat.

A felajánlás

Ezt a gyakorlatot is, amely a Szent Szív-tiszteletben egyike a leglényegesebbeknek, az Úr Jézus kívánta meg. Maga a Szent ezt többszörösen megcselekedte. Néhány ilyen kézírata napjainkig fennmaradt. Voltak esetek, mikor az Úr ezt tőle kifejezetten az elégtétel szellemében követelte és azt óhajtotta, hogy magát a bűnösökért, a zárdai közösségért vagy a megholt hívekért áldozatul ajánlja fel. Megsemmisítően kínos áldozati tény volt számára, midőn — ahogy ezt elbeszéltük — az egész zárdával közölnie kellett az Úr Jézus neheztelését s igényét a vezeklésre. Sőt Jézus kívánságára magát *végrendeletileg* is az isteni Szívnek hagyományozta, amikor az előljárót kérte fel kezesnek. Ismeretes, hogy az Úr kívánságára Szentünk példáját B. P. Colombière is követte s 1675 június 21-én tett első felajánlását többször is megújította. Ennek az eszmének hatékonyságát és termékenységet a történelem is igazolta és még lesz módunk azzal bőven foglalkozni.

Az ünnepélyes megkérlelés

Ezt az Úr főleg a behozandó ünneppel kapcsolatban kívánta, mikor is majd a híveknek áldozniok kell és őt ünnepé-

lyesen megkérlelni. Ezt a megkérlelést főképen az a sok személyes sérelem teszi annyira megokolttá, amelyet az Oltáriszentségben szenved. Innen van a Szent Szív-tiszteletnek — amelynek lényeges eleme a megkérlelés, az engesztelés — szoros kapcsolata az Oltáriszentség kultuszával.

A szentóra egyesülten a szenvedő Üdvözítővel

A Szent lelki életében a valóságnak megfelelően a szenvedésnek s az Eucharisziának titka szinte összeolvadt. Ebből született a szentóra gyakorlata, vagyis az elmélkedő virrasztás főleg az éjfél előtti órában az Oltáriszentség előtt. Erre Margit úgy vágyódott, mint az ínyenc a nyaláncs után. Midőn nagy betegségéből éppen kilábolva Greyfié főnöknőtől a virrasztásra az engedélyt nagynehezen megkapta, estétől nyolc és félórán át ott térdelt összetett kezekkel minden támasz nélkül a tabernákulum előtt mint a márványszobor és aztán rendes teendőihez tért vissza. Ilyenkor az Üdvözítővel az olajfákhegyi órákat élte át. Hangulatát jellemzik P. Croisethez 1689 szeptember 15-én írt sorai: „Pillanatig sem tudok élni szenvedés nélkül, nincs édesebb táplálékom a keresztnél. Ó mily boldogság, ha itt a földön részt tudunk venni a szentséges Szív szorongásában, keserűségében, elhagyatottságában.”

A szentóra gyakorlata ma már mindinkább terjed. Sőt P. Debrosse Róbert S. J. buzgólkodására szentóra-társulat is alakult, amelynek székhelye Parayban van. VIII. Pius teljes búcsút engedélyezett, valahányszor a tagok a szentórát tartják, amit IX. Pius az imaapostolság tagjaira is kiterjesztett, valahányszor csütörtök naplemente és péntek reggel közötti időben a szentórát elvégzik. Hogy mily kedves az Úr Jézus előtt ez a virrasztó óra, elárulják a különös kegyelmek, amelyeket ilyenkor az elmélkedő lélekkel közölni szokott. (V. ö. Beringer S. J. — Steinen S. J. Die Ablässe. II. 230.)

Az első-péntek

A hó első péntekén végzett szentáldozás az Úr Jézusnak Szent Margithoz intézett ama felhívásán alapszik: „Minden hónap első péntekén áldozzál!” Az első-pénteken végzett szentáldozás tehát — mint látszik — különösen kedves az Úr előtt.

A kilenc elsőpénteki szentáldozásra nézve pedig a Szent

a következő kijelentést kapta: „Szívemnek végtelen irgalmából megígérem neked, hogy mindenható szeretete (Szívemnek) a végső megigazulás kegyelmét megadja mindazoknak, akik *kilenc egymásután következő hónap első péntekén megáldoznak*. Nem halnak meg a halálos bűn állapotában, sem a nekik szükséges szentségek nélkül. Isteni Szívem biztos menedékük lesz haláluk óráján.”

Mi volt az Úrnak célja, hogy nagy ígéletét éppen *kilenc péntekhez* kötötte, nem feladatunk feszegetni. Az összes körülményekből azonban arra lehet következtetni, hogy az Úr nemcsak éppen az engesztelésre gondolt, hanem — főleg azokban az időkben — a gyakori szentáldozást akarta sürgetni, előmozdítani.

Az ünnep

Az ünnep behozatala úgylátszik egyik főcélja a Szent Margitnak adott kijelentéseknek. Éppen azért az Úr nagy kegyelmeket ígér mindazoknak, akik majd Őt akkor nevezetesen a szentáldozás, nyilvános megkérlelés által ünneplik s előmozdítják, hogy ezt a vigaszt, elégtételt másoktól is megkapja.

Igéreték

Általában megígérte az Úr, hogy Szíve tisztelőinek ki nyilatkoztatja Szívét és szeretetének, irgalmának, kegyelmének minden kincsét, amelyet az csak rejt, reájuk árasztja. (Vie et oeuvres II. 325.)

Különös, részletes ígéreteket is tett az Udvozító. Már említettük az ígéreteket, amelyek azokra vonatkoznak, akik Szíve képét tisztelik s a kilenc első pénteket megtartják. Vannak továbbá ígéretei:

Azoknak, akik magukat neki szentelik, felajánlják

Nekik szól: „Senki azok közül, akik magukat ezen Szent Szívnek odaadják és szentelik, nem vesz el örökre. Ez a Szent Szív biztos menedékük lesz az ellenség támadásai ellen főleg a halál óráján.” (Vie et oeuvres II. 101., 105., 244., 33., 34. levél.)

A családoknak

„Valamennyi családot megvédem és oltalmamba veszem, amely szükségeiben isteni Szívemhez bizalommal fordul, legyen bármily súlyos helyzetben. A szétbomlott családokat ezzel az eszközzel megint egyesítem.” (U. o. II. 101., 105., 33., 34. levél.)

Világiaknak

„A világiaknak megadja ez a kedves áhítat minden állapotukban a szükséges segítséget, nevezetesen békét szerez családjukban, enyhét fáradalmaikban, áldást minden vállalkozásukban és vigaszt a viszontagságok elviselésére. Így aztán ez a legszentebb Szív biztos menedékük lesz egész életük folyamán, de legkivált a halál óráján. Ó, mily édes lesz a halál azoknak, akik állandóan tisztelték egykori Bírójuk isteni Szívét! Végül nyilvánvaló, hogy mindazok, akik Jézus Krisztus iránt szent Szívének tisztelete által hálás szeretetet tanúsítanak, az égi segítségben hiányt majd nem tapasztalnak.” (U. o. II. 335., 134. levél.)

Szerzeteseknek

„A szerzetesekben ez az áhítat a lelki gyarapodást majd nagyban előmozdítja, olyannyira, hogy még a kevésbé rendezett házakban sincs egyéb eszközre szükség, hogy bennük az első buzgalom és a legnagyobb szabályhűség újra felvirágozzék. A jól rendezett házak tagjait pedig majd elvezérli a legnagyobb tökéletesség csúcspontjáig.” (335. levél.)

„Ama társulatokban, amelyek tisztelik az isteni Szívet s magukat különös oltalmába ajánlják, Krisztus szeretetének édes kenetét árasztja szét. Az igazságos isteni harag látogatását róluk elhárítja, őket kegyelmébe visszafogadja, ha azt a bűn által elvesztették. Tudtomra adta az Úr, hogy Szíve a szentek legszentebbje, a szeretet szentélye.” (Vie et oeuvres II. 102., 105., 33., 34. levél.)

Azoknak, kik a lelkek üdvén dolgoznak

„Az édes Udvözítő tudtomra adta, hogy azok, akik a lelkek üdvén dolgoznak, megkapják tőle azt az adományt, hogy

még a legkeményebb szíveket is megindítják, munkáikat majd csodálatos siker koronázza, ha ugyan lelküket a gyengéd áhítat Szíve iránt egészen áthatja." (U. o. 55., 333., 134. levél.)

Azoknak, akik ez áhitatot terjesztik

„Megígérem, hogy Szívem bőségéből isteni szeretetének kegyelmeit önti azokra, akik neki ezt a tiszteletet (a Szent Szív ünneplését) tanúsítják, vagy közreműködnek, hogy ezt az ügyet (az ünnepet) előmozdítsák." (U. o. II. 414.)

„Jézusnak imáadásraméltó Szíve legtisztább szeretetének uralmát minden szívben meg akarja alapítani, a sátán hatalmát pedig le akarja rombolni s meg akarja semmisíteni. S úgy látszik előttem, hogy ez a vágya oly heves, hogy mindenkinek nagy jutalmat ígér, aki telve jószándékkal a neki jutott világgosság és a rendelkezésére álló eszközökhöz képest minden erejét e célra felhasználja." (U. o. II. 291., 116. levél.)

JÉZUS SZÍVE TISZTELETE SZENT MARGIT HALÁLAKOR

Első segítőtársak

A fenséges kijelentések, a megbiztatás, amely a Vizitációnak s a Jézustársaságnak jutott, maga a királynak szóló üzenet Szent Margitot a legszebb reményekre jogosították, hogy Jézus Szíve tisztelete diadallal hódítja majd meg az egész világot. Legnagyobb lelkesedéssel látott hozzá, hogy a maga részéről is mindent megtegyen, ami csak tőle telik a nagy mű érdekében. Buzdít, levelez, tanácskozik, lelkesít. Legnagyobb vigaszára szolgál és élete utolsó éveit bearanyozza az eredmény, a siker, amely már itt-ott mutatkozik is. Dijonból hallja, hogy ott püspöki engedéllyel a vizitációs nővérek Jézus Szíve tiszteletére ünnepet tartanak, s 1689 február első péntekén, Szalézi Szent Ferenc ünnepének nyolcadán Joly nővér által szerkesztett zsolozsmát és miseformát ünnepélyesen éneklik. Számos jezsuita, többnyire P. Colombière atya tanítványa vagy lelki fia lelkesedve terjeszti az ájtatosságot főleg az intézetek növendékei között és a szószéken. Kapkodnak a Jézus Szíve-tiszteletet célzó könyvecskék és képek után. Joly

nővér könyvecskéje már nem tudja kielégíteni a közönség szomját. Margit buzdítására a Parayban tartózkodó P. Froment is tollat ragad a szent ügy szolgálatában.

Croiset János S. J.

De legjobban érdekli Margitot P. Croiset vállalkozása, aki — úgy látszik — Joly nővér könyvét véve alapul, azt átdolgozza, kibővíti. Margit Croiset atyában a második P. Colombiérét tiszteli. Rábízza lelke vezetését és benne látja a Gondviselés eszközét a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésében. Sokszor tárgyal a páterrel, őt a legapróbb részletekig felvilágosítja, kéziratát áttekinti — s mondhatnók — ellenőrzi, hitelesíti. Már-már elkészült a mű második kiadása is. Margit érzi, hogy csak egy hiányzik, ami a könyv sikerét biztosíthatná s ez az, hogy ő már ne legyen az élők közt. Jézus Szíve tiszteletéről írni ugyanis az ő szerepe nélkül szinte lehetetlen. Ezt meg viszont nem lehet megtenni az ő életében. Miért is nem alaptalanul emlegeti, hogy ő a nagy műben inkább csak akadály. El is távozik október 17-én az élők sorából, hogy — amint mondá — Jézus Szívében elmerüljön. Croiset atya hamarosan megírhatja könyvéhez a függeléket: „Rövid életrajza egyik vizitációs szerzetesnőnek, akit Isten a Jézus Szíve-tisztelet behozatalában felhasznált, s aki 1690 október 17-én a szentség illatával hűnyt el.” Ebben már a Vizitáció engedélyével bőséges kivonatokat közöl a levelekből, amelyeket Szent Margit hozzá intézett. A könyv 1691-ben, Lyonban jelent meg „A mi Urunk Jézus Szíve tisztelete” címmel.* Különös kenetet ad a műnek, hogy már Margitról is lehetett benne írni. Ki ne kívánt volna róla többet, részletesebbet is tudni? Hiszen a legjobb ajánlólevél és az adott kinyilatkoztatások hitelesítői az ő erényei voltak.

Ez az aranykönyvecske óriási hatást fejtett ki. Egyik kortárs, a nagytekintélyű *Languet* püspök, akinek nevével Margit életrajzában már találkoztunk, így ír róla: „Akik a Jézus Szíve iránti ájtatosság szellemét és gyakorlását elsajátítani akarják, ebben a műben gazdag anyagot lelnek nemcsak a tanulásra, hanem az épülésre is. Senki sem fejtegeti jobban,

* La Dévotion au Sacré Coeur de N. S. Jésus Christ, par un Père de la Compagnie de Jésus. Lyon. 1691.

mint a szerző, a valódi buzgalomnak és szeretetnek kötelességeit és azokat az akadályokat, amelyek azt gyengítik, szóval mindama szent ösvényeket, amelyek tökéletességre és istenszeretetre vezetnek. Lehetetlen ezt a művet olvasni a nélkül, hogy Isten szeretetére ne gyulladjunk és hogy a közöny miatt, amelyben napjainkat éljük, ne piruljunk. Ide irányul a mű, valamint az ájtatosság, amelynek titkát fellebbenti. A sok kiadás bizonyítja a mű szépségét és a haszon, a szívekben előidézett áldott eredmény jobban hirdeti annak jelességét, mint bármely dicséret, amelyet még róla elmondhatnánk."

A könyvet számos európai nyelvre lefordították. P. Pennalosa S. J. az általa eszközölt spanyol fordítás ötödik kiadásában huszonnyolc püspök nevét közli, akik 40—80 napi búcsút engedélyeznek annak, aki Croiset könyvéből egy fejezetet elolvas vagy a benne ajánlott gyakorlatokból egyet elvégez.

A könyvben a pokol és az Egyház ellenségei hatalmas fegyvert láttak. Erre vall, hogy a kitűnő mű bizonyos formahiányok s a benne előadott dolgok „újsága" miatt 1704-ben index-re került s csak 1887-ben nyerte vissza annyira megérdemelt becsületét.

Az érdemes szerző, aki — mint minden nagy ember — az Úr Jézus Szívének megaláztatásában és keserveiben részesült, Marseilleben, 1656-ban született. A Jézustársaságba huszonegy éves korában lépett. 1689-ben ismerte meg személyesen Margitot, akinek lelkiatyja és apostoltársa lett. Bár némelyek igyekeztek őt elgáncsolni s műve terjedését *részben* meg is bénították, de legalább megérhette rendtársának, Galliffet Józsefnek diadalait a Jézus Szíve-tisztelet ügyében. Avignonban halt meg 1738 január 31-én, 82 éves korában.

Galliffet József S. J.

Míg B. Colombière arra volt hivatott, hogy Margitot a legválságosabb időkben megnyugtassa és eligazítsa, Croiset pedig a Jézus Szíve-ájtatosságot mind szélesebb körben tegye közkedvelté, addig P. Galliffet-et Isten arra szánta, hogy az apológéta tudományos fegyverzetében szálljon síkra annak védelmére.

De Galliffet József 1663-ban Aix mellett nemes családból származott. Lyonban tanult és ugyanott lépett a Jézustársaságba. Így került P. Colombièrenek szellemi és lelki hatása

alá. Tőle tanulta meg Jézus Szívét ismerni, tisztelni. És nem volt méltatlan nagy mesteréhez. A teológia elvégzése után, már mint pap, súlyos betegségbe esett. Hetednapon állapota oly válságosnak látszott, hogy ellátták a nagybetegek szentségeivel. Mikor már haldoklott, egyik barátja az oltár elé borulva mintegy nevében fogadalmat tett arra, ha P. Gallifet meggyógyul, egész életét a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésére szenteli. A fogadalom és az azt kísérő könyörgés meghallgatásra talált. A páter teljesen meggyógyult. Ekkor legnagyobb örömmel tette magáévá a fogadalmat. A jóbarátban, akiről szó van, sohan P. Croisetet sejtik. P. Gallifet halála körülményeit illetőleg bővebbet nem tudunk.

Szerepe, munkája a Jézus Szíve-tisztelet további sorsával annyira összefügg, hogy azt csak ezzel kapcsolatban ismerethetjük.

(Hattler: Geschichte des Festes und Andacht Z. H. J. Wien. Pest. 1875. 106. lap.)

Belső és külső nehézségek, akadályok

Az Úr Jézus előre megmondotta, hogy világmentő nagy ajándéka, a Jézus Szíve-tisztelet sok és nagy ellentmondást vált majd ki, sok viharral küzd majd meg, míg végre diadalmaskodik. Mindez betűről-betűre meg is valósult. Mielőtt a kultusz további fejlődését, terjedését, szervezkedését vázolnók, célszerűnek látszik közbeszönnünk ama nem kis akadályok ismertetését, amelyekkel meg kellett küzdenie. Így annál szembeszökőbb és világosabb lesz, hogy „Isten ujja van itt”.

Jelentékenyek voltak a *belső* nehézségek. Minden „új dolog”, minden mozgalom kritikát és ellenmozgalmat vált ki. Így történt ez Jézus Szíve tiszteletének megindulásakor is, ahogy ezt már Szent Margit életében tapasztaltuk. Az ellentétek viszályokra adnak okot, amelyek a tekintély beavatkozását hívják ki. A tekintély aztán csendet parancsol. A jó szelleműek ilyenkor bízva a jó ügy sikerében, hallgatnak, tovább imádkoznak, megmaradnak az engedélyezett keretek közt és várnak. A rossz szelleműek tovább nyugtalankodnak, ellenkeznek s forradalmi hangulatot szítanak. Elárulják, hogy nem az Isten szelleme fűti őket.

Az új ájtatosság elfogadása még azokban a rendekben sem ment simán és egyszerűen, amelyekre Urunk különösen számitott, épített. Értjük a Vizitációt és a Jézustársaságot.

Annecyből, a Vizitáció „szent forrásából” 1693 november 14-én körirat indul ki, amely kifejti, hogy „miért utasítják vissza azokat a különös gyakorlatokat, amelyeket Jézus Szíve tiszteletére be akarnak hozni.”

Még sokkal több és nagyobb nehézséggel találkozott eleinte a Jézus Szíve-tisztelet elfogadása a Jézustársaságban, amelynek alapítója, Szent Ignác, fiait annyira óvta minden rendkívülitől. Hiszen — szerinte — száz közül kilencvenkilenc esetben tévedésnek esünk áldozatul, ha a misztikus dolgoknak könnyen hitelt adunk. Mily ellenszenvet válthatott tehát ki, mikor egyik-másik naív páter felül valami „idegbajos apácának” és állítólagos látomásainak propagandát akar csinálni. Hiszen nem magával a Jézus Szíve-tisztelettel volt a nehézség, hanem a tisztelet új, eddig szokatlan módjaival, megnyilvánulásaival, amelyek állítólagos látomásokra támaszkodnak.

P. Croisetben is rendtársai hiszékeny túlzót látnak. Egyik közülük fel is jelenti őt P. Gonzalesnek, a rend generálisának. Ez gyanúját fejezi ki, hogy a páter talán különcsége hajlamos. Mikor pedig ezt cáfolják, ám a nélkül, hogy az ájtatosságot ócsárolná vagy ajánlaná, a megszokott gyakorlatoktól való eltérést megtiltja. Ez 1695-ben történt. És a Jézustársaság, bár fiai első zászlóvivői voltak ennek az áhítatnak, de *mint ilyen* nem hódolt meg Jézus Szíve előtt, csupán csak akkor, midőn — a régi társaság utolsó generálisa, Ricci Lőrinc idejében — a végveszély kényszerítette, hogy összes reményét Jézus Szívébe helyezze.

Még sokkal jelentékenyebb nehézséget támasztott a Jézus Szíve-tisztelet ellen a külső ellenség: a janzenizmus és később a jozefinizmus.

A *janzenizmus* Jansen Kornél (1585—1638) löweni tanártól, később yperni püspöktől vette eredetét. Ő maga még mint Egyházának hű fia élt és halt meg, de „Augustinus” című könyve, amelyen húsz éven át dolgozott, rendkívül súlyos és veszélyes tévtanokat tartalmaz. Szerinte bukott emberi természetünk képtelen a jóra s nem tud sem a kegyelemnek, sem az érzékiségnek ellenállni. Krisztus csak a kiválasztottakért

halt meg a kereszten. — Könyvét halála után du Vergier de Hauranne st. cyrani apát adta ki. VIII. Orbán pápa már 1642-ben elítélte. A janzenisták kibúvókat kerestek s óriási zavarokat idéztek elő, főleg a francia egyházban. Ezzel a Szent-széket a legszigorúbb fellépésre kényszerítették.

Az általuk hirdetett erkölcsstan is túl szigorú követeléseket támasztott. Ennek eredményeként a hívek millióit idegenítették el a szentségektől, nevezetesen a szentáldozástól. Ezt a hullámverést az egész Egyház — hazánk is — megsínylette. Főoszlopai voltak ennek az eretnekségnek — amely voltaképen tiszta kálvinizmus karingben és stólában — Arnaud Antal, aki a tévtanokkal nővérét, Angelikát, a portroyali cisztercita zárda főnöknőjét és nővértársait is megmetyelyezte. Tiszták voltak ezek az apácák, mint az angyalok, de kevélyek, mint az ördögök. A Szentszék intézkedéseit megvetették s bár az Oltáriszentséget napestig imádták, de áldozni nem akartak. Egyikük még haldokolva sem akarta az Oltáriszentséget fogadni, éspedig *csupa tiszteletből*. Újabb lendületet vett az eretnekség Quesnel Pascházius tudós oratoriánus által, akinek „Erkölcsei reflexiók” című könyvét XI. Kelemen 1713-ban ünnepélyesen kárhoztatta. Mikor e miatt a janzenista érzelmű francia püspökök — köztük Noailles párizsi bíborosérsek — a pápától az általános zsinathoz fellebbeztek, XI. Kelemen valamennyiüket kiközösítette. A királyi udvar is ellenük fordult. Az agg Tournely a párizsi egyetem janzenista tanárait a helyes útra térítette. Erre az eretnekség a teljes hitközöny posványába fulladt. A makacsabbak Hollandiába menekültek, ahol ma is mintegy 10,000 hívővel s három püspökkel tengődnek, akik megválasztásukkor Rómától megerősítést kérnek, hogy katolikus színezetüket megőrizték. A Szentszék azonban nem vesz róluk tudomást.

A janzenista eretnekség legnagyobb ellenfelét a jezsuitákban látta. Az okot könnyű belátni. Az ő komor predestinációs lelkiületük ugyanis, amely Isten szeretetének végtelenségén megbotránkozik, igyekszik az üdvösség ösvényét minél kevesebbek számára fenntartani. Míg ellenben a jezsuiták szelleme éppen az, hogy a mennyország kapuját minél tágabbá s útját minél könnyebbé, hozzáférhetőbbé tegyék, állandóan hangoztatva, hirdetve Isten irgalmának és kegyelmének korlátlan kiadását. Az összeütközés tehát a két szellem közt

elkerülhetetlen volt, amely — sajnos — a Jézustársaság bukásával, eltöröltetésével végződött.

A Jézustársaságról a gyűlölet átszármazott annak egyik legerősebb fegyverére, a szívek meghódításának leghathatósabb eszközére, a Jézus Szíve-tiszteletre is.

Amint az újabb kutatások igazolják,* a janzenisták a Jézus Szíve-tiszteletet is csak azért támadták s ostromolták *akkora* dühösséggel és olyan elkeseredetten, mert azon keresztül a jezsuitákat akarták kompromittálni, rossz hírbe hozni. Hiszen Jézus Szíve az ő híveik közt sem volt ismeretlen és a százados hagyományoktól ezek sem tudták magukat függetleníteni. Így Gazier minden kétséget kizárólag Arnaud Angelika anyának tulajdonítja azt a könyvet, amelynek címe: „A szív felemelése és imák a mi Urunk Jézus Krisztushoz az ő szenvedésével kapcsolatban.” És íme, ebben a pénteki napra szóló elmélkedésben többek közt ezt olvassuk: „Ó Jézus szentséges Szíve! Kegyelem forrása, szeretet tűzhelye! Törd el, hogy belépjek ebbe az izzó tűzkohóba s ott a szeretet tűzében felemésztődjem. Igen, ide, eme sziklahasadékba rejtem el magamat mint jegyes, és megpihenek Szíveden. Itt rendezem be tartózkodási helyemet és nem félek, ha majd a világ s a pokol ellenem támad.” Hasonló kifejezéseket találunk Quesnelnél s másoknál is. (V. ö. Bainvel 336—341.)

Miért is lélektanilag lehetetlen tisztán csak téves meggyőződésből magyarázni azt a fegyverekben éppen nem valógató gyűlöletet, amellyel a janzenisták egyszerre a Szent Szív-kultusz ellen fordultak.

Már Margit életében elkezdték áskálódásukat. A cou-tance-i püspök — félve a lármától, amelyet a janzenisták csaptak — nem merte az 1674-ben kelt brevét kihirdetni, amelyben X. Kelemen a Jézus Szíve Társulat szervezését megengedte. S amikor a brevét mégis csak kihirdették, kitört a vihar. Királyi tilalmat eszközöltek ki, hogy a plébánosok új ájtatosságot be ne hozzanak s a nyomdák effajta könyveket ki ne nyomtassanak. De a janzenisták nemcsak az áltudomány fegyvereivel szálltak síkra a Jézus Szíve-tisztelet ellen, hanem még sokkal inkább a gúny, a rágalom nyilaival, jól tudva, hogy amit az ember egyszer nevetségessé tett, azt megölte. Egész irodalmat termeltek ki ellene, amely telve van

* V. ö. M. Gazier: *Revue bleue*. 1908. X. 199—202.

ferdítéssel, gyalázkodással. Ráfogták, hogy a Jézus Szíve-tisztelet nesztorián eretnekség, mert szétválasztja Krisztust; a Jézus Szíve-tisztelők húsimádók, kafarnaiták, anyagelvűek, alacoquisták. Főkép a Jézus Szíve-képek izgatták őket. „A belek jámborságának”, a „felakasztott Júdás képének”, „izlés-telen jámborságnak”, „buta felfogásnak” csúfolták.

Főleg miután 1773-ban XIV. Kelemen a Jézustársaságot eltörölte s így a leghatalmasabb ellenfél el volt némitva, léptek fel a legarcátlanabb nyíltsággal.

Olaszországban Ricci Scipio (1741—1810), pistojai püspök 1781 június 3-án keltezett pásztorlevelével indította meg a nyílt harcot. Ebben és egyéb irataiban szinte dühöng a Jézus Szíve-tisztelet ellen. VI. Pius 1781 június 29-én kelt iratában a magáról megfélemedkezett főpapot komoly szavakkal utasítja rendre: „Csodáljuk, — írja neki — hogy te, aki tanító vagy az Egyházban, a Szentszék gondviselése által elfojtott vagy elévült kifogásokat felújítottad. A Szentszék a vitának és kérdésnek véget vetett már és eléggé kijelentette, hogy a Jézus Szíve-ájtatosság lényege ment minden babonától s anyagiasságtól.” Ricci követőkre akadt Scarelli Miklós és Pannilini József püspökökben. Még a világi karhatalmat is felhívták ellene.

Egy Firenzében megjelenő folyóirat (*Annali ecclesiastici*) tizenhárom éven át kimerítette a gyalázkodásnak szótárát, a Jézus Szíve-tiszteletet többek közt „aljas, piszkos, farizeus, nesztoriánus, eretnek, szentségtörő, a Szentszék által kárhoz-tatott s bolond kultusz”-nak nevezve.

Nápolyban 1785 október 29-én minden emez áhítatra vonatkozó munkát betiltottak. Genuában hasonlóképen járt el a városi hatóság. Veronában maga a püspök, Morosini János szüntette be a Jézus Szíve-társulatokat. Körlevele annyira megtetszett II. Józsefnek, hogy azt minden osztrák püspöknek megküldötte.

A pokoli munkát katolikus részről sem nézték tétlenül. A kultusz védelmében főleg az eltörölt Jézustársaság egykori tagjai álltak sorompóba. Ezek közt kitűntek: Tetamus (megh. 1803), Marques (megh. 1781), Faure (megh. 1779), Mozzi (megh. 1813); továbbá Boschi (megh. 1788), Gerdil Paulinus (1802), Vanucci püspök (megh. 1793) és mások.

Az osztrák birodalomban főleg Wittola Márk Antal pré-

post, probstdorfi plébános volt az előcsahos, aki a Bécsi Egyházi Lapban öt éven át intézte kirohanásait a Jézus Szíve-tisztelet ellen. Ezekben és egy történeti műben a legnagyobb megvetéssel szól Jézus Szívéről. Minden rágalmazó röpiratot elolvasott s az azokból magába szívott méreggel mételyezte az egyházi irodalmat. Feljelentgette azokat, akik a Jézus Szíve-kultusznak hívei. De kedves embere is volt II. Józsefnek, aki ezt az ájtatosságot „képtelennek” és „fantasztikusnak” bélyegezte. Sajnos, ebben vele az akkori bécsi egyetemi teológiai kar is egyetértett. II. József ugyan elvileg elismerte, hogy a pápa a hitágazatokban tévmentes, de a gyakorlatban az egész egyházi életet az állam hatalmi körébe utalta és még abba is beleszólt, hogy a szentmise alatt hány gyertya égjen. Méltán nevezték ezért „sekrestyés császárnak”. A jámbor egyházi társulatokat is eltörölte. Az eredmény fagyos hit-közhöz lett, amelynek dermesztő szelét száz éven át a magyar társadalom is érezte.

Mindebben nem kis szomorú érdeme van a fentemlített Wittola prépostnak, aki főleg az eltörölt Jézustársaság volt tagjai ellen dühöngött. Nevezetesen Goldhagen, Schauenburg és Hell Miksa hívták ki maguk ellen elkeseredett gyűlöletét, akiről jól tudta, hogy a Jézus Szíve-tiszteletnek terjesztői. Különösen érdekes Hell Miksa esete, aki mint hazánkfia nemzetünknek jó híret külföldön is növelte. Selmezbányán, 1720 május 15-én született. A bécsi csillagvizsgáló igazgatójának nevezték ki és mint ilyent megbízták, hogy Norvégiában, Vardö szigetén Vénusznak a Nap korongja előtti átvonulását tudományosan megfigyelje. 1768-ban az ugyancsak jezsuita Sajnovics János társaságában végzett észlelések eredményéről a kopenhágai Akadémia előtt beszámolt. A magyar- finn rokonság felfedezése is főleg az ő érdeme. Ő állította fel az egri, nagyszombati, budai és kolozsvári csillagvizsgáló állomásokat. Tudós társaságok siettek őt egész Európában tiszteleti tagjaik közé iktatni, sőt Bécsben a Tudományos Akadémia megszervezésével is megbízták. 1792 április 14-én halt meg Bécsben.*

Hell Miksa a Jézustársaság feloszlatása után sem szűnt meg szentéletű pap lenni. A Jézus Szíve-tiszteletet nemcsak

* Pinzger Ferenc: Hell Miksa emlékezete. I—II. Budapest. 1926—27.

maga gyakorolta, hanem erejéhez képest terjesztette is. Maga ugyan nem írt erről, de ilyen könyveket bőkezűen osztogatott. E miatt Wittola prépost feljelentésére a világi hatóság 500 forintnyi pénzbírságra ítélte, ami akkorában jelentős összeg volt. A janzenistáknak volt gondjuk, hogy ennek a megbírságolásnak híre mindenütt elterjedjen s így a gyávábbakat — főleg a papság körében — megfélemlítsék. Azonban akkor már az áhitat Jézus Szíve iránt oly mély gyökeret vert, hogy azt a lelkekből kiirtani nem lehetett.

Az ugyancsak jozefinista Colloredo Antal Tódor olmützi püspök 1783-ban azon a címen, hogy „a tiszta hitet visszaállítsa és a hamis vélemények árnyát elűzze”, elrendeli, hogy mindama búcsüengedélyek, amelyekről azt állítják, hogy hajdan a Jézus Szíve-társulatoknak adományoztattak, ezentúl érvényüket veszítik és azokat a népnek hirdetni nem szabad. Ezt a janzenisták mint nagyjelentőségű eseményt világgá kürtölték.

A janzenizmus azonban legalaposabb rombolását szülőhazájában, Franciaországban végezte. Aknamunkája nagyban hozzájárult, hogy a lelkeket a francia forradalomra előkészítse.

A hangulat a Jézus Szíve-tisztelet ellen már a 18. század elején annyira izgatott volt, hogy mikor Languet püspök 1729-ben Szent Margit életrajzát kiadta, ehhez a Szentnek P. Rollin parancsára készített önéletírását csatolni nem merte. Halála után, minthogy Languet az Akadémia tagja volt, D'Alambert tartotta felette az emlékbeszédet. Ebben gonosz élel említi a Margit-féle életrajzot is, megjegyezve, hogy ez a felvilágosodott püspök tollából nem származhatott. Ez valószínűleg egy szellemileg elmaradott szerzetesnek műve s a jóságos püspök eltúrte, hogy az ő neve alatt jelenjék meg. Ki is hihetné, hogy a 18. század delén Isten annyira leereszkedik, hogy egy leányhoz verseket intéz. Célzás ez arra, hogy Margit az Úr egyes kijelentéseit csakugyan versbe foglalta, hogy azokat könnyebben megjegyezhesse. Így például ezt a gondolatot is: „Hiába eped szíved, hogy úgy jöjj hozzám, mint véled. — Más út oda juthatni nincs, hanem csak a kereszt.” (V. ö. Stimmen aus Maria-Laach. 1877. I. 15. (Zádori 307.)

Voltak püspökök is, mint Caylus, auxerresi püspök, akik Languet könyvének kiadását ügyetlenségnek minősítették.

A vallás iránt közömbössé tett, kihűtött lelkület végre megérett a forradalomra. Érdekes megfigyelni, hogy ennek előkészítői, a janzenisták dédelgetett kegyeltjei voltak. Negyvenen ültek az országgyűlésen és belőlük került ki az ú.n. „alkotmányos egyház”. Ha hithű papot elűztek, helyét biztosan janzenista pap foglalta el. A rémület eme napjaiban a megmaradt hívek Jézus Szívébe vetették összes reménységüket.

De la Billière urat Nantesben azért ítélték halálra, mert menekülő papokat befogadott. Felesége és leányai ellen azonban nem tudtak semmi elfogadható vádat felhozni. Végre mégis találtak ilyet és ez az volt, hogy várkapolnájukban a nép közt Jézus Szíve-képeket osztogattak. Ez éppen elég volt, hogy nyaktiló alá kerüljenek.

De míg a forradalom Jézus Szívét üldözte, addig egy másik szívet, *Marat szívét*, amelyben a forradalom eszméjét megtestesülve látta, bálványozta. Miután őt is megölték, szívét a forradalmi klub elnöke elkérte, kehelybe zárta s a gyűlésterem boltozatára akasztotta. Még oltárt is megszavaztak számára. Az elbolondított nép búcsút járt sírjához, utcákat, tereket neveztek el róla, sőt obeliszkeket állítottak tiszteletére. Hírlapírók lapjaikat „Marat árnyának” nevezték el. A nimesi polgármester „Dél Maratjának” hívatta magát. Községek halotti ünnepeket rendeztek tiszteletére. Fehérbe öltözött leánykák, kezükben ciprus- és cserkoszorúkkal körülállták jelképes ravatalát és dicsőítő énekeket zengedeztek hozzá. A végsorok mindig véréngző jellegűek voltak. Corday Saroltának, Marat gyilkosának töre a helyett, hogy megállította volna a vért, úgylátszik, eret metszett Franciaországon. (Lamartine: Girondisták. VIII. 4.)

Jellemző, hogy Lecointe-Puivareau nemsokára határozati javaslatot terjesztett be, hogy ugyanezt a Maratot hivatalosan *örültnek nyilvánítsák*. Tehát a forradalom Jézus Szíve helyett ily szívet imádatott.

Auctorem fidei

A janzenisták és jozefinisták által támasztott zűrzavarból, amely akárhány egyébként katolikus érzelmű író és tudóst is megtévesztett, mint világítótorony emelkedik ki VI. Piusnak „Auctorem fidei” kezdetű bullája, amelyet 1794 augusztus

28-án hozott nyilvánosságra. Ebben többek közt a szív kultuszról így szól: „Az a tan, amely a Jézus Szíve-ájtatosságot elveti s azt újdonszerűnek, hibásnak vagy legalábbis ártalmasnak mondja, — úgy értve az ájtatosságot, ahogy azt az apostoli Szentszék javallta — hamis, vakmerő, veszélyes, a jámbor füleket sértő s az apostoli Szék iránt igazságtalan.” Továbbá igazságtalannak nevezi Jézus Szíve tisztelőivel szemben azt a ráfogást, mintha ők a Szívet az isteni Személytől elválasztva imádnák. (LXIII. kárhoztatott tétel.)

SZERZETESCSALÁDOK

A Jézus Szíve-tisztelet történetének harmadik korszakában — amelyet Zádori nyomán Alacoque Szent Margit küldetésétől számítunk — ugyancsak a szerzetescsaládok voltak, amelyek részben a paray-i kinyilatkoztatásoktól függetlenül, de aztán utóbb több-kevesebb hatása alatt az áhítatnak tűzhelyét alkották. Kis áttekintést adunk róluk, és pedig a 17. századtól kezdve.

Domonkosok

A *Domonkosoknál* Margittal körülbelül egykorú olasz Nente Ignácot említjük, aki „A mi Urunk Jézus Krisztus és Szűz Mária iránti szent és jámbor érzelmek magányai” című, 1642-ben Firenzében megjelent könyvében az utolsó elmélkedést egyenesen Jézus Szívének szenteli.

A flamand Barbieux Antal 1661-ben Lille-ben megjelent könyvének „Az Istenfia és a Szent Szűz legszentebb szívéhez való áhítat” címet adja.

Karthauziak

A *domonkosoknál* Margittal körülbelül egykorú olasz gyományaikhoz. Irnak, beszélnek a szentséges Szívról s misztikusaik különös kegyelmeket kapnak tőle.

Csak megemlítjük közülük de Molina Antalt, Hensaeus Renét, Rivière Polikárpot (megh. 1682); továbbá Griffon Anna nővért, abbevillei karthauzit, aki azt vallja magáról, hogy egyik nap nagy édességet és mennyei élvezet bőségét tapasztal.

talta, amelyet Jézus Szívéből látott áradni. Tiszta fényözön volt az, amely Jézushoz vonzotta, hogy beléje olvadjon és ott átalakuljon. Láttuk, hogy midőn a karthauzi apácák 1644-ben Masson Ince generálisuktól a Margit-féle tiszteletmódok meghonosítását kérték, azt mint a rendi hagyományokkal teljesen összhangzót könnyen meg is kapták.

Ferencesek

A *ferences-család* különböző ágaiban a Jézus Szíve-tisztelet szempontjából mondhatnók egységes maradt. Tekintélyes hányaduknál gyakorlatban voltak „Szent Ferenc, szeráfi atyának penitenciás regulái”, amelyek függelékül bizonyos lelki *napirendet* közöltek a harmadrend tagjai számára. Ezt az 1625-i rendi káptalan rendeletére állították össze s a következő káptalanban hagyták jóvá. Ebben lépten-nyomon találkoztunk Jézus Szívével. Nagy épületességük miatt közlünk egyet-mást belőlük. „A lelkiismeretvizsgálás után fel kell ajánlanunk az örök Atyának Fia Szívének szenvedéseit és keserveit, hogy azok a mi bánatunk hiányait pótolják. A bánkódásunkat pedig (hibáink felett) a keresztnak ebből a forrásából merítsük, megfontolva, hogy a mi Urunk minden tettének, szenvedésének az ő isteni, üdvünket végtelenül szomjazó Szíve a forrása.” Itt az Úr Jézus Szívéhez való járulás kegyelméért fohászok következnek. „Ha kilépünk a zárdából, Jézus Szívének kell magunkat ajánlanunk, mondván: Ó szeretetre legméltóbb Jézus, neked ajánlom testemet, lelkemet minden érzékemmel, képességemmel együtt, bezárva azokat hűséges Szívedbe, hogy megőrizzed azokat minden bűntől és rendetlen indulattól. Kegyeskedjél szívemet a tiedbe elrejteni; hasonlóképpen minden akarásomat és nem akarásomat; tevékenységemet és nyugalمامat, hogy így te légy kezdete és vége minden cselekedetemnek és szavamnak.”

„Visszatérőben a zárdához közeledve igyekeznünk kell képzeletünket elfordítani azoktól a benyomásoktól, amelyeket látásunk, hallásunk révén merítettünk. Mikor pedig hazaérkeztünk, szálljunk vissza Jézus Szívéhez, hogy munkánkat folytassuk.”

Azokban a „lelki gyakorlatokban”, amelyeket Marin-guez Hadrian atya a tökéletességre törekvő szerzetes és világi lelkek számára az egész esztendőre s annak mindenegy-

hónapjára, hetére, napjára összeállított (Lyon, 1659), elárulja, hogy az áhítatnak oly megnyilvánulásairól beszél, amelyeknek gyökerei mélyen belenyúlnek a hívek lelki életébe.

A hírneves József atya (1577—1638), Richelieunek jobbkeze, „a szürke eminenciás”, ahogy nevezni szokás, oly sokat emlegeti már Jézus Szívét, mint kevesen kívüle Szent Margit előtt. Azok a tanítások, amelyeket az általa 1614-ben alapított, Kálváriáról nevezett bencés kongregációnak adott, szinte telve vannak Jézus Szívének emlegetésével. S ha némelyek szerint ez nála csak szimbolikus értelemben veendő, a felelet erre igen egyszerű. Ő is csak úgy érti a „szívet”, mint csaknem minden kortársa s elődje. S hogy nála sem csupán jelkép a szív, mutatja az oldal- és szívsebre való gyakori célzás, emlékeztetés.

A ferencesek közül, akik Jézus Szívéről írtak, megemlítjük még Angoumois Fülöp (megh. 1631), Lagny-i Pál (megh. 1663), Dijoni Leándor (megh. 1661), Párizsi Bernardin (megh. 1662), Argentani Lajos Ferenc (megh. 1668) s Troyesi Vilmos (megh. 1670) atyákat.

Nem hallgathatjuk el Szent Keresztről nevezett Johanna Máriát (1603—1673) sem, aki szentéletű barátnéjával, Londron Szibillával Roverendóban klarissza kolostort alapított. Ennek élete szinte Jézus Szívébe van elmerülve s folyton róla beszél, mint aki annak szerelmétől megittasodott.

Bencések

A *bencés családban* a 17. századtól különös említést érdemel de Nerestang Franciska, Benissonndieu apátnője, unokanővére annak a másik hasonló nevűnek, akivel később P. Colombiérének lelki kapcsolata lesz, és aki felett a halotti beszédet tartotta.

Ennek P. Cherubin de Marcigny által összegyűjtött és 1653-ban Lyonban kiadott irodalmi hagyatékában pompás dolgokat találunk Jézus Szívéről, amiből a modern imakönyvírók ugyancsak tanulhatnak. Közöljük gyönyörű imáját Jézus Szívéhez. „Mínt hogy teljesen biztosítva vagyok, hogy szentséges Szívedben helyet találok, hiszen szereteted nekem ott lakást készített, azért engedd meg, hogy oda vonuljak vissza és ott tartózkodjam. Engedj belépnem ebbe az oly nagylelkű és könyörületes Szívbe, ahová mint menedékhelyre

ellenségem elől futhatok és épen maradhatok. Édes Udvöztöm! Te azt akartad, hogy oldaladat megnyissák, hogy így minden menekülő oda szabad utat találhasson. Azt akartad, hogy inkább a szeretet, mint a lándzsa szegezzen át, hogy ott biztos lakást lelhessünk, amely minden veszélytől, a világ és az ördög támasztotta minden üldöztetéstől védve van. Miért is bizalommal és tisztelettel eltelvén, ebbe a kegyes Szívbe akarok betérni és abból soha többé el nem távozni. Itt akarom fontolóra venni, megvizsgálni és megsíratni vétkeimet; ebben a szerelmes Szívben akarok isteni Felségedtől bocsánatot kérni, amely egykor vétkeim felett oly kimondhatatlanul sajnálkozott és végső szenvedésben vívódott. Ebben a szentséges Szívben, amely végtelenül szent és csodálatosan tiszta és éppen ezért minden, még a legkisebb tökéletlenségtől is irtózik, akarom saját gyarlóságaimat egészen a legkisebbig megújítni, minden rendetlen szenvedélyemet megostromolni, minden ellenségemnek bátran ellenállni és eme megvívhatatlan erősség védelme alatt a dicsőséges győzelmet remélni. Ebben az isteni Szívben, amely értem szomorkodott, megadással viselem minden önmegtagadásomat és vezeklésemet, minden kedvetlenséget, bánatot, szárazságot, unalmat és ellentmondást. Ebben a Szívben szenvedem majd el panasz nélkül a halál fájdalmait, megemlékezve arról, hogy ez a Szív irántam való szeretetből mily nagylelkűen és zúgolódás nélkül tűrte, amikor szenvedése idején unalomba és bánatba merült. Ebben a szentséges Szívben újítom meg feltétlen odaadásomat, melylyel magamat, lelkemet, testemet, minden képességemet, működésemet neked, kedves Mesterem, áldozom. Reád hagyatkozom, imádandó Megváltóm, úgy, hogy feltétlenül tőled függjön minden, ami csak vagyok, amit csak tehetek. Végérvényesen kijelentem, hogy teljesen a te Szíved hajlamai szerint akarok cselekedni, ennek tanácsait követni, kívánságai szerint igazodni, érdekeinek élni, érzülete szerint alakulni.” (Bainvel, 355.) Egy ilyen szellemű apátnő kolostorában nem csoda, ha néhány évtized múlva P. Colombière munkája oly kedvező talajra talált.

Kegyesrendiek

Pirrotti Szent Pompilius Mária (1710—1766) kegyesrendi áldozópap is igen sokat tett a Jézus Szíve-kultusz elterjesz-

tése érdekében, éspedig oly buzgalommal, hogy egyik kortársa nem habozik őt Jézus Szíve apostolának és csodatevő heroldjának nevezni. (Clemente A. Vida di S. Pompilio Pirrotti da S. Nicolas. Barcelona. 1913.)

„Mondhatatlan áhítattal volt eltelve az Oltáriszentség és Jézus Szíve iránt” — vallották róla szenttéavatási perében. A Jézus Szíve-kilencedeket hosszú időn át rendszeresen végezte. Nápolyi tartózkodása idején még inkább elmerült ebben az áhítatban. Prédikációiban és elmélkedéseiben mind többször rátért a Szent Szívből kiáradó kegyelmek részletezésére s e közben olyan hangokat ütött meg, amelyek bennünket Eudes, Colombière, Croiset és Galliffet írásaira emlékeztetnek. Az öreg Bozzuti Alipius állítása szerint valahányszor a Szent Szív tiszteletéről szólt, mindannyiszor szeráfhoz volt hasonló.

A kultusz érdekében vezérkönyvet is írt „Kilencnap ijtatosság Jézus Szíve tiszteletére” címmel. Sőt a Jézus Szíve-tisztelet ápolására jámbor társulatot is alapított: „Congregazione de sorelle del Cuore de Gesu” néven. (Balanyi György: Pirrotti Szent Pompilius Mária élete. Szent István-Társulat kiadása. 1938.)

Orsolyiták

Azokban a női szerzetescsaládokban, amelyeket *orsolyiták* közös elnevezése alá szoktak foglalni, a Jézus Szíve-tiszteletnek ugyancsak érdekes emlékeire találunk.

Tiszteletreméltó *Xainctonge Mária Anna* anyja (1567—1621), aki a Boldogságos Szűzről nevezett Szent Orsolyarendieket alapította, valahányszor szentmisén volt, — ahogy egyik életrajzírója, P. Binet elmondja — szent családias érzéssel közelítette meg lelkében az oltárt s csókolta meg a szent oldalsebet és — hogy saját szavait használjuk — berepült a Szívbe, hogy azzal legbensőbben egyesüljön. Kijelentette, hogy abból távozni nem akar, míg csak az Úr ki nem jelenti, hogy őt szereti és megáldja.

Merici Szent Angéla (1474—1540) által alapított Szent Orsolya-rend évkönyveiben ugyancsak sok és szép emlékre akadunk a Jézus Szíve-tisztelet szempontjából. Felsorolunk néhány adatot P. de Franciosi gyűjteményéből.

A bordeauxi de Beauvais Anna anyja (1587—1620) el-

mondja lelkivezetőjének, P. Loyret jezsuitának, hogy az Úr Jézus az ő szívét elragadta tőle s cserében a sajátját adta neki.

D' Abbeville-i *Rouault Sarolta* nővérnek (1618—1644) nem volt egyéb kérése, vágya, mint hogy az Úr Jézus szent Szívében találjon maradandó lakást. Az erőt roppant megpróbáltatásai közt itt találta. Néhány napra halála után egyik nővértársa őt Jézus Szívével szorosan összeforrvá látja.

Pontoise-i *Tiercelin Mária Germana* anyja (megh. 1649) látomásban szemléli Urunk megnyílt oldalát s abban az iránta való szeretettől lángoló Szívet. Egyben kijelentést kap, hogy az ő szíve az Úr Jézuséval annyira összeforrott, hogy már csak egyetlen szívet alkot.

Beaune-i *Guyot Istvánka* nővér (1626—1642) egy alkalommal — amint elbeszéli — Urunktól emez igéket hallja: „Szeress engem, kövess engem, közelíts ajkaddal, szeretett leányom, s tedd azt szívsebemre. Igyad, szívjad magadba ezt az isteni nedűt, ameddig én azt neked megengedem.”

Az ussell-i *de Jasse* anyja (1614—1650) ugyancsak a szívcsere ajándékában részesül. „Tetszésemre szolgál, — mondja neki Urunk — hogy szívedet, amely az én kincsem, magamhoz ragadjam.” Erre átadja Jézus a saját Szívét, parancsolva, hogy azt gondosan megőrizze.

Hasonló kegyelemben részesült a roannei *Miette Antalka* nővér (1592—1657), akit P. Coton annyira tisztelt. Ő is ihatott Jézus Szívéből kimondhatatlan élvezettel.

Saint Jean d'Angély-i *Prévostière Mária* nővér (1623—1662) mikor már haldoklott s a szent útravalót megkapta, gyógyó fényességet látott ágya mellett, amely a Szent Szívből áradt. Erre szíve hevesen dobogni kezd s vágyva-vágyik ezzel a szépséges Szívvel egyesülni. És csakugyan úgy látja, érzi, hogy e két szív egészen összeolvad s már csak egyet alkot.

Mikor azonban a Jézus Szíve-tiszteletéről van szó, ki kell emelnünk Tiszteletreméltó Megtestesülésről nevezett *Mária* anyát, aki 1599 október 28-án Tours-ban született, s akit a nagy Bossuet püspök az újvilág Szent Terézének nevezett.*

A fiatal Guyard *Mária* már zsenge korától fogva hivatást érez, hogy mint apáca Istennek szentelje életét. Egyik női

* V. ö. P. F. Richaudeau: Vie de la Révérende Mère Marie d'Incarnation Ursuline (née Marie Guyard) première supérieure du Monastère des Ursulines de Quebec. Paris. Casterman. 1873.

bencés kolostorban kér felvételt. Istennek azonban más tervei vannak vele. Szülei unszolására tizenhét éves korában (1617) Martin Kolos József selyemgyárhoz megy férjhez. Két év múlva már özvegy. Mint ilyen tizenkét évet tölt a világban, hogy fiáról gondoskodjék. Ekkor kér és nyer felvételt a Szent Orsolya-rendbe. Negyven éves, amikor elhagyja hazáját, hogy Quebec-ben rendjének kolostort alapítson. Itt is halt meg 1672-ben április 30-án.

Életírója azt állítja róla, hogy élete utolsó 40 évében naponként végzett áhitatgyakorlatokat Jézus Szívéhez s általában ez volt lelkiségének jellemző vonása. Rendkívül érdekes és épületes életéből minket főleg ez utóbbi érdekel.

Ez a misztikus kegyelmekkel bőven megáldott lélek rengeteg szenvedése közepette az Úr Jézus Szívéből meríti erejét és vigaszát. Még Kanadába való utazása előtt — ahová ugyancsak isteni kinyilatkoztatás által kapott meghívást — Isten kijelenti neki, hogy nagy, fontos, aggasztó ügyeiben az isteni segílyt csakis Jézus Szíve által remélheti. 1635-ben egyik éjtszaka imádsága közben magát szinte a megsemmisülésig megalázva érzi. Mire a magasból lövelt sugár járja át lelkét s e szavakat hallja: „Az én nagyon szeretett Fiam Szíve által kérj s akkor meghallgatom könyörgésedet.” „Ettől a pillanattól kezdve — amint fiához írt levelében elmondja — az a szellem, amely engem vezérel, teljesen egyesített Jézusnak isteni, minden imádásra méltó Szívével olyannyira, hogy ettől fogva nem beszéltem, de még nem is lélekzettem, hanem csupán Ő általa. Állandóan újabb és újabb kegyelmek áradtak belém ebből a Szívből s ezekkel Krisztus országáért oly csodálatos műveket vihettem véghez, amelyeket sem leírni, sem szóval kifejezni nem tudok. Ez körülbelül 1635-ben történt.”

Később Kanadában óriási szenvedései és megpróbáltatásai közben az imént említett kinyilatkoztatás bátorítja és erősíti. Mintegy harminc évvel később így ír fiához: „Azt kéred tőlem, hogy közöljem veled egyik-másik áhitatgyakorlatomat. Ime elmondok neked egyet egész egyszerűen, amelyet Isten sugallt nekem és amelyről — ha nem csalódom — már egyszer írtam is neked. Ez Jézusnak minden imádásra méltó Szívéhez való viszonyom. Már több mint 30 éve gyakorlom ezt az áhitatot. Ezzel végzem mindennapi lelki dolgomat és nem emlékszem, hogy ezt valaha is elmulasztottam volna, hacsak abban

a betegség vagy belső tevékenységem kötöttsége nem akadályozott. Körülbelül így fordulok az örök Atyához:

„Ime Jézus Szíve által, amely utam, igazságom, életem, közeledem Hozzád, ó örök Atya! Emez isteni Szív által imádlak téged mindazok helyett, akik téged nem imádnak; szeretlek téged mindazok helyett, akik nem szeretnek s hálát adok neked amaz önkéntes vakok helyett, akik ezt csupa megvetésből elmulasztják. Ezen isteni Szív által nyujtok neked elégtételt minden halandó nevében, aki ezt a kötelességét nem teljesíti. Lélekben bejárom az egész világot, hogy összekeressem az isteni Jegyes drágalátos vére által megváltott lelkeket s isteni Szíve által mindezekért eleget tegyek. Lélekben átölelem őket, hogy neked bemutassam s Fiaid szent Szíve által megtérésükért esedezzem. Ó örök Atya, vajjon el tudnád-e tőlni, hogy az én Jézusom által ezek téged meg ne ismerjenek s általa ne éljenek, aki valamennyiükért meghalt? Te látod, isteni Atyám, hogy azok még nem élnek. Tedd tehát, hogy éljenek emez isteni Szív által.”

Valóban megható nyilatkozata ez ennek a léleknek, amelynek szomja, buzgalma minden idők misszionáriusai előtt fátylaként lobog.

Más szerzetek.

Gyűjtsünk még néhány kalászt más szerzetek lelki életéből is.

Germaine Marcella (1599—1661), aki Limoges-ban a Gondviselésről nevezett Szent József intézetet alapítja, mint gyóntatójának elbeszéli, egyik napon magát Jézus Szívében elmerülni érzi. „Leányom, — szól hozzá Urunk — igyál hoszszan, édesen Szívemből s abban minden vigasztalásnak bőségére találsz. Térj be minden szeretetre méltó Szívembe! Meríts ebből a patakból, a gyönyöröknek eme örvényéből! Én téged Szívembe akarlak zárni, amely az irántad való szeretettel telt.” A szeretet Istene megnyitotta számomra ezt az imálandó Szívet így szólva: „Ime ez a Szív az egész világot magába tudja zárni! Ó, mily nagy, mily szép ez isteni Szív! S mily jó benne tartózkodni s magunkat benne elveszteni.”

Mater Johanna (1596—1670) a megtestesült Igéről nevezett kongregáció alapítónője ugyancsak a Szent Szív is-

merője, akire Urunk az Írás szavait alkalmazza: „Megsebezted a Szívemet, de én is a tiedet.”

Ward Mária (1585—1645) által 1609-ben alapított Angolkisasszonyok szerzetében a Szent Szív kultusz már csak azért is általános buzgó gyakorlatban van, mert Szent Ignác szabályaival a Jézustársaság lelki befolyása benne mindig érvényesült.

Ennek bizonyságául elég legyen egy-két adatot közölnünk. A Boldogságos Szűz Mária Intézete — ahogy a szerzet magát hivatalosan nevezi — Yorkban sok üldöztetés és sanyarúság közt mint a hit mentsvére állta az ostromot a „hitújítás” vészes viharában. 1765-ben kezdték meg a máig virágzó yorki intézet templomának építését, amely Yorknak 1828-ig az egyetlen katolikus istenháza volt. Már ebben felállították és nyilvánosan tisztelték Jézus Szíve képét, az első egész Angolországban. De már egy századdal ezt megelőzőleg — tehát csaknem Alacoque Szent Margit fellépésétől fogva — a Jézus Szíve áhítat mint magánajtatosság az Angolkisasszonyok közt szépen virult. Ennek nemcsak Yorkban, de Londonban is nyomára akadunk. Magyarázatát B. Colombière Kolos londoni tartózkodásában és személyes apostolkodásában találjuk. Midőn ugyanis P. Colombière 1669—1676-ig mint Estei Maria Beatrix yorki hercegnő udvari szónoka Londonban tartózkodott, lelki összeköttetésbe lépett az ottani Angolkisasszonyokkal s biztosan lelkileg támogatta és a Szent Szív titkaiba is beavatta őket. (Festschrift zum Gedächtnis des 300 jährigen Bestehens des Institutes B. M. V. der Englischen Fräulein in Bayern. 1626—1926.)

Ward Mária leányai, ahová csak a Gondviselés őket elvezette, mindenütt Jézus Szívének lelkes apostolai voltak és maradtak. Különben — úgy érzik — nem is volnának méltó és igazi leányai annak a tiszteletreméltó nagy anyának, aki életében többször kijelentette, hogy nagyon fájlalna, ha halálával Jézus szentséges Szívének tisztelete kihalna az ő kis Társaságában. Néhány évtizeddel később, mikor 1686-ban Augsburgban virágzó zárdájuk mellé a protestánsok minden mesterkedése ellenére is templomot emelnek, ezt Jézus Szívének szentelik. Ez tehát úgylátszik az első templom Németországban Jézus Szíve tiszteletére. Az Úr nem is maradt hálátlan leányaival szemben. Midőn a város ostroma alatt a bombák és ágyugolyók záporoként hullottak és köröskörül mindent letaroltak, az Angolkisasszonyok temploma és háza teljesen épen maradt. (V. ö. Le-

ben der Maria Ward von Mary Kat. Elis Chambers I. B. M. V.
Herausgegeben von Henry James Coleridge S. J. II. 437.
Regensburg.)

A Szent Szív tisztelője *Marillac Szent Lujza* is (1591—1660), aki De Paul Szent Vincével az Irgalmas Nővéreket alapítja. A párizsi anyaházban (rue du Bac) képet mutatnak, amelyet tulajdon kezével festett. Urunkat ábrázolja, akinek keblén gyógyó Szíve látható. Átszúrt kezével oly taglejtést tesz, amely meghívást fejez ki. Mintha csak azt mondaná: „Jöjjetek hozzám mindnyájan!” Szent Lujza feljegyzései közt pedig ezt találjuk: „Minthogy az evangéliumban a jó Magvetőről olvastam, azért vágy támadt bennem, hogy lelkemnek és testemnek minden cselekedetét Jézus Szívébe vessem, hogy így sajátjából növelje minden érdemem s ezentúl csak általa és benne vigyem véghez minden cselekedetem.”

Ugyancsak a Szent Szív-tisztelet történetének harmadik korszakába esik *Barat Szent Magdolna Zsófia* anyának (1779—1865), a Szent Szívről nevezett Kongregáció alapítónőjének szereplése is.

Joigny kis burgund városkában született éppen akkor, midőn tűzvész pusztította a házuk környékét. Miért a kis Zsófia, ha mint gyermeket kérdezték: „Hol születtél?” — azt a nagy, komoly és szellemes feleletet adta: „A tűzben.” A külső tűz azonban csak jelképe volt a belsőnek, amely szívét hosszú élete folyamán mindinkább emésztette. A tizenkét évvel idősebb bátyja s egyben keresztaja lett Zsófiának lelki nevelője. Később mint pap is folytatta húga lelki irányítását, és pedig a legnagyobb — de bölcs — szigorral olyannyira, hogy a kisleány tréfálkozva felveti a kérdést: „Mondd, Lajos, szentet akarsz belőlem nevelni?” „Belőled? Belőled sohasem válhatik szent”, — volt a felelet — amely Istennek legyen hála, nem vált valósággá. Zsófia szentté lett, és pedig oly szentté, aki korára, amelyben élt, jelentős hatással volt.

A szentéletű P. Tournely Ferenc Leonornak Isten kijelentette szándékát, hogy kizárólag Jézus Szíve tiszteletére szerzet alakuljon, amelynek célja legyen a fejlődő leányszívekbe beoltani az isteni szeretetet. Tournely, akit a forradalom hazájából száműzött, ezt a nagy tervet nem valósíthatta meg, de örökségbe hagyta P. Varinra, aki mint a feloszlatott Jézustársaság tagja — a körülmények által megengedett keretben — nem szűnt meg Isten országának építésén dolgozni.

Ő a nagyszerű szervezet kialakítására Zsófiában látta az első alkalmas sejtet. És csakugyan Zsófia ettől fogva ennek a nagy gondolatnak élt, és pedig olyan eredménnyel, sikerrel, aminő a Szentek életében is ritkaság. Intézménye az ó- és újvilágban csodálatos gyorsasággal terjedt el és nevelte a minden rendű és rangú leányifjúság ezreit egészen *Jézus Szíve szellemében*. Barát Zsófia kongregációja tudtunkkal az első, amely magát Jézus Szívéről nevezte el. Jézus Szívének ez a nagy apostolnője 1865 május 25-én hunyt el csendesesen, alázatosan, szelíden, ahogy élt. Ekkor már 1368 leánya várt reá s fogadta az örökkévalóság küszöbén. 4000-nél több leánya siratta meg itt a földön. A conflansi noviciátus kápolnájának kriptájában temették el, ahonnan a francia egyházüldözés idejében biztonság okáért 1904-ben a Bruxelles melletti jettei zárdába viték át.

A Jézus szent Szíve-tisztelet általános elterjedése

A Szent Margitnak adott kijelentések magva, amint az eddig vázoltakból nyilvánvaló, már jól előkészített talajba hullott. Meg is termette bő gyümölcseit. A Jézus Szíve-tisztelet hamarosan, minden ellentmondás, sőt heves támadás ellenére rohamosan terjedt és hovatovább általánossá vált.

Írók, mint Bail Lajos: (megh. 1669) *Affectiv teológiájában*, de Bernières—Louvigny: *Belső Keresztényében* tárgyalnak róla. A szónokkirály, Bossuet felviszi a szószekre s elragadja vele a közönséget. Ő már mindinkább látja a *Szent Szív-tisztelet központi jellegét a kereszténységben*.

Egyik beszédjében, amelyet Szent János evangélistáról mondott (Lebarq: *Oevres oratoires de Bossuet*. II. 526), így festi az Úr Jézus szeretetét különösen kedvelt tanítványa iránt: „Ami legjobban elárulja Jézus Szívének vonzalmát ama tanítvány iránt, akiről szólunk, ez a hármasság ajándék, amelyet neki adott. Életében ugyanis keresztjét, haldokolva édesanyját, a végvacsorán pedig Szívét adja neki.”

Miután Bossuet a két első ajándékról röviden beszélt, így folytatja: „Ami azonban leginkább megmutatja Jézusnak szeretetét, ez az a szép ajándék, amelyet az Eucharisztia asztalánál nyújt neki. Mintha nem lett volna elég, hogy akkora javakkal kitünteti őt (Jánost), minden nagylelkűsége forrásának is bir-

tokába helyezi. Vagyis neki adja Szívét, elrendelve, hogy azon, mint neki fenntartott helyen tartsa pihenőjét. Valóban boldog tanítvány, akinek Jézus Szívét adja, hogy az vele már csak egyet alkosson! Kedves tanítvány, mi marad számodra egyéb hátra, mint az, hogy most már mind a három ajándékot azzal a szeretettel fogadd, amellyel jó Mesterednek tartozol? Lássuk tehát keresztények! Hogyan fogadja el János (mind a hármat). Elfogadja a keresztet, elfogadja a Szent Szűzet s elfogadja főképen a Szent Szívet, éspedig hihetetlen gyengédséggel, édesdeden, derült nyugalommal, elárulva, hogy annak élvezetes, biztos birtokában van." Eddig tart a beszédnek mintegy felosztása. Most bocsátkozik a szónok a részletek tárgyalásába. A harmadik rész egészen Jézus Szívének van szentelve. Kiragadunk néhány részletet, hogy a gondolatmenetről némi fogalmat nyujtsunk.

„Az Üdvözítőnek nem elég, hogy kiárassza Jánosra ajándékait, hanem egészen a forrásig mindent odaad neki. Mint-hogy minden adomány a szeretetből származik, tehát szeretetét ajándékozza neki. A szeretet pedig a szívből ered. Azért Szívét is átadja s így magának a termőföldnek is birtokába helyezi, amelynek gyümölcseit már előbb neki ajándékozta. Jöjj, — mondja neki Urunk — jöjj, kedves tanítvány, téged minden idők előtt arra választottalak, hogy a szeretet tudósa légy. Jöjj, igyál tehát magából a forrásból. Közeledjél ehhez a Szívhez, amely csak szeretetet lehel az emberek iránt, vagyis jöjj Szívemhez, hogy te közéről érezd azt a hevet, amely emészt engemet.”

Majd a szónok a szeretett tanítványhoz fordul: „János, minthogy te vagy a mester ebben, ám nyisd fel számunkra Jézus Szívét, tedd, hogy megfigyelhessük mindama mozgalmakat, amelyeket abban a szeretet ébreszt.” Majd aztán folytatja a szónok: „Hiszen Szent János összes írásaiban mást sem tesz. Valamennyiben azon van, hogy Jézus Szívét magyarázza.” Bossuet mint Szent János tolmácsa így fejt ki ugyanezt hallgatói előtt: *„Ime ez a Szív rövid foglalata a kereszténység minden csodadolgainak. Ezek mind a szeretet titkai, amelyek a Szívből erednek; Szívből, amelyről azt mondhatnók, hogy szeretetből van összegyúrva. Minden verése, minden dobbanása ennek a Szívnek: szeretet. Mi bírta rá Őt, hogy köztünk lakjék? A szeretet. „Mert így szeretete Isten a világot.” Szeretetből történt, hogy magára öltötte az emberi természete-*

tet. Ámde milyen szív lehet sajátja ennek az emberi természetnek, ha nem az, amely szeretetből van mintegy alakítva. Kell, hogy ebben a Szívben minden meglegyen, ami csak gyengéd, édes és emberséges. Hiszen az Udvözítő Szívét minden emberi nyomorúság részvétre ébreszti." Majd így végzi a szónok: „Ime, Testvéreim, ilyen Jézus Szíve, ilyen a kereszténység titka. Ez az oka, miért van egész vallásunk ezekben a szavakban összefoglalva: *Mi hittünk az Ő szeretetében.*"

Bossuet bizonyly a saját korában már nem új gondolatokat adott, hanem a régieket öltötte új, remek szónoki formába és sugározta szét saját hazájában, amely nagy fiát, szinte lélekzetet visszafojtva hallgatta, de meg az egész művelt világba, amelyet a szónokkirály lenyűgöző ékesszólásával meghódított.

A Jézustársaság hivatása és szerepe

A Jézustársaságban is kezdetétől fogva mindig akadtak, akik az Úr Jézus Szívét különösen tisztelték, ahogy erre számos adattal már eddig is szolgáltunk. De küldetését, megbízatását emez ájtatosság védelmére, terjesztésére a Gondviselés nem készítette úgy elő, ahogy ezt a Vizitációnál tapasztaljuk. A rend alapítójának, Loyolai Szent Ignácnak nincsenek oly prófétai meglátásai a Társaság feladatára, szerepére vonatkozólag, aminőkben Szalézi Szent Ferenc részesült. Abban a fohászában, amelyet Szent Ignác annyira kedvelt s lelki gyakorlatai élére iktatott, az „Anima Christi”-ben (Krisztus lelke, szentelj meg engem...) nem szerepel: „Cor Christi inflamma me”, „Krisztus Szíve, lobbants lánggra engem!”, ahogy ezt a későbbi századok imakönyveiben olykor találjuk.

Valami nyomára akadunk a Jézus Szíve-tiszteletnek abban a fohászbán, amelyet a Szentnek tulajdonítanak: „Szűz Mária, szívünk Anyja, tedd, hogy szívünk a Tiedhez és édes Fiad Szívéhez hasonló legyen.” Vannak aztán adatok, amelyek már többet mondanának, ha azoknak történelmi hitelességét maradéktalanul bizonyítani lehetne. Így az 1655-ben elhunyt *Bernier Kolos* atyának állítólag kijelentette az Úr, hogy Szívét Szent Ignácnak úgy ajándékozta, ahogy ezt egykor Sziénai Szent Katalinnak adta.

A misztikus kegyelmekkel dúsan megáldott fiatal spanyol jezsuitának, *P. Hoyos Bernát Ferencnek* adott kijelentés már

sokkal kifejezőbb s többet mondó. Hoyos így beszéli el: „A szentáldozás pillanatában úgy éreztem, hogy jobbomon Szent Alapítónk (Ignác), a balomon Szalézi Szent Ferenc van. Mikor pedig az édes Jézus szívemben volt, úgy tűnt fel előttem, hogy a két Szent hódol neki. Erre Urunk intett a Szent pátriárkánknak, Ignácnak, hogy szóljon hozzám s nekem is intett, hogy hallgassam, amire az majd tanít. Most aztán a Szent részben szavakkal, részben eszmékkel, amelyeket lelkembe sugallt a nélkül, hogy azokat kimondotta volna, értésemre adta, hogy az isteni Gondviselés a Jézustársaságot abban a dicsőségben akarja részesíteni, hogy fiai lesznek azok, akik a Jézus Szíve-kultuszt terjesztik, az Egyháztól a kívánt ünnepet kieszközlik s azt elismertetik. Szent Ignácnak, miként Szalézi Szent Ferencnek, az a küldetése, hogy ezt a szent ügyet szerzetesi családjaik, a Társaság és Vizitáció által előmozdítsák.” — Az ilyen misztikus élmények azonban bármily hiteltérdemlők is, történelmi bizonyítékoknak nem használhatók. De Szent Ignác szellemi hagyatéka, nevezetesen két remeke, a Társaság alkotmánya és a Lelkigyakorlatai nem szolgáltatnak támaszpontot, hogy a nagy Rendalapító lelki fiai elé a Jézus Szíve-tisztelet védelmét és terjesztését különös célul tűzte volna ki. És mégis meg kell állapítanunk, hogy Szent Ignác ez ügyben többet tett, mint első tekintetre látszik. Alig van ugyanis valaki, aki az Úr Jézus isteni személyiségét, nevezetesen belső életének szépségét, kincseit annyira ismerte, lelkesebben szerette és másokkal megszerettetni tudta volna, mint ő. És mikor Lelkigyakorlatai által a szíveket az Úr szerelmének csodálatos hatással és eredménnyel megnyeri, egyben a Szent Szív tiszteletére is a legközvetlenebbül előkészíti. Nevezetesen vonatkozik ez a jezsuitára, aki a Lelkigyakorlatokban mint iskolában nevelődik, bennük kap életprogramot és fegyvert a lelkek meghódítására.

Az Alacoque Szent Margitnak adott kijelentések és a megbízatás, amelyet az Úr Jézustól azokban a Társaság nyert, nem találták Szent Ignác fiait készületlenül.

Azokon kívül, kiket mint Jézus Szíve-tisztelőket már felsoroltunk, különös említést érdemel *P. Nadal Jeromos* atya (1507—1580), aki a Szent Alapítónak hosszabb időn át mindig jobbkeze volt. Bizalmas feljegyzéseiben elárulja, hogy az Úr Jézus vele nemcsak testi, hanem *isteni* Szívét, szeretetét is bizonyos érzékeltető módon közli. — Aztán *Rodriguez Szent*

Alfonz, P. Nigri, Fr. Decoster, Salmeron, P. Toletus, P. Suarez, P. Ribadeneira, P. Dias Jeromos, P. Cath Arnold, P. Padilla sok másokkal szintén a Jézus Szíve-tiszteelők közt kérnek maguknak helyet.

Megemlíthjük még *P. Caraffa Vincét* (1585—1649), a Társaság generálisát, aki „Az ég útja” című könyvében kifejezetten ajánlja Jézus Szíve tiszteletét. Ugyanezt állíthatjuk *P. de Barry Pál* atyáról (1585—1661) és az idők haladtával mind és mind több jezsuitáról, akik mind nyiltabban és körvonalazottabban írnak, beszélnek Jézus Szívéről.

P. Drus b i c k i G á s p á r (1590—1662) „*Meta cordium Cor Jesu*” c. könyvében már a Jézus Szíve-tiszteletnek határozott kézikönyvével szolgál. Hajnal Mátyásról már hazánknak ide vonatkozó adatai közt részletesen megemlékeztünk.

A 18. században a „jezsuita” és a Jézus Szíve-apostol s tisztelő a közvélemény előtt már szinte egy fogalomba olvad. A Társaság fiai Jézus Szívében érezték és látták óriási hatóerejük titkát és forrását minden áldás- és kegyelemnek, amelyekkel a Gondviselés valójában elhalmozta őket. De kiérezték ezt az Egyháznak és a Társaságnak közös ellenségei is. A felvilágosodott hitetlenség a titkos társaságok támogatásával főleg a Bourbon udvarokat (Portugáliában, Francia- és Spanyolországban) használták fel a koncentrikus ostromra, amely végül XIV. Kelemen pápa alatt diadalt is aratott. A pápa 1773-ban Dominus ac Redemptor kezdetű brevéjével a Társaságot az egész világon feloszlatta.* Már mikor a viharfellegek a Társaság felett tornyosultak, az akkori generális, Ricci Lőrinc, 1767 június 4-én imákat rendelt el Jézus Szívéhez és szentmisét annak ünnepén. „Kérem egyben a Boldog-

* A Jézustársaságnak, amelyet a pápa sok lelki vívódás után, erkölcsi kényszer folytán törölt el, többek közt *Macaulay Tamás* (1800—1859) hírneves protestáns angol államférfi és történétíró így szolgáltat igazságot: „Végveszélyben forgott a pápaság, amikor a jezsuiták segítségére jöttek, de ettől a pillanattól fogva fordult a kocka. A protestantizmus előrehaladásának, amely egész nemzedéken át mindent letarolt maga előtt, a jezsuiták gátat vetettek és hamar visszaverték az Alpok aljától a Balti-tenger partjáig. Egy századig sem állt a Rend, mikor már betöltötte a világot ama nagy dolgok emlékezetével, amelyeket a hitért tett és szenvedett. Egy szerzet sem tudott annyi kitűnő férfiút felmutatni, egyik sem terjesztette ki oly roppant térre munkásságát, és mindamellet soha egynél sem volt olyan teljes egység érzelmekben és eljárásban.” (Anglia története. Bp., 1876. II. 52. Zádori 298.)

ságos Szűzet, készítsen valamennyiünk számára utat Fia Szívéhez, hogy abban a Társaság Ő általa oltalmat és menedékhelyet találjon, mert sehol másutt nincs nagyobb biztonságban." A Gondviselésnek úgy tetszett, hogy a Társaság azt, akinek nevét viseli, necsak az üldöztetésében, hanem halálában és feltámadásában is utánozza.

Az ellenség azonban érezte, hogy győzelme addig nem teljes, nem biztos, míg csak a Társasággal együtt a Jézus Szíve-tiszteletet is meg nem semmisíti. A hírhedt firenzei janzenista zsinat (1787) nemcsak a gyalázkodások özönét árasztotta az eltörölt Társaságra, hanem támadta a Jézus Szíve-tiszteletet is. Azt gyanították ugyanis, hogy a szétszórt jezsuiták Jézus Szíve zászlója, jelvénye alatt igyekeznek majd újra szervezkedni. No meg azt tapasztalták, hogy az eltörölt Társaság barátai valamennyien egyben Jézus Szíve-tisztelők is. „Cordicola” (szívtisztelő) gúnynév és jezsuita, illetőleg jezsuita-barát előtűk szinte egyet jelentett.

De nemcsak az ellenség, hanem maga a Szentszék is mintegy hivatalosan elismerte, hogy a Jézus Szíve-tisztelet a Jézustársaságnak szívügye és csaknem a sajátosságai közé tartozik. Klasszikus példa erre VI. Pius pápa válasza, amelyet Mária Franciskának adott, midőn ez azokat a hajmeresztő igazságtalanságokat és gyalázásokat, amelyeket a jezsuiták Portugáliában főleg Carvalho minisztersége alatt ártatlanul szenvedtek, valamiképen jóvátenni szándékozott és ez ügyben a pápától tanácsot kért. A pápa elismerve azt, hogy a Társaság visszaállításának szorgalmazása egyelőre még nem időszerű, miért is a nemeslelkű királynénak azt ajánlotta, ha a szétszórt jezsuitákat megvigasztalni akarja és nekik elégtételt óhajt szerezni, ám ezt alkalmasabban nem teheti, mintha az ország fővárosában, Lisszabonban Jézus Szíve tiszteletére díszes templomot emel.

A királyné ezt kész örömmel meg is tette. A művészi Jézus Szíve-képet a pompás templom számára Rómában *Battoni* művésszel (1782-ben) készíttette el. Ezt a műremeket a janzenista *Annali Ecclesiastici* 1783 január 31-i számában a gúny sarával igyekezett minden módon beszennyezni.

Mondanunk sem kell, hogy a Társaság iránt oly jóakaró pápának ez a gesztusa a volt jezsuitákra vigasztos és reményt-keltő volt. Nagyban fokozta Jézus Szívébe vetett *bizalmukat*, amiben nem is csalódtak. Isten ugyan megengedte, hogy a

Társaságot, amely felosztatásakor 22,589 tagot számlált, a lelki életnek, tudománynak, nevelésnek és misszióknak oly mérhetetlen hasznára volt, egyelőre eltiporják, de az isteni Szív csaknem csodálatos módon gondoskodott, hogy a magja, csírája ép maradjon. Ebből aztán 40 év múlva újra hatalmas törzs nőtt ki. A régi Társaság tagjainak számát a mai már többezerrel felülmúlja és az ősök munkáját is a megváltozott viszonyok szerint eredményesen folytatja. A Társaság tagjainak közmeggyőződése volt és ma is az, hogy *mindez Jézus szent Szívének tulajdonítandó.*

Vajjon nem csodálatos-e az isteni kéz abban, hogy midőn a katolikus udvarok, főleg a Bourbonok, sőt Habsburgok is siettek a pápai felosztató rendeletnek érvényt szerezni, éppen a protestáns II. Frigyes és az orosz szakadár II. Katalin megtiltották, hogy a brévét a területükön tartózkodó jezsuitáknak kihirdessék. Ezáltal XIV. Kelemen hallgatag beleegyezésével nemcsak lehetővé tették, hanem biztosították, hogy a Társaság bár szűk körben, de tovább éljen és megvárja az egész világon való feltámadását.

A pápa ugyanis azt rendelte, hogy felosztató brévét ne olymódon hirdessék ki, ahogy ez az akkori jogszokás szerint az érvényrejutáshoz szükséges volt, t. i. kifüggesztve azt Róma egyes helyein, hanem úgy, hogy a főpásztorok személyesen minden helyen külön-külön hozzák azt hivatalos módon a jezsuiták tudomására. És míg az meg nem történt, a fogadalmak, életmód stb. dolgában minden a régiben maradjon és a tagoknak szétozslaniok tilos.

Ennek oka egyszerű és világos. A Szentszék ugyanis méltán tartott attól, hogy a kapzsi kormányok a jezsuita egyházi birtokokra távozásuk után nyomban ráteszik kezüket és elrabolják azokat. Ezt akarta a Szentszék megelőzni, mikor a bréve kihirdetésének ezt a módját választotta, megbízva egyben a főpásztorokat, hogy a felosztató bréve kihirdetésével kapcsolatosan a javakat ők vegyék az Egyház nevében birtokukba.

A Gondviselésnek azonban ezzel sokkal messzebbmenő tervei voltak. Az imént említett pápai határozatot használta fel, hogy a Társaságot *egészen törvényes* módon életben tartsa. Rávilágít a helyzetre Fehér-Oroszország püspökének, az orosz területen lévő katolikus szerzetesrend apostoli vizitátorának s így azidőszert törvényes előjárójának 1799 jú-

nius 30-án kiadott pásztorlevele. A püspök elrendeli, hogy ezt a levelét három egymásutáni vasárnapon a népnek saját nyelvén hirdessék, magyarázzák, aztán a templomajton kifüggeszszék s mindennek megtörténtéről a püspöknek beszámoljanak. Nem lesz érdektelen eme történelmi okmány közlése: „Siestrzencewicz Szaniszló, Isten kegyelméből Fehér-Oroszország püspöke, apostoli delegátus a tisztelendő világi és szerzetes klérusnak és az egész birodalomban levő római latin katolikus nyájunknak üdvöt s apostoli áldást. Minthogy Őszentsége, XIV. Kelemen pápa a felséges cárnő iránti kedveskedésből megengedte, hogy a Dominus ac Redemptor bulla érvényesítése az ő birodalmában elmaradjon, és mivel VI. Pius pápa a felséges úrnő iránti kegyeletből nem tiltotta meg, hogy a Jézustársaság szerzetespapjai az említett bulla ellenére is a felséges cárnő birodalmában a régi állapotban, ruhával és névvel megmaradhassanak, mi eme szerzet tagjait régi kegyelmünkkel felkarolva megengedjük nekik, hogy ujoncházat alapíthassanak, ujoncokat felvehessenek...” Ebből kifolyólag a fennmaradt rend 1782 október 17-én Czerniewicz Szaniszló személyében általános helynököt választott és törvényes előjárók alatt töltötte be hivatását egészen 1814 augusztus 7-én történt visszaállításáig.

P. Magnani Ágoston 1784-ben könyvet írt arról, hogy a Jézustársaság tagjai Fehér-Oroszországban a Jézus Szívetisztelet gyakorlásában és terjesztésében mily szép eredményre buzdítottak. A hála méltó adója volt ez azért a nagy kegyelemért, hogy mint jezsuiták fennmaradtak és léteznek, amit kizárólag *Jézus Szíve kegyének tulajdonítottak*.

A helyettes generálisok, Czerniewicz és utódai: Lenkiewicz, Kareu, Gruber és Brzowski, egytől-egyig nem szűnnek meg a Társaság tagjait a Jézus Szíve-tiszteletre buzdítani, lelkesíteni.

A visszaállított Társaság generálisai, Roothaan, Beck és a többiek hűek maradtak ehhez a hagyományhoz. Az utolsó általános gyűlés a Társaság álláspontját a Jézus Szíve-tisztelet szempontjából így fogalmazta és iktatta törvényei közé: „Minthogy a mi Urunk Jézus Krisztus az Ő Szíve tiszteletének ápolását és terjesztését mint édes feladatot a Társaságra bízni méltóztatott és a rendtagoknak, akik ebbeli óhajának megfelelni igyekeznek, bőséges kegyelmeket ígért, azért tudják meg mindnyájan, hogy minél buzgóbban mozdítják majd elő

magukban és másokban az alapos Jézus Szíve-tiszteletet, annál nagyobb, sőt reményen felüli örvendetes haladást tapasztalnak a saját lelki életükben, és a Társaság apostoli munkái annál bővebb gyümölcsöket teremnek." Aztán intézkedik is a törvénykönyv, hogy Jézus Szíve ünnepét a Társaság fiai a lehető legnagyobb fénnel ünnepeljék meg. Ez alkalommal újítsák meg a felajánlást, amellyel a Társaság magát már 1872 január 1-én Jézus Szívének szentelte. Ugyancsak a Társaság alkotmánya különösen lelkére köti a rendtagoknak, hogy Jézus Szíve tiszteletét, főleg az Imaapostolság Művét és a családok felajánlását Jézus Szívének minden erejükkel előmozdítsák.

Tagadhatatlan tények igazolják, hogy a Társaság az anynyira megtisztelő és boldogító megbízatásnak jó lélekkel igyekezett mindenkor megfelelni. Ahol csak letelepszik, ahová csak keze, hatása elér, ünneplik Jézus Szívét, tiszteletére templomok, oltárok emelkednek, sajtótermékek terjednek, társulatok alakulnak, szebbnél-szebb körmeneteket tartanak s főleg a hónap első-péntekei valóságos ünnepekké válnak, amikor a hívek százezrei végzik engesztelő áldozásukat. És ma már katolikus vidékeken és missziókban alig van zug, ahová az isteni Szív ilymódon vigaszos, melengető sugarait el nem küldené és a lelkeket átalakító, mentő, tökéletesítő hatásait ki nem fejtené.

A JÉZUS SZÍVE-TISZTELET HAZÁNK MULTJÁBAN

(Harmadik korszak.)

A Jézus Szíve-tiszteletnek igen szép és jelentős emlékeivel találkozunk hazánkban a harmadik korszakban is. Adjuk Zádorinak nagy szorgalommal gyűjtött adatait, egyben-másban kiegészítve azokat.

H e v e n e s i G á b o r (kishevenesi) S. J. (1656—1715), aki rendjében mint ujoncmester a Pazmaneum igazgatója és mint tartományfőnök jelentős helyeket töltött be, szentbeszédeiben kifejezetten szól már Jézus Szívéről.

Idézzünk egy idevágó helyet: „Mindenedet odaadván, édes Jézusom, mit is adhattál volna többet, vagy mit várhattunk volna még? De tudott a te bölcseséged oly szokatlan és nem

várt dolgot kigondolni, amely által hozzánk való szeretetedet bővebben kimutathatnád, t. i. hogy halálod után is oldalad általverettetnék és a Szíved megnyittatnék . . .” „Ó drága seb, melyből a mi bűneinknek és váltságunknak ára folyt! Ó szentséges, titokkal teli seb, az emberi üdv bányája, amelyből az Újszövetség hét szentsége származott. Itt végződtek az ó törvény árnyékai, megszűntenek előképei és Isten kegyelméből a malaszt törvénye kezdődött. Ki foghatja meg, mily mester-séges az Istennek hozzánk való szeretete! Noha tudom, mily undok a szívem, de neked ajánlom és mihelyt a Szívedbe merítem, az abból kifolyó vérrel és vízzel megmosom, izsópnál fehérebb leszen.” („A negyvennapos böjtnek szentsége.” Fordította: Taxonyi János S. J. 1739.)

Stan ihurst S. J. a pozsonyi ferencesek által lefordított kitűnő művében „A halandó testben szenvedő, halhatatlan Istennek szentséges históriájá”-ban, — amelyet dicső Prohászka püspökünk is oly nagyra értékelt és használt — így elmélkedik: „Ime lándzsával megnyittatott Krisztusnak oldala és az oldalában a szent Szív, mellyel bennünket mint atyafiait fogantatásának első pillanatától fogva igen nagy szeretettel szeretett. Hallgat már nyelve, mert nincsen élete, de az ő Szíve e magas hegyről, mint a trombita, felemeli szavát. Kiált az ő Szíve: „Térjetelek szívetekbe, bűnösök!” (Iz. 46, 8.) Nézzük meg tehát ezt a Szívet, amelybe el vannak rejtve a bölcseségnek és Isten minden tudományának kincsei. Ha kérded, miért szenvedett az Isten Fia oly sokat értünk, okait írva találod e Szívben. Mivel megnémult ajka, így szól Szíve: „Szorongattatásokat szenvedtem, hogy téged a halál szorongattatásaitól megmentselek; imádkoztam, hogy neked ajándékokat nyerjek, verítékeztem, hogy a bűn rothadt nedvét kiűzzem belőled.” (Idézett munka Pozsonyban, 1727-ben jelent meg Royer János Pál betűivel.)

Ráday Pál (megh. 1733) protestáns magyar költő „Az ember harcáról” című imáját így végzi:

„Ó Úristen, leljek nálad kegyelmet,
Éljek neked, Jézusomnak;
Haljak meg magam magamnak,
Legyek egy szív Szent Szíveddel,
Hogy magadhoz végre végy fel.”

Szabó István S. J. (megh. 1753) szentbeszédet adott ki ilyen címmel: „Prédikátiók, melyeket egy böjti vasárnapon az Isten igéjéről és három böjti pénteknapon a Krisztus Jézus

szenvedéséről és haláláról valaha élő nyelvvel mondott, most pedig világosságra bocsájtott Szabó István jézustársaságbeli szerzetes. Sopronban, 1743. Rennauer Fülöp."

A szerző művét gróf Csáky György özvegyének, Ebergényi Ilonának ajánlotta, akiről ily magasztaló szavakkal emlékezik meg: „Tündér világnak meghalt és szívét a halálra vált Krisztusnak koporsóul adván, valósággal mondhatta: „Élek nem én, hanem él bennem Krisztus.” (Gal. 2, 20.) Kassán, 1730-ban mondott nagypénteki beszédében többek közt így szól: „Fordítsd a keresztfára szemed, vajjon: „Kié ez a kép s a felírás királyt jelez, de vizsgáld meg, mit cselekedtek e képpel. Megkötöztettek mindenható karjai; kezei, lábai kereszthez szegeztek, hogy karjaidról leszakadozzanak az ördög bilincsei, arczul üttetett, hogy pirulnál, ha vétkezel, meghalt, hogy te élj... Egy vala még hátra, hogy t. i. még Szívét is neked adja. S íme felnyitott oldala, hogy ajtó legyen, melyen hozzá juthass. Most felelj, kié a kép? Ó igazán féreg és nem ember. Vajjon ki cselekedte azt, ki éktelenítette el ennyire? A szeretet! Én (a szeretet) írtam, én rajzoltam, az én kezem vonásai vannak ábrázatján. Ezeket cselekedtem, hogy meggyőzzelek róla, ó ember, hogy Istened szeret. Hogy megmutassam erőmet, halála után is élek és sem a vizek sokasága el nem olthatnak, sem a folyóvizek patakjai el nem boríthatnak. Élek én (a szeretet), a meghalt Krisztus Jézus Szívében élek, ki mezítelen függvén az ég és föld között, lelket a mennyei Atyjának kezeibe letevén, nem hagyhatott egyebet emlékül, mint e képet, melyet én írtam; oldalát megnyitottam, ezt hagyta örökségül... Ime kettéhasadt Szíve, hogy abba rejtezkedjete, és a Szívért szívet adjatok. Akkor tesztetek eleget kívánságának."

V a j d a S a m u (megh. 1795) tihanyi apát, hírneves egyházi szónok ilyen című munkát adott ki: „A mi Urunk Jézus Krisztus élete, melyet a négy evangéliumból egyet csinálván, rendbe szedett és sok üdvösséges tanúsággal bővített V. S. Pozsony, 1172—4. Landerer Mihály betűivel I—III. kötet.” (Képekkel díszítve.)

Urunk Szívéről édes érzelmekkel gyakran megemlékezik. Tüzetesen szól róla a kopjadőfésnél. „Krisztus oldalában nyitott meg nekünk az élet kapuja és az a csodálatos kútforrás, melyről mondja a Próféta: „Az napon kútforrás nyílik meg

Dávid házának a bűnös megmosására." (Zach. XIII. 1.) Minemű gond és rémülés éri vala a kereszt alatt álló szent asszonyok szívét, mikor a Pilátustól kiküldött fegyveres embereket látták jöni Jeruzsálemből, kik nagy zajjal, szapora lépésekkel egyenesen a Kálvária hegyére felsietvén, kezdék a latrokat új hóhérsággal, a kínos lábtöréssel rongálni. Mit gondolt akkor a Boldogságos Szűz Mária, mit a többi szent asszonyok, mikor szemeikkel látták, hogyan verik a latrok lábszárait vaskalapáccsal a vitézek? Mit gondolhattak egyebet, hanem hogy ismét új gyalázattal fogják illetni Jézus testét és hogy annak is a lába szárait majd összetörik, mint a haramiákét. Azonban a vitézek, hogy Jézushoz érkeztek és látták, hogy már meghalt, nem törék meg lába szárait, hanem egy a vitézek közül megragadván dárdáját és a Jézus oldalának tartván — hűnyjártok be, ó szent asszonyok szemeiteket! De te kiváltképen, keseredett ó szűz anya, ne nézd az éles, vas dárdát, melyet a te szerelmes fiadnak oldalához egyenget az istentelen katoná! Az a dárda nem a Jézus oldalát ökleli át, hanem a tiedet. Jézus Szíve már meghalt, annak a seb nem fájhat, hanem a te anyai szíved a Jézus Szívétől el nem válhatván, az fogja szenvedni ennek az éles vasnak minden sebet és fájdalmát. Úgy is lőn valóban. A vitéz, vagy azért, hogy megpróbálná, ha Jézus igazán megholt-e, mert a keresztről elevenen levétetni a testet fejkért nem merték volna a vitézek, vagy talán csak zabolátlan kegyetlenségtől viseltetvén, vas lándzsával nagy erőszakosan úgy öklelé a Krisztus oldalát, hogy az egész keresztfa megrendülne az erős ütésben és olyan tágas sebet hasíta rajta, melyen aztán Tamás apostol egész keze fejét könnyű szerrel bebocsáthatta a Krisztus oldalába. Noha pedig ez a dárdaütés embertelen rongálással illette a Krisztus holt testét, bizonyos mindazonáltal, hogy annak fájdalmát csak az ő édes anyjának keseredett szíve érzette; az ostorok, tövisek, vas szegek, Máriának ugyan szomorúságot, de egyedül Jézusnak magának okoztak testi fájdalmat, hanem ez az éles dárda, különösen a vértanúk királynéjának kínzására rendeltetett Istentől, hogy a holt Jézus Szívét általvervén, Máriának eleven szívéen ejtene fájdalmas, felejtethetlen kínos sebet. Így akart t. i. a kegyes Jézus ezen dárdaütésen osztózni az ő szent anyjával, hogy a kegyetlenséget ő szenvedné holt testében, Mária pedig érezné fájdalmát." (Jézus élete. III. 613—919.)

Társulatok is voltak hazánkban Jézus Szíve tiszteletére. Első helyen arról emlékezünk meg, amely a budai klarisszák templomában 1742 december 21-én alakult és Eszterházy Imre esztergomi érsektől nyert jóváhagyást. XIV. Benedek pápa búcsúkkal is gazdagította. Ezt az okmányt Szentilonay József érseki helynök is aláírta. A társulat tagjai naponként három Miatyánkot és három Udvözlégyet imádkoztak a Szent Szív tiszteletére. Havonként társulati miséjük volt a kihelyezett Oltáriszentség előtt. Főünnepül az Úrnap nyolcada utáni vasárnapot tartották, amikor délután négy órakor az Oltáriszentséggel körmenet is volt, amire Nedeczky István érseki helynök adott külön engedélyt. Reggel kilenc és délután négy órakor szentbeszédet hallgattak. Délelőtt ünnepélyes szentmise, délután vecsernye volt. Az ünnepet nyolcaddal tartották, amely a következő vasárnapon végződött ugyancsak szentmisével és szentbeszéddel. Fennmaradt a társulat „Album”-a (törzskönyve), amelyet ma az Országos Levéltár kincstári osztályában őriznek. Kötése meggyszínű vörösbársony, amelyről az ezüstkapsok, sarkok és középdíszítmény erőszakkal van leszaggatva. A címkép nagy műízléssel készített akvarellfestés. Zöld mennyezet alatt sugaraktól köryezett Jézus Szíve látszik, felette: I. H. S. betűk. Legfelül kereszt. A töviskoronás szívből lángok törnek elő, amelyek közt kedves angyalarcok lebegnek. Alul német cím, amelyből megtudjuk, hogy az akkori főnöknő Orahóczy Brigitta volt. A tagok közt többnyire sajátkezű beírással a következők szerepelnek: Patáchich Gábor kalocsai érsek, Tolvaj Imre budai jezsuita házfőnök, Grassalkovich Antal (herceg). Aztán jönnek az apácák, akik az alapítás napján iratkoztak be. Ludányi Cecil perjelő, Tenner Xavéria, Pöck Antónia, Horváth Rozália, Csernyánszky Nepomuczéna, gróf Barkóczy Margit, Andrassy Julianna, Kár Kóléta, Czupy Borbála, Prantner Mechtild és mások mintegy ötvenen. Ezután következnek a pozsonyi orsolyiták 63 taggal; 1743-ban, tehát a következő évben lépnek be a pozsonyi klarisszák 53, a nagyszombatiak pedig 4 taggal. 1748 március 19-én a müncheni ferences apácák 49-en iratkoznak be, ugyanakkor az ottani kármelita nők 10-en. 1781-ig a tagok száma 1146-ra növekedett. Az elhunyt tagok halálozási napját a

nevük mellé jegyezték be. II. József a többi jámbor társulattal ezt is eltörölte.

Jézus Szíve ünnepét Buda többi templomaiban is megülték. Így a Nagyboldogasszony Vár-templomában, ahol az egész nyolcad alatt reggel szentséges mise, délután három órakor letenye s a közbeeső vasárnapon alkalmi szentbeszéd volt.

Ugyanigy ünnepelték az Úr Jézus Szíve napját az Erzsébet apácák is. A Budán virágzó Jézus Szíve-tisztelet emlékei a nagyon elterjedt, művirágokkal és ereklyékkel körített szívek. Ezeket a nép nagy becsben tartotta és csak klarisszamunkáknak nevezte. Az akkori budai apácák az ily szívek készítésében kifejtett ügyességükről és ízlésükről híresek voltak.

Nagy fénnel ünnepelték Jézus Szívét a budai vízivárosi Szent Anna-templomban is, ahol 1757-től Kögl Ádám jézus-társasági atya volt a plébánia vezetője. Még mielőtt a templom elkészült, a lángbuzgalmú lelkipásztor máris intette híveit, hogy a klarisszák templomában rendezett Jézus Szíve-ájtatosságokon résztvegyenek. Mikor pedig bevonulhatott a Szent Anna-templomba, első gondoljai közé tartozott, hogy Maulperch Antal (1724—1796), a hírneves bécsi festővel művészi Jézus Szíve-képet festessen. A kép, amely a templomnak ma is díszé és nevezetessége, 1764-ben készült el. A közepét sugarakban izzó szív foglalja el. A felcsapódó lángok között kereszt látszik s felette Jézus neve. A szív körül ízléses elhelyezésben tizenöt angyal csoportosul. Arcukon ártatlanság, áhitat és megdicsőült boldogság tükröződik. Az alsók hatalmas füstölőt lengetnek. A templom evangéliumi oldalán lévő mellékoltáron helyezték el a 2.35 m hosszú és 1.3 m szélességű képet, amely áhítatot keltő szépségével a hívek szívét nyomban meghódította és előtte végzendő bizalomteljes imákra vonzotta. Kögl gyakran prédikált a Szent Szívről. A nagy esemény emlékére, midőn XIII. Kelemen pápa 1765-ben a Jézus Szíve-ájtatosságot ünnepélyesen jóváhagyta, a hívek között emlékérmecskéket is osztogatott. A következő évben, midőn Jézus Szívét mindenütt a világon az Úrnap nyolcadát követő pénteken önálló szentmisével és zsolozsmával ünnepelték, Kögl templomában nagy pompát fejtett ki. Az egész nyolcad alatt rendkívüli istentiszteleteket tartottak s a közbeeső vasárnap Kögl elmondotta a szószékről az ünnep történetét. Ha a várost valami veszély

fenyegette, nyomban Jézus Szívéhez tartott ájtatosságot. Mitsem mulasztott el, hogy azt közkedvelté tegye, annál is inkább, mert az Egyház sok szent búcsút kapcsolt hozzá. A buzgó lelkipásztor 1771 október 11-én Budán hunyt el.

Mint Tóth Mike „Hajdan és most” című könyvében (59. l.) olvassuk, *Tihanyban* Szent Benedek dicső rendjének regényes fekvésű és nevezetes apátsági templomában az ottani Jézus Szíve-oltárral egyidőben, a mult század (18. század) második felében társulat is alapított. Erre mutat a társulat törzskönyve, amely a könyvtárban található és amely néhány száz társulati tagnak nevét tartalmazza. 1766 szeptember 13-án XIII. Kelemen pápa Vajda Samu apát kérelmére a tihanyi apátságnak az Úrnap nyolcadát követő péntekre duplex majus ritussal Jézus Szíve-ünnepet engedélyezett. 1768-ban pedig teljes búcsút engedélyezett a szokott feltételek mellett mindazoknak, akik a tihanyi Jézus Szíve-kép előtt imádkoznak. A tihanyi Jézus Szíve-oltárról, amelynek alapgondolata: Jézus Szíve minden szív királya és középpontja, Tóth Mike említett könyvében így ír: „Az apátság templomában, amely egyszersmind plébániatemplom is, a belépőnek jobbján, felül az első oldaloltár Jézus Szíve oltára. A rendkívül érdekes oltár nagyjából féldombor faragványokkal van díszítve s most csinosan megújítva. A főalak az Udvözítő, magasan kiemelkedő domborműben.

Az egész oltár alakítása ez: alulról kezdve, első egy pelikánalak, amint három fiókáját saját vérével táplálja, fölött a fájdalmas Szűz, szívében a fájdalom törével; e fölött van Jézus alakja lángoló szívvel, szívektől és sugaraktól környezve. Jobboldalon Szent Borbála és Szent Pál, baloldalon Szent Ágoston és Szent Péter áll. Az oltárt betetőzi a Szentlélek felhőktől és sugaraktól környezve. Ami ez oltár felállításának idejét illeti, határozott időpontot nem lehet megjelölni, minthogy a templom 1754-ben tető alatt volt ugyan, de felszerelését a szentéletű és nagytudományú Vajda Samu apát eszközölte és csak 1778-ban konsekrálta.” (Magyar Sion. 1894. 641. l. Említett könyv az oltár képét is bemutatja Tóth Mike felvételében.)

Selmechányán az ünnepet 1770-ben nagy fénnel ülték meg, amint ezt az egykorú imák és énekek bizonyítják. A körmeneten óriási szívet hordoztak. Két ily szívalak — Zádori szerint — még ma is megvan. Egyik a német, másik a szlovák

templomban. Alacoque Szent Margit látomása szerint készültek. Az Úr Jézus Szívéhez intézett imák azóta sem szűntek meg, amint ezt Bielek László piarista atya által kiadott magyar imarend bizonyítja. Így volt az legalább Zádori idejében. (Selmecz. 1837. Mihalik. 52. l.)

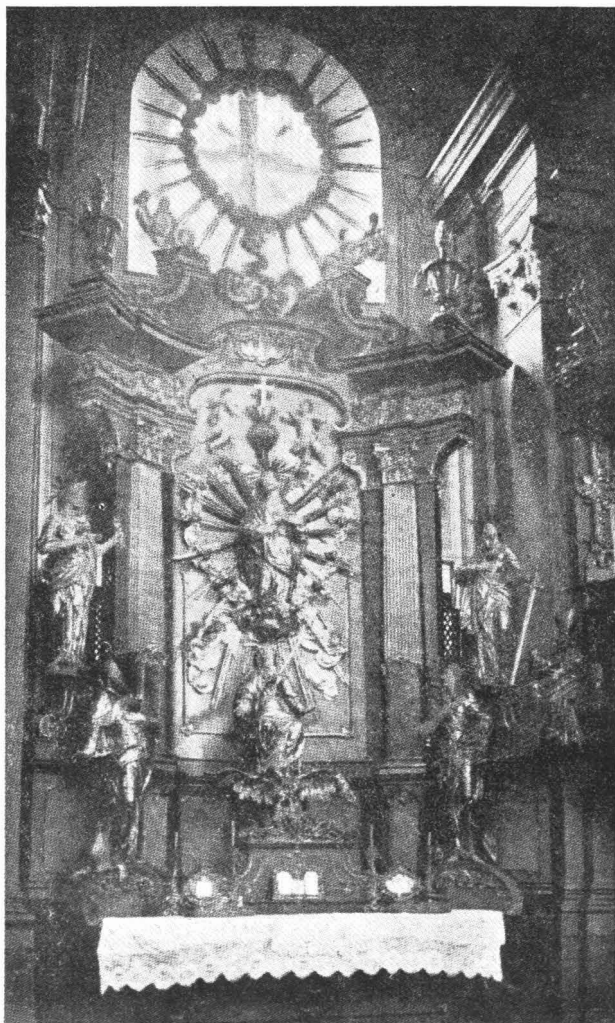
Pozsonyban az Orsolya-szűzek zárdatemplomában létezett Jézus Szíve-társulatról a magyar Országos Levéltárban őrzött kézirat tanúskodik. Címe: *Tabella cum inventariis Congregationum Dioec. in R. Hung. existentium anno 1785 confecta*. A leltár szerint a társulat tőkéje 4000 forint volt. Egyes tárgyai, jelvényei értéke is pontosan fel vannak tüntetve. József császár rendelkezése szerint árverésen keltek el.

A „Jézus szentséges Szívéhez való officium”-ot (zsolozsmát) három helyen is kiadták: Nagyszombatban 1748-ban, Vácott 1751-ben és Egerben 1775-ben. Azonban elkallódtak.

II. József 1781-i számnélküli rendeletében valamennyi jámbor egyesület, de különösen a Jézus Szíve-társulatok ellen háborog. (Ita dicti cinguli Cordis Jesu.) Felszólítja a magyar püspököket, hogy ezt a „visszaélést” nagy buzgalommal fojtásák el s erre esetleg a szükséges karhatalmat is felhasználhatják. Eljárásukról aztán ez ügyben a császár jelentést vár. (Helytartósági levéltár: Circa diversos abusos. nro. 4.)

Csajághy szerint Kalocsán is volt 1807-ben Jézus Szíve-társulat. Alapszabályait is ott nyomtatták. Később azonban még emléke is elenyészett. Így Csajághy. (Egyházi beszédei. Temesvár. 1870. 74. l.)

Esztergomban 1827-ben Rudnay Sándor primás eszközölt ki búcsúengedményt XII. Leo pápától Jézus Szíve tisztelőinek. Levelében, melyet a Szentatyához intézett, elmondja, hogy hívei Jézus Szívét nagyon tisztelik, miért is kötelességének tartja ezt az ájtatosságot tőle telhetőleg ápolni. Ezért is rendelte el, hogy az Úr Jézus Szíve ünnepének nyolcada alatt a ferencesek templomában naponként a reggeli órákban szentmise, délután pedig letenye legyen. A pápa július 4-én kelt levelében a kérést teljesítette. Hogy azonban a hívek az egész év folyamán tiszteljék Jézus Szívét, gondoskodott a primás, hogy ily című könyvet adjanak közre: „Jézus szentséges Szívének tisztelete, vagyis imádságos és ájtatos gyakorlások annak ünnepén, mely az esztergomi franciskánus atyák templomában szokott tartatni.” (Esztergom, 1827. Beimel. 56. l.) Az istentisztelet nyelve felváltva magyar és német volt.

*A tihanyi Jézus Szíve-oltár.
(Lásd a 327. lapon.)*

Weinhofer József (megh. 1859 június 27)* *pinkafői* szent-életű plébános 1831-ben járványos betegség alkalmával engedelmet kért és kapott Jézus Szíve-társulat megalakítására. Mint szokatlan dolgot sokan elleneztek, de a hívek nagy serege szent örömmel fogadta. Úgy látszik, ez volt az első Jézus Szíve Társulat II. József óta az egész Osztrák-Magyar Monarchiában. A jámbor nép, amelyből még nem halt ki Jézus Szívének ismerete és szeretete, nagy tömegekben tódult zarándokmenetekben a Szent Szív ünnepére nemcsak Magyarországból, hanem Ausztriából is Pinkafőre. Akadtak Ausztriában, akik ezt törvényellenes cselekedetnek minősítették. Ennek eleven cáfolata volt, amikor maga Zängerle bécsi herceg-püspök is eljött az ünnepre, résztvett a körmeneten és prédikált. Batthyány Miklósné, Széchenyi Franciska grófné ily ünnepélyes alkalmakkor semmi költséget sem kímélt, hogy a szép pinkafői templomot feldíszítse, amiben Zichy Zsófia grófnő ernyedetlen buzgalommal segítségére volt. Hohenlohe herceg és Bernátfy nagyvárad kanonokok szintén tevékenyen támogatták a társulatot és így Pinkafő csakhamar az eleven hitéletnek gyújtópontja lett.

Rímely Mihály főapát 1853-ban *Pannonhalmán* is behozta a „Jézus legszentebb Szívének Társulatát”, amely 1872 óta Imaapostolsággal van egyesítve. Zádori szerint az ő idejében 8590 tagot számlált.

A negyedik korszakban az ilyen társulatok hazánkban nagy arányban terjedtek el, amiről majd annak helyén bővebben megemlékezünk.

* Weinhhoferszentbeszédei részben magyar fordításban is megjelentek. A szombathelyi növendékpapság irodalmi iskolája fordította le azokat. A 375 lapnyi kötet „A hű lelkipásztor keresztény életbölcsesége” címet viseli s ötvenöt nagyszerű szentbeszédet tartalmaz. A 199. lapon prédikációt találunk Jézus Szívéről ezzel a felosztással: kik döfik át Jézus Szívét és kik szeretik. Weinhofer sohasem mondott el egy beszédet többször; írásban vagy nyolcszáz beszédet hagyott hátra. A társulat ünnepén huszonnégyszer prédikált.

NEGYEDIK KORSZAK
(1856—)

Jézus Szíve ünnepe

A Jézus Szíve-tisztelet negyedik korszakát IX. Piusnak (1792—1878) ama nagyjelentőségű cselekedetétől számítjuk, midőn 1856-ban a Szent Szív ünnepét az egész világra kiterjesztette. Ezzel lényegében megvalósult az a kívánság, amelyet Urunk Alacoque Szent Margit előtt kifejezésre juttatott, hogy t. i. Szent Szívét az egész hivatalos Egyház is ünnepelje. Ez a tény végre helyet biztosított Jézus Szívének az Egyház liturgiájában, betöltötte milliók hő vágyát és diadalra juttatott annyi nemes törekvést. Ezzel egyben megindul Jézus Szívének diadalútja a világon. Alkalmoszerűnek látszik, hogy itt néhány rövid vonásban vázoljuk az ünnep történetét, jöllehet annak egyes mozzanatait, mondhatnók állomásait, már az elmúlt korszak emlékei közé tartoznak.

Amint ez az Úr Jézus óhaja — amely teremtményei számára parancsot jelent — mind tágabb körben nyilvánosságra jutott, megindultak a kísérletek annak teljesítésére. Nem is ütközött ez nagyobb nehézségbe, amíg Jézus Szívének egyes egyházmegyék határain belül való ünnepléséről volt szó. Hiszen mint elbeszéltük, Eudesnek 1670-ben Vieuville püspök Rennesben Jézus Szíve-ünnepet engedélyezett, sőt 1689-ben Dijonban már a Joly vizitációs nővér által szerkesztett Jézus Szíve-zsoltoszmát és miseformát énekelték. De mindenki érezte, hogy ezzel az Úr Jézus kívánságának még nem tettek eleget. Ő bizonyosan Szíve tiszteletére általános ünnepet akart az Egyházban. Miértis bizonyos naív merészséggel, amelyhez a szeretet és buzgalom adja a magyarázatot, a dijoni Vizitáció egyenesen a Szentszékhez fordult, hogy a Joly-féle misét és zsoltoszmát, amelyet Charolais, a zárda lelkésze franciából latinra fordított, helybenhagyja és így általános érvényűre emelje. Róma a kérvényt az egyházmegye főpásztorához küldte vissza.

Az ügy azonban nem alszik el. Főleg P. Galliffet dolgozik érdekében a buzgalom és a teológiai tudás fegyvereivel.

1726-ban ismét igen kedvező alkalom kínálkozott, hogy az ügy a siker reményével napirendre kerüljön. A lengyel

király — akihez később a spanyol király, a krakkói és marseille-i püspökök s a Vizitáció Rend is csatlakozott — azzal a kéréssel fordult XIII. Benedek pápához, hogy tőle az ünnepet és a külön zsoltoszmát kieszközölje. Kimutatták, hogy a Jézus Szíve-ünnep immár az egész Egyházban elterjedt, kedves a főpásztorok és kedves a hívő nép előtt s ezt a kívánságot Urunk Alacoque Szent Margit előtt ki is fejezte. A mozgalom lelke Galliffet atya, a Társaságnak akkori római aszszisztense s ügyvivője volt. Latin nyelvre fordított könyvet írt Jézus Szívéről és azt a folyamodványhoz mellékelte. Egyébként is mindent előkészített, hogy az ügyet siker koronázza. Látszólag misem hiányzott, hogy a kérvény szerencsés elintézését nyerjen. Lambertini Prosper, a későbbi XIV. Benedek volt akkor a promotor fidei (a hit ügyeinek előmozdítója), akiről Galliffet minden tudást és jóakaratot méltán feltételezett. Ámde a remény hiúnak bizonyult. A pápa kegyesen fogadta a könyvet, hajlandó volt a Jézus Szíve-társulatok számára akárhány bullát kiállítani, de új ünnepről egyelőre nem akart hallani. Az ellenvetések a régiek voltak, amelyek már 30 évvel ezelőtt is a Szentszéket ez ügyben aggályossá tették. Megint új ünnep! Alacoque Margit ügye még nincs kivizsgálva, no meg hová jutunk, ha ezen az úton újabb ünnepeket behozva tovább haladunk. Galliffet tisztelettel, de alaposan megfelelt e nehézségekre.

Lambertini a bíborostestület előtt előszóval még más nehézséget is előterjesztett, amely úgylátszik döntőnek bizonyult. Kifejtette, hogy az egész ájtatosság azon a nagyon vitatható s valóban vitatott vélekedésen alapul, hogy a szív az *érzelme*k szerve. Az Egyház tehát a szív ünneplésével magát könnyen kompromittálhatja. A Szent Kongregáció erre 1727 július 12-én előbb kitérő, újabb sürgetésre 1729 július 30-án tagadó választ adott. Nagy volt a kiábrándulás! De a szent meggyőződés, hogy itt az Úr Jézus határozott akaratáról van szó, — ami az isteni segítséget is biztosítja — a kedvet és buzgalmat lelohadni nem engedte. Leczinska Mária francia királynő újból folyamodott az ügyben XII. Kelemenhez, de mielőtt a dolog szerencsés befejezést nyert volna, — amire már alapos remény is volt — a pápa meghalt. A királynő erre kérésével 1740 október 3-án a pápa utódjához fordult. XIV. Benedek, mint már az előzőkben láttuk, az ünnep

ellen foglalt állást. De a királynőnek kegyelme jeléül arannyal, selyemmel átszőtt Jézus Szíve-képet küldött ajándékba.

1765-ben XIII. Kelemen alatt a lengyel püspöki kar újra alapos, Galliffet gondolataitól átítatott emlékiratot terjesztett a Szertartások Szent Kongregációja elé. Ebben megint kifejtést nyert az ájtatosság eredete, fejlődése, óriási elterjedtsége (hiszen már 1090 Jézus Szívét tisztelő testvérület van az egész világon) stb. Az emlékirat azzal a kérelemmel végződik, hogy a Szentszék Jézus Szíve tiszteletére külön ünnepet, misét és zsolozsmát engedélyezzen. Hogy a folyamodást a Szentszék annál biztosabban és könnyebben teljesítse, az engedményt csupán Lengyel- és Spanyolország, a római főtársulat és az ebbe kebelezett társulatok számára kérték.

Végre 1765 január 25-én a Kongregáció a kérést teljesítette. A jég meg volt törve. Ugyanezt a kiváltságot siettek kérelmezni a vizitációs apácák, aztán a francia püspökök az összes francia egyházmegyéék számára. Ettől fogva tömegesen érkeztek a folyamodványok Rómába, amelyek mind kedvező elintézkést nyertek.

Ezek az előzményei a Jézus Szíve-ünnep az egész Egyházra való hivatalos kiterjesztésének, amely — mint említettük — 1856-ban következett be. Amikor ugyanis Patrizi bíboros, mint pápai követ Párizsban időzött, a francia püspökök azzal a kéréssel járultak eléje, hogy a Szentszék Jézus Szíve ünnepét az egész Egyházra elrendelje, mert habár Jézus Szívét az egész világ ünnepli, az ünnep mégis csak magánjellegű.

IX. Pius örömmel fogadta a kérést és hogy Jézus megsebzett Szívét — mint magát kifejezte — mindjobban és jobban szeressük, elrendelte, hogy Jézus Szíve ünnepe duplex majus ranggal az egyházi liturgiába felvétessék s e napon a „Misericordiae” kezdetű szentmise megfelelő zsolozsmával az egész Egyházban végeztesse. Az erre vonatkozó hivatalos okirat 1856 augusztus 23-án kelt.

Bármily általános és őszinte volt is az öröm, amelyet a pápai határozat az egész Egyházban ébresztett, de teljesnek nem mondhatjuk. Az ünnepnek még nem volt meg az a rangja, amely tekintve óriási központi jelentőségét, megillette volna. Most tehát megindultak a folyamodások az ünnep rangja emelésére.

Beck Péter, jezsuita generális hivatkozva a Jézustársaság eddigi tevékenységére, amelyet a Jézus Szíve-tisztelet terjesz-

tésében kifejtett, arra kéri a Szentatyát, hogy a Társaság a maga körében Jézus Szívét az Úrnap nyolcadát követő pén-
teken mint *elsőrangú* ünnepet nyolcaddal tarthassa. A Szent-
szék e kérést egész különös kegyként (*specialissima gratia*)
1870 április 28-án teljesítette. Ezzel a kéréssel ostromolják a
Szentszéket 1870—71-ben a vatikáni zsinat atyái, számtalan
pap és hívő, Mária Anna, Ausztria császárnője s magyar ki-
rálynő és a német katolikusok. (Nilles. i. m. harmadik kiadás,
I. 168. l.)

Ezt az óhajt XI. Pius 1929-ben teljesítette, midőn az Úr
Jézus Szíve ünnepének megadta az első rangot a nyolcaddal
és új, gyönyörű miseszöveget rendelt a „*Cogitationes cordis
eius...*” kezdettel, fenséges prefációval. Sőt újabb pompás
ünnepet is alapított, amely a Jézus Szíve-ünnepkel belső szer-
ves összefüggésben van. Ez a minden év október utolsó vásár-
napjára kitűzött *Krisztus Király ünnepe*. Ez az ünnep Urunk
Szívének szociális jelentőségét hangsúlyozza ki, ha maga az
elnevezés ezt nem is juttatja világos kifejezésre. A pápa szán-
dékát azonban elárulja az az intézkedése, hogy azt az ünne-
pélyes felajánlást, amelyet eddig Jézus Szíve ünnepén végez-
tek, erre a napra rendeli.

Még csak egy hő vágy él milliók szívében, akik Jézus
Szívét odaadóan szeretik. Bárcsak a Jézus Szíve-ünnep a *kül-
sőleg is megüendő, kötelező nyilvános ünnepek közé tarto-
zónék!* Az idők egyelőre erre, úgylátszik nem alkalmasak, hiszen
az Egyház, tekintve a nehéz szociális viszonyokat, inkább az
ünnepek kevesbitésére hajlandó. Ámde mi hisszük, hogy nem-
sokára annak is eljön az ideje, midőn az Úr Jézus kíván-
sága a lehető legteljesebb mértékben megvalósul. Ha az Úr
Szíve megkönyörülve, a vergődő világnak visszaadja a békét,
talán ez lesz számára a legszívesebben fogadott hálaajándék.

Felajánlások

Minthogy Jézus Szívében főleg a szív által jelképezett
istenemberi szeretetet imádjuk, tiszteljük, azért az egész
áhitatból, kultuszból a felajánlások nem hiányozhatnak. Hi-
szen a szeretet szeretetet vált ki, ez pedig egyesülésre törek-
szik. A szerető fél azé akar lenni, akit szeret, s azért magát
megajánlja, felajánlja. Ezzel voltaképen elérte célját, elment
addig, ameddig mehetett s kimerítette az összes lehetőséget.

Hiszen önmagában mindent odaadott. Jézus Szívének kinyilatkoztatása Isten részéről az utolsó nagy megajánlás, a Jézus Szíve-kultusz viszont az ember részéről a viszonzás.

Alig jelenti ki magát Urunk Alacoque Szent Margitnak, *felajánlást* kíván. Meg is kapja ezt választott jegyesétől s apostolnőjétől, Margittól s szinte egyidőben hűséges szolgájától, Colombière Kolos atyától. Majd erre Margit kis lelki családja *mint ilyen* végzi a felajánlást, amelyet aztán a Vizi-táció egyes házaiban egyesek s maguk a közösségek sorra ~~át~~átanoznak. Példájukat főleg a többi szerzetescsaládok is követik.

Családfelajánlások

A felajánlás azonban egészen különös lendületet az utolsó száz évben vett. A hullám — mint annyi más jó és apostoli mű is — Franciaországból indul ki. Bizonyos Wibaux jezsuita teológus a családfelajánlás óriási átalakító, kegyelmi hatását a saját szüleinél és hozzátartozóinál kézzelfoghatóan tapasztalta. Megírta ezt P. Ramièrenek, az Imaapostolság általános igazgatójának, aki a levelet a francia Jézus Szíve Hirnökében 1882-ben közzétette. A hatás minden várakozást messze felülmúlt. Óriási mozgalmat indított meg. Egyedül Marseille-ben hamarosan több mint ezer család ajánlotta fel magát Jézus Szívének s már 1889-ben a felajánlott családok aranykönyvében milliónál több név szerepel. A könyv lapjait Paray-le-Monialba küldik s ott Szent Margitnak kápolnává alakított szobájában helyezik el. Már 1889-ben a zárdából azt írják Toulouseba az Imaapostolság központi vezetőségének: „1889 június havától az Úr Jézus Szívének szentelt családok száma egyszerűen megszámlálhatatlan.” A családfelajánlásokról Montmartre-ra érkezett jelentések már egész könyvtárt tesznek, írja ugyancsak 1889-ben a „Montmartre” címet viselő folyóirat. P. Regnault Emil S. J., az Imaapostolság központi igazgatója két nappal Margit centenáriuma előtt megállapítja, hogy a Jézus Szívének felajánlott családok névsora 35 vaskos kötetre megy. Belgiumban 120.000, Spanyolországban 500.000, az Egyesült Államokban 90.000, Kínában 15.000 család ajánlotta magát Jézus Szívének.

XIII. Leo, a mű nagy előmozdítója 1889 május 18-án a szokott feltételek mellett teljes búcsút adományozott mindazok-

nak, akik Jézus Szíve-ünnepén vagy a rákövetkező vasárnapon nyilvánosan vagy magánúton magukat Jézus Szívének szentelik. Ez a kégy az üdvös műnek még hatalmasabb lendületet adott.

A felajánlások egyik kiváló apostoláról, a Picpus Társaságból való Mateo Crawley-Boevey atyáról külön is meg kell emlékeznünk. Ő a családfelajánlásnak — Jézus Szívének a családban való trónraemelése nevet adta. — Új név, de a lényeg ugyanaz maradt. Jézust ugyan nem *mi* emeljük trónra, mert ezt a méltóságot és hatalmat isteni természeténél fogva amúgyis birtokolja, de *mi* isteni feltétlen korlátlan hatalmát felettünk ünnepélyesen elismerhetjük. Ezt teszi a család önfelajánlása által is, ez a „trónraemelés”.

Mateo atya 1907-ben jött Amerikából Európába, hogy itt súlyos betegségéből gyógyulást keressen. Ellátogatott Páray-be is. Nem ugyan azért, hogy egészsége csodálatos helyreállítását kérje, hanem csupán kegyelmet akart kiesdeni, hogy Jézus Szívét mind forróbban tudja szeretni s szent pap halálával tudjon kimúlni. De íme alig kezd a jelenések szentélyében imádkozni, mikor hirtelen összerázkódik s magát nyomban teljesen meggyógyultnak érzi, tapasztalja. Egyben szívét a szeretet nyíla sebezte meg, éspedig meggyógyíthatatlanul.

Még aznap este, mikor a szentórát végezte, megbizta őt az Úr, hogy a „Trónraemelés” művét szorgalmazza s a világot családonkint Szent Szívének visszahódítsa. Megadja egyben az Úr a felajánlás tervezetét, módját is.

Mateo atya most már Rómába siet, hogy apostoli munkájára X. Pius pápa engedélyét és áldását kikérje.

— Nem fiam, — válaszolt a pápa, mikor Mateo előterjesztését meghallgatta — nem engedem meg.

— De Szentséges Atya — vág közbe Mateo.

— Nem, nem engedem meg — szól újból a pápa kedves, hamiskás mosollyal. — Aztán szívére öleli a kérelmezőt és így folytatja:

— Nem engedem meg, de *parancsolom!* Érted? Parancsolom, hogy egész életedet a szociális újjászületés e nagy művének szenteld. Nagyszerű munka ez, áldozd oda neki egész életedet!

És Mateo atya megindult, mint második Szent Pál. Predikálta az evangéliumot a legegyszerűbb szavakkal. Meghódította az eszmének az egész latin Amerikát, sőt a többi világ-

rész tekintélyes területeit. „Nyomában — mint az egyik püspök mondja — nem egyes halottakat, de egész temetőket láttam feltámadni.”

A világháború kitörése éppen útban találta Mateot Európa felé. Visszatérésre már nem lehetett gondolni. Hozzálatott tehát az apostoli munkákhoz Európában. XV. Benedek elődje jóakaratóval vette pártfogásába a művet s kijelentette, hogy azt az övének kell tekintenie.

Városok felajánlása

Itt is előbb visszanyúlunk a multba, hogy a városok és közösségek felajánlásáról szintén egységes képet nyujtsunk.

Marseille-ben az 1720-ban dühöngő pestis szolgáltatta az alkalmat, hogy a város magát hivatalosan és ünnepélyesen Jézus Szívének ajánlja. Ez az első eset, midőn a szerzetesi családokon kívül testület magát Urunk Szívének szenteli. Mint ilyen, jelentős esemény a tisztelet történetében. Ebben a városban már Margit óta a Jézus Szíve-tisztelet kedvező talajra talált. Egy másik vizitációs szerzetesnő, Rémusat Anna-Magdolna nem szűnt meg a szent tüzet állandóan élesztetni. Ő volt az, aki a nagy csapást megjövendölte, s mikor kitört, az Úr az orvosságot, menedéket neki jelentette ki. S ez nem más, mint az áhitat, a felajánlás az Ő Szent Szívének. A lakosok közül a borzalmas halál már kb. 40,000-et ragadott el. Ekkor Belsunze püspök a nép zokogása közt ünnepélyesen megkérlelte a szentes Szívet s ígéretet tett, hogy a következő évben Jézus Szíve ünnepét megülik. Erre a ragály megszűnt. 1722-ben azonban újra kitört. Erre maga a város elöljárósága tett fogadalmat Jézus Szíve ünneplésére szentmise, szentáldozás, ünnepélyes hódolat és körmenet által. Az elért üdvös eredmény láttára több más város is, mint Aix, Arles, Avignon, Toulon követte a nemes példát, hogy a Gondviselés őket hasonló csapástól megkímélje. (Bainvel 524. l.)

1865-ben január 25-én Laval város és egyházmegye egész különös fénnnyel ajánlotta magát az isteni Szívnek, mintegy mintát adva hasonló ünnepségekre. A szentmisét ez alkalommal az angersi püspök végezte öt más főpásztor jelenlétében. A krónikások különösen kiemelték Sauvé kanonok lángoló lelkesedéssel mondott szentbeszédeit. A nagyszerű körmenet délután két órakor indult meg. Egy csapat rendőr nyitotta meg

azt. Aztán következett a város három plébániája, majd a lilomot hordó fehérruhás leánykák hosszú sora és az ifjúság. Őket követték zászlóik alatt az egyházmegye plébániái. A zászlók egyik oldalán Jézus lángoktól övezett Szíve, a másikon az illető plébánia védőszentje. Az esperességeknek még külön zászlójuk is volt. Közben-közben zenekarok, majd a különböző társulatok és jámbor egyesületek következtek. Utánuk a szerzetesrendek és a papság lépdelt, akiket közvetlenül a templomi rendőrség (egyenruhás sekrestyések) és a székesegyházi zászlótartók előzték meg. A papság karinget, dalmatikát, miseruhát vagy vecsernyeköpenyt viselt. Voltak vagy 500-an. Köztük három trappista is szerepelt. Erre a káptalan s helynökei kíséretében a főpásztor következett. Az emlékHzászló, melyet ez alkalommal felajánlottak, valóságos remekmű. Egyik oldalon a felavatás tényét örökítették meg, a másikon a püspököt ábrázolták, amint egyházmegyéjét térden állva Jézus Szívének felajánlja. A három városi plébánia három külön oltárt emelt, amelyeket a körmenet felkeresett. A Jézus Szívének való felajánlást maga a püspök nagy csendben olvasta fel. Mihelyt bevégezte, a város összes harangja megkondult s az eseményt agyúdörgés tette még ünnepélyesebbé.

Nemzetek, országok

A negyedik korszakban, amelyet Jézus Szíve dicsőségének kibontakozása jellemez, a hódolat szent adóját nemzetek és országok is mint ilyenek kezdték leróni annak a Szívnek, amelynek létüket és minden javukat köszönhetik.

Itt ismét eltekintünk kissé a korszakok elhatárolásától és néhány évtizeddel előbből kezdjük, hogy így a gondolat egységét megmentjük és jobban kidomborítsuk.

Tirol.

Tirollal kezdjük, amely elsőnek vívta ki a dicsőség pálmáját, hogy Jézus Szívével szent szövetségre lépett s magát Jézus Szíve birtokának mondhatja. Mikor a véres francia köztársaság hadai előzőnlötték Európát, Tirol felé is közeledett ellenséges csapat. A rendek egybegyűltek, hogy a haza oltalmáról tanácskozzanak. Rémülve látták, hogy hazájuk védelméről mily kevésbé van gondoskodva. Emberi segítségre alig számíthattak. Összes reményüket tehát az Úr Jézus szentséges

Szívébe helyezték. 1796-ban a tartomány legelső képviselői Tirolt Jézus Szívének ajánlották fel. Ez évben elhárult fejükről minden jelentékeny baj. Erre Bécsből — ahol a nehéz idők kissé megszelídítették a jozefinista szellemet — udvari rendelet érkezett. Ebben császári kiváltság engedélyezte a hűséges Tirolnak, hogy Jézus Szíve ünnepét minden plébánián egész fénnel megülhesse. És csakugyan, a brixeni egyházmegye naptárában (directorium) a Szertartások Kongregációjának 1796 november 23-án kelt rendelkezése alapján Jézus Szíve ünnepét a pünkösöd utáni III. vasárnapra találjuk kitzúve.

Az 1797-ik év azonban nehéz napokat hozott a jó tiroliakra. Az ellenség túlereje már-már elcsüggesztette a szabadságszerető népet. Ismét Jézus Szívéhez fordultak. Nem hiába. Április 12-én Springes mellett a 66 álló napig tartó heves küzdelemben annyira megfélemlítették a franciákat, hogy meghátráltak és a Pusterthalon át az őket üldöző tiroliak elől elvonultak. Így az Úr Jézus Szíve országának egyidőre békét hagytak.

1805-ben Napóleon hadat üzent Ausztriának és a szerencsétlen pozsonyi béke Tirolt Bajorországnak szolgáltatta át. Nagy elkeseredést váltott ez ki a dinasztiahoz és Egyházhoz hű derék tiroli népben. A politikai hatóságok eltörölték a roratékat, az éjféli misét, a körmeneteket. A rabszolgasorsot soká nem tűrhették. 1809-ben vagy 5.000 Schützen (vadász) csatlakozott a hőslélkü Hofer András vendéglőshöz és május 25-én Innsbruck mellett megtámadta az egyesült francia-bajor hadakat. A harc eldöntetlen maradt. Május 27-én Hofer Schönbergben haditanácsot tartott. Voltak, akik visszavonulást ajánlottak legalábbis addig, míg az Inn-folyó felső völgyéből segítség nem érkezik. Tanakodás közben öregember lépett elő s ünnepélyesen így szólt: „Istennek és Szűz Máriának nevében mondom nektek, hogy holnap, vagyis Jézus Szíve ünnepén támadjatok és előre kijelentem, hogy győztök.” Aztán ajánlotta, hogy felajánlásukat Jézus Szívéhez újítsák meg és a megholtak lelkéért a temetőben körmenetet tartsanak. Az öreg erre eltávozott és senki sem tudta, ki volt. A vezérek erre elhatározták, hogy megütköznek.

A hősök Hoferrel az élükön május 28-án megújították Jézus Szívének tett fogadalmukat és másnap Iselberg mellett heves egész napi tusakodás után teljes győzelmet arattak. A

csatateret 3000 francia hullája borította. Deroy tábornok az éj sötétjében minden neszt kerülve sebtében elvonult.

A franciák ugyan 1809-ben megverték Ausztriát és a békekötés értelmében Bajorország megint csak bekebelezte Tirolt, a legnagyobb nemzeti hőst, Hofer Andrást Mantuában főbelőtték, de Jézus Szíve azért hű maradt népéhez. A kemény megpróbáltatás után Tirol megint visszakerült a Habsburg-dinasztia katolikus szellemű jogara alá.

1848-ban Tirol megújította hűségesküjét Jézus szentséges Szívének. Bizonyára ennek köszönheti, hogy az 1861-iki kormányrendelet ellenére is, amely a másvallásúak letelepedését megengedte, hitegységét az utolsó időkig megőrizte. Az országgyűlés ugyanis ezt a rendeletet csaknem egyhangúlag leszavazta. Tirol a világháborúban is megállotta helyét. Megint csak Jézus Szívéhez fordult és hivatalos istentiszteleten maga a tartomány kormányzója térden állva újította meg egész népe nevében Szövetséges Úrának tett ünnepélyes felajánlást. A legújabb időkben megint nagy nehézségek szakadtak Ausztriára és így Tirolra is. De az Úr Szíve megint csak hűséges Szövetséges Úrnak bizonyítja majd magát.

Ecuador.

Még a tiroliaknál is sokkal kifejezettebben, egész hivatalos formában ajánlotta magát Ecuador, délamerikai köztársaság Jézus isteni Szívének.* Az eszme nemes, jellemes és hithű elnökétől, Garcia Morenotól indult ki, aki bár teljesen katolikus, de erkölcsileg mélyre süllyedt népének helyzetét nagy fájdalommal szemlélte. Úgy akart rajta segíteni, hogy azt Jézus Szívének ajánlja, szenteli. Ezzel természetesen minden vallás és közrend ellenségeinek, a szabadkőműveseknek haragját és gyűlöletét hívta ki maga ellen. Garcia ezt jól tudta. „Gyűlölnek engem, — mondta — mert hazám számára a legnagyobb jót, a vallást meg akarom menteni és mert magamat mindig Egyházam hű fiának tanusítom.”

Az országgyűlés az elnöknek, Garcianak indítványára 1873-ban elhatározta, hogy a köztársaságot az Úr Jézus Szívének ajánlja. Fővédőjének választja s ünnepét nemcsak egyházilag, hanem polgárilag is a lehető legnagyobb fénnel meg-

* V. ö. Berthe: Garcia Moreno; Friedrich: Die kirchliche Andacht zum göttlichen Herzen Jesu. 287. l.

üli. Ugyanezt 1873 október 8-i keltezéssel törvénybe iktatták. A törvényt végre is hajtották. A felajánlás az egész köztársaságban ugyanazon a napon és órában történt. Garcia Moreno a székesfővárosban, Quitóban vett azon részt. Formaruhában, az egyházi és világi előkelőségek kíséretében vonult a székesegyházba, ahol előbb az érsek az Egyház nevében, aztán az elnök az állam nevében mondta el a felajánló imát, nyilatkozatot. Amint előre látható volt, az Egyház és haza közös ellenségeinek dühét ez az esemény a végsőkéig fokozta. Összeesküvést szöttek és elhatározták, hogy az elnöknek orgyilkosok keze által kell elpusztulnia. A jóbarátok figyelmeztették is az elnököt, hogy mi készül ellene s kérték, hogy óvja drága életét. Garcia Moreno teljesen nyugodt és higgadt maradt. Meggyilkoltatása előtt két nappal még így ír egyik barátjának:

„Engem meggyilkolnak, de örülök, hogy katolikus hitem megvallása miatt halhatok meg. Az égben majd viszontlátjuk egymást.” Az Úr Jézus, akinek Garcia magát és országát ajánlotta, nem művelt ugyan csodát, a pokoli tervet nem hiúsította meg, de megadta a hőselkű férfiúnak az erőt és a vértanúság dicső koronáját.

Garcia 1875 április 6-án, a hó első péntekén reggel 6 órakor a templomba ment, hogy ott szentmisét hallgasson és szentáldozáshoz járuljon. Utána egészen nyolc óráig hálaadásba merült. Aztán dolgaira tért. Délután egy órakor megint átment a templomba, hogy a kitett Oltáriszentséget imádjá. Ekkor az összeesküvők egyike valami ürüggyel kicsalta a templomból. Most az orgyilkosok rárohantak. Tizennégy törzsúrassal és három revolverlövessel végeztek vele. Csak annyi ideje maradt még, hogy felvehette a szentkenet szentségét és gyilkosainak kifejezetten megbocsáthatott.

Igy halt meg Garcia, Jézus Szívének egyik legnagyobb tisztelője, hazájának hű fia dicső mártírhallal, hogy ott fenn az égben, az Úr trónjánál népének s az egész kereszténységnek pártfogója legyen.

Garcia előre megjósolta, hogy halála után a köztársaság megint a gonoszok kezébe kerül, akik majd sanyargatják a népet. Azonban Jézus Szíve kezükből újból kiszabadítja őket. Úgy is történt. A tízéves rémuralom után a régi kormány megbukott és az új kormány 1884-ben a felajánlást Jézus Szívének megújította. Ecuador tehát Jézus Szívének országa volt,

ma is az és remélhetőleg az Ővé is marad mindvégig. Nagy elnöke, akinek elévülhetetlen érdemeit hazája a legmagasztosabb módon megörökítette, majd gondoskodik róla!

Franciaország.

A montmartrei bazilika.

1870-ben a franciákra oly szerencsétlen kimenetelű háború borzalmai közt több nemeslelkű világi férfiú hazája utolsó menedékét Jézus Szívében remélte és kereste. Miért is a következő szövegű fogadalmat tették: „Hazánk borzasztó szerencsétlenségét szemlélve, tekintettel Pius pápának, Krisztus helytartójának szerencsétlen helyzetére, hódolatunk, kérlelő imádásunk jeléül és hogy Jézus irgalmas Szívétől bűneink bocsátatát s hazánk megszabadulását elnyerjük, megfogadjuk, miszerint minden erőnkől arra törekszünk, hogy Párizsban Jézus Szíve imádására templom épüljön.”

A dúló csaták után a fogadalom végrehajtásával kezdtek foglalkozni. Kérelmüket Guibert érseknek, a meggyilkolt Darboy utódjának terjesztették elő. Ez az ügyet a püspöki kar elé vitte, amely azt nagy lelkesedéssel magáévé tette és elhatározta, hogy Jézus Szíve tiszteletére nem egyszerű templomot, hanem nagyszerű nemzeti dómot fog emelni. De vajjon hol? Párizs melyik részében?

A francia főváros északi táján magaslat van, amelyet ős-időtől fogva „szent helynek” tekintettek. Ez a Montmartre. Ezen a helyen zúzta szét Szent Dénes Gallia bálványait s ugyanitt szenvedett vértanúhalált. A Montmartren több templom is épült. Egyiket még a 13. században maga III. Ince pápa szentelte fel. Itt vetette meg Loyolai Szent Ignác a Jézus-társaság alapjait. Ide zarándokoltak Franciaország nagy emberei minden időben. A választás tehát erre a helyre esett. A Szentszék áldását is kikérték a bazilika építésére, amely majd ezt a felírást viseli:

„Sacratissimo Cordi Christi Jesu
Gallia poenitens et devota.”

„Jézus Krisztus legszentebb Szívének,
a bűnbánó és magát Istennek adó Franciaország.”

Mínhogy néhány telket is ki kellett sajátítani, az ügy az országgyűlés elé került. Ennek köszönhető, hogy a nagy megajánlásba maga az ország, akkor már köztársaság, is be lett

vonva. Megtörtént tehát az, amit XIV. Lajos még dicsősége delelőjén elmulasztott és XVI. Lajos a rázúduló bajok özönében megígért. Ez a francia parlamentnek kétségkívül dicsőségére vált. Bárcsak ki is tartott volna a megkezdett úton! Akkor talán nem következett volna rá az a katasztrófa, amelyet a világháborúban aratott diadala néhány évtizedre kitolt.

A parlament tehát megszavazta a telkek kisajátítását, és pedig „közérdekből”, s magáévá tette a kitűzött célt: „A bűnbánó Franciaország hódolata Jézus Krisztus Szíve előtt.” Legott megkezdték a gyűjtést, amely nem remélt eredménnyel járt. A tervezett húsz kápolnából egyes foglalkozási ágak és életállapotok akartak egyet-egyet felemelni. Így felajánlott egy kápolnát a hadsereg, továbbá a munkások Jézusnak, a munkásnak tiszteletére, az anyák Szent Monikának, a gyermekek a kis Jézusnak, a papok az isteni Főpapnak stb. A szűzek Jegyesüknek akartak fogadalmi szentélyt állítani. A meghalt hívekről sem feledkeztek meg. Hisz a háború annyira megszorította azoknak számát és alig akadt család, amelynek gyászolnivalója ne lett volna. Ekkép teljesedett Jézus kívánsága is: „Akarom, hogy templomot emeljenek isteni Szívemnek.”

A templom alapkövét 1875-ben tették le és az 1891. év Jézus Szíve ünnepén Richard bíborosérsek nagy ünnepélyességgel — bár ideiglenesen — felszentelte azt. Ettől fogva az Oltáriszentség éjjel és nappal ki van ott téve és a buzgó fohászok milliói szállnak ott fel a szívekből Urunk Szívéhez, a bűnbánó és Istennek magát odaadó Franciaországért.

A templom konsekrációja 1919 október 16-án a kifejthető legnagyobb pompával és ünnepélyességgel ment végbe. A bíboros kollégiumot kilenc tag képviselte. A francia bíborosokon kívül ugyanis ott volt Vico bíboros-követ és Bourne westminsteri bíboros-érsek. Résztvett több mint száz püspök és a papságnak, valamint a híveknek megszámlálhatatlan tömege, akik közt ott lehetett látni sok szenátort, képviselőt és katonatisztet. A főoltárt Amett kardinális szentelte fel. A többi tizenkilencet más püspökök. Október 17-én különös engedéllyel, tekintettel Szent Margit küszöbön álló szenttéavatására (1920 május 13-án), Jézus Szíve nagy apostolnője tiszteletére ünnepélyes szentmisét végeztek.

Paray-le-Monial-i zarándoklatok*

A nagy csapások és szenvedések Istentől szándékolt következményei szoktak lenni, hogy a jólét idején anyagba süppedt lelkek Hozzá, Teremtőjükhöz és Urukhoz visszatérnek s hivatásuknak, igazi javaiknak élénkebb tudatára ébrednek. Ez volt tapasztalható Franciaországban is az 1870-ben bekövetkezett megalázó nemzeti szerencsétlenség után. Ennek az évnek végén és a következő esztendő folyamán sajátzerű fuvalom lengedezett Franciaország felett. Szinte az egész nemzet imádkozott és kereste a kegyhelyeket. Országos búcsújárásokat vezettek Lourdesba. Tömegesen keresték fel Lassalettet, Fourvierst, Puyt, Roccamadurt. Nagy jelentőségű helyeken, mint Lourdesban és Fourviersben egyszerre 100,000 ember is megfordult. De leginkább Paray volt a célpont, főleg június havában. A tömeges zarándoklatot Marseille kezdte meg 25,000 résztvevővel. Jöttek aztán idegenek is, mint belgák, angolok, amerikaiak, s ahonnan nem jöhettek, legalább fogadalmi zászlókat küldtek. Azon a vasrácson, amely a paray-i templomban a szentélyt a kartól elválasztja, már nem értek el „ex voto”

* Zádori az „Új Magyar Sion”-ban (1876) leírja paray-i zarándokútjának közvetlen tapasztalatait és benyomásait. Leközlőjük, jól lehet Margit életrajzából több részlet már ismert előttünk. „Paray-le-Monial 5000 lakóval bíró város Franciaország közepén, a Bougogne tartományban, Autun megyében. Termékeny síkon fekszik s Bourbonce-folyócska hasítja. Lyonnal, Párizssal vasút köti össze. A hagyomány szerint Nagy Konstantin e tájon látta az égi keresztet. Alapította Szent Hugó bencés apát. (Megh. 1109.) Ugyanő építette e román ízlésű bazilikát, mely most plébániatemplom. A szerzeteseket a francia forradalom űzte el. A Vizitáció szerzet 1626 szeptember 4-én telepedett le Parayban. 1642-ben kapta házuk és a templom e jelen alakját s a szobák mind úgy vannak, mint voltak Boldog Margit életében. A zárdához van csatolva egy téres négyszögű kert, ahol szintén voltak jelenései. Minthogy a zárdába és kertbe csak püspöki engedéllyel lehet bejutni, én a közeli bazilika tornyából néztem az udvart és kertet. A kolostortemplom főoltáránál kétszer miséztem, mikor apácákat áldoztattam azon a helyen, hol valaha Boldog Margit áldozott. A kar rácsozatán számos ajándék függ, a meghallgatott imák emlékei. Az imaszerű lelkület, — amely itt állandóan honos — rendületlen bizonyítéka annak, hogy ez csakugyan kiválasztott hely. hogy innen tisztább a lég az ég felé s könnyebben jutnak fohászaink az Isten trónja elé. Ott a lilomtisztá Margit sírjánál érezzük, hogy ezen leány csakugyan az égből kapta világosságát s jelenései valószínűságon alapulnak. Minden mondása változhatatlan igazságnak tetszik. A kis templom ízlésesen van díszítve s 120 nagyértékű zászló van falaira tűzve. A zarándoklatok emlékei. Néhány év óta a jezsuitáknak is van Parayban társodájuk.”

küldemények. Az óriási megindulás és mozgalom szinte önként támadt. Senki sem tudná megjelölni a kezdeményezőket. Bizonylyal a Szentlélek fuvalma volt az. Szebbnél-szebb énekek zendültek itt fel, amelyeknek szerzőit senki sem ismerte s legott mindannyinak ajkán felharsantak és a szívekből visszhangzottak. Ily általános lelkesedést a kereszteshadjáratok óta alig látott Európa. A tömegek bánkódtak, bocsánatot kértek, s bosszúra senki sem gondolt. A töredelmet a lelki öröm kitörései váltogatták. A vasúti kocsik is kápolnákká váltak. Rózsafüzér-ima és ének hangzott ki belőlük. Az egyesek bámulva néztek egymásra s könny pergett szemükből. A vonatok dübörgését túlhangozták az énekek. Megtörtént, hogy két vonat állt az állomáson egymásmellett és énekeik egészen összecsendültek, amint a szívverésük is azonos volt.

Paray 1873-ban, június 20-án dicső szép napra virradt. Mintegy 20,000 zarándok gyűlt oda össze, hogy Franciaországért imádkozzék. A gazdagok fényes fogatokon jöttek, a munkások egyszerű zubbonyban érkeztek. Valamennyi Jézus Szívének jelvényét viselte keblén. Szinte mindannyian az Úr asztalához járultak. A papok karja ellankadt az áldoztatástól s a sok konszekrálandó ostyát alig lehetett előteremteni. Menynyire örült az Úr Jézus Szíve! Mint egykor a kenyérszaporításkor! Hisz éppen isteni Szívének ünnepe volt, amelyre nézve Margitnak kijelentette: „Akarom, hogy ez a nap isteni Szívem tiszteletére legyen szentelve, s e napon áldozzanak.” Ő ha Margit előre látta volna, hogy itt, igen itt, ahol ő most térdel, egykor mi megyen majd végbe!

A szentmisék mindjárt éjfél után kezdődtek. Bár sok oltárt emeltek, de azért minden pap nem jutott misézési lehetőséghez. Ez volt az egyetlen bánata. Szent Margit koporsóját virágokkal halmozták el. A szentélyben a pápai zuávok lobo-gója lengett azon véresen, ahogy a csatából hozták. A hívek csókolgatták, az anyák gyermekeiket emelték hozzá, a katonák kardjukkal érintették. A szemek könnyben úsztak s mintha mindenki lázban lett volna. Kilenc órakor kezdődött a körmenet. Nem volt ez liturgikus cselekmény, aminőket tartani szoktak. Hiányoztak a püspöksüvegek. A papság a nép közé elegyedett. Égbetörő daluk ez volt:

„Sauvez Rome et la France
Au nom de Sacré Coeur.”

„Mentsd meg Rómát és Franciaországot,
Jézus Szívéért!”

Nem is volt ez körmenet, hanem bűnbánatot, töredelmet valló demonstráció, amelyből csak az az egy szó volt hallható: „Pitié mon Dieu!” „Könyörülj rajtam, Istenem!” Minden egyházmegye, plébánia, intézmény a saját zászlaja alatt vonult fel. Szébbnél-szebb zászló volt ott vagy háromszáz. A menet a városon kívüli tábori oltárhoz vonult, amely Paray észak-keleti részén volt felállítva. Itt tartották az ünnepélyes szentmisét. Ekkor megható jelenet játszódott le. Az egyik mellékről elkésett processzió érkezett. Fehér zászló alatt jött, amelyet gyászfátyol borított. Elzásznak, a hazája testéről leszakított, megsiratott Elzásznak zászlaja ez. Rojtjait egyik oldalon közkatona tartja, akinek másik keze hiányzik, a másik oldalon feketébe öltözött nő. A zászlón e felírás: „Coeur de Jésus, rendez nous notre patrie!” „Jézus Szíve, add vissza hazánkat!” Mindenki zokogásba tör ki. „Vive la France! Vive l'Alsace!” „Éljen Franciaország! Éljen Elzász!” — kiáltások törnek elő. Az emberek egymást ölelik és könnyeik összefolynak. Ugyanigy fogadták a Franciaországtól elszakított Metznek lobogóját is, amely egészen fekete volt, mert hát gyásza is mélyebb, fájdalma metszőbb. Ezekután legmélyebb érzelmeket keltett Párizs zászlaja, amelynek rojtjait előkelő hölgyek tartották, mind feketébe öltözötten, lengő gyászfátyollal. A legrégibb és legtiszteletreméltóbb családokból valók voltak. Az Üdvözítő kiengesztelésre számít az előkelőségek részéről is!

Nagy lelkesedést keltettek a pápai zuávok, akik hangosan énekeltek. A véres zászlót a templomban hagyták. Másikkal helyettesítették. Ott lépdelt mellette a szentéletű De Sonis tábornok, Charette tábornok és más tisztek. Fel-felhangzott láttukra: „Éljen Franciaország! Éljen Pius pápa! Éljen Charette! Éljenek a zuávok!” Ezek akkorában szinte egy fogalommá olvadtak össze. Estefelé a menet püspöki engedéllyel átvonult a Vizitáció kertjén. Amint elmentek a nevezetes mogyoróbokor mellett, az elásziak lobogójának gyászfátyola fennakadt egy ágon. A zászlóvivő többféleképpen igyekezett azt onnan kiszabadítani, de nem ment. Egyszer csak szél támadt és az könnyedén elkapta onnan. Nagy örömmámor támadt erre. Mindenki a jobb jövőt sejtette belőle...

Ezen a napon senki sem imádkozott önmagáért, hanem a hazájáért és az ősök bűneinek bocsánatáért. Az emberek megfelfedkeztek önmagukról s szívük csak egy kívánságba olvadt: „Sauvez Rome et la France par votre Coeur!” „Mentsd meg Rómát és Franciaországot szent Szíved által!” Este gyertyás körmenetet tartottak, amelyen vagy négyezer ember vett részt. Ajkukon felsírt az 50. zsoltár: „Könyörülj, Istenem, én bűnös lelkemen!” Aztán engesztelték az Urat annál az oltárnál, amelynél oly sokszor megjelent.

Kilenc nap múlva, Szent Péter és Pál ünnepén 150 képviselő érkezett, hogy mint Franciaország törvényhozói bemutassák hódolatukat a Szent Szívnek. Ezek is hoztak lobogót ezzel a felirással:

„Sacratissimo Cordi Christi Jesu
e legatis ad nationalem Galliae coetum
CL voverunt.”

„Jézus szentséges Szívének ajánlják a francia parlament tagjai közül százötvenen.” Midőn vonatuk Parayba érkezett, keblükre tűzték Jézus Szíve jelvényét, kibontották zászlaikat és így vonultak a Vízitáció templomába. Itt a püspök kezéből valamennyien megáldoztak. Utána egyikük, Delcaste, Haut-Garonne képviselője harsány hangon a következő imát mondta: „Jézus legszentebb Szíve! Ide jöttünk, hogy felajánljuk magunkat és társainkat, kik velünk egyértelműek. Azért esedezünk, hogy bocsásd meg bűneinket, amelyekkel megbántottunk. Bocsáss meg azoknak is, akik téled elválva élnek. Amennyire tőlünk telik, forró kívánságaink teljes erejével neked ajánljuk szeretett hazánkat minden tartományával és minden intézményével, amelyeket benne a hit és szeretet megalkotott. Arra kérünk, uralkodjál felettük mindenhatóságod, kegyelmed és szereteted által. És mi Szent Szíved zarándokai, az Oltáriszentség imádói, az Úrvacsora asztaltársai, Szent Péter tévmentes Székének hű tanítványai, akinek ünnepét ma szerencsések vagyunk megülni, szolgálatodra magunkat felajánljuk, Neked, Urunk, Megváltónk, Jézus Krisztus! Alázatosan esedezünk a kegyelemért, hogy a tied lehessünk ezen és a másvilágon. Úgy legyen!” A jelenlévők nagy meghatottsággal hallgatták végig e fenséges deklarációt, a felajánlás emez ünnepélyes igéit és úgy érezték, hogy ezzel megint az Úr Jézusnak egyik kívánsága teljesült, amellyel szentséges Szívének Franciaország hódolatát kívánta.

A világ felajánlása Jézus Szívének

A egyszerű rend és célirányosság, amely Istennek műveiben mindenütt szembeötlő, tapasztalható a Jézus Szívétisztelet fejlődésében is.

Az Úr Jézus végtelen szerelmében mindeneket magához kapcsolni, birtokolni óhajt, hogy azokat boldogítsa és menygyei Atyjának megdicsőítésére bemutassa. Előbb megelégedett egyesek önfelajánlásával, majd a családokat kívánta magáénak. Most a városok, plébániák és egyházmegyék, sőt országok következtek. A nagy szintézis az egész világnak felajánlásával érhetette el csúcspontját.

Már 1875-ben 525 püspök, sokmillió hívő élén, Alacoque Szent Margitnak adott kijelentések 200 éves évfordulója alkalmával azzal a kéréssel járult IX. Pius elé, hogy „*az egész világot*” Jézus Szívének szentelje, ajánlja. A kérés azonban ily értelemben nem teljesült. Még nem volt időszerű. Ámde a Szentséges Atya 1874 június 16-án jóváhagyott egy meg lehetőségen terjedelmes felajánló imát, amelyet a hívek magánúton vagy közösen az Úr Jézus Szívéhez végezhetnek.

Ez a felajánló szép ima, ha az ügyet a célhoz közelebb is hozta, de meg nem oldotta. A Gondviselés most ismét tisztalelkű szerzetesnőnek adott küldetést, hogy nagy terveinek eszköze legyen. Ez nem más, mint *Droste zu Wischering* grófnő, szerzetes néven Jézus Szívéről nevezett Mária nővér, az angersi Jó Pásztor Kongregáció tagja.

Ketteler püspök 1875-ben így írt két kis elsőáldozó unokahúgaihoz Westfáliába: „Bárcsak az Úr Jézus isteni Szíve a ti szíveteket annyira magához csatolná, hogy azt ezentúl soha semmi attól elszakítani nem tudná.” Ezek közül az egyik *Mária* volt. A nagy püspök üzenete az ő számára valóságos jövődőlést jelentett. Hiszen egész hivatása, életmunkája teljesen Jézus Szívébe olvadt.

1863 szeptember 8-án a westfáliai Münsterben született. 1888-ban lépett a Jó Pásztorról nevezett kongregációba. Nem minden küzdelem nélkül történt ez, mert egész életében kísértette az a gondolat, hogy ő nem ide, hanem a bencés apácák rendjébe hivatott. Pedig isteni terv szerint ott volt a helye, ahová belépett. Mint apáca Lisszabonba került, majd Portóban lett főnöknő. Mint minden nagy hivatásnak, neki is a szenvedés tűzén kellett átmennie. Ámde Isten nemcsak a keresztek,

hanem a rendkívüli nagy kegyelmek dolgában is bőkezűen bánt vele. Fellángoltatta benne az Úr Jézus Szíve iránti szerelmet szoros kapcsolatban a mély áhitattal az Eucharisztia, a lelki élet napja iránt.

Az Úr ezt az angyali lelket választotta ki, hogy szerény szerzetesnő léte — mint hajdan Sziénai Szent Katalin — a Szentséges Atyát nagy lépésre indítsa, arra t. i., hogy (amit millióknak kieszközölni nem sikerült) a világot Jézus Szívének felajánlja. Mintegy jelül és jutalmul kapta az Úrtól viszonzásul, hogy éppen akkor, midőn a harangok megkondultak, hogy a híveket a nagy eseményre, a világfelajánlásra hívják, szállt galamblelke isteni Jegyese Szívébe megpihenni, maga után hagyva a szentség illatát. Mindenki, aki csak ismerte hősi erényeit, főleg szenvedésszomját s e mellett nagy lelki derűjét, lángoló buzgalmát a bűnösök megtérítésében s áldozatos szeretetét az isteni Szív iránt, bámulva magasztalta őt.

1897-ben bízta meg először az Úr ezt a második Alacoque Margitot, hogy a világfelajánlást szorgalmazza. Az okos és óvatos lelkivezető azonban a további lépéseket ez ügyben nem helyeselte, s így a dolog ennyiben maradt. A következő évben, nagycsütörtökön, az Úr Jézus ismét előállott kívánságával és nagy kegyelmeket ígért az egész Egyháznak, ha szent szándéka megvalósul. Az időpontot azonban az Úr a lelkivezető ítéletére bízta, aki Mária nővér nagy szenvedéseinek fokozásában látja majd a jelet, hogy a lépéseket meg kell tennie. Mikor pedig április 25-én ez a rosszabbodás valóban beállott, a lelkivezető maga írta meg a levelet a Szentséges Atyának, ahogy ezt Mária nővér tollba mondta. Irni ugyanis a beteg személyesen nem tudott. Ebben a levélben tudomásul hozza a nővér a Szentséges Atyának az Úr Szíve hő vágyát, hogy a világot neki hivatalosan felajánlják s közli az ígéreteket is, melyeket az Úr a felajánláshoz csatolt. Nevezetesen fokozódik majd a püspökök, papok buzgalma és a bűnösök s a másvallásúak nagy számban térnek majd vissza az Egyházba. Végül megjelölte a nővér a módot is, ahogy az Úr a világfelajánlást kívánja. A levél, amelyet a bencések primásapátja kézbesített a Szentséges Atyának, mély-séges hatással volt reá, de közvetlen eredményt nem ért el.

Az Úr 1898 december 2-án, a hó első péntekén ezt az óhaját ismételten kifejezésre juttatta és december 7-én hatá-

rozottan meg is kívánta Máriától, hogy Rómába újra írjon. Ezúttal a lelkipásztor sem ellenkezett, hanem készségesen adta hozzájárulását, ahogy ezt az Úr előre meg is mondotta. Mária nővér tehát december 8-án hozzáfogott a nagyjelentőségű levél megírásához, amiben szinte csodálatos módon semmi nehézséget sem tapasztalt, jóllehet testi ereje nagyon is fogyatékos volt. Adjuk a francia nyelven megírt levél kivonatát.

Szentséges Atya!

Egészen megszégyenülve térek vissza Szentséged lábához, alázatosan kérve, engedné meg, hogy újból arról a tárgyról beszéljek, amelyről az elmúlt június hóban már Szentségedhez szólottam. Akkor egyik halálos krízisből alig magamhoz térve leveletem csak tollba tudtam mondani. Most, bár még mindig ágyhoz láncolt beteg vagyok, legalább ceruzával tudok írni. Utolsó írásomban közöltem Szentségeddel a kegyelmeket, amelyeket az Udvözítő végtelen jóságában, eltekintve az én végtelen nyomorúságomtól, nekem adott. Szégyenkezve ismerem be Szentséged előtt, hogy az Úr továbbra is ugyanazzal az irgalommal bánik velem. A mi Urunk kifejezett parancsára s lelkiatyám hozzájárulásával óhajtanék a legmélyebb tisztelettel és a legtökéletesebb engedelmisséggel egyes újabb közléseket Szentséged tudomására hozni, amelyeket az Udvözítő első levelem tárgyára vonatkozólag adni méltóztatott.

Mikor Szentséged magát az utolsó nyáron rosszul érezte, ami — tekintve Szentséged előrehaladott korát — gyermekeit aggodalomba ejtette, akkor adta nekem az Úr az édes vigaszt, hogy Szentséged napjait megnyujtja, hogy a világfelajánlást az Úr Szívének végrehajthassa. Később, december hó első péntekén azt mondotta az Úr, hogy Szentséged napjait még meghosszabbítja, hogy a felajánlást megtehesse, de utána Szentségednek készülnie kell... és hozzátette az Úr: „Szívem vigasza (lesz) és biztos menedéke a halálban és az ítéletkor.” Azt a benyomást hagyta bennem, hogy hamarosan a világfelajánlás után Szentségednek vándorútja véget ér.

Szeplőtelen Fogantatás előestéjén Urunk tudtomra adta, hogy az a fellendülés, amelyet a felajánlás majd Szíve tisztelésében előidézik, az egész világon új fényesség kiáradását jelenti. Mélyen áthatották szívemet a karácsonyi harmadik mise igéi: „Quia hodie descendit lux magna super terram.” „Ma új világosság szállott alá a földre.” Belsőleg úgy látszott előttem, hogy szemlélem a világosságot, az Úr Jézus Szívét,

azt az imádasraméltó napot, amint sugarait a földre bocsátja, előbb szűkebb, majd mind tágabb körben, míg végre az egész világot lángra gyullasztja. És így szólt: „A fényesség ragyogása világítja be majd a nemzeteket és heve felmelegíti majd őket.”

Megismertem azt a hő vágát, hogy imádasraméltó Szívét mindinkább megdicsőítsék s ajándékait, áldásait az egész világra kiterjesztve lássa. Megemlítette az Úr Szentségedet, akinek napjait azért hosszabbította meg, hogy részesíthesse azokban az egészen különös kegyelmekben, amelyek isteni Szívéből, minden kegyelmek forrásából, a béke és boldogság otthonából áradnak...

Különösnek tűnhetik fel, hogy az Úr a világ felajánlását kívánja és nincs az egész Egyház felajánlásával megelégedve. Ámde az Ő kívánsága uralkodni, szeretve és megdicsőítve lenni s minden szívet szeretete és irgalma által lángragyújtani oly heves, hogy azt akarja, Szentséged ajánlja meg Neki mindenek szívét, akik a keresztség által hozzá tartoznak, hogy így megkönnyítse nekik az Egyházba való visszatérést; de ajánlja meg Neki azok szívét is, akik a lelki életet a keresztség által még nem nyerték meg, bár Ő értük életet és vért áldozott, mert ezek is hivatottak egyszer a Szentegyház gyermekeivé válni... hogy így lelki születésük siettetve legyen. Júniusban írt levelemben felsoroltam a kegyelmeket, amelyeket az Udvözítő eme felajánlás által adni akar, valamint a módját is, ahogy ez a felajánlás végbemenjen. Ámde az Udvözítő ösztönzésére gyermeked engedelmességgel közelítek Szentségedhez, arra is kérve, hogy az Úr Szíve tiszteletének adná meg azt a fényt, amelyet majd Ő Szentségednek sugall. Az Úr Jézus ugyan közvetlenül csak a felajánlásról beszélt, de ismételten kifejezte előttem kívánságát, hogy Szívét *mindinkább* tiszteljék, szeressék, hogy így a népek elérjék az üdvösséget. Úgy tetszik előttem, nagyon kedves volna az isteni Szívnek, ha Szentséged az első-pénteket a klérusnak és a híveknek ajánlaná és új búcsúkkal is gazdagítaná...

Szentséged áldását a nővérekre és a gondjaikra bizotakra kéri és Szentséged lábát tisztelettel csókolja,

Szentségednek legalázatosabb és legengedelmesebb leánya,
Oporto (Portugál) 1899 január 7-én,

Jézus Szívéről nevezett

Droste zu Wischering Mária nővér.

A Szentatya január 15-én vette kézhez a levelet és mély megindultsággal olvasta. Mindjárt megbízta az államtitkárt, Jakobini bíborost, aki azelőtt lisszaboni nuncius volt, hogy a levél küldője felől tudakozódjék. A kapott értesítés a legkedvezőbb volt. Midőn pedig a pápa a Szerartások Kongregációjának prefektusa véleményét az idézett levelet illetőleg kikérte, ez nyíltan kijelentette: „A levél megható, és úgylátszik, az Udvözítő sugalmazta azt.” A Szentatya mégis megkívánta, hogy a felajánlás ne ezzel a levéllel legyen megokolva, hanem teológiai érvekkel támasszák alá. Az erre vonatkozó körlevélben ez csakugyan teljes mértékben így is történt. Az annecy-i püspökhöz intézett levelében már jelzi is a pápa elhatározását, hogy a következő, 1900. jubileumi év fényét és ünnepélyességét azzal is növelni akarja, hogy az egész világot Jézus Szívének ajánlja fel.

Virágvasárnapján, amely ez évben március 25-ére esett, történt meg ez ügyben a végleges döntés. Április 2-án, húsvét másodnapján írta alá a Szerartások bíboros prefektusa a dekrétumot, amely Jézus Szíve litániájának nyilvános istentiszteleteknél való használatát engedélyezi, s előírja, hogy ama háromnapos ájtatosságon, amely a Szentatya rendelete szerint a világfelajánlást megelőzi, ezt a litániát kell mondani, énekelni.

XIII. Leo ennek a felajánlásnak óriási jelentőséget tulajdonított és mint Doutreloux lüttichi püspök előtt kijelentette, benne pápaságának legfontosabb cselekményét látta.

Lemius előtt pedig így nyilatkozott: „Mit szólna Ön ahhoz, ha valaki az Ön gondolatát elárulná, amelyet Ön senkivel sem közölt? Nemde Isten közbejöttét látná benne. Nos, hát ez történt akkor, midőn a világot Jézus Szívének ajánlottuk.”

Jézus Szíve tisztelete és a pápák*

A Jézus Szíve-tisztelet központi jellegét és átütő erejét jelentőségét az Egyház és világ sorsára semmi sem jellemzi inkább, mint az újabb kor pápáinak magatartása, felfogása és nyilatkozatai.

Ők állanak a vártán, ők az Isten hajójának legfőbb kormányosai, s mint ilyenek, bizonynyal Isten gondolatainak leg-

* V. ö. Biró Ferenc S. J.: E jelben győzni fogs. Harmadik kiadás. Korda. 1934.

meghittebb tolmácsai. S íme a pápák, Krisztus földi helytartói mind határozottabban foglalnak állást s szinte azonosítják magukat ennek a tiszteletnek világmentő gondolatával. A Jézus Szíve-tisztelet tehát — szerintük is — nem csupán szép történelmi emlék, a szenvedést enyhítő vigaszos, édes bájital, nem is csupán az áhítat egyik hathatós módja, aminő van az Egyház kincstárában akárhány, hanem minden üdvözölendő lelket egyesíteni, irányítani, megmenteni és megszentelni hivatott utolsó és leghatalmasabb eszköz, amelyet „a világ eme végső korszakában” — ahogy az Úr Alacoque Szent Margitnak kijelentette — az emberiségnek szánt.

Adunk tehát itt egy kis összefoglalót az újabb kor pápáinak idevonatkozó — előttünk ismert — fontosabb nyilatkozataiból.

IX. Pius.

A Jézus Szíve-tisztelet a mult század közepétől indul delelője felé IX. Pius uralkodásával, akit méltán nevezhetünk *Jézus Szíve pápájának*.

Hosszú, korszakalkotó uralma alatt nem múlik el esztendő, hogy valami cselekedettel, jelentős nyilatkozattal ne örökitette volna meg nevét a Jézus Szíve-tisztelet történetében. Valamennyi tette, szava szüntelen visszatérő vezérgondolatait tükrözi vissza:

„Terjesszétek mindenütt Jézus Szíve tiszteletét!”

„Ez menti meg a világot!”

„Az Egyháznak és társadalomnak nincs másban reménye, mint egyedül Jézus szent Szívében.”

„Ez gyógyít majd meg minden bajt.”

Kimagasló esemény történetünkben, midőn 1856 augusztus 23-án Jézus Szíve ünnepét az egész Egyházra kötelezően — mint már említettük — bevezette.

1864 december 8-án kiadott — a modern idők szabadelvű tanait kárhoztató — okiratában kijelenti, hogy a kor káros tünetei abban az országban fognak elmúlni, amelyben *Jézus Szíve oly vonzó tisztelete terjed*.

1867-ben így nyilatkozik P. Chevallier előtt: „A mai társadalomnak nincs Jézus szentséges Szívén kívül másban reménye és ebben a Szívben majd minden baj ellen gyógyszert talál.”

Mikor 1875-ben ötszázötvenöt püspök kérelmezi, hogy a

pápa által kitűzendő napon a főpásztorok Krisztus helytartójával az élükön az Egyházat Jézus Szívének ajánlják, a pápa azt feleli, hogy ő is *„hasonlóképen gondolkozik”*.

Miért? Mert — mint kifejti — ő is *„Jézus szentséges Szívében találja meg azt a menedékhelyet, ahová az elvetemült emberek rút támadásai elől rejtőzhetünk és korunk számtalan győtrelemeiben vigaszt s a jövőre nézve erőt meríthetünk”*.

Midőn a Rómában emelendő Jézus Szíve-templom építőbizottsága előtte tiszteleg, IX. Pius így válaszol: *„Nagyon örülök elhatározástoknak, mert látom, hogy eltaláltatok a kor igényeit és megcélzottát Jézus Szíve tiszteletének előmozdítása által a napjaink léhasága elleni orvosságot.”*

XIII. Leo.

IX. Pius utóda, XIII. Leo is meg van győződve, hogy a Szent Szív tisztelete nem csupán a katolikus ájtatosságok egyike, hanem azok közt és fölött a Gondviseléstől adott végső mentőeszköz a világ megmentésére s bajai orvoslására.

Átütőerejű bizonyíték erre a világ felajánlása Jézus Szívének, amelyről az előzőkben már bőven megemlékeztünk. Ezzel a világfelajánlással — mint maga XIII. Leo kijelentette — pápasága legnagyobb tettét hajtotta végre. Azt a leghőbb vágyát látta ezzel teljesedésbe menni, amelyről 1893 október 11-én egyik allokúciójában így nyilatkozott: *bár csak a Jézus Szíve-tisztelet tovább fejlődne s az egész földkerekségen elterjedne „mert ez a tisztelet szolgáltatja a hatékony gyógyszert a szenvedő világ bajai ellen. Ezzel az ájtatossággal akarta Isten az eltévedt világot magához hívni”*.

XIII. Leo utódai.

X. Pius, XV. Benedek elődjeik felfogásában teljesen osztoznak s azok intézkedéseit megerősítik és kifejlesztik. Aranybetűkkel írta be nevét a Jézus Szíve-tisztelet történetébe XV. Benedek utóda,

XI. Pius.

Legjelentősebb műve, mikor 1925 december 11-én kelt *„Quas primas”* kezdetű köriratában valóban nagyszerű ünnepet, a Krisztus Király-ünnepet iktatja bele a liturgiába, amely úgy az ő, mint utóda felfogása szerint voltaképpen Jézus Szíve szociális uralmának ünnepe. Ezt a tényt már csak azáltal is nyilvánítja, hogy erre a napra rendeli a Jézus Szívének való

felajánlást a XIII. Leo által kiadott, némileg kibővített formában.

A *Miserentissimus Deus* kezdetű, 1928 május 8-án keltezett köriratában még világosabban juttatta kifejezésre gondolatait s felfogását Jézus Szíve tiszteletének időszerűségét s roppant, világgraszoló jelentőségét illetőleg. Az Úr Jézus Szíve engesztelésére szólítja fel az Egyházat, kiadva és elő is írva erre egy meghatóan szép formát.

Kifejti a pápa, hogy az isteni Gondviselés minden kornak szükségleteiről bőkezűen gondoskodik. Nagy Konstantin idejében — ahogy ezt elődje, XIII. Leo, *Annum sacrum* kezdetű köriratában elmondja — a kereszt jelében ígérte meg a kereszténység fényes diadalát; a mostani szomorú időkben a Jézus Szíve-tisztelet a győzelem szimboluma. Ebben köt újra szövetséget Isten az emberiséggel, vele — mintegy szívárvánnyal — kötve össze az eget a földdel, reményt ébresztve, ahogy ezt a bárkából kilépő Noéval tette.

Hivatkozik elődeire, akik ezt a tiszteletet a vakmerő rágalmakkal szemben megvédték, dicsérték s előmozdították.

Örömmel emlegeti a pápa a Jézus Szíve-tisztelet különböző módjainak nagy fellendülését, vigasszal tölti el főleg az elsőpénteki nagy buzgalom az Oltáriszentséghez való járulásban. Kiemeli a Jézus Szívének való felajánlást, amelyet már Alacoque Szent Margit az Úr kívánságára lelkiezetőjével, de la Colombière Kolos atyával együtt megcselekedett.

Minél inkább tiltakozik a világ Krisztus uralma ellen: „Nem akarjuk, hogy ez felettünk uralkodjék” (Lk. 19, 14.), annál inkább hangoztatniok kell Jézus Szíve híveinek: „*Igen, kell, hogy Ő uralkodjék!*” És „*eljöjjön az Ő országa!*” Ez volt az értelme annak is, hogy miért ajánlotta fel XIII. Leo Jézus Szívének az egész emberi nemet. A felajánlással kapcsolatos az engesztelés, amelyre az Úr Szívének annyi joga s méltó igénye van. Ezt az Úr Alacoque Szent Margithoz intézett szavaiban nyíltan ki is fejezte. Ezt az olyan, aki szeret, meg is érti. (Szent Ágoston Jn. Jo. I. 26. 4.)

Miután a pápa a felajánlás s engesztelés hatalmas érveit kifejtette, elrendeli s parancsolja, hogy Jézus Szíve ünnepén — amelynek rangját ezzel együtt *első rangra emeli s nyolcaddal kívánja megtartani* — az Egyház minden templomában

a körlevélhez csatolt engesztelő imát ünnepélyesen elvégezték.

1932 május 3-án a *Charitate Christi* kezdetű körlevelében XI. Pius újra nagy nyomatékkel ajánlja a kereszténység figyelmébe a Jézus Szíve-tiszteletet. A fellegek, amelyek a világ egén tornyosulnak, viharral terheltek s a legrosszabbra engednek következtetni. Nincs egyéb hátra, mint az Úr Jézus szentes Szívéhez menekülnünk s főleg elsőrangú ünnepének nyolcada alatt Őt minden módon — ima, alamizsna, vezeklés által — engesztelnünk. Ezek a nagy pápa gondolatai.

XII. Pius.

Jelenleg dicsően uralkodó pápánk — amint már eddigi szerepléséből is megítélhetjük — éppen nem marad nagy Jézus Szíve-tisztelő elődjei mögött.

Alig lép trónra, már első bemutatkozó körlevelében, midőn rámutat korunk tátongó sebeire, amelyek gyógyítására Krisztus helytartója elsősorban hivatott, nyomban utal a hatalmas orvosságra is, a *Jézus Szíve-tiszteletre*. „A naponkint mindinkább terjedő s a lelkekben növekvő Jézus Szíve-tiszteletből, — mondja a pápa — amelyet az emberi nemnek a századforduló alkalmával történt felajánlása és a boldog emlékü elődünk által rendelt Jézus Krisztus Királyunk ünnepe annyira előmozdított, Krisztus hívei számára megszámlálhatatlan javak származnak, s mint „a folyó árja, örvendezteti meg az Isten városát”. (V. ö. 45. Zs. 5.)

És vajjon melyik kor szorult azokra inkább, mint a miénk? Mert melyik kor — külső dolgokban való haladás ellenére is — éhezett lelkileg annyira és kínlódott akkora benső lelki nyomorúságban? Valóban csattanósan illik korunkra, amit a Jelenések könyvében olvasunk: „Mert azt mondd, gazdag vagyok és igen sok kincsem van és semmire sem szorulok, és nem tudod, hogy te vagy a nyomorult és szánalmas és szegény és vak és meztelen.” (Jel. k. 3, 17.) Semmi sem sürgős oly mérvben, Tisztelendő Testvéreim, mint a mi korunk embereinek „hirdetni Krisztus felfoghatatlan gazdagságát”. (Ef. 3, 8.)

Hosszú körlevele folyamán kijelenti, hogy éppen Jézus Krisztus királyságának ünnepén — amely mint maga célzott rá, voltaképen Jézus Szíve ünnepe — akar az apostolfejedlem sirjánál tizenkét papot a püspöki méltósággal feldíszíteni, akik aztán hazájukban, népüknél ezt a szellemet képviseljék.

Levelének végén, mint olyan, aki a szív bőségéből beszél, visszatér vezéreszméjéhez, a Jézus Szíve-tisztelethez: Jézus szentséges Szíve, amely titeket akkora szeretettel karol át... az ártatlanok imáit nem hagyja teljesítetlenül. — Valósítsátok meg, amit az isteni Mester parancsolt és Szívének örökségeként reátok hagyott: „Hogy mindnyájan egyek legyenek.” (Jn. 17, 21.)

Abban a fenséges, gyönyörű imában, amelyet Szűz Mária szeplőtelen Szívéhez a Szent Péter-bazilikában elmondott s búcsúkkal gazdagítva közkézre adott, nem mulasztotta el, hogy Jézus Szívére megint külön ki ne térjen: „Jézus Szívének felajánlottuk az Egyházat és az egész emberi nemet, hogy beléje helyezve minden reményünket, e Szív legyen számunkra a győzelem s az üdvösség jele és záloga... hogy az összes nemzetek egymással és Istennel megbékélve... a föld egyik sarkától a másikig... zengjék a dicsőség, szeretet és hála örök magasztaló énekét Jézus szentséges Szívének, amelyben egyedül találhatják meg az Igazságot, az Életet és a Békét. Amen.” (A. A. 1942 nov. 23.)

JÉZUS SZÍVE TISZTELETE NAPJAINKBAN

Határvonalat ennek az új korszaknak nem vonunk. Erre hiányzik még a történelmi távlat és áttekintés. Csak vázoljuk azokat a gyakorlatokat és jelenségeket, amelyekben a Jézus Szíve-tisztelet napjainkban kivirágzott s amennyiben azokról eddig még részletesen nem szóltunk.

Először is alig van ma gyakorlati katolikus hívő, aki otthonában Jézus Szíve-képet nem tisztelne, valamely Jézus Szíve-társulathoz, egyesülethez ne tartoznék. Felsoroljuk a napjainkban elterjedt, az Egyház által jóváhagyott s búcsúkkal gazdagított társulatokat.

a) Ilyen a *Jézus Szíve Társulata*, amelynek eredete Ala-coque Szent Margit idejére vihető vissza. Sok formára tagozódott. Leginkább elterjedt az, amelyet P. Felici S. J. a 18. század végső éveiben alakított ki s a Szent Pálról nevezett, általa alapított papi egyesület vezetésére bízott. Ma több mint 10,000 filiális társulatra tagozódik s a hívek millióit sorakoztatja Jézus Szíve zászlaja alá.

b) *Jézus Szívének tiszteletőrsége*, amely 1863-ban Bourgban, a vizitációs zárdában keletkezett. A tagok naponként egy-egy órát választanak, amelyben Jézus Szívére különösen gondolnak s teendőiket neki ajánlják. Több pápa — mint IX. Pius — tagjának vallotta magát. XIII. Leo pedig így nyilatkozott: „Tiszteletőr vagyok, minden hónapban rendszeresen megküldik nekem a havi erénygyakorlati lapocskát és én naponta megtartom őrségi órámat.”

c) *Az agonizáló Jézus Szívének és a Fájdalmas Anyának Társulata*, a haldoklók megsegítésére. Ennek a P. Lyonnard János S. J. által alapított társulatnak nagy jelentőségét szükségtelen éppen napjainkban bizonyítani. Hiszen átlag naponként 140,000, évenként 50 millió lélek lépi át az örökkévalóság küszöbét. Éspedig mily különböző állapotban! Mennyire megokolt, hogy igyekezzünk az isteni igazságszolgáltatás mérlegét sokakra nézve, hacsak grammokkal is, — amelyek sokra mennek — az irgalom oldalára billenteni, állandóan ostromolva az isteni Szívet. Ezt teszik a tagok naponként egy Miatyánkot és Udvözlégyet elmondva s lehetőleg havonként e célra egy félórát imádkozva és megáldozva.

d) *Az Eucharisztikus Jézus Szívének Társulata*. XIII. Leonak 1903 február 16-án kelt brévéje alakította meg a római Szent Joákim-templomban és a redemptorista atyák vezetésére bízta. Főcélja a *hála* az Eucharisztia fenséges ajándékáért. Ajánlja a társulat e célra a heti félórai szentségimádást.

e) *Imaapostolság*. Célja az Úr Jézus szent Szíve nagy szándékaiért való ima és tevékenység. Az ima tévmentesen hatékony, ha megvannak a kellő feltételek. Ennek elseje, hogy az „Udvözítő nevében”, másszóval üdvösséges *dologért* történjék. Lehetne-e üdvösségesebb dolog, mint az Úr Jézus Szíve szándékainak megvalósulása, az Ő országának terjedése, virágzása, hogy a bűnösök megtérjenek, az ártatlanság ép maradjon s az igazak még inkább megszentelődjenek? Ime ez az Imaapostolság főszándéka, amelyhez havonként egy-egy, a pápa őszentsége által jóváhagyott külön szándék is járul, mint például a missziók vagy a kereszténységnek egyéb életbevágó ügye. A tagok e célra ajánlják fel szenvedéseiket. Magasabb foka az „apostolságnak” azokból alakul, akik az előbbi gyakorlathoz ugyanezen célra egy Miatyánkot és Ud-

vözlégyet is csatolnak. A legmagasabb fokozatot pedig azok alkotják, akik Jézus Szíve szándékaira havi vagy heti szentáldozást is felajánlanak. A nagy, ősi gondolatnak ez az új formája Fr. Gautrelet jezsuita papnövendék lelkében fogamzott meg. A kis mustármag óriási fává fejlődött s már világjelentőséggel bír. A férfiliga és sok más hasonló természetű egyesülés ugyanennek az eszmének szülötte. A németországi „Männerapostolat” ugyancsak az Imaapostolság szervezetét vette át.

Az Imaapostolság élén ma a Jézustársaság általános főnökétől kinevezett igazgató áll. Az 1260 egyházmegyei és 125,787 helyi igazgató több mint 36 millió tagot vezet a Jézus Szíve Szövetség szabályai szerint. Az irányítás és szellem szolgáltatában 69 Hirnök 45 nyelven jelenik meg, körülbelül 2.400,000 előfizetővel.

Ezenkívül van még 10 ujság is 200,000 előfizetővel, amelyek ugyancsak az Imaapostolság célját szolgálják. A havi szándéklapok 56 kiadásban 10.000,000 olvasónak jutnak kezébe. A Hirnökök szerkesztői Rómából Nuntius ad Nuntios (Hirnökök Hirnöke) című lapot kapnak, amely őket az egész nagy szervezetet érdeklő ügyekről tájékoztatja.

Az Imaapostolság magyar alakulatáról alább még külön megemlékezünk.

A Jézus Szíve-kultusz egyéb jelenségeire legyen szabad csak utalnunk, rámutatnunk. A szentséges Szív tiszteletére számos templom, kápolna épül és alig van olyan, ahol Jézus Szíve képe, szobra ne volna a hívek áhítatának egyik tárgya.

Az elsőpénteki szentáldozás pedig ma már oly tömegmegmozdulás, amely évről-évre nagyobb arányokat ölt s szinte már megkülönböztető jele a buzgó és lanyha katolikusoknak.

„Vox populi vox Dei”, „A nép szava Isten szava” — mondhatjuk Jézus Szíve tiszteletére is. Isten akarja! Ennek biztosítékai Krisztus földi helytartóinak, a pápának nyilatkozatai.

JÉZUS SZÍVE TISZTELETE HAZÁNKBAN A LEGÚJABB KORBAN

Mi magyarok csaknem minden jó dolgot, de sajnos rossz-
szat is Nyugatról kaptunk. De becsületünkre legyen mondva,
az eszmék, keleti törzsökös fánkba oltva új életerőre kapnak
s idegenszerű jellegükből kihámozódva szinte egészen meg-
magyarosodnak.

Igy vagyunk a Jézus Szíve-tisztelettel is, amely még hozzá
nemzeti temperamentumunknak annyira megfelel.

Isten aztán apostoli lelkekkel is megajándékozott minket,
akik megértve az idők jelét, annyi viharak kitett nemzetün-
ket Jézus Szívében mint biztos révpartra, kikötőbe igyekeztek
kalauzolni.

Hogy csak néhányat említsünk Jézus Szíve apostolaink
közül ott van *Tóth Mike S. J.* (1838—1932), akinek csaknem
egész századot felölelő tudományos és hitbuzgalmi működése
méltó emléket érdemelne.

Mint az ásványtan tudósa, huszonnégy éves hangyaszor-
galmú kutatás után megírja „Magyarország ásványai” című
úttörő munkáját. Működésének súlypontja mégis a vallásos
irodalom talajára esik. Ma, mikor a hitbuzgalmi irodalom való-
sággal virágkorát éli és számarányunkhoz képest bármely
nemzettel a versenyt felveheti, fogalmunk sincs arról a gyászos
szegénységről, amelyben hazánk Tóth Mike idejében sínylő-
dött. Nogáll Jánossal (1820—1899) együtt szinte ők képvisel-
ték aszketikus irodalmunkat.

Tóth Mike nem kisebb szorgalommal, mint hazánk ásvá-
nyait, gyűjtögette a magyar Jézus Szíve-tisztelet emlékeit is
és azt „Hajdan és most” című 426 lapos, 203 ábrával illusztrált
könyvében nekünk örökségül hagyta. Műve végén meg lehető-
sen teljes kimutatást közöl a korabeli Jézus Szíve magyar
irodalomról is.

Különös érdeme azonban, — amint erről meg később meg-
emlékezünk — hogy hosszú évtizedeken át színvonalasan
szerkesztette a „Jézus Szíve Hirnök”-ét s a „Mária Kert”-et,
amelyek az elmúlt században csaknem egyedüli aszketikus
folyóirataink voltak.

Másik kimagasló alakja és zászlóvivője a Jézus Szíve-
tiszteletnek *Biró Ferenc S. J.* (1869—1938), akinek emlékét sok

maradandó műve, könyvalakban pedig Petruch Antal S. J. örököltette meg.

1869 október 10-én, Munkácson született. Ugyanitt és Szatmáron végezte gimnáziumi tanulmányait, amelyek befejezése után a Jézustársaságba lépett. Egész életére szóló hatással volt reá Zádori Jézus Szíve könyvének tanulmányozása. Pappászenteltetése és a teológia elvégzése után Nagyszombatban tölt be az ujoncmester mellett titkári tisztelet, végzi egyben harmadik próbaévét és vezeti a gimnázium Mária Kongregációját.

A fiatalok lelkét a Regnum Marianum eszméjével villanyozza fel és itatja át örökre maradandóan.

Innen Kalocsára kerül, hogy hasonló szellemben vegye munkába a Stefaneum ifjúságát. Itt is szinte csodálatos módon érvényesíti az ifjú lelkeket átforgató képességét s a kegyelem mágikus erejével viszi a szíveket per Maria ad Jesu, Mária által Jézushoz.

Működésének súlypontja mégis az ország fő- és szék-városára esik. Itt alapítja *Blaskó Mária* közreműködésével a Szívgárdákat, amelyeknek első céljuk volt az ugyancsak általa létesített Szív-ujsnak terjesztésével apostolkodni. Alább még külön szólunk róla.

Legkiválóbb és maradandóbb műve a *Jézus Szíve Nép-leányai Társaságának* alapítása, amiben segítőtársnak a Gondviselés Lafranco Margitot rendelte melléje. Ezzel az intézménnyel hazafias célok is lebegtek szeme előtt. Az ő kedves leányainak egyik főfeladatává a megkérlelést tette, hogy Jézus Szíve szegény, kétes sorsú hazánkon megkönyörüljön. Ezzel az intézménnyel az ország anyagi megsegítésén is kívánt közreműködni, példát adva a teremtmények helyes használatára és megszentelésére. A népleányok ugyanis — akiket éppen ezért nem fogadalommal, hanem esküvel köt le Istennek — hivatás-szerűen iparral, kereskedelemmel és gazdálkodással foglalkoznak keresztény szellemben, és így voltaképpen Jézus Szíve szellemében. (Korda!)

Jézus Szíve szellemét hivatott terjesztetni a Pécelen alapított lelkigyakorlatos ház és gazdasági iskola is.

A buzgó páter, akinél nagyobb Jézus Szíve-apostolt az újabb kor alig tud felmutatni, 1938 augusztus 26-án Budapesten költözött az Úrhoz és a Kerepesi-úti temető jezsuita sírbolt-

ban várja a boldog feltámadást. (Bővebben megtaláljuk P. Biró életrajzát és munkáinak leírását Petruch Antal S. J. teológiai tanár „P. Biró Ferenc emlékezete” című, immár második kiadást ért kitűnő könyvében.)

Felajánlások

Az Úr Jézusnak az a hő vágya és igénye, hogy az egyes közületeket, mint a családokat, városokat és országokat is birtokolni akarja, hazánkban szintén élénk visszhangra talált.

A családok — főleg a Jézus Szíve Szövetségnek buzgólkodása folytán — ezerszámra ajánlják magukat az isteni Szívnek és keresnek nála oltalmat és vigaszt.

Az intézetek közül a kalocsai Stefáneum ajánlotta fel magát először 1884 június 20-án Molnár László rektor és Menyhárd László konviktusi prefektus idejében.

A városok közül *Szeged* volt az első, amely magát hivatalosan is felajánlva, Jézus Szíve oltalmába helyezte.

A nagy és emlékezetes esemény Bús Jakab S. J. kezdeményezésére az AVE (Anyaszentegyházat Védő Egyesület) rendezésében 1921 március 6-án a rókusai templomban ment végbe. A város nevében Somogyi Szilveszter, Szeged felejthetetlen emlékü nagy polgármestere mondotta el a felajánló imát.

Ezt a felajánlást 1930 október 24-én a gyönyörű fogadalmi templom felszentelésével kapcsolatban, majd 1937-ben az általános szent misszió alkalmával újították meg. 1940-ben a fogadalom 20. évfordulójakor az egész város ismét hivatalosan is ünnepelt. Az előkészítésben Virágh Andor S. J. fejtett ki értékes munkát. A hatalmas és remek díszbeszédet a város közgyűléstermében 1940 május 31-én dr. Muntyán István táblai elnök mondotta.

Ezután a városok közt *Kalocsa* következett. Az érseki székhely 1935 június 30-án tartotta felajánlási ünnepét. Itt a várost dr. Farkas Géza polgármester képviselte.

Kassa törvényhatósági bizottsága 1941 február 26-án Tost Barna prelátus-kanonok indítványára egyhangúan elhatározta, hogy a várost a polgármester megfelelő keretek közt Jézus Szívének felajánlja. A nagyjelentőségű eseményt háromnapos ájtatosság és kilencedek készítették elő. A nagy propagandát e célból Csávossy Elemér S. J. rektor és Virágh Andor S. J. irányították. A felajánlás 1941 június 22-én ment végbe, ame-

lyet dr. Pohl Sándor polgármester végzett a város nevében. Jelen voltak a megyéspüspök s valamennyi világi hatóság képviselője. A város ünnepi díszben ragyogott.*

Különös fénnel szentelte magát a szentséges Szívnek *Székesfehérvár*. Alapos előkészítés után 1943 virágvasárnapján történt a nagyszerű, mély benyomást keltő esemény. Miután az egyházmegye püspöke, Shvoy Lajos a felajánlás jelentőségét kifejtette, a város polgármestere, dr. Farkas Sándor a következő fogadalmyszerű deklarációt olvasta fel:

„Urunk Jézus Krisztus! Királyunk és Istenünk! *Hisszük*, hogy itt az Oltáriszentségben valósággal jelen vagy. Megsemmisülő alázattal borulunk le előtted és imádunk téged.

Köszönjük neked, hogy a háború borzalmaitól megőrizted városunkat. Köszönjük, hogy helyettünk, bűnösök helyett állandóan engesztelő az Atyát; hogy a te isteni Szíved a mi bűneinkért szüntelenül engesztelő áldozat.

Te végtelenül jó vagy hozzánk. Mi mégis milyen hálátlanok voltunk irántad! Jóságodat megbántásokkal viszonzottuk. Bűnbánó szívvel kérünk tőled bocsánatot. Engesztelni akarunk Téged a magunk, családjaink és városunk bűneiről.

Igérjük, hogy ezután parancsaidat megtartjuk. Téged imádunk, szent nevedet tiszteletben tartjuk, a te napodat megszenteljük, a szeretet és igazságosság cselekedeteit gyakoroljuk, házasságban és azon kívül egyaránt tiszta életet élünk, erkölcs-telenséget soha, semmi formában nem tűrünk, családunkban, társadalmi életünkben és városunk közéletében törvényeidet megtartjuk és másokkal is megtartatjuk, gyermekeinket és ifjúságunkat Szent Szíved szeretetére és tiszteletére neveljük és ebben előttük jópéldával járunk elől.

Városunkat ünnepélyesen szentséges Szívednek ajánljuk, mert tudjuk, hogy te vagy egyetlen menedékünk. Egyedül te tudsz bennünket minden bajtól megóvni, aki a világot megváltottad.

Urunk és Istenünk! Te azt mondtad: kérjétek és adatik nektek. Bizalommal kérünk, áldj meg mindnyájunkat! Áldd meg családjainkat, városunkat és magyar hazánkat. Áldd meg a harc-téren küzdő katonáinkat. Légy sebesültjeink vigasza, azoknak pedig, akik életüket áldozták, adj örök boldogságot. Kérünk, vezess el bennünket a régi szabadelvűség rabságából az Isten gyermekeinek szabadságára és világosságára, hogy áldásod le-szállhasson reánk és mindig velünk maradhasson. Legyen szentséges Szíved ebben a városban igazán minden szív királya és középpontja.

Városunkban ajánlotta fel egykor nemzetünk válságos óráiban első Szent Királyunk országát és koronáját égi Édes-anyánknak, ki azóta lett Magyarország Nagyasszonyává. Szent királyunk példájára és közbenjárása által ajánljuk fel a mai vízviharos időkben városunkat Nagyboldogasszonyunk keze által szentséges Szívednek és kérünk, fogadd kegyesen felajánlásunkat és hallgass meg minket. Amen.”

* Bővebben lásd Csávossy: A századok nagy jele.

Kolozsvár. A pápák avignoni fogságának idejében épült Szent Mihály-templomba nem kisebb cél hozta össze Kolozsvár 34,000 lelket számláló római katolikus híveinek képviselőit, mint az, hogy nyilvánosan hitet vallva a keresztény és magyar hagyományok mellett, az ország sorsát évszázadokra eldöntő órában *Kassa*, *Szabadka* és *Nagyvárad* stb. példáját követve városukat felajánlják Jézus és Mária szeplőtelen Szívének. Kolozsvárott különösen nagy értéket adott ennek a felajánlásnak az, hogy a miniszterelnök is résztvett az ünnepi eseményen.

Az ájtatosságot, amely 1943 december 10-én folyt le, a Marianum énekkara vezette be Kotsis Cecília nővér vezetésével előadott énekével, mely után dr. Baráth Béla kanonokplébános a szószékről beszélt a városfelajánlás örök jelentőségéről és korszerűségéről. A Jézus szentséges Szívének litániája után dr. Kovrig Béla egyetemi prorektor végezte az Oltáriszentség előtt a felajánlást, melynek szövegében, miután a Magyarok Nagyasszonyának közbenjárását kérte, többek közt ezeket mondotta: „Nemcsak fajunkat, törzsünket, szűkebb népünket ajánljuk fel, Uram, hanem ennek a városnak minden lakóját, apraját-nagyját, fajra, származásra, anyanyelvére és arra való tekintet nélkül, hogy tagja-e a Te misztikus Testednek. Mert mi nem törzsi, nem népi, hanem egyetemes Istent imádunk Benned, aki Királya vagy minden népnek, azoknak, akik szereteted törvénye szerint élnek, de azoknak is, akik — talán csak egy múlt történelmi pillanatra — letértek az igazság útjáról.

Kállay Miklós miniszterelnök, aki Inczedy Joksmán Odön főispán és dr. Keledy Tibor polgármester társaságában érkezett, s a templom déli kapuján a papság üdvözlése mellett vonult be a szentélybe, látható megindultsággal vett részt a batárszélre került erdélyi főváros felajánlásának ünnepi aktusán, melynek során Sándor Imre püspöki helytartó nagy papi segédlettel adott áldást. A felajánlási szertartás a magyar himnusznak és az Eucharisztikus Kongresszus himnusának eléneklésével fejeződött be. (Nemzeti Ujság.)

Kiskunfélegyháza újjáalapításának 200 éves jubileumán, 1943 június 3-án szentelte magát az Úr Jézus szent Szívének. E napra a város apraja-nagyja szent lelkesedéssel és benső megújulással készült. Mindenki kötelességének érezte, hogy

a két százados évfordulóra lelkét is rendbehozza. Olyanok keresték fel a gyóntatószéket, akik 30—40 éven át nem járultak a szentségekhez.

A felajánlás lényegét, jelentőségét előadásokon, ujság-cikkekben, falragaszokon ismertették. E munkába még a reformátusok is bekapcsolódtak. Kovácsné Huszár Jolán: „Szívemet égő áldozatul...” című cikkében is az Úr Szívét kereső lélek hangja csendül meg. Az ünnepi aktust az egyes családok, intézmények felajánlása, majd háromnapos lelki-gyakorlat vezette be, amelyet a város különböző templomaiban tartottak.

A jubileum napján a város fényben úszott. Dr. Pétery József megyéspüspök a Szent János-téren felállított tábori oltárnál szentmisét celebrált. Ez alkalomra azokat a lapokat, amelyeken a lakosság névaláírással családja és a város felajánlását kívánta, az oltárra helyezték. Szentmise után Vedres Béla apátplébános néhány szóval kifejtette, hogy a város az eltelt 200 esztendőn át élvezett sok jóért és szépért méltóbb hálát nem adhat, mintha magát ünnepélyesen az Úr Jézus szent Szívének felajánlja. Ezután dr. Rozsnyai Béla polgármester az egyházi és világi hatóság s beláthatatlan tömeg jelenlétében a következő imában ajánlotta a várost az isteni Szív oltalmába:

„Egek hatalmas Ura, Istene, aki a népek, nemzetek, családok és az emberek sorsát emberi ésszel föl nem ért bölcseséggel intézed, fogadd kegyesen városunk lakosságának hálaadását azért, hogy 200 esztendőn át védted, óvtad és segítetted.

Megváltó Jézusunk, aki gyarló emberi formában közénk jöttél, hogy Szent Szívednek utánozhatatlan jóságát feltárd, követendő hitünk lényegét és irányát megmutasd, fogadd kegyesen méltatlan szolgálaid és szolgálóid szándékát és kérését.

Engedd meg, hogy Szent Szívednek oltalmába felajánljuk városunkat minden gyarlóságunkkal, méltatlan, bűnös testünkkel, lelkünkkel együtt az egyeseket, a családokat és intézményeinket. Felajánljuk a 200 esztendő munkát, az igyekezetet, az alkotásokat, az egymás, a városunk és nemzetünk iránti ragaszkodásunkat és szeretetünket. Felajánljuk Szent Szívednek a hozott áldozatokat, a háborúban elhullott vért és könnyet, a feláldozott hősi életeteket, a még meghozandó áldozatokat s a becsülettel várt igazságos béke utáni vágyakozásunkat.

Szentséges Szívednek kiapadhatatlan jóságát sugározd továbbra is felénk, hogy meg tudjuk érteni és érezni mi is a Szív jóságának hatalmas erejét, hogy az Isten és emberek iránti szeretet irányítsa minden cselekedetünket.

Fogadd kegyesen felajánlásunkat s engedd meg, hogy a mai napon elhatározott jószándék egész életünkre nyomot hagyjon lelkünkben. Amen."

A felajánlási ima után az ifjúság sorfala között hosszú menet kísérte vissza a megyéspüspököt a templomba. Kis-kunfélegyháza valóban ennél megfelelőbb módon aligha rohanta volna le háláját az isteni Jóságtól nyert kegyelmekért.

Buzgó előkészület után 1943 június 6-án Pécs városa is az Úr Jézus szent Szívének ajánlotta magát. Az ünnep délelőttjén Angelo Rotta pápai nuncius főpapi misét pontifikált. Az ősi székesegyház ez alkalommal zsúfolásig megtelt.

A felajánlási ünnepség délután a Pius templomból kiinduló szentségi körmenettel kezdődött, amelyen mintegy 40,000 ember vett részt. A város környékéről is számosan érkeztek. A felajánlást az egyházi és világi hatóságok jelenlétében a Széchenyi-téren emelt oltárnál tartották. Virág Ferenc megyéspüspök alkalmi beszédet mondott, majd dr. Esztergár Lajos polgármester bensőséges imában ajánlotta a várost Jézus szent Szívének. Az ünnepség fényét az összes iskolák énekkarának együttes közreműködése nagymértékben emelte.

Szent István szülővárosa, *Esztergom* ugyancsak e napon ajánlotta magát az isteni Szív oltalmába. Az ünnepség a hatalmas bazilikában folyt le. A szentélyben teljes számmal a vármegye, a város és katonaság vezetői foglaltak helyet, míg a bazilika hajóját a hívők óriási tömege töltötte be. A szomszédos községek vezetői is megjelentek.

Az ünnepélyes felajánlás előtt dr. Kaiser Ferenc plébános elmélkedési pontokat adott, dr. Szokolay Antal protonotárius kanonok pedig litániaszerű könyörgő fohászokat imádkozott elő. Az utolsó elmélkedés végén Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás meghatottan mondotta el az imát, amelyben Esztergom városát és annak minden családját ünnepélyesen Jézus szentséges Szívének ajánlotta fel. Utána a hívők hatalmas serege előtt a családi élet szentségéről szentbeszédet mondott.

Az Úr Jézus szentséges Szívének szentelt városok közé tartozik *Keszthely* is. A felajánlást az Andrassy-térre áthelyezett 170 éves Szentháromság-szobornál felállított tábori oltár előtt tartották. Az ünnepség az új helyre került szobor megáldásával vette kezdetét, majd dr. Szerecz Imre apátplébános ünnepélyes szentmisét mondott. Ennek befejeztével Lang Jó-

zsef városbíró a testületileg megjelent előljáróság és a katonai parancsnokság, hivatalok, intézmények képviselőitének jelenlétében az oltár előtt elmondotta az imát, amelyben a várost és annak minden tagját az Úr Jézus szentséges Szívének ajánlotta. A felajánlás után az egész hívősereg körmenetben a templomba vonult vissza, ahol a bensőséges ünnepséget „Te Deum”-mal fejezte be.

Értesülésünk szerint Szombathely, Érsekújvár, Szekszárd, Pestszenterzsébet — s valószínűleg még több más város és község — ugyancsak a szentséges Szív különös oltalmába ajánlotta magát.

Budapest székesfőváros hosszú előkészület után páratlan fénnnyel és meghitt bensőséggel 1943 június 27-én, Szent László ünnepén helyezte magát Urunk szentséges Szívének oltalmába. Az ünnepség az ellenséges légitámadás folytán megsérült, de újból helyreállított városmajori Jézus Szíve-templom ünnepélyes felszentelésével vette kezdetét. A szertartást dr. Serédi Jusztinián bíbornok, Magyarország hercegprímása végezte.

A templomszentelés után megkondultak a harangok és a Városmajor kanyargós utain megindult a szentségi körmenet a szabadban felállított oltárhoz. A menetet — ragyogó napfényben — az ifjúsági csoportok nyitották meg. Az Oltáriszentséget a bíboros főpásztor vitte. A főváros és egyházközségek vezetői, a megjelent előkelőségek és a küldöttségek követték. Mikor a körmenet a kijelölt helyre ért, a hercegprímás elhelyezte az Oltáriszentséget és az oltár mellett felállított szószékről rövid beszédet intézett a parkot teljesen betöltő hívősereghez, melyet mikrofonok továbbítottak és a rádió is közvetített. Méltatta a templom és oltár — mint a hitélet középpontjának — jelentőségét, majd kifejtette ama gondolat szépségét, hogy a székesfőváros vezetősége éppen a helyreállított istenháza tövében kívánja a várost és annak polgárságát ünnepélyesen Jézus szentséges Szívének ajánlani.

A főpásztor szózata után dr. Szendy Károly polgármester férfias határozottsággal, térden állva mondotta el a következő felajánlási imát:

„Urunk Krisztus! Élő hittel és mélységes hódolattal borulunk le Előtted ebben az ünnepélyes pillanatban, mi Budapest székesfőváros vezetői, a budapesti katolikus egyházközségek

és katolikus hívők. Hálát adunk Neked, hogy az elleneink bombáitól megrongált templomban újra bemutathattuk a legszen-
tebb áldozatot. Hálát adunk Neked azért is, hogy hazánkat és
szép fővárosunkat eddig csodálatosan megóvtad a szörnyű
háború kegyetlen pusztításaitól. Mindmáig tapasztalt jószágod-
ban és irgalmadban hívő lélekkel bízva, a mai napon felajánl-
juk magunkat és fővárosunkat szentséges Szívednek.

Fogadd el, Urunk, ezt a mi alázatos felajánlásunkat és
mutasd meg irgalmadat hazánk és városunk megóvásával. Add
vissza nekünk és az egész világnak a Te Szíved szeretetének
békéjét. Ha pedig, Uram, az volna a rendelésed, hogy még
szenvednünk kell és újabb megpróbáltatásokat kell elviselnünk,
Urunk Krisztus, kérünk Téged, adj nekünk arra erőt és kegyel-
met. Segíts meg, hogy a megpróbáltatások közepette is — mi-
ként hívő és szenvedő hőseink — erős hittel, az isteni akaratban
megnyugodva, elszánt lélekkel és Tebenned bízva helytálljunk.

Add meg nekünk, hogy elhivatottságunknak itt, ezen a
vérrel megszentelt helyen rendelésed szerint megfelelhessünk
és a jelenlegi világégésből az ezeréves szentistváni Magyar-
ország támadjon fel a Te dicsőségedre."

E megkapó felajánlást az óriási tömeg térdelve, mély meg-
hatottsággal hallgatta. Utána ők maguk mondták el — az
egyesek és családok nevében — azt a közös felajánló és
engesztelő imát, amely — ugyanazon a napon — a fővárosban
tartott összes úrnapi körmenetek negyedik oltáráról szállt az
ég felé:

„Jézus Krisztus, Istenünk és Királyunk, élő hittel és mély-
séges hódolattal borulunk le színed előtt és hálát adunk neked,
hogy hazánkat és fővárosunkat csodálatosan megóvtad a ször-
nyű háború pusztításaitól. Jóságodban és irgalmadban bízva
bíboros főpásztorunknak és városunk vezetőinek imájával egy-
idejűleg a mai napon felajánljuk magunkat, intézményeinket
és székesfővárosunkat szentséges Szívednek. Bűnbánó szívvel
állunk előtted, hogy megengeszteljünk vétkeinkért: a sok ká-
romlásért, mely szent nevedet közöttünk éri; az evilágias
szellemért, mely rólad és az örökkévaló hazáról megfélekezve
a szemérmertlenség vétkeiben és mértéktelen mulatozásokban
keres kétes örömeiket; a mohó bírvágyért, mely annyi igazság-
talanság forrása. Kiváltképen pedig fáljaljuk a család, a
gyermek és a szentségi házasság ellen elkövetett sokszámú
bűnt.

Ne nézd vétkeinket, Uram, hanem tekintsd jószándékun-
kat. Tekintsd gyermekeink ártatlanságát, a Tebenned bízók
türelmét és megnyugvását, a zárdáinkban és kolostorainkban
hozott áldozatokat, a gyermekkel megáldott szülők önmeg-
tagadását, hős honvédeink vérehullását és csonkaságát, özve-
gyeink és árváink patakozó könnyeit. Tudjuk, hogy kevés a jó,
mit bűneinkkel szembeállíthatunk, de azt is tudjuk, hogy kész
vagy irgalmazni és tíz igazért sok száznak kegyelmezni. Mutasd
meg irgalmadat városunk megóvásával és a béke áldásainak
visszaadásával.

Nagyasszonyunk, Világ Királynője! Engedd, hogy miután
szent Fiadnak Szívéhez folyamodtunk, kérélmünk támogatá-

sáért anyai szívedhez esedezzünk. Segíts hathatós közbenjárásoddal és ne engedd, hogy elpusztuljon ez az ország és szétrombolják szépséges fővárosunkat. Tekintsd első szent Királyunk érdemeit, ki hazánkat neked ajánlotta; Szent László vitézségét, kit lovagi tetteiben a te tiszteleted lelkesített. Tekintsd többi szentjeinket, kik közül Margit királyleány Dunánk szigetén élte áldozatos életét hazájaért. Emlékezzél őseink buzgóságáról, kik Buda és Pest első templomait mind a mai napig tartó hatállyal a te tiszteletedre avatták. Neked köszönték atyáink ős-Budavár felszabadulását a török járom alól. Oltalmadba vetett hitüket pénzeik ércébe vészték, zászlóik selymére hímezték. Hasonló bizalomtól lelkesülve kérünk, Anyánk, segíts a kísértések legyőzésében, hogy szent Fiadnak tiszta szívvel szolgálhassunk; állj mellettünk a csapások és megpróbáltatások idején, hogy csüggedés nélkül, rendíthetetlen hittel dolgozzunk nemzetünk jövőjén és fővárosunk virágzásán. Nyisd meg szemét azoknak, akik a hit ellenségeitől várják üdvüket, távoztasd tőlünk a vizsály szellemét, hogy egy szívvel és akarattal ragaszkodjunk első szent Királyunk szellemi örökségéhez. Ezer éven át mellettünk álltál, Nagyasszonyunk, jöjj segítségünkre most is, történelmünk e nehéz óráján. Ajánlj minket Istennek, hogy a te virágos kerted, a híres Pannónia minden fenyegető veszedelemtől megszabaduljon, szent Fiadnak hűséggel szolgáljon és a te anyai jóvoltodból a vértengerben úszó eltévedt Európának világítótornya legyen, hogy bennünk lássa a világ a te anyai szívednek és szent Fiad irgalmának csodáját. Amen."

Az ünnepség szívből fakadó „Te Deum”-mal végződött, amelynek elhangzása után visszakísérték az Oltáriszentséget a templomba.

Budapest lakossága e felajánlással valóban példatadó módon bizonyította be az isteni Szív iránt viseltetett bensőséges érzületét s Beléje vetett határtalan bizalmát...

Országunk felajánlása

Hazánk a harmadik ország a világon, melyet hivatalosan Jézus édes Szívének felajánlottak. A történelmi jelentőségű esemény a világháború elején, 1914 december 8-án ment végbe. I. Ferenc József királyunk, egyike a Habsburg-uralkodók legnagyobbjainak e célból schönbrunni palotája kápolnájába hozatta a döblingi kármelita kolostorból azt a híres Mária-kegyképet (lehajtottfejű Mária), amely előtt hajdan a szentéletű II. Ferdinánd királyunk is népéért annyi áhítattal imádkozott. Ez előtt a kegykép előtt ajánlotta ős uralkodónk egész birodalmát és így ebben hazánkat is az isteni Szívnek. A szentmisét ezúttal Bécs bíboros-érseke mondta. Ezt a királyi felajánlást a magyar püspöki kar mintegy közölte hazánk minden plébá-

niájával, elrendelve, hogy 1915 január 1-én magukat és nemzetünket az Úr Jézus oltalma alá helyezték. Méltán hihető, hogy ha ez a felajánlás meg nem történik, hazánk már csak a történelem emlékei közé tartoznék.

Intézmények

Se szeri, se száma az intézményeknek, amelyek azóta Jézus Szívének felajánlották magukat. Könnyebb volna azokat a katolikus iskolákat, egyesületeket és egyéb intézményeket összeszámlálni, melyek ezt még meg nem tették, mint amelyek már megcselekedték.

A szorosan vett állami intézmények között talán a *szegedi belgyógyászati és diagnosztikai klinika* volt az első, amely magát megfelelő előkészület után Jézus Szívének ajánlotta. Jelen volt mintegy 20 orvos, élükön a professzorokkal. A felajánló imát 1942 október 25-én, Krisztus Király ünnepén az orvosok, szerzetesi és világi ápolók, alkalmazottak és betegek nevében a megyésfőpásztor, dr. Glattfelder Gyula mondotta:

„Édes Jézus, az emberiség Megváltója, a mindenségnek örök, halhatatlan és egyetlen Királya, mi a szegedi M. Kir. Belklinika és Diagnosztika professzorai, orvosai, szerzetesi és világi ápolói, alkalmazottai és betegek hódoló tisztelettel jelenünk meg előtted. A nagy világégésből, mely elnyeléssel fenyegeti a Hozzád hűtlenné vált és Tőled elszakadt társadalmat, de a Benned bizókat is nehéz próbákkal sújtja, temérdek emberi szenvedésünkből, a vér- és könnytengerből Hozzád menekülünk mint az egyetlen Úthoz, a megváltó Igazsághoz és üdvözítő Élethez. Leborulva isteni színed előtt ünnepélyes ígérettel visszavonhatatlanul felajánljuk magunkat Neked és királyi jogarod hatalma alá vetjük intézményeinket és életünket, munkáinkat és szenvedéseinket, áldozatainkat és harcainkat, amelyekben a tudomány és szeretet fegyverével szenvedő embertársaink segítségére sietünk.

Te földi életed napjaiban csodálatos hatalommal és ki nem fogyó szeretettel szórtad az élet és a gyógyulás áldásait és ajándékait. Folytasd bennünk megváltásodnak királyi munkáját, akik kikötések és minden vonakodás nélkül átadjuk magunkat Neked és vállalunk Téged, hogy irgalmassággal teremtő és gyógyító jósága szakadatlanul áradjon rajtunk keresztül a szenvedő és segítségre szoruló emberiségre. Fogadd el a mi szolgálatunkat is és kapcsold bele munkáinkat országépítésed isteni művébe. Adj fogyhatatlan erőt, munkakedvet és nagy lendületet, kitartást és hűséget hivatásunk teljesítéséhez, hogy a harc, amit a halál ellen az életért vívunk, embertársaink javára váljék, és a Te dicsőségedre szolgáljon. Aki szenvedéssel váltottad meg a világot, munkáink fáradságát, szenvedéseink türelemmel elviselt fájdalmát a magad királyi áldozatával egyesítsd.

A tieid vagyunk és akarunk lenni egészen. Cselekedeteinket előzze meg a Te igazságod sugalmazása és kísérje mindvégig szereteted jósága. Krisztus Király, uralkodj felettünk korlátlan hatalommal. Légy vigasztalásunk és örömünk a szenvedésben és a szomorúságban, békességünk a harcban, erőnk a munkában, tanácsadónk a bizonytalanságban, hűségünk a próba idején. Királyi Szíved szeretetének ellenállhatatlan indulatával vonj magadhoz minket és uralkodjál felettünk most és mindörökké. Amen."

A sebészeti klinikán az előkészítő triduumot P. Alaker György S. J. vezette s a felajánló imát Vidakovits Kamilló professzor végezte.

Szerzetesrendek

A férfi és női szerzetesrendek között alig akadna egy is, amely magát Jézus Szíve odaadottjának nem vallaná és ezt felajánlás, szobrok, képek, kápolnák felállításával kifejezésre nem juttatná.

Megpróbálkozunk itt néhány adattal szolgálni, amelyekből a Szent Szív tiszteletének nagyarányú terjedésére napjainkban méltán következtethetünk. Egyes szerzetek adatai — amelyeket szívesek voltak rendelkezésünkre bocsátani — ugyan a messze múltba nyúló gyökerekre is rámutatnak. Ez azonban az áttekinthetőséget nem zavarja, hanem inkább előmozdítja.

A kimerítő adatok összegyűjtése majd a jövő történetírónak lesz feladata.

Baziliták

A Lengyelországban élő baziliták a 17. és 18. században szoros lelki kapcsolatban voltak a lengyelországi jezsuitákkal. Ez lehet a magyarázata annak, hogy a Jézus Szíve-tisztelet oly gyorsan meghonosodott az összes lengyelországi bazilita kolostorokban is. A Paray-le-Monial-i jelenések után alig néhány évtizedre, 1731-ben a minszki bazilita monostorban már megalapítják az első Jézus Szíve-egyesületet (confraternitas) és a görög szertartás szellemében összeállítják az első liturgikus Jézus Szíve-ájtatosságot. Minszk után gyorsan terjed az egyesület és ájtatosság. Rövid idő alatt nem volt bazilita monostor ezen egyesület és ájtatosság nélkül.

Lengyelország feldarabolása után a bazilita monostorok mind a cári ortodoxia uralma alá kerültek. A tűzzel-vassal kiirtott únióval együtt megszűnt a Jézus Szíve-tisztelet is.

1882-ben a rend kívánságára XIII. Leo pápa által megreformált rend megújhodásának középpontjává a Jézus Szíve-tisztelet teszi. A következő évben a dobromili noviciaházban az isteni Szív tiszteletének különleges formáját vezetik be, amely tisztelet a Jézus Szíve-képpel együtt a többi kolostor falai közé is gyorsan bevonul. 1886-ban a lembergi monostor templomában megalakítják az első ima-apostolsági egyesületet. Ez futótűzként terjed nemcsak a szomszédos

falvakban, hanem mind a három görög szertartású egyházmegyében úgyannyira, hogy 1911-ben a három püspökség területén az Imaapostolság tagjainak száma meghaladja a százezret.

1906 december 1-én, a rendi káptalanon az Úr Jézus szentséges Szívének felajánlott Rend főfeladatának tekinti az isteni Szív tiszteletének terjesztését. A bazilita missziók, valamint az általuk kiadott számos nyomtatvány révén a Jézus Szíve-kultusz mindenfelé elterjed és 1909-ben mind a három gör. kat. egyházmegye összes paróchiájával ünnepélyesen Jézus Szívének szenteli magát.

Az isteni Szív tisztelete nyomán még az eldugott falvakban is magasszínvonalú hitélet alakult ki. A magyarországi rendtartomány reformjával indult meg a Jézus Szíve-tisztelet a magyarországi magyar és rutén görögkatolikusok között. Addig az Úr Jézus szentséges Szívét a görög szertartású rutének egyáltalán nem, a magyar görög szertartásúak pedig csak csekély mértékben ismerték. Nyilvánosan úgyszólván sehol sem tisztelték. A bazilita monostorokon keresztül hamar meghonosodott és tért hódított a nyilvános Jézus Szíve-tisztelet is.

Máriapócson 1924-ben megalapították a Szívgyárdát. A pócsi szívgyárdisták buzgó lelkiatyjikkal sorra járták a szomszédos gör. szertartású falvakat és látogatásuk nyomán egymásután alakultak a Szívgyárda-csoportok. Meghonosodott a nyilvános Jézus Szíve-ájtatosság, a havi gyónás-áldozás, a nagykilenced végzése, minek következtében egyes falvakban az első-péntek egész ünnepi jelleget nyert.

A munkácsi egyházmegye területén eddig 42 Jézus Szíve Szövetség alakult; a hajdudorogi egyházmegyében pedig csaknem minden paróchia területén — legalább a Szívgyárda keretében — létesült.

A Jézus Szíve-tisztelet térhódításának a görög szertartásban is az iskolásgyermek a legbuzgóbb munkásai. Még az újitásoktól idegenkedők szívébe is szinte észrevétlenül csepegtetik be a gárdagyűlésekről hazasiető melegszívű pajtik az isteni Szív szeretetének melegét . . .

Domonkosok

Eudes Szent János (megh. 1680), aki X. Pius szerint az isteni Szív *liturgikus* tiszteletének szerzője, doktora és apostola, Jézus Szíve tiszteletének ügyét írásban és szóval annyira előmozdította, hogy egyes egyházmegyékben már 1672-ben nyilvános ünnepet is sikerült kieszközölnie. Ezzel Alacoque Szent Margit küldetését előkészítette, P. Croiset s P. Galliffet munkáját pedig — az ünnep hivatalos behozatalát illetőleg megkönnyítette. A nagyszerű cél megvalósítására Szent Domonkos rendje is a legnagyobb és önzetlen buzgalommal ajánlotta fel közreműködését.

Végigkísértük az Úr Jézus Szíve tiszteletét diadalútján. Szent Domonkos rendje — fiai és leányai egyaránt — mindig a saját szívügyüket látták benne. Oltárokat, templomokat emelnek tiszteletére s 1873 óta házakat helyeznek különös védelme alá.

Nagynevű generálisuk, *Jandel Sándor Vince* (megh. 1872) Maribon tartott lelkigyakorlata alatt erősen indítatva érzi magát,

hogy rendjét Jézus Szívének ajánlja. Meg is tette s erről rendjét 1872 március 7-én értesítette. Egyben felszólítja az egész rendet, hogy a legközelebbi Jézus Szíve-ünnepet a legnagyobb fénnel üljék meg s ez alkalommal minden ház előjárója magát s alattvalóit Jézus Szent Szívének szentelje. Ugyanezt tegye minden rendtag is.

Larocca József Mária (megh. 1891) generális kérésére 1889 óta a domonkosok is Jézus Szíve ünnepét mint elsőrangút tarthatják meg.

Frühwirth András generálisuk pedig, akit 1891 szeptember 9-én választottak meg, már ugyanazon hó 29-én Paray-le-Monialban rendjének felajánlását Jézus Szívének ünnepélyesen megújítja.

Az előadottak bár általános jelentőségűek, de hazánkat is közelről érdeklik. Megmagyarázzák a magyar férfi és női domonkosok buzgalmát az Úr Jézus Szíve tiszteletének gyakorlásában s terjesztésében. A magyar domonkosok Jézus Szívének való felajánlásukat évenként megújítják.

(V. ö. P. A. Walz: *De veneratione divini Cordis in Ordine Praedicatorum*. Altera editio. Roma „Angelicum”. 1937.)

Ferencesek

Szent Ferenc rendjében Jézus Szíve tiszteletét illetőleg nevezetes *P. Bernardino da Portogruaro* rendfőnöksége. (1869—1889.) Ő ugyanis 1874-ben Szent Bonaventura triduumának második napján az Aracoeli Bazilika Szent Ferenc-oltáránál az egész rendet felajánlotta a szentséges Szívnek. Indítókai között az is szerepelt, hogy a rend Szentjei mindig kifejezték tiszteletüket a Szent Szív iránt és mert a rend provinciáiban nemcsak a 18. században — amikor ünnepét elrendelték — kezdték tisztelni, hanem e Szív iránti áhitat már jóval előbb a rendnek a Megfeszített tiszteletéből fakadó jellemző ájtatossága volt. A generális felhozza azt is, hogy a szentséges Szív ábrázolása töviskoronával övezve, fölötte kereszttel, amint ezt Alacoque Szent Margit szemlélte: „Trovasi impresso ab antico nel maggiore stemma dell' Ordine nostro”, a rend nagyobbik címerén szintén régtől fogva látható. Ugyanő rendelte el azt a naponkinti Szent Szívnek történő följánlást, amelyet 1874 óta minden ferences rendházban a vespas után — minden más elrendelt ima megszüntetésével — a rendtagok anyanyelvükön (hazánkban latinul) elmondanak. Az ima szövege a következő:

„Ó szeretetreméltó Udvözítő! Attól a kívánságtól indítva, hogy lelkem hálás érzelmeit irántad kinyilvánítsam s bűneimért valamelyes elégtételt nyujtsak, magamat a te legszentebb Szívednek szentem s felteszem magamban, hogy kegyelmed jóvoltából téged soha többé megbántani nem akarlak. Ó Jézus legszentebb Szíve, önts ki áldásaid teljességét a Szent Egyházra, annak minden szolgájára s fiára, főképen a mi rendünkre és tartományunkra. Erősítsd meg az igazakat, térítsd meg a bűnösöket, támogasd a haldoklókat, szabadítsd meg a purgatóriumban szenvedőket s terjeszd ki minden szívre szereteted édes uralmát. Amen.”

„Jézusnak értünk lángoló Szíve, gyullaszd szívünket szeretettedre!”

Ezt az imádságot és felajánlást azóta minden ferences rendházban elmondják.

Ugyanez a generális már akkor elrendelte, hogy a klerikus és laikus testvérek minden első pénteken a szentáldozáshoz járuljanak, továbbá, hogy valamennyi rendi templomban egy oltárt, vagy legalábbis szobrot vagy képet szenteljenek a szentséges Szívnek. Legvégül kéri a rendtagokat, hogy az Úr Jézus Szívének ünnepét a legnagyobb ünnepélyességgel tartsák meg. (V. ö. P. Ignazio Beschin O. F. M.: Vita del servo di Dio P. Bernardino Dal Vago da Portogruaro, Ministro Generali Dei Frati Minori Arcivescovo tit. di Sardica (1822—1895). Treviso I. 1927. 450—58.)

Mindezt nevezett generális a rend tagjaival „Dum catholica societas” kezdetű körlevelében 1875 május 3-án közölte. A következő évben az Aracoeliben a szentséges Szívnek tett felajánlást Paray-le-Monialban is megújította. (V. ö. P. R. Delarbre i. m. I. 405.)

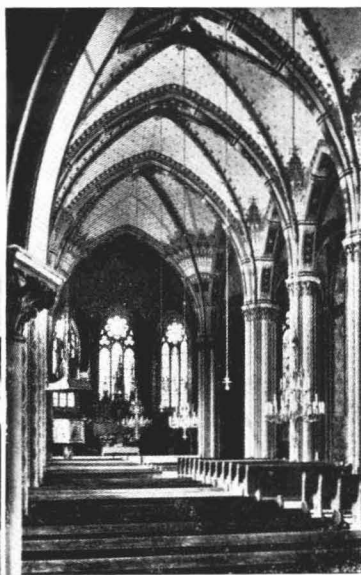
Sokat lendített hazánkban a Szent Szív iránti tiszteleten a 18. század közepén kiadott s egy klarissza szűz által németből magyarra fordított nagy imakönyv „Jó illatú Rózsás-kert” címmel, amelyben a Szent Szív litániája, zsoltosmája s különféle imádságok találhatók. Nevezetes volt a múlt században P. Bády Valér O. F. M. imakönyve is: Jézus Szentséges Szíve tiszteletének ájtatossága a pesti Szent Ferenc-rendiek templomában. (Pest, 1864.)

P. Sinkovics Frigyes O. F. M. szegedi vikárius (megh. 1943) 1920-ban Szegeden megalapította Magyarországon az első Szívgárdát, amely később az országban mindenfelé elterjedt.

Sokat tesznek az egyes ferences kolostorok a Szent Szív tiszteletének terjesztése körül azáltal is, hogy számos helyen vezetik a Jézus Szíve-társulatot. A pesti ferencesek templomában a római documentum szerint már 1865 jan. 24-én állították fel a Szent Szív-társulatot. A legtöbb helyen — főleg búcsújáró helyeken — a Jézus Szíve-körmenetek az egész vidék részvételével folynak le. Az ilyen körmenetek különösen nevezetese a Dunántúlon, mint pl. Szombathelyen, Andocsán, Sümegen, Nagykanizsán stb.

Az 1927-ben alapított zalaegerszegi Szent Ferenc-rendi templom Jézus szentséges Szívének van szentelve. A főoltáron a Szent Szív szobra látható, alatta balról Szent Bonaventura, jobbról pedig Alacoque Szent Margit szobra, azé a két nagy Szenté, akik legtöbbet írtak és tettek az isteni Szív tiszteletéért és terjesztéséért.

A *szécsényi* Urunk színéváltozásáról nevezett ferences templom szépen fejlődő kegyhelye Jézus Szívének. Már a múlt években főleg Kovács Kamill alamizsnagyűjtő ferences testvér buzgó propagandája folytán ezrekre menő zarándokot vonzott. Az elmúlt évben már azok száma megközelítette a tizezret. A templom régi titulussát megtartotta ugyan, de a főoltárt Unghváry Sándor Jézus Szíve-képe díszíti.

A kőszegi Jézus Szíve-templom belseje.

A kőszegi Jézus Szíve-templom.

A tiszaujfalui templom oltárképe.

Irgalmasrend

Az Irgalmasrend magyar provinciájának rendházaiban, kápolnáiban és nyilvános templomaiban több helyen megtalálható Jézus Szent Szívének szobra, melyet tisztelettel vesznek körül.

Dr. Müller Imre Ödön tartományfőnöksége alatt a heti gyónást péntekre tűzték ki, hogy így mindenkinek módjában álljon a nagykilenced megtartása.

Egyes rendtagok a Jézus Szíve-tiszteletet már a világból magukkal hozták s ez lassú propagandával odajutott, hogy a rend jelenlegi tartományfőnöke, Topornáry Ede 1942 december 8-án egy általa szerkesztett szép felajánló imában önmagát és az egész rendtartományt összes rendházaival együtt az Úr Jézus szentséges Szívének felajánlotta. A felajánlást egy háromnapos lelkigyakorlat előzte meg, hogy az a lelkekben minél maradandóbb nyomot hagyjon.

Isteni Ige Társasága

Az Isteni Ige Társasága tagjai (S. V. D.) az Úr Jézus Szíve iránti teljes odaadást már nagy rendalapítójuktól, Janssen Arnoldtól (1837—1909) kapták örökségbe.

Janssen Arnoldot minden túlzás nélkül korunk egyik legnagyobb Jézus Szíve apostolának kell tartanunk. 1867-ben, a párizsi világkiállítás alkalmával Ars-ba is ellátogatott Vianney Szent János sírjához. Ekkor ismerkedett meg P. Malfatti jezsuitával, aki az Imaapostolságnak Ausztriában és Németországban igazgatója volt. Malfatti felkérte Janssent, hogy a Jézus Szíve-tisztelet e nagy világművét, az Imaapostolságot a münsteri egyházmegyében terjessze és vezesse. Janssen vállalkozott rá s ez az elhatározása szinte sorsdöntő volt számára. Beledolgozta magát ennek a kultusznak a szellemébe, felsejtelt apostolának s élvezte is annak minden ígérését és áldását. Mint tanárember, főképen a vakációt használta fel arra, hogy egyik plébániát a másik után felkeresve az Imaapostolságot mindenütt megszervezze. Mint maga 1867-ben írja: „Különösen tetszett nekem napi munkáink feláldozása Jézus Szíve ügyeiért. Odahatottam, hogy a közbenjárás szelleme mindig ébren legyen s odatejldjék, hogy az ember szokott imáit is — mint például a rózsafüzért — Jézus Szíve szándékára ajánlja fel...” „Az Imaapostolságot — írja tovább — a münsteri egyházmegye minden plébániájába bevezettük s csak kevés van közöttük, amelyeket személyesen meg nem látogattam.”

Mély bepillantást enged Janssen lelkületébe következő feltétele, amelyet úgylátszik 1871-ben tűzött maga elé: „Szándékom ezt megvalósítani: az év *minden péntekén* — a nagyhetet kivéve, s hacsak alapítványi misét nem kell végeznem, amely esetben más napot tűzök ki erre — szentmisét végzek stipendium nélkül az Úr Jézus Szíve tiszteletére, hogy az ő főpapságát, szeretetét és erényeit magasztaljam.”

A Jézus Szíve-tisztelet terjesztésére „Kleiner Herz-Jesu Bote”

címen lapot alapított, amelyből a „Heilige Saat Gottes”, majd a „Stadt Gottes” fejlődött ki.

Magát és művét, a steyli missziósházat — amelyet Jézus Szíve ajándékának tekintett — Urunk szentséges Szívének ajánlotta fel és az erről szóló írott okmányt így végzi: „A missziósház eredetéről majd sohasem feledkezik meg s ha már amúgyis arra a célra alakult, hogy Jézus Szíve kegyelemmel teljes szándékainak megvalósításán dolgozzék, eredete még inkább arra figyelmezteti, hogy kifejezetten Jézus Szívéé legyen s jeligéjének tekintse:

„Vivat cor Jesu in cordibus hominum!”

„Éljen Jézus Szíve az emberek szívében!”

Ez a jelige szinte programja a Társaságnak, amelyet számtalanszor ismét. Áhítatgyakorlatait át- meg átítatja a Jézus Szíve iránti buzgóság és odaadás s a szándék, hogy írásban és szóban neki szolgáljon s ügyeit diadalra juttassa.

Nevezetesen az Isteni Ige Társaságának jelenleg két provinciája és 15 háza (illetőleg missziós telepe) van Jézus legszentebb Szívének ajánlva.

A boldogult rendalapító kívánságára három szerzetestársulatának (P. Janssen Arnold az Isteni Ige Társulatán kívül még a Szentlélek Szolgálói és az Örökimádás Szentlélek Szolgálói szerzetesrendeket is alapította) minden tagja állandóan mellén hordja Jézus legszentebb Szívének képét, amely felett ott lebeg a Szentlélek. Az Alapító Jézus Szívének e képét a Szentlélekkel nagyobb alakban is elkészíttette eme felírással: „Et verbum caro factum est.” E képeket az egyes rendházakban több helyen is elhelyeztette, hogy mindenkinek állandóan a szeme előtt lebegjen. Gondoskodott arról is, hogy lelki fiai és leányai a hónap első péntekét megfelelően megüljék. A papoknak a szentmisét Jézus szentséges Szívének tiszteletére kell bemutatniok, a többieknek pedig a szentáldozást kell ugyanerre a szándékra felajánlaniok. A reggeli istentisztelet végén ünnepélyes szentségkitétel mellett mindannyian felajánlják magukat a szentséges Szívnek és engesztelő imákat végeznek. Este ünnepélyes Jézus Szíve-ájtatosságot tartanak.

Jézus Szíve ünnepe a Társaságban parancsolt ünnep, sok házban tizenháromórás szentségimádással. Június havában mindennap Jézus Szent Szíve és a Szentlélek tiszteletére ájtatosságot tartanak. E két ájtatosság P. Jansson Arnoldnál szerves egységet alkot.

A Társaság minden tagja belépésével az Imaapostolságnak is tagjává lesz.

Kármeliták

A vezeklő szellemű Kármel hamar átlátta, felismerte és pártfogásába vette Jézus Szent Szíve tiszteletét, melynek lényege az engesztelő viszontszeretet. A vezeklés egy és ugyanaz az engesztelés. A Kármel, ahol csak van, mindenütt éli, gyakorolja és terjeszti a szentséges Szív tiszteletét. Kiváló bizonyítéka ennek az 1934-ben, tehát napjainkban szenttéavatott szigorú klauzúrás kármelita apáca,

Rédi Szent Terézia-Margit (1747—1770), aki annyira a Jézus Szíve-tisztelet szentje, hogy még szerzetesi nevét is a példaképül választott Alacoque Szent Margitról kívánta viselni: Jézus legszentebb Szívéről nevezett Terézia-Margit nővér. Életrajza nemrég magyarul is megjelent.

Igen elterjedt Magyarországon a Jézus Szíve Kármelita apácák intézménye. Ez a szerzetes-harmadrendi kongregáció 1891-ben sarjadt Kármel ősi törzsén és szerzetesi életén kívül gyermekneveléssel is foglalkozik. (Anyaháza: Budapest, X., Maglódi-út 125.)

1900-ban jelent meg először P. Antal kármelita atya által összeállított imakönyv „Jézus Szíve, a szeretet lángtengere” címmel, amely azóta hét kiadást ért el.

Végül megemlítnék még egy jellemző, kedves esetet. A spanyolországi kommunista forradalom idején történt. A kármelita apácák zárdája mellett hatalmas Jézus Szíve-szobor emelkedett az égnek, a kármeliták és a vallásos Spanyolország Jézus Szíve tiszteletének szimbolumaként. A vörös horda le akarta dönteni, de jegyeseinek azalatt égbekiáltó imáját úgy meghallgatta az Isten, hogy a szentségtörő merénylet a csöcselék minden erőlködése ellenére sem sikerült. Repülőgépről is próbálták felrobbantani, de a bomba mindíg csak a térre esett.

Lazaristák

A lazaristák magukról s az Irgalmas Nővérekről Jézus Szíve tiszteletére vonatkozóan a következő meghatóan szép adatokat szolgáltatottak.

Jézus Szíve tiszteletét mindkét Társulat a szent Alapítóktól örökölte. Szent Vince összegyűjtött munkáiban rengeteg utalást, hivatkozást és különösen a levelek záradékában a Szent Szív szeretetébe ajánlást találhatunk. Ilyenek Marillac Szent Lujzához, az Irgalmas Nővérek társalapítójához írt levelei, melyekben többször kifejezésre jut egy másik kedves gondolata is: „Egyesítsük szívünket Jézus Szent Szívével!”

A Társulat általános főnökei a Szent Szív-kultuszt mindig tovább fejlesztették. Ennek legkimagaslóbb emléke a XVI. általános főnöknek, Fiat Antalnak 1881-ben történt felajánlása. Ekkor ünnepélyesen mindkét családot az Úr Jézus szentséges Szívének szentelte. Azóta a rendtagok minden évben Jézus Szíve ünnepén elvégzik a következő szövegű felajánlást:

„Mi, a Missziótársaság méltatlan papjai, papnövendékei és testvérei, a mi Anyánk, a Szeplőtelenül fogantatott Szűz Máriának és a mi Atyánknak, Szent Vincének pártfogásában bízva Hozzád járulunk, ó Jézusunk, mi Megváltónk és Istenünk, hogy a te szentséges Szívedet megkérleljük és magunkat neki feltétlenül odaáldozzuk.

Ó Jézus Szíve! Te annyira szeretted az embereket, hogy érettük magadat egészen kiüresítetted és felemésztetted, jutalmul pedig a legtöbb embertől mást nem nyersz, mint hálátlanságot, tiszteletlenséget és méltatlanságot. Sőt mi is, akik pedig

hívásunknál fogva különösen a tiéd vagyunk, mi is, akiknek az a feladatunk, hogy a te küldetésed folytassuk, hogy a te nagy és örök irgalmasságodat a falusi népnek hirdessük, hogy hozzád hűségesen ragaszkodó papokat neveljünk és hogy a te szereteted szent tüzét az Irgalmas Nővérek szívében ápolgassuk, mi is a helyett, hogy a te Szíved keserűségét enyhítettük volna, méginkább növeltük. Mily sok szabályt szegtünk meg, mily sok kötelességről feledkeztünk meg, mily sok hanyagságot követtünk el teendőink végzésében! Ó mennyire meg-szomorítottuk imáadásraméltó Szívedet! És te mégis tekintettel Szent Vincére, az ő alázatos szelídségére, tekintettel Szeplőtelen Anyánk közbenjárására, különös tekintettel pedig a te irgalmasságodra mondhatatlan türelemmel elviseltél bennünket. Sőt éreztettél velünk irgalmadat, különös kegyelmekkel halmoztál el bennünket és így fejünkre izzó parazsat tettél, hogy szívünk jegét felolvassad!

Ó Jézus Szíve! Ó gyalázatokkal elhalmozott Szív! Tekints reánk, akiket ugyan sokszor nagy távolság választ el egymástól, de akiket a bűneink felett érzett bánat, szenvedésed iránt való részvét és a téged megkérlelni akaró vágy szent érzelmei mégis egyesítenek. Bárcsak e pillanatban képesek lennénk a magunk és mások által okozott méltatlanságokért elégtételt adni! Jézusunk, te a világ bűneiért feláldozott Bárány, te elkünk egyedüli Megváltója, fogadd el azon elégtételt, melyet te magad nyújtottál az isteni Igazságosságnak és ne vesd meg azt az elégtételt, melyet ma töredelmes és alázatos szívvel nyújtunk neked. Ez szívünk óhaja, ó Jézus Szíve, ó szívünk Királya, ezt az ünnepélyes megkérlelést akarjuk ma neked bemutatni. Sőt ezzel nem akarunk megelégedni, hanem mint egy olyan Atyának gyermekei, aki tőled annyira megtanult szelíd és alázatos szívű lenni és a te érzelmeiddel annyira összeforrt, mint tanítványod, a szeretet apostola; aki minden erejével szembeszállott azon rettenetes tanítással, mely nem kevesebbet akart, mint az Istenbe vetett bizalom alapját megdőnteni és a lelkeket a gyakori szentáldozástól elriasztani... Igen, mi kötelességünknek akarjuk tartani, hogy félreértett Szívednek imádói és tiszteletének terjesztői legyünk, mely Szív annyira méltó arra, hogy minden teremtmény hódolatát elnyerje.

Éppen ezért mi a Missziótársaság méltatlan papjai, papnövendékei és testvérei a mennyei udvar jelenlétében alázatos szívvel kérünk téged, fogadd el a mi személyünknek, munkáinknak, javainknak, kis Társaságunk közös és visszavonhatatlan felajánlását, melyet ma, Szíved szeretetének e napján teszünk, amennyiben teljesen a tiéd akarunk lenni és teljesen a te dicsőségéd terjesztésének akarjuk magunkat szentelni.

Ezen felajánlásunk tanúbizonyságaképpen ünnepélyesen megígérjük neked, ó Jézusunk imádandó Szíve, hogy szabályainkat, melyeket nekünk Atyánk, Szent Vince adott, pontosan meg fogjuk tartani minden időben, különösen pedig pönteken szenvedésedet tisztelni, a mi Szent Alapítónk minden intelmét a bűnbánat szellemében követni, a legméltóságosabb Oltáriszentség tisztelését terjesztetni, különösen pedig állapotbeli kötelességeinket, melyek leginkább a szegény falusi nép lelke üdvössége munkálásában állanak, nagy buzgósággal teljesíteni fogjuk.

És most, ó Jézus, tekints le a mennyből kegyesen e kis

Társaságra, mely eredetét a te szentséges Szívedben bírja s amely e Szívből akar új életet meríteni, amennyiben magát teljesen neked szenteli. Tartsd meg őt Szent Alapítónk szellemében, add meg neki, hogy az annyira szükséges missziós tevékenység mindenütt megújuljon vagy az eredeti buzgóságban megmaradjon. Add meg neki, hogy a papi pálya megújításán dolgozzék, gyarapítsd benne az apostoli férfiak számát és áldd meg annak minden munkáját.

Ó Mária édes Szível Aki Jézus Szíve után a legszeretetre-méltóbb, a legirgalmasabb és legrészvevőbb vagy, a mi Szent Atyánk, a te hű szolgád nevében téged is kérünk, mutasd be a te isteni Gyermeked Szívének a mi megkérlelésünket, felajánlásunkat, feltételeinket és kérésünket. És majd ha számkivetésünk véget ér, ó akkor mutasd meg nekünk Jézust, a te méhed áldott gyümölcsét, ó irgalmas, ó kegyes, ó édes Szűz Mária!"

A lazarista szemináriumokat minden hónap első péntekén áldással egybekötve még külön is felajánlják az Úr Jézus szentséges Szívének.

Missziós beszédekben külön téma a Szent Szív tisztelete és az első-péntek. Kiváló íróik tollából pedig már több mű jelent meg Jézus Szívéről francia, olasz, lengyel és német nyelven.

Pálosok

Másfél százados számkivetés és meddő próbálkozás után 1934 májusában mégis csak hazatérhetett a Pálosrend szülőföldjére, Magyarországra. Ez alkalommal a rend szentéletű generális perjele, P. Przezdziecki Pius (megh. 1942) az egész Pálosrendet — különösen a magyar visszatelepülést — ünnepélyesen az Úr Jézus szentséges Szívének ajánlotta. Gyakran buzdította a rendtagokat a Szent Szív mind intenzívebb tiszteletére. Az ő óhajára a budapesti Sziklatemplomban június hónapjában minden este fél 7 órakor ünnepélyes Szentség-kitétellel énekes Jézus Szíve-litániát tartanak. Első-pénteken feltűnően sok a gyónó és áldozó, s különösen a fél 8 órai szentséges énekes misén s a délutáni ünnepélyes Jézus Szíve litánián vesznek részt a hívek nagy buzgósággal.

A pécsi rendházban hatalmas Jézus Szíve-szobor hirdeti az Ő uralmát a szerzetesek felett. Pálosszentkúton pedig virágzó Szívgárdát vezetnek az atyák.

Szaléziak

A szegény és elhagyatott ifjúság nevelőjét és jótevőjét, Don Boscot ezer láncszem fűzte Jézus isteni Szívéhez. Odautalta őt mint eszméhez és erőforráshoz kettős — pedagógiai és szociális — hivatása. Hiszen árva is volt, meg szegény is. A Szent Szívhez való fordultában azonban szembentalálta magát a janzeista korszellemmel. Anyjának nagy erőfeszítésébe került, hogy 11 éves korában szent-áldozáshoz vezethette. A turini udv. papság és az egyetemi teológiai kar erősen janzenista érzelmű volt. Később Bosco ezekkel szembe-

helyezkedve népszerűsítette a Jézus Szíve-kultuszt szentbeszédeiben, katekézisében, népies kiadványaiban s a Szalézi Értesítőben, különösen a júniusi számokban.

A Szent Szív tiszteletét az Eucharisztiaában realizálta, sohasem választva azt el a legméltóságosabb Oltáriszentségtől. Szorgalmazta a gyermekek korai és a gyakori szentáldozást s ebben úttörője lett X. Piusnak. A szombati és ünnepdélutáni ájtatosságokon nem fukarkodott a szentségi áldással. Mondatta a Szent Szív litániáját s a nép között tízezrével osztogatott érmeket. Ezek egyik oldalán a Szent Szívét mutató Úr Jézust, a másikon pedig Segítő Szűz Máriát, Szent Alajost vagy Szent Józsefet ábrázolták. Növendékei körében terjesztette a kilenc anyagi szolgálatot, kis klérusával pedig — mellyel oly sok eredményt ért el s annyi papi, szerzetesi és misszionáriusi hivatást juttatott teljes kibontakozáshoz — intézményessé tette az elsöpénteki áldozásokat és a napközi szentséglátogatásokat. A szorgalmi évnek legkimagaslóbb ünnepe a Szent Szív ünnepe volt. Don Bosco óta az összes szalézi intézetekben és oratóriumokban ezzel az ünnepel kapcsolják össze az évzárást, a jutalmak kiosztását és a hálaadást.

„Hoc signo“, „Ezzel a jellel“ terelgette Krisztus aklába az eretnekségből s szakadárságból megtérők százait. Hivatalosan is felhatalmazást kapott arra, hogy a Jézus Szíve Szövetségbe tagokat vehessen fel.

A Paray-le-Monial-i kinyilatkoztatásoknak második százados fordulóján, 1874-ben az akkor már szépen elterjedt Szaléziánusok Társaságát összes növendékeivel, munkatársaival, jótévőivel együtt ünnepélyesen a Legszentebb Szívnek ajánlotta fel.

Nagy alkotásaiban a hatyúdal szerepét játssza a római Szent Szív-templom (ma kis bazilika). Az építéssel XIII. Leo, az akkor már fáradt és öregedő Don Boscot bízta meg. Világraszóló propagandájával, fáradságos utazgatásokkal, konferenciázásokkal, levelezésekkel vált valóra a pápának és Don Bosconak közös vágya. 1887 május 14-én ment végbe az ünnepélyes felszentelés. Don Bosco az egyik mellékoltárnál csendes misét mondott. A következő év január 31-én megpihent az édes isteni Szívben.

Első utóda, tiszteletreméltó Don Rua 1900 jan. 1-én ünnepélyesen felajánlotta a Társaságot Jézus Szívének. A későbbi rendfőnökök is állandóan felszínen tartották a jó Atya ezirányú törekvéseit. Alakuló rendtartományokat és intézeteket helyeztek a szentséges Szív oltalma alá. Ezidőszereint három rendtartomány — köztük a központi — és 60—70 rendház, illetőleg kapcsolatos templom és kápolna viseli a fonséges címet és élvezi a szentséges Szív áldásait.

A nemzetközi részvénytársasággá alakult első Don Bosco-i könyvkiadó vállalat és ennek százakra menő gyökérhajtsái évről-évre mind több értékesebbnél-értékesebb, népszerű és tudományos jellegű könyvet adnak ki a Jézus Szíve-kultusz szolgálatában. Csak

a legkisebb *rákospalotai* Don Bosco-nyomda ezirányú kiadványairól szólva a „Vajha engem megismernél!” című füzetke 30,000, az „Első-pénteki imakönyvem” 5000, P. Mateo aranyat érő műve: „Jézus, a szeretet Királya” pedig 3000 példányban jelent meg.

Angolkisasszonyok

Az Angolkisasszonyok Szent Ignác szabályaival mintegy a kötelességet is átvették az Úr Jézus Szíve tiszteletében való apostolkodásra. Már 1814-ben Diósy Zsófia budapesti főnöknő Jézus Szíve tiszteletére ájtatosságokat rendel el. Az ünnep előestéjén és az egész nyolcad alatt litániát, az ünnepen magán ünnepélyes szentmisét és szentbeszédet tartatnak, amely azóta mindig gyakorlatban van.

M. Almásy főnöknő engedélyt kér és kap, hogy júniusban az Angolkisasszonyok templomában mindennap Jézus Szíve-litánia és áldás legyen. A főoltárra a hó folyamán Jézus Szíve szobrát helyezik. Ezek a litániák nagyban hozzájárultak, hogy a fővárosban a Jézus Szíve-tisztelet elterjedt.

Miután az isteni Szív az Angolkisasszonyok intézetét a kommunizmus borzalmai között épen megőrizte, Ward Mária leányai az elsők közé tartoztak, akik a Szívgárdákat, illetőleg a magasabb iskolatípusokban a Jézus Szíve Szövetséget felkarolták. Az Angolkisasszonyok magyar tartományának *minden háza* Jézus Szívének van felajánlva. Ezt a felajánlást minden évben Krisztus Király ünnepén megújítják. Ezen a napon délben a rendtagok, este pedig az internátus növendékei körmenetben viszik körül Jézus Szíve szobrát. Az Intézet minden osztályában a feszület mellett Jézus Szíve képe is függ már a legújabb házakban, *Klotildligeten* és *Élesden* is. A rendtagok nagy buzgalmat fejtenek ki Jézus Szíve-képek előállításában, osztogatásában. A Szív-ujtságot pedig ezerszámra terjesztik.

Az idősebb rendtagok ezt a gyengéd és tevékeny áhítatot Jézus Szíve iránt, amely éppen a magyar rendtartomány ifjabb nemzedékét is áthatja, *Catiglione Mária Jozefa* anya ujoncmesternőnek tulajdonítják, kinek jelszava volt: „Cor Jesu dux meus.” „Jézus Szíve az én vezérem.”

Veszprémi rendházukról írják az Angolkisasszonyok, hogy a szép nagy Jézus Szíve-képet, amely a hívek áhítatát annyira emeli, Ohler S. J. közvetítésével és Sigray grófné támogatásával szereztek be.

Később Flodug S. J. buzgalma folytán a Jézus Szíve Társulat a hívek közt mindinkább elterjedt. Soóky Karolin főnöknő 1884-ben a Tiszteletőrséget is meghonosítja. 1885-ben Schlick János volt a májusi szónok a veszprémi Angolkisasszonyok templomában. Beszédeinek vezérfonala volt, hogy a Szent Szűz tisztelete csak út az Úr Jézus Szívéhez. Szónoklatainak hatása alatt még azon év folyamán a hívek közadakozásából szép Jézus Szíve-kápolna épült, amelynek megáldását Villei Pribék István felszentelt püspök végezte. Ő mutatta be ott az első szentmisét is.

Az Intézetben a külső akadályok leküzdése után a Szívgárda is gyökeret vert. Az első-péntek mindig örömnép a zárdában, amikor mindenki — az alkalmazottakat is beleértve — a szentségekhez járul. A veszprémi zárdá *csopaki* nyaralójának kápolnája szintén Jézus Szívének van szentelve. Itt is a szórványos katolikusok az első-pénteken vagy 50—60-an szentáldozáshoz járultak, s csak nem minden család magát Jézus Szívének ajánlotta. Schreiber Johanna főnöknő 1886-ban az Intézet *káposztásmegyeri* birtokán gyönyörű Jézus Szíve-kápolnát emeltetett, amely a szállóbirtok eladása után az egyházközség birtokába ment át.

Mindez csak vázlatos igazolása annak, hogy az Angolkisasszonyok hűségesen betartják alkotmányuknak rendelkezését: „Minde-
nekelőtt csepegtessük növendékeink lelkébe a bensőséges tiszteletet Jézus Szíve iránt és a gyengéd szeretetet Szűz Máriához: ez a legbiztosabb eszköz az állhatatosságra.” (III. rész, I. f. 201. 1939.)

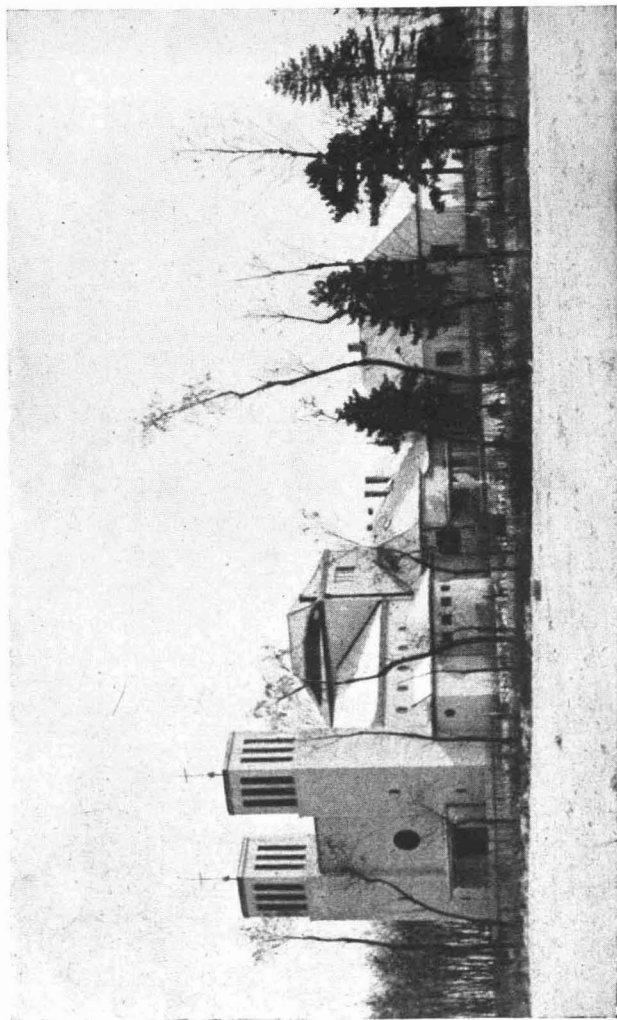
Bazilisszák

Nagy Szent Vazul női rendjének minden kápolnája és háza Jézus szentséges Szívének van szentelve. A rend iskoláinak minden termében ki van függesztve Jézus szent Szívének képe, minden tanuló tagja az Imaapostolságnak és sajátkezűleg írja be nevét. A szerzetesnők minden csütörtök este közösen tartják a szentórát az isteni Szív engesztelésére; az első-péntek előtt a növendékek is résztvesznek az imádáson. A nagyobb házakban minden pénteken 1—6 óráig szentségimádás és 6 órakor engesztelő ájtatosság. Első-pénteken közös áldozás és egésznap szentségimádást tartanak, este közös imaóra, ú. n. „moleben”. Június hónapban mindennap van ez az ájtatosság. — A gyermekek a Szívgárdába tömörülnek, minden héten van gyűlésük, amikor a gárdavezető máter oktatásban részesíti őket. A tagok gyakrabban tartanak kis előadásokat Jézus szent Szíve tiszteletére és mint kis apostolok buzgólkodnak az Ő szolgálatában.

Bencés nővérek

A bencés rend híven szelleméhez és hagyományaihoz, — amelyekre könyvünk számos helyen rávilágított — ma is kitart Jézus szent Szíve tiszteletében. Bizonyoság erre Szent Benedek leányainak országos viszonylatban is kiváló temploma, amely Jézus Szíve tiszteletére van szentelve.

„Szent László király születésének 900 éves fordulóján, 1940. évben, Szent Mártonnak, Pannonhalma védőszentjének ünnepén, november 11-én déli harangszóra megjelent a tiszaujfalui zárdá-templom két tornyán a hatalmas, 2.70 m magas, aranyozott kereszt. A kerek síkság széles tiszamenti tája fölött ragyog; Alpár, Félegyháza, Csongrád között szétszórt tanyák fölé emelkedik, hogy a hitet, az áldozatot és Jézus Szíve tiszteletét hirdesse. Elkészült az első

Szent Benedek Lednyai zárdája és temploma, Tiszaújfalú.

magyar tanyai zárdatemplom, Szent Benedek leányai tiszaujfalui anyaházának díszes, ezer lélek befogadására szánt egyháza.”

1937 július 11-én, Szent Benedek nyári ünnepén áldotta meg Hanauer A. István váci megyéspüspök úr megbízásából a templom alapkövét Kúhár Flóris budapesti bencés házfőnök, a bencés nővérek igazgatója, akit a templom létesítésében az oroszlánrész illet. Ő és a buzgó perjelnök, Hajós Placida toborozták a jótevőket és hozták össze a tekintélyes összeget, amelybe a templom épülete s felszerelése került. A terveket Körmeny Nándor építész készítette, a festésben Azbey Imre, Hajnal János és Kovács Zoltán remekeltek. A templom hossza 24 m; szélessége az oldalhajóval 11.5 m. A hajó magassága 6 m; a tornyoké 18 m. A gyönyörű haraszi kőből készült 30 q súlyú főoltár szentségházán Jézus Szívének nagy, aranyozott rézreliefje látható, amely a miséző papot visszatükrözi. Megható gondolat s figyelmeztetés!

Irgalmasnővérek

A Szent Vincéről nevezett irgalmasnővérek a bensőséges Jézus Szíve-tiszteletet szent Alapítóanyjuktól, Marillac Lujzától örökölték. Az egész Társulat 1853 óta újév hajnalán és Jézus Szíve ünnepén hivatalos felajánlással hódol az isteni Szívnek. Budapesti Központi házukban egyházi engedéllyel a legméltóságosabb Oltárszentséggel tartják a körmenetet Jézus Szíve ünnepén, amelyen a Szeretetegyesület tagjai, hozzátartozóik és a szegények nagy számmal vesznek részt. A nővérek általában mindenütt a legnagyobb ünnepélyességgel ülik meg az Úr Jézus szentséges Szívének ünnepét. Az első-pénteket mind a gyermekekkel az iskolában, mind a betegekkel a kórházakban a legnagyobb bensőséggel tartják meg.

Ugyancsak apostoli munkát folytatnak „Jézus Szíve, Te tudsz mindent” kezdetű imával, amelyet Harmath Artúr meg is zenésített s kicsinyek, nagyok egyaránt szeretettel énekelnek. Szentképekre nyomtatva eddig 100.000 példányban terjesztették. Küldtek harcterekre, osztogatták kórházakban a betegek, iskolákban a gyermekek között, hogy azok otthonukba is szétvigyék. A nővérek maguk is elmondják különböző szándékaikra ezt az imát s mindig csodálatos módon tapasztalják Jézus Szíve segítségét. Világiak is szívesen imádkozzák és sok imameghallgatás történt már. Általában e kis ima fokozza a hitet, reményt, szeretetet és — ami a jelen körülményekben annyira fontos — kiváltja a lelkekből az Isten akaratában való megnyugvást.

- * Jézus Szíve, Te tudsz mindent.
- Jézus Szíve, Te megtehetsz mindent.
- Jézus Szíve, Te látsz mindent.
- Jézus Szíve, Te gondot viselsz reám.
- Jézus Szíve, Te meghallgatod imám.
- Dicsőség az Atyának stb.

Szatmári Irgalmasnővérek

A Szatmári Irgalmasnővérek is nagy szeretettel és odaadással ápolják önmagukban és a reájuk bizottakban Jézus szentséges Szívének tiszteletét.

1934-ben Fiedler István püspök úr az egész szerzetestársulatot ünnepélyesen Jézus szentséges Szívének ajánlotta fel.

A nővérek minden hó első péntekére kilenceddel készülnek. Előtte való nap délután 5—6 óra között megtartják a „szentórát”. Első-pénteken növendékeik is közösen járulnak a szentáldozáshoz, délután pedig a zárda valamennyi tagja megjelenik a litánián és szentségi áldáson.

Azokban a rendházaikban, ahol iskola is van, működik a Szív-gárda és terjesztik „A Szív” ujságot. Az anyaházban például 240 drb. Szív-ujságnak van állandó rendelője. Gyakorlatban van a családokban Jézus szent Szívének trónraemelése is.

A szentséges Szív ünnepét valamennyi zárdában a lehető legnagyobb fénnel ünneplik. A nővérek szorgalmazására sok helyen a Jézus Szíve-körmenetet is meghonosították.

Szent Keresztről nevezett Irgalmasnővérek

A Szent Keresztről nevezett Irgalmasnővérek magyar tartományának 38 zárdáját felajánlották Jézus szent Szívének, és e felajánlást minden esztendőben a szentséges Szív ünnepén megújítják. A zsámbéki tartományház Jézus szent Szíve ünnepén egésznap szentségimádással engesztel.

Minden hó első péntekére a nővérek és a gondozásukra bízott gyermekek kilenceddel készülnek, amelynek imaszövegét a kongregáció imakönyve is tartalmazza. A hó első péntekének reggelén a nővérek szentségkitétellel ünnepélyes szentmisét hallgatnak. A nevelőintézetek és árvaházak növendékei közösen járulnak a szentáldozáshoz s este valamennyien résztvesznek a szentségi áldáson. Az ájtatosságokba az alkalmazottak is bekapcsolódnak. A kórházakban, szegényházakban működő nővérek a nagykilenced megtartása által mind több lelket vezetnek az Úrhoz.

A nővérek számára P. Baumann Ferdinánd „Elsőpénteki Jézus Szíve-elmélkedések” címmel a hó minden első péntekére elmélkedéseket írt, amelyeket a zárdai közösségek elmélkedésül használnak.

Isteni Megváltó Leányai

Az Isteni Megváltó Leányai szintén buzgó tisztelői az Úr Jézus szentséges Szívének. Soproni anyaházuk templomának főoltára felett hatalmas freskón az édes Megváltó alakja látható, amint szentséges Szívére mutat. Ez a kép a társulat tagjait állandóan a Szent Szív követésére figyelmezteti.

A kongregáció 1264 fogadalmas rendtagot számlál, akik 53 elemi iskolában, 7 polgári iskolában, 3 kereskedelmi és ipariskolá-

ban, 3 liceum és tanítónőképzőben, 3 gimnáziumban, 14 kórházban, egyesületekben, napközi otthonokban és más időszakos szociális munkakörben apostolkodnak a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésén.

Elemi iskolákban 53 Szívjárda működik. A tagok később, a magasabbfokú iskolákban is buzgón terjesztik „A Szív” ujságot. A növendékek minden hó első péntekén a szentgyónáshoz és szentáldozáshoz járulnak. Nevelőik nagy súlyt helyeznek arra, hogy valamennyien legalább egyszer életükben elvégezzék a nagykilencedet. Ennek a gondolatnak a szülők körében is igyekeznek érvényt szerezni.

A kongregáció intézeteit ünnepélyes formában felajánlotta a szentséges Szívnek. A gyermekeken keresztül a családokat is igyekeznek önkéntes felajánlás útján az isteni Szív oltalma alá helyezni. Ebből a célból rendszeresítették a szülői lelkigyakorlatokat s ezeket családfelajánlással fejezik be. Hogy az Úr Jezusnak tett ígért feledésbe ne menjen, havonként egyszer — úgynevezett — családi szentmisét tartanak, amelynek offertoriuma alatt a családapák és anyák szavai ismétlik szívből jövő hangon a felajánló imát. A Jézus Szívének felajánlott családok összefogásával sikerült egyik-másik város ünnepélyes felajánlásáig is eljutni.

A zárdaiskolák, egyesületek, kórházak a saját útján is apostolkodnak. A több intézetben meghonosított karácsonyi könyvvásáron Jézus Szíve tiszteletét terjesztő könyveket juttatnak a közönség kezébe. A betegápoló nővérek gondoskodnak arról, hogy ilyen sajáttermékek a betegekhez is jussanak.

A budapesti Szent Margit-leánygimnázium az „Irodalmi ritkaságok” című sorozatban kiadta a Jézus Szíve-tisztelet egy korai — ma már elfelejtett — apostolának, Hajnal Mátyás S. J.-nak könyvét, amely 1629-ben jelent meg s nemcsak értékes nyelvemlékünk, hanem tartalmilag is mély. Kicsendül belőle a 17. század emberének öntudatos, szentignáci elveken nevelt és a katolikus Egyháznak lelkeket visszahódító meggyőződése. Gondolatai a mai nyelvre átültetve az örök igazságoknak új ízt adnak.

A kórházakban működő nővérek a szenvedés által felszántott lelkekben igyekeznek a Jézus Szíve-tiszteletet elültetni. A hó első pénteké jó alkalom, hogy azokhoz a betegekhez is elhívják a gyónató atyát, akik máskor csak a halál előhírnökét látnák benne. Az elsőpénteki szentgyónások számos léleknek adják vissza a lelki egészséget.

A legegényibb munkát a szociális munkakörben dolgozó nővérek végzik, akik családtól családhoz járva nagy buzgósággal igyekeznek a lelkeket az Úr Jézus szentséges Szívének meghódítani.

Az Isteni Szeretet Leányai

Az Isteni Szeretet Leányai nevükhöz méltóan elsőrendű hivatásuknak tartják Jézus szent Szíve tiszteletét s annak terjesztését. Ezt mutatják a következő adatok is.

Szent szabályaik szerint a társulat kiválóbb ünnepei között

első helyen Jézus szentséges Szívének ünnepe áll, amikor a tartományházban egésznapos szentségimádás van. A rendtagok a Szent Szív ünnepére s minden hó első péntekére kilenceddel készülnek. Ezt megelőző csütörtökön megtartják a „szentórát”. Iskoláikban, internátusaikban általános az elsőpénteki engesztelő szentáldozás.

Nagyobb házaikban egész júniusban szentséges litánia van, kisebb házaikban mint magánjátatosságot végzik el a Jézus Szíve-litániát.

A társulat házaiban és iskoláiban elhelyezett sok Jézus Szíve-kép és szobor arra a nagy tiszteletre és szeretetre utal, mellyel a tagok a legszentebb Szívet körülveszik. Szerzetesi öltözetükhöz tartozó érem egyik oldalán a Szent Szív látható e felírással: „Dulce Cor Jesu esto amor meus.” Szerzetesi gyűrűjükön is Jézus Szíve képét viselik.

A tagok az évi lelkigyakorlatokat befejező imádságban jófel-tételeiket Jézus szentséges Szívének ajánlják és fogadást tesznek, hogy az isteni Szívet nemcsak maguk fogják tisztelni, hanem tiszteletét a gondjaikra bízottak között is terjesztik. Felhasználják az apostolkodásra kínáló alkalmakat. Iskoláikban Szívgárdát, némely helyen Jézus Szíve Szövetséget vezetnek. A családfelajánlást is terjesztik.

Jó Pásztor szerzetesnők

A Jó Pásztor szerzetesnők minden esztendőben október 20-án elsőrangú, oktávás kongregációs Jézus Szíve-ünnepet tartanak, amikor egész nap imádásra ki van téve a legméltóságosabb Oltáriszentség, az oktáv alatt pedig naponként 3—5 óráig. Jézus Szíve-ünnepüknek külön szentmiséje és ünnepi zsolozsmája van, amely még Eudes Szent János idejéből való.

A kongregáció 1917 november első péntekén ajánlotta fel magát az Úr Jézus szentséges Szívének. Minden hó első péntekére kilenceddel készülnek, előtte való este pedig megtartják a „szentórát”. Első-pénteken kívül más meghatározott napokon is engesztelő szentmisét mondatnak és engesztelő szentáldozást végeznek. Megkérlelésül a hét folyamán elkövetett hibákért, minden pénteken egy-két nővér engesztelő napot tart. Az apácák, Magdolnák és növényedékek minden hó első péntekén az egész napra kitett Oltáriszentség előtt felváltva, kettesével félórás szentségimádásban nyújtanak az isteni Szívnek engesztelést.

Június havában vásár- és ünnepnapokon a kertben Jézus Szíve-körmenetet tartanak, melyen lehetőség szerint mindenki résztvesz.

Mária Reparatrix szerzetesnők

A Mária Reparatrix (Örökimádás apácái) szerzetesnők, akiket az 1878-ban elhunyt D'Outremont grófné, született Hooghvorst bárónő 1855-ben Párizsban alapított, örökségbe kapták az Oltáriszentség állandó imáadásával, az engeszteléssel oly szorosan összefüggő Jézus

Szive-tiszteletet. Ime néhány adat a szentéletű alapítónő életéből. Már nyolcéves korától fogva gyakorolja ezt a tiszteletet. Minden pénteken felajánlja magát Jézus szent Szívének, eleve teljes szívből elfogadva mindazt, amit csak tőle annak szeretete és dicsősége kíván.

Az Úr többször — mint már férjes asszonynak is — megjele-
nik. Egy alkalommal kifejezhetetlenül kedves arccal s Szívére
mutatva felszólítja, — mint már több szentjével tette — hogy a
rózsa és töviskorona közt válasszon. A grófné az utóbbit választva
több mint egy órán át könnyzáport hullat, midőn az Úr vele szere-
tetét és szenvedését átéreztetí.

Később — mint már szerzetalapítónőt — az Úr Jézus engesz-
telésre hívja fel. „Ime lásd, Szívem mennyire meg van tépve —
szól hozzá 1856 február 10-én. — Húzd ki Szívemből a kardot, amely-
től annyit szenved.” Aztán megértette vele, hogy sebeire vigasztaló
balzsam volna, ha lennének tiszta lelkek, hófehérek, akiken meg-
nyughatnék isteni tekintete a nélkül, hogy bármi is sértené.

Egyik lelkigyakorlata alkalmával, amelyet 1863-ban tartott,
Urunk így szólt hozzá: „Még a földön kell maradnod, de ne saj-
nálód... hanem légy boldog, hogy élsz, mert téged Szívem áldozat-
tává és szerelmem rabjává szántalak.”

Mikor a szerető odaadásról van szó, nagylelkűsége nem ismer
határt. „A lehető megtörtént, — mondta ilyenkor — a lehetetlen
majd meglesz.” „Amit Istenért kezdettünk, azt — kerüljön bármibe
— be is kell végeznünk.” És valóban! Számos keserűséget okozó
ellentmondás, testi-lelki keserv között hűen kitartott feladata meg-
oldásában. Tizennyolc házat alapítva szolgálta az engesztelés nagy-
szerű művét.

Azt kívánta, hogy leányai keblük felett szívet — Jézus Szi-
vének jelképét — viseljenek e felírással: „Ignem veni mittere in
terram et quid volo nisi ut accendatur.” „Tűzet jöttem bocsátani
a földre és mit akarok mást, mint hogy már felgyulladjon.” (Lk.
12, 49.)

Elrendelte, hogy szerzetesnői — a szombatokat és a Boldog-
ságos Szűz ünnepeit kivéve — naponként végezzék el Jézus szent
Szíve zsolozsmáját, éspedig az engesztelés szellemében.

Megkívánta, hogy a szerzetesnők valamennyi házukban a hó
első péntekét nagy buzgalommal tartsák. Jézus Szíve ünnepét külö-
nös fénnel üljék meg. Továbbá minden este a Mindenszentek litá-
niája után az Úr Jézus szentséges Szívéhez engesztelő imát végez-
zenek.

Végül alkotmányába a szentséges Szív iránti áhitatról csodá-
latosan szép fejezetet iktatott. Ebben előadja, hogy Jézus Szívében
kell látnunk a világosságnak, erőnek, az Istennel való egyesülésnek,
az igazi életszentségnek forrását. Mindez az igazi engesztelésnek
feltétele. Jézus Szíve az a minta, amely szerint szívünknek alakul-
nia kell.

Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek

A Miasszonyunkról nevezett kalocsai szegény iskolanővérek szerzetestársulatának eredete a 16. század végére és a 17. század elejére nyúlik vissza. Tehát csaknem összeesik Alacoque Szent Margit életkorával. Fourier Szent Péter ágostonrendi kanonok, mattaincourt-i plébános tiszteletreméltó Le Clerc Alice anyával együttműködve megalapította a Miasszonyunkról (Notre Dame) nevezett szerzetesnők rendjét. Ez a szerzetesrend a kor kívánalmai szerint változott szabályaival 1851-ben Csehországba, majd innen 1860-ban Magyarországra (Kalocsára) ágazott el.

Hogy Fourier Szent Péter leányai Jézus szentséges Szívét kezdettől fogva tisztelték, azt egykori feljegyzések és festmények igazolják.

Miasszonyunk strassburgi kolostorában 1730-ból való festmény ábrázolja, amint a szerzetesnők körülveszik Jézus szentséges Szívét s mindegyik saját szívét mutatja feléje. Jézusnak, a Jegyesnek adják szeretettől lángoló szívüket.

A belgiumi Jupille-i zárdának is van régi festménye. Az oltár felett fényben Jézus Szíve látható, amelyre Fourier Szent Péter nagy bensőséggel és szeretettel néz fel, Alice anya pedig kezével mutat fel rá, mintha mondaná: „Íme az élet és szentség forrása.”

Abbaye-aux-Bois kolostorról is van adat. A francia forradalom alatt, az 1790-es években, amikor a szerzetesházakat szétszórták, Saint Ambroise anya fogadalmat tett, hogy ha a Szent Szív újra feléleszti a kolostorokat, Neki szentelik magukat. Az isteni Gondviselés 1801-ben teljesítette vágyát. Ekkor Mindenszentek napján a nővérek éjjeli imádást tartottak. Ott önmagukat és működésüket a szentséges Szívnek ajánlották s ígéretet tettek, hogy az éjjeli örökimádást folytatják.

A párizsi Notre Dame (des Oiseaux) zárdából indult ki a Jézus Szíve-tisztelet legelterjedtebb megnyilvánulása, a júniusi ájtatosság. Szent keresztről nevezett Angela kezdeményezése, kitartó imája és közreműködése folytán 1833 július 15-én fejezték be az első Jézus Szíve-hónapot. Ez az ájtatosság először a szerzet többi intézetében, majd más szerzetesrendben s ma már az egész világon elterjedt.

Az Úr Jézus iránti áldozatos szeretet hozta Kalocsára a csehországi Horazdiowitzból 1860-ban a 12 alapító tagot Franz Mária Terézia anya általános főnöknővel, hogy itt, a magyar földön a szentséges Szív szándékainak megvalósítói legyenek. Az isteni Szívbe helyezett rendíthetetlen bizalmuk a kezdet nehézségei és küzdelmei között feltűnően megnyilvánult. Hazájukról, anyanyelvükről és minden szülőföldi emlékükről lemondva szorgalmasan tanulták a nekik nehéz magyar nyelvet, hogy mielőbb beállhassanak a szentséges Szív magyar nyelvű apostolai közé. Addig különösen elmélyült imaéletükkel dicsérték az Úr Jézus szent Szívét, amiben Mária Terézia anya járt elől fenséges példával. Feljegyzések szerint, különösen az általános csapások idején (árvíz, kolera) féléjtszakákat

töltött a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt s közben, míg ereje bírta, kitárt karokkal imádkozott. A nővérek mindennapi közös áhitatgyakorlatai mind a Jézus Szíve-tisztelet gyakorlatai voltak. Minden nővért és jelöltet beírtak a Jézus Szíve Társulatba, az Imaapostolság és az Engesztelő Szentáldozás Társulatába. 1875 június hó 4-én, a hónap első péntekén az egész Társulatot ünnepélyesen az Úr Jézus szentséges Szívének ajánlották fel azzal az ígérettel, hogy a felajánlást minden hó első péntekén megújítják. Azóta az első-péntek a Társulat kiváló kegyelmi napja.

A júniusi Jézus Szíve-ájtatosság és a szentséges Szív ünnepének megülése kezdettől fogva szokásos s ezekbe az ájtatosságokba az ifjúságot is bevonják.

Mária Terézia anyja bensőséges Jézus Szíve tiszteletéről tanúskodik az a tény is, hogy az 50 évi kormányzata alatt létesült 30 zárda legtöbbjében Jézus szentséges Szívének képe vagy szobra uralkodik az oltár trónján. 1911-ben bekövetkezett halála után az új kormányzattal folytatódott az Úr Jézus szent Szíve tiszteletének elmélyítő munkája. Az első-péntekre a megelőző csütörtökön havi lelki megújulással (recollectióval), szentgyónással készülnek a nővérek, első-pénteken pedig megújítják Jézus Szívének tett felajánlásukat. Az apostolkodó szeretet a kongreganisták figyelmét is felhívta a hó első péntekének méltó megülésére. E célból a Társulat „Az elsőpénteki nagykilenced” címmel füzetkét bocsátott ki. A hónap első napján az intézeti folyosó egyik legfeltűnőbb helyén elhelyezik Jézus szentséges Szívének szobrát a jelzett füzetkével, jeladásul a szentkilenced megkezdésére, melyet a hó 1-től 9-ig magánúton végeznek. Mind a nővérek, mind a kongreganisták a szentkilencedet és az elsőpénteki szentáldozást engesztelésül ajánlják fel a szentséges Szívnek. Az első-péntek fénypontja a legméltóságosabb Oltáriszentség kitétele az ifjúság szentmiséjétől, reggel 7 órától kezdve este 6 óráig. Az intézet apraja-nagyja igyekszik ezt a drága időt kihasználni az isteni Szív engesztelésére. Este Jézus szentséges Szívének litániájával és felajánlással fejezik be a szép napot.

Bleilőbb Mária Bernárda általános főnöknő alatt beszervezték a Társulat tagjait Jézus Szívének Tiszteletőrségébe. Az őrségi lapot az intézet folyosójának alkalmas helyén függesztették fel. Ugyanabban az időben a tágas földszinti oratoriumban ünnepélyesen trónra emelték Jézus szentséges Szívének képét.

A Társulat iskoláiban a tanulók mindenütt a Szívgárda zászlaja alá sorakoznak, hogy a Jézus Szíve-tisztelet kis apostolai legyenek. Jelenleg kb. 20,000 gárdista terjeszti „A Szív” ujságot.

1933 óta Vojnich Mária Aquina anyja generális főnöknő vezetése alatt még intenzívebb a Társulatban a szentséges Szív tisztelete. A Társulat sajátos erényei között első helyen Jézus eucharisztikus Szívének különös tiszteletét kívánja. „Az Iskolanővér elmékedéseiben hatoljon be az isteni Szív mélységeibe és ennek forrásaiból merítse azt az áldozatos buzgóságot, amelyet az Isten dicsóségéért és a lelkek üdvéért magára vállalt munka megkíván.

Imájának, munkájának, nehézségeinek, szenvedéseinek áldozatait a szentmisében naponként egyesítse Jézus isteni Szívének az Oltáriszentségben égő áldozatával és a Miasszonyunk szeplőtelen Szíve által mutassa be az örök Atyának imádó, hálaadó, engesztelő és könyörgő áldozatul az egész világért, de főképp a Társulatra bízott ifjúságért.”

Vojnich Mária Aquina anya mindent a szentséges Szívben kíván megújítani. Kormányzásának második évében kiépítette a Kalocsa külvárosi szanatóriumot. Azóta az „Szent Szív Otthon”, ahol állandóan az imádás, engesztelés, hála és szeretet áldozatát mutatják be a szentséges Szívnek. Az anyaház noviciátusában Jézus Szíve tiszteletére engesztelő kápolnát létesített, ahol meghonosodott a nappali örökimádás. Buzdító körleveleiben állandóan az engesztelő, vezeklő lelkiség útjára irányítja a tagokat, hogy a megsértett isteni Szívnek a nemzet bűneiért megkérlelést nyújtsanak.

A Miasszonyunkról nevezett Szegedi Szegény Iskolanővérek

A Miasszonyunkról nevezett szegény iskolanővéreknek nem annyira rendi szabályaiban, hanem inkább gyakorlati útmutatásokban tette kötelezővé rendalapítója, Gerhardinger Mária Terézia anyja a Jézus Szíve-tiszteletet. A Társulat imagyakorlatai s lelki élete át meg át van itatva Jézus Szíve tiszteletével.

A rend főanyaházában, Münchenben 1864 óta minden első-pénteken a kitett Oltáriszentség előtt engesztelő imádás van reggel 5 órától este 8 óráig, néhány évtized óta pedig 90 éjszakán át engesztelő szentségimádást tartanak.

A Társulat tagjai 1907 óta örökös engesztelő imádást végeznek. A rendi naptár szerint valamelyik kápolnájukban állandóan térdelnek nővérek éjjel-nappal imádva, engesztelve a szentséges Szívet.

A tagok minden hó első csütörtökén este 8 órától 9 óráig megtartják a szentórát. Első-pénteken — valamint júniusban — reggel és este Jézus szent Szívéről végeznek elmélkedést. E napon növendékeikkel együtt engesztelésül ajánlják fel szentáldozásukat. Szentmise után elmondják Jézus szentséges Szívének litániáját s a XI. Pius pápa által elrendelt engesztelő imádságot.

A magyar rendtartomány szegedi anyaházában minden hó első vasárnapján reggel 7 órától délután 4 óráig a kitett Oltáriszentség előtt engesztelő imádás van. Ugyancsak az újévre virradó éjszaka is.

Június havában mindennap Jézus Szíve-ájtatosságot tartanak, a szentséges Szív ünnepét pedig szentséges misével és engesztelő szentáldozással ülik meg.

A szegedi anyaházat 1918 június hó első péntekén Szabó Lajos hitoktató a házikápolnában felajánlotta Urunk szentséges Szívének. Utána a díszteremben virágokkal feldíszített Jézus Szíve-kép előtt folyt le Jézus szentséges Szívének trónraemelése.

A Társulat szegedi rendházában alapította meg 1920 Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén Blaskó Mária írónő P. Sinkovics Frigyessel és Mária Modeszta nővérrel az első csapat Szívgyárdát. A tagokkal ugyanazon év június 11-én megtartották Szegeden az első Jézus Szíve-körmenetet. A zárdából a Szent Szív képével felvonultak a Stefánia-sétányra, ahol a szülők jelenlétében Jézus Szíve-ünnepélyt rendeztek. Ez alkalommal Blaskó Mária apostoli buzgóságtól izzó beszédet mondott. Az ő vezetése mellett tartották meg a gárdista hadgyakorlatot is, amely hazánkban az első gyermeklelkigyakorlat volt. A következő esztendőben szentelték meg a gárda első zászlaját. Az ünnepségen P. Biró Ferenc S. J., a nagy Jézus Szíve-apostol mondott beszédet.

A Szívgyárda apostolkodása révén több család ajánlotta magát az isteni Szív oltalmába. A kimaradt tanítványok sorából megalakították a Jézus Szíve Leánykör Szent Ágnes-csapatát. Később a Szívgyárda és a Leánykör a Társulat valamennyi iskolájában megalakult és buzgón működik. Különösen „A Szív” újság terjesztésével apostolkodik. A gárdavezetők minden esztendőben résztvesznek a Szívhéten.

Szent Orsolya-rendi szerzetesnők

A soproni Szent Orsolya-rendieknél Jézus szent Szíve ünnepe évtizedek óta nyilvános ünnep. Iskoláikban szünetel a tanítás s rendházuk templomában 12 órás szentségimádást tartanak, amelyre előző nap az esti Urangyala után tizenöt perces harangszóval hívják fel a város lakóinak figyelmét.

Az ünnep reggelén a rendtagok a szentáldozás után közösen megújítják fogadalmaikat s megfelelő imával engesztelik a szentes Szívet. A rend templomában az ünnepélyes nagymiséen kívül még több szentmise van, amelyek alatt az intézet növendékei s számos más hívő szentáldozáshoz járul. A nap folyamán a kitett Oltáriszentség előtt a gyermekek és felnőttek felváltva közös imaórákon nyújtanak az Úr Jézus szent Szívének engesztelést. Este szentbeszéd van, utána Jézus Szíve-litánia nyilvános megkérleléssel, majd „Te Deum”-mal hálát adnak az isteni Szívtől nyert kegyelmekért.

Hasonló buzgalommal ülik meg minden hó első péntekét, amikor csaknem ezer növendékük közösen járul a szentáldozáshoz s az intézet folyosóján elhelyezett Jézus Szíve-szobor előtt ájtatosságot végez. A rendtagok pedig megújítva fogadalmaikat, szentáldozásukat közös imában ajánlják fel az Úr Jézus szent Szívének engesztelésére. Az első-pénteket megelőző éjjelen 11—12 óra között megtartják az Oltáriszentség előtt a szentórát.

Az év minden napján — a déli szentséglátogatáskor — elmondják a Jézus Szíve-litániát a következő engesztelő imával:

„Jézusom, Megváltóm és Udvözítóm, az élő Isten Fia, íme térdre borulva megkövetünk és jóvá akarjuk tenni a szent neved ellen elkövetett káromlásokat; mindazon bántalmakat, melyeket az emberek ellened a legméltóságosabb Oltáriszentségben

elkövetnek; szeplőtelen szűz Anyád ellen elkövetett minden tiszteletlenséget és jegyessed, a szent római katolikus Anyaszentegyház ellen intézett minden rágalmat és gyalázást. Jézusom, aki azt mondtad: „Bármit kértek az Atyától az én nevemben, megadom nektek”, esdve kérünk a bűnveszélyben forgó testvéreinkért, óvd meg őket a hitelhagyásra való csábításoktól; mentsd meg azokat, akik már az örvény szélén vannak, vezess mindnyájunkat az igazság világosságára és megismerésére, adj nekünk bátorságot és erőt a gonosz elleni harcra, állhatatosságot a hitben és tevékeny szeretetet. Ezt kérjük, jószágos Jézus, a te nevedben a mennyei Atyától, akivel élsz és uralkodol a Szentlélek egyességében mindörökkön-örökké. Amen.”

Este ugyancsak a közös szentséglátogatás alkalmával újból megkérlelik az isteni Szívet:

„Jézusnak isteni Szíve, szent színed előtt térdeinkre borulva felajánljuk neked a Boldogságos Szűz Mária, az angyalok, szentek és az egész Anyaszentegyház imádságát és dicsőretét, azt óhajtván, hogy minden teremtmény az egész örökkévalóságon át így dicsőítse szent Fölségedet. Együttal hálát mondunk mindazon jótéteményekért, melyek isteni kegyességnek kiapadhatatlan kútjéből folyton reánk áradoznak. Egyesülve a földön élő igazakkal, megkövetünk mindazon hitetlenség, hálátlanság és közönyösségért, tiszteletlenség és megbántásért, amellyel szent Fölségedet az emberek kiváltképpen a legméltóságosabb Oltáriszentségben illetik. Fogadd tehát engesztelésül nagykegyesen a mi hitünket, bizalmunkat és szeretetünket, jószágos Jézus, egyedüli üdvösségünk, életünk és feltámadásunk; kérünk, ne hagyd el minket aggodalmainkban és viszontagságainkban, hanem szentséges Szíved haláltusájára és szeplőtelen Anyád fájdalomaira való tekintetből jöjj szolgáidnak segítségére, kiket drága véreden megváltottál. Amen.”

A rendtagok között megalakult Jézus Szíve Tiszteletőrsége. Mindenki a napnak egy-egy — általa választott — órájában imáját, munkáját, szenvedését különösképpen ajánlja az Úr Jézus isteni Szívének. Erre a zárda folyosóján elhelyezett táblázat is figyelmezteti őket.

Növendékeik körében Szívgárda vezetésével, „A Szív” újság terjesztésével s újabban az engesztelő napok bevezetésével apostolkodnak.

A Szent Orsolya-rend *Budapesten*, a Rózsadombon 1922. év szeptemberében alapított zárdát és nyitotta meg egyelőre a polgári iskolát. Ettől az időtől kezdődően Jézus szent Szívének tiszteletére és engesztelésére minden hónap első péntekén közös szentáldozást vezetett be. Ebbe bekapcsolódtak — a később nyitott — magasabb iskolatípusok növendékei is.

A rendtagok — mint a soproni anyaházban — megtartják az elsőcsütörtöki éjjeli szentórát, az elsőpénteki ájtatosságokat s elmondják naponkint a Jézus Szíve-litániát, a déli és esti szentséglátogatáskor pedig az engesztelő imákat.

Az intézet és a növendékek ünnepélyes felajánlása Jézus szentséges Szívének 1940. évben Krisztus Király ünnepén történt.

Minden évben ugyanezen az ünnepen megújítják a felajánlást a növendékek és szülők bevonásával. A szobor, amely előtt a felajánlás történt, az iskolaépület egyik folyosóján, díszes helyen áll, előtte állandóan virág díszlik és első-pénteken mécses ég.

Az engesztelés szelleme indította meg a vezető napok tartását is, amelyet az apácák havonta közösen végeznek és este egy-órás szentségimádással fejeznek be. A növendékek jelentkezésük szerint a hónap különböző napján felváltva engesztelik az isteni Szívet. A kijelölt napon szentáldozáshoz járulnak és kisebb önmegtagadásokat végeznek.

A családfelajánlás mozgalma is megindult. A „Kis Testvér Egyesület” tagjainak buzgalma folytán már több szegény család elvégezte az intézet kápolnájában a felajánlást, amely után kedves ünnepség keretében egy-egy bekeretezett Jézus Szíve-képet kaptak ajándékba. Az intézet növendékei saját családjukba is elviszik ezt az engesztelő szellemet és szépen gyűlik a szentséges Szívnek ajánlott családok száma.

Szegeden — a soproni rendházhoz tartozó — Szent Orsolya-rendiek fejlődő intézetüket 1941 június elsején, pünkösd vasárnapján páratlanul meghitt ünnepség keretében ajánlották az isteni Szív oltalmába. Ezt a felajánlást minden esztendőben Krisztus Király ünnepén megújítják.

Az Úr Jézus szent Szívének tiszteletére ugyanazokat a gyakorlatokat végzik, amelyek anyaházukban szokásosak. Növendékeik körében különösen a családfelajánlásokat szorgalmazzák. Krisztus Király és a Szent Szív ünnepe előtti hetekben a „Családfelajánlás Jézus Szívének” című röpiratot terjesztik. Tanulóik apostolkodása révén számos család szentelte már magát az Úr Jézus szentséges Szívének. Ezt a célt szolgálják a vizsgai jutalomként kiosztott nagy — berámázandó — Jézus Szíve-képek is.

A Szent Szív Társaság (Sacré Coeur)

A Szent Szív Társaság szerzetesnői nemcsak a maguk, hanem növendékeik lelkében is igyekeznek a szentséges Szív tiszteletét meggyökereztetni és mintegy életszükségletté tenni.

Házuk utcai homlokzatán, valamint a belépéskor Jézus szent Szívének szobra fogadja az érkezőt. A templomban a főoltár képe, a kertben, a nagy játszótéren az isteni Szív szobra azt hirdeti, hogy ott Jézus Szíve az Úr, minden az övé. A növendékek tudják, — és gyakran hallják — hogy ők Jézus Szívének gyermekei. Már a legzsengőbb korban belépnek a Szívgárdába; pontosan teljesítik gárdista kötelességüket s öntudatosan viselik sapkájukon Jézus Szíve jelvényét. A napi ötperces lelki oktatás tárgyát gyakran „A Szív”-ből meríti. A heti gyűléseken az Úr Jézus szent Szívének ígéreteiről,

* Egy-egy osztály tanulói „kis testvérüknek” fogadják egy többgyermekes szegény család egyik tagját, akit aztán állandóan gondoznak, étellel, ruházattal ellátnak.

az Ő nagy szeretetéről hallanak; gárdista dalokat énekelnek, megtanulnak áldozatot hozni és apostolkodni.

Amit a Szívgárda megkezdett, azt a gimnázium a Jézus Szíve Szövetség keretében folytatja. A növendékek a hónap első péntekére kilenceddel készülnek. Első csütörtökön mindenkinek alkalma van szentgyónását elvégezni. Délután a kitett Oltáriszentség előtt szentórát tartanak, amelyen világiak is résztvehetnek. Első-pénteken a gyermekek tömegesen sietnek a fél 8 órai szentmisére, hogy engesztelő szentáldozást végezzenek. Ilyenkor a szülők is hozzájuk csatlakoznak. Napközben a kitett Oltáriszentség előtt engesztelő és felajánló imával szentséglátogatást végeznek. Estefelé szentségi áldást tartanak.

Június havát egészen Jézus szent Szívének szentelik. A szentséges Szív ünnepét mint szünnapot énekes nagymisével és különös fénnel ülik meg. Délután a zászlókkal feldíszített kertben zenekar közreműködésével körmenetet tartanak a szabadban felállított oltárhoz. Ilyenkor megnyílnak a zárdá kapui, hogy a templomban és a szabadban tartott Jézus szent Szívről szóló szentbeszédén minden hívó résztvehessen. Az ünnep nyolcadában mindennap reggeltől estig szentségkitétel van. A növendékek is — tetszésszerint — vállalhatnak imanegyedórát.

A Jézus Szíve Tiszteletőrség — amelynek a zárdában központja van — gyűléseit szentbeszéddel és szentséges áldással minden hó első péntekén tartja. Kézikönyve már több kiadást ért.

Újabban a növendékek szülői számára évente egyszer szép sikerrel családi napokat rendeznek, amikor alkalmat nyújtanak szentbeszédnek hallgatására, gyónásra és Jézus szent Szívének a családban való trónraemelésére. A hónap első vasárnapján pedig — ugyancsak a szülők számára — családi misét és szentbeszédet tartanak.

Hogy azonban a Szent Szív-ájtatosság ne legyen csupán külsőség, múlt érzelmek megnyilatkozása, hanem hogy a lelkeket valóban megragadja, áthassa, azért a Szent Alapítónő, Barát Magdolna Zsófia azt óhajtja, hogy a szerzetesnők Jézus szent Szívével minél bensőségesebben egyesüljenek, az Ő lelkületével töltsék meg és minden egyéb érdektől függetlenül imádságukkal, munkálkodásukkal, áldozatukkal a szentséges Szív országának eljöveteleért buzgólkodjanak. Ne éljenek, haljanak másért, mint Jézus Szíve dicsőségéért és a lelkek üdvéért, akkor mint a hamu alatt izzó parázs az isteni Szív jóságos szeretetének melegét sugározzák ki környezetükre.

Szociális Missziótársulat

Istenben boldogult Farkas Edit (megh. 1942) alapítását, a Szociális Missziótársulatot a Szentlélek Úristen mellett Jézus szentséges Szívének is felajánlotta. Annakidején boldogult P. Biró Ferencsel kerületenkint végigjárta a fővárost s megfelelő előadások után mindenütt megtörtént a családok felajánlása Jézus Szívének.

A nagy buzgalmat a Jézus Szíve-tiszteletben a nagynevű alapítónőtől jelenlegi utódja, Vormair Camilla is örökölte. A Szociális Missziótársulat napi rendes imáiban hódol az isteni Szívnek, azonkívül Jézus Szívét még külön is tiszteli. Nevezetesen társulati házainak kápolnáiban az első-pénteket bensőséges buzgalommal megüli. Ezekre kilenceddel készül. Jézus szentséges Szívének ünnepét megelőzően az anyaház kápolnájában szentbeszéddel, litániával és áldással triduumot tart.

Országos szervezetében a tagok és pártfogoltak körében főként a családfelajánlások állandó szorgalmazásával szolgálja az Úr Jézus szent Szívének tiszteletét. Családfelajánlási képeket ad ki. Családfelajánlási imalapokat és P. Oer nyomán „Jézus Szíve Családfelajánlás Liturgia” címen egy kis füzetet nyomtatott, amely oktatásokat, elmélkedéseket és imádságokat tartalmaz.

Szervezeteiben állandóan mind csoportos, mind egyéni családfelajánlásokat rendez.

Jézus Szíve Népleányai Társasága

A Társaságot b. emlékü Biró Xav. Ferenc jézustársasági atya alapította. A Társaság nevében röviden összegezve van hivatásának lényege. Vezetékeve: Jézus Szíve, keresztnéve: Népleányai.

A név jelzi 1. hogy a tagok Jézus Szívée, 2. Jézus Szíve népéért vannak; a nép szolgálatában töreksenek Jézus programját megvalósítani.

1. A tagok Jézus Szívée.

A világháború legválságosabb pillanataiban, 1915 január 1-én a nagyméltóságú püspöki kar. b. e. I. Ferenc József őfelsége utasítására felajánlotta az országot és népét Jézus szentséges Szívének. Ezzel Magyarország és a magyar nemzet Jézus Szívének különös tulajdonává lett. B. e. Péter Biró, aki úgy Jézus szentséges Szívét, valamint saját nemzetét is mélységesen ismerte és odaadóan szerette, tudta, mit jelent ez a felajánlás: Jézus Szíve nagy ígéreteinek teljesülését a magyar nemzeten és annál nagyobbfokú teljesedését, minél öntudatosabbá válik a nemzet lelkében felajánlottságának tudata. Ennek a tudatnak ébrentartására alapította a Jézus Szíve Népleányai Társaságát. Így lettek a Társaság tagjai Jézus Szíve tulajdonai az Úrnak igen tetsző módon, hisz életüket adják arra, hogy honfitársaik, még a legkisebb magyar is megértse, magába vegye és átélje azt a tudatot, hogy ő Jézus Szívée.

Ezért terjeszti a Jézus Szíve Szövetséget, a Szívgárdát, családfelajánlást, első-pénteken engesztelő szentáldozást és vállal hitoktatást.

Ezért akar példájával elől járni az Úr Szíve engesztelésében. A bűnök legnagyobb részét azzal követik el az emberek, hogy rosszul használják a teremtett dolgokat. Az anyagvilág az ördög, a bűn, a pogányság rabságába jutott. Innen kiszabadítani és Jézus istenemberi Szíve szociális uralmának alárendelni az anyag- és pénzvilág minden területét, ez a Jézus Szíve Népleányai Társasá-

gának feladata. Ezért nem a megélhetés szükségéből, hanem gazdasztos hivatásból foglalkozik az anyagvilággal: iparral, kereskedelemmel és gazdasággal. Teszi ezt úgy, mint Árpádházi Szent Margit tette az ő élete áldozatával. Fiatal magyar élete az önmegtagadások, áldozatok életévé lett az Úr kiengesztelésére hazája bűneiért. A Jézus Szíve Népleányai Társaságának minden tagja áldozatos életét teszi az Úr Szíve oltárára kiengesztelésül magyar hazája, de egyúttal az egész világ bűneiért. Minden jelölt, amikor a Társaságba bekebelezik, ilyen áldozatul ajánlja fel magát.

2. Jézus Szíve népéért vannak, a nép szolgálatában törekszenek Jézus programját megvalósítani.

Első helyen önmagukat kell Jézus Szívének kiváló tulajdonivá alakítaniok, de azután felebarátaikat is azzá kell tenniök.

Eszközeik ehhez:

Állandó lelkigyakorlatos házaik (Pécel, Csiz), ahol zárt lelki gyakorlatokon tömegek válnak öntudatos Jézus Szíve-tisztelőkké. Lelkigyakorlatos házak alapítása egyik fő programpontjuk.

Gyakorlati gazdasági, ipari, kereskedelmi iskolák, melyeknek növendékei a Társaság sajátos szellemében felnevelkedve, a Jézus Szíve-tisztelet kiváló apostolai lesznek.

Sajtóterjesztés: nyomdák, könyvkereskedések (Kordák), lapok fenntartásával, valamint minden adandó eszköz felhasználásával. Így az üzletvilágon át minden lélekhez eljuthatnak, azokhoz is, akik a templomtól, paptól, hitbuzgalmi egyesületektől távol állnak.

Ipari vállalatok, hogy azok által minél több embernek kenyeret adva, az anyagiakon keresztül a lelkekhez jussanak.

Az alapító hangsúlyozott kívánsága, hogy amint a Jézus Szíve Népleánya életét elsősorban hazája, de azonkívül az egész világ bűneiért ajánlja fel engesztelő áldozatul, úgy ezeket az eszközöket is első helyen Magyarország, a magyar nemzet javára, de azután az egész világ, főleg a hit világosságát nélkülöző pogány népek javára használja. E szerint a Jézus Szíve Népleányai Társasága kimondottan missziós társaság.

Unum Cordis Jesu

Az Unum Cordis Jesu, röviden „Unum” egészen Jézus Szívée. Neve, alap gondolata, lelkisége Jézus búcsúbeszédéből, világmegváltó, főpapi Szívéből van véve.

Az Unum célja a kegyelem által a lelkekben élő Isten minél tökéletesebb megdicsőítése egyrészt a *Vele*, másrészt *Benne* a lelkekkel való egység által. Céljának elérésében főeszköze az igazi és teljes általánosságban felfogott Jézus Szíve-tisztelet. Ebben a tiszteletben a testi Szív mellett és azon túl elsősorban Jézus isten-emberi bensejét tekinti. A Szívet, amely az „Istenség élő temploma”, ahol Isten és ember eggyé lettek; a Szívet, amely az a „Szóllótó”, amelyből az összes „szóllóvesszők” közös életüket merítik; a Szívet, amely példát adott nekünk valamennyi erényre, főleg az állandó

imádságra, a keresztt lángoló szeretetére és a mennyei Atya akarata iránti odaadásban magát egészen megsemmisítő áldozatra.

Az Unum apostoli életében nagy szerepet visz a Jézus Szíve-tisztelet terjesztése. Magára az apostolkodásra is e Szívvel való vágy és érdekközösség ad ösztönzést. Így válik valóra az, amit az Unum neve, címere hirdet, hogy az Unum egészen Jézus Szívéé: Unum Cordis Jesu.

Imaapostolság

A Jézus Szíve-tiszteletet alig oltja be valami annyira a gyakorlati életbe, mint az *Imaapostolság*, amelynek eredetéről már másutt szözlöttünk. (360. old.) Hazánkban való öröndetes elterjedését magának a Jézus Szíve-tisztelet nagy apostola, P. Ramière Henrik S. J. buzgólkodásának köszönhetjük, aki már 1866-ban Budapesten járt, hogy ott Jézus Szívéről egészen az Imaapostolság szellemében beszédeket tartson. Ezeknek hatása alatt indult meg már a következő évben július 1-én Kubinszky Mihály kalocsai kanonok szerkesztésében Budapesten a „Társulati Értesítő”, amely mindjárt az első számban a Jézus Szíve Társulatot és az *Imaapostolságot* bőven ismertette s az utóbbiról a következő számokban egész cikksorozatot közölt. Feltűnő, hogy mind a Jézus Szíve Társulatban, mind az Imaapostolságban már a gyermekek felvételéről és megszervezéséről is szó esik.

Ramière 1867-ben és 1868-ban is felkereste a fővárost, ami eleven tanúbizonyság a mellett, hogy szava hazánk földjén élénk visszhangra és termékeny talajra akadt. 1867-ben csak konferenciákat tart az Imaapostolságról, a következő évben a Jézus Szíve-tiszteletéről már egész nagybőjti beszédsorozatot mond. Az eredmény nem maradt el. 1869-ben Kubinszky kanonok, aki Ramière-el sokat tárgyalt, a Társulati Értesítő decemberi számában bejelenti, hogy lapja a következő évben már mint Jézus Szíve követe, „Hírnök”-e jelenik meg. Ettől fogva Kubinszky folyóirata kimondottan a Jézus Szíve-tisztelet szolgálatában áll; a többi egyesületet már csak amúgy mellékesen emlegeti, amennyiben t. i. főcéljával, feladatával, a Jézus Szíve-tisztelet előmozdításával nem ellenkezik.

A Hírnök minden számában ismerteti az Imaapostolság havi szándékát. Dr. Salamon Lajos a gyermekek imaapostolságát sürgeti értékes cikkeiben.

Időközönként a hírneves Weninger Sándor S. J., a szentéletű amerikai misszionáriusnak, Ferencnek fítestvére is ellátogatott Bécsből Budapestre, hogy az Angolkisasszonyok templomában vagy a Belvárosi-templomban német nyelvű beszédeivel a buzgalom hevét Szűz Mária és Jézus Szíve iránt élessze.

A hó második vasárnapjain a belvárosi ősi egyház boltívei alatt szorgosan gyülekező — akkor még többnyire német nyelven beszélő vagy legalábbis értő — pesti közönséggel az Imaapostolság szándékait ismertette.

Időközben Kubinszky kanonok Kalocsára költözött és a Hirnököt ott szerkesztette egészen 1881-ben bekövetkezett haláláig. Ekkor — 1881 márciusától — a már akkor is tekintélyes *Molnár János* esztergom-vizivárosi, később komáromi plébános a Néppárt vezéralakja vette át a Hirnök szerkesztését, de azt már 1883-ban Tóth Mikének adta át, aki azt nagy örömmel vállalta és évtizedeken át mérhetetlen lelki haszonnal folytatta.

Bár Tóth Mike alatt a Hirnök megmaradt az Imaapostolság hivatalos közlönyének, de a szerkesztő inkább a Jézus Szíve Társulat felé hajlott és annak terjesztésén fáradozott. Az eredmény nem maradt el. Hazánk katolikus közönségének ezreit és ezreit hódította meg a Jézus Szíve Társulat számára és könyvelte el Kalocsán. Pedig ez a társulat, bár jezsuita eredetű, de nem áll a Társaság irányítása alatt. Míg ellenben az Imaapostolság, amelynek eszméje a jezsuitáktól származik és amelynek vezetését és gondját a Szent-szék egészen a Társaságra bízta, háttérbe szorult és szinte feledésbe ment. Ennek magyarázatát abban találjuk, mert az Imaapostolság több öntevékenységet, szervezettséget igényel, erre pedig akkori közönségünk és talán papságunk sem volt eléggé alkalmas.

Annyit Tóth Mike kétségkívül elért, hogy a Jézus Szíve-tiszteletet hazánkban általánossá és népszerűvé tette. Az első-péntekes ünneplése, a nagykilenced tartása is az ő lángbuzgalmának gyümölcse.

1917 július 31-től fogva a Jézus Szíve Hirnöke és kísérő lapjának, Szűz Mária Virágos Kertjének szerkesztését *Zsiros Ferenc S. J.* vette át Kalocsán.

A kommunizmus, amelynek, mint ismeretes, éppen Kalocsán voltak nagyszámban vértanú-áldozatai, a Hirnökre is rátette kezét. Egyik számát el is kobozták és a városházára szállították. De a fehér forradalom alatt csaknem hiánytalanul visszakerült és az előfizetők kezébe jutott. Áprilistól szeptemberig azonban nem jelenített meg.

A Hirnök P. Zsiros vezetése és szerkesztése alatt — eredeti céljának megfelelően — ismét az Imaapostolságot kezdte bővebben ismertetni és magyarázta havi szándékait. Lassankint annak újra-élesztése és szervezése is megindult.

Jézus Szíve Szövetség

A Jézus Szíve Társulat Budapesten már nagyon el volt terjedve, tagjai azonban a hívek nagy tömegében szétszórtnan, szervezetlenül éltek. A lelkipásztorok nem is igen ismerték őket, szabályaik megtartását nem ellenőrizhették. Pedig ők is mindinkább érezték valami lelkes gárda hiányát, amely velük és mellettük a hit nyílt megvallásában és védelmében, az egyházközségi munkában, a karitatív tevékenységben helyét megállja.

Bóta Ernő S. J., a Mária-kongregációk nagy apostolának lelkéből pattant ki az a gondolat, hogy a Jézus Szíve Társulat tagjait egybegyűjti, szövetségbe tömöríti, nekik havi gyűléseket tart s

A budapesti Jézus Szíve-templom.

számukra apostoli célokat tűz ki. Ezt a válogatott, lelkes csapatot nevezte el *Jézus Szíve Szövetségnek*. Bíró Ferenc, aki az igazgatóban Bótát felváltotta, csakhamar felismerte a Szövetségben rejlő óriási erkölcsi erőt, és azt mind bővebben kamatoztatta. Jelleméhez képest ő a Jézus Szíve Szövetségben látja most már az archimédési pontot, amelyből az egész ország reformja kiindulhat. Az 1914-ben kitört háború a Szövetség elé csak új munkákat, feladatokat állít. P. Bíró az időközben vidéken is népszerűvé vált Szövetségben jó talajra talált eszméinek terjesztésére. Agitációja főleg oda irányult, hogy az országot *hivatalosan is Jézus Szívének ajánlják fel*. Az eszme és vágy megfogant a lelkekben, aminek eredményeként — amint említettük — akkori jámbor katolikus érületű fejedelmünk országait Urunk Szívének felajánlotta.

A budapesti Jézus Szíve Szövetség ennek a nagy eseménynek emlékére igen szép és művészi érmekeket veretett, amelyeknek egyik oldalán reliefben Szent István felajánlja a koronát a szentséges Szűznek, a másikon Ferenc József az isteni Szívnek.

A háború utolsó éveiben a Szövetség mindjobban megerősödik. Müller Lajos S. J., az akkori igazgató számukra forgalmas lelki könyvtárt szervez, a szövetségesek buzgó közreműködésével szegénykonyhát nyit s terjeszt a kórházakban a jó sajtót.

Közben Bíró Ferenc szüntelenül azon dolgozik, hogy az ország felajánlás kegyelmi hatásait mind bővebben kamatoztassa. E végből lapnak alapításán töri a fejét, és pedig ujságalakban, hogy így annál könnyebben kerüljön a nagyközönség, nevezetesen a modern gondolkozású és ízlésű emberek kezébe is.

Az utolsó lökést a lap létesítésére az a körülmény szolgáltatta, amelyről P. Pámer László S. J., akkor még kalsburgi tanár a következőkben számol be. „P. Speiser Ferencnek, az akkori tartományfőnöknek arra a kérdésére, mi az integrál katolicizmus, megküldtem a Wiener Kirchenblatt egész évfolyamát azzal a megjegyzéssel, hogy eltekintve az integrálizmustól, olyan lap Magyarországon is jó volna. Ő igen megköszönte és azt válaszolta, hogy amit hasznosnak tartottam, valószínűleg meg is történik. P. Bíró ugyanis — aki nagy érdeklődéssel olvasta a lapokat — nemsokára fog írni. Néhány hét múlva P. Bíró azt közölte, hogy a lapot megindítja és Jézus Szívének szenteli. Mikor az első szám megjelent, igen kedves levélben köszönte meg, hogy a Provinciálisnak felvetettem az eszmét hasonló lap megindítására. Azóta kapom „A Szív”-et tiszteletpéldány gyanánt.” Így P. Pámer.

P. Bíró tartva a sok megfontolástól és tanácskozásktól, amelyek annyi jó ügyet súllyesztenek el, az alapításban kerülő utat választott. A lap jogi alanyává a budapesti Jézus Szíve Szövetséget tette meg. Felelős szerkesztővé tette annak egyik női tagját, Árkosy Károlynét, egy postafőtiszt hitvesét, akit Hedvig Stefi álnév alatt jelzett. Az aktív szerkesztéssel pedig Turchányi gimnáziumi tanárt bízta meg, akit így családotul nagy anyagi krízisből mentett meg. A „mozgató, vezető szellem” persze jó maga volt és maradt. Így pattant ki „A Szív”, mint a görög mitológia szerint Pallas Athéné

a főistennek, Zeusnak fejéből szüzi szépségben, teljes fegyverzetében. Anyja neki is „Metisz”, az isteni Bölcsesség volt. Megindult hódító útjára Budapest utcáin önkéntes rikkancsok közreműködésével, akiknek főszervezője egy minden áldozatra kész hajadon, egyszerű alkalmazott, Fehér Lujza volt. Megneveztük, mert Isten és a történelem előtt nemcsak a nagy állásokat betöltő egyének érdemének említést és emléket.

Az 1915 szeptemberében megindult „A Szív” egyelőre négy lap (oldal) terjedelemben jelent meg mint a Jézus Szíve Szövetségnek heti értesítője. Magát a Szövetség szabályait Csernoch János primás 1918 január havában hagyta jóvá.

„A Szív” szerkesztését 1924-ben P. Laczika Ferenc S. J. vette át és így ő lett a Szövetség igazgatója is. A Szövetség nagy buzgalmat fejtett ki Jézus Szíve társadalmi királyságának ünneplése érdekében is, oly formában, ahogy azt Ramière „Le règne social du Coeur de Jésus” című könyvében kifejtette. Időközben a Jézus Szíve Szövetségről Rómába küldött jelentés felhívta a Jézustársaság vezetése alatt álló Imaapostolság igazgatójának figyelmét a budapesti Szövetség sajátos alakulatára és szervezésére, amely lényegében az Imaapostolsággal azonos. A különbség csak az, hogy míg a Jézus Szíve Társulat, amelynek alapján a Szövetség addig állott, inkább csak *imatársulat*, addig az Imaapostolság szervezett szövetkezés, amely apostoli célokat tűz maga elé. Ezenkívül még jól felépített mozgató szervek és lapok is támogatják. Miért is P. Boubée S. J., az Imaapostolság általános igazgató-helyettese felszólította a budapesti Jézus Szíve Szövetséget, hogy az Imaapostolságba olvadjon és fogadja el annak eredeti szervezetét, szabályait. Ezt annál is inkább sürgette, mert az Imaapostolságnak már 1914-től fogva megvolt a maga külön gyermekszervezete, a Croisade, „kis keresztetek” hadserege is, amely a Szívgárdához teljesen hasonlít.

P. Laczika be is jelentette a csatlakozást, de annak keresztülvitelét szerkesztő-utódjára kellett hagynia.

1926 júliusában ugyanis „A Szív” szerkesztését Zsiros Ferenc S. J. vette át, aki mint a Hirnök szerkesztője és az Imaapostolság országos igazgatója, a budapesti Jézus Szíve Szövetségnek és a Szívgárdának ügyeit is kezében tartotta. Az átszervezésben különös érdemet szerzett Jablonkay Gábor S. J., aki a nyomtatványok megszerkesztésében és az Imaapostolság terjesztésében főleg Kalocsán és Szegeden sokat fáradozott.

A Jézus Szíve Szövetség évenként a katolikus nagygyűlés alkalmával országos értekezletet tart, a Szívgárda pedig lelkipapokkal kapcsolatos Szívhetet rendez, amelyen többnyire a nm. püspöki kar egyik tagja elnököl.

Hazánkban a Jézus Szíve Szövetségnek jelenleg 16 egyházi és 1096 helyi igazgatója van. A tagok száma körülbelül 120,000.

Akadémikus Férfiak Jézus Szíve Szövetsége

Az Akadémikus Férfiak Jézus Szíve Szövetsége az első világháború vége felé alakult meg. Néhány lelkes középiskolás diák azzal az elhatározással fogott össze, hogy az önmegszentelés programján túlmenően a Jézus Szíve-kultuszban újítja meg az ifjúsági Mária-kongregáció életét. E célból 1918 március 25-én megalakították a Szent Szív Gárdát, amely megkülönböztetendő a jóval később alakult mozgalomtól, a gyermekifjúság Szívgárdáitól. Tevékenysége az idők folyamán az apostolkodás sokféle területére szélesedett ki. Általában a világi apostolok korszerű intézményei lebegnek szeme előtt. A tagok egyetemi végzettségű egyházi és világi férfiak. Jelenlegi számuk 24, éspedig 6 pap és 18 világi. Komoly jelöltségi idő és erős szelektálás után lehet csak valaki taggá. Mostani elnevezését a szervezet 1940-ben vette fel, amikor az esztergom-főegyházmegyei igazgató vezetése alatt álló Jézus Szíve Szövetséghez csatlakozott.

Szívgárda

A Szívgárda „A Szív”-et terjesztő lelkes gyermekcseregéből alakult. Szervezése és óriási elterjedése Blaskó Mária írónőnek halhatatlan érdeme, aki mint „A Szív” ujság gyermekrovatának szerkesztője, a gyermekeket Jézus Szíve tiszteletére buzdította. Jelképes alakokat (Szív Gabi, Szíves Misi) szerepeltetett s a „gárda, gárdista” szavakat is csak jelképesen használta. A gyermekek ezt a jelképes elgondolást valóra váltották. Levélben jelentkeztek, hogy „szívgárdisták” akarnak lenni. Ekkor Szegeden 1920-ban P. Sinkovics Frigyes ferencrendi atya és M. Modeszta iskolanővér segítségével meg is alakította az első gárdacsapatot. A felvételt 1920 március 25-én tartották. Ez adta a gondolatot, hogy a Szívgárda valóságos gyermekszervezetté legyen. Boldogult P. Biró Ferenc S. J., „A Szív” ujság alapítója megbízásából s dr. Czapik Gyula, „A Szív” akkori felelős szerkesztője segítségével meg is szervezte azt az egész országban. Ugyanez évben még megtartották a gárdavezetőkkel az első országos kongresszust, a Szívhetet. A jelképes alakok eltűntek és a Szívgárda valóságos élő szervezetté lett, melyet a püspökök minden egyházmegyében jóváhagytak. Később testületileg csatlakozott a Jézus Szíve Szövetséghez (Imaapostolság) s úgy annak, mint a Katolikus Akciónak gyermekszervezete lett. Jelenleg majdnem minden katolikus iskolában és nagyon sok állami s községi iskolában működik körülbelül 250,000 taggal. A vezetők papok, kispapok, apácák, hitoktatónők, sőt tanító és tanítónők, de mindig az illetékes plébános megbízásából és jóváhagyásával. A gyermekek a Jézus Szíve Szövetség búcsúiban is részesülnek. Ezért a helyi gárdavezető pap kérje az egyházmegyei Jézus Szíve Szövetség megbízottjától a helyi igazgatói megbízást, hogy a gyermekeket az Imaapostolságba beírassa.

A Szívgárda adja a gyermekek lelki életét a Jézus Szíve-

tisztelet által fejleszteni és őket gyakorlati erényekre, szülők iránti tiszteletre, szeretetre, engedelmességre, felebaráti szeretetre, kötelességteljesítésre nevelni. Tömegmozgalom s így nemcsak a jobb gyermekeket veszi be, hanem mindenkit, hogy őket Jézus Szívéhez közelebb vihesse.

Szervezete hajlékony s szabályai a helyi viszonyokhoz alkalmazkodnak. Szorosan vett szabályai a következők:

1. A vallási kötelességek pontos teljesítése.
2. Gyakori — ha lehetséges — napi szentáldozás.
3. Jézus Szíve tiszteletének gyakorlása és terjesztése.
4. Gyakorlati erények a felebaráttal szemben.
5. A Jézus Szíve skapuláré-érem viselése.
6. A napi felajánló ima elmondása.
7. A közös összejöveteleken, ájtatosságokon való részvétel.

A Szívárdának tagja lehet minden fiú- és leánygyermek átlag 7—14 év között. A négy középiskola vagy nyolc elemi befejezése után átlépnek a Jézus Szíve-tisztelet ifjúsági szervezeteibe.

A Szívárdának sok helyen csapatbeosztása, rangosztása, jelvénye, egyenruhája, közös játékdélutánja s ünnepségei vannak. Ezek szigorúan nem kötelezők, hanem csak arra való, hogy a gyermeknek örömet szerezzenek s előtte a gárdista-életet kedvessé tegyék

Szívtestőrség

A Szívárdákkal rokon az úgynevezett Szívtestőrség (Jézus Szíve Testőrsége), amely Szegeden 1932 februárjában alakult. Az első csapat a M. Kir. Klauzál Gábor állami gimnáziumban kezdte működését. Célja tömegmozgalom Jézus Szívében, amely sajátos módszerével előkészíti a fiukat az alsó osztályokban a Mária-kongregáció életére. Alapítója Virágh Andor S. J. Szervezete az eredeti formában: a csapat élén áll a parancsnok (rendszerint papi vezető), az ifjúsági vezető kapitány nevet visel. A csapat hatos csoportokra (törzsekre) oszlik. Vezetőjük neve: törzsvezér. Három törzs alkot egy rajt, amelynek élén a rajvezér áll. Kétféle gyűlés van, raj- és csapatgyűlés.

A „Próbázás” nem más, mint automatikus elitszűrés. Minden tag, aki magát rendesen viseli, résztvehet a próbákon, amelyek öt hétig tartanak. A próbázók írásban, rajzban és élőszóban számolnak be a próbák anyagáról. Aki bizonyos pontszámot ért el, az sikerrel próbázott. Mivel a próbák három éven át tartanak, azért a Testőrségben is három fokozatot különböztetnek meg. Az első év végén elnyerik az „avatott testőr” címet, a második évben „Szent Imre lovagok”, a harmadikban pedig „Nagyboldogasszony lovagok” lesznek. Ezek a következő évben átlépnek az ifjúsági Mária-kongregációba.

1934-ben megalakult az első budapesti csapat is. (Budapest, VIII. ker., Horánszky-u. 20. alatt.) Ugyanekkor indult meg az országos szervező munka is. Budapesten és a vidéken a polgárikban és a középiskolákban több csapat alakult.

1935-ben volt az első testőrtábor Jászteleken az erdőben, 106 résztvevővel.

A budapesti fiúkereskedelmi iskolákban 1936-ban terjedt el a Testőrség, ahol főleg két világi fiatalember, Migray Lajos és Rózsa Ferenc működik szépen. Így terjedt ki a Testőr-mozgalom a nagyobb fiúkra is, míg a szegedi kezdeményezés csak a 10—14 éves fiúkat tartotta szem előtt.

Három jezsuita atya állandóan a Szent Szív ügyeinek előmozdításával foglalkozik, lapot szerkeszt, lelkigyakorlatot ad gyermekek és szülők számára, papi és tanítói értekezleten hívásra megjelenik, szemináriumokban és tanítóképzőkben konferenciát tart stb. mindama nagy célra, hogy hazánk valóban *Jézus Szíve országa* legyen.

Mindenesetre szilárd alapja ez a jövőbe vetett bizalmunknak és reményünknek, de talán még mindig nem elégíti ki Annak szeretetre szomjas Szívét, aki azt mondotta: „Jöjjetek hozzám *mindnyájan!*” . . .

M. I. N. D.

Felhasznált forrásmunkák

- Ajtai—Ackermann Kálmán dr.: Eudes Szent János élete. Szalézi Művek. 1929.
- Bainvel: La devotion au Sacré-Cœur de Jesus. 5. édition revu et augmentes. Paris.
- Biró Ferenc S. J.: E jelben győzni fogsz! 3. kiadás. Korda. 1936.
- Bougaud Emil: Histoire de la b. Margarite Alacoque. Paris. 1875.
- Csávossy Elemér S. J.: Századok nagy jele. Budapest. Korda. 1942.
- Friedrich Eduard S. V. D.: Die kirchliche Andacht zum göttlichen Herzen Jesu. 1920. Sz. Gabriel.
- Hamon S. J.: Sainte Margarite-Marie, sa vie intime. 2. édition. Paris. Beauchesne. 1920.
- Herambourg—Jarosch: Die Tugenden des ehrwürdigen Dieners Gottes Johann Eudes. Wien und Pest. Carl Sartori. 1874.
- Kloster der Heimsuchung in Paray-le-Monial: Leben und Werke der hl. Margareta Maria Alacoque, Autorisirte Übersetzung der 4. französischen vom Kloster der Heimsuchung in Paray le Monial besorgte Auflage. Kerle. Heidelberg, 1926.
- Laczika Ferenc S. J.: Alacoque Szent Margit. P. de la Colombière Kolos S. J. és a Jézus Szíve-tisztelet eredete. A Szív kiadása. Budapest. 1925.
- Nilles Nicolaus S. J.: De rationibus festorum Sacratissimi Cordis Jesu et Purissimi Cordis Mariae. Edit. 3. Tom. I. II. Oeniponte Libreria académica. 1878.
- Perroy Louis S. J.: La Père Claude de la Colombière de la Compagnie de Jesus. 1641—1682. 4. édition. Paris. Lethielleux.
- Petruch Antal S. J.: P. Biró Ferenc. Budapest. 1943.
- Richstätter: Die Herz-Jesu Verehrung des deutschen Mittelalters. Pustet. Auflage. 1924.
- Samassa Déry Annie: Barat Szent Magdolna Zsófiának élete. Szent István Társulat. 1925.
- Schütz Antal: Szentek élete. Szent István Társulat. 1933.
- Tóth Mike S. J.: Hajdan és most Jézus Szíve tisztelete Magyarországon. Budapest. 1898. Hornyánszky Viktor.
- Zádori Év. János: A Jézus Szíve ájtatosságának története, mivolta, hittani alapja. Budapest. Tettey N. Esztergom. Buzárovits Gusztávnál. 1878.

Név- és tárgymutató

A

Achille Leon 54.
 Abbaye-aux Bois 390.
 Afflinghem 133.
 Agnessius Ker. János 101.
 Aix 294, 339.
 Ajtai—Ackermann 139, 147.
 Akadémikus Férfiak 403.
 Alacoque Kolos 216.
 Alacoque Krizosztom 225.
 Alacoque Szent Margit l. Margit
 Alajos Szent Gonzaga 119, 186.
 Alaker György S. J. 373.
 Alberik Szent 64.
 Albert (Nagy) Szent 66.
 Alfonz Szent Rodriguez 316.
 Alga 100.
 Alestra 94.
 Alexandriai Szent Katalin
 l. Katalin.
 Alkantari Szent Péter l. Péter.
 Almásy Mária 383.
 Alpár 384.
 Alvarez Boldizsár 106.
 Alvarez de Paz Jakab S. J. 105.
 Alvasztrai Péter l. Péter
 Alverna 64.
 Amadé László 34.
 Ambrus Szent 36, 45, 48.
 Amerika 338, 346.
 Amett 345.
 Andocs 376.
 Andrassy Julianna 325.
 Angelo Rotta 368.
 Annecy 123, 128, 229, 260, 296.
 Angela Szent Folignói 65.
 Angela Szent Merici 307.
 Angela Keresztről nev. 390.
 Angennes 142.
 Angers 339.
 Anglia 202.
 Angolország 180, 193.
 Angolkisasszonyok 383.
 Angoumois Fülöp 305.
 Antal Szent Páduai 65.

Antal 379.
 Anzelm Szent 26.
 Aquinói Szent Tamás, l. Tamás
 Arany János 20.
 Aranyszájú Szent János, l. János
 Areopagita Szent Dénes,
 l. Dénes
 Argentani Lajos 305.
 Argenton 139, 140.
 Ariano 88.
 Arius 11, 12.
 Arles 339.
 Arnaud Angelika 297, 298.
 Arnaud Antal 297.
 Ars 377.
 Aszalay István 174.
 Asszisi Szent Ferenc, l. Ferenc
 Ath 115.
 Athanáz Szent 36.
 Athiaud S. J. 193.
 Augsburg 311.
 Aumonier Angelika 225.
 Ausztria 329, 377.
 Ausztriai Anna 144, 185.
 Autun 48, 145, 346.
 Avignon 95, 132, 185, 294.
 Avila 104.
 Avila B. János, l. János
 Azbey Imre 385.
 Adám 48, 70.
 Ágoston Szent 9, 12, 26, 27, 31,
 43, 48.
 Arkcsy Károlyné 401.
 Arpádházi Szent Erzsébet,
 l. Erzsébet
 Arpádházi B. Margit, l. Margit

B

Bail János 313.
 Bainvel 27, 63, 70, 168, 298, 306.
 Bajazet 149.
 Balanyi György 307.
 Balduin 13.
 Barat Szent Magdolna,
 l. Magdolna

- Baráth Béla 366.
 Barbieux Antal 303.
 Barillon 205.
 Barkóczy Margit 325.
 Bartók István 174.
 Barry Pál S. J. 186, 317.
 Basel 122, 164.
 Battoni 318.
 Batthyány Miklósné 329.
 Baudron 240.
 Baumann Ferdinánd 386.
 Baunard 45.
 Bayern 311.
 Bayeux 146.
 Bazilisszák 373, 384.
 Bádi Valér 376.
 Beaune 286.
 Beausse Ignác 186.
 Beauvais Anna 307.
 Beschin 376.
 Bekx Péter 320, 335.
 Bellarmino Szent Róbert 90, 161.
 Belgium 337, 346.
 Belsunze 339.
 Bencések 64, 384.
 Benedek Szent 327, 385.
 Benedek pápa XIII. 334.
 Benedek pápa XIV. 123, 325, 334.
 Benedek pápa XV. 156, 287.
 Benedek Szent Nurziai 64.
 Benisson Dieu 252, 305.
 Berg Amandus 91.
 Beringer S. J. 289.
 Bernardin Szent Szienai 65.
 Bernardino da Portogruaro 375, 376.
 Bernát Szent Clairvauxi 26, 36, 49, 73, 159.
 Bernátfy 329.
 Bernier Kolos 313, 315.
 Berthe 342.
 Berulle 143.
 Bécs 120, 139, 371.
 Béda Tiszteletreméltó 27.
 Békési Emil 51.
 Biel Gábor 114.
 Bielek László 328.
 Billière 302.
 Billet 239, 250, 283.
 Binet 307.
 Bíró Ferenc S. J. 5, 25, 362, 393, 397.
 Bise franc 205, 264.
 Blanette Joakim 139.
 Blanka Szent 123.
 Blaskó Mária 363, 393, 403.
 Bleilöbb M. Bernarda 391.
 Blossius Lajos 64, 75, 115.
 Blouet de Camill 148.
 Boccaccio 84.
 Bonaventura Szent 26, 55, 111, 376.
 Bondini 185.
 Bonifác pápa VIII. 72.
 Bonifác pápa IX. 95, 157.
 Borbála Szent 327.
 Borgiai Szent Ferenc, I. Ferenc
 Borromei Szent Károly, I. Károly
 Boschi 299.
 Bossuet 12, 16, 23, 179, 308, 313.
 Bóta Ernő S. J. 400.
 Boubée S. J. 402.
 Bougaud 10, 47.
 Bouillet Eleonor 202.
 Bouillon Gottfried 13.
 Boulter 238, 260.
 Bourbilly 125.
 Bourbince 346.
 Bourbon 317, 319.
 Bourdaloue 16.
 Bourg 360.
 Bourges 138, 146.
 Bourgogne 216, 346.
 Bourne 345.
 Bourguignat 264.
 Bozzuti Alipius 307.
 Braunschweig János 69.
 Brigitta Szent 94.
 Brixen 149, 341.
 Brunó Szent 69.
 Brunswig Albert 74.
 Bruxelles 313.
 Brzovowski 320.
 Buda 163, 327.
 Budapest 143, 363, 369.
 Bus Jakab S. J. 364.
 Busäus S. J. 136.

C

- Caen 140, 143.
 Calcari Egher 69.
 Calderon 108.
 Campo 106.
 Canstatt 22.
 Caraffa Vince S. J. 134, 317.
 Carrat János 195.
 Carmes 144.
 Carvalho 318.
 Casterman 308.
 Cates Titus 211.
 Cath Arnold S. J. 317.

Catiglione Mária 383.
 Caylus 301.
 Celestini Miklós 119.
 Celesztin pápa V. 72.
 Cepeda Rodrigo 103.
 Chailloux 230.
 Chaise 279.
 Chalon-sur Saône 182.
 Chambers 311.
 Chantal Kristóf 125.
 Chantal Szent Franciska,
 I. Franciska
 Charette 348.
 Charollais 278, 333.
 Charolles 216, 218.
 Chevallier 355.
 Cicero 72, 73.
 Cirill Szent 12.
 Claines Mária 284.
 Clairvauxi Szent Bernát,
 I. Bernát
 Clarendon 203.
 Clerc Alice 390.
 Clermond 187.
 Cluny 219.
 Coindat Margit 182.
 Colbert 185, 187.
 Coleridge S. J. 312.
 Colombière B. Kolos, I. Kolos
 Celloredo Antal 301.
 Compostella 94.
 Condrieu 143, 183.
 Corbin Márta 139.
 Corcheval 217, 218.
 Corday Sarolta 302.
 Cornélius a Lapide 36, 47.
 Coton 308.
 Coutences 141, 146, 298.
 Croiset János S. J. 138, 280, 293.
 Csajághy 328.
 Csáky György 323.
 Csávossy Elemér S. J. 5, 18, 364.
 Csehország 91, 390.
 Csernoch János 402.
 Csernyánszky Nepomucéna 325.
 Csikós Éva 150.
 Csiz 398.
 Csongrád 384.
 Czapik Gyula 403.
 Czernievicz Szaniszló 320.
 Czupy Borbála 325.

D

D'Alambert 301.
 Damiani Szent Péter, I. Péter

Dante 23, 84.
 Darboy 344.
 Dauphiné 264.
 Dániel 10.
 Dávid 168, 179, 324.
 Debar Katalin 145.
 Debrosse Róbert S. J. 289.
 Decoster S. J. 317.
 Delarbre 54, 376.
 Delaroche Toussaint 217, 221.
 Delcaste 349.
 Depaul Szent Vince, I. Vince
 Denifle 67.
 Denz 47.
 Deroz 342.
 Dénes Szent Areopagita 69, 344.
 Dias Jeromos S. J. 317.
 Dijon 72, 125, 213, 260.
 Dijoni Leander 305.
 Diósy Zsófia 383.
 Dobos Bertalan 162.
 Dombi Márk 76.
 Domonkosok 66, 374.
 Domonkos Szent 66.
 Domonkos Trieri 69.
 Don Bosco 381.
 Don Rua 382.
 Dorland Péter 70.
 D'Ostren Klára 67.
 D'Outremann Péter S. J. 135.
 D'Outremont grófnő 388.
 Doutreloux 354.
 Droste zu Vischering 350.
 Drusbicki Gáspár 317.
 Dulken 103.
 Dusson Mária 282.

E

Ebergényi Ilona 323.
 Ecuador 342.
 Egensburgi Berthold 110.
 Eger 54, 328.
 Egedius 115.
 Egyesült Allamok 337.
 Eisleben 71, 74.
 Elzász 348.
 Elzeár Szent 65, 88.
 Endre II. 150.
 Eötvös József 23.
 Eremus 175.
 Erfurt 69.
 Eriksson 94.
 Erzsébet Szent Árpádházi 54,
 150.
 Escobar Marina 107.

Escures M. Magdolna 261, 276.
 Estei Mária-Beatrix 311.
 Esztergár Lajos dr. 368.
 Esztergom 163, 328.
 Eszterházy Imre 325.
 Eszterházy Miklós 165.
 Eudes Izsák 139.
 Eudes Szent János, I. János
 Euripides 23.
 Európa 64, 106, 109, 120.
 Eutiches 12, 19.
 Evreux 141, 146.
 Ezekiel 37.
 Élesd 383.
 Erd 131.
 Érsekújvár 369.
 Éva 165.

F

Farges Peronne Rozália 269, 283.
 Farkas Edith 396.
 Farkas Géza 364.
 Farkas Sándor 365.
 Faure S. J. 299.
 Favre 130.
 Fautrieres 217.
 Fehér Lujza 402.
 Fehéroroszország 39.
 Feldkirchen 122.
 Félegyháza 384.
 Felici S. J. 359.
 Ferdinánd II. 100, 371.
 Ferdinánd III. 173, 175.
 Ferenc József I. 371, 397.
 Ferenc Szent Asszisi 47, 53,
 59, 64, 256.
 Ferenc Szent Borgia 101, 186.
 Ferenc Szent Regisi 186.
 Ferenc Szent Szalézi 75, 123,
 230, 241, 316.
 Ferenc Szent Xavéri 173, 186.
 Ferencesek 375.
 Fernandes Antal 203.
 Ferenczi Lőrinc 166.
 Fénelon 179.
 Fiat Antal 379.
 Fidélis Szent 66.
 Fidélis Szent Sigmaringeni 122.
 Fiedler István 386.
 Fignet Olivér 212.
 Finta S. J. 101.
 Finstadt 94.
 Firenze 17, 84, 119, 299.
 Flandria 207.

Flodug S. J. 383.
 Foeltzin Klára 67.
 Folignói Szent Angela, I. Angela
 Florest 195.
 Forgách 171.
 Fourier Szent Péter, I. Péter
 Fourviers 346.
 France B. Johanna 65.
 Franciarország 88, 251, 317.
 Franciska Szent Chantal 213,
 263.
 Franciska Szent Római 65, 318.
 Franz M. Terézia 390.
 Fremyot András 126.
 Fremyot Johanna 125.
 Fridolin István 114.
 Friedrich 342.
 Frigyes II. 319.
 Froment 293.
 Fröhwrth András 375.
 Fülöp Szent Néri 21, 140.

G

Gallia 344.
 Galliffet József S. J. 24, 145,
 205, 214, 294.
 Gamingen 69.
 Garcia Lajos 101.
 Garcia Moreno 342.
 Gaudin János 240.
 Gautrelet 361.
 Gazier M. 298.
 Geiler 110.
 Gemelli 53, 56.
 Genf 133.
 Gerdil 299.
 Gergely Szent Nagy 45, 73.
 Gergely pápa XI. 96.
 Gergely pápa XVI. 92.
 Gerhardinger M. Terézia 392.
 Germaine Marcella 310.
 Gertrud Szent Nagy 38, 59, 71,
 75.
 Gette S. J. 277.
 Génua 299.
 Glattfelder Gyula 372.
 Goodwin Tamás 180.
 Goldhagen 300.
 Gonzaga Szent Alajos, I. Alajos
 Gonzales 296.
 Granadai Lajos 104.
 Granier 124.
 Grannon 185.

Grassalkovich Antal 325.
 Grác 173.
 Greguss Gyula 15.
 Grezes Henrik 65.
 Greyfié 213.
 Griffon Anna 303.
 Gruber 320.
 Grusch 122.
 Gudmarsson 94.
 Guebwiller Katalin 67.
 Guibert 344.
 Guttieres Márton 106.
 Guyard Mária, l. Megtest. nev.
 Mária
 Guyot Istvánka 308.
 György Szent 100.

H

Habsburg 72, 371.
 Hackenborn 71.
 Hackenborni Szent Mechtild,
 l. Mechtild
 Haeften Benedek 82, 133.
 Hajdúdorog 374.
 Hajós Placida 385.
 Hajnal János 385.
 Hajnal Mátyás 165, 317, 387.
 Halberstadt 82.
 Hamburger 20.
 Hamon S. J. 136, 259.
 Hanauer István 385.
 Harmath Artur 385.
 Hattler 150, 168, 295.
 Hauser 96.
 Haut-Garonne 349.
 Hell Miksa 300.
 Helfta 71, 82.
 Herambourg 139.
 Hensaeus René 303.
 Herp Henrik 66.
 Herrera 106.
 Herold János 114.
 Hersant Hieronima 229.
 Hevenesi Gábor S. J. 321.
 Hoyos Bernát Ferenc S. J. 315.
 Hébert 144.
 Hildegard Szent 73.
 Hofer András 341.
 Hohenlohe 329.
 Hollandia 120, 211, 297.
 Homeros 23.
 Hooghvorst 388.
 Horazdiowitz 390.

Horosco Alfonz 104.
 Horváth Rozália 325.
 Huby Vince S. J. 135.
 Hugó Szent 228, 346.
 Hurtaud 63.

I

Ida Tiszteletreméltó 64.
 Ignác Szent Loyola 103, 115,
 186, 315.
 Ignác Szent vértanú 43.
 Ikervár 143.
 Ilona Szent 12.
 Imre Szent 404.
 Ince pápa VI. 90.
 Ince pápa VIII. 149.
 Ince pápa XIII. 149.
 Inczédy Joksmann Ödön 366.
 Innsbruck 150.
 Irgalmasnővérek 385.
 Irgalmasrend 377.
 Iselberg 341.
 Isteni Ige Társasága 377.
 Isteni Megváltó Leányai 386.
 Isteni Szeretet Leányai 387.
 István Szent apát 64.
 István Szent király 365, 401.
 István V. 150.
 Itália 124.
 Izaiás 27, 33, 36, 37, 38, 45.

J

Jablonkay Gábor S. J. 402.
 Jacopone 22, 65.
 Jakab Szent Apostol 44, 94.
 Jakab I. 132.
 Jakab II. 205.
 Jakab yorki herceg 203.
 Jakobus a Voragine 160.
 Jandel Sándor Vince 374.
 Janssen Arnold 377.
 Jansen Kornél 145, 296.
 Janzenizmus 145, 296.
 Jarosch J. 139.
 Jasse 308.
 Jákob 142.
 János Szent Aranyszájú 26, 45,
 49.
 János B. Avila 104.
 János Bosco 381.
 János Szent evangélista 26, 44,
 78, 246.

János Szent Eudes 45, 138, 139, 333.
 János Szent Keresztelő 36, 208.
 János Szent Vianney 377.
 Jásztelek 405.
 Jenő pápa IV. 100.
 Jeremiás 33.
 Jeromos 48.
 Jeruzsálem 324.
 Jézus Szive Népkeányai Társasága 397.
 Joakim 360.
 Jób 9, 173.
 Johanna Mária 305, 310.
 Joigny 312.
 Jollain 143.
 Joly Johanna 277, 280.
 Jó Pásztor szerzetesnők 388.
 József Szent 138, 285.
 József II. 299, 300, 326.
 Judea 11.
 Julianna Szent 14, 59.
 Juszthiniani Szent Lőrinc,
 I. Lőrinc

K

Kaiser Ferenc dr. 368.
 Kalocsa 390.
 Kalocsai Iskolánövérék 391.
 Kanada 309.
 Kanizius Szent Péter, I. Péter
 Kapi Klára 176.
 Kaposi J. 53.
 Kareu 320.
 Kármeliták 378.
 Karthausi Ludolf 66.
 Karthausiak 69.
 Kassa 323, 366.
 Katalin II. 203, 319.
 Katalin Szent Alexandriai 164.
 Katalin Szent Svéd 94.
 Katalin Szent Szienai 17, 21, 36,
 63, 74, 96.
 Kállay Miklós 366.
 Károly Szent Borromei 104.
 Károly I. 203.
 Károly II. 203.
 Károly IV. 90, 148.
 Károly V. 102, 104, 115, 195.
 Kálvária 13, 305, 324.
 Kálvin 11, 14, 122.
 Kár Koléta 325.
 Kecskemét 143.
 Kegyesrendiek 306.
 Keledy Tibor 366.

Kelemen pápa V. 47.
 Kelemen pápa X. 144, 146, 203,
 298.
 Kelemen pápa XI. 297.
 Kelemen pápa XII. 384.
 Kelemen pápa XIII. 24, 38, 326.
 Kelemen pápa XIV. 205, 318.
 Kempf Miklós 69.
 Kempis Tamás 13, 14, 269.
 Keresztelő Szent János, I. János
 Keresztről nev. Szent Pál,
 I. Pál
 Keresztről Nev. Irg. nővérek
 386.
 Keresztúri Pál 165.
 Keszthely 368.
 Ketteler 350.
 Kína 337.
 King-Bench 212.
 Kinizsi Pál 151.
 Kisauria 160.
 Kiskunfélegyháza 366.
 Kismarton 166.
 Klára Szent 54.
 Klauzál Gábor gimn. 404.
 Klotildliget 383.
 Kolos B. Colombière 181, 248,
 263.
 Kolozsvár 366.
 Konstanc 9.
 Konstantin Nagy 12, 354, 346.
 Konstantinápoly 22, 149.
 Kompostella, I. Compostella
 Korda 398.
 Kortonai Szent Margit, I. Margit
 Kotsis Cecilia 366.
 Kosztka Szent Szaniszló,
 I. Szaniszló
 Kovács Kamill 376.
 Kovács Zoltán 385.
 Kovácsné Huszár Jolán 367.
 Kovrig Béla 366.
 Köln 114.
 Körmendy Nándor 385.
 Krispin Szent 186.
 Kubinszky Mihály 399.
 Kusa Jakab 69.
 Kühár Flóris 385.

L

Lacordaire 26.
 Lactantius 10.
 Laczika Ferenc S. J. 402.
 Lagny Pál 305.
 Lafranco Margit 363.

Lajos Szent 13, 123, 233.
 Lajos Nagy 17, 97, 99.
 Lajos XIII. 132.
 Lajos XIV. 144, 147, 185, 278.
 Lajos XVI. 144, 280.
 Lajos de Ponte S. J. 106.
 Lallemment Lajos 138.
 Lamartine 302.
 Lampertini Prosper 334.
 Lamyn Filiberta 217.
 Landerer Mihály 323.
 Landsberger, I. Lansperg
 Landuna 88.
 Lang József 369.
 Languet 257, 279, 293.
 Lansperg János 69, 75, 114.
 Larocca József 375.
 Lasalette 346.
 Laval 339.
 Lazaristák 379.
 László Szent 369.
 Lebarq 313.
 Lecointe-Puivareau 302.
 Leczinska Mária 334.
 Lemberg 373.
 Lemius 354.
 Lengyelország 373.
 Lenkiewicz 320.
 Leo pápa XII. 328.
 Leo pápa XIII. 356, 382.
 Leon Achilles 54.
 Lhautecour 216.
 Liesse 115.
 Lille 303.
 Lima 100.
 Limai Szent Róza, I. Róza
 Limoges 310.
 Lipcse 84.
 Lisieux 141, 146.
 Lissabon 350.
 Loher 114.
 London 203, 311.
 Londron Szibilla 305.
 Longinus 49, 160.
 Loyolai Szent Ignác, I. Ignác
 Loyret 308.
 Lope de Vega Carpio 108.
 Lourdes 346.
 Lőrinc Szent Juszthiniani 100.
 Löwen 115.
 Ludányi Cecil 325.
 Ludgárdisz Szent 54, 64.
 Ludolf Szász 69, 89.
 Luther 11, 14, 54, 74.
 Lyon 47, 133, 183, 190, 213.
 Lyonnard János S. J. 360.

Lyonne Mária 182, 201, 214.
 Lyraeus Hadrian S. J. 54.

M

Mabillon 51.
 Macaulay 203, 211, 317.
 Macon 217.
 Madrid 119.
 Magdeburgi Szent Mechtild,
 I. Mechtild
 Magdolna Szent Barat 312, 396.
 Magdolna Szent Pazzi 119, 121.
 Magnani Ágoston 320.
 Magnus Eriksson 94.
 Magyar Balázs 151.
 Magyar Benigna 151.
 Mainz 89.
 Malfatti S. J. 377.
 Mansfeld 71.
 Mansfeldi Erzsébet 71.
 Mansfeldi Gebhard 72.
 Marat 302.
 Marcigny 305.
 Marest Katalin 229, 236.
 Margit Szent Alacoque 14, 53,
 59, 101, 191, 215.
 Margit B. Árpádházi 22, 150,
 398.
 Margit Szent Kortonai 65.
 Marillac Szent Lujza 312, 379,
 385.
 Marino 374.
 Marinquez Hadrian 304.
 Marocco 118.
 Marques 299.
 Marseille 281, 337.
 Masson Ince 70, 304.
 Martialis 183.
 Martin 309.
 Mateo, Crawley-Boevey 338,
 383.
 Mattaincourt 390.
 Maulperch Antal 326.
 Mazarin 185.
 Mária Modeszta 393, 403.
 Máriapócs 374.
 Mária Reparatrix-szerzetesnők
 388.
 Márton Szent 384.
 Márton pápa V. 148.
 Mátyás I. 163, 171.
 Mátyás Alvasztriai 95.
 Mechtildisz Szent Hackenborni
 38, 62, 71, 80.

Mechtildisz Szent Magdeburgi 71.
 Megtestesülésről nev. Mária 308.
 Mellaun 149.
 Melin 266, 269.
 Menestrier 184.
 Menyhárd László 364.
 Merici Szent Angela, I. Angela
 Messiás 33.
 Metz 348.
 - Miasszonyunkról nev. Iskola-
 nővérek 390, 392.
 Michon 245.
 Migray Lajos 405.
 Miette Antalka 308.
 Minerva 98.
 Minszk 373.
 Miksa II. 109.
 Modena 203.
 Molé 142.
 Molina Antal 303.
 Molnár János 400.
 Molnár László 364.
 Monika Szent 345.
 Montmartre 344.
 Morin 142.
 Morisini János 299.
 Moulins 277.
 Mozzi S. J. 299.
 Munkács 363.
 Muntyán István 364.
 Müller Imre 377.
 Müller Lajos S. J. 53, 321, 401.
 München 392.
 Münster 110, 112, 114, 350.

N

Nadal Jeromos 316.
 Nagyszombat 120, 158, 165, 300,
 363.
 Nagy Szent Gergely, I. Gergely
 Nagy Szent Gertrud, I. Gertrud
 Nagy Lajos, I. Lajos
 Nagykanizsa 376.
 Nagyvárád 366.
 Nagyvázsony 151.
 Nádasdi János S. J. 173.
 Nápoly 88, 299.
 Náray György 176.
 Nedeczky István 325.
 Nente Ignác 303.
 Nerestag Franciska 305.
 Nesztorius 11, 12.
 * Németország 91, 109, 120, 150.
 Néri Szent Fülöp, I. Fülöp

Nicolas Armella 136.
 Nierenberg János S. J. 109.
 Niesing 110.
 Nigri S. J. 317.
 Nilles 143, 336.
 Noailles 297.
 Nogáll János 362.
 Noé 55, 128, 134, 165.
 Norvégia 300.
 Notcerus Balbulus 45.
 Nouet Jakab S. J. 138.
 Nurziai Szent Benedek,
 I. Benedek
 Nürnberg 148.
 Nymwegen 120.
 Nyári István 167.
 Nyári Krisztina 165.

O

Oer 397.
 Oláh Miklós 120.
 Olier 133, 143.
 Oliva 188.
 Oporto 353.
 Orahóczy Brigitta 325.
 Orbán pápa V. 89.
 Orbán pápa VIII. 297.
 Origenes 44, 48.
 Orsolyiták 393.
 Ovidius 23.
 Ozora 163.
 Öhler S. J. 383.
 Özséb Szent 36, 47.

P

Padilla S. J. 317.
 Pallas Athene 401.
 Pamer László S. J. 401.
 Pannilin József 299.
 Pannonhalma 329, 384.
 Pappon S. J. 185, 194, 251.
 Papon János 185, 194.
 Paray-le-Monial 40, 194.
 Pascal 16.
 Passau 54.
 Patachich Gábor 385.
 Patin Franciska 142.
 Patrizini 335.
 Patru Olivér 188.
 Paulin Szent 175.
 Paulinus, I. Gerdil Paulinus
 Pazzi Szent Magdolna, I. Mag-
 dolna
 Pádua 123.

Páduai Szent Antal, I. Antal
 Pálosrend 381.
 Pálosszentkút 381.
 Pázmáneum 321.
 Pázmány Péter 12, 23, 45, 153,
 171.
 Pál Szent apostol 18, 26, 35,
 49, 106, 133.
 Pál pápa III. 115.
 Pál pápa V. 127, 171.
 Pál Szent Keresztről nev. 21.
 Párizs 13, 89, 123, 136, 144, 344.
 Párizsi Bernardin 305.
 Pelletier Szent Eufrázia 142.
 Pennalose S. J. 294.
 Perroy Louis S. J. 181.
 Peru 105.
 Pesse 184.
 Pestszenterzsébet 369.
 Petruch Antal S. J. 363.
 Pécel 363, 398.
 Pécs 368, 381.
 Péter Szent Alkantarai 21, 102.
 Péter Alvasztrai 95, 102.
 Péter Szent Damiani 49.
 Péter Szent Fourier 390.
 Péter Szent Kanizius 120.
 Pétery József 367.
 Pilátus 327.
 Pinkafő 329.
 Pinzger Ferenc 300.
 Pirrotti Szent Pompilius 306.
 Pius pápa VI. 24, 299, 320.
 Pius pápa VIII. 289.
 Pius pápa IX. 22, 38, 180, 287.
 Pius pápa X. 15, 382.
 Pius pápa XI. 120, 132, 148.
 Pius pápa XII. 358.
 Piza 97.
 Placidius a S. Theresia 134.
 Pohl Sándor 365.
 Polgárdi 131.
 Ponce de Leon Anna 102.
 Porthmouth 205.
 Portugália 317.
 Possevino 92.
 Portó 350.
 Pozsony 167, 322, 328.
 Pöck Antonia 325.
 Prantner Mechtild 325.
 Prága 91, 148, 173.
 Prévostière Mária 308.
 Przeczdiecki Pius 381.
 Pusterthal 341.
 Puyt 346.
 Püsky János 174.

Qu

Quebeck 183, 308, 309.
 Quesnel Pascházius 297.
 Quimper 137.
 Quito 343.

R

Rabians 88.
 Ragny 145.
 Rajna 45.
 Ramière Henrik S. J. 143, 337,
 399, 402.
 Rauch 150.
 Rachel 142.
 Ráday Pál 322.
 Rákospalota 383.
 Regensburg 312.
 Regnault Emil S. J. 337.
 Reiffenstuel 38.
 Reims 189.
 Rennauer Fülöp 323.
 Rennes 141, 333.
 Rey Márk, I. Fidelis Szent
 Rédi Terézia Szent 379.
 Rémuzat Anna 339.
 Rheinfeld 122.
 Ri 139.
 Ribadeneira S. J. 317.
 Richard 345.
 Richelieu 183, 305.
 Richstätter K. S. J. 69, 109.
 Ricci Lőrinc 296.
 Ricci Scipio 299, 317.
 Rickhes Mihály 166.
 Rigolens S. J. 137.
 Rimely Mihály 329.
 Rivière Polikárp 303.
 Roa Márton S. J. 102.
 Róbert Szent 64, 89.
 Roccamadur 346.
 Rochville 123.
 Rodarsdorf 82, 183.
 Rodriguez Szent Alfonz.
 I. Alfonz
 Röhne 183.
 Rollin S. J. 215, 285, 301.
 Róma 17, 94, 98, 145, 173, 318.
 Rossi 97.
 Rouault Sarolta 308.
 Rouen 141.
 Roverendo 305.
 Roothaan 320.
 Royer János 322.
 Róza Szent Limai 105.

Rózsa Ferenc 405.
Rozsnyai Béla 367.
Rudnay 328.
Ryckel Dénes 69.

S

Sabran Viktor 88.
Sajnovics János 300.
Salamanca 109.
Salmeron Alfonz 103.
Saint Germain 204.
Saint James 204.
Saint-Lo 147.
Saint Pierre-le-Vieux 217.
Saint Symphorien d'Ozon 182, 213.
Salamon Lajos 399.
Sancha Carillo 101.
Sanctus diakonus 47.
Sartori K. 139.
Saumaise 210, 238.
Sauvè 339.
Savonarola Jeromos 68.
Sándor Imre 366.
Sándor pápa VII. 133.
Sándor pápa VIII. 101.
Scarelli Miklós 299.
Schauenburg 300.
Schlick János 383.
Schönaui Ecbert 26.
Schönberg 341.
Schreiber W. L. 149.
Schreiber Johanna 384.
Schütz 60, 72.
Shakespeare 23.
Secchi 48.
Sebestyén király 117.
Seewis 122.
Seéz 139, 140.
Selmezbánya 300, 327.
Semur 266.
Seraux 189.
Serédi Jusztinián dr. 368.
Sens 13.
Shvoy Lajos 365.
Siestrzenciewicz Szaniszló 320.
Sigmaringen 122.
Sigmaringeni Szent Fidélis, I. Fidélis
Signe Delfina 88.
Sigray 383.
Sinkovics Frigyes 376, 393, 403.
Soissons 146.
Somogyi Szilveszter 364.
Sonis 348.

Soóky Karolin 383.
Sopron 323.
Sorbonne 146.
Soudeilles 277.
Spanyolország 101, 109, 317.
Speiser Ferenc S. J. 401.
Springes 341.
Stanihurst S. J. 322.
Stauch Philipp 110.
Stefaneum 363.
Steiner S. J. 289.
Stolz Albán 54.
Strassburg 89.
Strommeln Krisztina 67.
Stöger 167.
Suarez Ferenc 47, 105, 317.
Surius 92.
Suso Henrik 66, 89, 91.
Sümeg 376.
Svájc 122.
Svédország 94.
Svéd Szent Katalin, I. Katalin

Sz

Szabadka 366.
Szabó István S. J. 322.
Szabó Lajos 392.
Szaniszló Szent Kosztka 186.
Szalézi Szent Ferenc, I. Ferenc
Szalézi Lajos 124.
Szaléziak 381.
Szatmár 363.
Szatmári Irgalmasnővérek 386.
Szavoya 123.
Szász Gertrud 67.
Szász Ludolf, I. Ludolf
Szeged 364, 392, 395, 403.
Szegedi Lénárd 176.
Szegedy Ferenc 174.
Szekszárd 369.
Szendy Károly dr. 369.
Szentföld 94.
Szent Keresztről nev. Irgalmasnővérek 386.
Szentlélek 21, 80, 327.
Szentlélek Szolgái 378.
Szentilonay József 325.
Szent Szív Társaság (Sacré Coeur) 395.
Szerecz Imre dr. 368.
Szécsény 376.
Széchenyi Franciska 329.
Székesfehérvár 365.
Szigismunda 22.
Szienna 98.

Szienai Szent Bernardin,
 I. Bernardin
 Szienai Szent Katalin,
 I. Katalin
 Szilády Aron 153.
 Szívgyárda 403.
 Szívtestőrség 404.
 Szociális Misszió Társulat 396.
 Szombathely 369, 376.
 Szokolay Antal dr. 368.
 Szratho 37.

T

Takács I. 53.
 Tamás Szent apostol 12, 172,
 324.
 Tamás Szent Aquinói 14, 26, 65,
 66.
 Tamás Jézusról nev. 117.
 Tamás Szent Villanovai 102.
 Tankréd 13, 22.
 Tasso 23.
 Tauler 66.
 Taxonyi Sándor S. J. 322.
 Thames 211.
 Theocritos 23.
 Thomas 28.
 Thouvant 299, 231.
 Telegdy Miklós 164.
 Tellier 189.
 Temesvár 328.
 Temesvári Pelbárt Pál 162.
 Tendilla 104.
 Tenner Xavéria 325.
 Teréz Szent Nagy 101, 103, 278.
 Tertullian 10, 48.
 Tetamus 299.
 Tihany 327.
 Tiercelin Mária 308.
 Tillmann 75.
 Tirol 340.
 Tirso de Molina 108.
 Tirus 37.
 Tiszaújfalu 384.
 Toldy 151, 161.
 Toletus S. J. 317.
 Tolvaj Imre 325.
 Topornáry Ede 377.
 Tost Barna 364.
 Tóth Mike S. J. 101, 150, 327,
 362, 400.
 Toulouse 337.
 Tournely 297, 312.
 Tours 308.
 Treviso 133, 376.

Troyes 13.
 Troyes Vilmos 305.
 Turchányi 401.
 Turin 381.
 Tyrania 103.

U

Unghváry Sándor 376.
 Umbertino de Casal 65.
 Unum Cordis Jesu 398.
 Ulm 92.
 Ulf Gudmarsson 94.
 Upsala 94.
 Überling 91.

V

Vajda Samu 45, 323.
 Vajthó László 166.
 Vallées Mária 145.
 Valencia 101.
 Vallier 278.
 Vannes 136.
 Vanucci 299.
 Varani Baptizta 65.
 Vardó 300.
 Varin S. J. 312.
 Vác 328.
 Városmajor 369.
 Vedres Béla 367.
 Veghe János 109, 110, 113.
 Velasquez Alfonz 103.
 Velence 13, 100.
 Vendome 146.
 Venetis 101.
 Vercelli 13.
 Verchère 272, 283.
 Vergier de Haurame 297.
 Vergilius 72, 73.
 Verona 299.
 Verosvres 216.
 Vénus 300.
 Vianney Szent János, I. János
 Vichy-Champrond 273.
 Vico 345.
 Vidakovits Kamilló 373.
 Vienna 168.
 Vienne 47, 182.
 Vieuville 146, 333.
 Viktor Szent 88.
 Villanovai Szent Tamás,
 I. Tamás
 Villei Pribék István 383.
 Villeroy 185, 187.

Vince Szent Depaul 128, 299,
312.

Virágh Andor S. J. 364, 404.

Virág Ferenc 368.

Vitelleschi S. J. 364, 404.

Vojnich M. Aquina 391, 397.

Vormair Camilla 397.

W

Walz 66, 69, 375.

Wandstena 95.

Ward Mária 311.

Weinhofer József 329.

Weninger Sándor S. J. 399.

Wesselényi Ferenc 174.

Westfália 350.

Wibaux 337.

Wien 295.

Wittola Márk 299, 300.

Wolkenberg Alajos 191.

Worms 120.

X

Xainctonge Mária Anna 307.

Xavéri Szent Ferenc, I. Ferenc

Y

York 311.

Z

Zalaegerszeg 376.

Zeus 402.

Zachariás 163, 165.

Zádori Ev. János 5, 26, 139,
301, 317.

Zängerle 329.

Zeno Szent 143.

Zichy Zsófia 329.

Zsámbék 386.

Zsigmond 148.

Zsiros Ferenc S. J. 400.

Sajtóhiba:

92 lap 1881 helyett 1831;
335 „ Beck helyett Bekx
olvasandó.

Tartalom

Előszó — — — — —	5
------------------	---

BEVEZETÉS

A hamis istenfogalom — — — — —	9
Alapvető igazságok — — — — —	18
A megtestesülés titka — — — — —	18
A szív helye és szerepe az emberben — — — — —	20
A Jézus Szíve-tisztelet sajátos, teljes tárgya — —	24
Bevezető megjegyzések a Jézus Szíve-tisztelet történetéhez	25

A JÉZUS SZÍVE-AJTATOSSÁG TÖRTÉNETE

Előzmények: Krisztus a jövődölésekben — — — — —	31
Az isteni irgalom története — — — — —	32
A bárány mint jelkép — — — — —	33
Egyéb jelképek — — — — —	34
Részvétel áhító szeretet — — — — —	35
Kegyelem, bocsánat forrása — — — — —	36
Énekek Éneke — — — — —	36
Tirusi legenda — — — — —	37
Magán és nyilvános jelleg — — — — —	37

ELSŐ KORSZAK

Szent Ignác vértanú — — — — —	43
Szent János evangélista — — — — —	44
A katakombák egyházában — — — — —	47
Keresztény írók — — — — —	48
Keresztény szimbolika — — — — —	49

MÁSODIK KORSZAK

A magánkinyilatkoztatások — — — — —	59
Isten jelképekben beszél — — — — —	61
Isten bizalmaskodása a kegyelemteli lélekkel — —	62
A Jézus Szíve-tisztelet jellegzetes vonásai a második kor-	
szakban — — — — —	62
Jézus Szíve-tisztelet a különböző szerzetesi családokban	64
Bencések, ciszterciták — — — — —	64

Ferencesek — — — — —	64
Domonkosok — — — — —	66
Karthauziak — — — — —	69
Szent Gertrud — — — — —	71
Misztikus kegyelmek — — — — —	72
Szenvedések — — — — —	73
„Legatus divinae pietatis” — — — — —	75
Szemelvények — — — — —	76
Hackenborni Szent Mechtildisz — — — — —	82
A „Liber specialis gratiae” keletkezése — — — — —	83
Szemelvények — — — — —	85
Szent Elzeár gróf — — — — —	88
Szász Ludolf — — — — —	89
VI. Ince pápa — — — — —	90
Suso Henrik — — — — —	91
Szent Brigitta — — — — —	94
Sziénai Szent Katalin — — — — —	96
Jusztiniáni Szent Lőrinc — — — — —	100
Adatok Spanyolországból — — — — —	101
Garcia Lajos — — — — —	101
Agnesius Ker. János — — — — —	101
Sancha Carillo — — — — —	101
Ponce de Leon Anna — — — — —	102
Villanovai Szent Tamás — — — — —	102
Alkantarai Szent Péter — — — — —	102
Szent Teréz — — — — —	103
Salmeron Alfonz — — — — —	103
Granadai Lajos — — — — —	104
Boldog Avila János — — — — —	104
Horosco Alfonz — — — — —	104
Limai Szent Róza — — — — —	105
Suarez Ferenc — — — — —	105
Alvarez de Paz. Jakab S. J. — — — — —	105
De Ponte (de la Puente) Lajos S. J. — — — — —	106
Escobar Marina — — — — —	107
Lope de Vega Carpio — — — — —	108
Nierenberg János Özséb S. J. — — — — —	109
A Jézus Szíve-tisztelet emlékei más nemzeteknél	
Veghe János — — — — —	109
Lansperg (Landsberger) János — — — — —	114
Blosius Lajos — — — — —	115
Jézusról nevezett Tamás — — — — —	117
Gonzága Szent Alajos — — — — —	119
Kanizius Szent Péter — — — — —	120
Pazzi Szent Magdolna — — — — —	121
Sigmaringeni Szent Fidélis — — — — —	122
Szalézi Szent Ferenc — — — — —	123
Haeften Benedek — — — — —	133
Caraffa Vince — — — — —	134

Placidus a S. Theresia	—	—	—	—	—	—	—	134
D'Outermann Péter S. J.	—	—	—	—	—	—	—	135
Huby Vince S. J.	—	—	—	—	—	—	—	135
Nouet Jakab S. J.	—	—	—	—	—	—	—	138
Eudes Szent János	—	—	—	—	—	—	—	139
Jézus szent Szíve képei	—	—	—	—	—	—	—	148
Jézus Szíve hazánk multjában	—	—	—	—	—	—	—	150
Winkler-kódex	—	—	—	—	—	—	—	158
Thewrewk-kódex	—	—	—	—	—	—	—	158
Peer-kódex	—	—	—	—	—	—	—	158
Nagyszombati kódex	—	—	—	—	—	—	—	158
Debreceni kódex	—	—	—	—	—	—	—	160
Érsekújvári kódex	—	—	—	—	—	—	—	161
Veszprémi kódex	—	—	—	—	—	—	—	161
Döbrentei—Gyulafehérvári kódex	—	—	—	—	—	—	—	162
Turóczi jezsuiták énekeskönyve	—	—	—	—	—	—	—	162
Nyomatott emlékeink	—	—	—	—	—	—	—	162
Temesvári Pelbárt Pál	—	—	—	—	—	—	—	162
Telegdy Miklós	—	—	—	—	—	—	—	164
Hajnal Mátyás	—	—	—	—	—	—	—	165
Pázmány Péter	—	—	—	—	—	—	—	171
Nádasi János S. J.	—	—	—	—	—	—	—	173
Szegedi Lénárd	—	—	—	—	—	—	—	176
Náray György	—	—	—	—	—	—	—	176

HARMADIK KORSZAK

Boldog Colombière Kolos S. J.	—	—	—	—	—	—	—	181
Colombière Kolos szülőhelye	—	—	—	—	—	—	—	182
A Kollégiumban	—	—	—	—	—	—	—	186
A teológián	—	—	—	—	—	—	—	187
Kegyesztés, visszatérés a lyoni kollégiumba	—	—	—	—	—	—	—	189
A harmadik próbaév	—	—	—	—	—	—	—	190
Paray-le-Monialban	—	—	—	—	—	—	—	194
Apostoli munkák Parayban	—	—	—	—	—	—	—	201
P. Colombièret Angliába küldik	—	—	—	—	—	—	—	202
P. Colombière a Saint James-palotában	—	—	—	—	—	—	—	204
Önmegtagadott, vezeklő élet	—	—	—	—	—	—	—	207
Colombière viszonya a paray-i Vizitációhoz	—	—	—	—	—	—	—	209
A véres egyházüldözés	—	—	—	—	—	—	—	211
Ismét Franciaországban	—	—	—	—	—	—	—	213
Visszatérés Parayba, halála	—	—	—	—	—	—	—	214
Alacoque Szent Margit	—	—	—	—	—	—	—	215
Margit szülőföldje	—	—	—	—	—	—	—	215
Családi viszonyok	—	—	—	—	—	—	—	217
A corchevali kastélyban	—	—	—	—	—	—	—	218
A charollesi klarisszáknál	—	—	—	—	—	—	—	219
Családi viszály okozta szenvedések	—	—	—	—	—	—	—	220
Világias vonzalmak	—	—	—	—	—	—	—	223

Küzdelem a hivatásért	—	—	—	—	—	—	—	224
A kegyelem végleges győzelme	—	—	—	—	—	—	—	227
A noviciátusban	—	—	—	—	—	—	—	228
Beöltözés	—	—	—	—	—	—	—	233
Jézus mint az igazságosság és szeretet szentsége	—	—	—	—	—	—	—	233
Margit feltűnő viselkedése	—	—	—	—	—	—	—	235
Margit fogadalmait elhalasztják	—	—	—	—	—	—	—	236
Margitot fogadalomhoz bocsátják	—	—	—	—	—	—	—	238
Közvetlen előkészítés a nagy hivatásra	—	—	—	—	—	—	—	242
Szenvedésszomj	—	—	—	—	—	—	—	243
Jézus iránti szerelme	—	—	—	—	—	—	—	244
Vonzódás az Eucharisziához	—	—	—	—	—	—	—	244
Szalézi Szent Ferenc is közelé	—	—	—	—	—	—	—	245
Az első kinyilatkoztatás	—	—	—	—	—	—	—	246
A második kinyilatkoztatás	—	—	—	—	—	—	—	248
A harmadik kinyilatkoztatás	—	—	—	—	—	—	—	253
Előre a kereszttúton	—	—	—	—	—	—	—	255
Greyfié anyja főnöksége	—	—	—	—	—	—	—	260
P. Colombière hazatér, meghal	—	—	—	—	—	—	—	263
A Vizitáció és Jézustársasága megbízása	—	—	—	—	—	—	—	265
Margit mint ujoncmesternő	—	—	—	—	—	—	—	266
A Szent Szív egyéb kijelentései	—	—	—	—	—	—	—	267
A titok kipattan	—	—	—	—	—	—	—	269
Újabb vihar	—	—	—	—	—	—	—	273
Borúra derű	—	—	—	—	—	—	—	274
Üzenet a királynak és a hazának	—	—	—	—	—	—	—	278
Az utolsó esztendő	—	—	—	—	—	—	—	280
Margit halála	—	—	—	—	—	—	—	283
A Jézus Szíve-tiszteletnek Szent Margittól ajánlott gyakorlatai és a hozzájuk csatolt ígéretek								
Jézus Szíve-képek	—	—	—	—	—	—	—	288
A felajánlás	—	—	—	—	—	—	—	288
Az ünnepélyes megkérlelés	—	—	—	—	—	—	—	288
A szentóra egyesülten a szenvedő Üdvözítővel	—	—	—	—	—	—	—	289
Az első-péntek	—	—	—	—	—	—	—	289
Az ünnep	—	—	—	—	—	—	—	290
Ígéretek	—	—	—	—	—	—	—	290
Azoknak, akik magukat neki szentelik, felajánlják	—	—	—	—	—	—	—	290
A családoknak	—	—	—	—	—	—	—	291
Világiak	—	—	—	—	—	—	—	291
Szerzeteseknek	—	—	—	—	—	—	—	291
Azoknak, kik a lelkek üdvén dolgoznak	—	—	—	—	—	—	—	291
Azoknak, akik ez áhítatot terjesztik	—	—	—	—	—	—	—	292
Jézus Szíve tisztelete Szent Margit halálakor								
Első segítőtársak	—	—	—	—	—	—	—	292
Croiset János S. J.	—	—	—	—	—	—	—	293
Galliffet József S. J.	—	—	—	—	—	—	—	294
Belső és külső nehézségek, akadályok	—	—	—	—	—	—	—	295
Auctorem fidei	—	—	—	—	—	—	—	302

Szerzetescsaládok

Domonkosok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	303
Karthauziak	—	—	—	—	—	—	—	—	—	303
Ferencesek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	304
Bencések	—	—	—	—	—	—	—	—	—	305
Kegyesrendiek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	306
Orsolyiták	—	—	—	—	—	—	—	—	—	307
Gondviselésről nev. Szent József-intézet (Germaine Marcella)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	310
Megtestesült ígéről nev. Kongregáció (Mater Johanna)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	310
Angolkisasszonyok (Ward Mária)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	311
Irgalmas Nővérek (Marillac Szent Lujza)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	312
Szent Szívről nev. Kongregáció (Barat Szent Magdolna Zsófia)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	312
A Jézus Szíve-tisztelet általános elterjedése	—	—	—	—	—	—	—	—	—	313
A Jézustársaság hivatása és szerepe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	315
A Jézus Szíve-tisztelet hazánk multjában	—	—	—	—	—	—	—	—	—	321
Hevenes Gábor S. J.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	321
Stanihurst S. J.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	322
Ráday Pál	—	—	—	—	—	—	—	—	—	322
Szabó István S. J.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	322
Vajda Samu S. J.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	323
Társulatok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	325

NEGYEDIK KORSZAK

Jézus Szíve ünnepe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	333
Felajánlások	—	—	—	—	—	—	—	—	—	336
Családfelajánlások	—	—	—	—	—	—	—	—	—	337
Városok felajánlása	—	—	—	—	—	—	—	—	—	339
Tirol	—	—	—	—	—	—	—	—	—	340
Ecuador	—	—	—	—	—	—	—	—	—	342
Franciaország	—	—	—	—	—	—	—	—	—	344
A montmartrei bazilika	—	—	—	—	—	—	—	—	—	344
Paray-le-Monial-i záródoklatok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	346
A világ felajánlása	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350
Jézus Szíve tisztelete és a pápák	—	—	—	—	—	—	—	—	—	354
Jézus Szíve tisztelete napjainkban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	359
Jézus Szíve Társulat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	359
Jézus Szívének Tiszteletőrsége	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360
Az agonizáló Jézus Szívének és a Fájdalmas Anyának Társulata	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360
Az Eucharisztikus Jézus Szívének Társulata	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360
Jézus Szíve tisztelete hazánkban a legújabb korban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	362
Felajánlások	—	—	—	—	—	—	—	—	—	364
Országunk felajánlása	—	—	—	—	—	—	—	—	—	371
Intézmények	—	—	—	—	—	—	—	—	—	372
Szerzetesrendek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	373
Baziliták	—	—	—	—	—	—	—	—	—	373

Domonkosok	—	—	—	—	—	—	—	—	374
Ferencesek	—	—	—	—	—	—	—	—	375
Irgalmasrend	—	—	—	—	—	—	—	—	377
Isteni Ige Társasága	—	—	—	—	—	—	—	—	377
Kármeliták	—	—	—	—	—	—	—	—	378
Lazaristák	—	—	—	—	—	—	—	—	379
Pálosok	—	—	—	—	—	—	—	—	381
Szaléziak	—	—	—	—	—	—	—	—	381
Angolkisasszonyok	—	—	—	—	—	—	—	—	383
Bazilisszák	—	—	—	—	—	—	—	—	384
Bencés nővérek	—	—	—	—	—	—	—	—	384
Irgalmasnővérek	—	—	—	—	—	—	—	—	385
Szalmári Irgalmasnővérek	—	—	—	—	—	—	—	—	386
Szent Keresztről nev. Irgalmasnővérek	—	—	—	—	—	—	—	—	386
Isteni Megváltó Leányai	—	—	—	—	—	—	—	—	386
Isteni Szeretet Leányai	—	—	—	—	—	—	—	—	387
Jó Pásztor szerzetesnők	—	—	—	—	—	—	—	—	388
Mária Reparatrix szerzetesnők	—	—	—	—	—	—	—	—	388
Miasszonyunkról nev. Kalocsai Szegény Iskolanővérek	—	—	—	—	—	—	—	—	390
Miasszonyunkról nev. Szegedi Iskolanővérek	—	—	—	—	—	—	—	—	392
Szent Orsolya-rendi szerzetesnők	—	—	—	—	—	—	—	—	393
Szent Szív Társaság (Sacré Coeur)	—	—	—	—	—	—	—	—	395
Szociális Missziótársulat	—	—	—	—	—	—	—	—	396
Jézus Szíve Népleányai Társasága	—	—	—	—	—	—	—	—	397
Unum Cordis Jesu	—	—	—	—	—	—	—	—	398
Imaapostolság	—	—	—	—	—	—	—	—	399
Jézus Szíve Szövetség	—	—	—	—	—	—	—	—	400
Akadémikus Férfiak Jézus Szíve Szövetsége	—	—	—	—	—	—	—	—	403
Szívőárda	—	—	—	—	—	—	—	—	403
Szívtestőrség	—	—	—	—	—	—	—	—	404

